

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 2/2562
ISBN 978-616-270-181-8

รายงานวิจัย แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสบการณ์นานาชาติ

Global Citizenship Education Development : GCED

รายงานวิจัย
แนวทางการส่งเสริม
ความเป็นพลเมืองโลก
(Global Citizenship) :
ประสบการณ์นานาชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

UNESCO

Global
Citizenship
Education

Global Citizenship Education Development: GCED

รายงานวิจัย

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก
(Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

นับตั้งแต่อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ Mr. Ban Ki-moon มีแถลงการณ์ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ 67 ประจำปี 2555 (2012) ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เนื่องจากเล็งเห็นว่าการศึกษาเป็นประตูสู่ความเท่าเทียมในสังคม และการให้การศึกษาและทักษะที่จำเป็นจะช่วยเสริมพลังให้บุคคลที่จะนำไปสู่การสร้างโลกยุคใหม่ที่ดีขึ้น โดยหยิบยกประเด็นการศึกษาต้องมาก่อน (Education First) เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมครั้งใหญ่ให้กับวงการศึกษ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียน (Put Every Child in School) ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ (Improve the Quality of Learning) และสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) แนวคิดเรื่องการศึกษาต้องมาก่อนทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าว ได้รับความสนใจและผนวกเข้าไปในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ซึ่งสิ้นสุดเมื่อปี พ.ศ. 2558 (2015) วาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 (Post-2015 Development Agenda) และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) ซึ่งเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ. 2559 – 2573 ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) ซึ่งเป็นเรื่องใหม่และได้รับความสนใจเป็นอันมาก อีกทั้งยังมีองค์ความรู้และตัวอย่างการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้มีดำริในการดำเนินโครงการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสบการณ์นานาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2559 และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยขึ้นในปี พ.ศ. 2560 เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและนำเสนอผลการวิจัยจากตัวอย่างประเทศที่มีการดำเนินการที่ดีในเรื่องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ให้แก่ผู้บริหาร ครู และผู้สนใจได้เห็นตัวอย่างการดำเนินการและเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ต่อมา ในปี พ.ศ. 2561 สำนักงานฯ ยังได้จัดทำรายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ เพื่อเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการจัดทำตัวชี้วัดในประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ที่สอดคล้องตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) โดยได้บรรจุรายงานการวิจัยทั้ง 2 ฉบับลงในลักษณะหนังสือชุด Global Citizenship Education Development : GCED เพื่อนำเสนอแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาการศึกษาไทยตามแนวทางที่สอดคล้องกับวาระสำคัญในระดับโลกต่อไป

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัย เรื่อง **แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสบการณ์นานาชาติ** นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร นักวิชาการ นักวางแผน ผู้จัดทำนโยบาย ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศในอนาคต

(ดร.ชัยพุกษ์ เสรีรักษ์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
สารบัญ	(ข)
สารบัญตาราง	(ค)
สารบัญภาพ	(จ)
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ตอนที่ 1 คุณลักษณะของพลเมืองโลก	6
ตอนที่ 2 แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก	29
ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
บทที่ 4 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในต่างประเทศ	74
ตอนที่ 1 สหรัฐอเมริกา	74
ตอนที่ 2 สหราชอาณาจักร (อังกฤษ)	95
ตอนที่ 3 เครือรัฐออสเตรเลีย	164
ตอนที่ 4 สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง)	199
ตอนที่ 5 สิงคโปร์	232
ตอนที่ 6 ผลการการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของประเทศที่ศึกษา	297
บทที่ 5 การวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย	314
บทที่ 6 ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย	370
บทที่ 7 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	389
รายการอ้างอิง	403
ภาคผนวก	424
ภาคผนวก ก	425
ภาคผนวก ข	435

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	การวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองโลกด้านความรู้	20
ตารางที่ 2.2	การวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองโลกด้านทักษะ	24
ตารางที่ 2.3	การวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองโลกด้านทัศนคติและค่านิยม	27
ตารางที่ 3.1	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม	72
ตารางที่ 4.1	โครงสร้างของหลักสูตรแห่งชาติ	104
ตารางที่ 4.2	รายวิชาตามกฎหมายกำหนด	104
ตารางที่ 4.3	ลักษณะการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเกี่ยวข้อง และไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ อย่างไร	114
ตารางที่ 4.4	โครงร่างหลักสูตรพลเมืองโลกของ Oxfam	116
ตารางที่ 4.5	การวางแผนการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน (Whole-school Planning)	125
ตารางที่ 4.6	บทบาทและหน้าที่ของครู	136
ตารางที่ 4.7	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน “ความรู้และความเข้าใจ”	138
ตารางที่ 4.8	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน “ทักษะ”	145
ตารางที่ 4.9	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน “ค่านิยมและทัศนคติ”	150
ตารางที่ 4.10	รายวิชาเลือกในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายใหม่ (NSS)	207
ตารางที่ 4.11	เนื้อหาเกี่ยวกับจีนในรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของฮ่องกง	212
ตารางที่ 4.12	จุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติเชิงบวก	217
ตารางที่ 4.13	การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีค่านิยมในการเคารพผู้อื่นในระดับต่างๆ	219
ตารางที่ 4.14	คุณลักษณะและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน	220
ตารางที่ 4.15	เนื้อหาหลักสูตรในระดับช่วงชั้นต่างๆ	221
ตารางที่ 4.16	The Key Stage Outcomes of Education	238
ตารางที่ 4.17	ความเข้าใจหลัก (Key Understandings)	257
ตารางที่ 4.18	คำถามหลัก (Key Questions)	258
ตารางที่ 4.19	ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับโลก	260
ตารางที่ 4.20	เนื้อหาเกี่ยวกับโลก	261
ตารางที่ 4.21	รูปแบบการประเมินผล (Assessment Format) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 (P3-6)	267
ตารางที่ 4.22	ความเข้าใจหลัก (Key Understandings)	272
ตารางที่ 4.23	คำถามหลัก (Key Questions)	273
ตารางที่ 4.24	ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับโลก	275
ตารางที่ 4.25	เนื้อหาเกี่ยวกับโลก	277
ตารางที่ 4.26	เปรียบเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ระหว่างการเรียน SS และ CC	282

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.28	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในประเทศที่ศึกษา	297
ตารางที่ 4.29	ตารางเปรียบเทียบประเด็นส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา	299
ตารางที่ 5.1	สรุปนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมือง	335
ตารางที่ 5.2	การวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองไทยและพลเมืองโลกในหลักสูตรการศึกษาของไทย (พ.ศ.2521-2557)	366
ตารางที่ 6.1	ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทย	373
ตารางที่ 6.2	ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทยในภาพรวม	377
ตารางที่ 6.3	ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของไทย	381
ตารางที่ 6.4	แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยในภาพรวม	385

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1	การตีความ GCE ในเอเชียและแปซิฟิก (AP)	34
ภาพที่ 2.2	การปฏิบัติการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและเพื่อการเปลี่ยนแปลง	38
ภาพที่ 4.1	The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	82
ภาพที่ 4.2	The 10 Local Education Systems	95
ภาพที่ 4.3	ระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษ	97
ภาพที่ 4.4	ภาพรวมของการทำความเข้าใจการสร้างความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา	102
ภาพที่ 4.5	ภาพรวมของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา	119
ภาพที่ 4.6	บริบทของการเรียนพลเมืองศึกษา	120
ภาพที่ 4.7	Dimensions of the school context which shape citizenship education	121
ภาพที่ 4.8	A simple three-step process	155
ภาพที่ 4.9	เป้าหมาย บริบทการเรียนรู้ และผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่คาดหวัง ของความเป็นพลเมือง	156
ภาพที่ 4.10	เป้าหมายการเรียนรู้เจ็ดประการ (Seven Learning Goals)	204
ภาพที่ 4.11	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของฮ่องกง	208
ภาพที่ 4.12	โครงสร้างหลักสูตรปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมัธยมศึกษาใหม่ หรือ New Secondary School (NSS) 2002-2012	208
ภาพที่ 4.13	การเสริมสร้างค่านิยมและอัตลักษณ์ในมิติต่างๆ	214
ภาพที่ 4.14	ความเชื่อมโยงระหว่าง MNE กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ (KLA) ทั้งแปด	215
ภาพที่ 4.15	ลักษณะสำคัญของหลักสูตร MNE	218
ภาพที่ 4.16	ความยืดหยุ่นของหลักสูตร	235
ภาพที่ 4.17	The Singapore Education Landscape	237
ภาพที่ 4.18	โครงการ Industry 21	245
ภาพที่ 4.19	สายสามัญเน้นด้านวิชาการ	248
ภาพที่ 4.20	สายสามัญเน้นด้านวิชาชีพ	249
ภาพที่ 4.21	กรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21	250
ภาพที่ 4.22	ความสัมพันธ์ระหว่าง Moral Knowing, Moral Feeling และ Moral Action ในระดับประถมศึกษา	253
ภาพที่ 4.23	บทบาททางสังคมของแต่ละบุคคล	253
ภาพที่ 4.24	การสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches)	262
ภาพที่ 4.25	การประเมินผลการเรียน CCE ของนักเรียนระดับประถมศึกษา	263
ภาพที่ 4.26	หลักการของหลักสูตร SS	264
ภาพที่ 4.27	ขอบเขตการเรียน SS ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	265

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.28 ขอบเขตการเรียนรู้ SS ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	265
ภาพที่ 4.29 บทบาทและความรับผิดชอบของครูและนักเรียนในการเรียนการสอน SS ระดับประถมศึกษา	266
ภาพที่ 4.30 ความสัมพันธ์ระหว่าง Moral Knowing, Moral Feeling และ Moral Action ระดับมัธยมศึกษา	268
ภาพที่ 4.31 บทบาททางสังคมของแต่ละบุคคล	269
ภาพที่ 4.32 วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches)	278
ภาพที่ 4.33 การประเมินผลการเรียน CCE ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา	279
ภาพที่ 4.34 กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process)	280
ภาพที่ 4.35 Character Development Programme	288
ภาพที่ 5.1 การวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของประเทศไทย	315
ภาพที่ 5.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของคนไทย	317
ภาพที่ 5.3 นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย	323

บทที่ 1

บทนำ

การสร้างความเป็นพลเมืองและความเป็นพลโลกเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติ องค์การสหประชาชาติโดยนายบัน คี มูน (Ban Ki-moon) เลขาธิการสหประชาชาติ ได้มีแถลงการณ์ในหัวข้อ “Global Education First Initiative: GEFI” ต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ 67 ประจำปี พ.ศ.2555 ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2555 (ค.ศ.2012) โดยให้ประเทศสมาชิกถือเป็นคำมั่นสัญญา ร่วมกันว่าจะร่วมกันเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าโรงเรียน (put every child in school) และการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ (improve the quality of learning) โดยตั้งเป้าหมายให้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 หรือ ค.ศ.2015 เป็นต้นไป (UNESCO, 2014: online) หลังจากนั้นได้จัดการประชุมในเรื่องนี้เป็นระยะ ล่าสุดมีการประชุม Second UNESCO Forum on Global Citizenship Education Building Peaceful and Sustainable Societies: Preparing for Post-2015 เป็นครั้งที่สองระหว่างวันที่ 28-30 มกราคม พ.ศ.2558 โดยมีเป้าหมายที่จะอภิปรายเรื่องการศึกษาสร้างความเป็นพลเมืองโลกในช่วงการพัฒนาหลัง พ.ศ.2558 หรือ Post-2015 Development สาเหตุที่องค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองโลกเป็นเพราะเห็นว่าประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกศตวรรษที่ 21 มีความเชื่อมโยงกันและส่งผลต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ การศึกษาจะผลิตเฉพาะพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ได้อีกต่อไปแต่จะต้องผลิตพลเมืองที่มีความเป็นพลโลกที่สามารถอยู่ร่วมกัน (learning to live together) รู้คิด รู้กระทำ เพื่อโลกในภาพรวม เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะค่านิยม และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม มีสันติ มีขันติ และเป็นสังคมแห่งโอกาสที่เท่ากันหรือสังคมแห่งการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Inclusive Society) ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) (UNESCO, 2014: online)

นอกจากนี้ประเด็นเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองโลกยังได้รับความสำคัญจากนานาชาติทั้งในเชิงวิชาการและแนวปฏิบัติ ในด้านวิชาการแนวคิดเรื่องพลโลกศึกษาหรือ Global Citizenship Education (GCE) มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดอื่นๆ เช่น Multicultural Education, Peace Education, Human Rights Education, Education for Sustainable Development (ESD), Education for International Understanding (EIU) และ International Education (IU) นักวิชาการ เช่น Bloomfield และชียอนันต์ สมุทวณิช (2544) เห็นว่าการศึกษาดังกล่าวต้องสร้างพลเมืองและพลโลกที่มีความรับผิดชอบ (responsible citizens and global citizens) และพลเมืองและพลโลกศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านการสั่งสอนอบรม บ่มนิสัยเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมทางศีลธรรมและทางจริยธรรมคุณธรรมด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนและการรับใช้สังคมและด้านการมีความรู้ทางการเมือง (Political Literacy) เศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งความรู้ที่เกี่ยวข้องนอกจากนี้ยังมีการศึกษาเรื่องพลโลกในศตวรรษที่ 21 โดย Cogan and Derricott (1998)

Pitayanuwat (2007) Trilling and Fadel (2009) Barber (2010) ส่วนพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายว่าพลโลกศึกษาหรือ Global Citizenship Education มีสองความหมาย ความหมายแรกหมายถึงพลเมืองศึกษาสมัยใหม่ที่เป็นการจัดการศึกษาและประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศและเป็นพลโลกที่ดีของสังคมโลกเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจในการเป็นพลเมืองของประเทศและสมาชิกของโลกมีความสนใจที่จะปกครองตนเองมีสิทธิ มีเสียงสนใจต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองในระดับประเทศระดับภูมิภาคและระดับโลก ความหมายที่สองหมายถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองรัฐบาลและระบบสถาบัน ต่างๆ ประวัติศาสตร์และรัฐธรรมนูญเอกลักษณ์ของชาติระบบนิติบัญญัติและกฎหมายสิทธิมนุษยชนทาง การเมืองทางเศรษฐกิจและทางสังคมของพลเมืองหลักการและกระบวนการประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมของ พลเมืองในกิจการสาธารณะและประเด็นเกี่ยวกับพลเมืองศึกษาและโลกศึกษาวิถึทรรศน์สากลและการยอมรับ ค่านิยมพื้นฐานของสังคมในแต่ละประเทศและสังคมโลกรวมทั้งค่านิยมของพลโลกศึกษา ในทางปฏิบัติปรากฏ ว่าประเด็นเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองโลกได้รับความสำคัญในระดับภูมิภาค คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ของประเทศฟินแลนด์ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศและศูนย์วัฒนธรรมสวีเดน-ฟินแลนด์ได้จัดการประชุม นานาชาติเรื่อง “Becoming Global Citizen” ที่เมือง Espoo เมื่อพ.ศ.2554 (ค.ศ.2011) เพื่อทำความเข้าใจ ร่วมกันเรื่องการเป็นพลเมืองโลกและพิจารณาการเพิ่มเนื้อหาเรื่องดังกล่าวในหลักสูตรการศึกษาทั่วไปและเป็น ก้าวสำคัญที่นำไปสู่การประชุม Lisbon Congress on Global Education และThe Hague International Symposium on Global Education ในปีต่อมา ในระดับประเทศมีตัวอย่างอาทิการดำเนินงานของรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา หรือรัฐบาลของสหราชอาณาจักรทั้งในส่วนของอังกฤษ เวลส์ และ สกอตแลนด์ซึ่งได้จัดทำกรอบนโยบายและกำหนดประเด็นที่จะให้การศึกษาแก่ผู้เรียนในโครงการ Education for Sustainable Development and Global Citizenship (ESDGC) สำหรับในภูมิภาคเอเชียก็ให้ ความสำคัญกับการสร้างพลเมืองโลกเช่นกัน อาทิ ประเทศญี่ปุ่นมีการให้รางวัล Japan Foundation Prizes for Global Citizenship มาตั้งแต่ พ.ศ.2528 (ค.ศ.1985) รวมทั้งมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับความเป็น นานาชาติมากขึ้น ในประเด็นเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก รัฐบาลญี่ปุ่นเน้นการสอน Moral (Dohtoku) Social Studies (shakai-ka) และ Integrated Studies (Sogotekinagakushu) ส่วนรัฐบาล สาธารณรัฐเกาหลีซึ่งเป็นที่ตั้งขององค์กร Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding (APCEIU) ของสหประชาชาติก็ให้ความสำคัญGlobal Citizenship Education (GCE) โดยกำลังพิจารณาบรรจุเป็นเป้าหมายหนึ่งของการศึกษาในยุคหลัง พ.ศ.2558 (post-2015) ในฮ่องกง กระทรวงการศึกษาได้กำหนดแนวทางการสอนหน้าที่พลเมือง (Civic Education) สำหรับโรงเรียนว่าต้อง มีการเรียนเรื่องการเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) หมู่บ้านโลก (Global Village) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) และความรับผิดชอบต่อโลก (Global Responsibilities) มาตั้งแต่ พ.ศ.2539 (ค.ศ.1996) สำหรับประเทศจีน รัฐบาลกลางได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อ พ.ศ.2544 (ค.ศ.2001) โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ในระดับรัฐบาลท้องถิ่นก็มี ตัวอย่างเช่น นครเซี่ยงไฮ้ที่ได้กำหนดคุณลักษณะที่จำเป็นสี่ประการของผู้เรียน (talents of ‘four haves’) โดยมีคุณลักษณะหนึ่งคือ การที่ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเป็นสมาชิกโลก ส่วนประเทศสิงคโปร์ มีเป้าหมายให้นักเรียนและเยาวชนเป็นผู้ที่ “คิดในระดับโลก แต่รักษาความเป็นสิงคโปร์” (“think global,

yet be rooted to Singapore”) โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจประเด็นปัญหาที่มีร่วมกันในโลกอย่างน้อยสามประการ คือ ความมั่นคง ความไม่เท่าเทียมกัน และสิ่งแวดล้อม ต่อมามีการให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่อง Global Multicultural Citizenship Education

ในส่วนของรัฐบาลไทยมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ยังได้กล่าวถึง การสร้างนักเรียนให้เป็นพลโลก หรือพลเมืองโลก (Global Citizen) ไว้ในวิสัยทัศน์ของหลักสูตร ว่า “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ”

โดยสรุป จะเห็นว่าการสร้างความเป็นพลเมืองโลกเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและควรศึกษาวิเคราะห์ประสบการณ์การดำเนินงานของประเทศต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศไทย จึงดำเนินการโครงการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติเพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) จากประสบการณ์นานาชาติและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยโดยเน้นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจะนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไปดังวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี
- 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย
- 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

3. คำจำกัดความ

ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้และการรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง แนวทางในด้านต่างๆ ได้แก่ นโยบาย หลักสูตร และเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และครูและบุคลากร ที่หน่วยงานต่างๆ สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมให้พลเมืองมีความเป็นพลเมืองโลกที่สอดคล้องกับบริบทช่วงศตวรรษที่ 21

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยเลือกศึกษาประเทศที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกให้จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์

4.2 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับบริบทไทย เป็นการรวบรวมแนวทางที่หน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยได้ดำเนินการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเสนอแนะแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยช่วงศตวรรษที่ 21

4.3 ความเป็นพลเมืองโลก เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองโลกในช่วงศตวรรษที่ 21 ในด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้และการรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

4.4 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก เป็นการศึกษาแนวทางและแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมประกอบด้วย

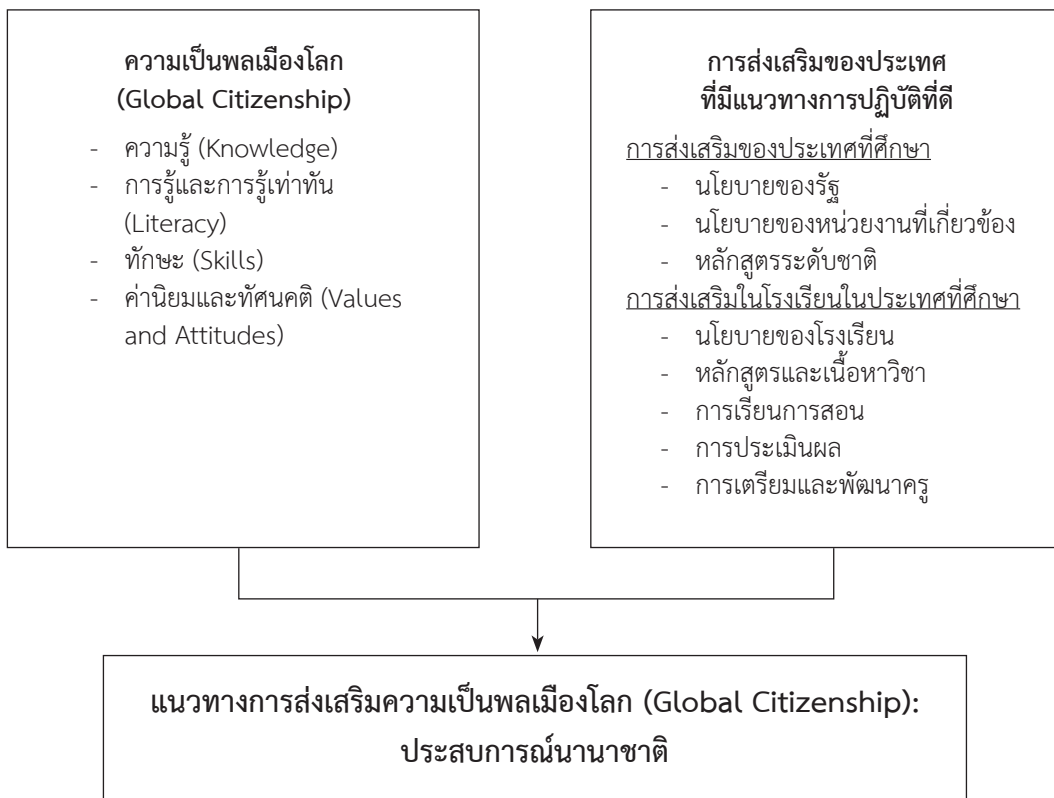
- 1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา
 - 1.1) นโยบายของรัฐ
 - 1.2) นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 1.3) หลักสูตรการศึกษาระดับชาติ
- 2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาประเทศที่ศึกษา
 - 2.1) นโยบายของโรงเรียน
 - 2.2) หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - (1) การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ
 - (2) หลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.3) การเรียนการสอน เช่น รูปแบบ วิธีการ
 - 2.4) การประเมินผล
 - 2.5) การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดหลักสูตร การจัดกิจกรรม และการประเมินผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ไปใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้กับนักเรียนในประเทศไทย

5.3 กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกไปเป็นเกณฑ์เกณฑ์/ตัวชี้วัดในการจัดทำนโยบายระดับต่างๆ จัดการเรียนการสอน การจัดหลักสูตร การจัดกิจกรรม และการประเมินผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ ได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะของพลเมืองโลก

1. คุณลักษณะของพลเมืองโลกตามแนวคิดของนักวิชาการและองค์กรต่างประเทศ
2. คุณลักษณะของพลเมืองโลกตามแนวคิดของนักวิชาการไทย
3. สมรรถนะระดับโลก (Global Competency)

ตอนที่ 2 แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของ UNESCO
2. แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของ UNICEF
3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในยุโรป

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับรายละเอียดเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะของพลเมืองโลก

1. คุณลักษณะของพลเมืองโลกตามแนวคิดของนักวิชาการและองค์กรต่างประเทศ

Curriculum Corporation (2005: 7) หน่วยงานด้านหลักสูตรระดับชาติของประเทศออสเตรเลีย ได้นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกประกอบไปด้วย

1) ตระหนักถึงโลกกว้าง แบ่งปันความเป็นชุมชนและมีความรู้สึกถึงบทบาทของตนเองในการเป็นพลเมืองของโลก

- 2) เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย
- 3) ตั้งใจที่จะสร้างอนาคต ให้สิทธิทุกคน ให้ความยุติธรรมในสังคม เกิดความมั่นคงขึ้น
- 4) มีเต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

โลกศึกษาจะต้องพัฒนาพลเมืองโลกโดยมีวิธีการดังนี้

- 1) ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับโลก
- 2) ต้องพัฒนาทัศนคติและค่านิยมเชิงบวก
- 3) ต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะวิจารณ์ญาณในการประเมินข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารทั้งหลาย
- 4) มีพันธะในการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วม

Griffith University (2006: online) เป็นมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลียได้นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นของพลเมืองโลกในโลกยุคปัจจุบันที่มีความเคลื่อนไหวทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมโดยมีการติดต่อสัมพันธ์กัน ความเป็นพลเมืองโลกจะต้องเป็นพลเมืองที่มีความตระหนักและเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในมิติของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในโลกและมีความสามารถในการจัดการติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เข้ากันได้ดีและก่อให้เกิดผลอย่างชัดเจน

พลเมืองโลกจะต้องเป็นผู้ประสบความสำเร็จในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนและบุคคลอื่นๆ โดยใช้ภาษาได้อย่างหลากหลายเพื่อเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ทักษะ เจตคติและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดการชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติได้อย่างประสบความสำเร็จ

Griffith University (2006: online) จึงได้นำเสนอองค์ประกอบของสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม (Characteristics of Intercultural Competence) ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นพลเมืองโลก 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1) องค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจ

1.1) มีความรู้ในความเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม สิทธิมนุษยชน รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและประเด็นทางการเมือง

1.2) ความรู้ที่เกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ การพึ่งพา และการนำมโนทัศน์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนไปใช้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.3) เข้าใจว่าโลกนี้มีการจัดการอย่างไร (ในด้านของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมือง และสิ่งแวดล้อม)

1.4) เข้าใจและรับรู้ถึงผลกระทบต่อการกระทำและการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

1.5) เข้าใจองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นได้ในลักษณะต่างกัน วัฒนธรรมที่แตกต่างกันและในศาสตร์ที่แตกต่างกันได้อย่างไร

1.6) รับรู้วัฒนธรรมร่วมและประเด็นที่สำคัญที่เกิดในระดับนานาชาติที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติในวิชาชีพ (Professional Practice)

1.7) ตระหนักถึงวัฒนธรรมของตนเองและมุมมองในด้านต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมของผู้อื่นและ มุมมองของวัฒนธรรมอื่นๆ

1.8) รับรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกและมีบทบาทสำคัญในสังคมระดับท้องถิ่นและสังคมระดับโลก

2) องค์ประกอบด้านทักษะและความสามารถ

2.1) มีความสามารถในการคิดในมุมมองของโลก (Think Globally) ในการพิจารณาประเด็นที่มี มุมมองหลากหลายและแตกต่างกัน (ตัวอย่างเช่น ประเด็นในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และอื่นๆ)

2.2) มีการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ (Critical Analysis) ในการคิดในรูปแบบเดิม (Conventional Thinking) ความไม่ยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นความคิดที่ทำทนาย

2.3) มีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์และเห็นอกเห็นใจกับบุคคลที่มีภูมิหลังทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา และภาษาแตกต่างจากเรา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

2.4) มีทักษะในการทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ และเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

2.5) มีความสามารถในการเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนมุมมองต่างๆ และเจรจาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง

3) ทักษะคิดและค่านิยม

3.1) มีความซาบซึ้ง เห็นคุณค่า และมีความเคารพต่อความแตกต่างในเรื่องของภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

3.2) ยึดมั่นและมีส่วนร่วมในการโต้แย้งที่ให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเกี่ยวกับความเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม สิทธิมนุษยชน และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

3.3) ยึดมั่นในข้อกำหนดในด้านความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน และหน้าที่ของพลเมือง

3.4) ยึดมั่นในการมีส่วนร่วม สนับสนุน และสร้างชุมชนที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืนในทุกกระดับ (จากระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลก)

3.5) ซาบซึ้งต่อปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนต่อความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ของพหุวัฒนธรรม

3.6) อ่อนไหวและตระหนักต่อปฏิบัติสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อน มีความเต็มใจที่จะลงมือปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่สังคมนั้นกำลังเผชิญอยู่

3.7) รู้ถึงอัตลักษณ์ การเห็นคุณค่าของตนเองและความเชื่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนทั้งหลายมีความแตกต่างกันในโลกใบนี้

Oxfam (2006: online) เสนอว่า พลเมืองโลกเป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้

- 1) ตระหนักถึงโลกกว้างและตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก
- 2) เคารพในคุณค่าของความหลากหลาย
- 3) เข้าใจระบบการทำงานของโลก
- 4) ต่อต้านความรุนแรงในสังคม
- 5) มีส่วนร่วมในชุมชนของตนเองในระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับโลก
- 6) มีความตั้งใจลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันและความยั่งยืนในโลก
- 7) มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

นอกจากนั้น Oxfam (2006: online) ยังได้นำเสนอองค์ประกอบสำหรับการเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบโดยสมรรถนะพลเมืองโลกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1) ความรู้และเข้าใจ มีความรู้ ประกอบไปด้วย ความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน สันติภาพและความขัดแย้ง

2) ทักษะ ประกอบไปด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการโต้เถียงอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการท้าทายต่อสิ่งที่ไม่ยุติธรรมและไม่เท่าเทียมกัน เคารพในประชาชนและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนนั้น ทำงานร่วมกับผู้อื่นและแก้ปัญหาคความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ

3) คุณค่าและทัศนคติ ประกอบไปด้วย รู้ถึงอัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าบุคคลทุกคนทำให้เกิดความแตกต่างกัน

North-South Centre of the Council of Europe (2010) เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโลกศึกษาเป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณค่าและทัศนคติที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับการเป็นพลเมืองโลกเพื่อเติมเต็มตามสิทธิของพลเมืองโลกอย่างเต็มประสิทธิภาพ องค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองโลกมีดังต่อไปนี้

1) ด้านความรู้ ขอบข่ายเนื้อหาที่แนะนำ ประกอบไปด้วย

1.1) ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโลกาภิวัตน์และการพัฒนาในสังคมโลก จุดเน้นของโลกศึกษาคือการสร้างความยุติธรรมในสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อการเปลี่ยนแปลงของพลเมืองโลกทุกคน เพราะฉะนั้นขอบข่ายเนื้อหาของโลกศึกษา ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นและส่วนอื่นๆ ของโลก สังคมพหุวัฒนธรรม บริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม การเมือง เศรษฐศาสตร์ และวัฒนธรรม ความรุนแรงตามโครงสร้างและความรุนแรงโดยตรงการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างภูมิภาค ประเทศและทวีป รวมทั้งทรัพยากรในโลกที่มีอย่างจำกัด และข้อมูลในสังคมสารสนเทศและสื่อมวลชนมีเดีย

1.2) ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา และมนทัศน์สากลของมนุษยชาติ โลกศึกษาเน้นในเรื่องของมนทัศน์สากลของมนุษยชาติ ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล เศรษฐกิจ ความยุติธรรมในสังคม การค้าเสรี ความเท่าเทียมทางเพศ การเปลี่ยนผ่านในด้านสันติภาพและความขัดแย้ง ความเป็นพลเมืองความหลากหลาย วัฒนธรรมสากล การสานเสวนาด้วยความเคารพศรัทธาต่อกัน (Interfaith Dialogue) การพัฒนาอย่างยั่งยืน สุขภาพ และการเข้าถึงความเจริญด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมกัน

1.3) ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เหมือนและแตกต่างกัน โลกศึกษาเน้นในเรื่องของวิถีชีวิตที่เหมือนและแตกต่างกัน วัฒนธรรม ศาสนา และประชาชนในวัยที่แตกต่างกัน (Generation) มนุษย์ทุกคนมีอารมณ์ มีความสุขและความทุกข์ ความเข้าใจในความเหมือนและความแตกต่างจะช่วยให้ง่ายต่อการเคารพในความแตกต่าง

2) ด้านทักษะ ประกอบไปด้วย

2.1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดวิเคราะห์ โลกศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเข้าไปสู่ประเด็นต่างๆ ด้วยใจที่เปิดกว้าง มีจิตใจที่มีวิจารณญาณ (Critical Mind) สะท้อนตนเองและเต็มใจที่จะพิจารณาความคิดเห็นต่างๆ ที่มีหลักฐานข้อมูลและการโต้เถียงที่มีเหตุผล มีความสามารถที่จะรู้ ทำความเข้าใจและท้าทายอคติ การครอบงำและโฆษณาชวนเชื่อ (Indoctrination and Propaganda)

2.2) ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือแนวคิดที่มีหลากหลาย โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่เปลี่ยนมุมมองและมองสถานการณ์ต่างๆ ในหลายแง่มุม

2.3) รู้และเข้าใจรูปแบบที่เป็นเชิงลบ ความลำเอียง (Negative Stereotypes and Prejudices)ต่อต้านความลำเอียงนั้นอย่างเข้มแข็ง

2.4) ความสามารถในการสื่อสารที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์วัฒนธรรมร่วมกัน (Intercultural) โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนจัดการกับความหลากหลายทางภาษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มที่มีสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนั้นมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมของชุมชนโดยการผ่านอัตลักษณ์ของตน การเสวนาพูดคุยกัน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีความแตกต่างกันในสังคม

2.5) การทำงานเป็นทีมและการร่วมมือร่วมใจกัน โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงคุณค่าของการร่วมมือกันในการแบ่งปันผลงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นกลุ่มบนพื้นฐานของวัตถุประสงค์ร่วมกัน

2.6) การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดเห็นต่างๆ และความรู้สึกของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เกิดจากกลุ่มที่มีความแตกต่างกันด้านวัฒนธรรมและ เชื้อชาติ

2.7) การสานเสวนา (Dialogue) โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ใช้พัฒนาทักษะในการเสวนา เช่น การเป็นผู้ฟังอย่างตั้งใจมีเหตุมีผล (Active Listening) การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น และมีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

2.8) การแสดงออกที่มีความเหมาะสม โลกศึกษาจะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะสื่อสารได้อย่างชัดเจน และมีการแสดงออกที่เหมาะสมโดยที่ไม่ใช้วิธีการแสดงออกที่ก้าวร้าวในการที่จะปฏิเสธสิทธิของผู้อื่นหรือปฏิเสธความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่สนใจฟังอะไรทั้งสิ้น

2.9) การจัดการกับความยุ่งยากซับซ้อน ความคิดเห็นแตกต่าง และความไม่แน่นอน โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องราวของโลกที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ตระหนักถึงความแตกต่างและความไม่มั่นคงโดยการทำความเข้าใจว่าการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนไม่ได้มีทางเลือกหรือวิธีการแก้ปัญหาเพียงวิธีการเดียว

2.10) การจัดการกับความขัดแย้งและปรับเปลี่ยนความขัดแย้ง โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเผชิญหน้ากับความขัดแย้งและจัดการกับความขัดแย้งด้วยวิธีการที่เป็นสร้างสรรค์และมีระบบ

2.10) ความคิดสร้างสรรค์ โลกศึกษาเป็นหนทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนสร้างจินตนาการในการคิดและการทำงานในประเด็นสำคัญของโลกในวิธีทางที่สร้างสรรค์และมีความสุข

2.11) การวิจัย โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการค้นหาข้อมูลความรู้ในประเด็นของโลกโดยใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

2.12) การตัดสินใจ โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและมีความคิดริเริ่มผ่านกระบวนการประชาธิปไตย

2.13) การจัดการกับสื่อมัลติมีเดีย โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความตระหนักในการใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ

2.14) การจัดการในเรื่องของวิทยาศาสตร์และความสมัยใหม่ของเทคโนโลยี โลกศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับนักเรียนในการพัฒนาทักษะและความรับผิดชอบในเรื่องวิทยาศาสตร์ในแนวใหม่และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

3) ค่านิยมและทัศนคติ

นักการศึกษาสามารถใช้ค่านิยมหลัก (Core Values) เป็นแนวคิดในการกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเลือกเนื้อหา เป็นเครื่องระบุและใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศ ออกแบบกลวิธีในการสอน การเรียนรู้และการวัดประเมินผล และพัฒนาให้นักเรียนนำไปใช้ในการปฏิบัติโดยการลงภาคสนามจริง

การพัฒนาค่านิยมของพลเมืองโลกถือเป็นวัตถุประสงค์หลักของการจัดการเรียนการสอน โลกศึกษา โดยค่านิยมของพลเมืองโลกนั้นอยู่บนพื้นฐานของความรู้ในประเด็นเกี่ยวกับโลก และความเกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การสร้างทัศนคติที่เน้นถึงความเป็นพลเมืองโลกที่มีรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนร่วม ค่านิยมของความเป็นพลเมืองโลกประกอบไปด้วย

3.1) การตระหนักในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง การเคารพนับถือตนเอง และการเคารพนับถือผู้อื่น โลกศึกษาทำให้นักเรียนได้พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองโดยเฉพาะภูมิหลังทางสังคม วัฒนธรรม และพื้นฐานทางครอบครัวของตนเอง โลกศึกษายังพัฒนาทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของผู้อื่นโดยเฉพาะบุคคลที่มีภูมิหลังทางสังคมที่แตกต่างจากเรา

3.2) ความรับผิดชอบต่อสังคม โลกศึกษาสับสนุนผู้เรียนในการพัฒนาความสามัคคี ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์และความห่วงใยที่จะทำให้เกิดความยุติธรรม ความมั่นคง และเกิดสันติสุขในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

3.3) ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โลกศึกษาเป็นวิชาที่สนับสนุนผู้เรียนให้ดูแลรักษาของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในระดับท้องถิ่นและระดับโลกอย่างสมดุล

3.4) ใจกว้างเปิดรับโลกศึกษาทำให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลและวัฒนธรรมที่ต่างกันอย่างมีวิจาร์ณญาณ

3.5) ทัศนคติที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary Attitudes) โลกศึกษาสับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาวิสัยทัศน์ที่หลากหลายโดยเน้นให้วิธีชีวิตในโลกนี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในระดับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ชุมชนอื่นๆ ทั้งหมดในโลกนี้ดีขึ้น

3.6) เป็นสมาชิกของชุมชนที่มีความมั่นใจและมีความเป็นส่วนร่วม (Proactive and Participatory Community Membership) โลกศึกษาเพิ่มความสำนึกในเรื่องของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก) ซึ่งมีสิทธิความรับผิดชอบต่อสิทธิของบุคคลแต่ละคนนั้นได้รับการยอมรับ สร้างความรู้สึกส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน และความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน ดังนั้นจึงโลกศึกษาจึงสนับสนุนส่งเสริมสังคมพหุนิยม การไม่กีดกันและความยุติธรรมในสังคม

3.7) ความสามัคคี โลกศึกษามีส่วนในการการสร้างสรรค์และพัฒนาความสามัคคีของพลเมืองโลกให้ตระหนักถึงความจริงในโลกปัจจุบัน และการส่วนร่วมในการทำงานเพื่อให้โลกมีความยั่งยืนมากขึ้นบนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนสำหรับทุกคนด้วยการสานเสวนาพูดคุยกันและการร่วมมือกัน

2. คุณลักษณะของพลเมืองโลกตามแนวคิดของนักวิชาการไทย

ณัฐภรณ์ หลาวทอง (2544) นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกซึ่งเป็นผลจากงานวิจัย เรื่อง การพัฒนามาตราสำนักสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย ผลการวิจัยสรุปองค์ประกอบของสำนักสากล (Global-mindedness) ซึ่งหมายถึง ทรรศนะการมองโลกด้วยมุมมองที่กว้างไกล ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการใส่ใจต่อประเด็นปัญหาโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เห็นว่าทุกประเทศต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และถือว่ามนุษย์ทุกคนในโลกต่างเป็นหนึ่งในสมาชิกของพลเมืองโลก มีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคกัน โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นความรู้สึกชื่นชมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอื่นๆ ไม่มองว่าวัฒนธรรมของตนเองเป็นวัฒนธรรมที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียว สนใจเรียนรู้ประเด็นต่างๆ ทางวัฒนธรรมหรือภาษาต่างประเทศ มีความต้องการที่จะติดต่อสัมพันธ์กับคนต่างชาติหรือต่างวัฒนธรรม

2) การใส่ใจในประเด็นปัญหาโลก เป็นความรู้สึกใส่ใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก ทั้งประเด็นปัญหาที่ประสบอยู่ในปัจจุบันและปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3) การพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกันโดยสันติ เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของมวลมนุษยชาติ ที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมมือ และเข้าไปช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างนานาประเทศ และเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ

4) การเป็นสมาชิกของพลเมืองโลก เป็นความรู้สึกที่เห็นว่าตนเองมีฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมโลก นอกเหนือจากการเป็นสมาชิกของสังคมและประเทศของตน ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองที่ดี มีความเห็นว่ามีมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษามีความเสมอภาคกัน มีศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกัน รู้สึกเห็นคุณค่าเพื่อนมนุษย์ และเคารพในสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์คนอื่นๆ

สิริวรรณ ศรีพหล (2547) นำเสนอคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกจากการประมวลแนวคิดของ นักการศึกษาต่างๆ เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้กรอบสมรรถนะของพลเมืองโลกตามแนวคิดของ Knip (1986) จำแนกออกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้

1) ด้านความรู้ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ประกอบไปด้วย

1.1) มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ถูกต้องว่าสิ่งต่างๆ หรือสภาพการณ์ต่างๆ ของโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้

1.2) มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ตลอดจนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก และพร้อมที่จะแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีสันติทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

1.3) เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างๆ

1.4) เป็นผู้ที่มีทรรศนะกว้างในการมองโลก

1.5) เข้าใจและตระหนักในความหลากหลายในเรื่องของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพแวดล้อมของพลเมืองในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก

1.6) เข้าใจและตระหนักว่าพลเมืองในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ต่างก็มีความต้องการพื้นฐานเพื่อ การดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

1.7) เข้าใจและตระหนักว่าโลกของเราจะอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

1.8) เข้าใจและตระหนักว่าบทบาทหรือท่าทีของพลเมืองภูมิภาคหนึ่งหรือของประเทศใดประเทศ หนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อพลเมืองในภูมิภาคอื่นๆ ของโลกทั้งหมด

2) ด้านทักษะความสามารถ ทักษะความสามารถที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลก ประกอบไปด้วย

2.1) เป็นผู้รู้จักแสวงหาและใช้แหล่งความรู้ ตลอดจนสามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่าง เป็นระบบ และใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

2.2) เป็นผู้ที่มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพภายในสังคม

2.3) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างประสานสัมพันธ์และอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านค่านิยมจริยธรรม ค่านิยมจริยธรรมที่ต้องปลูกฝังให้เกิดกับพลเมืองโลก ประกอบไปด้วย

3.1) เป็นผู้มีเหตุผล มีความยุติธรรม และซื่อสัตย์

3.2) เป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน

3.3) เป็นผู้ที่มีความสำนึกอันเหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมีความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลง วิธีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2554) เสนอว่าควรมีจุดมุ่งหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนา นักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนการสอนโลกศึกษาตามหลักสูตรโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นสาระเพิ่มเติม ซึ่งสะท้อนคุณลักษณะของพลเมืองโลกตามมิติโลกด้านต่างๆ ดังนี้

1) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และ ความเข้าใจแนวคิดและสถาบันต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกที่กระตือรือร้น รับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1) นักเรียนมีทักษะการวิเคราะห์ ประเมิน ข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติความเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผ่านสื่อและแหล่งข้อมูลต่างๆ

1.2) นักเรียนเรียนรู้บทบาทของสถาบัน องค์กร สนธิสัญญา ตลอดจนบทบาทของ กลุ่มต่างๆ องค์กรพัฒนาเอกชนและรัฐบาลของประเทศต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของโลก

1.3) นักเรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและสถานที่หรือแหล่งของการตัดสินใจ สำคัญๆ ในประเด็นระดับโลก

1.4) นักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของทักษะและบทบาทของเยาวชนในการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีอิทธิพล ส่งผลต่อประเด็นต่างๆ ระดับโลก

1.5) นักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของบริบทโลกในระดับท้องถิ่นระดับชาติ และ การตัดสินใจทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม

1.6) นักเรียนมีความเข้าใจบทบาทของภาษา ขนบธรรมเนียม ถิ่นฐานศิลปะ ศาสนาที่เป็น อัตลักษณ์ของตนเองและผู้อื่นในโลก

2) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเรียนรู้ธรรมชาติของความขัดแย้ง และเข้าใจว่าความขัดแย้งเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนา เข้าใจเหตุผลความจำเป็นของการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการส่งเสริมความสมานฉันท์ปรองดอง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับกรณีตัวอย่างความขัดแย้งต่างๆ ระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ตลอดจนวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

2.2) นักเรียนมีความเข้าใจว่ามีทางเลือกต่างๆ และผลที่เกิดขึ้นตามมาสำหรับผู้อื่นเสมอในสถานการณ์ความขัดแย้ง

2.3) นักเรียนเข้าใจความสำคัญของการสนทนา ความอดทน ใจกว้างการเสวนา การให้อภัย การเคารพและความใส่ใจ

2.4) นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสาร การแก้ต่าง การเจรจาต่อรอง การประนีประนอม และการร่วมมือ

2.5) นักเรียนเห็นคุณค่าของความขัดแย้ง สามารถแสดงความคิดเห็นและดำเนินการให้เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ศักยภาพ

2.6) นักเรียนเข้าใจลักษณะของการแบ่งแยกฝักฝ่าย ตลอดจนการก่อตัวของลัทธิชาตินิยม การเหยียดสีผิว

2.7) นักเรียนมีความเข้าใจถึงความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อผู้คน ถิ่นฐาน และสิ่งแวดล้อมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก

3) ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice) มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความเข้าใจถึงความสำคัญของความยุติธรรมหรือความเป็นธรรมทางสังคมซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน และการส่งเสริมความผาสุกของประชาชนทั้งหมด โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1) นักเรียนเห็นคุณค่าของความถูกต้องทางสังคมและเข้าใจความสำคัญเพื่อให้มั่นใจในความเสมอภาค ความถูกต้อง ความโปร่งใสสำหรับทุกคนในสังคมเดียวกันและระหว่างสังคม ความเป็นธรรมในสังคม

3.2) นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบของการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมครอบคลุมถึงความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากร

3.3) นักเรียนตระหนักว่าการกระทำทั้งโดยเจตนา และไม่เจตนา ย่อมส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้คน

3.4) นักเรียนมีความเข้าใจถึงผลพวงอันเกิดจากความไม่ยุติธรรมในอดีตที่ส่งผลกระทบต่อเมือง การปกครองในปัจจุบัน ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก

3.5) นักเรียน เห็นคุณค่าของการมีโอกาสดูแลเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการแบ่งแยก

3.6) นักเรียนใส่ใจอาสาเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่เสริมสร้างความยุติธรรมในสังคม

4) ค่านิยมและการตระหนักรับรู้สภาพการณ์ (Value and Perception) มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถในการประเมินสภาวะวิกฤตต่างๆ ดดที่ปรากฏในระดับโลก และตระหนักถึงผลกระทบที่มีต่อความรู้สึกนึกคิด เจตคติและค่านิยมของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

4.1) นักเรียนมีความเข้าใจได้ว่ามนุษย์ล้วนมีค่านิยม เจตคติ และการรับรู้ที่แตกต่างกัน

4.2) นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของสิทธิมนุษยชน ได้พัฒนาทักษะที่หลากหลายทัศนคติ (Multiple Perspectives) และเล็งเห็นวิธีใหม่ๆ ในการพิจารณา เหตุการณ์ เรื่องราว ประเด็นปัญหา และความคิดเห็นต่างๆ

4.3) นักเรียนเรียนรู้การตั้งคำถาม และการทักท้วงท้าทายข้อสันนิษฐานและข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ต่างๆ เข้าใจถึงอำนาจของสื่อที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ การเลือก และแบบแผนการดำรงชีวิตของผู้คน

4.4) นักเรียนมีความเข้าใจได้ว่าค่านิยมที่คนยึดถือเป็นตัวกำหนดการกระทำ

4.5) นักเรียนสามารถใช้ประเด็นเรื่องราว เหตุการณ์ และปัญหาที่แตกต่างกันเพื่อศึกษา สำนวน ค่านิยมและการรับรู้ของเด็กและเยาวชน รวมทั้งคนกลุ่มอื่นๆ

5) การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความเข้าใจความจำเป็นในการจรรโลงและพัฒนาคุณภาพชีวิตในปัจจุบัน โดยปราศจากการทำลายโลกเพื่อความอยู่รอดของชีวิตในยุคต่อไปโดยคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1) นักเรียนตระหนักรู้ว่าทรัพยากรของโลกมีจำกัด ดังนั้นทุกคนต้องใช้อย่างรับผิดชอบ

5.2) นักเรียนมีความเข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

5.3) นักเรียนสามารถพิจารณาคาดการณ์อนาคตที่เป็นไปได้และอนาคตที่ควรจะเป็นและคิดหาวิธีการบรรลุถึงอนาคตที่พึงประสงค์

5.4) นักเรียนมีความตระหนักว่าซึ่งว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นเพียงด้านเดียวของคุณภาพชีวิตเท่านั้น

5.5) นักเรียนมีความเข้าใจว่าการแบ่งแยกกีดกันและความไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียมเป็นสิ่งบ่อนทำลายการพัฒนาที่ยั่งยืนของมนุษย์ทั้งปวง

5.6) นักเรียนให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

5.7) นักเรียนมีความตระหนักสำนึกในความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการหมุนเวียนกลับมาใช้ การลดหรือใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า ฯลฯ

6) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรู้ เห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน ทั้งที่เป็นสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิมนุษยชนสากลโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

6.1) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รวมทั้งกฎบัตร อนุสัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนอนุสัญญาและกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็กของสหประชาชาติและของประเทศไทย

6.2) นักเรียนเห็นความสำคัญของสิทธิมนุษยชนในทุกระดับ เข้าใจสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของตนเองในบริบทสังคมโลก ตลอดจนความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างระดับท้องถิ่นและระดับโลก

6.3) นักเรียนเข้าใจถึงการให้หลักสิทธิมนุษยชนเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติ ความไม่เท่าเทียมกันและอคติ

7) การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ระหว่างผู้คน ถิ่นฐาน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และตระหนักว่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีผลสะท้อนในวงกว้างระดับโลก โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

7.1) นักเรียนเข้าใจผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์และการเลือกตัดสินใจต่างๆ ย่อมก่อให้เกิดผลตามมาในระดับต่างๆ ทั้งระดับบุคคลจนถึงระดับโลก

7.2) นักเรียน ตระหนักและซาบซึ้งในความสัมพันธ์เชื่อมโยงของชีวิตของผู้คนทุกระดับในสังคม ตระหนัก และเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศิลปวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน รวมทั้งรู้จักเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน

7.3) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจสังคมโลกและหน้าที่ของพลเมืองในสังคมโลก

7.4) นักเรียนเข้าใจผลกระทบ ทั้งด้านบวกและลบที่เกิดขึ้นจากการกระทำทางเลือก การตัดสินใจ และมติขององค์การสหประชาชาติที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนทั่วโลก

8) ความหลากหลาย (Diversity) มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความเข้าใจและเคารพในธรรมชาติของความแตกต่างหลากหลายและสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งเหล่านี้กับการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

8.1) นักเรียนเรียนรู้ เข้าใจ และยอมรับความเหมือนความแตกต่างและความสัมพันธ์ของมนุษยชาติ โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน

8.2) นักเรียนเข้าใจความสำคัญของการเคารพในความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการจัดระเบียบและและการปกครองของแต่ละสังคม

8.3) นักเรียนตระหนักและสำนึกถึงความแตกต่าง หลากหลายของเผ่าพันธุ์ของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมบนพื้นโลก

8.4) นักเรียนเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ

8.5) นักเรียนตระหนักและเข้าใจถึงผลกระทบของสภาพแวดล้อมที่มีต่อวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม

8.6) นักเรียนตระหนักถึงมุมมองความคิดที่แตกต่างหลากหลายเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ของโลก และเข้าใจถึงอิทธิพลของอัตลักษณ์ต่างๆ ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกัน

8.7) นักเรียนมีความเข้าใจธรรมชาติของอคติ และการแบ่งแยกตลอดจนวิธีการคัดค้านต่อต้าน

ปจรรย์ รัตนานุสนธิ์ (2556) นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกซึ่งเป็นข้อค้นพบจากงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านการประพฤติตน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ การปรับตัวตามความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2) องค์ประกอบด้านการปฏิสัมพันธ์ในสังคม คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับแนวคิดที่แตกต่างทางการเมือง เคารพสิทธิเสรีภาพ

3) องค์ประกอบด้านการลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ คือ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมสันติภาพและความเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่างๆ

4) องค์ประกอบด้านการตระหนักสถานการณ์ของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตระหนักและมีส่วนร่วมในปัญหาของสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความสำคัญในสาธารณสุขพื้นฐาน

3. สมรรถนะระดับโลก (Global Competency)

คำว่า “สมรรถนะระดับโลก (Global Competency หรือ Globally Competent)” ได้ถูกกล่าวอ้างขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1988 ในรายงานที่จัดพิมพ์โดย Council on International Education Exchange (Hunter, 2004: 10) และยังมีคำที่เรียกใช้คำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัน เช่น สมรรถนะทางกระบวนการ (Process Competence) (Engle et al., 2001 อ้างถึงใน Hunter, 2004: 10) นอกจากนั้นยังมีคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสมรรถนะระดับโลก (Related Terms) คำอื่นๆ อีก เช่น Transactional Competence หรือคำว่า ประสิทธิภาพระดับโลก (Global Proficient) และ พลเมืองโลก (Global Citizen) ซึ่งเป็นคำที่หลักสูตรในมหาวิทยาลัยหลายแห่งให้ความสำคัญที่สุด (Centerpiece) (Cendant Mobility, 2003 อ้างถึงใน Hunter, 2004: 10) อย่างไรก็ตาม Hunter (2004: 10) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าคำว่า สมรรถนะระดับโลก ยังเป็นคำที่ยังไม่มีการนิยามที่ชัดเจนแต่ยังเป็นคำที่ยังเป็นที่นิยมใช้ (Buzzword) ในกลุ่มของผู้บริหารและนักธุรกิจ ความหมายและองค์ประกอบของสมรรถนะระดับโลก (Global Competency) ประกอบไปด้วย

Lambert (1996 อ้างถึงใน Hunter, 2004: 10) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นบิดาของการริเริ่มให้คำจำกัดความสมรรถนะระดับโลก (Global Competency) ของพลเมืองโลกโดยเสนอว่าบุคคลที่มีสมรรถนะพลเมืองโลกจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ (ในสถานการณ์ปัจจุบัน) รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่นแสดงออกถึงการยอมรับในตัวผู้อื่น (Demonstrates Approval) โดยมีทัศนคติเชิงบวก และมีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศมีพฤติกรรมในการทำงานโดยเป็นผลงานที่แสดงออกถึงความเข้าใจของชาวต่างชาติ

Brustein (2003 อ้างถึงใน Hunter, 2004: 10) หัวหน้าของศูนย์วิจัยของ University Center for International Studies ณ University of Pittsburgh เสนอว่า บุคคลที่มีสมรรถนะระดับโลก (Global Competency) จะต้องบุคคลที่มีความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและภาษาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการสื่อสารที่ไร้พรหมแดน คำจำกัดความของสมรรถนะระดับโลกคือ เป็นบุคคลผู้มีความสามารถในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับนานาชาติ ตระหนักในเหตุการณ์ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและประเด็นที่เกิดขึ้นจากเปลี่ยนแปลงนั้นๆ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ระดับโลกและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ มีความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการสื่อสารในภาษาอื่นๆ รวมทั้งเป็นคนที่มีปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลายได้

Olson and Kroeger (2001 อ้างถึงใน Hunter, 2004: 10) คณาจารย์จาก New Jersey City University ซึ่งศึกษาศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ประสบการณ์นานาชาติ (International Experience) สมรรถนะระดับโลก (Global Competency) และความไวทางวัฒนธรรมนานาชาติ (intercultural sensitivity) ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่มีสมรรถนะระดับโลก (Global Competency) คือบุคคลที่มีความรู้ที่จำเป็นมาก มีความเข้าใจในแนวคิดและมีทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในระดับโลกอย่างมีประสิทธิภาพ

Curran (2001 อ้างถึงใน Hunter, 2004: 10) ได้นำเสนอว่าสมรรถนะระดับโลก (Global Competency) หมายถึง ความซาบซึ้งในวัฒนธรรมอื่น มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัฒนธรรมต่างชาติและต่างวัฒนธรรมได้ความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ เมื่อพบเจอกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ และสะท้อนผลจากประสบการณ์ที่ได้รับ นอกจากนั้นยังต้องมีทักษะอื่นๆ เช่น ความตระหนักด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ทั้งหมดนี้ถือเป็นหัวใจของสมรรถนะระดับโลก (Global Competency)

Hunter (2004) อธิบายว่า สมรรถนะระดับโลก (Global Competency) ในบริบททางธุรกิจ ผู้จัดการธุรกิจมักจะมีการระบุทักษะสำคัญ ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การปรับตัว การเจรจาสนสัมพันธ์ (Diplomacy) ความสามารถทางภาษา ทักษะคิดเชิงบวก มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีวุฒิภาวะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญให้เกิดสมรรถนะด้านกระบวนการ

Reimers (2009) อาจารย์แห่ง Harvard Graduate School of Education เสนอว่า สมรรถนะระดับโลก (Global Competency) ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่ช่วยให้ประชาชนเข้าใจโลกที่เราอาศัยอยู่ เป็นการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ (Disciplinary Domains) เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกิจการ (Global Affairs) และเหตุการณ์ต่างๆ ในโลก (Global Events) และมีโอกาสที่จะบอกเล่าเรื่องราวเหล่านั้นได้ นอกจากนี้ สมรรถนะของพลเมืองโลกยังรวมไปถึงเจตคติและจริยธรรมที่มีส่วนช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันอย่างสันติด้วยความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการทำงานของประชาชนจากภูมิภาคที่แตกต่างกัน คำนิยามของสมรรถนะระดับโลกประกอบไปด้วย 3 มิติ ซึ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (Interdependent Dimensions) ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็น A's globalization ซึ่งได้แก่ มิติด้านจิตพิสัย มิติด้านการลงมือปฏิบัติ และมิติด้านวิชาการ ได้แก่

1) มิติด้านจิตพิสัย (Affective Dimension) หรือมิติด้านจริยธรรม (Ethical Dimension) ได้แก่ อุปนิสัยในเชิงบวกที่ดีซึ่งมีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและกรอบแนวคิดของค่านิยมในระดับโลกที่จะนำมาสู่การปฏิบัติที่แตกต่าง ประกอบไปด้วยการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองและการสร้างความเคารพในตนเองนำไปสู่การทำความเข้าใจบุคคลที่มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากตน มีความสนใจและความเข้าใจในสายธารแห่งอารยธรรม (Civilizational Streams) ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ทำให้เกิดโอกาสในการดำเนินชีวิตด้วยการให้เกียรติซึ่งกันและกัน นำมาสู่สันติสุขในกลุ่มชนทั้งหลายที่มีความแตกต่างกัน มิติทางจริยธรรมของสมรรถนะระดับโลกยังรวมถึงการยึดถือและปฏิบัติต่อความเท่าเทียมกัน สิทธิของคนทุกคนและการรักษาไว้ซึ่งสิทธิเหล่านั้น

2) มิติด้านการลงมือปฏิบัติ (Action Dimension) หรือมิติด้านทักษะ (Skill Dimension) ได้แก่ ความสามารถทางภาษาในการพูด เข้าใจ และคิด การเข้าใจในภาษาต่างๆ นอกเหนือจากภาษาแม่ของตนเอง ภาษาต่างประเทศเหล่านั้นจะเป็นเครื่องมือในการเปิดจิตในระดับโลก (Global Mind) ทำให้เราได้เห็นวิสัยทัศน์ของโลกมากยิ่งขึ้นผ่านภาษา

3) มิติด้านวิชาการ (Academic Dimension) หรือมิติด้านความรู้ที่เป็นศาสตร์เดียวและ สหวิทยาการ (Disciplinary and Interdisciplinary Dimension) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวของโลก ทั้งในเรื่องของประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ประเด็น (topics) ของโลกที่เราควรทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ภูมิอากาศของโลก และเศรษฐกิจและกระบวนการโลกาภิวัตน์ (เป็นองค์ประกอบที่เป็นศาสตร์เดียวและสหวิทยาการ) นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ท้าทายที่มีความซับซ้อนในโลกปัจจุบัน

ทั้งสามมิติของสมรรถนะระดับโลกนี้จะต้องมีการพัฒนาด้วยวิธีการสอนนั่นก็คือการพัฒนาประเด็นในเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะ จิตพิสัย และค่านิยม โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะและการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติหรือเกิดพฤติกรรมกลายเป็นสมรรถนะที่ปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ยังเน้นเรื่องการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognition) ความรู้ด้านวิชาการที่หลากหลาย ซึ่งจะนำมาสู่การสรุปในเรื่องขององค์ความรู้ที่ทำให้เข้าใจประเด็นเกี่ยวกับโลก มิติทั้งสามส่วนนี้เป็นองค์ประกอบที่มีหลายมิติ (Multidimensional) ดังนั้น โลกศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องพัฒนามิติทั้งสามส่วนนี้ไปพร้อมๆ กัน โลกศึกษาจะต้องเน้นความรู้เฉพาะ

ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ของโลกและนำความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโลกเหล่านั้นพัฒนาไปสู่จุดประสงค์ที่เน้นจริยธรรมที่เป็นสากล (Ethical Global)

National Education Association Education Policy and Practice Department (2010) เสนอว่า สมรรถนะระดับโลกเป็นการพัฒนาความรู้อย่างลุ่มลึกและความเข้าใจในประเด็นนานาชาติ ชาวซึ่งในการทำงานร่วมกับบุคคลที่มีภูมิหลังต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม มีความสามารถในเรื่องภาษาต่างประเทศ และมีทักษะที่สามารถปฏิบัติงานได้ในชุมชนโลกที่มีความพึ่งพาอาศัยกัน คำจำกัดความของสมรรถนะระดับโลกประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ความตระหนักในประเด็นสากล (International Awareness) ประกอบไปด้วยความรู้และความเข้าใจในประวัติศาสตร์โลก ระบบเศรษฐกิจสังคม (Socioeconomic) และระบบการเมืองการปกครอง รวมทั้งเหตุการณ์ของโลกอื่นๆ นอกจากนี้ความตระหนักยังหมายถึงความเข้าใจในเหตุการณ์ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่ส่งผลกระทบในระดับนานาชาติ และบุคคลต้องมีความตระหนักว่าการกระทำของแต่ละบุคคลย่อมจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและโลกด้วย

2) มีความซาบซึ้งความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Appreciation of Cultural Diversity) บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และซาบซึ้งในวัฒนธรรมของชาติอื่น ไปพร้อมกับความสามารถในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นในประเด็นระดับโลกที่เป็นปัญหาอยู่ ตระหนักและซาบซึ้งวัฒนธรรมที่หลากหลาย เต็มใจยอมรับความแตกต่างเหล่านั้น เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural) ด้วยความเคารพอย่างเต็มที่

3) มีความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศ (Proficiency in Foreign Languages) มีความสามารถในการทำความเข้าใจ อ่าน เขียน และพูดได้มากกว่า 1 ภาษา เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ความรู้ด้านภาษาอื่นๆ จะเป็นตัวสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมอื่นและประชาชนที่พูดภาษาเหล่านั้น

4) มีทักษะในการแข่งขัน (Competitive Skills) ความสามารถในการแข่งขันในระดับโลกนั้นก็คือการที่จะต้องแสวงหาความรู้อย่างลึกซึ้งในประเด็นนานาชาติ การที่จะมีความสามารถในการแข่งขันได้นั้น นักเรียนต้องการทักษะการคิดขั้นระดับสูงซึ่งจะเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมต่างๆ นักเรียนที่ได้รับความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นทั่วโลก จะทำให้นักเรียนเหล่านั้นมีความสามารถในการแข่งขันกันในตลาดโลกได้

การวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมือง

จากคุณลักษณะความเป็นพลเมือง สมรรถนะระดับโลก ซึ่งเป็นแนวคิดของนักวิชาการ เป็นผลจากงานวิจัย รวมทั้งเป็นวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนวิชาโลกศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ สรุปคุณลักษณะของพลเมืองโลกได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติและค่านิยม ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

นักวิชาการ/หน่วยงานเจ้าของแนวคิด	คุณลักษณะพลเมืองโลกด้านความรู้		
	ไทย	-	/ ภาษา ต่าง ประเทศ และ การแข่งขัน
	ผู้มีความสามารถเฉพาะด้าน	-	-
	เข้าใจระบบการศึกษาระดับโลก	-	-
	บทบาทการเป็นพลเมืองโลก	-	-
	การปฏิบัติงานในวิชาชีพ (Professional Practice)	-	-
	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและความหลากหลาย	-	/
	รับรู้ถึงผลกระทบของต่างประเทศ	-	-
	การพัฒนาที่ยั่งยืน	-	-
	การจัดทำ	-	-
	การพึ่งพาอาศัยกันและกัน	-	-
	ความเท่าเทียม ความยุติธรรม	-	-
	สถานการณ์/โมเดลต้นแบบ	/	/
		Reimers (2009: 3-4)	National Education Association Education Policy and Practice Department (2010: 1)

จากแนวคิดและผลจากงานวิจัยของนักวิชาการทั้งต่างชาติและไทยที่ได้ให้คำจำกัดความของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกและสมรรถนะระดับโลกสรุปได้ว่าคุณลักษณะพลเมืองโลกด้านความรู้ประกอบไปด้วย

- 1) เข้าใจและรับรู้ในความหลากหลาย (Diversity) และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่นๆ
- 2) เข้าใจมิติทัศน์ความรู้เกี่ยวกับโลก ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ระบบเศรษฐกิจ ประชาธิปไตย ธรรมชาติ ความยุติธรรมในสังคม การค้าเสรี การเปลี่ยนผ่านในด้านสันติภาพและความขัดแย้ง ความเป็นพลเมืองความหลากหลาย วัฒนธรรมสากล
- 3) เข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองในทุกๆระดับ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับชาติ เป็นพื้นฐานขยายไปยังความเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก
- 4) เข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) รับรู้ว่าการกระทำของตนเองย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น
- 5) เข้าใจและรับรู้ถึงกระบวนการโลกาภิวัตน์ การพัฒนาในสังคมโลก และระบบการทำงานต่างๆของโลก รวมไปถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมโดยมี “ภาษา” เป็นสื่อกลาง และการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้กับตนเองอยู่เสมอ
- 6) เข้าใจมิติทัศน์ของสันติภาพและความยุติธรรม เป็นพื้นฐานความรู้นำไปสู่การปฏิบัติในการขจัดความขัดแย้ง
- 7) เข้าใจหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อใช้เป็นหลักการสำคัญในการแก้ปัญหาในโลกทั้งปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อม การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

นักวิชาการ/หน่วยงานเจ้าของแนวคิด	คุณลักษณะพลเมืองโลกด้านทักษะ					
	การสื่อสาร	การคิดวิเคราะห์	การแก้ปัญหา	การมีส่วนร่วม	การเคารพความแตกต่าง	การรับผิดชอบต่อสังคม
นักวิชาการ/หน่วยงานเจ้าของแนวคิด	การสื่อสาร	-	-	-	-	-
	การคิดวิเคราะห์	/ การปรับตัว	/ การปรับตัว	/ การปรับตัว	/	/
	การแก้ปัญหา	-	-	-	-	-
	การมีส่วนร่วม	-	-	-	-	-
	การเคารพความแตกต่าง	-	-	-	-	-
	การรับผิดชอบต่อสังคม	-	-	-	-	-
	การสื่อสาร	-	-	-	-	-
	การคิดวิเคราะห์	-	-	-	-	-
	การแก้ปัญหา	-	-	-	-	-
	การมีส่วนร่วม	-	-	-	-	-
	การเคารพความแตกต่าง	-	-	-	-	-
	การรับผิดชอบต่อสังคม	-	-	-	-	-
	การสื่อสาร	-	-	-	-	-
	การคิดวิเคราะห์	-	-	-	-	-
	การแก้ปัญหา	-	-	-	-	-
การมีส่วนร่วม	-	-	-	-	-	
การเคารพความแตกต่าง	-	-	-	-	-	
การรับผิดชอบต่อสังคม	-	-	-	-	-	

จากแนวคิดและผลจากงานวิจัยของนักวิชาการทั้งต่างชาติและไทยที่ได้ให้คำจำกัดความของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกและสมรรถนะระดับโลกสรุปได้ว่าคุณลักษณะพลเมืองโลกด้านทักษะประกอบไปด้วย

- 1) มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานในการเลือกรับข้อมูล ข่าวสาร เพื่อใช้ทำความเข้าใจและทำหยาต่อคดี การครอบงำ และโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ
- 2) มีความสามารถในการสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมโดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร และยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง
- 3) มีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัฒนธรรมด้วยความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ไม่ลำเอียง ทำหยาและไม่เห็นด้วยกันต่อความอยุติธรรม การละเมิด และการปฏิบัติต่อกันอย่างมีอคติ
- 4) มีความสามารถในการใช้เหตุผลและใช้หลักฐานประกอบการสนทนา (Dialogue) การโต้เถียง และการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการจัดการความเห็นที่แตกต่างโดยการใช้เหตุผล
- 5) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับคนต่างภาษาและวัฒนธรรมได้
- 6) มีความสามารถในการแสวงหาความรู้และการค้นหาข้อมูลที่หลากหลายโดยใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) และใช้ข้อมูลเหล่านั้นเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการแข่งขันในระดับนานาชาติ
- 7) มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ บนพื้นฐานของข้อมูล ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างแนวทางการแก้ปัญหา
- 8) มีความสามารถในการคิดระดับโลก (Think Globally) โดยอาศัยพื้นฐานการคิดและการแสดงออกถึงการลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์สังคมในระดับท้องถิ่น ชุมชน ชาติ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

คุณลักษณะพลเมืองโลกด้านทัศนคติและค่านิยม	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ผู้อำนวยการ	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	-	-
	นักวิชาการ/หน่วยงานเจ้าของแนวคิด	Reimers (2009: 3-4) National Education Association Education Policy and Practice Department (2010: 1)	

จากแนวคิดและผลจากงานวิจัยของนักวิชาการทั้งต่างชาติและไทยที่ได้ให้คำจำกัดความของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกและสมรรถนะระดับโลกสรุปได้ว่าคุณลักษณะพลเมืองโลกด้านทัศนคติและค่านิยม ประกอบไปด้วย

1) ตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม นำไปสู่การปฏิบัติต่อกันอย่างสันติสุข และเคารพในการกระทำระหว่างกันทั้งความคิดและการปฏิบัติ

2) ตระหนักความสำคัญของอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองระดับท้องถิ่น ชุมชน และชาติของตนเอง ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต เคารพความแตกต่างในอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองของชาติอื่นๆ ที่มีความแตกต่างกัน และตระหนักได้ว่าคนทุกชาติย่อมเป็นพลเมืองโลกเช่นเดียวกัน

3) ตระหนักถึงการสร้างความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคมทุกระดับ เป็นส่วนหนึ่งในการลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความยุติธรรมและสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน

4) ตระหนักถึงผลของความขัดแย้ง ผลลัพธ์ของการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน เห็นคุณค่าของความขัดแย้งและสร้างสรรค์วิธีการระงับความขัดแย้งอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ

5) ตระหนักถึงผลของการกระทำของตนเองเพราะการกระทำของเราย่อมมีผลกระทบต่อผู้อื่น และสังคมโดยรวม มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง นับถือตนเอง และเปิดกว้างในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่เสมอ

6) ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านี้เพียงพอต่อคนในรุ่นต่อไป

ตอนที่ 2 แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของ UNESCO

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education: GCE) เป็นกรอบกระบวนทัศน์ซึ่งครอบคลุมการศึกษาที่สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้โลกมีความปลอดภัย มีความยุติธรรม สงบสุข อดทน ครอบคลุม ปลอดภัย และยั่งยืนมากยิ่งขึ้น เน้นการปรับมโนทัศน์เพื่อให้คนเราตระหนักถึงความเกี่ยวข้องของการศึกษาที่ช่วยให้เข้าใจและสามารถแก้ปัญหาประเด็นโลก ในมิติสังคม การเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ GCE ยังยอมรับบทบาทของการศึกษาที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาความรู้และทักษะทางปัญญา (Cognitive Skill) เพื่อสร้างค่านิยม (Values) ทักษะที่เกี่ยวกับคน (Soft Skills) และทัศนคติ (Attitude) ระหว่างผู้เรียนซึ่งสามารถกระตุ้นความร่วมมือระหว่างชาติและส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านทางสังคม หลักการของ GCE เน้นการประยุกต์วิธีการที่หลากหลาย มโนทัศน์ วิธีวิทยา และทฤษฎีถูกนำมาประยุกต์ใช้ในสาขาและวิชาต่างๆ รวมถึงสิทธิมนุษยชนศึกษา (Human Rights Education) สันติศึกษา (Peace Education) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development) และการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ (Education for International Understanding) โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าในประเด็นนั้นๆ ต่อไป รวมทั้งมีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่จะส่งเสริมความยุติธรรม ความสงบสุขมากขึ้น และให้โลกมีความยั่งยืนมากขึ้น (UNESCO, online: 2014: 9)

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีเป็นความท้าทายของวงการการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น คือ การพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกบนพื้นฐานของทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับพลเมืองโลก โดยมีแนวคิดสำคัญของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกดังนี้

1) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก: พื้นฐานและข้อถกเถียง

1.1) ปัจจัยที่กำหนด (Parameters) ของ GC และ GCE

GC เป็นมโนทัศน์ที่มีการโต้แย้งทางวาทกรรมของนักวิชาการ และมีการแปลความอย่างหลากหลายว่า GC มีความหมายอย่างไร บางคนก็เรียก GC ว่าพลเมืองเหนือเขตแดน (citizenship beyond borders) หรือพลเมืองเหนือรัฐชาติ (citizenship beyond the nation state) หรือบ้างก็เรียกว่า คตินิยมสากล (cosmopolitanism) ซึ่งความหมายน่าจะกว้างกว่าและครอบคลุมมากกว่าคำว่า GC ในขณะที่คำว่า ความเป็นพลเมืองของโลก (planetary citizenship) ซึ่งเน้นความรับผิดชอบต่อชุมชนโลกเพื่อรักษาโลกของเรา (UNESCO, online: 2014: 14)

แนวคิด “GC” ถูกขยายให้เป็นมโนทัศน์ที่หลากหลาย ซึ่งถูกเชื่อมต่อการเติบโตของการพึ่งพาอาศัยกันและความเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม ด้วยการเพิ่มการค้าระหว่างประเทศ การย้ายถิ่น การสื่อสาร เป็นต้น นอกจากนี้ GC ยังเชื่อมโยงความตระหนักเกี่ยวกับสวัสดิภาพของโลกเหนืออาณาเขตประเทศ และบนพื้นฐานของความเข้าใจว่าสวัสดิภาพของโลกมีอิทธิพลต่อสวัสดิภาพของประเทศและท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามมีความเข้าใจร่วมกันว่า GC ไม่ได้มีนัยยะในทางกฎหมาย GC กล่าวถึงสำนึกความเป็นเจ้าของเหนือชุมชนและความเป็นมนุษยชาติร่วมกัน การส่งเสริมให้มองโลก (Global Gaze) ที่เชื่อมโยงท้องถิ่นกับโลกและชาติไปยังนานาชาติ นอกจากนี้ยังเป็นหนทางของความเข้าใจ การกระทำ และเชื่อมโยงตนเองไปยังผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมทั้งด้านพื้นที่และเวลา บนพื้นฐานของค่านิยมสากล (Universal Values) ผ่านการเคารพความหลากหลายและกลุ่มชนที่แตกต่างกัน ชีวิตของแต่ละคนมีการให้ความหมายการตัดสินใจในแต่ละวันซึ่งเชื่อมโลกกับท้องถิ่นและในทางกลับกันด้วย (UNESCO, online: 2014: 14)

GCE เน้นหน้าที่ที่จำเป็นของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง (citizenship) กับโลกาภิวัตน์ เป็นความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และค่านิยม สำหรับการมีส่วนร่วมของพลเมืองและการอุทิศตนที่มีต่อการพัฒนาในมิติสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกับระดับท้องถิ่นกับโลก GCE เกี่ยวข้องโดยตรงกับหน้าที่ของการศึกษาในการขัดเกลาทางสังคมทางด้านการมีส่วนร่วมในหน้าที่พลเมือง สังคมและการเมือง และที่สุดคือบทบาทของการศึกษาในการเตรียมเด็กและเยาวชนให้สามารถรับมือกับความท้าทายในปัจจุบันที่โลกมีการพึ่งพากันและมีความเชื่อมโยงกัน (UNESCO, online: 2014: 14)

GCE กระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติ มีหุ้นส่วนความร่วมมือ มีการสนทนา และมีความร่วมมือผ่านการศึกษาระบบและนอกระบบ GCE ประยุกต์มุมมองซึ่งมีหลายแง่มุมโดยใช้มโนทัศน์ วิธีวิทยา และทฤษฎีในแต่ละสาขา รวมถึงการศึกษาสิทธิมนุษยชน สันติศึกษา การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดี GCE ส่งเสริมความอยากรู้ของคนที่มึลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคมที่มาร่วมกันของกลุ่มคน ความสามัคคี และความรับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนี้ GCE ยังทับซ้อนและมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนร่วมกัน มุมมอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับสาขาเหล่านี้และโปรแกรมการศึกษาอื่นๆ เช่น การศึกษาเชิงสหวัฒนธรรม (Intercultural Education) และสุขศึกษา (Health Education) (UNESCO, 2014: online: 14)

เพื่อที่จะวางกรอบกระบวนการทัศน์ องค์ประกอบของ GCE สามารถเป็นกระแสหลักภายใต้การสอดแทรกในการศึกษาที่มีอยู่ วิธีการที่ได้ผลมากสำหรับ GCE คือรูปแบบการเรียนการสอนแบบข้ามวิชาหรือบูรณาการวิชา (trans-disciplinary) มากกว่าการแบ่งแยกหรือการทับซ้อนของสาขาวิชา (UNESCO, 2014: online: 15)

เป้าหมาย คักยภาพ และการส่งต่อ GCE

เป้าหมายของ GCE คือ เพื่อเสริมพลังผู้เรียนรู้ให้ต่อสู้และยอมรับบทบาทที่กระตือรือร้นทั้งในระดับท้องถิ่นและโลก เพื่อให้สามารถเผชิญหน้าและแก้ปัญหาความท้าทายของโลกและสูงสุดคือสามารถเป็นผู้อุทิศตนที่มีความมั่นใจเพื่อให้โลกมีความยุติธรรม สงบสุข มีความอดทน ครอบคลุม ปลอดภัย และยั่งยืนมากขึ้น GCE เพิ่มพูนมโนทัศน์และเนื้อหาของทุกวิชาและสาขาของการศึกษาคด้วยการขยายขอบเขตมิติออกไป ผู้เรียนและนักการศึกษาจะตรวจสอบสาเหตุของเหตุการณ์และพัฒนาการในระดับท้องถิ่น พิจารณาความเชื่อมโยงกับระดับโลก และชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นและการพัฒนาระดับจุลภาคและมหภาคเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อที่จะเติมเต็มศักยภาพให้ผู้เรียนอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต้องพึ่งพากัน (UNESCO, 2014: online: 15-16)

GCE มีเป้าหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ให้กำลังใจผู้เรียนในการวิเคราะห์ประเด็นวิกฤตที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และพิสูจน์การแก้ปัญหาที่เป็นไปได้อย่างสร้างสรรค์และอย่างมีนวัตกรรม
- สนับสนุนผู้เรียนให้ทบทวนสมมติฐาน มุมมองโลก และอำนาจความสัมพันธ์ในวาทกรรมที่เป็นกระแสหลักและพิจารณาคนหรือกลุ่มคนที่ไม่ได้เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการหรือเป็นคนกลุ่มน้อย
- มุ่งเน้นข้อตกลงในแต่ละบุคคลและการกระทำเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและ
- เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เรียนรู้ที่อยู่ด้านนอกในชุมชน และในสังคมที่กว้างออกไป

GCE ถูกสร้างในมุมมองของการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้ใหญ่ มุมมองแบบองค์รวมของ GCE ต้องการมุมมองของการศึกษาในระบบและตามอัธยาศัย การสอดแทรกในหลักสูตรและนอกหลักสูตร และเส้นทางแบบประเพณีนิยมและแบบที่ไม่ใช่ประเพณีนิยมเพื่อให้มีส่วนร่วม การสอนหลากหลายรูปแบบเช่น การสนทนา/วิภาววิธี (Dialogic) การแสวงหาความรู้เป็นฐาน (Enquiry-based) ความร่วมมือ (Cooperative) การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม (Engaged Learning) ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียน GCE ที่เป็นทางการสามารถส่งต่อส่วนที่บูรณาการของวิชาที่มีอยู่แล้ว (หน้าที่พลเมืองหรือการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง สังคมศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ภูมิศาสตร์ หรือวัฒนธรรม) หรือแยกเป็นวิชาต่างหาก การเรียนรู้ตามอัธยาศัยและนอกระบบมีศักยภาพที่จะส่งเสริมการนำ GCE ไปปฏิบัติ การเรียนรู้สองรูปแบบนี้เป็นการสอนที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อกลุ่มประชากร รวมถึงผู้ที่ต้องการเรียนรู้สารสนเทศใหม่ๆ และเทคโนโลยีการสื่อสารและ สื่อสังคม นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอว่ารูปแบบบูรณาการเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้ประโยชน์ในการให้โอกาสสำหรับการส่งเสริมที่ยั่งยืนผ่านหลักสูตร (UNESCO, 2014: online: 16)

GCE สามารถสนับสนุนการสร้างชาติ การรวมกันของสังคม และค่านิยมทางบวกให้กับเด็กและเยาวชน GCE ทำให้เกิดหลักการของ “การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความขัดแย้งที่อ่อนไหว (conflict-sensitive education)” มากมาย ซึ่งสามารถส่งต่อภาวะความขัดแย้งและภาวะหลังความขัดแย้ง รวมถึงการใช้หลักสูตรและวัสดุในการเรียนรู้ ซึ่งทำหายอคติ แม่แบบการกีดกัน การทำให้ด้อยความสำคัญ และการระบุและนำไปปฏิบัติซึ่งส่งเสริมการป้องกันและสวัสดิภาพ 1 ใน 6 ข้อหลักของ Inter-Agency Network for Education in Emergencies (INEF) ชุด “การศึกษาที่ไวต่อการขัดแย้ง (conflict-sensitive education)” ใช้เพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมและการพัฒนาแบบองค์รวมสำหรับเด็กที่เป็นพลเมืองต่อไป นอกจากนี้ ยังรวมถึงการสอนและการเรียนเพื่อสันติสุขผ่าน “การเรียนการสอนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Pedagogy)” หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน GC ควรได้รับการพัฒนา ส่งเสริมการสร้างศักยภาพสำหรับพลเมืองที่มีความรับผิดชอบซึ่งสนับสนุนความเข้าใจของแต่ละบุคคลในเรื่องของสิทธิและความรับผิดชอบ (UNESCO, online: 2014: 16)

การสอน GC เพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม และอัตลักษณ์ทางศิลปะและดนตรียอมให้เครือข่ายเยาวชนสร้างความเข้าใจ การลงทุนทางสังคม การสื่อสารผ่านวัฒนธรรมและชุมชน มุ่งเป้าประกอบดังต่อไปนี้ (UNESCO, online: 2014: 17)

- ทักษะที่ได้รับการสนับสนุนด้วยความเข้าใจในอัตลักษณ์ที่มีหลายระดับ และศักยภาพของอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ซึ่งอยู่เหนือวัฒนธรรม ศาสนา เชื้อชาติ หรือความแตกต่างอื่นๆ ของแต่ละบุคคล เช่น ความเป็นรู้สึกเป็นเจ้าของในมนุษยธรรมร่วม ความเคารพในความหลากหลาย

- ความรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประเด็นโลกและค่านิยมสากล (Universal Values) เช่น ความยุติธรรม ความเสมอภาค ศักดิ์ศรี และการให้ความเคารพ อาทิ เข้าใจกระบวนการโลกาภิวัตน์ การพึ่งพากัน/ความเชื่อมโยงกัน ความท้าทายของโลกซึ่งไม่สามารถกล่าวถึงได้อย่างพอเพียงและมีเอกลักษณ์โดยรัฐชาติ ความยั่งยืนเป็นมโนทัศน์หลักแห่งอนาคต

- ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) เพื่อสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นระบบ และคิดอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการตรวจสอบมุมมองที่หลากหลายซึ่งตระหนักถึงมิติ มุมมอง แง่มุมที่แตกต่างของประเด็น เช่น การให้เหตุผลและทักษะการแก้ปัญหาซึ่งสนับสนุนโดยมุมมองที่หลากหลาย

- ทักษะที่ไม่ใช่เกี่ยวกับปัญญา (Non-cognitive Skills) รวมถึงทักษะทางสังคม (Social Skills) เช่น ความรู้สึกร่วม การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และทักษะการสื่อสาร ทักษะสำหรับเครือข่ายการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีพื้นฐานวัฒนธรรม และมุมมองที่แตกต่าง อาทิ ความรู้สึกร่วมเกี่ยวกับโลก ความรู้เกี่ยวกับความสามัคคี

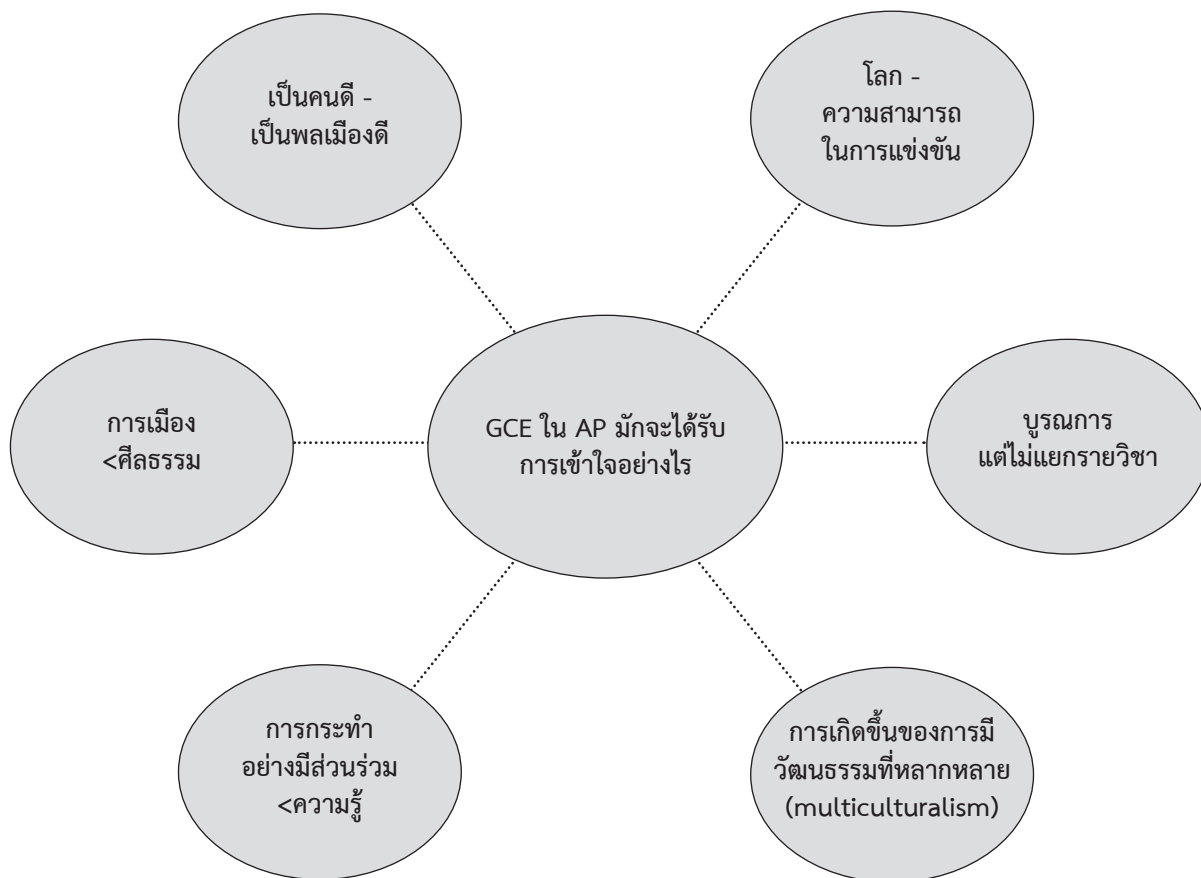
และ

- สมรรถนะเชิงพฤติกรรม (Behavioural Capacities) ที่แสดงถึงความร่วมมือและรับผิดชอบต่อที่จะแก้ปัญหาโลกเพื่อความท้าทายของโลก และพยายามเพื่อความดีร่วมที่เรียกว่า Collective Good เช่น การรับรู้เกี่ยวกับพันธสัญญา ทักษะการตัดสินใจ

การตีความที่หลากหลาย

ในขณะที่มีปัจจัยหลักที่กำหนด (key parameters) ของ GCE มุมมอง การตีความและจุดเน้นก็จะมีหลากหลาย และไม่มีรูปแบบใดที่สามารถอธิบายการนำไปปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ที่ไหนที่จะทำให้มีภาวะความขัดแย้งหรือภาวะหลังความขัดแย้งมากขึ้น GCE มักจะถูกพิจารณาภายใต้รูปบริคของสันติศึกษา (Peace Education) ดังเช่นกรณีแอฟริกา ประเทศต่างๆ มีประสบการณ์ในการส่งผ่านระบอบการปกครองของรัฐบาล รวมถึงลาตินอเมริกาและในตะวันออกกลาง การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ถูกพิจารณาว่าเป็นจุดเริ่มต้นส่งเสริมหลักการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย และค่านิยมสากล (Universal Values) มากกว่าการรวมกันของภูมิภาคและการก่อตั้งกลไกความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น South African Development Community หรือ The Association of Southeast Asian Nation ยังเป็นการให้ความสำคัญกับหน้าที่พลเมือง (Civics) และความเป็นพลเมือง (Citizenship) ธรรมาภิบาล (Good Governance) สันติสุข และความอดกลั้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบทั้งหมดของ GCE (UNESCO, online: 2014: 17)

GCE ไม่ใช่และไม่ควรส่งเสริมรูปแบบความเป็นพลเมืองของประเทศใดหรือภูมิภาคใดเป็นการเฉพาะ โลกไม่จำเป็นต้องมีความเป็นนานาชาติเท่ากัน โครงการหลายโครงการส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกผ่านการแลกเปลี่ยนและติดต่อระหว่างโรงเรียนและครู ในขณะที่เดียวกันวิธีการที่หลากหลายมากกว่าการแลกเปลี่ยนหรือเคลื่อนย้ายคนจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง GCE ส่งเสริมการเปิดประตูสู่วัฒนธรรม ความคิด การกระทำ ที่หลากหลาย และเชื่อมต่อหนทางที่มีความแตกต่างกว้างขึ้น GCE ไม่ใช่รายวิชาที่แยกต่างหาก อย่างไรก็ตาม GCE เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่เพียงแต่นำนักเรียนจะเรียนได้ แต่เน้นว่าจะเรียนอย่างไรเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เรียนเพื่อที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่าง และมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ส่งเสริมบทบาทที่กระตือรือร้นและการมีส่วนร่วม (UNESCO, online: 2014: 18)

ภาพที่ 2.1 การตีความGCE ในเอเชียและแปซิฟิก (AP)

1.2) ความตึงเครียดต่อเนื่อง

ความตึงเครียดต่อเนื่องเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมที่ทำให้เกิดความไม่ลงรอยกันเกิดขึ้นในสังคม และเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อน เช่น ประเด็นเรื่องการแข่งขัน การขาดความสามัคคี ความขัดแย้ง ค่านิยม ความเชื่อ และมุมมองเกี่ยวกับโลก ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ GCE ถือว่าเป็นจุดแข็งในการส่งเสริมความเป็น GCE ให้เกิดขึ้นได้ ดังประเด็นต่อไปนี้

ความน้ำหนึ่งใจเดียวกันของโลก กับการแข่งขันในโลก (Global Solidarity versus Global Competition)

GCE ควรส่งเสริมผลลัพธ์ชุมชนโลก (Global Community Outcomes) หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแต่ละคน (Outcomes for Individual Learners) เน้นความสามารถที่ต้องอุทิศให้กับโลก ซึ่งถือว่าการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนในศตวรรษที่ 21 ควรส่งเสริมพร้อมกันในเรื่องความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของโลก (Global Solidarity) และการแข่งขันของแต่ละบุคคลอย่างไร (UNESCO, online: 2014: 19)

ในมุมมองของ GCE การปลูกฝังการแข่งขันและความสามัคคีควบคู่กันเป็นองค์ประกอบสำคัญของ GC สัดส่วนของมุมมองที่มีในการแข่งขันและการส่งเสริมของ GC ต้องการจะกระตุ้นนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และขับเคลื่อนการค้นหาคำตอบเพื่อความท้าทายที่เชื่อมต่อกันในโลกของเราในปัจจุบัน การแข่งขันในมุมมองใหม่ส่งเสริมการสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถอยู่รอด ทำให้เกิดความก้าวหน้า และปรับปรุงโลกที่เราอาศัยอยู่ (UNESCO, online: 2014: 19)

ดังทัศนะของ Salvatore Nigro ผู้อำนวยการ Education for Employment อธิบายว่าการแข่งขันกระตุ้นความร่วมมือให้เข้มแข็งขึ้น และร่วมความสามัคคีไว้ด้วยกัน เราจึงควรทำค่านิยม 3 ประการด้วยกันที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในระดับบุคคล (UNESCO, online: 2014: 19)

ตัวอย่างของนวัตกรรมการนำความตึงเครียดด้านการแข่งขันในการทำงาน

มาสร้างเป็นพลังของความเป็นพลเมืองโลก

พันธกิจการศึกษาเพื่อการจ้างงาน (Education for Employment: EFE) คือ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับเยาวชนที่ทำงานทำในตะวันออกกลางและอเมริกาเหนือด้วยการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพระดับโลก (World-class Professional Training) และการฝึกอบรมทางเทคนิค (Technical Training) ซึ่งจึงเป็นการปลูกฝังค่านิยมพันธะหน้าที่พลเมืองและความเป็นพลเมืองโลกไปพร้อมๆ กัน ขณะนี้นักศึกษาได้รับการส่งเสริม “การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Give Back)” ผ่านการสังเกตการณ์ การทำงานกับชุมชน และรูปแบบอื่นของพันธะของหน้าที่พลเมือง

การปรองดองของท้องถิ่นและอัตลักษณ์โลกและความสนใจ

ในประเทศซึ่งอัตลักษณ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนโดยเฉพาะอัตลักษณ์ของชาติ (National Identity) เป็นความท้าทาย ซึ่งนำมาใช้พื้นที่สำหรับส่งเสริมการรับรู้ความเป็นพลเมืองในระดับโลกควรจำกัดนี้เป็นกรณีเฉพาะที่เกิดขึ้นที่ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองชาติเป็นข้อขัดแย้งหรือไม่ได้รับการดูแล ความกังวลเกิดขึ้นบ่อยครั้งจากความเชื่อว่าความเป็นพลเมืองชาติเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมาก่อนความเป็นพลเมืองโลก (Global Identity) (UNESCO, online: 2014: 20)

การวิจัยและการสนทนาสามารถสนับสนุนการปรองดองอัตลักษณ์ท้องถิ่นและโลกและความสนใจจึงถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจทั้งนี้อีกมุมมองหนึ่งอาจเป็นแนวคิดของการกระจายจากส่วนกลาง (De-centring) การเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปของการขยายจุดเน้นของผู้เรียนจากความจริงของท้องถิ่นขยายไปถึงความพยายามที่จะเป็นสะพานเชื่อมช่องว่างระหว่างท้องถิ่นและโลก (UNESCO, online: 2014: 19)

ด้วยมุมมองที่ต้องการรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่น (ชาติ) และเพิ่มอัตลักษณ์โลกต้องสอนความต่อเนื่องเกี่ยวกับอัตลักษณ์บุคคล ท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก และการยอมรับอัตลักษณ์ที่หลากหลายระดับ สิ่งเหล่านี้ส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างประเด็นท้องถิ่นกับโลก โอกาสที่จะชี้ความเป็นสามัญข้ามพื้นที่เวลา และวัฒนธรรม และเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ และความเข้าใจที่จะแสดงบทบาทอย่างกระตือรือร้นในชุมชนโลก (UNESCO, online: 2014: 20)

บทบาทของการศึกษาที่ท้าทายการสร้างพลเมืองท้องถิ่นและความเป็นพลเมืองโลก

GCE ส่งเสริมการใช้การเรียนรู้ที่กระตือรือร้นและมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณเกี่ยวกับประเด็นโลกที่มีความซับซ้อน และพัฒนาทักษะ เช่น การสื่อสาร ความร่วมมือ และการแก้ปัญหาคความขัดแย้งเพื่อแก้ปัญหาประเด็นต่างๆ ซึ่งเหล่านี้ท้าทายระบบการศึกษาเดิมที่ไม่ยอมรับความท้าทายของพลเมืองที่มีต่อผู้มีอำนาจในท้องถิ่นและผู้มีอำนาจ หากการกระทำของพลเมืองเหล่านั้นถูกคิดว่าเป็นความขัดแย้งภายในท้องถิ่นหรือชาติ บทบาทของการศึกษาที่เน้น GCE จึงท้าทายระบบการศึกษาเดิมที่ไม่ยอมรับความท้าทายของพลเมืองที่มีต่อผู้มีอำนาจในท้องถิ่น/ชาติ เพราะการกระทำของพลเมืองเหล่านั้นอาจถูกมองว่าเป็นความขัดแย้งภายในท้องถิ่นหรือชาติ (UNESCO, online: 2014: 20)

1.3) ปัจจัยที่นำมาใช้

ปัจจัยที่นำมาประยุกต์ใช้กับ GCE ได้แก่ ค่านิยมสากล (Universal Values) ได้แก่ สิทธิมนุษยชน สันติภาพซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ แต่ประเทศปลูกฝังมโนทัศน์ ได้แก่ ฟิลิปินส์ที่ซึ่งรัฐธรรมนูญระบุไว้ว่าสถาบันการศึกษาควรปลูกฝังความรักในมนุษยชาติ เคารพในสิทธิมนุษยชน สอนสิทธิและหน้าที่ในความเป็นพลเมือง จรรยาบรรณ และจิตวิญญาณ พัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรม ในศรีลังกา เป้าหมายการศึกษาชาติกล่าวถึง การสร้างพลังความยุติธรรมทางสังคม รูปแบบชีวิตที่มีความยั่งยืน (UNESCO, online: 2014: 21)

2) การเรียนการสอนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Pedagogy) ผู้การปฏิบัติ

GCE ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและ GCE มักจะเสนอหนทางที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถมีอิทธิพลในระดับโลกผ่านกลยุทธ์และวิธีการการมีส่วนร่วม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นไปได้ภายใต้การเรียนการสอนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Pedagogy) ซึ่งช่วยเพิ่มความเชื่อมโยงของการศึกษาในและนอกห้องเรียนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ซึ่งบุคคลดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ (UNESCO, online: 2014: 21)

การนำการเรียนการสอนสำหรับการเปลี่ยนแปลงให้เห็นจะมีผลตั้งแต่ทั้งระดับบุคคลและชุมชนหรือสถาบัน ความเปลี่ยนแปลงนี้สามารถจะปรับเปลี่ยนนำมาซึ่งการเกิดวัฒนธรรมและลักษณะนิสัยในระดับบุคคล และ/หรือในระดับชุมชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (UNESCO, online: 2014: 21)

Torvald Jacobsson ผู้อำนวยการ The Young Masters Programme อธิบายว่าเราจำเป็นต้องมีมุมมองที่มองจากล่างขึ้นบน (bottom-up) และจากบนลงล่าง (top-down) ถ้ามีการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถาบันการศึกษา ไม่มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงง่ายๆ แต่ผลประโยชน์เกิดขึ้นยาวนาน และประยุกต์ใช้กับสถาบันการศึกษา ผู้มีอำนาจทางการศึกษา รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาระดับผู้บริหาร การศึกษาอื่นๆ จะต้องเปิดประตูสู่การทำงานใหม่ที่เรียกว่าเป็นบทบาทใหม่ในการเป็น “ผู้ทำให้เกิดขึ้น (enable)” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวก (facilitator)” มากกว่า “ผู้กระทำ (doer)” แก่เด็ก (ผู้เรียน) และในการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งอาจจะต้องมีการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง (Transformative Behaviours) รวมทั้งการฝึกอบรมก่อนประจำการ (in-service) สำหรับนักศึกษาครูและระหว่างประจำการ (pre-service) สำหรับครูประจำการ ในการปฏิบัติการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (UNESCO, online: 2014: 22)

- ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centred)
 - เป็นแบบองค์รวม (holistic) และส่งเสริมความตระหนักรู้ในการทำทายต่อภารกิจ และหน้าที่ของพลเมืองระดับท้องถิ่น มีความห่วงใยร่วมกัน และความรับผิดชอบรวมกัน
 - ส่งเสริมการเรียนรู้แบบสนทนา (Dialogue Learning) และให้ความเคารพ (Respectful Learning)
 - ตระหนักถึงบรรทัดฐานของวัฒนธรรม นโยบายชาติ และกรอบนานาชาติ ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างค่านิยม
 - ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นการเสริมพลังและมุ่งเน้นการแก้ปัญหา
- และ
- พัฒนาความยืดหยุ่นและความสามารถในการลงมือกระทำ/ปฏิบัติ

แนวคิดดังกล่าวสรุปได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 การปฏิบัติการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและเพื่อการเปลี่ยนแปลง

ที่มา: ปรับปรุงจาก A. Cabezudo, Introduction on Global Citizenship Education Principles. Global Citizenship Education Forum, Bangkok, Thailand, December 2012.

3) การสนับสนุนความคิดริเริ่มจากเยาวชน

เยาวชนเป็นแรงผลักดันในการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับ GC และการนำ GC ไปสู่การปฏิบัติ เยาวชนจำเป็นที่จะต้องได้รับการยอมรับและได้รับการสนับสนุนไม่เพียงแต่เป็นผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นนักการศึกษา ผู้ให้การสนับสนุนและผู้นำด้วย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของเยาวชนจะเกิดขึ้นได้นั้นควรจะได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้นความเกี่ยวข้องไม่เพียงการมีส่วนร่วมพอเป็น พิธี เยาวชนไม่ใช่แค่พลเมืองในอนาคต แต่ปัจจุบันเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น (UNESCO, online, 2014: 23)

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ระยะแรกและเป็นการพัฒนาเพิ่มขึ้นให้มี ประสิทธิภาพโดยเฉพาะบทบาทการมีส่วนร่วมที่ระบุไว้ใน GCE หมายความว่านักการศึกษา/ผู้ฝึกอบรมและ ผู้ออกแบบโปรแกรมต่างๆ ตลอดจนผู้ประเมินผลทางการศึกษา บุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ ในการส่งเสริมและพัฒนา CGE เพื่อให้เยาวชนเกิดความร่วมมือ มีความรับผิดชอบในพันธะสัญญาต่างๆ (UNESCO, online, 2014: 23)

2. แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของ UNICEF

2.1) บทเรียนสำหรับการสอนความเป็นพลเมืองโลก

องค์กร UNICEF ได้นำเสนอบทเรียนสำหรับการสอนความเป็นพลเมืองโลกที่เป็นแนวคิดความ เป็นพลเมืองโลก ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนในเรื่อง สิทธิเด็ก การพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การวิจัย การตัดสินใจ ในประเด็นเกี่ยวกับโลก ความสำนึกในชุมชน และ ความเชื่อว่าความสามารถ เปลี่ยนแปลงชุมชนได้ โดยนำเสนอบทเรียนเพื่อพัฒนาพลเมืองโลกไว้ทั้งหมด 4 บทเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (Crawford, 2013: 1)

1) เพื่อเสนอแนะแนวคิดของความเป็นพลเมืองโลก รวมทั้งความรู้ ทักษะ ค่านิยม และ การปฏิบัติของพลเมืองที่เกี่ยวข้อง

2) เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากลตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา ว่าด้วยสิทธิของเด็ก (Convention on the Right of the child: CRC) และความรับผิดชอบของนักเรียน เหล่านั้นควรเป็นอย่างไรเพื่อให้มั่นใจว่าสิทธิของพวกเขาได้รับการคุ้มครอง

3) เพื่อสร้างทักษะให้นักเรียนในการพัฒนามุมมองต่างๆ พัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ความคิดสร้างสรรค์ การวิจัย และการตัดสินใจ เกี่ยวกับประเด็นของโลกที่เลือก โดยใช้ รูปแบบการตั้งคำถามโดยนักเรียน

4) ให้โอกาสนักเรียนในการสำนึกในคุณค่าของพลังของตน และใช้พลังของตนเพื่อสร้างความ แตกต่างที่ดีในชุมชนของตน

รายละเอียดของบทเรียนเพื่อพัฒนาพลเมืองโลกขององค์กร UNICEF ทั้ง 4 บทเรียน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

บทเรียนที่ 1 ความเป็นพลเมืองโลกคืออะไร

บทเรียนนี้สอนให้นักเรียนเข้าใจความหมายของความเป็นพลเมืองโลก ถึงแม้ว่านักเรียนจะถูก สอนอยู่บ่อยๆ อยู่แล้วเกี่ยวกับแนวคิดของการเป็นพลเมือง และลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีในระหว่าง

ที่เรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนอาจไม่เคยได้พิจารณามาก่อนถึงบทบาทพลเมืองของตนในสังคมโลก การใช้ตัวอย่างจริงของความเป็นพลเมืองโลกระหว่างเยาวชนด้วยกัน ในการอภิปรายจะช่วยให้ นักเรียนสามารถรู้ได้ว่าพวกเขาเป็นพลเมืองอย่างไรในระดับต่างๆ หลังจากนั้น นักเรียนจะตั้งเริ่มคำถามเกี่ยวกับประเด็นโลกที่เลือกไว้ (Crawford, 2013: 6-7)

วัตถุประสงค์

- 1) เปรียบเทียบแนวคิดของความเป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองโลก
- 2) แยกแยะความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่สำคัญของพลเมืองโลก
- 3) ยกตัวอย่างการเข้ามามีส่วนร่วมในระดับพลเมืองต่างๆ เช่นระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก
- 4) ชี้ให้เห็นประเด็นความสำคัญของความสำคัญของท้องถิ่นและโลก ซึ่งเคยได้รับมาจากความรู้ การรับรู้ และความรู้สึกเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว

คำศัพท์

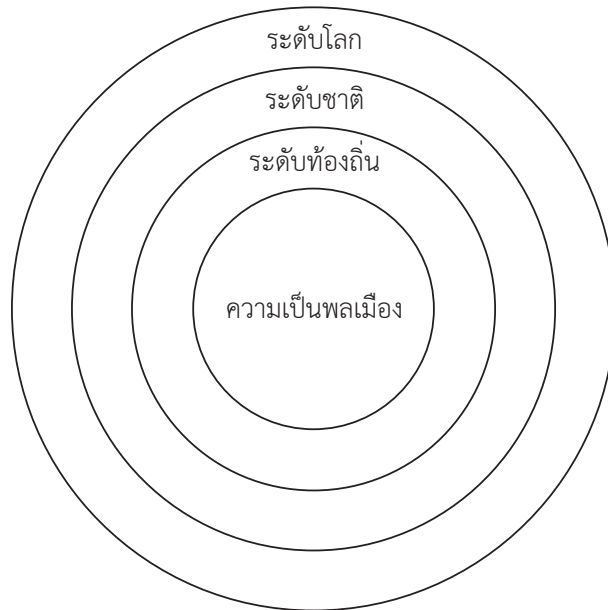
คำศัพท์ต่อไปนี้อาจไม่เป็นที่คุ้นเคยของนักเรียน ใช้รายชื่อคำศัพท์ต่อไปนี้เสมือนทรัพยากรสำหรับนักเรียนในการเพิ่มคำศัพท์เรียนรู้ ได้แก่ พลเมือง ความเป็นพลเมือง การยืนยัน สิ่งแวดล้อม ความเท่าเทียมกันทางเพศ เรื่องเกี่ยวกับโลก พลเมืองโลก สุขลักษณะ ความเป็นนานาชาติ ท้องถิ่น แนวความคิดที่ผิด ระดับชาติ สุขอนามัย ค่านิยม

แนวทางการสอน

การประเมินการตอบสนองของนักเรียนก่อนการสอน ตอบคำถามที่ว่า “พลเมืองโลกคืออะไร” จะเป็นพื้นฐานเพื่อเปรียบกับการประเมินหลังการสอนในตอนท้าย ถึงแม้ว่าคำว่า “ความเป็นพลเมืองโลก” มีอยู่มากมาย กองทุนสหรัฐอเมริกาสำหรับ UNICEF (U.S. Fund for UNICEF) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “พลเมืองโลก” ไว้ว่า “บุคคลหนึ่งผู้เข้าใจความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างกัน ความเคารพ และความหลากหลายของค่านิยม และมีความสามารถที่จะทำทลายความยุติธรรม และประพฤติปฏิบัติในแนวทางของตนที่มีความหมาย” (Crawford, 2013: 7)

กิจกรรมวัดระดับของความเป็นพลเมืองรายละเอียดขั้นตอนของกิจกรรมมีดังต่อไปนี้ (Crawford, 2013: 7-8)

- 1.1) นำเสนอแนวคิดความเป็นพลเมืองโดยอ่านหนังสือที่เหมาะสมตามอายุของเด็ก (อ่านให้ฟังดังๆ) และโดยนำข้อมูลมาจากเว็บไซต์ที่เหมาะสมเกี่ยวกับคุณภาพของความเป็นพลเมืองที่ดี
- 1.2) นำนักเรียนให้ศึกษาอภิปรายความเป็นพลเมืองคืออะไร ให้คำจำกัดความของคำว่า พลเมือง คือ สมาชิกของชุมชนผู้มีสิทธิและความรับผิดชอบ
- 1.3) อธิบายว่าความเป็นสมาชิกของชุมชนอื่นในเวลาเดียวกัน เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ดังนั้นความเป็นพลเมืองจึงมีหลายระดับ เช่น ชุมชน ระดับท้องถิ่น (โรงเรียน เมืองเล็ก เมืองใหญ่ รัฐ) ชุมชนระดับชาติ (ประเทศ) และชุมชนระดับนานาชาติ (โลก)
- 1.4) วาดรูป “วงกลมของความเป็นพลเมือง” ตามที่สอน แล้วถามนักเรียนให้แสดงถึงบทบาทของตนในฐานะพลเมืองในแต่ละระดับ และให้นักเรียนอธิบายว่าพวกเขามีส่วนร่วมในแต่ละระดับอย่างไร แล้วจดบันทึกการตอบสนองของนักเรียนดังกล่าว

ที่มา: Crawford, E.O., 2013

1.5) ถ้ามักเรียนถึงความแตกต่างระหว่างพลเมือง (เช่น สหรัฐอเมริกา) และพลเมืองโลก อธิบายว่าความเป็นพลเมืองมักถูกกำหนดโดยรัฐบาล ในขณะที่ความเป็นพลเมืองโลกไม่ใช่เช่นนั้น บุคคลหนึ่งสามารถเป็นพลเมืองโลกได้อย่างง่ายดาย โดยแสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยของกายและใจ ได้ถูกต้อง บุคคลนั้นก็สามารถเป็นพลเมืองโลกได้

กิจกรรมนำเสนอความเป็นพลเมืองโลก

กิจกรรมนำเสนอความเป็นพลเมืองโลกเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมวัดระดับความเป็นพลเมือง โดยมีขั้นตอนดังนี้ (Crawford, 2013: 9)

- 1) อธิบายว่าตัวอย่างของพลเมืองโลก จะถูกแสดงให้เห็นเพื่อค้นหาต่อไปอีกว่า การเป็นพลเมืองโลกจะต้องทำอะไร และพลเมืองโลกสามารถสร้างความแตกต่างในทางที่ดีให้กับโลกได้อย่างไร
- 2) บอกนักเรียนว่าบทเรียนนี้จะทำให้พวกเขาเข้าใจ ความหมายของวิถีทางแห่งการเป็นพลเมืองโลกในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ และวิถีทางที่นักเรียนสามารถแสดงความเป็นพลเมืองโลกโดยประพฤติปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพัฒนาชุมชนของตน และพัฒนาโลก

บทเรียนที่ 2 เราคือพลเมืองโลกและเรามีสิทธิ

บทเรียนที่ 2 เราคือพลเมืองโลกและเรามีสิทธิ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Crawford, 2013: 12-15)

วัตถุประสงค์

- 1) ให้คำนิยามของคำว่า สิทธิมนุษยชน และใครเป็นผู้ปกป้องสิทธินั้น
- 2) จัดประเภทตัวอย่างสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจน

3) เรียนรู้เรื่องสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก (Convention on the Right of the child: CRC) และเข้าใจความสำคัญของสิทธิบางอย่างในสนธิสัญญาอย่างชัดเจน

4) หาข้อมูล และประเมินผลข้อมูลที่สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการตั้งคำถามของนักเรียน

คำศัพท์

คำศัพท์ต่อไปนี้อาจไม่เป็นที่คุ้นเคยของนักเรียน ใช้รายชื่อคำศัพท์ต่อไปนี้ เสมือนทรัพยากรสำหรับนักเรียนในการเพิ่มคำศัพท์เรียนรู้

- 1) สนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก (Convention on the Right of the child: CRC)
- 2) สิทธิมนุษยชน

แนวทางการสอน

1) เริ่มต้นจากการเชื่อมโยงจากบทเรียนที่ 1 ในชั้นเรียนที่แล้ว เราเรียนวิถีทางแห่งการเป็นพลเมืองโลก สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งของการเป็นพลเมืองโลกคือ การปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชนคืออะไร ทำอย่างไรจึงจะรู้ว่าอะไรคือ สิทธิของเรา และเราจะปกป้องสิทธินั้นได้อย่างไร

2) ให้คำจำกัดความคำว่าสิทธิมนุษยชน ว่าสิทธิ และเสรีภาพ ที่เป็นของทุกคน ไม่ว่าเขาจะเป็นใคร หรืออยู่ที่ไหน และถ้าจำเป็นก็ให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นสิทธิ เพราะมันเป็นที่เขาได้รับอนุญาตให้ทำได้ หรือมีได้ สิทธิเป็นสิ่งที่เขาจะต้องปกป้องไม่ให้คนอื่นทำอันตราย หรือทำร้ายเขาได้ นอกจากนี้สิทธิยังช่วย เราให้เป็นเพื่อนกับคนอื่น และอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุข

3) นำเสนอสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก (Convention on the Right of the Child: CRC) อธิบายว่าประเทศต่างๆ ในโลกได้ทำสนธิสัญญาต่างๆ มากมายที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก คือหนึ่งในสัญญาเหล่านั้นที่เน้นเรื่องสิทธิของเด็กทั้งโลก

บทเรียนที่ 3 พลเมืองโลกมีความรับผิดชอบ

บทเรียนที่ 3 พลเมืองโลกมีความรับผิดชอบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Crawford, 2013: 17-20)

วัตถุประสงค์

1) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิและความรับผิดชอบ และอธิบายเรื่องความรับผิดชอบของพลเมืองโลก

2) วิเคราะห์จากรูปภาพ โดยอธิบายว่ารูปภาพแสดงให้เห็นความเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบอย่างไร

3) สร้างลักษณะนิสัยจำลองของความเป็นพลเมืองโลก

4) สื่อสารความคิดและอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจนกับนักเรียนที่มีความหลากหลายด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ

5) ร่วมมือกับนักเรียนแต่ละคนที่มีความหลากหลายในกลุ่มค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพผล

คำศัพท์

คำศัพท์ต่อไปนี้อาจไม่เป็นที่คุ้นเคยของนักเรียนใช้รายชื่อคำศัพท์ต่อไปนี้ เสมือนทรัพยากรสำหรับนักเรียนในการเพิ่มคำศัพท์เรียนรู้ ได้แก่ ลักษณะนิสัย การพัฒนา ถูกบังคับให้ย้ายที่อยู่ ความแห้งแล้ง ภูมิคุ้มกัน สันตนาการ โภชนาการที่ไม่ดี มุมมอง ความรับผิดชอบ สุขอนามัย

กิจกรรมวาดภาพความรับผิดชอบของนักเรียน

1) ทบทวนตัวอย่างสิทธิมนุษยชนจากบทที่ 2 เช่น สิทธิในการศึกษา เสรีภาพในการแสดงออก การปกป้องคุ้มครองจากความรุนแรง เน้นย้ำว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่า และมีสิทธิ ไม่ว่าจะเขาจะเป็นใครหรืออยู่ที่ไหน

2) ชี้ให้เห็นว่าสิทธิเกิดจากความรับผิดชอบ ถ้ามักนักเรียนให้นิยามคำว่า ความรับผิดชอบ (เช่น บางสิ่งที่คุณให้คำตอบได้ หรือหน้าที่ หรือความรู้เป็นภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ) ถ้ามว่าความรับผิดชอบอะไรมาร่วมกับสิทธิมนุษยชน และเรามีหน้าที่อย่างไรในฐานะพลเมืองโลกที่จะต้องสนับสนุนสิทธิของผู้อื่นทั่วโลก สนับสนุนความคิดที่ว่าเราทุกคนมีความรับผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

3) ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองโลกเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และให้นักเรียนพิจารณาว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรในชุมชนของตนเพื่อแสดงความเป็นพลเมืองโลก

กิจกรรมแสดงจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองโลก

กิจกรรมแสดงจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองโลกเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมวาดภาพความรับผิดชอบของนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1) ให้นักเรียนแสดงบทบาทเพื่อฝึกฝนทักษะที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองโลก

2) อธิบายปัจจัยที่กำหนดของกิจกรรม

(1) การล้อเลียนของนักเรียนต้องสาธิตให้เห็นถึงทักษะหรือคุณภาพแต่ไม่ต้องตั้งชื่อ

(2) การล้อเลียนอย่างน้อยต้องแสดงสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่พลเมืองโลกรู้หรือลงมือทำ

(3) การล้อเลียนต้องไม่เกิน 3 นาที

(4) การล้อเลียนไม่ควรใช้ชื่อจริงของบุคคลใด และไม่ใช้ภาษาที่ไม่สมควร

3) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มให้เวลากลุ่มละ 5-10 นาที เพื่อเตรียมการ หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มแสดงการล้อเลียนในชั้นเรียน ในขณะที่แต่ละกลุ่มแสดง ให้นักเรียนเดาว่าลักษณะนิสัยของความเป็นพลเมืองโลกแบบใดกำลังถูกแสดงอยู่

4) สอบถามได้อย่างละเอียดโดยการปรึกษาอภิปรายว่าลักษณะนิสัยของพลเมืองโลกกันอย่างไร เกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนทำงานร่วมกันเพื่อสร้างคนสำหรับโลก เน้นย้ำความสำคัญของการฝึกทักษะของความเป็นพลเมืองโลกในชีวิตประจำวัน

บทเรียนที่ 4 การเปลี่ยนแปลงโลกเริ่มต้นที่ตัวนักเรียนเอง

บทเรียนที่ 4 การเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นที่ตัวนักเรียนเอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Crawford, 2013: 24-27)

วัตถุประสงค์

1) แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยและตัวอย่างของความเป็นพลเมืองโลก

2) เขียนความหมายที่มีเนื้อหาครอบคลุมคำว่าความเป็นพลเมืองโลก

3) อธิบายให้เห็นตัวอย่างชัดเจนว่าคุณลักษณะที่โดดเด่น และความสามารถพิเศษของนักเรียนสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างความแตกต่างที่ดีในชุมชนของตน

4) ออกแบบโครงการ และดำเนินการตามที่ได้ค้นคว้าเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับประเด็นของโลก

คำศัพท์

คำศัพท์ต่อไปนี้อาจไม่เป็นที่คุ้นเคยของนักเรียน ใช้รายชื่อคำศัพท์ต่อไปนี้เสมือนทรัพยากรสำหรับนักเรียนในการเพิ่มคำศัพท์เรียนรู้ ได้แก่ ผู้ทำการเปลี่ยนแปลง ลักษณะนิสัย สัญลักษณ์เครื่องหมาย ค้นหาความจริง เครือข่าย การเลี้ยงดูอบรมบ่มนิสัย การต่อต้าน

กิจกรรมเยาวชนในฐานะพลเมืองโลก

1) อ่าน และแสดงให้เห็นคำพูดที่ว่า “มันเป็นความยอดเยี่ยมที่ทุกคนจำเป็นต้องรอแม่แต่นาทีเดียวเพื่อที่จะทำให้โลกดีขึ้น” ถามนักเรียนว่าประยุกต์ใช้คำพูดนี้ในชีวิตประจำวันของตนอย่างไร

2) ในชั้นเรียน แสดงถึงความรู้ ทักษะ และค่านิยม ที่เป็นลักษณะนิสัยของความเป็นพลเมืองโลก และถามเพิ่มว่าการปฏิบัติตนอย่างไรก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีนอกเหนือไปจากชุมชนของตนปรึกษา อภิปรายว่าการปฏิบัติในท้องถิ่นแบบใดจะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโลกได้

กิจกรรมลักษณะผู้เปลี่ยนแปลงโลกอย่างไรที่นักเรียนควรเป็น

กิจกรรมลักษณะผู้เปลี่ยนแปลงโลกอย่างไรที่นักเรียนควรเป็นเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมเยาวชนในฐานะพลเมือง ดังนี้

1) หลังจากทบทวนลักษณะนิสัยของพลเมืองโลก ถามนักเรียนว่ามันเป็นสิ่งจำเป็นใหม่ในการพรรณนา ลักษณะนิสัยเหล่านี้เพื่อที่จะเป็นพลเมืองโลก

2) อธิบายว่าในฐานะปัจเจกบุคคล พวกเราแต่ละคนมีบุคลิกภาพที่โดดเด่น และความสามารถส่วนบุคคลที่เราสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างความแตกต่างที่ดีในชุมชนของเรา และถาม นักเรียนให้อธิบายว่าเขาคิดอย่างไรว่าบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงโลกไปในทางที่ดีได้ให้คำอธิบายที่ทำให้เด็กเข้าใจถึงคำศัพท์ต่างๆ เช่น

(1) ลงทะเบียน - คุณสามารถพูดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณคุณยืนหยัดในสิ่งที่คุณเชื่อและต่อสู้กับความท้าทายที่คุณกำลังเผชิญอยู่

(2) ผู้สร้างเครือข่าย - คุณคือผีเสื้อแห่งสังคม คุณมีความสุขในการทำงานร่วมกับคนอื่น และในการก่อตั้งกลุ่มคนที่สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี

(3) ผู้เลี้ยงดูอบรมบ่มนิสัย - คุณใส่ใจและต้องการสนับสนุนผู้อื่นตั้งแต่ให้ความช่วยเหลือถ้าใครคนหนึ่งบาดเจ็บจนถึงการถามเพื่อนว่าสบายดีหรือไม่ คุณให้ความช่วยเหลือ และความเป็นเพื่อนแก่ผู้อื่นในยามที่พวกเขาต้องการ

(4) ผู้ค้นหาความจริง - คุณค้นหาข้อมูลเสมือนนักวิทยาศาสตร์หรือนักข่าว คุณต้องการเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อแจ้งข้อมูลแก่คนอื่น และเพื่อหาทางออกของปัญหาที่สำคัญ

(5) ผู้สื่อสาร - โดยธรรมชาติของคุณคุณคือผู้เล่าเรื่องคุณรู้วิธีที่จะสื่อสารให้ได้ผลโดยที่คนอื่นฟังและเข้าใจ

(6) ผู้สร้าง - คุณคือผู้ลงมือทำ คุณชอบการลงมือทำงานที่ได้ผลเป็นทางออกที่เป็นรูปธรรมคุณต้องการเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานที่สร้างวิธีการในการจัดการกับปัญหา

3) ให้นักเรียนยกตัวอย่างชื่อคนที่รู้จัก หรือที่เขาได้เรียนรู้ที่มีบุคลิกภาพดังกล่าวข้างต้นหลังจากนั้น ให้นักเรียนมุ่งมั่นค้นคว้าว่า บุคลิกภาพแบบไหนที่สะท้อนถึงพลังงานในตัวพวกเขา หลังจากนักเรียนได้เลือกแล้ว ให้นักเรียนสร้างสัญลักษณ์ของตน ที่แสดงถึงบุคลิกผู้เปลี่ยนแปลงของเขา และเขียนว่าจะใช้ลักษณะนิสัยนั้นๆ อย่างไรในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี

กิจกรรมการประเมินผลคำจำกัดความของคำว่าความเป็นพลเมืองโลก

กิจกรรมการประเมินผลคำจำกัดความของคำว่าความเป็นพลเมืองโลกเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมลักษณะผู้เปลี่ยนแปลงโลกอย่างไรที่นักเรียนควรเป็น

1) เพื่อเป็นการประเมินผลโดยสรุป แบ่งนักเรียนออกเป็น 3-4 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มแสดงถึงลักษณะนิสัย และตัวอย่างของความเป็นพลเมืองโลก ตามที่ได้เรียนมาหลังจากนั้น ให้นักเรียนให้คำจำกัดความของคำว่าพลเมืองโลกด้วยตนเอง เขียนคำจำกัดความของแต่ละกลุ่มบนกระดาน ชี้ให้เห็นส่วนที่เหมือนกัน และแตกต่างกัน

2) สรุปโดยให้นักเรียนทบทวนจากผลการประเมินก่อนการเรียน เกี่ยวกับการตอบสนองคำถามที่ว่า “พลเมืองโลกคืออะไร” ให้นักเรียนสะท้อนความคิดว่าพวกเขามีแนวความคิดเรื่องความเป็นพลเมืองโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกสำหรับโรงเรียนในแอดแลนติก แคนาดา

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ UNICEF ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในแอดแลนติก แคนาดา ด้วยแนวคิดที่เชื่อว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกคือ หัวใจของการศึกษาในปัจจุบันที่นักเรียนต้องการเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเริ่มรู้จักอุดมคติของความเป็นนานาชาติ ในการเคารพตนเอง และผู้อื่นในโรงเรียนชุมชน และในโลกที่พึ่งพาซึ่งกันและกันจากการร่วมงานกับผู้สอน UNICEF แคนาดาได้ทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองเด็ก และเพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนชาวแคนาดาเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่เป็นสากล ความหวังวัยเด็กและความปรารถนาที่จะให้การศึกษาที่ดี เป็นแรงขับใน UNICEF โดยมีการจัดทำเอกสารการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกฉบับนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Guo, 2011: online)

1) จิตใจที่มุ่งสู่เส้นทางของความเป็นพลเมืองโลก

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกไม่เหมือนกับวิธีการศึกษาอื่นๆ แต่เป็นวิธีการสอนที่ครอบคลุม และรวบรวมวิธีการสอนอื่นๆ เข้าด้วยกัน รวมทั้ง การศึกษาเรื่องสันติภาพ (Peace Education) การศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multicultural Education) การศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Rights Education) และวิธีการสอนที่ใช้ผู้เรียนเป็นหลัก และมุ่งเน้นความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน (learner-centered and active pedagogies) โดยมีประเด็นหลักที่เกี่ยวกับโลกการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตามวิธีของ UNICEF แคนาดาอยู่บนพื้นฐานของสนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของเด็ก (UN Convention on the rights the child) โดยเน้นให้เด็กทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็ชนชาติใด เพศใด ชนชั้นไหน วัฒนธรรมหรือถิ่นที่อยู่ใด ให้มีสิทธิแห่งสังคมที่เป็นมิตร สิทธิในวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ในบริบทนี้ การศึกษาจะช่วยให้เด็กมีทักษะ ความรู้ และทัศนคติ ที่จำเป็นสำหรับการกำหนดและตัดสินใจด้วยตนเอง (self-determination) และสำหรับการเป็นพลเมืองโลก ผู้ต่อต้านความไม่ยุติธรรม และมีผลกระทบในทางที่ดีกับชุมชนต่างๆ ของตน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก (Guo, 2011: online)

2) จุดมุ่งหมายของการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

จุดมุ่งหมายหนึ่งของระบบการศึกษา คือสอนเด็กเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเพื่อเตรียมพร้อมในการประพฤติปฏิบัติในฐานะผู้มีความกระตือรือร้น และประพฤติปฏิบัติอย่างมีความรับผิดชอบในชุมชนและในโลกที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (Guo, 2011: online)

- 1) เข้าใจสิทธิ และความรับผิดชอบต่อตนเอง
- 2) ตระหนักเกี่ยวกับประเด็นเรื่องโลกและบทบาทของตนในฐานะพลเมืองโลก
- 3) เคารพความหลากหลายของค่านิยม
- 4) เป็นส่วนหนึ่งของพันธมิตรต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ
- 5) ปฏิบัติเพื่อสร้างโลกให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น
- 6) มีความรับผิดชอบต่อการศึกษาของตนเอง
- 7) ปฏิบัติเพื่อกำจัดความไม่ยุติธรรมให้หมดสิ้น

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกโดยสังเขป

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกคือ การศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างพลเมืองของโลกที่มีความกระตือรือร้นซึ่งมาจากความตระหนักในเรื่องของโลกที่เพิ่มขึ้น และความรู้เรื่องโลกที่เพิ่มขึ้น

หมายเหตุ: จุดมุ่งหมายสำหรับแนวทางนี้ และสำหรับชั้นเรียนคือ เมื่อพูดถึงคำว่า “การศึกษาสำหรับความเป็นพลเมืองโลก” เราต้องการจำกัดความที่ละเอียดของคำศัพท์สองคำดังนี้

- 1) โลก-จิตใจที่ห่วงใยโลก และการให้เด็กเป็นศูนย์กลาง และความเคารพต่อความหลากหลายของคน ความเท่าเทียมกัน และความยุติธรรมของสังคม
- 2) ความเป็นพลเมือง-สิทธิและความรับผิดชอบต่อ การปฏิบัติตามที่ได้รับการบอกกล่าว การเชื่อมโยงการเรียนรู้ กับการปฏิบัติในฐานะพลเมืองภายนอกโรงเรียน

2.2) ความเป็นพลเมืองโลก: การศึกษาเชิงปฏิบัติ

หลัก 4 ประการของขอบข่ายผลลัพธ์จากหลักสูตรของแอดแลนติก แคนาดา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Guo, 2011: online)

- 1) การเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อการสำเร็จการศึกษา
การเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อการสำเร็จการศึกษา คือ ข้อความที่อธิบายความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่คาดหวังจากนักเรียนทุกคนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- 2) ผลลัพธ์จากหลักสูตรทั่วไป
ผลลัพธ์จากหลักสูตรทั่วไป คือ ข้อความที่แสดงสิ่งที่นักเรียนควรรู้ และสามารถลงมือทำหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- 3) ผลลัพธ์จากหลักสูตร Key-Stage
ผลลัพธ์จากหลักสูตร Key-Stage คือ ข้อความที่แสดงสิ่งที่คาดหวังว่านักเรียนควรรู้อะไร และสามารถลงมือทำหลังจากเรียนจบเกรด 3, 6, 9 และ 12
- 4) ผลลัพธ์จากหลักสูตรโดยเฉพาะ
ผลลัพธ์จากหลักสูตรโดยเฉพาะ คือ ข้อความที่แสดงสิ่งที่คาดหวังว่านักเรียนควรรู้อะไร และสามารถลงมือทำในขณะที่เรียนในเกรดที่เฉพาะเจาะจง

ตัวอย่างหลักสูตรที่เชื่อมโยงในวิชาเฉพาะต่างๆ

หลักสูตรรายวิชาต่างๆ ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองโลก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Guo, 2011: online)

1) สังคมศึกษา

สังคมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองสังคมศึกษาครอบคลุมกฎเกณฑ์หลักของประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีของมนุษย์ ความยุติธรรม กฎหมายสิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง

2) วิทยาศาสตร์

สังคมชาวแคนาดา กำลังประสบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ ชาวแคนาดา กำลังตระหนักถึงโลกที่พึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น และความจำเป็นสำหรับสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ที่ยั่งยืนจุดมุ่งหมายหลักของการสอนวิทยาศาสตร์คือ ทำให้นักเรียนสามารถใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ และใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งอาจทำให้นักเรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน และของผู้อื่น และทำให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะจัดการประเด็นที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ จริยธรรม และสิ่งแวดล้อม

3) การศึกษาเรื่องชีวิตครอบครัว

ในการศึกษาเรื่องชีวิตครอบครัว นักเรียนถูกคาดหวังให้เรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่อผู้อื่นเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน

4) ศิลปะ

การเห็นคุณค่าเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมาตรฐานของสังคมและความเชื่อ การเห็นคุณค่า ยังรวมถึงความเคารพ และให้ความสำคัญกับสิ่งนั้น และตระหนักดีถึงความจริง ของการมีมุมมองที่ต่างกัน และการมอง และรับรู้โลกในหลายๆ ทาง

5) ดนตรี

ในการเรียนดนตรี นักเรียนถูกคาดหวังให้เรียนรู้ การพัฒนา และการชื่นชมดนตรี และ ความสำคัญของดนตรีในวัฒนธรรมของตน และของผู้อื่น

6) พลศึกษา

โปรแกรมการเรียนรู้พลศึกษาควรช่วยให้นักเรียนในการรักษา และพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของตน และความสัมพันธ์กับคนอื่น

7) ภาษาอังกฤษ

ภาษา คือเครื่องมือแรกๆ ของความคิด และเป็นเครื่องมือที่มีอานุภาพมากที่สุด ซึ่งนักเรียนมี ในการพัฒนาความคิด และจิตใจในการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของตน และในการรับรู้โลกของตน และสิ่งที่ตนทำได้เพื่อโลก

8) คณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์สำหรับมัธยมศึกษา สร้างโอกาสที่ยิ่งใหญ่ในการใช้การศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งหลักสูตรครอบคลุมถึงแผนการสอน การฝึกฝนวิชาการป่าไม้ คุณภาพชีวิตการมองเชิงวิพากษ์ ในวิชาสถิติ ส่วนคณิตศาสตร์สำหรับประถมศึกษา จะช่วยในการสำรวจประเด็นโลก ที่เป็นจริงที่นักเรียนสนใจ

2.3) ความเป็นพลเมืองโลก

ความคิด จิตใจ ลงมือทำ

ในระดับประถมศึกษา มีวิธีการสอนแบบ “ความคิด จิตใจ ลงมือทำ” ซึ่งหมายถึง (Guo, 2011: online)

ความคิด	กระตุ้นให้นักเรียนเกิดปัญญา เกิดความอยากรู้อยากเห็นเรื่องของโลกที่อยู่รอบตัว และช่วยนักเรียนในการพัฒนาความรู้
จิตใจ	กระตุ้นนักเรียนให้มีศีลธรรมและให้มีอารมณ์ที่ดี ให้มีความเมตตา ความรับผิดชอบ และดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม และช่วยนักเรียนให้สร้างความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นด้วยความไว้นิ่งเชื่อใจในการพัฒนาศักดิ์ศรีที่มีในตน
ลงมือทำ	กระตุ้นให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับโลก และการใช้ศักยภาพของตน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติในเรื่องที่ตนได้สัมผัส รับรู้มากที่สุด

สร้างเวทีแห่งการสนทนาและการตั้งคำถาม

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้สอนควรจะค่อยๆ สร้างเวทีแห่งการสนทนาและการตั้งคำถามเกี่ยวกับมุมมองและประเด็นของโลก โดยมุ่งเน้นการฟังพาทซึ่งกันและกันซึ่งสามารถนำวิธี “ความคิด จิตใจ ลงมือทำ” มาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้

2.4) เคารพสิทธิการศึกษาโดยการลงมือปฏิบัติ

สิทธิของเด็ก

สิทธิของเด็กคือ สิ่งที่ได้ก็มีได้หรือทำได้ ในบริบทนี้เด็กหมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งมีสิทธิของเด็กที่เป็นสากลถูกกำหนดไว้อย่างกว้างขวางเสมือนเครื่องมือแห่งสิทธิมนุษยชนของโลก ได้แก่ สนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของเด็ก (United Nation Convention on the Right of the child: CRC) สนธิสัญญาดังกล่าวมี 54 มาตรา และกล่าวถึงสิทธิของเด็กไว้ในทุกที่ได้แก่ (Guo, 2011: online)

- 1) ความเป็นสากล (เด็กทุกคนมีสิทธินี้)
- 2) การไม่แบ่งแยก และการฟังพาทอาศัยกัน (สิทธิของคนหนึ่งไม่สามารถได้รับการสนับสนุนถ้าผู้อื่นไม่มีสิทธิด้วย)
- 3) ไม่สามารถโอนกันได้ (inalienable) สิทธิที่เรานี้ไม่มีใครเอาไปได้
- 4) ไม่มีการเหยียดหยามกีดกัน (เด็กไม่ถูกปฏิเสธเพราะปัจจัยต่างๆ เช่น ศาสนา อายุ ฯลฯ)

สิทธิที่ปรากฏในสนธิสัญญาแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. **ข้อกำหนด:** สิทธิที่จำเป็นสำหรับเด็ก ในการมีชีวิตรอด และพัฒนาให้มากที่สุด เช่น สุขภาพ การศึกษา การรักษาพยาบาล และมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เหมาะสม
2. **การคุ้มครอง:** สิทธิที่คุ้มครองเด็กจากความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การดูถูกเหยียดหยาม กีดกัน การลงโทษด้วยการทำให้ต่ำต้อยด้อยค่า การบาดเจ็บ การปล่อยปละละเลยทอดทิ้ง การข่มเหงกระทำทารุณ หรือรูปแบบอื่นของการแสวงหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง
3. **การมีส่วนร่วม:** สิทธิในการแสดงความคิดเห็น จัดตั้ง และมีส่วนร่วมในองค์กร และสิทธิที่สัมพันธ์กับครอบครัว วัฒนธรรม และการใช้ชีวิตในสังคม

รัฐบาลที่ให้สัตยาบันในสนธิสัญญานี้ มีพันธะในการดำเนินงานให้เต็มที่ในการคุ้มครองและสนับสนุนสิทธิของเด็ก และรับผิดชอบต่อนโยบาย และการดำเนินงานให้เกิดผลที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก อย่างไรก็ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาจะเป็นจริงได้ ก็ต่อเมื่อทุกคนรับทราบและเคารพมาตรฐานดังกล่าวรวมทั้งภายในครอบครัว ในโรงเรียน และในชุมชน

กรณีศึกษา: แนวคิดริเริ่มโรงเรียนเคารพสิทธิของ UNICEF แคนาดา

โรงเรียนเคารพสิทธิ (Rights Respecting Schools: RRS) คือ แนวคิดริเริ่มโปรแกรมเรื่องโลกในชั้นเรียนของ UNICEF แคนาดา ซึ่งใช้สนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของเด็กเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมวัฒนธรรมของโรงเรียนแห่งความครอบคลุม กว้างขวางการมีส่วนร่วม และการเคารพ สำหรับเด็กและผู้ใหญ่ แนวคิดริเริ่มนี้เป็นเสมือนกรอบของการปรับปรุงการศึกษา ซึ่งช่วยให้โรงเรียนสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ทั้งหมดโดยใช้วิธีโดยวิธีที่อยู่บนพื้นฐานของสิทธิ และความเหมาะสม ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจว่า การที่เด็กจะประสบความสำเร็จได้ เด็กจะต้องมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม ซึ่งนั่นคือ จุดเริ่มต้นที่เด็กสัมผัสกับอุดมคติที่เป็นสากล ของการเคารพตนเอง และผู้อื่น ในโรงเรียน ในชุมชน และในโลกแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Guo, 2011: online)

โรงเรียนเคารพสิทธิสนับสนุนแนวคิดริเริ่มของโรงเรียนต่างๆ อย่างไร

แนวคิดโรงเรียนเคารพสิทธิมีเนื้อหาที่ครอบคลุม ปรับเข้ากับสถานการณ์ได้ และสร้างจากสินทรัพย์ที่มีอยู่ โปรแกรม และความชำนาญของโรงเรียนในชุมชน ก่อนที่โรงเรียนจะออกแบบแผน เพื่อการเป็นโรงเรียนเคารพสิทธิ โรงเรียนควรประเมินผลโปรแกรม และความสามารถที่จะรับการเคารพสิทธิได้ ซึ่งมีอยู่ และดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ในท้ายที่สุดผลจากการประเมินจะช่วยให้ช่วยในการวางแผนต่อไป แนวคิดโรงเรียนเคารพสิทธิ จะมีประสิทธิผลที่สุด ถ้าถูกมองว่าเป็นโอกาสในการส่งเสริมสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว ในโรงเรียนมากกว่าการมองว่าเป็นโปรแกรมใหม่เพิ่มเติมที่จะนำมาใช้ (Guo, 2011: online)

2.5) การประเมินผลการเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองโลก

ประเภทของการประเมินผลการสอน (Guo, 2011: online)

- 1) การประเมินเพื่อการวินิจฉัย (Diagnostic Assessment) เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่นักเรียนมีอยู่แล้ว และนำมาเป็นข้อมูลสำหรับครูในการวางแผนการสอนสำหรับอนาคต
- 2) การประเมินผลย่อยซึ่งเป็นการประเมินผลระหว่างเรียนอย่างต่อเนื่อง (Formative Assessment) ซึ่งเป็นฐานนำไปสู่ Summative Assessment เพื่อให้ข้อมูลแก่ครูผู้สอน และ/หรือนักเรียนเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพัฒนาการเรียนการสอน
- 3) การประเมินผลสรุป ซึ่งเป็นการสรุปอย่างเป็นรูปแบบถึงผลสัมฤทธิ์จากชิ้นงานหรือเนื้อหาที่ผู้รับการประเมินทำเสร็จสิ้น (Summative Assessment) จะเกิดขึ้นตอนจะจบบทเรียนเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้เรียนรู้หรือไม่

วิธีประเมินผลขั้นพื้นฐานต่อการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

- 1) กำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์ร่วมกับนักเรียน
- 2) แลกเปลี่ยน พัฒนา และ/หรือปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ประเมินผล ซึ่งจะใช้เวลาความสำเร็จตามเป้าหมายและผลลัพธ์แต่ละอย่าง

- 3) ประยุกต์ใช้เครื่องมือในการประเมินผล
- 4) ประเมินผลความก้าวหน้าตามเป้าหมาย และผลลัพธ์ที่วางไว้
- 5) ทบทวนเป้าหมาย วิธีการ และเทคนิคในการเรียนรู้
- 6) ประยุกต์ใช้เครื่องมือในการประเมินผลแล้วปรับปรุงใหม่
- 7) กำหนดเป้าหมาย และผลลัพธ์ใหม่

2.6) แนวคิดเรื่องโลกในทางปฏิบัติ

การศึกษาเรื่องโลกตามแนวคิดของ UNICEF แคนาดา ได้แก่แนวคิด 5 ประการคือ (Guo, 2011: online)

การพึ่งพาคือซึ่งกันและกัน (Interdependence)

การพึ่งพาคือซึ่งกันและกันคือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของระบบที่มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน และการพึ่งพาคือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ที่ใด เราทุกคนมีความสัมพันธ์กับส่วนอื่นของโลกและกับผู้อื่นในสังคมที่มีความเป็นโลกาภิวัตน์เพิ่มขึ้น สถานที่ เหตุการณ์ ทรัพยากร และมนุษย์มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน และละเอียดอ่อนอย่างสมดุล ความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาคือซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติของโลกที่เราอาศัยอยู่ และชื่นชมผลกระทบต่อนิสัย และการตัดสินใจของตน

ไม่ว่านักเรียนกำลังเรียน เรื่องมลภาวะ การปนเปื้อนของวงจรรอาหาร หรือความยากจน มันเป็นความสำคัญต่อกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเริ่มจากความเข้าใจความสัมพันธ์เหล่านี้ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ จะมีผลกระทบต่อระบบทั้งหมด

ภาพการรับรู้และการรับรู้ (Images and Perceptions)

ภาพที่เราเห็นสะท้อนความคิดเกี่ยวกับผู้คน และสถานที่ ซึ่งภาพเหล่านี้อยู่ในรูปภาพ โทรทัศน์ ฟิล์ม อินเทอร์เน็ต สื่อมวลชน และคำที่พูด หรือที่พิมพ์ออกมา ห้องเรียนของโลกส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจว่าการรับรู้ของตนถูกตีกรอบด้วยปัจจัยต่างๆ เช่นอายุ ชนชั้น วัฒนธรรม เชื้อชาติ เพศ รสนิยมทางเพศ และชาติพันธุ์ และทำให้นักเรียนตระหนัก และมีความรู้สึกไวต่อการมีอคติ และผลที่ตามมา ดังนั้นมันจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนที่จะเข้าใจว่า เราทุกคนตีความรูปภาพ และความจริงจากกรอบของความคิด และการสันนิษฐานของตน

ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice)

ความยุติธรรมในสังคมคือ หลักประกันของความเคารพสิทธิมนุษยชน โดยปราศจากความคิดเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความแตกต่างทางกายภาพ คือลักษณะของความถูกต้องตามที่ควร ความเท่าเทียมกัน และสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ระดับบุคคล ท้องถิ่น ประเทศ จนถึงระดับโลก

ความขัดแย้ง และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict and Conflict Resolution)

สำหรับคนหลายๆ คนรวมทั้งเยาวชน ความขัดแย้งจะมีความหมายเดียวกันกับความรุนแรง แต่แท้ที่จริงแล้ว ความรุนแรงเป็นเพียงการตอบสนองอย่างหนึ่งต่อความขัดแย้ง นักเรียนสามารถเรียนทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง และสามารถประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์กับความขัดแย้ง หรือการโต้เถียงระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม ชุมชน ประเทศ จนกระทั่งระดับโลก

การลงมือปฏิบัติแบบยั่งยืน (Sustainable Action)

การลงมือปฏิบัติแบบยั่งยืน คือ การวางแผน และการลงมือทำสิ่งๆ ที่ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบัน โดยไม่สนใจถึงความสามารถของคนรุ่นต่อไปว่า จะสามารถเติมเต็มสิ่งที่จำเป็นสำหรับพวกเขาหรือไม่ แนวโน้มการพัฒนาในปัจจุบันไม่ใช่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และการศึกษา คือ กุญแจที่จะนำสังคมไปสู่ความยั่งยืนได้ นักเรียนที่ก้าวผ่านความตระหนัก และความรู้ไปสู่ความเข้าใจและความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น จะทำให้เขาเหล่านั้นก้าวไปสู่การลงมือปฏิบัติได้ง่าย การลงมือปฏิบัติที่เริ่มต้นมาจากระดับบุคคลบนพื้นฐานของความรู้ในท้องถิ่น จะมีผลกระทบที่กว้างขวางกว่าและยั่งยืนกว่า การลงมือปฏิบัติในระดับโลกที่กว้างขึ้น และบ่อยครั้งที่การลงมือปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมอยู่ในระดับเดียวกัน ผลที่ตามมาคือความยั่งยืนที่มากกว่า

ค่านิยมและการส่งเสริมความหลากหลาย

ความหลากหลาย คือ แนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของปรัชญาของการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคกัน และการชื่นชม การช่วยเหลือทั้งหมด ซึ่งเป็นแนวคิดที่หมายถึงทั้งความโดดเด่นเป็นหนึ่งในตัวเราเองในฐานะปัจเจกบุคคล และความรู้สึกของเราที่อธิบายตัวของเรา หรือบทบาทของเราในกลุ่มๆ เดียวหรือในหลายๆ กลุ่มความหลากหลายในการศึกษาที่มักกล่าวถึงผู้คนที่อยู่ในสังคมว่า มีความแตกต่างกันอย่างไร ความแตกต่างบางอย่างเราสามารถมองเห็นได้เช่น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เพศ อายุ และความสามารถ ในขณะที่ความแตกต่างบางอย่างเราสามารถเห็นได้ยากเช่น วัฒนธรรม บรรพบุรุษหรือวงศ์ตระกูล ภาษา ความเชื่อทางศาสนา รสนิยมทางเพศ พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม

การลงมือปฏิบัติเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่จะช่วยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติแบบยั่งยืน ซึ่งจากภารกิจต่างๆ ที่ชี้แนะนำ แนวคิดใหม่นี้ นักเรียนมักจะได้รับการกระตุ้นให้ศึกษาค้นคว้าประเด็น และตอบสนองด้วยความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และความรู้สึกแห่งพันธะที่มีต่อชุมชนของตน และชุมชนโลกจากวัฏจักรแห่งการเรียนรู้ดังกล่าว หลังจากนักเรียนศึกษาค้นคว้า และตอบสนองแล้ว ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติจะเป็นทั้งขั้นตอนที่สร้างสรรค์ในกระบวนการเรียนรู้ และขั้นตอนที่เป็นธรรมชาติสำหรับนักเรียนที่มีความปรารถนา ในการลงมือปฏิบัติที่จะเผชิญกับความไม่ยุติธรรม

บทบาทของครูผู้สอน

เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมของนักเรียนอย่างเต็มที่และมีความหมาย ครูผู้สอนควรมีบทบาทดังต่อไปนี้

- 1) อำนวยความสะดวก มากกว่าที่จะสั่งการ
- 2) สนับสนุนกระตุ้น และแนะนำวิธี
- 3) ยืดหยุ่น ผ่อนสั้นผ่อนยาว และเปิดกว้างยอมรับ
- 4) นำนักเรียนทำกิจกรรมที่สร้างความร่วมมือและการช่วยกันทำงาน
- 5) วางแผนเพื่อให้มีเวลาและทรัพยากรเพียงพอ
- 6) เชื่อมมั่นในกระบวนการ
- 7) ทำให้เชื่อมั่นว่า นักเรียนทุกคนมีความเสมอภาคในการออกความเห็น
- 8) พร้อมที่จะถูกท้าทาย

- 9) ฟังนักเรียนอย่างตั้งใจ และรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนอย่างจริงจัง
- 10) สร้างโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้จากประสบการณ์

ระดับของการมีส่วนร่วมของเด็ก

ระดับการมีส่วนร่วมของเด็กตามที่ระบุไว้ข้างล่าง กำลังมีความหมาย และความเป็นจริงมากขึ้น ตั้งแต่ระดับ 1 (การปรับให้เหมาะสม) จนถึงระดับ 8 (เด็กริเริ่มเอง และร่วมกับผู้ใหญ่ในการตัดสินใจ) ระดับการมีส่วนร่วม 3 ระดับแรก ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แต่ถ้าระดับหลังมีความเหมาะสมสำหรับเด็ก บนพื้นฐานของกิจกรรมที่ทำและระดับทักษะของการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของเด็ก

ระดับแห่งการมีส่วนร่วม

(1) เด็กริเริ่มเอง และแลกเปลี่ยนการตัดสินใจกับผู้ใหญ่ (2) เด็กริเริ่มเองและหาวิธีการเอง (3) ผู้ใหญ่ริเริ่มและแลกเปลี่ยนการตัดสินใจกับเด็ก (4) ปรีกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อให้ผู้ใหญ่ตัดสินใจ (5) ผู้ใหญ่มอบหมายบทบาทแก่เด็กในการทำโครงการ	}	ระดับของการมีส่วนร่วม
(6) เด็กเข้าร่วมโครงการที่ดำเนินการโดยผู้ใหญ่แต่ไม่เข้าใจประเด็นอย่างถ่องแท้ (7) ผู้ใหญ่ให้เด็ก สนับสนุนแนวทางที่ผู้ใหญ่กำหนด โดยไม่มีการมีส่วนร่วมหรือการจัดการ (8) ผู้ใหญ่ให้เด็กส่งเสริมแนวทางของผู้ใหญ่ โดยที่เด็กไม่มีความเข้าใจในแนวทางนั้น	}	ไม่มีส่วนร่วม

หลักสูตรการศึกษา International Baccalaureate

International Baccalaureate หรือย่อว่า IB คือหลักสูตรการศึกษาสามระดับที่ออกแบบโดย International Baccalaureate Organization หรือ IBO ซึ่งเป็นให้ความสำคัญกับโลกาภิวัตน์กับการศึกษา และการพัฒนาพลเมืองโลกในสภาวะที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคไร้พรมแดนอันก่อให้เกิดความท้าทายทางการศึกษาซึ่งจะยุ่งยากซับซ้อนขึ้น ในปัจจุบันโรงเรียนต่างๆ จะต้องจัดการศึกษาสำหรับอนาคตมากกว่าแต่ก่อน เพื่อรองรับความท้าทายของโลก หลักสูตร International Baccalaureate ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ออกแบบขึ้นเพื่อการเชื่อมโยงกันและอาศัยกันมากขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ International Baccalaureate เป็นหลักสูตรที่บุกเบิกปรัชญา ที่สร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการศึกษามุ่งเน้นการสอนให้นักเรียนมองจากมุมมองของผู้อื่น (Perspective Thinking) การเปิดใจยอมรับ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความเข้าใจวัฒนธรรมระหว่างกัน ในหลักสูตรจะช่วยเสริมสร้างลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก (Davey, 2011: 3)

1) International Baccalaureate ที่เน้นหลักสูตรเกี่ยวกับโลก (Global Curriculum)

- หลักสูตรเกี่ยวกับโลก มีเป้าหมายที่สำคัญ ดังนี้ (Davey, 2011: 6)
- 1.1) ความเข้าใจในวัฒนธรรมและมีผลกระทบกับความตระหนักในทัศนคติหรือมุมมองต่างๆ
 - 1.2) การเรียนภาษาอื่นรวมทั้งความสามารถในการสื่อสารหลายภาษา

1.3) เป็นการสอนแบบ Explicit Teaching ในเรื่องของแนวคิด ทักษะ ความรู้ และทัศนคติของการมีใจที่เปิดกว้างยอมรับความเป็นนานาชาติ (International Mindness)

1.4) ทักษะความคิดเชิงวิพากษ์

1.5) ทักษะการวิจัย และเทคโนโลยีสารสนเทศ

2) ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร International Baccalaureate

2.1) ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายและความตระหนักในทัศนะหรือมุมมองต่างๆ

นักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนต้องได้รับการศึกษาวัฒนธรรมจากมุมมองต่างๆ เช่น สังคมที่เป็นพหุนิยม (pluralism) ที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศ ความเสมอภาคของสังคมที่มีความแตกต่าง ทั้งจากการเรียนรู้การศึกษาค้นคว้าและการศึกษาความหมายเรื่องวัฒนธรรมและความคิดเห็นในมุมมองต่างๆ (Davey, 2011: 6)

2.2) ความสามารถในการสื่อสารหลายภาษา

ภาษา คือ ตัวขับเคลื่อนที่สำคัญอันดับแรกของการเรียนรู้ เพราะภาษายังเป็นประตูสู่วัฒนธรรม ทั้งภายในครอบครัว และโลกภายนอก การเรียนรู้และใช้ภาษาอื่นจะช่วยให้เราเข้าใจวัฒนธรรมอื่น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก หลักสูตรภาคบังคับของ International Baccalaureate ในการเรียนภาษาอื่น เริ่มตั้งแต่ปีแรกๆ จนกระทั่งจบการศึกษา (Davey, 2011: 7)

3) แนวคิด ทักษะ ความรู้ ทัศนคติ

หลักสูตรเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเป็นมากกว่าความรู้ และทักษะวิชา และการฝึกฝนที่เฉพาะเจาะจงดังตัวอย่างแนวคิดของความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษดังต่อไปนี้

3.1) แนวคิด ประกอบไปด้วย (Davey, 2011: 7)

- (1) ความเป็นพลเมืองโลก
- (2) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง
- (3) ความยุติธรรมทางสังคม
- (4) ค่านิยม และการรับรู้
- (5) การพัฒนาที่ยั่งยืน
- (6) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
- (7) สิทธิมนุษยชน
- (8) ความหลากหลาย

การบูรณาการแนวคิดดังกล่าวด้วยกันในการเรียนรู้แนวคิดเหล่านี้เข้าด้วยกัน รวมทั้งแนวคิดอื่น (พหุนิยม ความยุ่งยากซับซ้อน การให้บริการ หรือดูแลความไม่สมดุลกันความหลากหลายเป็นสากล และอำนาจ) ไว้ในวิชาการฝึกฝน และการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมความตระหนักในความสำเร็จของโลก ในทำนองเดียวกันวิธีการสอน แนวคิดเหล่านี้เข้าไปซ้ำมาตลอดปีการศึกษาจะช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการมีใจที่เปิดกว้าง ยอมรับความเป็นนานาชาติ (International Mindness)

3.2) ทักษะ

ทักษะที่เฉพาะเจาะจง คือ สิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นพลเมืองโลก ทักษะบูรณาการในการคิดและเรียนรู้ (Transdisciplinary Skills) จะช่วยให้นักเรียนสามารถมองเห็นประเด็น และสามารถวิเคราะห์ และเรียนรู้ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลกด้วยการพิจารณามุมมองผู้อื่น รู้จักหาทางออกหรือวิธีแก้ปัญหา และให้บรรลุหรือยอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ทักษะเหล่านี้ได้แก่ (Davey, 2011: 8)

- (1) ความคิดเชิงวิพากษ์
- (2) ทักษะในการสื่อสาร
- (3) การวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ
- (4) การแก้ปัญหา
- (5) ความสามารถในการทำทนายความไม่ยุติธรรม
- (6) การชักจูงโน้มน้าวอย่างมีเหตุผล
- (7) ความร่วมมือ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
- (8) ความสามารถในการเลือกวิถีทางในการตอบสนอง
- (9) ทักษะทางด้านเทคโนโลยี

3.3) ความรู้

ความรู้ในหลักสูตรสำหรับความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ (Davey, 2011: 8)

- (1) ประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการค้าทุนสนับสนุน
- (2) ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และความยุติธรรมทางสังคม
- (3) ผลกระทบด้านบวก และด้านลบของโลกที่พึ่งอาศัยซึ่งกันและกัน
- (4) ความเข้าใจ และการคิดอย่างมีระบบเกี่ยวกับองค์กร
- (5) ความสำคัญ และความหมายของประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมและความหลากหลาย
- (6) บทเรียนจากอดีตและปัจจุบัน และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- (7) ประเด็นที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

การบูรณาการทักษะ แนวคิด และความรู้เข้าไปในหลักสูตรจะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องความรู้เกี่ยวกับความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ในทำนองเดียวกันการบูรณาการที่เป็นพหุวิทยาการหรือ การเรียนรู้ที่เป็นพหุวิทยาการจะช่วยเพิ่มความเข้าใจเรื่องโลก และเพิ่มความตระหนักในโลกแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

3.4) ทศนคติ

หลักสูตร International Baccalaureate แสดงให้เห็นถึงลักษณะการมีใจที่เปิดกว้างยอมรับความเป็นนานาชาติ (international-mindedness) ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของนักเรียน ความรับผิดชอบส่วนตัวของนักเรียน และการพัฒนาศีลธรรมของนักเรียนความสำเร็จของหลักสูตร International Baccalaureate สำหรับความเป็นพลเมืองโลกขึ้นอยู่กับ การเชื่อมโยงผังบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกัน (การสอนหรือหน้าที่ครู แนวคิด ความรู้ ทักษะ และ ทศนคติ) (Davey, 2011: 9)

สรุปได้ว่า หลักสูตร International Baccalaureate เป็นหลักสูตรที่เน้นการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ถือเป็นจัดการศึกษาเพื่ออนาคตเพราะเป็นหลักสูตรที่เปิดกว้างและเน้นการยอมรับความเป็นนานาชาติ และเข้าใจวัฒนธรรมซึ่งกันและกันในโลกที่ไร้พรมแดนโดยมุ่งพัฒนาทั้งทักษะ ความรู้ และทัศนคติของพลเมืองโลกให้กับนักเรียน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในยุโรป

การประชุมครั้งที่ 2 ของสภายุโรป เมื่อวันที่ 27-28 กันยายน 2012 ณ เมืองลิสบอน ในประเด็นเรื่องโลกศึกษา มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับการศึกษา การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจัดขึ้นโดย North-South Centre of Council of Europe (NSC) ร่วมมือกับเครือข่ายโลกศึกษาของยุโรป Global Education Network Europe (GENE) และ CONCORD Europe ร่วมมือกับ The Portuguese Institute of Cooperation and Language และ the Portuguese NDGO Platform มหาวิทยาลัยลิสบอนและได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากคณะกรรมการยุโรป กิจกรรมในครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริม/สนับสนุนโลกศึกษาตามแถลงการณ์ Maastricht Congress Declaration ในปี 2002 ซึ่งได้มีการกำหนดกรอบแผนการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้โลกศึกษาก้าวหน้าและมีความสำคัญมากขึ้นในยุโรปจนถึงปี 2015 หัวข้อสำคัญในการสนทนาแลกเปลี่ยนกัน คือ การแสดงความคิดเห็น แนวทางการปฏิบัติ พร้อมทั้งผลที่เกิดขึ้นในมิติทางการเมืองของโลกศึกษาที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดบัญญัติ Lisbon Statement และการปรับปรุงแนวทาง/ยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่โลกศึกษาจนถึงปี 2015 (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 3)

1. ภูมิหลังของการประชุม (background to the congress)

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการประชุมมาสทริชต์เรื่อง โลกศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 4-5)

1.1 กรอบแนวคิดที่ตกลงร่วมกันในเรื่องความสำคัญของโลกศึกษาในยุโรป ซึ่งมีประเด็นหรือวาระที่สำคัญเกี่ยวกับการขจัดความยากจน การทำงานร่วมกันทางสังคมทั่วโลก และการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 สถานะทางการเมือง และฉันทามติเกี่ยวกับความสำคัญและศูนย์กลางของโลกศึกษาในยุโรป เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการตกลงจุดมุ่งหมายร่วมกันในประเด็นของการขจัดความยากจนและการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3 การยอมรับแนวความคิดเรื่องโลกศึกษาว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้าง โดยศูนย์ทางตอนเหนือ-ใต้ได้รับการขอร้องให้เป็นผู้ดำเนินการไตร่ตรองด้านเนื้อหา ลักษณะและบทบาทของโลกศึกษา เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคำนิยามของคำว่า โลกศึกษา

1.4 ข้อตกลงร่วมกันโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโลกเพื่อจัดตั้งการประชุมของกลุ่มทางตอนใต้เรื่องโลกศึกษา และเพื่อการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ครั้งต่อไปทั้งของทางตอนเหนือ-ใต้และของทางตอนใต้-ใต้

1.5 การพัฒนาเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานตามแนวคิดโลกศึกษา

1.6 การสร้างกระบวนการตรวจสอบโลกศึกษาโดยประเทศสมาชิกของยุโรป

1.7 มุ่งเน้นเกณฑ์มาตรฐานที่มีคุณภาพสูงสุด คือ ประชาชนทุกคนในยุโรปได้รับการศึกษาเรื่องโลกศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2. จุดประสงค์และวิธีการ (purpose and methodology)

ในการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และเพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ทางการเมืองในประเด็นของโลกศึกษา และเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความสามัคคี และความยุติธรรมในยุโรปและประเทศอื่นๆ วัตถุประสงค์หลักมีอยู่ 2 ประเด็นคือ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 6)

2.1 เพื่อประเมินการพัฒนาและกระบวนการของโลกศึกษาทั่วโลกในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่มีการยอมรับแถลงการณ์มาสทริชต์ในช่วงปี 2002-2012

2.2 เพื่อรับรองข้อตกลงร่วมกันในการสนับสนุน เสริมสร้างความเข้มแข็ง และการพัฒนาของโลกศึกษาตั้งแต่ปี 2015 และปีต่อไป

3. ภาพรวมของกระบวนการและโปรแกรม (overview of the process and programme)

แนวคิดพื้นฐานและหลักสูตรของการประชุมได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการปรึกษาหารือในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2012 โดยหลักสูตรแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 7)

3.1 การสะท้อนความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นของโลกศึกษาในช่วงระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ปี 2002

3.2 การพัฒนาวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์สำคัญและข้อตกลงร่วมกันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโลกศึกษา ตั้งแต่ปี 2015 ประเด็นที่มีการอภิปรายสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเด็น ดังนี้

- การพัฒนากลยุทธ์ของชาติและการประยุกต์ใช้
- การปฏิรูปหลักสูตรและการศึกษาระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- การพัฒนาสมรรถนะของครู อาจารย์และนักการศึกษา
- การสนับสนุนและการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพ
- การรณรงค์และประชาสัมพันธ์

4. ประสบการณ์ ความท้าทาย และ โอกาสในการพัฒนา (experiences, challenges and opportunities)

4.1 การพัฒนากลยุทธ์ของชาติและการประยุกต์ใช้

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนากลยุทธ์ของชาติและการประยุกต์ใช้ มีรายละเอียดดังนี้ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 8)

Helmuth Hartmeyer, GENE การพัฒนากลยุทธ์ของออสเตรียได้นำเสนอประสบการณ์ในการพัฒนากลยุทธ์แห่งชาติของออสเตรีย โดย Hartmeyer ได้มุ่งเน้นในเรื่องของกระบวนการที่มีคุณภาพ ซึ่งจะต้องเป็นกระบวนการที่เกิดจากการตกลงร่วมกันของผู้ที่มีส่วนร่วม โดยจะมีการบ่งชี้ถึงเรื่องของเวลา แหล่งข้อมูล/วิธีการ การเรียนรู้ และการมุ่งเน้นในคุณภาพของทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

(1) ตัวแทนของกลุ่มจะต้องเป็นผู้นำกระบวนการ โดยต้องมีผู้ที่มีส่วนร่วมที่สำคัญๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

(2) ควรมีการประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาในเชิงลึก

(3) ควรมีการจัดทำทฤษฎีพื้นฐานและคำอธิบายเกี่ยวกับมนทัศน์ของโลกศึกษา

(4) ควรมีการกำหนดเวลาและเป้าหมายที่จะสามารถดำเนินการได้จริง และสามารถตรวจประเมินผลได้ ซึ่งหากทำได้สำเร็จควรมีการชื่นชม เฉลิมฉลองประสบการณ์ของชาติอื่นๆ ได้แก่ สโลวาเกีย สเปน โปรตุเกส โปแลนด์ และสาธารณรัฐเช็ก

ปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาหลักสูตรของชาติและการประยุกต์ใช้ มีประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังนี้ความกำกวม/ความคลุมเครือของมโนทัศน์เรื่องโลกศึกษากรอบแนวคิดและการมีส่วนร่วมของรัฐสภา การได้รับการสนับสนุนจากทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบกรณีศึกษาผู้นำการร่วมมือประสานงานและการติดต่อเชื่อมโยงของหน่วยงานต่างๆ และทรัพยากรและความต่อเนื่อง

โอกาส/สิ่งที่จะช่วยพัฒนาที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาหลักสูตรของชาติและการประยุกต์ใช้มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้บทบาทของภาคประชาสังคมความตระหนักในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วน และการระดมทุนและการติดต่อกับผู้สนับสนุนในภาคส่วนต่างๆ

4.2 การปฏิรูปหลักสูตรมีกระบวนการดังต่อไปนี้ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 14)

(1) ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการปฏิรูปหลักสูตรโดยส่วนใหญ่ ในประเทศต่างๆ กำหนดให้รายวิชาโลกศึกษาเป็นวิชาเลือก ไม่ได้มีความสำคัญมากพอที่จะบรรจุลงในหลักสูตร

(2) ปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการปฏิรูปหลักสูตรมีประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

- การรับรู้เรื่องโลกศึกษาที่มีการครอบงำทางความคิดจากแนวคิดทางการตลาด
- การมีส่วนร่วม การติดต่อสื่อสาร และการติดต่อเชื่อมโยงของหน่วยงานต่างๆ
- ข้อจำกัดทางด้านรางวัลและประเมินของโลกศึกษา
- มาตรการการสนับสนุน: สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ทางการเรียนการศึกษา
- ความต่อเนื่อง

(3) โอกาส/สิ่งที่จะช่วยพัฒนาที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการปฏิรูปหลักสูตรมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

- การรับรู้ทางการเมืองในกระบวนการของภูมิภาคต่างๆ และโลกศึกษา
- การอภิปรายสาธารณะในประเด็นวิกฤตเศรษฐกิจและปัญหาเร่งด่วน
- การสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนมีอัตราสูง
- ครู อาจารย์ นักการศึกษาที่มีความรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมทั่วโลกศึกษา
- โลกศึกษามีความเกี่ยวข้องกับนวัตกรรม และความรู้ที่เป็นขั้นตอน
- เครือข่ายที่มีอยู่

4.3 การพัฒนาสมรรถนะของครู อาจารย์และนักการศึกษา

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาสมรรถนะของครู อาจารย์และ นักการศึกษา ต้องพัฒนาสมรรถนะในประเด็นดังต่อไปนี้ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 17-20)

- ความต้องการในการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของครู อาจารย์ นักการศึกษา
- การวิพากษ์วิจารณ์จากหลากหลายมุมมอง

- การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในบริบทที่แตกต่างกัน
- ความจำเป็นของการอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของครู อาจารย์ นักการศึกษา โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระยะยาว การพูดคุยสนทนาทั่วไป
- ในระดับของบุคคลควรมีทักษะสากลและการเรียนรู้สังคมโลก

ปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาความสามารถของครู อาจารย์ และนักศึกษามีประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

- ความหมายที่คลุมเครือของ มโนทัศน์ของโลกศึกษา
- คำจำกัดความของโลกศึกษาอาจมาจากนักการศึกษาจากหลากหลายพื้นที่ ไม่ใช่ใช้เฉพาะของครูที่อยู่ในระบบการศึกษาเพียงอย่างเดียว

- คำจำกัดความของคำว่า “สมรรถนะ”
- การวัดและประเมินผลสมรรถนะ

สิ่งที่จะช่วยพัฒนาที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาสมรรถนะ/ความสามารถของครู อาจารย์และนักศึกษามีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 23)

- การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ครู อาจารย์ และนักการศึกษาเปรียบเสมือนแหล่งความรู้ เป็นวิทยากร เป็นผู้ให้ความรู้
- การฝึกฝนหรือฝึกอบรมสามารถทำได้ทั้งแบบออนไลน์ และแบบเผชิญหน้าหรือพบปะกัน

4.4 การสนับสนุนและการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพ

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการสนับสนุนและการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพ Andreotti (2012 อ้างถึงใน North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 21-22) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เข้าใจผิดในการสนับสนุนและการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพไว้ 3 ประการ คือ

- (1) ฉันทามติมีคุณภาพ
- (2) ผลการศึกษาในด้านการเรียนการสอนได้มาตรฐาน
- (3) กระบวนการทางการศึกษาสามารถคาดการณ์ได้

ปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการสนับสนุนและการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพมีประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

- คำจำกัดความของการวัดและประเมิน และคุณภาพ
- ปัญหาและอุปสรรคใน วิธีการของการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
- กระบวนการในการวัดและประเมินผลและการนำผลไปประยุกต์ใช้

โอกาสที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการสนับสนุนและการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

- การไตร่ตรองที่มีคุณภาพจะช่วยพัฒนาการดำเนินการได้
- การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกรณีตัวอย่างต่างๆ ของยุโรปทางตอนเหนือ-ใต้ จะเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินการต่อไป
- มหาวิทยาลัยและศูนย์ให้ความรู้ต่างๆ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินได้

4.5 การรณรงค์และประชาสัมพันธ์

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการรณรงค์และประชาสัมพันธ์โดยผู้เข้าร่วมการประชุม ได้แสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ปัจจุบันและสื่อกระแสหลัก ประสบการณ์ในการพัฒนาส่งเสริมการศึกษา และปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทที่ต่างกันไป ในขณะที่สื่อสังคมได้เริ่มสร้างความตระหนัก ความซับซ้อนของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโลกศึกษาซึ่งอาจสร้างความสับสนให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปได้ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 23)

ปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการรณรงค์และประชาสัมพันธ์มีประเด็น ปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

- ความหมายที่คลุมเครือของกรอบแนวคิด
- ความสอดคล้องกันระหว่างโลกศึกษาและการรณรงค์
- การมีส่วนร่วมของสื่อดั้งเดิม

สิ่งที่จะช่วยพัฒนาที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการรณรงค์และประชาสัมพันธ์มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

- วารสารและสื่อสังคมในรูปแบบใหม่
- การขยายพื้นที่ในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์
- สื่ออิสระ เช่น สื่อท้องถิ่น
- การเชื่อมโยงกระแสที่น่าสนใจและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

5. ข้อเสนอแนะในกลยุทธ์ด้านโลกศึกษา (strategic recommendations 2nd European Congress on global education)

แนวคิดพื้นฐานและหลักสูตรของการประชุมได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการการปรึกษาหารือ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเด็น ดังนี้ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 32)

- การยุทธศาสตร์ของชาติและการประยุกต์ใช้
- การปฏิรูปหลักสูตรและการศึกษาระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- การพัฒนาสมรรถนะของครู อาจารย์และนักการศึกษา
- การสนับสนุนและการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพ
- การรณรงค์และประชาสัมพันธ์

จากการประชุมและกระบวนการปรึกษาหารือผ่านทางเว็บ จึงสามารถสรุปกลยุทธ์ในการดำเนินงาน จนกระทั่งถึงปี 2015

6. ข้อเสนอแนะในกลยุทธ์ด้านโลกศึกษาใน ค.ศ.2015

ในช่วงเวลาที่มีวิกฤติ ผู้เข้าร่วมการประชุมได้มีการพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องการทำให้ได้ 5 ประเด็น ต่อไปนี้ (North-South Centre of the Council of Europe, 2012: 33)

- การมีส่วนร่วมและการทำงานกับบุคคลกลุ่มใหม่ๆ ที่จะช่วยสร้างความตระหนักถึง มิติทางการเมืองในประเด็นของโลกศึกษา
- การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคคลกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้มีส่วนร่วมและช่วยให้เกิด การเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม

- การสนทนาแลกเปลี่ยนกันระหว่างประเทศในประเด็นโลกศึกษา
- การสนับสนุนองค์กรในระดับรากหญ้า ให้มีการนำประเด็นโลกศึกษาเข้าไปสู่หน่วยงานระดับท้องถิ่น
- การเสริมสร้างความเป็นเอกภาพในมิติของโลกศึกษาทั้งในระดับโลกและระดับท้องถิ่น

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ มีดังนี้

1. คุณลักษณะพลเมืองที่พึงประสงค์

สิริวรรณ ศรีพหล (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง *การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคัมศึกษา* การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคัมศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคัมศึกษา และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางไกลเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคัมศึกษา ในแง่ของความคุ้มค่า ความน่าสนใจ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ผลการวิจัยพบว่าชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคัมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา 3 หน่วยมี ประสิทธิภาพ 80.38/81.50 79.75/80.50 และ 78.38/78.75 ตามลำดับ เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ความก้าวหน้าในการฝึกอบรมของผู้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางไกลมีความเห็นว่าชุดฝึกอบรมทางไกลมีความคุ้มค่า ความน่าสนใจ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมาก

พูนภัทรา พูลผล (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก* พบว่าโครงสร้างขององค์ประกอบสำคัญในกระบวนการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งทั้ง 5 ด้านนี้มีความสัมพันธ์กันและเมื่อได้บริหารวิชาการแล้วจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) โครงสร้างและสาระสำคัญ และ 3) การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ โดยผู้วิจัยได้ระบุว่า หลักสูตรบูรณาการเนื้อหาเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เชื่อมโยงสัมพันธ์ภายในตัวตนสู่สังคัมรอบตัวและขยายขอบเขตจากใกล้ออกไปไกลตัวเป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ แบบสืบสวนร่วมมือ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การสนทนา การสะท้อนอย่างลึกซึ้งร่วมกัน เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติผ่านการคิดอย่างใคร่ครวญ และเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยง

เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏ การนิเทศการเรียนการสอน ทำเป็นกระบวนการตรวจสอบภายในโรงเรียนโดยผู้บริหารในโรงเรียนและเพื่อนครูอย่างสม่ำเสมอ มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยการวัดและประเมินผล เน้นการวัดผลผู้เรียนเชิงคุณภาพในประเด็นของความสามารถและความดีงาม ใช้รูปแบบการบรรยายพัฒนาการของผู้เรียน

ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูฏ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง *การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย* โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ระยะที่ 2 การออกแบบรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ระยะที่ 3 การทดลองและศึกษาผลการทดลองการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย และระยะที่ 4 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยมีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการที่ใช้ คือ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การเรียนรู้ประเด็นปัญหาระดับโลก การใช้สื่อที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย 3) กระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (2) การถาม-ตอบ (3) การเข้าใจปัญหา (4) การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (5) การวางแผน (6) การปฏิบัติ และ (7) การทบทวน และ 4) ผลที่ได้รับ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับผู้อื่นต่อไป 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นทุกด้าน ด้านความรู้ความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการยึดหลักสันติภาพและขจัดความขัดแย้ง ด้านทักษะความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการเคารพตนเองและสิ่งต่างๆ และด้านเจตคติความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการพร้อมรับความแตกต่าง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้ ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหา ระยะเวลา กิจกรรมการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

ปาจริย์ รัตนานุสนธิ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา* โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) พัฒนาโมเดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 2) ตรวจสอบ ความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) ทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระหว่างระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัศึกษามีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการประพฤติตน (3 ตัวบ่งชี้) คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ การปรับตัวตามความหลากหลายทางวัฒนธรรม องค์ประกอบด้านการปฏิสัมพันธ์ใน

สังคม (3 ตัวบ่งชี้) คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับแนวคิดที่แตกต่างทางการเมือง เศรษฐกิจ สิทธิเสรีภาพ องค์ประกอบด้านการลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ (3 ตัวบ่งชี้) คือ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมสันติภาพและความเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่างๆ องค์ประกอบด้านการตระหนักถึงสถานการณ์ของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข (3 ตัวบ่งชี้) คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตระหนักและมีส่วนร่วมในปัญหาของสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความสำคัญในสาธารณสุขพื้นฐาน 2) โมเดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) เมื่อนำโมเดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาไปใช้วัดกลุ่มนักเรียนระหว่างมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล แต่มีความแปรเปลี่ยนของค่าน้ำหนักของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ และค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบหลัก หมายความว่าโมเดลสามารถวัดความเป็นพลโลกได้ทั้งสองระดับ แต่ว่าแต่ละปัจจัยจะมีความสำคัญต่างกัน

นพลักษณ์ หนักแน่น และสมศิริ นนทสวัสดิ์ศรี (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง *ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในการเป็นพลเมืองโลก* โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2558 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง จำนวน 384 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามระดับความสุขของนักศึกษาไทยในการเป็นพลเมืองโลก ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในการเป็นพลเมืองโลกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.03$, $SD = 0.306$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความสุขมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.21$, $SD = 0.420$) ด้านการเรียนและสติปัญญา ($\bar{X} = 3.10$, $SD = 0.402$) ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.10$, $SD = 0.374$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.00$, $SD = 0.466$) ส่วนระดับความสุขมาก คือ ด้านจิตใจและอารมณ์ ($\bar{X} = 2.94$, $SD = 0.361$) และด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 2.80$, $SD = 0.372$)

Lori Hanson (2008) ศึกษาวิจัยเรื่อง *Global Citizenship, Global Health, and the Internationalization of Curriculum: A Study of Transformative Potential* พบว่ารูปแบบการเปลี่ยนแปลงสังคมสู่ความเป็นนานาชาติแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการปฏิรูปอย่างพลิกโฉม (Radical Reform) ของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมปลูกฝังความเป็นพลเมืองโลก การวิจัยนี้เป็นการประเมินผลลัพธ์ของผลอิทธิพลและศักยภาพสู่การเปลี่ยนแปลงระหว่างสหวิทยาการวิชาด้านสุขภาพโลก (Global Health Course) ในเด็กอายุ 6 ปี ผ่านการเรียนการสอนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Pedagogy) พบว่ารูปแบบของหลักสูตรสู่ความเป็นนานาชาติสามารถส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล (Personal Transformation) และความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในขณะที่สามารถสร้างสะพานเชื่อมความเข้าใจระหว่างประเด็นสุขภาพในท้องถิ่นและสุขภาพในโลกได้ วิธีการสอนในวิชานี้อาจเป็นกุญแจที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่จะเพิ่มศักยภาพสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Transformative) ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรสู่ความเป็นสากล (Internationalizing Curriculum)

Brookes, Maureen and Becket, Nina (2011) ศึกษาวิจัยเรื่อง *Developing Global Perspectives through International Management Degrees* โดยระบุว่าทำให้มีความเป็นสากล (Internationalization) เป็นวาระสำคัญในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง โดยต้องการพัฒนานักศึกษาให้มีมุมมองโลก (Global Perspectives) ความสนใจดังกล่าวส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษามีนโยบายด้านการทำให้

เป็นสากล มีนักศึกษานานาชาติ และมีรูปแบบการเรียนรู้ภายใต้วัฒนธรรมที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามยังมีความพยายามค่อนข้างจำกัดในการเข้าใจความหมายของการทำให้มีความเป็นสากลอันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในหลักสูตร การวิจัยในครั้งนี้ใช้กรณีศึกษาความเป็นสากลของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโปรแกรม Hospitality Management Degree ในอังกฤษ ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวนี้มีกรอบการพัฒนาด้านความเป็นสากลและมีการนำความเป็นสากลไปประยุกต์ใช้ ข้อค้นพบที่น่าสนใจของโปรแกรมคือ การรับรู้ความสำคัญของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural) ในโปรแกรมความเป็นสากลและการยอมรับความแตกต่างของมุมมอง (Approach) เป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของโปรแกรม

Wynveen, Christopher J., Kyle, Gerard T., and Tarrant, Michael A. (2012) ศึกษาวิจัยเรื่อง *Study Abroad Experiences and Global Citizenship: Fostering Proenvironmental Behavior* ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยระยะสั้น มากกว่าร้อยละ 50 ของนักศึกษาต่างประเทศ โดยใช้ทฤษฎี The Value-Belief-Norm ของ Stern (2000) สมมติฐานของงานวิจัยคือ นักศึกษาที่ศึกษาในต่างประเทศได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ผ่านความตระหนักในพฤติกรรมที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ (Ecologically Concious Behavior) ด้วยการเสริมสร้างความสัมพันธ์หลัก 3 ประการ ระหว่างค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Values) ความเชื่อ (Beliefs) และบรรทัดฐาน (Norms) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ นักศึกษาต่างประเทศจำนวน 623 คน จากมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา จำนวน 10 แห่ง ในโปรแกรมที่ศึกษาในต่างประเทศ 4 สัปดาห์ รวมถึงในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครจะได้ทำแบบสำรวจที่เป็น Pre-test ในวันแรกที่เข้าร่วมโครงการและได้ทำ Post-test ในวันสุดท้ายที่เข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยให้ข้อเสนอแนะว่า การปรับวิธีการตามทฤษฎี Value-Belief-Norm ทำให้กรอบแนวคิดการวิจัยที่หนักแน่น สามารถใช้ในการผสมผสานกับทฤษฎีการเรียนรู้ สามารถอธิบายว่าพฤติกรรมก่อนที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร ข้อค้นพบในงานนี้ยังแสดงให้เห็นถึงหลักฐานชัดเจนถึงผลของการปลูกฝังความเป็นพลเมืองโลกผ่านการศึกษาในต่างประเทศในระยะสั้นสามารถยกระดับค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Values) ความเชื่อ (Beliefs) และบรรทัดฐาน (Norms) ให้เพิ่มขึ้นได้

2. การเสริมสร้างความเป็นไทย

ภัทริยา งามมุข (2544) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า 1) คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาในปัจจุบัน พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยด้านการชื่นชม เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ด้านการมีน้ำใจ การยิ้มแย้มแจ่มใส ความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ สุภาพ อ่อนน้อม รู้จักกาลเทศะ อยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยด้านการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาพบว่า

1) คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลางและกรุงเทพมหานครกับมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค พบว่านิสิตนักศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่อยู่ในส่วนกลางและกรุงเทพมหานครด้านคุณลักษณะและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งสิ้น 8 ด้านคุณลักษณะและแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งสิ้น 2 คุณลักษณะ

2) คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่านิสิตนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของเอกชนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐบาล 9 ด้านคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งสิ้น คุณลักษณะ และมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งสิ้น 1 ด้านคุณลักษณะ

3) คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาระหว่างสาขาวิชาที่ศึกษา พบว่านิสิตนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้านคุณลักษณะ

สุทธิดา ปกป้อง (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง *การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยระดับปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติ* พบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยระดับปฐมวัย 1.1) มีการวิเคราะห์ความต้องการพื้นฐานของนักเรียนไทย ผู้ปกครอง และโรงเรียนก่อนการจัดทำ 1.2) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระและกิจกรรม โดยพิจารณาจากหลักสูตรแกนกลางของโรงเรียน หลักสูตรของโรงเรียน หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และหลักสูตรภาษาไทยที่จัดทำขึ้นโดยสมาคมโรงเรียนนานาชาติ และ 1.3) มีการกำหนดวิธีวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้อยู่โดยยึดระเบียบการประเมินผลตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และ 2) ด้านการใช้หลักสูตร 2.1) โรงเรียนจัดเตรียมบุคลากรโดยให้ครูศึกษาหลักสูตรภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยของสมาคมโรงเรียนนานาชาติ 2.2) ผู้บริหารเป็นผู้จัดครูเข้าสอน 2.3) ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางสอน 2.4) โรงเรียนมีห้องเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับปฐมวัยโดยเฉพาะ 2.5) โรงเรียนมีการจัดบริการวัสดุหลักสูตรแก่ครู ประเภทสื่อการสอน 2.6) ใช้แบบฝึกในการเรียนภาษาไทยและใช้วิธีลงมือปฏิบัติจริงในการเรียนวัฒนธรรมไทย 2.7) ประเมินผลโดยการสังเกตระหว่างการเรียน และ 2.8) ผู้บริหารให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือในการเขียนโครงการสอน

ธัญรัตน์ ธิชชัย (2547 อ้างถึงในนุชจรี คงโพธิ์น้อย) กล่าวว่า การรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย คือหนทางหนึ่งของการแสดงออกถึงความรักชาติบ้านเมืองที่คนไทยในประเทศสามารถทำได้ คือบอกกล่าวหรือสั่งสอนให้คนในชาติเอง ซึ่งเริ่มต้นจากพ่อ แม่ ต้องบอกกล่าวลูกหลานคนรุ่นใหม่ ได้เข้าใจถึงความหมายของเอกลักษณ์ของชาติไทย เป็นเบื้องต้นก่อนการที่จะทำให้ประชาชนคนไทย โดยเฉพาะเยาวชนเกิดความรักความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความนิยมไทยนั้น จำเป็นต้องปลูกฝังให้เขามีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ดีเด่นของไทยที่ทำให้เราสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยและความเป็นไทยมาได้ตลอด ก็คือสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์หรือรวมเป็นเอกลักษณ์ของชาตินั่นเอง

หทัยรัตน์ ทับพร (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง *ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา* พบว่า 1) ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกามีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติดั้งเดิมของคนไทย ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย และต้องการให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา รักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ 2) การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสืบทอดความเป็นไทย วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์กลางสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา และ 3) ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยที่สำคัญ ได้แก่ การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริการุ่นต่อไป การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม การประสานและพัฒนาความร่วมมือทุกภาคส่วน และการพัฒนาหลักสูตรครู และกระบวนการเรียนรู้เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้คงอยู่สืบไป

ภิญญมล กระจ่างแล้ว (2550 อ้างถึงในนุชจรี คงโพธิ์น้อย) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมไทยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่าค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นระดับที่ควรส่งเสริมค่านิยมความเป็นไทยให้กับนักเรียน โดยปัจจัยที่ส่งเสริมค่านิยมความเป็นไทยให้กับนักเรียนชาย คือ อิทธิพลของสื่อมวลชน การได้รับการปลูกฝังความเป็นไทยในครอบครัวและเอกลักษณ์แห่งตนตามลำดับ

ดาวใจ ประกอบทรัพย์ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยแบบผสมเพื่อศึกษาระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนและรูปแบบกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่ารูปแบบกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 กิจกรรมประกอบการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ รูปแบบที่ 2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และรูปแบบที่ 3 กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้น

นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1) ตัวชี้วัดของลักษณะความเป็นไทยของนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีจำนวนรวม 63 ตัวชี้วัด จัดเป็นกลุ่มองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านความภาคภูมิใจไทย 34 ตัวชี้วัด (2) องค์ประกอบด้านความศรัทธาไทย 15 ตัวชี้วัด (3) องค์ประกอบด้านมารยาทอย่างไทย 13 ตัวชี้วัด และ (4) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมไทย 6 ตัวชี้วัด

2) รูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นใช้ชื่อว่า รูปแบบฝึกฟื้นใจไทย (Sustainable Thainess's Resurrection Model) ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นไทยอย่างยั่งยืน 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกระตุ้นการเรียนรู้ (2) การปรับเปลี่ยนความคิด (3) การกระทำ (4) การทบทวนและแนวทางการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืน ได้แก่ ความเชื่อพื้นฐาน/หลักการ วิธีการในการส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เกี่ยวข้อง/บทบาท และปัจจัยเงื่อนไขของการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมคุณลักษณะของพลเมืองโลกตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทย สามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะพลเมืองโลก (Global Citizenship) แบ่งเป็นด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้และการรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education: GCE) (UNESCO, online, 2014: 9) เป็นกรอบกระบวนการที่ครอบคลุมการศึกษาที่สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้โลกมีความปลอดภัย มีความยุติธรรม สงบสุข อดทน ครอบคลุม ปลอดภัย และยั่งยืนมากยิ่งขึ้นเน้นการปรับมโนทัศน์เพื่อให้คนเราตระหนักถึงความเกี่ยวข้องของการศึกษาที่ช่วยให้เข้าใจและสามารถแก้ปัญหาประเด็นโลก ในมิติสังคม การเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม หลักการของ GCE เน้นการประยุกต์วิธีการที่หลากหลาย มโนทัศน์ วิธีวิทยา และทฤษฎีถูกนำมาประยุกต์ใช้ในสาขาและวิชาต่างๆ รวมถึงสิทธิมนุษยชนศึกษา (Human Rights Education) สันติศึกษา (Peace Education) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development) และการศึกษาเพื่อความเข้าใจในอันติระหว่างประเทศ (Education for International Understanding) โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าในประเด็นนั้นๆ ต่อไป รวมทั้งมีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่จะส่งเสริมความ

ยุติธรรม ความสงบสุขมากขึ้น และให้โลกมีความยั่งยืนมากขึ้น นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด และแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก เช่น UNESCO, UNICEF และองค์กรอื่นๆ พบว่าการส่งเสริม จะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นโยบายของโรงเรียน หลักสูตรระดับชาติ หลักสูตรของโรงเรียน การเรียนการสอน การประเมินผล และการพัฒนาครูและบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาจมีการส่งเสริมจากเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย และ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์เป็นดังนี้

ตอนที่ 1 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี

ในการคัดเลือกประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้เลือกประเทศตามกรอบที่ผู้วิจัยกำหนด คือ เป็นประเทศที่มีนโยบาย/แนวปฏิบัติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการนำนโยบาย/แนวปฏิบัติดังกล่าวไปใช้ในระยะเวลาหนึ่ง สะท้อนให้เห็นหลักสูตร วิธีการสอน และการประเมินผล สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และรองศาสตราจารย์ลาวัลย์ วิชาวุฒิกุล

ผลการเลือกประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ โดยมีเกณฑ์ในการเลือก โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องจากองค์กรนานาชาติ ได้แก่ UN, UNESCO, UNICEF, APCEIU และ International Baccalaureate Organization รวมทั้งเอกสาร บทความทางวิชาการ และบทความวิจัยของประเทศที่ได้รับการคัดเลือก

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

- 1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา
 - 1.1) นโยบายของรัฐ
 - 1.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจของหน่วยงานนั้น
 - 1.3) หลักสูตรระดับชาติ

- 2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1) นโยบายของโรงเรียน
 - 2.2) หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - (1) การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ
 - (2) หลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.3) การเรียนการสอน เช่น รูปแบบ วิธีการ
 - 2.4) การประเมินผล
 - 2.5) การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.6) ตัวอย่างแนวปฏิบัติในสถานศึกษา
- 3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดประเภท (Categorizing) และการสรุปย่อ (Summarizing)

ตอนที่ 2 เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย

เป็นการวิเคราะห์แนวทางการที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยตามนโยบายของรัฐบาล การนำนโยบายไปใช้โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย ซึ่งมีประเด็นในการศึกษาชุดเดียวกับการศึกษาประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีตามที่คณะผู้วิจัยคัดเลือกไว้ได้ ดังนี้

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

- 1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย
 - 1.1) นโยบายของรัฐ
 - 1.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจของหน่วยงานนั้น
 - 1.3) หลักสูตรระดับชาติ
- 2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย
 - 2.1) นโยบายของโรงเรียน
 - 2.2) หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย
 - (1) การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ
 - (2) หลักสูตรสถานศึกษา

- 2.3) การเรียนการสอน เช่น รูปแบบ วิธีการ
 - 2.4) การประเมินผล
 - 2.5) การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.6) ตัวอย่างแนวปฏิบัติในสถานศึกษา
- 3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดประเภท (Categorizing) และการสรุปย่อ (Summarizing)

2. การสัมภาษณ์

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ตามแบบบันทึกข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเอกสารดังข้อ 1.1

2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาของประเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่

- 1) เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา (รองศาสตราจารย์ ดร.พินิติ รตะนานุกูล)
- 2) ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- 3) รองศาสตราจารย์ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล ที่ปรึกษาสมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย
- 4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรุณี จำปาทอง อาจารย์ประจำบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดประเภท (Categorizing) และการสรุปย่อ (Summarizing)

3. การวิจัยเชิงสำรวจ

ในการวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย คณะผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้สำรวจความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย ดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม ดังแสดงในภาคผนวก ก แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของคนไทย โดยผู้ตอบจะให้ความเห็นเกี่ยวกับ ‘คุณลักษณะพลเมืองที่ควรมี’ และ ‘คุณลักษณะพลเมืองโลกที่คนไทยมี’ ใน 4 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ 1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) 2) การรู้/รู้เท่าทัน (Literacy) 3) ทักษะ (Skills) และ 4) ค่านิยมและทัศนคติ (Value and Attitudes) แต่ละหัวข้อใหญ่ก็จะประกอบด้วยข้อย่อย แบบสอบถามนี้ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ

สำหรับเกณฑ์ค่าระดับคะแนน แปลได้ดังนี้

5	หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับมาก
3	หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับน้อย
1	หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับน้อยที่สุด
0	หมายถึง พลเมืองโลกไม่ควรควรมี	หรือ	คนไทยไม่มีคุณลักษณะข้อนี้

ตอนที่ 3 ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย โดยผู้ตอบจะให้ความเห็นเกี่ยวกับ ‘แนวทางที่ควรดำเนินการ’ และ ‘การดำเนินการในสภาพจริง’ ใน 5 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ 1) นโยบาย 2) หลักสูตรและเนื้อหาสาระ 3) การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ครูและบุคลากร แต่ละหัวข้อใหญ่ก็จะประกอบด้วยข้อย่อย แบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ

สำหรับเกณฑ์ค่าระดับคะแนน แปลได้ดังนี้

5	หมายถึง ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับมาก
3	หมายถึง ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับปานกลาง
2	หมายถึง ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับน้อย
1	หมายถึง ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับน้อยที่สุด
0	หมายถึง ไม่ควรมี	หรือ	ไม่มีการดำเนินการ

ตอนที่ 4 ความเห็นเพิ่มเติม**3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ ครู อาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ดังนั้น เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามกรอบระยะเวลา คณะผู้วิจัยจึงได้แจกแบบสอบถามแบบเฉพาะเจาะจงกับครู อาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยินดีให้ความร่วมมือ รวมจำนวน 52 คน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในตอนต้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ยและวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนในตอนต้นที่ 2 และ 3 ใช้การหาค่าความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI) (Lane, Crofton & Hall, (1983 อ้างถึงใน Witkin, 1984) ดังนี้

$$(PNI) = (I - D) \times D$$

เมื่อ (PNI)	แทน	ดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	แทน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของบทบาทที่คาดหวัง
D	แทน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของบทบาทที่เป็นจริง

สำหรับคำถามปลายเปิดในตอนต้นที่ 4 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจัดประเภท (Categorizing) และการสรุปย่อ (Summarizing)

ตอนที่ 3 เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

การดำเนินการในตอนต้นที่ 3 นี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงสำรวจ

ก่อนที่คณะผู้วิจัยสำรวจความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้มีข้อมูลแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี และแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย หลังจากนั้นจึงให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามชุดเดียวกับที่ได้สำรวจในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ใช้แบบสอบถามฉบับเดียวกับที่ใช้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และวิเคราะห์ข้อมูลแบบเดียวกัน โดยดำเนินการสำรวจก่อนที่จะเริ่มประชุมสนทนากลุ่ม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลผลให้แล้วเสร็จก่อนที่จะเริ่มประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการประชุมสนทนากลุ่ม

2. การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

นอกจาก การนำผลการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 มาร่างข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม จัดขึ้นในวันที่ 17 กันยายน 2558 ระหว่างเวลา 09.00-16.00 น. ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มประกอบด้วยนักการศึกษา นักวิชาการ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวนรวม 31 คน ดังรายชื่อในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภาการศึกษา
2	ดร.สิริกร มณีรินทร์	อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
3	แพทย์หญิง ดร.วนิษา ภัทร์ประสิทธิ์	เจ้าของโรงเรียนพิจิตรอินเตอร์
4	นายปจรรย์ โอสถ	ครูโรงเรียนปราจีนกัลยาณี
5	นายโอฬาร คำจิ้น	ศึกษานิเทศก์
6	อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
7	นางอุ๋นจิต นาคนคร	ข้าราชการครูชำนาญ
8	นางเยาวลักษณ์ อักษร	ครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
9	ดร.พัชรานี พัททองพรรณ	ครูโรงเรียนราชินี
10	ดร.กาญจน์วิรินทร์ ผลอนันต์	ครูโรงเรียนนานาชาติเซ็นต์แอนดรู
11	อาจารย์เฉลิมวุฒิ แทนสุวรรณ	อาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีทางทะเลแห่งเอเชีย
12	ดร.อภิเชษฐ์ ฉิมพลีสวรรค์	ครูโรงเรียนวัดหัววิสุทปน.นครสวรรค์
13	ดร.สิรินันท์ ศรีวีระสกุล	ครูโรงเรียนปรินทร์
14	ดร.วรรณดี นาคสุขปาน	ครูโรงเรียนสายน้ำผึ้ง
15	ภรดาเศกสรร สกนธวัฒน์	ครูโรงเรียนเซนต์คาเบรียล
16	นางประไพ กลับไชย	ครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
17	นายอาแว สมะแอ	ครูโรงเรียนนราสิกขาลัย
18	นางจรงค์ษ์ แจ้งยุบล	ครูโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
19	นายฮาเซียะแวเย็ง	ครูโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
20	นางสุภาภรณ์ แจ้งกระจ่าง	ครูโรงเรียนศรีอยุธยา
21	นายปกิต วิเศษปัดสา	ครูโรงเรียนสาธิตจุฬาฯฝ่ายมัธยม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
22	ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
23	อาจารย์ ดร.วรุฒิ สุภาพ	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
24	อาจารย์ปิยนันท์ พืชสรสำราญเดช	เกริกวิทยาลัย
25	นายปรินทร์ ทองเผือก	ครูโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
26	ดร.ปลวัชร อรุจรกาล	ครูโรงเรียนกีฬาอ่างทอง
27	นายกฤษณาวรรณ กิตติผดุง	ครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
28	นายสุรไกร นันทบรม	ครูโรงเรียนกำเนิดวิทย์
29	ดร.วิริยะ โภคพันธ์	ครูโรงเรียนสายน้ำผึ้ง
30	นายรัชชชัย ศรีสุวรรณ	ครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
31	นางสาวสิริภัทร ชื่นคำ	ครูโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม

บทที่ 4

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในต่างประเทศ ที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี

ในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยเลือกศึกษาประเทศโดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้คัดเลือกให้จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลีย ฮองกง และสิงคโปร์ โดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นประเทศที่มีนโยบาย/ แนวปฏิบัติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการนำนโยบาย/แนวปฏิบัติดังกล่าวไปใช้ในระยะเวลาหนึ่ง สะท้อนให้เห็นหลักสูตรวิธีการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สหรัฐอเมริกา

1. บริบท

สหรัฐอเมริกามีชื่อเต็ม United States of America เรียกว่า สหรัฐอเมริกา ชื่อย่อ United States เรียกว่า สหรัฐฯ อักษรย่อ US หรือ USA ก่อกำเนิดขึ้นจากการประกาศอิสรภาพของรัฐอียิปต์โดย 13 มลรัฐ คำประกาศดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ.1776 และอังกฤษยอมรับเอกราชของชาติอเมริกาในวันที่ 14 มกราคม ค.ศ.1789 ต่อมาในปีเดียวกัน รัฐเหล่านั้นจึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อก่อตั้งสหพันธรัฐ โดยให้มีรัฐบาลกลางที่เข้มแข็ง รัฐต่างๆ มอบอำนาจอียิปต์โดยหลายประการให้รัฐบาลกลางที่กรุงวอชิงตัน แต่สงวนอำนาจบางประการไว้ เช่น อำนาจนิติบัญญัติและการคลังในระดับมลรัฐ ดังนั้น ทุกมลรัฐจึงมีวุฒิสภาและสภาผู้แทนของตนเอง (ยกเว้นเนแบรสกา ซึ่งมีสภาเดียว) และมีอำนาจเก็บภาษีผู้มีภูมิลำเนาในมลรัฐ (กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้, 2557: ออนไลน์) ระบอบการปกครองเป็นแบบสหพันธรัฐ (Federal Republic) แบบประชาธิปไตย โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและเป็นหัวหน้ารัฐบาล (Chief Executive) ภายใต้รัฐธรรมนูญ ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 50 มลรัฐ และ 1 District (District of Columbia ซึ่งเป็นที่ตั้งของ กรุงวอชิงตัน) ได้แก่ Alabama, Alaska (เป็นมลรัฐที่ใหญ่ที่สุด), Arizona, Arkansas, California, Colorado, Connecticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Idaho, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, North Dakota, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island (เป็นมลรัฐที่เล็กที่สุด), South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, Wyoming นอกจากนี้ ยังมีเขตการปกครองอื่นๆ ได้แก่ American Samoa, Baker Island, Guam, Howland Island, Jarvis Island, John Atoll, Kingman Reef, Midway Islands, Navassa Island, Northern Mariana Islands, Palmyra Atoll, Puerto Rico, Virgin Islands, Wake Island

2. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลก

ศักยภาพของรัฐในการขัดเกลาเยาวชนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรัฐชาติที่มั่นคง จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวกับที่มาของการศึกษาเพื่อมวลชน (Mass Schooling) พบว่าการสร้างความเป็นพลเมือง มีความสัมพันธ์กับการจัดการศึกษาโดยรัฐ (Government-sponsored Education) (Kamens, 1988; Meyer & Rubinson, 1975; Ramirez & Boli, 1987b; Weiler, 1968) โดยความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว เป็นกลไกสำคัญในการรักษาระเบียบสังคมของประเทศ อีกทั้งยังเป็นผลจากความต้องการทางการเมือง (Political Interests) ของรัฐบาลและภาคส่วนอื่นๆ (McLean, 1981; Meyer & Rubinson, 1972; Peshkin, 1972) อย่างไรก็ดี นักวิชาการบางกลุ่มเชื่อว่าการขัดเกลาทางการเมือง (Political Socialization) เป็นปรากฏการณ์ระดับโลกมากกว่าปรากฏการณ์ระดับชาติ เนื่องจากการศึกษาเพื่อมวลชนล้วนมีความ คล้ายคลึงกัน (Isomorphism) ในแต่ละประเทศ (Astiz, Wiseman, & Baker, 2002; Benavot, Cha, Kamens, Meyer, & Wong, 1991; Kamens, Meyer, & Benavot, 1996) อย่างไรก็ดี ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนสร้างพลเมืองได้อย่างไร และบริบททางการเมือง (เช่น ระบบการเมืองของแต่ละ ชาติ หรือระบบโลกที่เกิดขึ้นในแต่ละชาติ) ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองเมืองโลกมีลักษณะอย่างไร ในครั้งนี้ นักวิจัยจึงวิเคราะห์การศึกษาและการขัดเกลาทางการเมืองของเยาวชนในบริบทของสหรัฐอเมริกาและบริบทโลก เพื่อตอบคำถามว่าการศึกษาศาสามารถสร้างพลเมืองได้ในระดับใด และการขัดเกลาในรูปแบบดังกล่าวเป็น เครื่องมือในการสร้างความเป็นพลเมืองโลกของเยาวชนในระดับชาติหรือในระดับโลก

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองของชาติ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นสถาบัน ที่เกิดขึ้นจากการสร้างชาติผ่านกระบวนการทางการเมืองต่างๆ (Anderson, 1991; Fuller & Rubinson, 1992) อย่างไรก็ดี แม้ว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนจะมีผลกระทบต่อสังคมอย่างมากในทางทฤษฎี (Meyer, 1977) เนื่องจากการศึกษาเพื่อมวลชนและการสร้างพลเมืองเป็นรากฐานของการกำเนิดและความ มั่นคงของประเทศ แต่ประเด็นดังกล่าวกลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร โดยในช่วงศตวรรษที่ 15 การศึกษา ในระบบโรงเรียน (Formal Schooling) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นรากฐาน การพัฒนาทั่วโลกในแต่ละประเทศ เป็นเหตุให้รัฐชาติมีจำนวนและความหลากหลายเพิ่มขึ้น (Anderson, 1996) โดยผู้นำทางการเมืองเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนในโรงเรียนและการจัดการศึกษาเพื่อมวลชนที่มี ต่อการสร้างพลเมืองของชาติที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ (Ramirez & Boli, 1987a, 1987b) แนวคิดดังกล่าว ได้พัฒนาต่อมาจนกระทั่งการศึกษาจัดเป็นโครงการสำคัญของรัฐ โดยมีโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการ ขัดเกลาทางการเมืองของเยาวชนและการสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Wiseman, 2007)

แต่ในปัจจุบัน นักนโยบายและแผนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหลายประเทศไม่ให้ความสำคัญกับการใช้ การศึกษาเป็นกลไกการสร้างพลเมืองเท่าที่ควร (Baker & Letendre, 2002) แม้ว่าการพัฒนาความเป็น พลเมืองโลกจะเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยในศตวรรษที่ 20 การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาทำให้โรงเรียนขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วควบคู่ไปกับโอกาสและการแข่งขันขึ้น (Benavot 1992; Post, 1994, 1996) ซึ่งนำไปสู่การสร้างมาตรฐานการจัดหลักสูตรและโครงสร้างโรงเรียน รวมทั้งหลักสูตรและกิจกรรมที่นำไปสู่ความเป็นพลเมืองในเยาวชนที่ล้วนมีความคล้ายคลึงกันในแต่ละโรงเรียน (Benavot et al., 1991) อย่างไรก็ดี การศึกษาเพื่อมวลชนได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของโรงเรียนในการขัดเกลา การเมืองของเยาวชนอเมริกันและการสร้างพลเมืองโลกโดยทั่วไปหรือไม่? และหากเป็นเช่นนั้น หากเป็น เช่นนั้น โรงเรียนมีบทบาทในการสร้างความเป็นพลเมืองโลกอย่างไร?

ในศตวรรษที่ 21 กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทั่วโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยกระแสดังกล่าวถือเป็นดาบสองคมที่ส่งผลดีและผลเสียต่อการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรมและศาสนา รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดผลดีต่างๆ เช่น การขยายขอบเขตกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างไร้พรมแดน อีกทั้งยังนำไปสู่การพึ่งพาทางการค้า การลงทุน การเงิน การย้ายถิ่นและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างบุคคล โดยมีสื่อและนวัตกรรมการสื่อสารทำให้โลกหมุนเร็วขึ้น (McGrew & Perraton, 1999) ในขณะที่เทคโนโลยีทำให้แต่ละคนห่างไกลกันน้อยลง เป็นเหตุให้ความแตกต่างระหว่างการพัฒนาประเทศและการพัฒนาระหว่างประเทศลดลง

ในทางกลับกัน กระแสโลกาภิวัตน์กลับนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชุมชนและประชาคมโลก ดังความขัดแย้งที่ปรากฏในประเทศสมาชิกเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ซึ่งเป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ความเป็นสากล รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการยอมรับเป้าหมายและข้อตกลงเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาระดับสากล ในขณะที่ปัจจัยเงื่อนไขในระดับท้องถิ่นและความซับซ้อนในกระบวนการพัฒนากลับถูกเพิกเฉย และยังมีภาระเลเยอร์ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสเนื่องจากเพศ อายุ ความพิการหรือเชื้อชาติ (United Nations, 2014) ประเทศที่พัฒนาแล้วยังคงแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากประเทศกำลังพัฒนา ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างชาติพันธุ์ยังเกิดขึ้นเพราะขาดความเข้าใจต่อกัน รวมทั้งยังมีปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการขาดแคลนน้ำซึ่งไม่ถูกจำกัดโดยเส้นแบ่งเขตแดน ในกรณีนี้ ความร่วมมือในการปฏิบัติจึงเป็นกุญแจสำคัญในการรับมือปัญหาดังกล่าวทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล (UNESCO, 2014)

เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์และการศึกษาไม่อาจแยกออกจากกันได้ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจึงมีผลกระทบต่อคนรุ่นใหม่อย่างมาก โดยหน่วยงานระดับสากล เช่น องค์กรสหประชาชาติ ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ความหิวโหย ปัญหาสิทธิมนุษยชน ช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน มลภาวะ ภาวะโลกร้อน รวมทั้งความขัดแย้งทางการเมืองและศาสนาที่ส่งผลกระทบต่อประชากรโลก อีกทั้งยังมีช่องว่างอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าสู่ความเป็นสากล ในกรณีนี้ การกระตุ้นผู้นำการศึกษาของแต่ละชาติให้พัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Citizenship Education) สู่การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจึงเปรียบเสมือนยาวิเศษในการแก้ปัญหาระหว่างประเทศเหล่านี้

การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นการตอบสนองต่อความรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ โดยการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกครอบคลุมถึงค่านิยมสากลต่างๆ เช่น สันติภาพ สิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม ความยุติธรรม การยอมรับความหลากหลาย และการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติที่ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทางการดำเนินการและปัญหาระดับโลก ทักษะทางปัญญาเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจผ่านการคิดเชิงวิพากษ์ สร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านพฤติกรรม เช่น ความเห็นอกเห็นใจ และการเปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งศักยภาพของพฤติกรรมที่นำไปสู่ปฏิบัติการเชิงรุก (UNESCO, 2014)

2.1 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

การวิเคราะห์ระบบการศึกษาในสหรัฐอเมริกาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจในเอกลักษณ์การศึกษาแบบอเมริกัน เหตุการณ์ระเบิดในออคลาโฮมาและเหตุการณ์ 9/11 เป็นเหตุให้ชาวอเมริกันหลายคนตั้งคำถามเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

ทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ ซึ่งนำไปสู่กระแสการวิเคราะห์กระบวนการจัดการศึกษาทางวิชาการให้แก่ักเรียนของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งกระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อทำให้แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของพลวัตและเอกลักษณ์ของประเทศมหาอำนาจโลก

การศึกษาจึงไม่ใช่เครื่องมือการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือการพัฒนาชุมชนและชาติเช่นกัน การศึกษาจึงมักมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของชาติในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นโครงการภาครัฐที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ความรอบรู้ทางวิชาการและสังคม และความตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสวัสดิการภาคประชาชน รวมทั้งฐานะทางการเมืองและเศรษฐกิจของชาติ จากการเปรียบเทียบการเรียนการสอนในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ พบว่านักการศึกษาและประชาชนในสหรัฐอเมริกาเข้าใจถึงบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาเป็นมหาอำนาจโลกในทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของสหรัฐอเมริกาทั้งในอดีตและปัจจุบัน

การวิเคราะห์การศึกษาอเมริกันผ่านโครงการภาครัฐจึงสามารถอธิบายปรากฏการณ์การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบองค์รวมเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจบริบทการศึกษาในสหรัฐอเมริกาได้ดีกว่าวิธีอื่นๆ ที่เป็นเพียงการวิเคราะห์การศึกษาจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมกันในห้องถ้ำ นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังเป็นการวิเคราะห์บทบาทของการศึกษาในกระบวนการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นค่านิยมทางสังคมที่กำหนดทิศทางการศึกษาในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ

การดำเนินการดังกล่าวจึงมีความยากลำบาก ทั้งนี้เพราะไม่มีหน่วยงานส่วนกลางเพื่อการประสานงานด้านการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาคือระบบที่มีการกระจายอำนาจสูง อีกทั้งยังมี “วัฒนธรรมการเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นที่” (ฟาวเลอร์, 2000: 93) ที่ปรากฏทั่วประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก รวมทั้งยังมีวาระปฏิรูปและนโยบายต่างๆ ที่คล้ายคลึงกันในแต่ละรัฐ แต่กลับไม่มีการนำไปปฏิบัติในชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน (ในการศึกษาในระบบโรงเรียน) อาจกล่าวได้ว่า ผู้ประสานงานการศึกษาในระดับโรงเรียน (เช่น ครูประจำชั้น และผู้บริหาร) ให้ความสำคัญกับการศึกษาและนโยบายแตกต่างกัน โดยอาจจะไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการเรียนการสอนในโรงเรียนในแต่ละชั้นเรียนที่มีต่อชาติและประชาคมโลก ดังนั้น ครูและผู้บริหารโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาจึงไม่อาจละเลยความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก

นอกจากนี้ ประโยชน์อีกข้อของการวิเคราะห์การศึกษาผ่านโครงการภาครัฐยังสามารถอธิบายการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกได้ดีว่าการวิเคราะห์กิจกรรมการศึกษาต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมกัน การวิเคราะห์การศึกษาผ่านโครงการภาครัฐจึงเป็นกรอบการวิเคราะห์ประเด็นและพัฒนากิจกรรมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกที่ชัดเจนกว่าการสำรวจทุกสิ่งเกิดขึ้นในโรงเรียนในเวลา สถานที่ และรายวิชาต่างๆ

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก มีลักษณะอย่างไร?

ผู้เขียนควรแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการเรียนการสอนในโรงเรียน (Schooling) การศึกษา (Education) และการฝึกอบรม (training) โดยการเรียนการสอนในโรงเรียน (Schooling) หมายถึงชุดประสบการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในระดับโรงเรียน ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวอาจครอบคลุมถึงกระบวนการเรียนและกระบวนการสอน ดังนั้น การศึกษาในโรงเรียนจึงเกิดขึ้นจากหลักสูตรโรงเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และ “หลักสูตรแฝง” (Hidden Curriculum) รวมทั้งกระบวนการขัดเกลานักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและองค์การทางการศึกษาต่างๆ

การศึกษาในโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของประเทศที่มีต่อวิถีชีวิตของนักเรียนในศตวรรษที่ 20 การเรียนการสอนจัดเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยการศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการศึกษาภาคบังคับไม่ว่าแต่ละประเทศจะกำหนดจำนวนปีที่นักเรียนเข้าเรียนอย่างไรก็ตาม ดังนั้น การศึกษาในโรงเรียนบางส่วนจึงได้รับการสนับสนุนและจัดการโดยรัฐ (โดยระดับการจัดการอาจแตกต่างกัน) ผ่านการจัดสรรงบประมาณ การกำหนดแนวทางการจัดหลักสูตร การกำหนดหนังสือเรียน การรับรองและอบรมครู และการทดสอบที่มีความเสี่ยงสูง ฯลฯ จากเหตุผลดังกล่าว การศึกษาในโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับข้อกำหนดทิศทาง การตัดสินใจดำเนินการหรือยุติการดำเนินการโดยรัฐ ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่

ในการนี้ นักเรียนจะได้รับการฝึกอบรมตลอดกระบวนการศึกษาในโรงเรียน โดยการฝึกอบรม (Training) หมายถึง ชุดประสบการณ์ในโรงเรียนที่เป็นระบบ ซึ่งครอบคลุมถึงการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและทักษะที่พัฒนาโดยผู้อื่น ตัวอย่างการฝึกอบรมได้แก่ การท่องจำกาลกริยาในภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆ กฎไวยากรณ์ ตารางสูตรคูณ และทักษะคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ในทางกลับกัน การศึกษา (Education) เป็นแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการสร้างความรู้ใหม่ในด้านสติปัญญา ศีลธรรม และจิตวิญญาณ โดยการฝึกอบรมอาจเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเช่นกัน ทั้งนี้ ดิวอี้ (1938) ระบุว่าการศึกษา ประกอบด้วยประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ใหม่ อนุสัยการกระทำ และความรับผิดชอบทางศีลธรรม จากทรรศนะของดิวอี้ การศึกษาจึงเป็นมากกว่าการรับทักษะที่สมบูรณ์และเป็นเอกเทศต่อกัน แต่เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างอนุสัย และอุดมคติประชาธิปไตยแบบองค์รวม โดยการฝึกอบรมและการศึกษาไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในโรงเรียน

ดังนั้น การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจึงสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของแต่ละถิ่น รวมทั้งภาษาของนักเรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกันอันเป็นผลจากการย้ายถิ่นที่เกิดขึ้นทั่วโลก ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคแก่โรงเรียนและประเทศในการสร้างสมดุลระหว่างความหลากหลายและความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Banks, 2008) การขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนจากภูมิหลังที่แตกต่างกันได้รับความรู้ ทักษะ และค่านิยมเพื่อสร้างบทบาทและความยุติธรรมในชุมชน ประเทศและประชาคมโลกในศตวรรษที่ 21

ในการนี้ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตั้งอยู่บนรากฐานแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตามกระบวนทัศน์การผสมกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับอำนาจรัฐแบบเสรีนิยม (Liberal Assimilationist) ซึ่งกำหนดให้ทุกคนเป็นส่วนหนึ่ง (Inclusion) และมีส่วนร่วม (Participate) ในวัฒนธรรมความเป็นพลเมืองของชาติและของโลกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อจำกัดของแนวคิดดังกล่าวคือ กลยุทธ์ในการปรับหลักสูตรความเป็นพลเมืองท้องถิ่นและความเป็นพลเมืองของชาติสู่การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในเชิงรายละเอียดมีอยู่น้อย ผลการศึกษาในทางปฏิบัติจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงข้อดีของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในแต่ละประเทศ ได้แก่ การเพิ่มความรับผิดชอบทางสังคมแก่ประชาชนผ่านการเคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ รวมทั้งการลดโอกาสเกิดความตึงเครียดและความขัดแย้งระหว่างแต่ละกลุ่ม

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเป็นไปตามแนวคิดต่างๆ เช่น การจัดการศึกษาเพื่อชาติ (Educating for the Nation) การจัดการศึกษาแก่ชาติ (Educating the Nation) การจัดการศึกษาแก่ประชาชนที่มีความตื่นตัว (Educating Active Citizens) รวมไปถึงการกำเนิดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Rise of Global Citizenship Education) และการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Education for Citizenship) เพื่อตอบสนองความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Lister, 1995) โดยการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และแนวคิดการศึกษาแบบดั้งเดิมแสดงให้เห็นว่าการศึกษาเพื่อความเป็น

พลเมืองโลกเกิดขึ้นในแต่ละช่วงประวัติศาสตร์ได้อย่างไร อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเป็นการท้าทายทัศนคติ เนื้อหาสาระ และวิธีสอนในการศึกษาแบบดั้งเดิม โดยนักการศึกษาระดับโลกตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากเนื่องจากโรงเรียนรัฐบาลและหน่วยงานอื่นๆ ล้วนมีมุมมองแตกต่างกัน แต่ปัจจัยดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกได้เช่นกัน นอกจากนี้ ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกได้อีกด้วย ในการนี้ Lister (1995) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกบางส่วนเป็นเพียงการศึกษาเฉพาะบริบททางการเมืองเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา แต่มุมมองของนักการศึกษาก็อาจจะเป็นประโยชน์เช่นกัน ทั้งนี้เพราะนักการศึกษาเข้าใจความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับสากลเพื่อรับมือปัญหาต่างๆ ทั่วโลก ในการนี้ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจะนำไปสู่การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองโลกแก่สังคม โดยมุมมองของนักการศึกษาในการเปลี่ยนแปลงสู่การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจะช่วยให้เข้าใจปัญหาการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกได้ดียิ่งขึ้น

2.2 จุดมุ่งหมายการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในสหรัฐอเมริกา

ตลอดประวัติศาสตร์การศึกษาอเมริกัน การประเมินคุณภาพการศึกษาโดยรวมของสหรัฐอเมริกา มักอ้างอิงตามการเปรียบเทียบในบริบทสากล โดยเฉพาะภายหลังปี 1983 ซึ่งมีการเปิดเผยรายงานของรัฐบาลใต้หัวเรื่อง ประเทศภายใต้ความเสี่ยง (A Nation at Risk) รายงานดังกล่าวระบุว่า โรงเรียนในสหรัฐอเมริกา มีคุณภาพต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในประเทศอื่นๆ ซึ่งหากประเทศใดนำระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาไปใช้ก็อาจนำไปสู่หายนะเลยทีเดียว

การถกเถียงระหว่างนักการศึกษาและสาธารณชนจัดเป็นการแข่งขันรูปแบบหนึ่งในระดับชาติ โดยเชื่อกันว่า อนาคตทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของอเมริกาในระบบโลกขึ้นอยู่กับความสำเร็จของการศึกษาภายในประเทศโดยตรง โดยการถกเถียงในหลายทศวรรษที่ผ่านมาทำให้สาธารณชนเกิดความตื่นตัวเกี่ยวกับการจัดอันดับการศึกษาของสหรัฐอเมริกาในการเปรียบเทียบระดับสากล เนื่องจากการเปรียบเทียบในระดับสากลจะทำให้กระบวนการพัฒนาการศึกษามีความชัดเจนขึ้น และการอ้างอิงลำดับการศึกษาของอเมริกาเข้ากับบริบทสากลจะทำให้คนอเมริกันทราบว่าสมาชิกในชาติควรดำเนินการเกี่ยวกับโรงเรียนอย่างไร

ความเข้าใจในกระแสโลกาภิวัตน์หรือพื้นที่ในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกผ่านโรงเรียนในสหรัฐอเมริกายังมีอยู่น้อย แม้ว่ากระแสดังกล่าวจะปรากฏในชุมชนและโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาแล้วก็ตาม เราสามารถระบุเอกลักษณ์และความสำคัญของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในสหรัฐอเมริกาผ่านกรอบแนวคิดที่มั่นคงและเป็นระบบ (เช่น การวิเคราะห์โครงการภาครัฐเกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียน) รวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในสหรัฐอเมริกาและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในชาติอื่นๆ ในการนี้ การเรียนการสอนในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ จึงเป็นมากกว่ากระบวนการทางการศึกษาของนักเรียนแต่ละคน แต่ยังจัดเป็นโครงการภาครัฐเพื่อพัฒนา นักเรียนในแต่ละประเทศสู่การเป็นพลเมืองทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเช่นกัน

กรอบการดำเนินงานในระดับสากลช่วยให้เราสามารถพิจารณาทิศทางการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกแบบข้ามชาติ (Cross-national Comparison) ได้ดีกว่าการเปรียบเทียบรายประเทศ (Country-by-Country Comparison) ที่มีความซับซ้อนสูงแต่มีสาระน้อย โดยแม้ว่าการเปรียบเทียบรายประเทศจะมี

ประโยชน์หากมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีการนำบริบทของแต่ละประเทศมาประกอบการพิจารณา แต่การวิเคราะห์แบบข้ามชาติมักจะมีประโยชน์มากกว่า นอกจากนี้ การวิเคราะห์การศึกษาในโรงเรียนแบบข้ามชาติยังสามารถกำหนดทิศทางการศึกษาตามบริบทของอเมริกาได้เหมาะสมกว่าการวิเคราะห์รายประเทศที่มีข้อจำกัดมาก

บริบทของการศึกษาในโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเรียนการสอนมากที่สุดปัจจัยหนึ่งที่ถูกเข้าใจผิดเสมอมา โดยระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาได้หยิบยืมมาจากระบบการศึกษาของประเทศอื่นๆ หลายประเทศ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแห่งผู้อพยพ อย่างไรก็ตาม ในฐานะมหาอำนาจของโลกในทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง สหรัฐอเมริกาได้แผ่ขยายระบบการศึกษาให้แก่ประเทศอื่นๆ ซึ่งรวมไปถึงการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตามแบบฉบับของสหรัฐอเมริกาเช่นกัน

ประโยชน์อีกข้อในการวิเคราะห์การศึกษาของสหรัฐอเมริกาผ่านกรอบการดำเนินงานในระดับสากล ได้แก่ การวิเคราะห์โรงเรียนในฐานะสถาบันภายในและภายนอกบริบทการศึกษาของประเทศ อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนจัดเป็นสถาบันที่มีความเชื่อร่วม (Commonly-shared Beliefs) เกี่ยวกับโรงเรียนปรากฏอยู่โดยมาตรฐานการจัดการโรงเรียนและโครงสร้างพื้นฐานล้วนมีความคล้ายคลึงกันทุกที่ในโลก ในการนี้ ความเชื่อร่วมและโครงสร้างโรงเรียนเหล่านี้มีความแน่นอน แม้อาณาและวิธีการสอนจะแตกต่างกันเนื่องจากบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน

การนำกรอบการดำเนินงานสากลมาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในสหรัฐอเมริกาผ่านระบบการศึกษาและความสำเร็จทางการศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ประเด็นในการเปรียบเทียบบางส่วน ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ประชากร และภูมิศาสตร์ โดยนักวิชาการส่วนหนึ่งมีความเห็นว่านักเรียนอเมริกันเสียเปรียบนักเรียนประเทศอื่นๆ ในการเปรียบเทียบระดับสากล เนื่องจากการศึกษาอเมริกันให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและ การบริหารส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการบริหารส่วนท้องถิ่นตามหลักประชาธิปไตยจะทำให้แต่ละชุมชนในอเมริกาสามารถปกครองโรงเรียนของตนเองได้ แต่การบริหารในรูปแบบดังกล่าวย่อมทำให้นักเรียนมีโอกาสนในการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ในการนี้ การกระจายอำนาจและการบริหารส่วนท้องถิ่นในสหรัฐอเมริกาเป็นอุปสรรคในการเปรียบเทียบระบบนักเรียนและโรงเรียนอเมริกากับประเทศอื่นๆ เช่นกัน ทั้งนี้เพราะการศึกษาในสหรัฐอเมริกาแตกต่างจากประเทศอื่นๆ เนื่องจากไม่มีเกณฑ์การฝึกอบรมหรือการรับรองครูในระดับชาติ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาของสหรัฐอเมริกาที่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน โรงเรียน ภูมิภาค และประเทศ ยังทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการเปรียบเทียบการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกโดยตรงไปตรงมาได้เช่นกัน ดังนั้น การวิเคราะห์แบบข้ามชาติจึงเป็นแนวทางการเปรียบเทียบที่เหมาะสมกว่าการวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติหรือแนวทางการนำการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวเป็นอยู่ในรูปแบบทฤษฎีหรือนามธรรม

กรอบการดำเนินงานสากลในการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

ในวิเคราะห์การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในสหรัฐอเมริกา เราจำเป็นต้องร่างกรอบการดำเนินงานระดับสากลที่สอดคล้องกับการพัฒนาเยาวชน การขัดเกลาทางการเมือง และพลเมืองศึกษา โดยภาพที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของกรอบการดำเนินงานดังกล่าว รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเยาวชนและสภาพการศึกษา

การพัฒนาเยาวชน ประกอบด้วย มิติสังคม มิติการเมือง และมิติเศรษฐกิจ การพัฒนาเยาวชนทางสังคมไม่ได้เกี่ยวข้องกับสังคมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงวัฒนธรรมเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าเยาวชนเติบโตและพัฒนาตามประเพณีและแนวความคิดของผู้อื่น

การพัฒนาเยาวชนทางการเมืองเกี่ยวข้องกับการนำเยาวชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองภายในพื้นที่พักอาศัยและโรงเรียนของเขา การรวมตัวทางการเมืองของเยาวชนอาจปรากฏในลักษณะการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ของรัฐ เช่น การลงคะแนนเสียงหรือการตัดสินใจทางการเมือง ฯลฯ

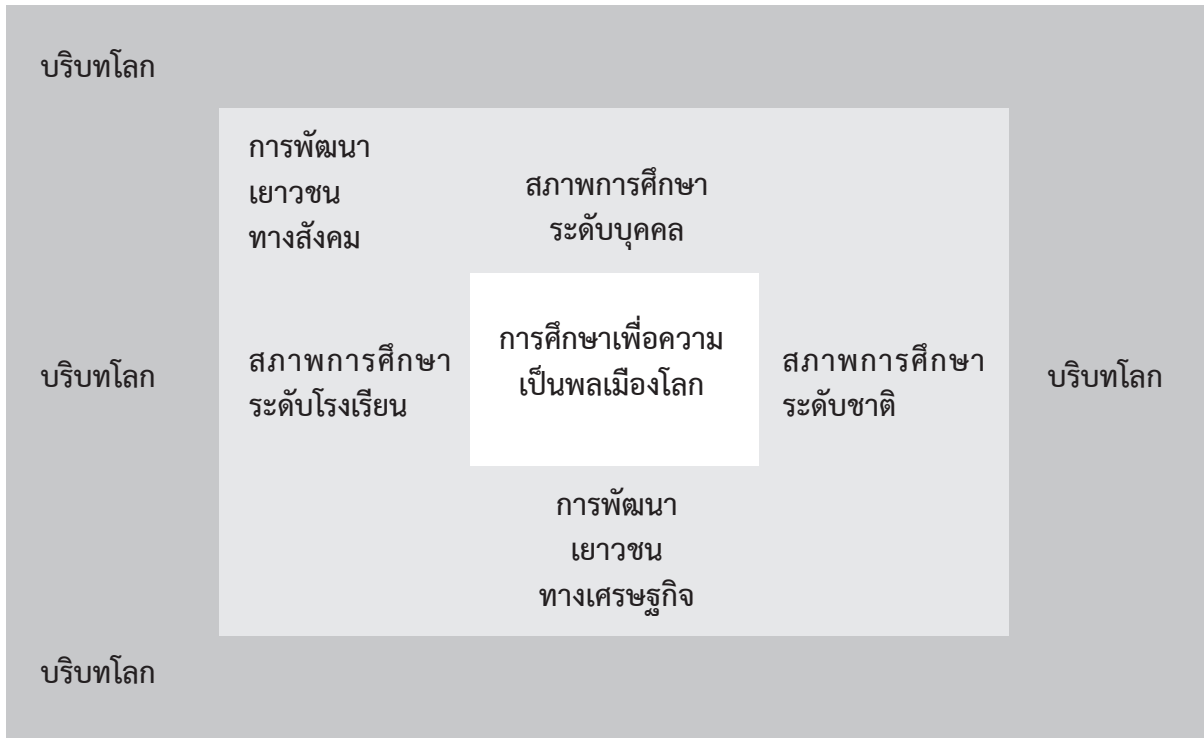
การพัฒนาเยาวชนทางเศรษฐกิจ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของเยาวชนผ่านทักษะและความสามารถในการทำงาน การประกอบธุรกิจ รวมทั้งการเติบโตของฐานเศรษฐกิจชุมชนโดยรวม

สภาพการศึกษาที่นำไปสู่ความเข้าใจบริบทการพัฒนาเยาวชนในทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง สามารถจำแนกได้ตามระดับดังนี้ สภาพการศึกษาระดับบุคคล จัดเป็นบริบทพื้นฐานที่เยาวชนได้รับการสั่งสอนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น ซึ่งปรากฏในชั้นเรียน ครอบครัว โบสถ์ หรือพื้นที่เชิงสถาบันอื่นๆ

สภาพการศึกษาระดับโรงเรียน ถือเป็นบริบทที่ถูกกำหนดโดยนโยบายของโรงเรียนและบรรทัดฐานของชุมชน

สภาพการศึกษาระดับชาติ ถือเป็นคติและค่านิยมโดยรวมเกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งเป้าหมายที่คาดหวังจากผู้วางนโยบายที่กำหนดและตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาและการศึกษาในโรงเรียนในระดับดังกล่าว

แม้ว่าเป้าหมายโครงการภาครัฐในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจะเป็นไปเพื่อการพัฒนาโดยรวมและฐานะของประเทศ แต่อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในแต่ละระดับมีความสำคัญอย่างมาก โดยการพัฒนาเยาวชนรายบุคคลมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกมากที่สุด จากแนวคิดที่ว่า สิ่งที่สมบูรณ์เป็นเพียงผลรวมขององค์ประกอบแต่ละส่วน (the whole is the sum of its parts) แต่ละคนจึงต่างเป็น “ส่วนหนึ่ง” ของชุมชนและประเทศที่เป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ จากหลักการดังกล่าวเยาวชนแต่ละคนจึงต้อง “ได้รับการพัฒนา” เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชาติในที่สุด

ภาพที่ 4.1 กรอบการดำเนินงานสากลเพื่อจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในฐานะโครงการภาครัฐ

Banks (1981) เชื่อว่าการสอนในพื้นที่ที่แตกต่างกันจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการพิจารณาเหตุการณ์ สถานการณ์ และปัญหาต่างๆ จากมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์และสัญชาติอื่นๆ ได้ การบูรณาการพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ในการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ชาติของนักเรียนอย่างชัดเจน

ในทางกลับกัน Becker (1981) ระบุอุปสรรคต่างๆ จากการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในโรงเรียนรัฐบาลในสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย ความคาดหวังจากสังคมที่ย้อนแย้งกัน หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ที่เต็มไปด้วยอารยธรรมตะวันตก อีกทั้งยังไม่มีข้อตกลงเกี่ยวกับเป้าหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เป็นต้น โดย Becker (1981) ให้ความสำคัญกับศักยภาพของประชาชนในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของแต่ละคนในสังคมโลก ความสามารถในการตัดสินใจผ่านการพิจารณาผลกระทบจากการกระทำร่วมกัน ความสามารถในการตัดสินใจ และความสามารถในการสร้างการเปลี่ยนแปลงผ่านการดำเนินชีวิต กิจกรรมการทำงาน กิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมระหว่างประเทศในแต่ละชุมชน

จากการทบทวนงานวิจัย Becker (1981) อธิบายวิธีการบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลกผ่านการจัดพหุวัฒนธรรมศึกษา (Multicultural Education) และการศึกษานานาชาติ (International Education) ซึ่งประกอบด้วย ศักยภาพการใช้ภาษาต่างประเทศและทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม สร้างระบบการอบรมระหว่างประจำการ (In-service Training) สำหรับครูประจำโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรของชุมชนในการปกป้องแนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเป็นสากลในหลักสูตรของรัฐทั้งหมด นอกจากนี้ Becker (1981) ยังกล่าวอีกว่า การพัฒนาโครงการการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเกิดขึ้นแล้วในเขตพื้นที่ต่างๆ ในรัฐมิชิแกน อินเดียนา เคนทักกี มินเนโซตา อิลลินอยส์ และรัฐอื่นๆ โดยมีการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการจัดสรรเวลาอบรม การอบรมเชิงปฏิบัติการระหว่างประจำการ วัสดุอุปกรณ์ และให้คำแนะนำ ซึ่งเป็นสวัสดิการจากรัฐบาลส่วนกลาง รัฐบาลประจำรัฐ และรัฐบาลส่วนท้องถิ่น ดังที่กรมการศึกษา รัฐมิชิแกนได้ส่งเสริมการประเมินตนเองในโครงการการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ที่ปรากฏในรายงานแนวทางการจัดการศึกษาระดับนานาชาติ กรมการศึกษา รัฐมิชิแกน (Guidelines for Global Education, Michigan Department of Education) ในปี 1979 ซึ่งมีการแนะนำเกณฑ์การประเมินสื่อการสอนต่างๆ ดังที่ปรากฏในรายงานการศึกษาหนังสือเรียนสังคมศึกษาในรัฐมิชิแกน (Michigan Social Studies Textbook Study) ในปีการศึกษา 1978-79

นิยามการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในสหรัฐอเมริกา

ปัจจุบันยังไม่มีนิยามความเป็นพลเมืองโลกและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกที่สามารถใช้ได้เฉพาะในสหรัฐอเมริกาเพียงแห่งเดียวโดยไม่รวมถึงประเทศอื่นๆ โดยการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่เป็นไปตามแนวทางของ UNESCO (2014) ดังที่กล่าวในตอนต้นของตอนนี้ ในทางเดียวกัน Becker (1981) ให้ความหมายพลเมืองโลกว่า ผู้ที่มีความสามารถในการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ในการศึกษาสังคม โดยนักเรียนและนักการศึกษาควรเข้าใจและตระหนักได้ว่าโลกเต็มไปด้วยมนุษย์ที่พึ่งได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยมนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพากันเพื่อความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของแต่ละคน Gibbons, M., & Neuman (1985) ให้ความหมายพลเมืองโลกว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการช่วยแก้ปัญหาของโลก เข้าใจและดูแลผู้อื่น ปกป้องและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด และสนับสนุนทัศนคติในการสร้างความร่วมมือเพื่อสันติในการแก้ปัญหาในระดับโลก จากหลักการดังกล่าว ความแตกต่างจึงเป็นเพียงความหลากหลายทางความคิดเกี่ยวกับ “การบริหารส่วนท้องถิ่นแบบประชาธิปไตย” (Democratic Localism) อย่างไม่เป็นทางการ ที่เกิดขึ้นจากหลักการและอคติที่มีต่อสังคมประชาธิปไตย

2.3 นโยบายระดับชาติและนโยบายระดับรัฐเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในสหรัฐอเมริกา

Bullard (1980) ตั้งข้อสังเกตว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการสถานการณ์โลกเสมอไป โดยอ้างอิงจากผลการศึกษาของ Judith Torney ที่พบว่าช่วงเวลาก่อนที่เด็กจะอายุครบ 14 ปี เป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเด็กที่เปิดรับความหลากหลายในช่วงเวลาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นสากล นอกจากนี้ มายาคติเกี่ยวกับประเทศต่างๆ ในเอเชียและแอฟริกายังคงปรากฏอยู่ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวอเมริกามีความรู้เกี่ยวกับกิจการระหว่างประเทศน้อย

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้สร้างแนวทางและระเบียบเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชาติผ่านการจัดการศึกษาระหว่างประเทศในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาซึ่งยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณบางส่วน โดยแนวทางดังกล่าวเสนอให้มีการกระจายความรู้เกี่ยวกับอารยธรรมอื่นๆ ฐานประชากรให้มากที่สุด รวมทั้งนำเนื้อหาสาระต่างๆ เช่น ภาษาต่างประเทศและการศึกษาระหว่างประเทศ ฯลฯ มาสอนในหลักสูตรทั่วไปสำหรับนักเรียนในทุกช่วงอายุและทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศ ข้อเสนอแนะอื่นๆ ครอบคลุมถึงการรับรองและการออกใบอนุญาต การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ การพัฒนาหลักสูตร การแลกเปลี่ยน สื่อ บริการความร่วมมือและการวิจัย ในการนี้ Anna S. Ochoa ประธานสภาสังคมศึกษาแห่งชาติ (National Council for Social Studies: NCSS) Lorraine A. Strasheim ประธานสภาการสอนภาษาต่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา (American Council on the Teaching of Foreign Languages: ACTFL) ได้ศึกษารูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาในปี 1978 (Bullard, 1980) จากนั้นจึงมีการขับเคลื่อนตามข้อเสนอแนะบางส่วน ในขณะที่ส่วนอื่นๆ ยังคงอยู่ระหว่างการศึกษา ทั้งนี้ Bullard (1980) เชื่อในความสำคัญของการผลักดันให้การศึกษาระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาแห่งชาติในสหรัฐอเมริกา โดยรัฐจะต้องขับเคลื่อนเขตพื้นที่การศึกษาให้ปฏิบัติตามแผนตามศักยภาพของแต่ละรัฐ และเมื่อแผนลงตัวแล้ว จึงเผยแพร่ต่อให้แก่เขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของแต่ละที่ (Bullard, 1980)

2.4 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในโรงเรียนประถมศึกษาในสหรัฐอเมริกา

Evans (1987) ระบุอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรโลกศึกษา การสร้างความร่วมมือและการออกแบบชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรที่จำกัดของครูและความไม่เต็มใจของผู้บริหารในการสร้างการเปลี่ยนแปลง จากการศึกษาของ Evans (1987) พบว่าโรงเรียนประถมลุยซ่า เมย์ อัลคอตต์ (Louisa May Alcott Elementary School) ในชิคาโก เป็นตัวอย่างของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาที่นำการศึกษาเกี่ยวกับโลกมาใช้ตลอดปีการศึกษา ทั้งนี้ โครงการแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนท้องถิ่นทั่วประเทศและโรงเรียนในประเทศอื่นๆ ยังเป็นที่นิยมในสหรัฐอเมริกาเช่นกัน นอกจากนี้ โรงเรียนในสหรัฐอเมริกาบางแห่งยังออกแบบชั้นเรียนเพื่อสร้างสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับประเทศต่างๆ โดยหากมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวในโรงเรียนก็จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในสหรัฐอเมริกา สิ่งหนึ่งที่นักการศึกษาอเมริกันเห็นพ้องต้องกันคือ นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจโลกทัศน์ผ่านการคิดเชิงวิพากษ์

หากพิจารณาจากแนวคิดด้านการพัฒนานักเรียน จะเห็นได้ว่า ช่วงประถมศึกษาจัดเป็นช่วงเวลาแห่งโอกาส โดยครูในสหรัฐอเมริกามักจะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบต้นตัวซึ่งเอื้อต่อการตั้งคำถามและการตัดสินใจ รวมทั้งยังส่งเสริมเจตคติเกี่ยวกับระบบโลกเพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาโลกทัศน์ จากหลักฐานสนับสนุนอื่นๆ พบว่ายังจำเป็นต้องมีการปรับหลักสูตรครุศาสตร์และหลักสูตรสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ หลักสูตรและชั้นเรียนภูมิศาสตร์จะต้องเน้นการพึ่งพาระหว่างวัฒนธรรม โดยอาจมีการสนับสนุนการดำเนินการในระดับท้องถิ่นและเรียนรู้ภาษาที่สอง ทั้งนี้ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจะนำไปสู่ค่านิยมและเจตคติเพื่อรับมือกับปัญหาต่างๆ ในโลกอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

Wade (2002) เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาในสหรัฐอเมริกา โดยครอบคลุมถึงกรอบการจัดหลักสูตรเพื่อสอนแนวคิดที่สำคัญ แนวคำถามเพื่อการสืบสอบของนักเรียน และโครงการส่งเสริมความเป็นพลเมือง ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของผลตอบรับจากการสำรวจนักเรียนประถมศึกษา 33 คน ครูฝึกสอน 62 คน ครูประจำการ 28 คน และอาจารย์การสอนสังคมศึกษา

11 คน ในงานวิจัยดังกล่าว เวดมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนข้อวิจารณ์เกี่ยวกับกรอบการดำเนินงานเพื่อเปิดโลกทัศน์ เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา นำเสนอผลตอบรับจากแนวทางดังกล่าวจาก 4 กลุ่ม (นักเรียนระดับประถมศึกษา ครูฝึกสอนและครูประจำการ และอาจารย์ด้านการสอนสังคมศึกษา) และสำรวจอุปสรรคและข้อจำกัดในการปรับปรุงการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากโลกาภิวัตน์และการเข้าสู่สมัยใหม่ผ่านสื่อ โทรทัศน์ และการเดินทาง หน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาจึงมักจะกว้างกว่าบริบทในระดับท้องถิ่น ดังนั้น เนื้อหาสาระตามหลักสูตรจึงอาจจะไม่เพียงพอ โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับโลกและความหลากหลายทางวัฒนธรรม การจัดหน่วยการเรียนรู้ยังไม่สามารถทำให้นักเรียนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ชุมชน รัฐ และชาติได้ ดังนั้น จึงมีการขับเคลื่อนแนวทางต่างๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ การเพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับโลกและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในหนังสือเรียน การนำวัฒนธรรมและกระบวนการสอนต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความหลากหลายในการเรียนรู้ของนักเรียน การส่งเสริมประสบการณ์จริงและประสบการณ์อื่นๆ เพื่อให้ได้กริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ และการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสมกับอายุและบุคคล โดยแนวทางดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีทิศทางเดียวกันหรือสอดคล้องกันในแต่ละโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา Wade (2002) เสนอว่าควรมีหัวข้อใหม่ในแต่ละชั้นปี เช่น พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับมนุษยในระดับอนุบาล ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการสำรวจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับความขัดแย้งสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการปรับหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างตัวแบบใหม่ สรรหาผู้วางหลักสูตร นำร่องทดสอบการใช้สื่อในโรงเรียนประถมศึกษา และดำเนินการวิจัยหลักสูตร รวมทั้งเผยแพร่ผลการศึกษาเพื่อการปรับปรุงเพิ่มเติม (Wade, 2002) ทั้งนี้ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในโรงเรียนประถมศึกษามักทำได้ง่ายกว่าระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะแต่ละวิชาล้วนมีการสอนในแบบสหวิทยาการ

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสหรัฐอเมริกา

Cortez-Riggo (2011) ดำเนินโครงการสิ่งแวดล้อมภายใต้ชื่อ “โครงการสีเขียว” (Green Project) เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในสหรัฐอเมริกา “โครงการสีเขียว” ได้นำกิจกรรมแบบสหสาขาวิชามาปรับใช้ในหลักสูตรเพื่อให้แสดงให้เห็นกระบวนการพัฒนานักเรียนสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคม ผู้พิทักษ์โลกแบบต้นตัว และพลเมืองของโลกตามทฤษฎีการศึกษาของแพร์ โครงการดังกล่าวมีระยะเวลา 5 เดือน โดยจัดขึ้น 3 วันต่อสัปดาห์ ประกอบด้วยโครงการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ นักเรียนจะต้องจัดประเด็นให้ได้ว่าโครงการเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างไรในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก ในโครงการวิทยาศาสตร์ นักเรียนกลุ่มหนึ่งศึกษาผลการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์จากรถยนต์ที่จอดแบบเปิดเครื่องยนต์ต่อคุณภาพอากาศ นักเรียนกลุ่มที่สองศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศและการสูดดมของเด็ก นักเรียนกลุ่มที่สามศึกษาปรากฏการณ์เรือนกระจกและภาวะโลกร้อนเพื่อเรียนรู้ผลกระทบของมลพิษทางอากาศในระยะยาว ในโครงการคณิตศาสตร์ นักเรียนแปรผลข้อมูลผ่านโปรแกรม Microsoft Excel เพื่อสร้างกราฟเส้น โดยนำเสนอผลการศึกษาผ่านโปรแกรม Power Point โปสเตอร์ เรียงความแบบอธิบาย การ์ตูน

และแผ่นพับ ในโครงการสังคมศึกษา มีการจัดการอบรมการเขียนเชิงปฏิบัติการเพื่อสอนการเขียนจดหมายธุรกิจแก่นักเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานการวิจัยเกี่ยวกับมลพิษจากรถ ก๊าซเรือนกระจก ผลกระทบต่อสุขภาพในระดับท้องถิ่นและระดับโลก รวมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่และเด็กในชุมชนรอบโรงเรียน ในโครงการภาษาอังกฤษ มีการนำเสนอแนวคิดการจัด “วันสีเขียว” (Green Day) แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางการสร้างความตระหนักของสาธารณชนเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ ผลกระทบและความรับผิดชอบของแต่ละคน (Cortez-Riggo, 2011)

แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติในช่วงปี 1980 นำไปสู่การปรับโลกทัศน์และการจัดหลักสูตรที่มีคุณภาพ ซึ่งขยายผลไปสู่ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยนักการศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ประโยชน์จากครูในโรงเรียนรัฐบาลเนื่องจากสามารถใช้ชั้นเรียนเพื่อการทดลองและสร้างนวัตกรรม ในขณะที่ครูประจำชั้นและนักเรียนต่างได้ประโยชน์จากผลการวิจัยของคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยบทความดังกล่าวได้สำรวจโรงเรียนมัธยมศึกษาชุมชนโบคาเรตัน (Boca Raton Community Middle School) ซึ่งเป็น 1 ใน 8 โรงเรียนพัฒนาอาชีพภายใต้วิทยาลัยเจเนซิสเพื่อความเป็นเลิศทางการสอน (Professional Development Schools of the Genesis Academy for Teaching Excellence: GATE) ภาควิชาการฝึกหัดครู วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยฟลอริดาแอตแลนติก โดยมีการจัดตั้ง “กลุ่มซีฮอว์ค” (the Seahawk Team) ขึ้นในปี 1996-97 ซึ่งเป็นกลุ่มสหสาขาวิชาเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิภาคแคริบเบียน โดยศึกษานิยายเยาวชนเรื่อง เดอะเคย์ (The Cay) แบบสหสาขาวิชาในรายวิชาศิลปศาสตร์เป็นแนวทางหลักในการศึกษาเพื่อต่อยอดไปสู่ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ การนำประเด็นทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมหลักของสหรัฐอเมริกามาประกอบการสอนทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของประชากรในฟลอริดาตอนใต้มากขึ้นเพิ่มขึ้น และเป็นการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตในประชาคมโลกที่มีความหลากหลายและความเชื่อมโยงระหว่างกัน ในการนี้ การบูรณาการหน่วยการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาในหลักสูตรดั้งเดิมจึงก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูและอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย (Kirkwood, 1999)

Seitsinger (2005) สำรวจสภาพและแนวปฏิบัติในการเรียนรู้เพื่อบริการสังคม (Service Learning) ผ่านการวิจัยเชิงปริมาณจากครู 2,164 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 271 แห่งที่เข้าร่วมการพัฒนาโรงเรียน โดยการเรียนรู้เพื่อบริการสังคมมี 2 รูปแบบ ได้แก่ บริการชุมชน (Community Service) และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning Experiences) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีชุมชนเป็นฐานเท่านั้นที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนทางวิชาการหรือการสอนในระบบโรงเรียน จากการวิเคราะห์รายงานของครูด้านทัศนคติและความเชื่อที่มีต่อการเรียนรู้เพื่อบริการสังคม ขอบเขตการจัดการเรียนรู้เพื่อบริการสังคมของครู และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและความเชื่อของครู การจัดการเรียนรู้เพื่อบริการสังคม และแนวปฏิบัติในการสอนโดยอ้างอิงตามมาตรฐานการเรียนรู้ พบว่า ครูที่ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เพื่อบริการสังคมในแต่ละระดับมีทัศนคติเกี่ยวกับการสอนโดยอ้างอิงมาตรฐานการเรียนรู้และการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ครูที่นำการเรียนรู้เพื่อบริการสังคมไปใช้เป็นประจำส่วนใหญ่ สนับสนุนการสอนแบบอ้างอิงมาตรฐานการเรียนรู้ ($p < 0.01$) มากกว่าครูที่ไม่ได้นำการเรียนรู้เพื่อบริการสังคมไปใช้ และยังพบว่ามีการสอนโดยอ้างอิงมาตรฐานการเรียนรู้ข้ามสาระการเรียนรู้ การสอนการรู้สารสนเทศ การวิเคราะห์และประยุกต์การรู้สารสนเทศ รวมทั้งการคิดคำนวณในครูที่นำการเรียนรู้เพื่อบริการสังคมไปใช้เป็นประจำ

2.5 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสหรัฐอเมริกา

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย Cook (2008) สำรวจแนวทางการจัดสันติศึกษาผ่านการรู้สารสนเทศเกี่ยวกับสันติศึกษาและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้เพราะสันติศึกษาและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจะมีบทบาทในเชิงพื้นที่และวาทกรรมในลักษณะเดียวกัน แต่สันติศึกษามีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานกว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง อีกทั้งยังมีการเรียนการสอนและคุณลักษณะเฉพาะที่ชัดเจนกว่า นอกจากนี้ สันติศึกษายังเป็นรากฐานของการแสดงบทบาทสตรีในสาธารณะมายาวนานก่อนที่สตรีจะได้รับสิทธิพลเมืองเสียอีก

ในบริบทของการศึกษาของสหรัฐอเมริกา นักการศึกษาสากลเชื่อมโยงการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเข้ากับการปฏิรูปการศึกษา แม้ว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจะยังบอบช้ำจากสถานการณ์ความรุนแรงในวันที่ 11 กันยายน 2001 และสงครามในอิรักและอัฟกานิสถานก็ตาม แต่ Cook (2008) ยังเชื่อว่าการศึกษายุ่งเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองยังมีน้อยเกินไป นอกจากนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองยังละเอียดและอาจเป็นอุปสรรคต่อหลักการของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเช่นกัน จึงทำให้การบรรจุการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในหลักสูตรทั่วไปเป็นไปได้ยาก โดยงานวิจัยฉบับดังกล่าวศึกษาระดับการนำประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับโลกที่สามมาสอนในหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ Dick (1980) เชื่อในความสำคัญของการให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับช่องว่างระหว่างประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจน ความต้องการความเท่าเทียมทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อุปสรรคในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจทั่วโลก ปัญหาความยากจนและความหิวโหยในระดับสากล และระดับพึ่งพาต่อกันในการใช้ชีวิตในโลก โดยปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนเนื่องจากนักเรียนในสหรัฐอเมริกายังขาดโลกทัศน์ทั้งในทางประวัติศาสตร์และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในโลกที่สาม

ในประเด็นที่ 1 พบว่ามีการจัดมาตรฐานหลักสูตรสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาamarะยะหนึ่งแล้ว โดยรายวิชาประวัติศาสตร์อเมริกาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 (grade 7-8) ครอบคลุมถึงประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของแต่ละรัฐ ในขณะที่ประวัติศาสตร์อเมริกา ประวัติศาสตร์สากล รวมทั้งหน้าที่พลเมือง รัฐบาลและรัฐศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 (grade 9-12) แต่การพัฒนารายวิชาที่มีเนื้อหาสาระใหม่ เช่น โลกศึกษา กฎหมายศึกษา และอนาคตศึกษายังมีอยู่น้อย การลงทะเบียนในรายวิชาพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับโลกที่สามยังจำกัดอยู่ในนิวยอร์ก มินนิโซตา นอร์ทแคโรไลนา และแคลิฟอร์เนีย ในประเด็นที่ 2 พบว่า นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่สาม อีกทั้งยังขาดเหตุผลและประเด็นในการศึกษาในแต่ละหัวข้อ โดยส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะครูมักจะไม่แสดงความไม่ชัดเจนในการสอน ในประเด็นที่ 3 พบว่า Dick (1980) อ้างถึงรายงานการศึกษาของฮอลล์ภายใต้สถาบันแอฟริกัน-อเมริกัน (African-American Institute) เกี่ยวกับความอ่อนแอของหลักสูตร

Dick (1980) ระบุว่าในช่วงปี 1960 รัฐบาลกลางพยายามปรับปรุงการสอนสังคมศึกษาในระดับก่อนอุดมศึกษาผ่านการจัดสรรงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง โดยบางศูนย์ศึกษาหลักสูตรเฉพาะของแต่ละชั้นปี เช่น หน้าที่พลเมืองระดับมัธยมศึกษาปีที่สาม ในขณะที่ศูนย์อื่นๆ กว่า 25 ศูนย์พัฒนาสื่อการสอนหลักสูตรสังคมศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา นอกจากนี้ ยังมีโครงการบางส่วนที่พัฒนาสื่อการสอนเฉพาะด้านสำหรับการสอนเกี่ยวกับโลกที่สาม เช่น โครงการแสวงหาความรู้แบบสืบสอบว่าด้วยเอเชียศึกษา (Asian Studies Inquiry Program) และโครงการแสวงหาความรู้แบบสืบสอบว่าด้วยโลกศึกษา (World Studies Inquiry Program) ของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย โครงการ

สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยคาร์เนกี-เมลลอน และโครงการแอฟริกา มหาวิทยาลัยรัฐโอไฮโอ ในขณะที่โครงการอื่นๆ มีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับโลกที่สามมาประกอบสื่อการสอนตามหลักสูตร เช่น โครงการศึกษาหลักสูตรมานุษยวิทยา แนวคิดและการแสวงหาความรู้แบบสืบสอบ โครงการสังคมศึกษาแห่งฮาร์วาร์ด โครงการภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และโครงการสังคมศึกษาแห่งมินนิโซตา แต่ผลกระทบของสื่อการสอนเหล่านี้ยังไม่เป็นที่ประจักษ์ สื่อการสอนที่ใช้กันแพร่หลายที่สุดเป็นสื่อที่สอดคล้องกับรูปแบบหลักสูตรเดิมตามประวัติศาสตร์สหรัฐ รัฐบาล หน้าที่พลเมือง และรัฐศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์สากล

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันความต้องการในการบูรณาการประเด็นเกี่ยวกับโลกและประเด็นระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรสังคมศึกษายังปรากฏอยู่ ดังที่ปรากฏในการจัดตั้งศูนย์การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจำนวนมากเพื่อสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนการศึกษานานาชาติ เช่น ศูนย์โลกศึกษาอเมริกากลางและสภาพัฒนาระหว่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือในการจัดทำสื่อการสอนตามหลักสูตรเพื่อปรับโลกทัศน์ขึ้นใหม่ รวมทั้งมีการหลักสูตรภาคฤดูร้อนและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในขณะที่โรงเรียนท้องถิ่นหลายแห่งได้พัฒนาหลักสูตรโลกศึกษาตามต้นแบบ “โคลัมบัสกับโลก และโลกของโคลัมบัส” (Columbus in the World, the World in Columbus) ในโอไฮโอ โดยมีแหล่งทุนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรในระดับรัฐและระดับท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคู่มือการสอนและแหล่งบรรณานุกรม รวมทั้งมีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการสถาบัน และหลักสูตรอบรมระหว่างประจำการเป็นครั้งคราวเพื่อจัดหลักสูตรพลเมืองศึกษาเพื่อความเข้าใจทางวัฒนธรรม (Dick, 1980)

Hahn (1983) จัดโครงการวิจัยนำร่องเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเจตคติเชิงบวกที่มีต่อกลุ่มเพื่อนจากวัฒนธรรมอื่นๆ ในระดับเยาวชน โดยผู้วิจัยแสดงให้เห็นความสำคัญของการจัดประสบการณ์ฝึกสอนเสริมในมหาวิทยาลัยเพื่อการสอนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและลำดับการเรียนรู้แบบพัฒนาการ ทั้งนี้ โครงการนำร่องดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์การปรับทัศนคติผ่านหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการเรื่องความตระหนักรู้เกี่ยวกับชិคาโกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (grade 7) จำนวน 190 คน โดย “วัฒนธรรมเป้าหมาย” (Target Culture) ในการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง คือ วัฒนธรรมของเด็กจากเม็กซิโก วัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวคือ การฝึกอบรมนักเรียนให้รู้จักการฟังผู้อื่นเพื่อสร้างข้อความเชิงบวกเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการเล่นของเด็ก เพื่อศึกษาศัพท์ภาษาสเปนอย่างน้อย 3 คำต่อคาบเรียน และเพื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในบริบทโรงเรียนควรเริ่มต้นในช่วงใดและมีลักษณะอย่างไร นักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีผลตอบรับต่อกิจกรรมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกอย่างไร และนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสามารถได้รับประโยชน์จากการศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างไร

การวิจัยของ Hahn พบว่า อาสาสมัคร 24 คนจากกลุ่มสหวิทยาการซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาร่วมสมัย สังคมศึกษา และศิลปศึกษาจากหลักสูตรการฝึกหัดครูมัธยมศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยเนบราสกา (Secondary Teacher Education Program: NUSTEP) อาจารย์มหาวิทยาลัยด้านมัธยมศึกษา 3 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยด้านทวิภาษาและประถมศึกษา 3 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้นำกลุ่มร่วมระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและการสอนในโครงการดังกล่าว โดยนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการสอนความเป็นพลเมืองมากขึ้น รวมทั้งตระหนักถึงความจำเป็นของค่านิยมหลัก

มากกว่าการเรียนรู้จากข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม การประเมินเป้าหมายปลายทางของสภาพหรือประสบการณ์การศึกษาและการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากมีตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากบริบทของโรงเรียนรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง

Remy & Woyach (1982) วิเคราะห์แนวทางการจัดโลกศึกษาโดยมีชุมชนเป็นฐานผ่านแนวคิดชุมชนจินตนาการ ผลการศึกษาพบว่าพื้นฐานผู้เรียน การสอน และการมีส่วนร่วมของบุคคล กลุ่ม องค์กร และท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกสหรัฐอเมริกา รวมทั้งการคิดนอกกรอบของชาติเป็นปัจจัยสำคัญในระบบโลก ผู้เขียนบทความดังกล่าวเชื่อว่าแนวทางดังกล่าวจะทำให้สามารถจัดการกิจกรรมและปัญหาระหว่างประเทศได้ดีขึ้น มีช่องทางการมีส่วนร่วมในกิจการของโลกมากขึ้น และสามารถนำประเด็นระหว่างประเทศมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะว่า ชุมชนสามารถเป็นแหล่งทรัพยากรได้ผ่านการนำข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่เชื่อมต่อกับโลกมาประยุกต์เป็นเนื้อหาสาระในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยงานวิจัยดังกล่าวอยู่ภายใต้โครงการทรัพยากรสากล (Resources International: RI) ในโคลัมเบีย รัฐโอไฮโอ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีครูในรัฐโอไฮโอตอนกลางกว่า 200 คนที่เข้าร่วมในโครงการและได้พัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการต่างประเทศในบางหัวข้อ รวมทั้งยังมีการพัฒนาบทเรียนเพื่อกำหนดเนื้อหาสาระและทักษะโดยใช้ชุมชนเป็นบริบท ในการนี้ การมีส่วนร่วมในโลกยังเป็นการช่วยพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดทำสื่อการสอนอื่นประกอบการสอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชุมชนและผลพวงของความเป็นพลเมือง

2.6 สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในสหรัฐอเมริกา

ประเด็นที่ 1: ศักยภาพของการศึกษาในระบบโรงเรียนในการขัดเกลาทางสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนในการสร้างความเป็นพลเมืองสามารถจำแนกออกเป็น 2 แนวคิด โดยแนวคิดแรก (การจัดพลเมืองศึกษา) เชื่อว่าการเรียนการสอนในโรงเรียนมีผลต่อการสร้างความเป็นพลเมืองและมีแบบแผนตายตัว ดังที่ปรากฏในการสอนหลักสูตรพลเมืองศึกษา (Wiseman, Astiz, Fabrega, & Baker, 2010) โดยแนวคิดการจัดพลเมืองศึกษาเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากนักการศึกษาโดยตรงที่มีความเก่าแก่กว่าอีกแนวคิดหนึ่งว่าครึ่งศตวรรษ ในทางกลับกัน แนวคิดที่สอง (การขัดเกลาทางการเมือง) พัฒนารูปร่างจากความวิตกกังวลของนักรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นสาขาวิชาใหม่ในศตวรรษที่ 20 ตอนกลาง ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางการเมืองในช่วงสงครามเย็น โดยแนวคิดดังกล่าวเชื่อว่า โรงเรียนเป็นเพียงตัวการหนึ่งในการขัดเกลาทางการเมืองเท่านั้น ซึ่งอาจมีผลต่อการขัดเกลาทางการเมืองโดยรวมน้อย (Hess and Torney, 1967)

แนวคิดด้านพลเมืองศึกษานำไปสู่งานวิจัยเชิงประจักษ์นอกเหนือไปจากรายละเอียดหลักสูตรหน้าที่พลเมือง แต่สถานการณ์ดังกล่าวกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยในระดับจุลภาคที่ส่งผลต่อการศึกษาทางการเมืองของเยาวชนแบบข้ามชาติ โดยการออกแบบวิธีการรวบรวมข้อมูลระหว่างประเทศเหล่านี้จะช่วยเปิดโลกทัศน์ในการนำปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือไปจากหลักสูตรหน้าที่พลเมืองในระบบโรงเรียนมาปรับใช้ รวมทั้งยังเป็นการประยุกต์แนวคิดดังกล่าวเข้ากับแนวคิดการขัดเกลาทางการเมืองอีกด้วย (Hess and Torney 1967; Torney-Purta, Lehmann, Oswald, & Schultz, 2001)

แนวคิดการขัดเกลาทางการเมืองได้หยิบยืมหลักการและทฤษฎีจิตวิทยาเด็กและมานุษยวิทยาวัฒนธรรมมาปรับใช้เพื่อครอบงำการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองได้ดีกว่าแนวคิดด้านพลเมืองศึกษา โดยแนวคิดการขัดเกลาทางการเมืองเติบโตอย่างเต็มที่ในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 1950 ตอนปลาย ในการนี้ แนวคิด

การขัดเกลาทางการเมืองแสดงให้เห็นผลกระทบของตัวการขัดเกลาทางสังคมต่างๆ ประกอบด้วย ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชนที่มีต่อค่านิยมความเป็นพลเมือง ทักษะคิด และความรู้ของเยาวชน โดยแม้ว่าโรงเรียนจะเป็นตัวการหนึ่งในกระบวนการดังกล่าว แต่งานวิจัยในด้านดังกล่าวกลับหายไปจากสหรัฐอเมริกาในทศวรรษต่อมา (Hyman 1959; Merelman, 1969, 1971, 1972)

ในช่วงปี 1960 และ 1970 การถกเถียงเกี่ยวกับการขัดเกลาทางการเมืองในอเมริกาเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างดุเดือดและแพร่หลาย โดยแนวคิดเกี่ยวกับการจัดพลเมืองศึกษาแบบดั้งเดิมกลายเป็นเพียงแนวทางการพัฒนามนุษย์ในรูปแบบหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ นักวิชาการจำนวนมากระบุว่า การขัดเกลาทางการเมืองเป็นเพียงกระบวนการพัฒนาระดับบุคคลที่สัมพันธ์กับสภาพการเมืองของแต่ละประเทศเท่านั้น (Greenstein, 1965; Jennings & Niemi, 1974, 1981) ดังที่ปรากฏในงานสัมมนาแห่งหนึ่งในช่วงปี 1970 ตอนปลาย ซึ่งให้ความหมายการขัดเกลาทางการเมืองว่าเป็นการพัฒนาวัยรุ่นเพื่อการเปิดรับความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสภาพการเมืองในแต่ละที่ (Atkin and Gantz, 1978: 184) การขัดเกลาทางสังคมในลักษณะดังกล่าวนำไปสู่แนวคิดอื่นๆ 2 แนวทาง โดยแนวทางแรกสนับสนุนการวางแผนการปรับทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนในแต่ละช่วงอายุ ในขณะที่อีกแนวทางหนึ่งสนับสนุนการส่งเสริมพ่อแม่ เพื่อน และสื่อที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความมีเหตุผลของเยาวชน จากเอกสารดังกล่าวพบว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนถูกประเมินค่าน้อยกว่าที่ควรจะเป็น โดยนักรัฐศาสตร์บางกลุ่มมีความเห็นว่าการเรียนการสอนในโรงเรียนไม่มีความสำคัญต่อการขัดเกลาทางการเมืองไปมากกว่าสถานการณ์ทางการเมืองหรือวิถีความเป็นพลเมืองของแต่ละคน (e.g. Prewitt, Eulau, and Zisk; Pye 1965; Prewitt 1975)

ปัจจุบันการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจัดขึ้นเพื่อสร้างเสริมทัศนคติเกี่ยวกับพลเมืองศึกษาควบคู่ไปกับการขัดเกลาทางการเมืองตามแนวทางเดิมที่มีอยู่แล้ว ดังที่นักวิชาการที่เห็นความสำคัญของการเรียนการสอนได้เรียกร้องให้มีการสังเคราะห์แนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกันมาตั้งแต่ที่มีการริเริ่มแนวคิดการขัดเกลาทางการเมือง (Dennis, 1968; Easton, 1968; Easton & Dennis, 1969) โดยผู้ติดตามสถานการณ์การขัดเกลาทางการเมืองร่วมสมัยมีความเห็นว่าการศึกษาเพื่อมวลชนนำไปสู่โอกาสและโครงสร้างการขัดเกลาทางสังคมของเยาวชนทั่วโลกในปัจจุบันอันเป็นผลมาจากการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก อย่างไรก็ตาม ยังเป็นที่สงสัยว่าเหตุใดการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงมีผลต่อการขัดเกลาทางการเมืองมากกว่าการจัดการศึกษาตามแนวทางดังกล่าวในเชิงประจักษ์เสียอีก โดยนักรัฐศาสตร์บางกลุ่มหันมาพิจารณาแนวคิดด้านพลเมืองศึกษาโดยตั้งสมมติฐานว่า การจัดหลักสูตรพลเมืองศึกษาและหลักสูตรทางการเมืองในโรงเรียนตามรายวิชาต่างๆ ส่งผลต่อการขัดเกลาทางการเมืองและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโดยตรง (Hall & Jones, 1998; Owen, 2000; Simon & Merrill, 1998) ในขณะที่นักวิชาการบางกลุ่มมีความเห็นว่าการขัดเกลาทางการเมืองเป็นผลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองและความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (เช่น การลงสมัครเป็นประธานนักเรียนหรือการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร) (Glanville, 1999; Niemi, Hepburn, & Chapman, 2000) นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานจำนวนมากที่แสดงให้เห็นผลของการเข้าร่วมในกิจกรรมยกตัวอย่างเช่น ผู้ที่ผ่านการเรียนการสอนในโรงเรียนในสังคมสมัยใหม่มีทัศนคติเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมและความเป็นสากลไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งมีการใช้ทักษะทางการเมืองในประเทศบ่อยครั้งกว่าและมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคมมากกว่าพลเมืองกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่า (e.g., Coenders

& Scheepers, 2003; Hyman, Wright, & Reed, 1975; Schuman, Steeh, Bobe, & Krysan, 1997; G. Selznick & Steinberg, 1969; Vogt, 1997; Weil, 1985)

ในการนี้ การสำรวจองค์ประกอบทุกส่วนของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและการขัดเกลาทางการเมืองโดยละเอียดนั้นเกินกว่าขอบเขตของงานวิจัยฉบับนี้ แต่อย่างไรก็ดี การศึกษาเฉพาะกรณีในสหรัฐอเมริกาในบทความฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของงานวิจัยด้านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ซึ่งควรมีการประเมินอิทธิพลของชุดตัวแปรในการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน (การฝึกอบรมและประสบการณ์ของครู การจัดหลักสูตร ขนาดชั้นเรียน และสังกัดของโรงเรียน) รวมทั้งตัวแปรเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนการสอนในระบบโรงเรียนของเยาวชน (การจัดชั้นเรียนอย่างเป็นทางการ ความเป็นประชาธิปไตย ความคาดหวังทางการศึกษา การเสวนาการเมืองกับเพื่อนในโรงเรียน) (Cheung & Leung, 1998; Losito & Mintrop, 2001; R. Niemi & Junn, 1998) ในการนี้ การศึกษาผลของตัวแปรดังกล่าวต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติของเยาวชนจะทำให้เกิดความชัดเจนในการตัดสินใจว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการขัดเกลาทางการเมืองหรือไม่

ประเด็นที่ 2: การสร้างพลเมืองของชาติและการสร้างพลเมืองของโลก

แนวคิดการขัดเกลาทางการเมืองนำไปสู่ข้อสันนิษฐานว่าบรรยากาศทางการเมืองของแต่ละประเทศเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างพลเมืองมากที่สุด จากหลักการดังกล่าว เอกสารและงานวิจัยตั้งแต่วันที่ 1970 จึงเต็มไปด้วยการศึกษาการขัดเกลาทางการเมืองในแต่ละประเทศ ดังที่ปรากฏในอาร์เจนตินา (Morduchowicz, 1994) ออสเตรเลีย (McAllister & Makkai, 1992) ออสเตรีย (Lederer, 1998) สหราชอาณาจักร (Russell & Johnston, 1992) ซิลี (Adams, 2000) ฝรั่งเศส (Percheron & Jennings, 1981) เยอรมนี (Davidheiser & Wolf, 2003) อิสราเอล (Kedem & Bar-Lev, 1989) เคนยา (Lawless & Fox, 1999) คูเวต (Farah, 1980) โมร็อกโก (Suleiman, 1985) เนเธอร์แลนด์ (Nieuwbeerta & Witterbrood, 1995) ไอร์แลนด์เหนือ (Whyte, 1998) นอร์เวย์ (Lauglo, 1995) โปแลนด์ (Slomczynski & Shabad, 1997, 1998) รัสเซีย (Zajda & Zajda, 2003) และแอฟริกาใต้ (Duckitt & Mphuthing, 1998) โดยแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการจัดพลเมืองศึกษาแบบดั้งเดิมที่เชื่อว่าโรงเรียนมีบทบาทในการสร้างพลเมืองผ่านการจัดหลักสูตรที่สะท้อนให้เห็นสภาพการเมืองของแต่ละประเทศ

จากหลักการดังกล่าว ชาตินิยมจึงเป็นเพียงการการขัดเกลาทางสังคมของเยาวชนที่สะท้อนให้เห็นบริบททางการเมืองของชาติที่ชัดเจน ครอบครัวและการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงเป็นตัวกลางการขัดเกลาทางสังคมระดับทุติยภูมิที่ส่งเสริมการสร้างพลเมืองผ่านวัฒนธรรมของชาติ ประเพณีทางการเมือง และการนำเสนอภาพลักษณ์ของพลเมืองดีในประวัติศาสตร์ชาติ ซึ่งอาจปรากฏในลักษณะนิทานพื้นบ้านก่อนการสร้างชาติ (Anderson, 1996) ทั้งนี้ มีการศึกษาเชิงประจักษ์บางส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากระบวนการขัดเกลาทางการเมืองของเยาวชนเป็นผลจากสภาพทางการเมืองในแต่ละประเทศ (Coenders and Scheeper, 2003; Inglehart 1997; Selznick & Steinberg, 1969; Weil (1985)

ในทางกลับกัน งานวิจัยการศึกษาในฐานะสถาบันทางสังคมวิทยาชุดหนึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการโรงเรียนโดยรัฐเกิดขึ้นผ่านการถอดแบบจากประเทศอื่นๆ จึงเป็นเหตุให้เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ตลอดจนหลักสูตรที่ปรากฏในชั้นเรียนมีความคล้ายคลึงกัน (Baker & LeTendre, 2005; Benavot et al., 1991) โดยงานวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นประเด็นดังนี้: (1) การศึกษาเพื่อมวลชนโดยรัฐ

ในแต่ละประเทศเป็นกลไกพื้นฐานในการขัดเกลาทางการเมือง และ (2) เนื้อหาสาระของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในระบบโรงเรียนและตามอัยาศัยที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนมีความคล้ายคลึงกันมากขึ้นในแต่ละประเทศ งานวิจัยที่ศึกษาผลของการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีต่อการขัดเกลาทางการเมืองเชิงสถาบัน ได้แก่ Rauner (1998) การศึกษาประวัติศาสตร์การจัดหลักสูตรความเป็นพลเมืองสากลตั้งแต่ปี 1955 ถึงปี 1995 งานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงจากการใช้สื่อการสอนความเป็นพลเมืองในรายประเทศ (เช่น วัฒนธรรมประจำชาติ ประเพณีทางการเมืองประจำชาติ ตำนานการสร้างชาติ และลักษณะทางสังคมของแต่ละชาติ) ไปสู่การใช้สื่อการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้นักเรียนผ่านกระบวนการสากลและกระบวนการของโลก โดยหลักสูตรเหล่านี้พยายามสลายภาพเอกลักษณะทางประวัติศาสตร์ของชาติผ่านการปลูกฝังค่านิยมความเป็นพลเมืองโลกในประเด็นเกี่ยวกับประชาธิปไตย ความยุติธรรมทางสังคม การมีส่วนร่วมทั้งสิทธิพลเมืองและความรับผิดชอบโดยทั่วไป ซึ่งเป็นสอดคล้องกับสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม และสิทธิทางเศรษฐกิจของแต่ละคนในประชาคมโลก (Boli, 1987, 1989; Boli & Thomas, 1997; Golden 2001; Ramirez and Boli 1987a, 1987b; Schissler & Soysal, 2005; Soysal, 1994)

นอกจากนี้ยังมีรายงานการศึกษาบางส่วนที่แสดงให้เห็นทัศนคติเกี่ยวกับประชาธิปไตยของเยาวชนในระดับโลก (Dash & Niemi, 1992) วิธีการถ่ายทอดแนวคิดทางการเมืองระหว่างเยาวชนและผู้ใหญ่ (Westholm & Niemi, 1992) ผลกระทบของการศึกษาต่อกระบวนการประชาธิปไตย (Benavot, 1996) และความตั้งใจจริงในการเป็นพลเมืองของวัยรุ่นทั่วประเทศ (Flanagan, Bowes, Jonsson, Csapo, & Sheblanova, 1998) อย่างไรก็ตาม รายงานการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการจัดพลเมืองศึกษาโดยมีโรงเรียนเป็นฐานและการขัดเกลาทางการเมืองของเยาวชนในบริบทความเป็นพลเมืองโลกในลักษณะเดียวกับงานของ Torney-Purta และคณะยังมีอยู่จำกัด (e.g., Torney-Purta, Lehmann, Oswald, & Schulz, 2001; Torney-Purta, Schwille, & Amadeo, 1999)

ประเด็นที่ 3: การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง: ยิ่งกว่าการลงทุนในทุนมนุษย์

ทฤษฎีการจัดการศึกษาเพื่อมวลชนในระบบโรงเรียนในสังคมสมัยใหม่เชื่อว่าโรงเรียนแต่ละแห่งมีศักยภาพในการพัฒนาทุนมนุษย์และทักษะความเป็นพลเมืองอย่างเท่าเทียมกัน แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า การศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์มีจำนวนมากว่าการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลเมือง ดังที่ปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของการเรียนการสอนในโรงเรียนในการสร้างทุนมนุษย์ผ่านทฤษฎีสังคมวิทยาและแนวทางการแสวงหาความรู้แบบสืบสอบในรายวิชาต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ ทักษะภาษา และวิทยาศาสตร์ มีอยู่จำนวนมาก (Sorensen & Morgan, 2000) อาจกล่าวได้ว่า เรามีข้อมูลเกี่ยวกับผลของทรัพยากรโรงเรียน เนื้อหาสาระ และคุณภาพโรงเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ทักษะทางการเมือง และทัศนคติน้อยมาก (Astiz & Mendez, 2006) ในขณะที่ข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางการจัดพลเมืองศึกษาและผลกระทบที่มีต่อการขัดเกลาทางการเมืองของเยาวชนมีน้อยที่สุด แม้ว่าจะงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและการขัดเกลาทางการเมืองในแต่ละประเทศกำลังเติบโตในปัจจุบันก็ตาม

จากการสังเกตเกี่ยวกับที่มาของการศึกษาเพื่อมวลชนในโรงเรียนทางสังคมวิทยาในแต่ละประเทศแสดงให้เห็นถึงข้อสันนิษฐานว่า โลกศึกษามีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดระเบียบสังคมในแต่ละประเทศ (Meyer, Ramirez, & Soysal, 1992) โดยเป้าหมายหลักในการขยายตัวของจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนทั่วทั้งประเทศเป็นผลของความต้องการ

ในการสร้างแรงงานที่มีประสิทธิภาพในระบบเศรษฐกิจและการขัดเกลาพลเมืองให้แก่รัฐ (Wiseman, 2007) ดังที่ปรากฏในการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่าวิกฤตการณ์ทางการเมือง การทหารและเศรษฐกิจของประเทศมักนำไปสู่การระดมทรัพยากรของรัฐในการจัดการศึกษาเพื่อมวลชน ซึ่งเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การสร้างพลเมืองและทหารที่ดีควบคู่ไปกับการสร้างแรงงานที่มีประสิทธิภาพ (Ramirez & Boli, 1987b)

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการสร้างพลเมืองจัดเป็นโครงการหลักของประเทศ แต่ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่ากระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นผ่านโรงเรียนหรือไม่ ทั้งนี้เพราะงานวิจัยสังคมวิทยาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสถาบันระหว่างประเทศ การศึกษาเพื่อมวลชน และความเป็นพลเมืองโลก และผลกระทบจากปัจจัยแต่ละตัวยังมีอยู่จำกัด แม้ว่าจะมีงานวิจัยด้านพลเมืองศึกษาระหว่างประเทศหลายชิ้นก็ตาม (e.g., Torney-Purta et al., 2001; Torney-Purta, Oppenheim, & Famen, 1975; Torney-Purta et al., 1999)

งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสามัญ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะภาษา แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนในระดับปานกลางถึงน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนในโรงเรียนในรายวิชาดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกันมากขึ้นในแต่ละโรงเรียนและแต่ละประเทศ เนื่องจากการลงทุนเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์มีความจำเป็นต่อครอบครัว โรงเรียน และประเทศมากขึ้น (Baker & LeTendre, 2005) โดยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนและความคล้ายคลึงกันในการสอนและ การจัดสรรทรัพยากรในแต่ละโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มความสำเร็จทางการศึกษามากขึ้น อีกทั้งยังมีหลักฐานว่าสถานการณ์ดังกล่าวกำลังปรากฏในหลายประเทศรวมทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว (Baker, Goesling, & LeTendre, 2002) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจะมีความคล้ายคลึงกันมากขึ้นในแต่ละประเทศดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว การสอนในประเด็นดังกล่าวได้รับความสนใจน้อยกว่าการขับเคลื่อนในการสร้างมาตรฐานระดับโลกในการวัดความสำเร็จในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะภาษา

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

จากการศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสหรัฐอเมริกา มีข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย ดังนี้

3.1 การศึกษาในโรงเรียนเกิดขึ้นจากหลักสูตรโรงเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และ “หลักสูตรแฝง” (Hidden Curriculum) รวมทั้งกระบวนการขัดเกลานักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและองค์กรทางการศึกษาต่างๆ ดังนั้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก จึงสามารถเป็นทั้งรายวิชา หรือแฝงอยู่ในกิจกรรมและกระบวนการขัดเกลาอื่นที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือจากองค์กรภายนอก เช่น การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกผ่านการจัดพหุวัฒนธรรมศึกษา (Multicultural Education) และการศึกษานานาชาติ (International Education) การเรียนรู้เพื่อบริการสังคม (Service Learning) โดยการเรียนรู้เพื่อบริการสังคมมี 2 รูปแบบ ได้แก่ บริการชุมชน (Community Service) และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning Experiences)

3.2 กลยุทธ์ในการปรับหลักสูตรความเป็นพลเมืองท้องถิ่นและความเป็นพลเมืองของชาติสู่การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ในทางปฏิบัติเป็นการแสดงให้เห็นถึงข้อดีของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในแต่ละประเทศ ได้แก่ การเพิ่มความรับผิดชอบทางสังคมแก่ประชาชนผ่านการเคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ รวมทั้งการลดโอกาสเกิดความตึงเครียดและความขัดแย้งระหว่างแต่ละกลุ่ม

3.3 การสอนในพื้นที่ที่แตกต่างกันจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการพิจารณาเหตุการณ์ สถานการณ์ และปัญหาต่างๆ จากมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์และสัญชาติอื่นๆ ได้ การบูรณาการพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ในการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ชาติของนักเรียนอย่างชัดเจน

3.4 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเป็นไปตามแนวคิดต่างๆ เช่น การจัดการศึกษา เพื่อชาติ (Educating for the Nation) การจัดการศึกษาแก่ชาติ (Educating the Nation) การจัดการศึกษาแก่ประชาชนที่มีความตื่นตัว (Educating Active Citizens) รวมไปถึงการกำเนิดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Rise of Global Citizenship Education) และการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Education for Citizenship) เพื่อตอบสนองความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

3.5 การจัดหลักสูตรการเตรียมความพร้อมโดยเน้นการพัฒนาหลักสูตร ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ที่เน้นมุมมองความเป็นนานาชาติ และเน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3.6 สร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับมหาวิทยาลัยในการพัฒนานวัตกรรมด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดโปรแกรมการศึกษานานาชาติ หน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งนวัตกรรมในเรื่องของอุปกรณ์เพื่อการสอน โดยใช้ห้องเรียนเป็นแหล่งปฏิบัติการ

3.7 การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary approach) โดยใช้เนื้อหาสาระจากรายวิชาที่หลากหลาย

3.8 การสอนเกี่ยวกับโลกควรใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ประเด็นเป็นฐานโดยเน้นประเด็นนานาชาติในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับโลก ซึ่งประเด็นนี้จะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์กับนานาชาติและการจัดการเพื่อการแก้ไขปัญหาในระดับโลก

ตอนที่ 2 สหราชอาณาจักร (อังกฤษ)

1. บริบท

ประเทศอังกฤษ (England) เป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) หรือเรียกสั้นๆ ว่า สหราชอาณาจักร (United Kingdom หรือ UK) โดยเป็นดินแดนที่เกิดจากการรวมกันของประเทศเอกราช (Sovereign Nation) ที่เป็นพันธมิตรทางการเมือง 4 ประเทศ คือ อังกฤษ (England) สกอตแลนด์ (Scotland) เวลส์ (Wales) และ ไอร์แลนด์เหนือ (Northern Ireland) มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครอง ประชากร และภาษาดังนี้

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ประเทศอังกฤษมีพรมแดนทางบกติดต่อกับสกอตแลนด์ทางเหนือ และเวลส์ทางตะวันตก ทะเลไอร์แลนด์ทางตะวันตกเฉียงเหนือ ทะเลเชลติกทางตะวันตกเฉียงใต้ ทะเลเหนือทางตะวันออก มีช่องแคบอังกฤษคั่นระหว่างอังกฤษกับยุโรปแผ่นดินใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ทางตอนกลางและ ตอนใต้ของเกาะบริเตนใหญ่ในมหาสมุทรแอตแลนติกเหนือ มีเกาะเล็กๆ อีกกว่า 100 เกาะ เช่น หมู่เกาะซิลลี และเกาะไวต์ ภูมิประเทศส่วนมากประกอบด้วยเขาเตี้ยๆ และที่ราบ โดยเฉพาะทางตอนกลางและตอนใต้ของอังกฤษ ส่วนทางเหนือและทางตะวันตกเฉียงใต้เป็นที่สูง ลอนดอนเป็นเมืองหลวงและเป็นมหานครใหญ่ที่สุดในสหราชอาณาจักร ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

ที่มา: ALOK International Education, 2015

1.2 การเมืองการปกครอง

อังกฤษและประเทศอื่นๆ ในสหราชอาณาจักรมีรัฐบาลแห่งชาติของตน แต่ในความเป็นสหราชอาณาจักรก็มีรัฐบาลร่วมกัน คือ รัฐบาลในพระราชินีอังกฤษ Her Majesty's Government, (HMG) (Britania, 2004) และมีการปกครองแบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ สมเด็จพระราชินีนาถอลิซาเบธที่ 2 เป็นประมุขของประเทศ มีนายกรัฐมนตรีแห่งสหราชอาณาจักรเป็นผู้นำทางการเมือง และใช้สกุลเงินปอนด์สเตอร์ลิง (£)

1.3 ประชากรและภาษา

ประชากรอังกฤษมีอยู่ราว 52 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 84 ของประชากรสหราชอาณาจักรและส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงลอนดอน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ ประชากรของทั้ง 4 ประเทศนี้ใช้สัญชาติบริติช (British Citizen) และใช้หนังสือเดินทางของสหราชอาณาจักรเหมือนกัน อาจเป็นด้วยเหตุผลที่ว่า เพราะประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศสหราชอาณาจักรจึงมักถูกสับสนว่าเป็นสหราชอาณาจักร

สำหรับงานวิจัยนี้จะขอเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศอังกฤษเท่านั้น เนื่องจากการจัดการศึกษาของประเทศอังกฤษได้รับการยอมรับและมีชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในประเทศอังกฤษมากกว่าสกอตแลนด์ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ ประกอบกับสกอตแลนด์เองก็มีระบบการศึกษาที่แตกต่างหากแตกต่างจากกลุ่มอังกฤษ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ อย่างไรก็ตาม ประเทศอังกฤษเองก็มีการจัดการศึกษาในลักษณะเฉพาะบางอย่างที่มีความแตกต่าง

2. นโยบาย ระบบการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 นโยบายการศึกษา

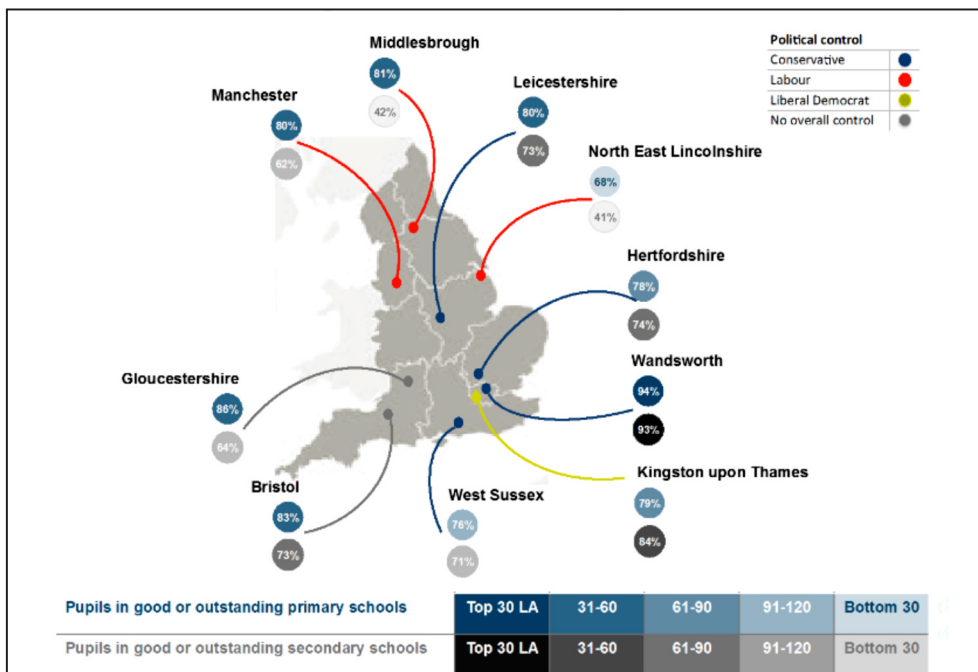
นโยบายการศึกษาที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการศึกษาของอังกฤษอย่างมาก คือ 1) นโยบายการเปลี่ยนให้สถานศึกษาเป็นอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาล และ 2) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งจะขอเสนอความเป็นมาเพิ่มเติมดังนี้ คือ

หลังจากที่นาย Michael Gove ได้ขึ้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของอังกฤษ ในปี 2010 ก็ได้มีการเชิญชวนให้โรงเรียนภายใต้สังกัดรัฐบาลเปลี่ยนสถานะเป็นสถานศึกษาอิสระ ที่ไม่ขึ้นตรงต่อรัฐบาล โดยมีจุดประสงค์เพื่อยุติหลักปฏิบัติที่ให้นักการเมืองหรือข้าราชการเป็นผู้สั่งการเพื่อกำหนดโรงเรียนปฏิบัติตาม แต่จะมอบสิทธิ์และอำนาจให้กับครูและครูใหญ่เป็นผู้ตัดสินใจแทน (พัชรินทร์ วงศ์เสถียร, 2558: ออนไลน์) ด้วยการให้สถานศึกษาเปลี่ยนเป็น Free schools หรือ Academic schools ซึ่งเป็นลักษณะของสถานศึกษาที่มีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง (Government UK, 2015: online) โดยแนวทางการให้อิสระในการบริหารจัดการตนเองของโรงเรียน (School Autonomy) เป็นหนึ่งในลักษณะเด่นของระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทย โดยการให้ความสนับสนุนจากรัฐบาลผสม (Coalition Government) ซึ่งในช่วงของการปฏิรูปการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีความตื่นตัวที่จะเป็นอิสระเพิ่มมากขึ้น มีความพยายามในการสร้างระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองผ่านเครือข่ายของโรงเรียน การปฏิรูปในครั้งนี้ได้เปลี่ยนบทบาทของโรงเรียนและหน่วยงานท้องถิ่นให้มีการตระหนักถึงเงื่อนไขที่จำเป็นในการส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาระบบโรงเรียน

ในปี 2013 ระบบการศึกษาของประเทศของประเทศไทยถูกแบ่งออกเป็นระบบการศึกษาท้องถิ่น (Local Education System) แบ่งเป็น 10 พื้นที่การศึกษา ซึ่งจะประกอบด้วย 10 เขตพื้นที่ที่ประกอบด้วย Manchester, Middlesbrough, Leicestershire, North East Lincolnshire, Hertfordshire, Wandsworth, Kingston upon Thames, West Sussex, Bristol และ Gloucestershire ดังภาพที่ 4.3

เพื่อรองรับการเป็นอิสระในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยคำว่า ระบบ (System) หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มโรงเรียน พันธมิตรการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน แหล่งทุน เขตการปกครองของ Bishop ผู้มีอำนาจในท้องถิ่น และผู้นำชุมชน คำว่า ท้องถิ่น (Local) หมายถึง พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นอยู่กับขอบเขตอำนาจในท้องถิ่น และคำว่า การศึกษา (Education) หมายถึงการให้ความสำคัญในการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ (1) การปรับปรุงโรงเรียนและการแทรกแซง (School Improvement and Intervention) เพื่อส่งเสริมมาตรฐานระดับสูงและแก้ปัญหาสมรรถนะที่ต่ำ (2) การวางแผนโรงเรียน (School Place-Planning) เพื่อให้แน่ใจว่าตอบสนองความต้องการเพียงพอ และ (3) การสนับสนุนเด็กด้อยโอกาส (Supporting Vulnerable Children) เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูง

ทั้งนี้ การแบ่งเขตพื้นที่ในการจัดระบบการศึกษาจะมีเกณฑ์พิจารณาในหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างการปกครอง สมรรถนะของโรงเรียน ความสมดุลของประเภทโรงเรียน เป็นต้น

ภาพที่ 4.3 The 10 Local Education Systems

ที่มา: Department for Education, 2014: online

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหลักสูตรเป็นอีกนโยบายการศึกษาหนึ่งที่มีความโดดเด่นและ มีผลในเชิงปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยมีหลักฐานมากมายที่แสดงให้เห็นถึงผลในเชิงปฏิบัติ ได้แก่ ปัจจุบันความรับผิดชอบในการผลิตหลักสูตรสถานศึกษานั้นได้เปลี่ยนจากรัฐบาลมาเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของโรงเรียน ตัวอย่างที่ปรากฏเป็นรูปธรรมมีดังนี้ (Oxfam, 2006: online)

- The Education White Paper ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2011 ระบุข้อมูลแสดงให้เห็นความต้องการของครูที่ต้องการมีอิสระในการจัดการผลิตหลักสูตรของตนเอง
- กฎหมายสถาบันการศึกษา ระบุไว้แต่เพียงแค่บังคับให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรที่สมดุลและครอบคลุมอย่างกว้างๆ เท่านั้น ไม่ได้มีการบังคับอย่างเจาะจงว่าจะต้องสอนอะไรแค่ไหนอย่างไร
- การประชุมของผู้ทรงคุณวุฒิในการทบทวนหลักสูตรแห่งชาติของอังกฤษมีการแนะนำให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนควบคุมหลักสูตรพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่นมากขึ้น
- ร่างหลักสูตรแห่งชาติของอังกฤษสำหรับวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ระบุชัดเจนว่า วิชาเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่ยืดหยุ่นได้ ซึ่งสนับสนุนให้โรงเรียนพัฒนาเนื้อหาต่างๆ ที่จัดสอนเองได้
- กระทรวงศึกษาธิการ ในเดือนมิถุนายน 2012 แสดงความประสงค์ให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรของตนเองไม่จำเป็นต้องใช้หลักสูตรแห่งชาติ เพียงแต่ต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับ การสอบที่จัดโดยส่วนกลางเมื่อเรียนจบช่วงชั้นที่ 4 (Key Stage 4)

ในงานเขียนของ Richard P. King เรื่อง Over to You: Time for a School Owned 21st Century Curriculum (Oxfam, 2006: online) เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.2012 ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ของ Oxfam ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงผลกำไรภาคเอกชน (NGO) มีวัตถุประสงค์ในการรณรงค์เรื่องความยากจนและความยุติธรรม และเป็นองค์กรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ระบุว่า “นับตั้งแต่มีการใช้หลักสูตรแห่งชาติของประเทศอังกฤษ ช่วงเวลานี้ (ค.ศ. 2012) น่าจะเป็นช่วงเวลาที่มีการเรียกร้องให้โรงเรียนในอังกฤษหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษามากที่สุด นี่เป็นโอกาสที่สำคัญในการที่โรงเรียนจะได้หันกลับมาพิจารณาวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาและให้ความสำคัญกับเรื่องความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) และยังเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้มองภาพรวมและหาความเชื่อมโยงระหว่างค่านิยมหลัก ทศนคติ และ ทักษะ ที่โรงเรียนต้องการเน้นและยังช่วยให้โรงเรียนตั้งคำถามสำคัญกับโรงเรียนตนเอง คือ โรงเรียนเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับโอกาสและความท้าทายศตวรรษของ 21 อย่างดีแล้วหรือยัง” ดังนั้นนโยบายเรื่องส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศอังกฤษจึงเริ่มเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ และยังคงดำเนินการต่อมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น เห็นได้อย่างชัดเจนจากการที่มีการจัดทำหลักสูตรต่างๆ ที่สนับสนุนนโยบายนี้ในเวลาต่อมา

สรุปได้ว่า นอกจากการสนับสนุนนโยบายให้โรงเรียนมีอิสระแล้ว ปัจจุบันนี้แนวทางการศึกษาของอังกฤษมุ่งเน้นที่จะให้โรงเรียนเข้ามามีบทบาทในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น และมีการให้ความสำคัญในการบรรจุเรื่องความเป็นพลเมืองโลกไว้ในหลักสูตร ทำให้เป็นที่มาของพลเมืองโลกศึกษา (Global Citizenship Education) อย่างจริงจังมากขึ้นนอกเหนือไปจากการให้ความสำคัญกับการบรรจุเรื่องพลเมืองศึกษา (Civic Education) ที่มีในหลักสูตรและมีการจัดการเรียนการสอนไว้เดิมเท่านั้น โดยมีวิธีการกำหนดเรื่องพลเมืองโลกศึกษา (Global Citizenship Education) ไว้ในหลักสูตรในหลายหลาย

รูปแบบ พร้อมทั้งมีกรอบหรือแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลได้ด้วย นับว่าองค์กร Oxfam มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาพลเมืองโลกศึกษา (Global Citizenship Education) อย่างมาก ในอังกฤษ

2.2 ระบบการศึกษา

ระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษ มีวิวัฒนาการมามากกว่า 100 ปี มีหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนเมื่อเด็กอายุ 3 หรือ 4 ปี ทั้งในโรงเรียนรัฐบาล (State-Funded Schools) และโรงเรียนเอกชน (Independent Schools) การศึกษาภาคบังคับของประเทศอังกฤษเริ่มตั้งแต่อายุ 5 ปี ไปจนถึง 16 ปี โรงเรียนมีทั้งประเภท โรงเรียนรัฐบาล (State School) และโรงเรียนเอกชน (Public หรือ Independent School)

ปีการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับในอังกฤษ เริ่มต้นภาคแรกในราวปลายเดือนกันยายน หรือต้นเดือนตุลาคมของปีหนึ่ง และสิ้นสุดราวปลายเดือนมิถุนายนหรือต้นเดือนกรกฎาคมของปีถัดไป โดยแบ่งภาคการศึกษาออกเป็น 3 ภาคการศึกษา คือ (สำนักงานผู้ดูแลนักเรียนในประเทศอังกฤษ, ม.ป.ป.)

- ภาคการศึกษาต้น (Autumn Term) ตั้งแต่ประมาณปลายเดือนกันยายน จนถึงเดือนธันวาคม
- ภาคการศึกษากลาง (Spring Term) ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนมกราคม ไปจนถึงปลายเดือนมีนาคม
- ภาคการศึกษาปลาย (Summer Term) ตั้งแต่ประมาณปลายเดือนเมษายน ไปจนถึงต้นเดือนกรกฎาคม

ระดับการศึกษาของประเทศอังกฤษแบ่ง ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระดับประถมศึกษา (Preparatory School หรือ Prep School) รับนักเรียนอายุ 5-13 ปี โดยจัดการเรียนการสอนเน้นให้เด็กมีทักษะในการเขียนและทักษะด้านตัวเลขเพื่อพัฒนาเด็ก ให้มีความรู้ความสามารถตามวัย แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับเตรียมประถมศึกษา (Pre-preparatory School) รับนักเรียนอายุตั้งแต่ 5-7 ปี และระดับประถมศึกษา (Preparatory School) รับนักเรียนอายุตั้งแต่ 8-13 ปี โดยการศึกษาในระดับประถมศึกษานี้ จะมุ่งเน้นการเตรียมตัวเข้าสอบ Common Entrance Examination (CEE) เพื่อก้าวไปสู่การศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

ระดับมัธยมศึกษา (Secondary School) โรงเรียนมัธยมศึกษา รับนักเรียนอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่สอบผ่าน Common Entrance Examination (CEE) แล้วเข้าศึกษาต่อ ในระดับมัศึกษานี้ มีการสอบวัดผลความรู้และความสามารถของผู้เรียนเพื่อการเลือกที่จะศึกษาต่อในแนวทางที่สนใจ โดยการสอบนี้จัดให้มีคณะกรรมการอิสระ 5 คณะที่เป็นกรรมการดำเนินการรับผิดชอบการสอบ ผลการสอบสามารถนำไปใช้ในการสมัครเข้าระดับอุดมศึกษาได้ การสอบแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- GCSE (General Certificate of Secondary Education) การสอบระดับนี้ จะสอบ เมื่อเด็กมีอายุประมาณ 16 ปี ขึ้นไป นักเรียนเลือกสอบประมาณ 6-10 วิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ ฯลฯ และผลการสอบจะแบ่งเป็น 7 ระดับ คือ Grade A, B, C, D, E, F, G ผู้ที่สอบได้ Grade C ขึ้นไปจึงจะถือว่าสอบผ่าน นักเรียนที่สอบ GCSE ได้แล้ว (อย่างน้อย 5 วิชา) หากจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาจะต้องศึกษาต่ออีกประมาณ 2 ปี ในระดับ A Level (Advanced Level)

- A Level (Advanced Level) เป็นการสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถทางวิชาการ ของเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป มีวิชาให้เลือกกว่า 50 วิชา ส่วนใหญ่นักศึกษาในระดับ A Level จะลงเรียนเพียง 2-4 วิชา เพื่อที่จะได้ศึกษาแต่ละวิชาอย่างลึกซึ้งวิชาที่ผู้เรียนเลือกเรียนมักจะเกี่ยวข้องกับหลักสูตรหรือสาขาที่ต้องการศึกษาต่อ ในระดับปริญญาตรี ผลการสอบ A Level มี 5 ระดับ คือ A, B, C, D, E แต่ Grade ที่ได้ทั้ง 5 ถือว่าสอบผ่านทั้งหมด มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่พิจารณารับผู้มีผลการสอบในระดับ C ขึ้นไป บางแห่งอาจรับเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนระดับ A และ B

ในปัจจุบันอังกฤษมีการจัดการเรียนการสอนให้หลักสูตร International Baccalaureate (IB) Diploma ซึ่งเป็นประกาศนียบัตรทางด้านวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งนักเรียน มีอายุระหว่าง 16 ถึง 19 ปี เป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ในทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศในทวีปยุโรป เป็นหลักสูตรเข้มข้นใช้เวลาเรียน 2 ปีประกอบด้วย 6 วิชาหลัก ได้แก่ 1) ภาษาอังกฤษ 2) ภาษาที่สอง (อาจจะเลือกเป็นภาษาของตนเองก็ได้) 3) วิทยาศาสตร์เชิงการทดลอง 4) ศิลปะ 5) คณิตศาสตร์ 6) วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชน กิจกรรมกีฬา และงานสร้างสรรค์ทางศิลปะอีกด้วย แก่นของหลักสูตรแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน (Vision UK Education Centre, 2011: online) ได้แก่

ส่วนที่ 1 การเขียนเรียงความอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะมีการสอนเขียนเรียงความมากถึง 4,000 คำต่อหนึ่งเรื่องในหัวข้อที่นักเรียนสนใจ

ส่วนที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยจะมีการบรรจุและประยุกต์ใช้ปรัชญาความเข้าใจและธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียนในหลักสูตรและบทเรียนด้วย

ส่วนที่ 3 ความคิดสร้างสรรค์การลงมือทำและการให้บริการ โดยจะมีการบรรจุไว้ในชั้นเรียนต่างๆ ในหลักสูตร เช่น ศิลปะ กีฬา และอาสาพัฒนาชุมชน

นักเรียนจะเลือกเรียนวิชาจากแต่ละกลุ่มวิชารวมเป็น 6 วิชาโดยปกติ 3 วิชาจะอยู่ในระดับขั้นที่สูงกว่าอีก 3 วิชาซึ่งจะเรียนในระดับมาตรฐาน หลักการเรียนรู้ทั้ง 3 ส่วนข้างต้นเป็นภาคบังคับของหลักสูตรและเป็นหลักปรัชญาของหลักสูตรนี้

ระดับอาชีวศึกษา (Vocational School) เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และผู้ที่ไม่มีความรู้ GCSE แต่ประสงค์จะมีคุณวุฒิทางวิชาชีพต่างๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเดิม หลักสูตรอาชีวศึกษาของอังกฤษ มี 3 ระดับ คือ First Diploma, National Diploma และ Higher National Diploma แต่ปัจจุบันคุณวุฒิวิชาชีพ มี 2 ประเภท คือ (Education System United Kingdom, 2010: online)

- GNVQ (General National Vocational Qualification) เป็นการศึกษาที่สายอาชีพ คือ เรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มี 4 ระดับ ดังนี้

(1) GNVQ Foundation (ระดับพื้นฐาน) หลักสูตร 1 ปี รับผู้ที่อายุ 16 ปี ไม่ต้องมีความรู้ใด

(2) GNVQ Intermediate หลักสูตร 2 ปี ศึกษาต่อจาก GNVQ Foundation

(3) GNVQ Advanced หลักสูตร 2 ปี เทียบเท่า A-Level ผู้ที่สำเร็จหลักสูตรนี้สามารถสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้

(4) GNVQ 4 หลักสูตร 2 ปี เทียบเท่าหลักสูตรปีที่ 1 ของระดับปริญญาตรี จึงสามารถเข้าศึกษาต่อปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยได้ โดยใช้เวลาอีก 2 ปี

- NVQ (National Vocational Qualification) เป็นวุฒิการศึกษาสายอาชีพและการฝึกปฏิบัติวิชาชีพเฉพาะ โดยผู้ว่าจ้างสหภาพแรงงานและผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพนั้นๆ เป็นผู้กำหนดมาตรฐานการศึกษา การศึกษาในระดับนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ NVQ1, NVQ2, NVQ3, NVQ4, NVQ5 แต่ละระดับจะยึดตามความสามารถเป็นหลัก ไม่มีการกำหนดระยะเวลาตายตัวในการเรียน

ระดับอุดมศึกษา (Higher Education) การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นมหาวิทยาลัยภายใต้การสนับสนุนของรัฐ แบ่งเป็น 1) หลักสูตรปริญญาตรี (First Degree) และ 2) หลักสูตรสูงกว่าปริญญาตรี (Higher Degree)

1) หลักสูตรปริญญาตรี (First Degree)

1.1) หลักสูตรทั่วไป 3 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญา BA (ศิลปศาสตรบัณฑิต) BBA (บริหารธุรกิจบัณฑิต) BEd (ศึกษาศาสตรบัณฑิต) BSc (วิทยาศาสตร์บัณฑิต) LLB (นิติศาสตรบัณฑิต) เป็นต้น

1.2) หลักสูตรบางสาขาใช้เวลาศึกษามากกว่า 3 ปี เช่น วิศวกรรมศาสตร์ (4 ปี) สถาปัตยกรรมศาสตร์ (5 ปี) ทันตแพทยศาสตร์ (5 ปี) สัตวแพทยศาสตร์ (5 ปี) แพทยศาสตร์ (6 ปี)

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยหลายแห่งยังเปิดหลักสูตรการศึกษาที่หลากหลายออกไปอีกดังนี้

- Joint Honours Degree เป็นการเรียนร่วมตั้งแต่ 2 สาขาวิชาขึ้นไป อาจเป็นสาขาวิชาที่ใกล้เคียงกัน เช่น เศรษฐศาสตร์และคณิตศาสตร์ หรืออาจเป็นสาขาที่ไม่ใกล้เคียงกันแต่เกี่ยวข้องกันในทางหนึ่งทางใด เช่น คอมพิวเตอร์กับจิตวิทยา ทั้งนี้ต้องกำหนดน้ำหนักการเรียนในแต่ละสาขาวิชาเท่ากัน

- Combined Degree คือ เป็นการเรียนร่วมตั้งแต่ 2 สาขาวิชาขึ้นไปจะได้รับ ปริญญาร่วม โดยการเรียนแต่ละสาขาวิชาไม่จำเป็นต้องมีน้ำหนักการเรียนเท่ากัน

- Sandwich Courses เป็นการเรียนโดยรวมเวลาฝึกงานกับเวลาเรียนเข้าด้วยกัน เช่น การฝึกงานด้านอุตสาหกรรม การค้า การบริหารธุรกิจหรืออาชีพอื่นๆ จึงต้องใช้ระยะเวลาศึกษานานกว่าปกติ 3 ปีเป็น 4 ปี การฝึกงานอาจเป็นช่วงเดียว คือ เป็นเวลา 1 ปี หรือ 2 ปีเป็นช่วงละ 6 เดือนหากเป็น 2 ช่วง เรียกว่าหลักสูตร Thin-sandwich หลักสูตรทั้ง 2 ประเภทนี้ นักเรียนต้องกลับมาเรียนที่จ่มมหาวิทยาลัยในปีสุดท้ายก่อนสำเร็จการศึกษา

สำหรับผู้ที่มีผลการเรียนระดับปริญญาตรีไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานการเข้าศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยหรือผู้ที่เปลี่ยนสาขาวิชาเรียน มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่อาจรับให้เข้าศึกษาหลักสูตร Post-graduate Certificate/Diploma ระยะเวลา 9 เดือนถึง 1 ปีก่อนแล้วจึงจะรับเข้าเรียนต่อหลักสูตรปริญญาโท

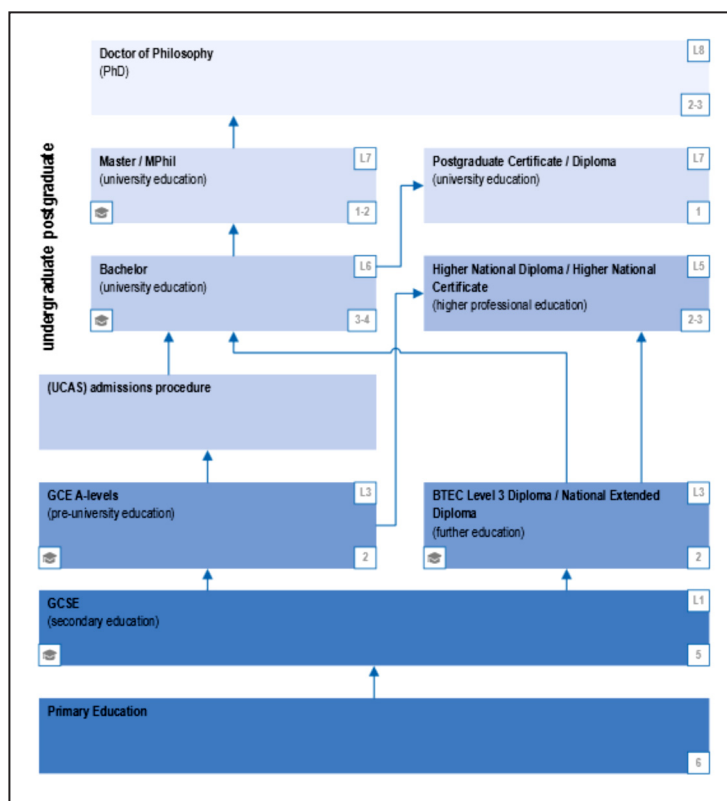
หลักสูตรสูงกว่าปริญญาตรี (Higher Degree) มี 2 ประเภทคือ 1) หลักสูตรเข้าชั้นเรียน (Taught Course) และ 2) หลักสูตรค้นคว้าวิจัย (Research Course)

1) หลักสูตรเข้าชั้นเรียน (Taught Course) ระยะเวลาศึกษา 1 ปี โดยนักศึกษาสามารถเลือกเรียนเฉพาะด้าน ภายใต้ความดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ วิธีการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ในครึ่งปีแรกของหลักสูตรเป็นการบรรยายในชั้นเรียน การสัมมนาการติวกลุ่มย่อย หรือ การทำงานในห้องทดลอง หลังจากนั้นอีกครึ่งปีจะเป็นการทำงานศึกษาวิจัยขั้นใหญ่หรือที่วิทยานิพนธ์ปริญญาที่ได้รับเป็นระดับปริญญาโท เช่น MSc., MA, MBA เป็นต้น

2) หลักสูตรค้นคว้าวิจัย (Research Course) ใช้เวลาศึกษา 3 ปี ซึ่งมุ่งไปสู่ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D.) โดยการทำวิจัยและเขียนวิทยานิพนธ์ในปีแรกของปริญญาเอกเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อให้ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนระดับปริญญาเอก เรียกการเรียนในปีแรกนี้ว่าการเรียนในระดับ M.Phil และมีผลงานและความรู้ความสามารถตามมาตรฐานแล้วจึงปรับให้เข้าศึกษาในระดับ ปริญญาเอก (Ph.D.) อาจมีผู้ที่ต้องใช้เวลาเพิ่มเป็นปีที่ 2 ซึ่งหากผลงานไม่ได้ตามมาตรฐาน ปริญญาเอกจะไม่ได้ผ่านศึกษาไปเรียนต่อจนสำเร็จหลักสูตร Ph.D. แต่จะได้รับวุฒิ M.Phil ซึ่งอาจเทียบเท่าเพียงระดับปริญญาโท แต่ผู้ที่ได้ผ่านเกณฑ์ M.Phil และเรียนต่อจนครบตามมาตรฐานหลักสูตร Ph.D. ก็จะได้รับวุฒิ Ph.D. แต่จะไม่ได้วุฒิ M.Phil

ปัจจุบันมีการจัดการศึกษาหลักสูตรสูงกว่าปริญญาตรีเพิ่มขึ้นอีก 1 ประเภท เรียกว่า New Route to Ph.D. เป็นอีกทางเลือกของการศึกษาในระดับปริญญาเอกในประเทศอังกฤษใช้เวลาเรียน 4 ปี โดยร้อยละ 30-40 ของหลักสูตรจะเป็นการเรียนแบบหลักสูตรเข้าชั้นเรียน (Taught Course) และอีก ร้อยละ 60-70 จะเป็นแบบหลักสูตรค้นคว้าการวิจัย (สำนักงานผู้ดูแลนักเรียนในประเทศอังกฤษ, 2558: ออนไลน์)

ภาพรวมระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษสามารถสรุปได้ ดังภาพที่ 4.4

ภาพที่ 4.4 ระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษ
ที่มา: Education System United Kingdom, 2010: online

2.3 หลักสูตรแห่งชาติ

Department for Education (2014) ได้กำหนดเป้าหมายของหลักสูตรแห่งชาติไว้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่สำคัญ เพื่อเป็นพลเมืองที่มีการศึกษา แนะนำนักเรียนในที่ดีที่สุด และช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และความสำเร็จแก่นักเรียน หลักสูตรแห่งชาติเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนยังคงมีเวลาและช่องว่างในการเติมเต็มหลักสูตรให้มีความเฉพาะเจาะจงเหนือกว่าหลักสูตรแห่งชาติ หลักสูตรระดับชาติเป็นเพียงโครงร่างของความรู้หลัก ซึ่งครูสามารถพัฒนาบทเรียนที่น่าตื่นเต้นและกระตุ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะของนักเรียน ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรของโรงเรียน

2.3.1 โครงสร้างของหลักสูตร (ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา)

หลักสูตรแห่งชาติแบ่งออกเป็น 4 Keystage ตามช่วงอายุและกลุ่มปีการศึกษา โดยใน Key stage 1 ช่วงอายุ 5-7 ปี อยู่ในช่วงปีที่ 1-2 ของการเรียน Key stage 2 ช่วงอายุ 7-11 ปี อยู่ในช่วงปีที่ 3-6 ของการเรียน Key stage 3 ช่วงอายุ 11-14 ปี อยู่ในช่วงปีที่ 7-9 ของการเรียน Key stage 4 ช่วงอายุ 14-16 ปี อยู่ในช่วงปีที่ 10-11

รวมวิชาหลักและวิชาพื้นฐานเข้าด้วยกัน ในส่วนของวิชาหลัก คือ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งบังคับในระดับ Key Stages 1-4 ส่วนวิชาพื้นฐานในระดับ Key Stages 1-4 ประกอบด้วย วิชาศิลปะและการออกแบบ พลเมืองศึกษา (เฉพาะ Key stage 3) ICT การออกแบบและเทคโนโลยี (D&T) ภาษาต่างประเทศ (เฉพาะ Key stage 2, 3) ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ ดนตรี พลศึกษา วิชาพื้นฐานสำหรับ Key stage 4 คือ พลเมืองศึกษา ICT พลศึกษา

ในส่วนของ Key stage 4 จะมีสิทธิ์ในการเลือกเรียนตามความสนใจโดยไม่มี การบังคับ ซึ่งนักเรียนอาจเลือกเรียนวิชาใดก็ได้ใน 4 กลุ่ม คือ (1) วิชาศิลปะ ประกอบด้วย ศิลปะและการออกแบบ ดนตรี การเต้น การแสดง และสื่อประสม (2) การออกแบบและเทคโนโลยี (3) มนุษยวิทยา ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ และ (4) ภาษาต่างประเทศ อย่างไรก็ตามโรงเรียนจะต้องมีอย่างน้อย 1 หลักสูตรให้กับนักเรียน และต้องให้ออกาสนักเรียนในการลงทะเบียนเรียนตามที่นักเรียนต้องการ

ตารางที่ 4.1 โครงสร้างของหลักสูตรแห่งชาติ

	Key stage 1	Key stage 2	Key stage 3	Key stage 4
Age	5 – 7	7 – 11	11 – 14	14 – 16
Year groups	1 – 2	3 – 6	7 – 9	10 – 11
Core subjects				
English	✓	✓	✓	✓
Mathematics	✓	✓	✓	✓
Science	✓	✓	✓	✓
Foundation subjects				
Art and design	✓	✓	✓	
Citizenship			✓	✓
Computing	✓	✓	✓	✓
Design and technology	✓	✓	✓	
Languages ⁴		✓	✓	
Geography	✓	✓	✓	
History	✓	✓	✓	
Music	✓	✓	✓	
Physical education	✓	✓	✓	✓

นอกจากนี้ ตามกฎหมายได้กำหนดให้บรรจุวิชาศาสนาในทุกระดับการศึกษา และ วิชาเพศศึกษาในระดับ Key stage 3-4 เพิ่มเติม ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 รายวิชาตามกฎหมายกำหนด

	Key stage 1	Key stage 2	Key stage 3	Key stage 4
Age	5 – 7	7 – 11	11 – 14	14 – 16
Year groups	1 – 2	3 – 6	7 – 9	10 – 11
Religious education	✓	✓	✓	✓
Sex and relationship education			✓	✓

นอกจากนี้หลักสูตรแห่งชาติยังให้ความสำคัญกับการวางแผนการเรียนการสอนของครู โดยให้ครูตั้งความคาดหวังในระดับสูงสำหรับนักเรียนทุกคน ครูควรวางแผนการขยายการทำงานสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถเหนือมาตรฐานที่คาดหวัง ครูต้องมีการวางแผนการเรียน สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถในระดับต่ำหรือมาจากภูมิหลังที่ด้อยโอกาส และครูควรใช้ การประเมินที่เหมาะสมในการกำหนดเป้าหมายอย่างทะเยอทะยาน ทั้งนี้ครูควรตระหนักถึงหน้าที่ ในการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา ไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ความพิการ เพศ ศาสนา หรือ ความเชื่อ ภาวะการตั้งครมในวัยเรียน และการข้ามเพศ เนื่องมาจากความแตกต่างและหลากหลายดังที่กล่าวมานั้น บทเรียนที่วางแผนขึ้นจะต้องแน่ใจได้ว่าไม่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงในคนทุกกลุ่ม การสอนที่ถูกต้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อความต้องการจำเป็นรายบุคคล

การคำนวณและคณิตศาสตร์จะต้องถูกนำมาบูรณาการในทุกรายวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดความคล่องแคล่ว ความมั่นใจในเรื่องของทักษะการคำนวณและคณิตศาสตร์เป็นเงื่อนไขความสำเร็จหนึ่งของหลักสูตรแห่งชาติ

ภาษาและการอ่านเขียน เป็นอีกหนึ่งในความสำเร็จของการพัฒนาการศึกษา นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องของการพูด อ่าน เขียน และคำศัพท์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะถูกบูรณาการรวมกันในทุกรายวิชา ภาษาอังกฤษเป็นทั้งสาระวิชา และเครื่องมือในการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนทั้งหมด ความคล่องทางด้านภาษาเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความสำเร็จในทุกวิชา ในส่วนของภาษาและการอ่านเขียนจะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การสื่อสาร การอ่านและการเขียน และ การพัฒนาคำศัพท์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การสื่อสาร เป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องได้รับการสอนให้พูดอย่างชัดเจนและสื่อความคิด ของตนเองออกมาได้อย่างมั่นใจโดยใช้ภาษาอังกฤษมาตรฐาน นักเรียนจะต้องเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดอย่างมีเหตุผล ถามคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ พัฒนาคำศัพท์และสร้างความรู้ การเจรจาต่อรอง การประเมิน และสร้างความคิดจากผู้อื่น แล้วเลือกที่จะสื่อสารออกไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะต้องได้รับการสอนให้สามารถบรรยายอย่างมีโครงสร้าง สามารถอธิบาย และพัฒนาความเข้าใจผ่านการคาดเดา สมมติฐาน และการสำรวจความคิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีความชัดเจนในความคิดและสามารถจัดระเบียบความคิด เพื่อใช้ในการเขียนได้

การอ่านและการเขียน นักเรียนจะต้องได้รับการสอนให้อ่านได้อย่างคล่องแคล่ว มีความเข้าใจในการตีความจากการอ่าน และอ่านอย่างมีรรถรส โรงเรียนต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้การอ่าน ได้รับความสนใจในวงกว้าง เช่น การอ่านยวความสะดวกในห้องสมุด หรือ การอ่านที่บ้าน ในส่วนของการเขียน จะต้องถูกพัฒนาให้มีทักษะในการเขียนที่มีความยาว สะกดถูกต้อง ใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง รวมถึงการใช้ไวยากรณ์ที่ถูกต้องด้วย รวมไปถึงการเปรียบเทียบ ขยายความ การบรรยายภาพ การสรุปและประเมิน เพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งที่นักเรียน ได้ฟังหรืออ่านมา

การพัฒนาคำศัพท์ นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้รู้คำศัพท์จำนวนมากขึ้น โดยครูจะต้องช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างคำศัพท์ที่รู้บ่อยๆกับคำศัพท์ใหม่ๆ และอภิปรายถึง คำศัพท์ที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน นักเรียนจะได้มีตัวเลือกที่เหมาะสมในการนำคำศัพท์ไปใช้ ในการเขียน ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้นักเรียนเพิ่มทักษะในการอ่านได้

การประเมินผลของนักเรียนจะมีการสอบ 2 ประเภท คือ GCSE (General Certificate of Secondary Education) และ A Level (Advanced Level)

2.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาในประเทศอังกฤษอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานกลาง หน่วยงาน การศึกษาระดับท้องถิ่น และหน่วยตรวจสอบและกำกับดูแลมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2547: ออนไลน์) แต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) หน่วยงานกลาง ทำหน้าที่กำกับดูแลเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายเชิงนโยบาย ของรัฐ ได้แก่ Department for Education (DfE) ของอังกฤษ

(2) หน่วยงานระดับท้องถิ่น ทำหน้าที่บริหารเชิงกลยุทธ์ จัดสรรงบประมาณ พัฒนาโรงเรียน และอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษา ได้แก่ องค์กรด้านการศึกษาท้องถิ่น (Local Education Authorities: LEAs)

(3) หน่วยตรวจสอบและกำกับดูแลมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ The Independent Office for Standards in Education (Ofsted) ของอังกฤษ

ทั้งนี้ ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลก ที่สำคัญ ประกอบด้วย 4 หน่วยงาน ดังนี้

(1) Oxfam Education คือ องค์กรไม่แสวงผลกำไรภาคเอกชน (NGO) มีวัตถุประสงค์ในการรณรงค์เรื่องความยากจนและความยุติธรรม และเป็นองค์กรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เนื่องจากมีความเชื่อว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการขจัด ความยากจนและความยุติธรรม บทบาทของ Oxfam คือ การส่งเสริมให้เยาวชนสามารถที่จะเป็นพลเมืองโลก ที่มีประสิทธิภาพ โดยการสนับสนุนการศึกษาเพื่อช่วยให้เยาวชนเกิดความรู้ความเข้าใจต่อประเด็นปัญหาของ โลกที่มีผลต่อชีวิต และสามารถดำเนินการเพื่อสร้างให้โลกเกิดความยั่งยืน โดยมีหลักการว่า การศึกษาเพื่อ สร้างความเป็นพลเมืองโลกจะช่วยให้ประชากร ได้พัฒนาสมรรถนะหลักที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในโลก และช่วยให้เกิดความยั่งยืน โดยความเป็นพลเมืองโลกเป็นลักษณะพื้นฐานด้านสังคมที่มีร่วมกันของบุคคล ซึ่งสามารถดำเนินการผ่านแนวทางการศึกษาของโรงเรียนทั้งระบบ โดยการจัดการทรัพยากรและส่งเสริม ให้เกิดการพัฒนารเรียน ในชั้นเรียน จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจโลก และสร้างความแตกต่างเชิงบวกในโลกนี้ได้

(2) Ofsted คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา มีหน้าที่กำกับดูแลการให้บริการ แก่ประชาชน และจัดหาบริการทางการศึกษาและทักษะสำหรับนักเรียนทุกช่วงวัย โดยมีหลักการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง คือ สถานศึกษาควรต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการสอนเรื่องความเป็น พลเมืองของโลกอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการประเมินคุณภาพจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพลเมืองที่ได้ มาตรฐาน

(3) Association for Citizenship Teaching (ACT) เป็นองค์กรที่เป็นตัวแทนของครูและ ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ภารกิจหลักของ ACT คือ การสนับสนุนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงและการเป็นพลเมือง ที่ดี ส่งเสริมความเข้าใจในวงกว้างและส่งเสริมการวิจัย การดำเนินงานเป็นรูปแบบของสภา ที่ประกอบด้วย กลุ่มของครูผู้สอนและผู้ปฏิบัติงานที่เป็นสมาชิกของ ACT จากทั่วประเทศ และควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการ ร่วมกันไปสู่เป้าหมายในการศึกษาความเป็นพลเมือง ในระดับประเทศ ซึ่งในที่สุดก็จะส่งผลไปถึงการจัด การศึกษาด้านความเป็นพลเมืองโลกโดยอัตโนมัติ

(4) The Citizenship Foundation เป็นองค์กรที่ช่วยสร้างความเข้าใจด้านกฎหมาย การเมือง และความเป็นประชาธิปไตย ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนการสอนเรื่องความเป็นพลเมือง และทำงานร่วมกับเยาวชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา โดยมีเป้าหมาย ในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม และประสานสอดคล้องกันมากขึ้น ต้องการพัฒนาประชาธิปไตย ที่ทุกคนมีความรู้ ทักษะ และความเชื่อมั่นที่จะเป็นส่วนหนึ่งในฐานะพลเมืองที่มีประสิทธิภาพได้ มีภารกิจ 3 ด้าน คือ (1) จัดทำสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยเหลือครู (2) สร้างแรงจูงใจให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญ และ (3) จูงใจให้รัฐกำหนดความเป็นพลเมือง ไว้ในนโยบายและหลักสูตรการเรียน

(5) Qualifications and Curriculum Authority (QCA) เป็นหน่วยงานอิสระที่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษา (DfES) มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการซึ่งมีสมาชิกได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ QCA มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเกณฑ์ประเมินและประเมินผลสัมฤทธิ์ของความเป็นพลเมืองในโรงเรียน

3. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ

3.1 แนวคิดและหลักการการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ

นักการศึกษาของอังกฤษส่วนใหญ่เห็นว่า การเตรียมนักเรียนให้พร้อมในการดำรงชีวิตหมายถึง การช่วยให้นักเรียนนำพาตนเอง และรู้จักท้าทายโลก จากการสำรวจของ Think Global ซึ่งเป็นองค์กรทางการกุศลไม่ได้มุ่งหากำไรทำงานด้านการศึกษาและได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทางการศึกษาของอังกฤษ และทั่วโลก แสดงให้เห็นว่าครูร้อยละ 94 ต้องการให้โรงเรียนเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับโลกาภิวัตน์ที่มีพลวัตสูงผู้ปกครอง 3 ใน 4 ต้องการให้โรงเรียนเตรียมนักเรียนให้รู้จักประเด็นปัญหาโลก เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นไม่นิ่งดูตายหรือให้ลดความเห็นแก่ตัวและให้เพิ่ม ความมีจิตอาสาขึ้น ยังรายงานต่อว่า ในส่วนภาคธุรกิจนั้น ร้อยละ 80 ต้องการให้โรงเรียนช่วยให้นักเรียนสามารถคิดในระดับโลกได้มากกว่านี้ ท้ายสุดในส่วนนักเรียนพบว่า มีนักเรียนมากกว่า 3 ใน 4 คิดว่าโรงเรียนควรช่วยให้พวกเขาหาทางสร้างโลกที่ดีกว่านี้ และจากการสำรวจของ Oxfam แสดงให้เห็นว่าครูร้อยละ 73 ที่นำแนวคิดเรื่องพลโลกไปใช้สามารถช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จมากขึ้นในการผลิตนักเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการเรียน นอกจากนี้งานวิจัยอื่นๆ ยังแสดงให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องพลเมืองโลกนั้นมีผลต่อการสร้างแรงจูงใจของนักเรียน ต่อการพัฒนาการสอน พัฒนา ค่านิยมและทัศนคติของนักเรียน (Oxfam, 2012: online)

แนวคิดเรื่องพลเมืองโลกสามารถช่วยโรงเรียนในการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่า ต้องการสร้างนักเรียนให้เป็นอย่างไร และช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้างๆ ที่นักเรียนจะค่อยๆ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แนวคิดนี้ช่วยให้ภาพรวมของความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติ ที่นักเรียนจะเรียนรู้ต้องมีเป้าหมาย ซึ่งหลักการนี้ควรจะต้องสอดคล้องกับตัวหลักสูตร เนื่องจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา คือ การหาว่าอะไรคือสิ่งที่สำคัญสำหรับสถานศึกษาและชุมชน และเราต้องการสร้างนักเรียนที่มีลักษณะอย่างไร ดังนั้นหากมีความเชื่อในแนวคิดเรื่องพลเมืองโลกแล้ว การสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ จึงมีความสำคัญและจำเป็นยิ่ง ด้วยหลักสูตรจะเปรียบเสมือนเครื่องมือในการทำให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้แก่นักเรียน นอกจากนี้หลักการนี้ยังควรจะต้องสอดคล้องกับ

การจัดการเรียนรู้หรือ การจัดการเรียนการสอนด้วย โดยการเรียนรู้ที่ตื้นเขินควรจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง ในชีวิต การจัดการเรียนการสอนจึงควรจัดแบบมี การตั้งคำถาม การถกเถียง และการเชื่อมโยงเด็กรุ่นใหม่กับประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลกและเปิดโอกาสให้ร่วมกันแก้ไข

3.2 นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ

ความเป็นมาด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศอังกฤษนั้นกล่าวได้ว่า ย้อนกลับไปตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งนับว่า เป็นประเทศแรกๆ ที่ให้ความสนใจกับเรื่องนี้โดยเริ่มจากการให้ความสนใจในเนื้อหาเรื่อง ความเป็นพลเมืองดีก่อน หากแต่ยังเป็นมุมมองด้านจริยธรรม เป็นการเห็นความสำคัญในส่วนที่ว่านักเรียนและประชาชนทั่วไปหรืออีกนัยหนึ่งคือพลเมืองอังกฤษควรจะได้รับ การปลูกฝังเรียนรู้ และปฏิบัติตามจริยธรรมความดีงาม ในช่วงเวลานี้การเรียนรู้ดังกล่าวยังไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา

ในช่วงปี ค.ศ.1945 เป็นปีที่เริ่มการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้านความเป็นพลเมืองของอังกฤษอย่างชัดเจน โดยมีการเสนอแนวคิดเพื่อเป็นนโยบายให้นักวิชาการทางด้านสังคมมาใช้เป็น วิชาบังคับในหลักสูตรหลักของประเทศ เช่นเดียวกับวิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ แต่เนื่องจาก ในช่วงเวลานั้น สงครามเพิ่งสิ้นสุดลงยังมีปัญหาหลังสงครามโดยเฉพาะปัญหาขาดครูผู้สอน แนวคิดนี้ จึงเป็นเพียงแนวคิดแต่ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง องค์กรที่นำเสนอแนวคิดนี้คือ “The Council for Curriculum Reform” ได้สะท้อนแนวคิดการนำวิชาการทางด้านสังคมซึ่งรวมกับเรื่อง วิชาความเป็นพลเมืองมาเป็นวิชาหลักบรรจุในหลักสูตรหลักของประเทศไว้ในรายงานเรื่อง “The Content of Education (1945)”

อีก 2 ปีต่อมาในปี ค.ศ.1947 องค์กรทางการศึกษาอีกองค์กรหนึ่งคือ “The Central Advisory Council for Education” ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศีลธรรมและความเป็นพลเมืองในโรงเรียน แต่ก็ยังไม่ได้ลงลึกถึงวิธีการที่จะนำไปปฏิบัติจริง อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามก็นับว่าเป็นการกระตุ้นให้องค์กรต่างๆ และประชาชนเห็นความสำคัญจำเป็นของการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ซึ่งทำให้อีก 2 ปีถัดมาคือในปี ค.ศ.1949 กระทรวงศึกษาธิการของอังกฤษ เสนอนโยบายว่า ควรจะมีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี และบรรจุไว้ในบทเรียนต่างๆ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาเพราะเชื่อว่าการศึกษาความเป็นพลเมืองดีจะช่วยสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีได้

แนวคิดและนโยบายการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองนั้นไม่ได้รับความสำคัญและเงียบไปอีก 10 ปี จนกระทั่งช่วงปี ค.ศ.1960 จึงได้มีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ในโลกตะวันตก โดยในประเทศอังกฤษได้มีการตั้งสมาคมเพื่อการสอนสังคมศาสตร์ (Association for Teaching the Social Sciences) ขึ้นในปี ค.ศ.1964 โดยสมาคมนี้เป็นเสมือนตัวจักรในการผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการสอนสังคมศาสตร์ในโรงเรียนซึ่งก็ทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมขึ้น

ปีที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของอังกฤษอย่างมาก และเป็นปีที่ทำให้เกิดนโยบายการเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองอย่างจริงจังและมีการนำไปปฏิบัติอย่างชัดเจนคือปี ค.ศ. 1988 โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษา (Education Reform Act) และทำให้เกิดหลักสูตรแห่งชาติ (National Curriculum) ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายที่หลักสูตรนี้ก็ยังไม่ได้จัดวิชาการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองไว้ในหลักสูตร เพียงแต่ให้เป็นทางเลือกของหลักสูตรเท่านั้น

ช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 นี้มีบุคคลที่มีชื่อเสียงทั้งที่เป็นนักการเมืองและนักการศึกษา ช่วยหา รายได้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมือง และพยายามจะให้จัดการศึกษา ในเรื่องนี้แยกออกมา จากการเรียนรู้โดยทางอ้อมที่ผ่านทางการเรียนรู้จากวิชาอื่นๆ หรือ จากกิจกรรมอื่นๆ มาเป็นการจัดการศึกษา เฉพาะเรื่องความเป็นพลเมือง นักการเมืองและนักการศึกษาเหล่านี้ ได้แก่ Sir Ernest Simon และ William Beveridge ประกอบกับในช่วงนั้นนโยบาย ของรัฐบาลมีการให้ความสำคัญกับหลักสูตรมากขึ้น ส่งผลให้ การจัดการศึกษาในประเทศอังกฤษ มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมให้มีความทันสมัยต่อโลกในยุคใหม่ ที่สามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ง่ายขึ้นและมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการเผชิญกับภัยคุกคาม เช่นภาวะโลกร้อน โรคระบาด และ การก่อการร้ายสากล ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่พลเมืองโลกทุกคนจำเป็นต้องรับชะตากรรมร่วมกัน ดังนั้นการอยู่รอดของพลเมืองโลกต้องขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำงานร่วมกันโดยตระหนักถึงความยั่งยืน เป็นธรรม และมีสันติภาพ ในอีกด้านหนึ่งพบว่า โลกมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ความแตกต่างทางสังคม การแข่งขันของตลาดแรงงานก็ทวีความรุนแรง ประกอบกับความจำเป็นเร่งด่วนใน 3 ด้านที่จะต้องสร้าง ให้คนในประเทศปรับตัวตามให้ทัน คือ 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization World) 2) การเคลื่อนย้าย ของประชากร (Demographic Change) และ 3) การแข่งขันของตลาดแรงงานโลก (Competitive Global Labour Markets) ดังรายละเอียดเพิ่มเติมต่อไปนี้

กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization world)

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเชื่อมต่อและพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้นทั้งใน ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่เราต้องรับมือให้ทัน จากรายงานของ World Economics Forum ปี 2012 ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและ โรคระบาด รวมถึงการก่อการร้ายระหว่างประเทศ พลเมืองบนโลกจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อ ขจัดปัญหา ดังกล่าวด้วยการจัดระบบการศึกษา

การเคลื่อนย้ายของประชากร (Demographic Change)

เมื่อเทียบกับประเทศในสหภาพยุโรปพบว่า ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีอัตราการของความ หลากหลายทางสังคมสูง ขณะที่อัตราการเกิดต่ำ มีอัตราประชากรจากต่างถิ่นเข้ามาเป็นจำนวนมาก สังเกตได้ ชัดเจนในโรงเรียนที่พบว่ามีย่านนักเรียนชนกลุ่มน้อยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การแข่งขันของตลาดแรงงานโลก (Competitive Global Labour Markets)

โรงเรียนจะต้องไม่เพียงแต่สร้างนักเรียนให้อยู่ในครอบครัวยุติอย่างมีความสุข แต่จะต้องเตรียม พร้อมพวกเขาสู่โลกภายนอกและชีวิตการทำงาน ตลาดแรงงานเรียกร้องให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการ ทำงาน ซึ่งเป็นทักษะและการปฏิบัติที่ซับซ้อน เช่น สมรรถนะในความหลากหลายของวัฒนธรรม และ การทำงานเป็นทีม

ความจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าวนำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาใหม่ที่ต้องจัดขึ้น เพื่อ สนองตอบปัญหาเหล่านี้ด้วยการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education: GCE) ซึ่งเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก สนับสนุนให้เกิด การพัฒนาความรู้ที่เฉพาะเจาะจง เช่น ความตระหนักเกี่ยวกับโลก ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ทักษะ เช่น ความรู้ และ การคำนวณ การคิด วิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม ที่หลากหลาย ความหลากหลายด้านภาษา และที่สำคัญ คือ เรื่องของค่านิยมและทัศนคติ การสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาโลก เช่น ความเคารพ

และให้การยอมรับในความหลากหลายของมนุษย์ ทั้งนี้สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 4 ประการ ดังนี้ (1) การศึกษาเพื่อสันติภาพ (2) สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย สามารถเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อทำให้เกิดผลผลิตจากความร่วมมือในบริบทที่แตกต่าง (3) ความตระหนักเกี่ยวกับโลก รวมถึงสิ่งแวดล้อม และ (4) ความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในชุมชนทุกระดับเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและยั่งยืนบนโลก

การเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองโลกจึงถูกนำมากำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้คนอังกฤษมีคุณสมบัติหลายประการที่สอดคล้องกับการเป็นพลเมืองโลกที่ดี องค์การที่มีส่วนอย่างมากในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้อังกฤษมีการกำหนดเรื่องความเป็นพลเมืองในหลักสูตรการศึกษา คือ องค์การ “Moral Instruction League” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “The Civics and Moral Education League” (พูนภัทธา พูลผล, 2554)

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ไม่ประสบความสำเร็จในอดีต ที่ผ่านมามีในปี 2007 Diversity and Citizenship Curriculum Review พบว่าผู้นำในหลายโรงเรียน ยังไม่ให้ความสำคัญในด้านความหลากหลายมากเท่าที่ควร การให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ความหลากหลายและความเป็นพลเมืองถูกให้ความสำคัญในระดับต่ำ ข้อค้นพบที่สอดคล้องกัน กล่าวว่า ครูขาดความมั่นใจ ขาดการฝึกอบรม ขาดทรัพยากร และการสนับสนุนในวงกว้าง ที่จะพยายามนำกรอบของ GCE เข้ามาใช้ในการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่กล้าเผชิญกับแรงกดดัน ที่จะมุ่งเน้นการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจากผลการทดสอบในด้านความรู้และการคิดคำนวณ (Robbins et al. 2003; Yamashita 2006; Davies 2006; Ajebo et al. 2007; Holden and Hicks 2007) ประกอบกับสาเหตุหลายประการที่มีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

1) การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองมีความเสี่ยงสูงและได้รับผลตอบแทนต่ำ การที่กล่าวว่าเป็นความเสี่ยงสูงนั้นเนื่องจากเนื้อหาที่สอนอาจไปพาดพิงถึงแนวคิดทางการเมือง ซึ่งมักมีฝ่ายเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย อาจมีปัญหาถึงขั้นโรงเรียนถูกกล่าวหาว่ามีความกระด้างกระเดื่องต่อรัฐ และที่ผลตอบแทนต่ำอาจเนื่องจากวิชานี้มักไม่ได้รับความนิยมนักจากโรงเรียนและครูผู้สอน รวมทั้งผู้เรียนด้วย

2) การขาดแคลนครูผู้สอนและทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาวิจัย มีความเสี่ยงสูงดังกล่าวข้างต้นทำให้ขาดครูผู้สอน ไม่มีผู้ใดต้องการเสี่ยงที่จะมีปัญหา ด้านความคิดแตกต่าง ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคมที่ผู้คนจะไม่ยอมรับ และสะท้อนสู่การปฏิบัติต่อครู ครูหลายคนถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกหัวรุนแรง และมักคิดแปลกแยกกับรัฐ ทำให้เป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป รวมทั้งผู้ปกครอง โรงเรียนเองก็ไม่ต้องการเสี่ยง จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน และการให้การสนับสนุนและส่งเสริมเป็นแรงใจ ให้ครูผู้สอนในวิชาการเป็นพลเมืองนี้ ทำให้ไม่มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรไปใช้ในเรื่องนี้เท่าที่ควร หรือกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีให้การสนับสนุนเลย

3) การขาดความชัดเจนในตัวเนื้อหาสาระของการเรียนการสอนในรายวิชาการเป็นพลเมืองที่ผ่านมามีในอดีตไม่มีการนิยามศัพท์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองหรือการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมือง เพียงแต่ในช่วงแรกๆ มีความเข้าใจว่าเป็นเรื่องการสอนเกี่ยวกับจริยธรรมการเมืองและการปฏิบัติตนตามนโยบายตามคำสั่งของรัฐ ซึ่งทำให้หลายคนคิดว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อ เป็นเสมือนการบังคับให้นักเรียนต้องมาเป็นผู้รับรู้หลักเกณฑ์ กฎ ข้อบังคับต่างๆ ของรัฐ โดยที่ไม่ให้โอกาสแสดงออกทางความคิดและแสดงความเป็นตัวของตัวเอง และหากครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือแม้ว่าครูเองเป็นผู้แสดงความคิดเห็น

ก็อาจเกิดเป็นความเสี่ยง หากความคิดเห็นนั้นแตกต่างจากรัฐและสังคมทั่วไป ทำให้เกิดความไม่มั่นใจทั้งโรงเรียน ครูผู้เป็นฝ่ายจัดการเรื่องการสอนและนักเรียนผู้เป็นฝ่ายเรียนรู้ในความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจที่อาจได้รับการขู่เข็ญ คุกคาม ซึ่งปัญหานี้จะบรรเทาลง หากมีการกำหนดนิยามศัพท์และเนื้อหาสาระของการเรียนเรื่องความเป็นพลเมืองนี้ให้ชัดเจน

ปัจจุบันพบว่า แนวคิดการเรียนรู้เรื่องพลเมืองในประเทศอังกฤษเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เนื่องจากมีนโยบายการเปิดกว้างทางแนวคิดขึ้น ด้วยแรงสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นองค์กรระดับนานาชาติและระดับชาติ เช่น UNESCO ซึ่งมีส่วนอย่างมากในการผลักดันให้โรงเรียน ในประเทศอังกฤษนำหลักสูตรที่มีการกำหนดให้สอนความเป็นพลเมืองมาใช้ ซึ่งต่อมาหลักสูตรนี้เปลี่ยนจุดเน้นไปที่การเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) โดยมีการนำหลักสูตร ของ Oxfam (Oxfam, 2008: online) ในเรื่อง Education for Global Citizenship มาใช้ และมีการจัดทำเป็นคู่มือ ทั้งสำหรับโรงเรียนและครู ส่งผลให้โรงเรียนในประเทศอังกฤษได้นำคู่มือดังกล่าวมาใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

3.3 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ

หลักสูตรการสอนเรื่องความเป็นพลเมืองจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ หลักสูตรระดับชาติ และหลักสูตรสถานศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 หลักสูตรระดับชาติ

ในหลักสูตรแห่งชาติของประเทศอังกฤษที่กำหนดขึ้นโดย Department for Education (2014) ได้กล่าวถึงการเรียนวิชาพลเมืองศึกษาไว้ว่า การเรียนวิชาพลเมืองศึกษาที่มีคุณภาพสูงจะช่วยให้ นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และความเข้าใจที่จะเตรียมตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลเมืองศึกษาจะสร้างความตระหนักและเข้าใจแก่นักเรียนในด้านประชาธิปไตย รัฐบาล และวิธีการสร้างกฎหมายและยึดถือปฏิบัติ การสอนควรจัดให้นักเรียนมีทักษะและความรู้เพื่อค้นคว้า ประเด็นทางการเมืองและสังคมอย่างมี วิจารณ์ญาณ หาหลักฐาน อภิปราย และสร้างข้อโต้แย้ง อย่างมีเหตุผล รวมทั้งเตรียมนักเรียนมีสำนึกในการ เป็นพลเมืองของสังคม บริหารจัดการการเงิน ได้อย่างดีและมีการตัดสินใจทางการเงินที่ดี

เป้าหมายของหลักสูตรพลเมืองศึกษามีเป้าหมายให้นักเรียนมีลักษณะดังนี้

- นักเรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในระบบการปกครองของประเทศ ระบบการเมือง และวิธีการที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในระบบประชาธิปไตยของรัฐบาล
- นักเรียนมีการพัฒนาความรู้และความเข้าใจในบทบาทของกฎหมายและระบบ ความยุติธรรมในสังคม และวิธีการที่กฎหมายได้วางรูปแบบและบังคับใช้
- นักเรียนพัฒนาความสนใจ ความมุ่งมั่น การมีส่วนร่วม ในการเป็นอาสาสมัคร หรือ กิจกรรมที่แสดงความรับผิดชอบ เพื่อสร้างให้นักเรียนมีวุฒิภาวะสูงขึ้น
- นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และโต้แย้งในประเด็นการเมือง สร้างให้มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินระหว่างวัน และวางแผนความต้องการจำเป็นด้านการเงินในอนาคตได้

ทั้งนี้ ในหลักสูตรของประเทศอังกฤษได้บรรจุวิชาพลเมืองศึกษาไว้ใน Key stage 3 และ 4 โดยมีรายละเอียดเนื้อหาการสอนที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

Key stage 3

การสอนเพื่อพัฒนาความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย รัฐบาล และสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง นักเรียนควรใช้และประยุกต์ความรู้และความเข้าใจเพื่อพัฒนาทักษะในการวิจัยและไต่สวนหาหลักฐาน ได้แย้ง และประเมินมุมมอง อภิปรายอย่างมีเหตุผล และให้ข้อมูลในการดำเนินการ โดยนักเรียนจะถูกสอนในเรื่องต่อไปนี้

- การพัฒนาระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศอังกฤษ รวมถึงบทบาทของพลเมือง รัฐสภา และสถาบันพระมหากษัตริย์
- การดำเนินงานของรัฐสภา รวมทั้งการออกเสียงและการเลือกตั้ง และบทบาทของพรรคการเมือง
- เสรีภาพที่มีคุณค่าสร้างขึ้นได้โดยพลเมืองของประเทศอังกฤษ
- ธรรมชาติของข้อบังคับ กฎหมาย ระบบยุติธรรม รวมถึงบทบาทของตำรวจและการดำเนินการในชั้นศาล
- บทบาทของสถาบันของรัฐบาลและกลุ่มอาสาสมัครในสังคม และวิธีที่จะทำให้พลเมืองทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาสังคม รวมถึงโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนเป็นฐาน
- บทบาทและการใช้เงิน ความสำคัญและการฝึกฝนเรื่องของงบประมาณและการบริหารความเสี่ยง

Key stage 4

การสอนจะต่อยอดจาก Key stage 3 แต่จะมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย รัฐบาล และสิทธิ ความรับผิดชอบของพลเมือง นักเรียนจะได้พัฒนาทักษะ ในการวิจัยหาหลักฐาน สร้างข้อโต้แย้ง และยืนยันข้อสรุป นักเรียนจะได้รับประสบการณ์และประเมินในวิธีที่แตกต่างซึ่งพลเมืองแสดงออกร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างสังคม โดยนักเรียนจะถูกสอน ในเรื่องต่อไปนี้

- รัฐสภา ประชาธิปไตย และองค์ประกอบหลักของรัฐธรรมนูญของอังกฤษ รวมถึงอำนาจของรัฐบาล บทบาทขอพลเมืองและรัฐสภาในการถือครองอำนาจและความรับผิดชอบ ความแตกต่างของบทบาทผู้บริหาร สมาชิกสภานิติบัญญัติ ตุลาการ และ สื่อสาธารณะ
- ความแตกต่างของระบบการเลือกตั้งที่ใช้ในอังกฤษ และการเคลื่อนไหวของพลเมืองเกี่ยวกับประชาธิปไตยและกระบวนการเลือกตั้งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับที่สูงขึ้นไป
- ระบบอื่นๆ และรูปแบบของรัฐบาล ทั้งที่เป็นประชาธิปไตยและไม่เป็นประชาธิปไตย
- การปกครองระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และ ต่างประเทศ และ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอื่นๆ ในยุโรป เครือจักรภพ สหประชาชาติ และโลกกว้าง
- สิทธิมนุษยชน และกฎหมายนานาชาติ
- ระบบกฎหมายในอังกฤษ ความแตกต่างของแหล่งกฎหมายและวิธีการที่กฎหมายช่วยสังคมจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน

- ความหลากหลายของอัตลักษณ์ระหว่างแต่ละเชื้อชาติ ภูมิภาค ศาสนา และชาติพันธุ์ ในอังกฤษ และความต้อจจำเป็นเพื่อที่จะสร้างความเคารพและเข้าใจ
- ความแตกต่างในวิธีการที่จะทำให้พลเมืองสร้างชุมชนให้เกิดการพัฒนา รวมถึงโอกาสในการเป็นอาสาสมัครของชุมชนอย่างกระตือรือร้น หรือ กิจกรรมอื่นๆ ที่สร้างความรับผิดชอบต่อสังคม
- รายรับและรายจ่าย เครดิตและหนี้สิน การประกัน การออม และเงินบำนาญ ผลผลิต และการบริการ วิธีการที่จะเพิ่มเงินและจ่ายเงิน

3.3.2 หลักสูตรสถานศึกษา

หลังจากปฏิรูปการศึกษา หลักสูตรแห่งชาติในปี 2000 ได้บรรจุวิชา PSHE (Personal, Social and Health Education) และวิชาพลเมืองศึกษาลงไปในหลักสูตร ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (Key stage 1-4) ทั้งนี้ ในหลักสูตรมีจุดเน้นให้นักเรียนพัฒนาความเชื่อมั่นและพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ โดยระบุว่านักเรียนจะต้องมีความภาคภูมิใจในตนเอง และ เป็นผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกและ กระตือรือร้น การเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างให้มนุษย์กลายเป็น พลเมืองที่กระตือรือร้นเป็นสิ่งสำคัญมาก และหนึ่งในคุณค่าที่จะเกิดขึ้น คือ “ความยุติธรรม” กล่าวคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและคิดบวก จะสามารถตัดสินใจตนเองได้ว่ากับว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม ในชาติ และในโลก ส่วนหลักสูตรระดับระดับมัธยมศึกษาจะเน้นมากขึ้นในเรื่องของโลก ในรูปแบบของชุมชนโลก และการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และนัยทางสังคม รวมถึงบทบาทในสหภาพยุโรป เครือจักรภาพ และสหประชาชาติ

นอกจากหลักสูตรแห่งชาติที่กำหนดไว้เป็นกรอบแนวทางการจัดการเรียนการสอนแล้วนั้น ยังมีหน่วยงานด้านการส่งเสริมให้เยาวชนสามารถที่จะเป็นพลเมืองโลกที่มีประสิทธิภาพ เช่น Oxfam ที่ได้กำหนดหลักสูตรที่สอนเรื่องความเป็นพลเมืองโลกของ Oxfam ขึ้น ซึ่งได้มองว่าหลักสูตร จะมีความหลากหลายขึ้นตามประสบการณ์ในการพัฒนาการศึกษา และความเชื่อมั่นในองค์กร แต่แน่นอนว่า ทุกคนอาจไม่เห็นด้วยในการสร้างพลเมืองโลกให้มีประสิทธิภาพ แต่ละคนก็มีความคิดที่แตกต่างกันในการให้คำนิยามของคุณลักษณะ “ความดีงาม” และ “ความรับผิดชอบ” ของพลเมืองโลก อย่างไรก็ตาม Oxfam ก็ได้ขยายความถึงแนวคิดของตนเองไว้ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ลักษณะการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ อย่างไร

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเกี่ยวข้องกับ	การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกไม่ใช่เรื่อง....
(1) การตั้งคำถามและการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์	(1) การบอกให้คนคิดอะไรและทำอะไร
(2) การสำรวจความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นและโลกกับความเข้าใจการให้คุณค่าและการคาดคะเนของเรา	(2) เฉพาะสถานที่และผู้คนที่อยู่ห่างไกลจากเราเท่านั้น
(3) การสำรวจความซับซ้อนของประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลกและเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยในหลายๆ มิติ	(3) การหาวิธีการทั่วไปๆ ในการแก้ประเด็นปัญหาที่มีความซับซ้อน
(4) การสำรวจประเด็นความยุติธรรมในสังคมระดับท้องถิ่นและระดับโลก	(4) การให้ความสำคัญกับการหาทุนการกุศล
(5) การนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในการจัดการกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกและบริบท	(5) การเรียนเฉพาะทฤษฎีโดยปราศจากการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและผลลัพธ์ที่ปรากฏ
(6) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลได้สะท้อนความคิดเห็นโดยการแสดงออกและทำให้สิ่งที่คิดให้ได้รับการรับฟัง	(6) การเป็นเพียงแคให้โอกาสหลอกๆ ไม่เป็นรูปธรรมแก่ผู้เรียนได้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ
(7) คนทุกวัย	(7) เรื่องที่ยากเกินไปสำหรับเด็กๆ ที่จะเข้าใจ
(8) ทุกมิติ (ทุกรายวิชา) ในหลักสูตร	(8) เฉพาะเป็นรายวิชาพิเศษ
(9) การเพิ่มคุณค่าในการเรียนการสอนในแต่ละวัน	(9) แคเน้นไปใช้ในการเรียนการสอนเฉพาะบางวันหรือบางสัปดาห์
(10) ทั้งโรงเรียนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง	(10) ทำ/เกิดอยู่เฉพาะในห้องเรียน

องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกต้องประกอบด้วย การสอนให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ใน 3 ด้าน คือ 1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) 2) ทักษะ (Skills) และ 3) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes) ในเรื่องต่างๆ โดยทักษะความร่วมมือและการสื่อสารเริ่มต้นสอนในปีการศึกษาแรก และพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดขึ้นใช้เพื่อกระตุ้นให้คิด อภิปรายและวางแผนการสอน เรื่องความเป็นพลเมืองโลก ดังตารางที่ 4.3

1) ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge and Understanding)

- 1.1) ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (Social Justice and Equity)
- 1.2) อัตลักษณ์และความหลากหลาย (Identity and Diversity)
- 1.3) โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Globalization and Interdependence)
- 1.4) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)
- 1.5) สันติภาพและความขัดแย้ง (Peace and Conflict)
- 1.6) สิทธิมนุษยชน (Human Rights)
- 1.7) อำนาจและการปกครอง (Power and Governance)

2) ทักษะ (Skills)

- 2.1) การคิดเชิงวิพากษ์และคิดสร้างสรรค์ (Critical and Creative Thinking)
- 2.2) ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy)
- 2.3) การรู้จักตนเองและสะท้อนคิด (Self-awareness and Reflection)
- 2.4) การสื่อสาร (Communication)
- 2.5) ความร่วมมือและการจัดการความขัดแย้ง (Co-operation and Conflict Resolution)
- 2.6) ความสามารถที่จะคิดโต้แย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ability to manage complexity and uncertainty)
- 2.7) ความรอบรู้และปฏิบัติอย่างพินิจพิเคราะห์ (Informed and Reflective Action)

3) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

- 3.1) ความรู้สึกของตัวตนและความภาคภูมิใจในตนเอง (Sense of Identity and Self-esteem)
- 3.2) การยึดหลักของความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (Commitment to Social Justice and Equity)
- 3.3) ความเคารพมนุษย์และสิทธิมนุษยชน (Respect for People and Human Rights)
- 3.4) การเห็นคุณค่าในความหลากหลาย (Value Diversity)
- 3.5) การให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Concern for the environment and commitment to sustainable development)
- 3.6) ความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมและการรวมเข้าไว้ด้วยกัน (Commitment to participation and inclusion)
- 3.6) ความเชื่อว่าคนที่สามารถทำให้เกิดความแตกต่าง (Belief that people can make a difference)

ตารางที่ 4.4 โครงร่างหลักสูตรพลเมืองโลกของ Oxfam

ความรู้และความเข้าใจ	ทักษะ	ค่านิยมและทัศนคติ
ความเป็นธรรมทางสังคมและความเสมอภาค	การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	มีอัตลักษณ์และความภูมิใจในตนเอง
อัตลักษณ์และความหลากหลาย	การเข้าใจซึ่งกันและกัน	ยึดมั่นในความเป็นธรรมทางสังคมและความเสมอภาค
โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน	ความตระหนักในตนเองและการประเมินตนเอง	เคารพในเพื่อนมนุษย์และสิทธิมนุษยชน
การพัฒนาที่ยั่งยืน	การสื่อสาร	เห็นคุณค่าของความหลากหลาย
สันติภาพและความขัดแย้ง	การร่วมมือกันและการปัญหาความขัดแย้ง	รักษาสันติภาพและมุ่งมั่นในการพัฒนาที่ยั่งยืน
สิทธิมนุษยชน	ความสามารถในการจัดการในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนต่างๆ	มีส่วนร่วมและไม่แบ่งแยก
อำนาจและการปกครอง	ทราบและรู้ถึงผลของการกระทำ	เชื่อว่ามนุษย์สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

หลักสูตรข้างต้นกล่าวถึง การสอนให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองโลก Oxfam สร้างขึ้นโดยระบุไว้ในคู่มือในเว็บไซต์ของ Oxfam (<http://www.oxfam.org.uk/education/global-citizenship/global-citizenship-guides>) ทั้งนี้ Oxfam เชื่อว่าหากปฏิบัติตามคู่มือทั้งสอง คือ “Global Citizenship Guides, Getting started with Global Citizenship: A Guide for New Teachers” และ “Education for Global Citizenship” จะทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นพลเมืองโลก Association for Citizenship Teaching (ACT) ซึ่งเป็นสมาคมวิชาชีพของครูผู้สอนวิชาพลเมืองโลกศึกษาในอังกฤษ มีพันธกิจในการให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำปรึกษา ให้แนวคิดต่างๆ และเป็นเครือข่ายของครูผู้มีประสบการณ์และครูใหม่ที่จะต้องสอนพลเมืองโลกศึกษา ได้ทำการพัฒนาภาพรวมของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ครูและโรงเรียนสามารถออกแบบหลักสูตรที่เตรียมความพร้อมให้นักเรียนสำหรับทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพสูง ซึ่งหลักสูตรจะตั้งคำถามหลัก 3 คำถาม คือ (1) เราจะพยายามอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (2) เราจะจัดระบบการศึกษาอย่างไร และ (3) เราจะบรรลุเป้าหมายได้ดีแค่ไหน ดังแสดงในภาพที่ 4.5

(1) เราจะพยายามอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

- จะต้องมียุทธศาสตร์ที่แก่นักเรียนและสังคม ประกอบด้วย ความก้าวหน้าและความสำเร็จของมาตรฐาน พฤติกรรมและการเข้าร่วมรับผิดชอบต่อประชาชนที่ใช้งานที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยและชีวิตของประชาชน เคารพความหลากหลายและการทำงานร่วมกันกับชุมชน และการมีส่วนร่วมต่อไป ในการศึกษาการทำงานหรือการฝึกอบรม

- จะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ Department for Education ได้กำหนดไว้ 3 ประการ คือ ความรู้จำเป็นในการเป็นพลเมืองที่มีการศึกษา การริเริ่มไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต การคิดและกล่าวถึง ความภูมิใจในความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์และความสำเร็จ ซึ่งพลเมืองศึกษาจะสนับสนุนวัตถุประสงค์เหล่านี้และพัฒนาความรู้ ทักษะ และความเข้าใจที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการแสดงบทบาทของพลเมืองที่เพิ่มขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งที่ตื่นตัวในระบอบประชาธิปไตยและสังคม

- จะต้องมียุทธศาสตร์พลเมืองศึกษาที่ต้องการพัฒนา ประกอบด้วย (1) ทักษะและคุณลักษณะ เช่น เป็นตัวแทนด้านการเมือง สนใจและรับผิดชอบต่อชุมชน ตื่นตัวในการอาสาและรับผิดชอบต่อ (2) ทักษะ เช่น การวิจัย การไต่ถาม การโต้แย้งการประเมิน การดำเนินการที่ชัดเจน (3) ความรู้และความเข้าใจ เช่น เรื่องการเมือง สังคม กฎหมาย เศรษฐกิจ สิทธิ ความเท่าเทียม ความยุติธรรม

(2) เราจะจัดระบบการศึกษาอย่างไร

- การจัดหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้และประสบการณ์อื่นๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละโรงเรียน เพื่อวางแผนสำหรับนักเรียนของตนเอง ประกอบด้วย 3 ส่วน ตามหลัก 3C คือ Curriculum (หลักสูตร) Culture (วัฒนธรรม) และ Community (ชุมชน)

- วิธีการเรียนรู้ เช่น (1) สร้างความหลากหลายและเหมาะสมกับความจำเป็นในการเรียนรู้ (2) สร้างโอกาสในชีวิตและวัฒนธรรมของโรงเรียนและชุมชน (3) เรียนรู้ ด้วยตนเอง เป็นกลุ่ม และอาศัยความร่วมมือ (4) จับคู่หลักสูตรกับความจำเป็นในการเรียน (5) ใช้บทเรียนแยกส่วน การเรียนข้ามหลักสูตร และการเรียนนอกตารางเรียน (6) สร้างโอกาสเรียนรู้สำหรับนักเรียน (7) สร้างความเกี่ยวข้อง มีเป้าหมายชัดเจน และเผยแพร่ในวงกว้าง (8) ประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลายเป็นรูปธรรม และ (9) สร้างประสบการณ์ของความเป็นพลเมืองผ่านการลงมือปฏิบัติและเป็นอาสาสมัคร

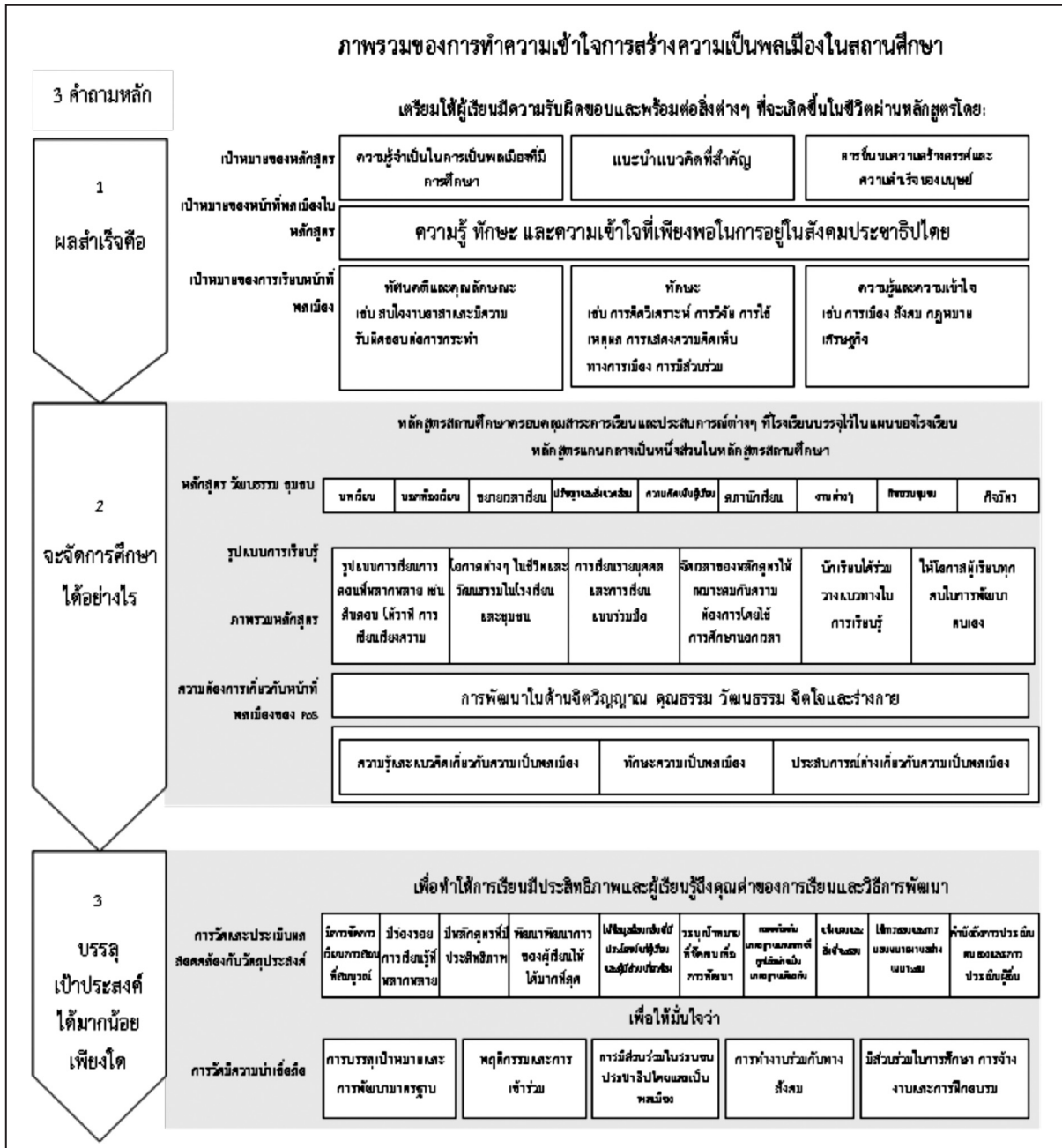
- ภาพรวมทั้งหลักสูตร ประกอบด้วย จิตวิญญาณ คุณธรรม วัฒนธรรม สังคม จิตใจ และกายภาพ

- หลักสูตรตามข้อบังคับของกฎหมายต้องการให้มี 3 ด้าน คือ ความรู้และแนวคิดหลัก ทักษะ และประสบการณ์ ในส่วนของความรู้และแนวคิดหลัก ประกอบด้วย ประชาธิปไตยและการปกครอง สิทธิและความเสมอภาค ความยุติธรรม ส่วนของทักษะ ประกอบด้วย เช่น การวิจัย การไต่ถาม การโต้แย้ง การประเมินการดำเนินการที่ชัดเจน ส่วนของประสบการณ์ ประกอบด้วย ประสบการณ์ในห้องเรียน ในโรงเรียน ในชุมชน ในที่สาธารณะ

(3) เราจะบรรลุเป้าหมายได้ดีแค่ไหน

การประเมินผลเป็นไปตามจุดประสงค์ต่อไปนี้

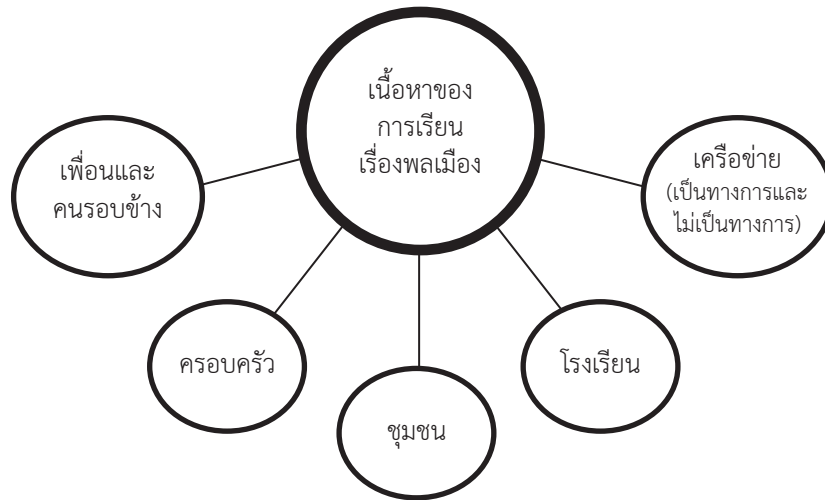
- มีการบูรณาการการสอนและการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
- สร้างหลักฐานอย่างกว้างๆ ในการเรียนรู้ของนักเรียน
- สนับสนุนหลักสูตรที่กว้างและผูกมัดใจ
- มีความก้าวหน้าของนักเรียนที่เด่นชัด
- สะท้อนผลที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและครู ผู้ปกครอง
- ช่วยระบุเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนา
- เชื่อมโยงกับมาตรฐานชาติและตีความอย่างสอดคล้อง
- ระบุแผนและการสอนในอนาคต
- การให้งานและการทดสอบนักเรียนเป็นไปอย่างเหมาะสม
- มีการประเมินเพื่อนและประเมินตนเอง

ภาพที่ 4.5 ภาพรวมของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา

ที่มา: Association for Citizenship Teaching, 2014: online

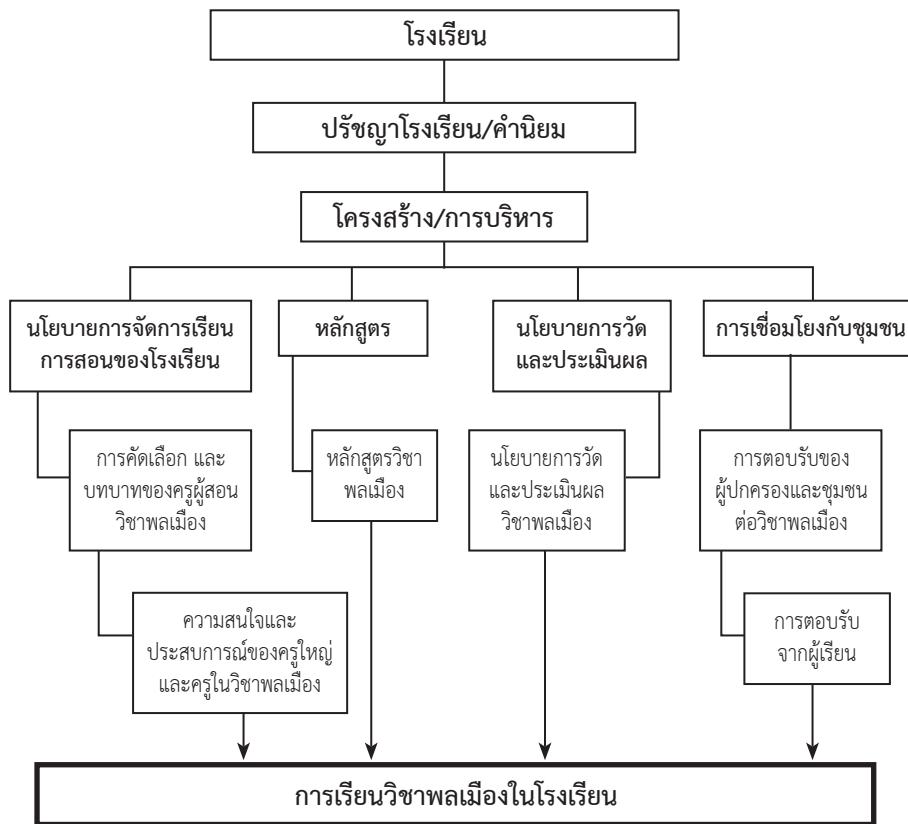
นอกจากนี้ Department for Education (2010) ยังระบุว่า การจัดหลักสูตรเสริมสร้างความ
ความเป็นพลเมืองให้เกิดประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย (อย่างเป็นทางการและ
ไม่เป็นทางการ) ระหว่างโรงเรียน ชุมชน ครอบครัว และเพื่อน ดังภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 บริบทของการเรียนพลเมืองศึกษา

ที่มา: Department of Education, 2010

คุณภาพของการจัดการศึกษาจะไม่เกิดขึ้นหากผู้บริหารอ่อนแอ ขาดการนำสู่การปฏิบัติ
และเชื่อมโยง ความนิยมในเรื่องของพลเมืองศึกษาภายในโรงเรียนต่อ และความกดดันของเวลาในหลักสูตร
เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงความโดดเด่นของทุกๆ ตัวแปร ดังภาพที่ 4.7

ภาพที่ 4.7 Dimensions of the school context which shape citizenship education
ที่มา: Department of Education, 2010

เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ด้านพลเมืองโลกเร็วขึ้น อาจนำการสอนเรื่องความเป็นพลเมืองโลก สอดแทรกอยู่ในทุกวิชาของหลักสูตรโรงเรียนเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนพลเมือง โดยตัวอย่างหลักสูตรรายวิชาที่ช่วยพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก มีดังนี้

ศิลปะและการออกแบบ

- ค้นหาประเด็นสำคัญของโลก เช่น อัตลักษณ์ ความหลากหลายมนุษย์ ความแตกต่าง ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ความขัดแย้ง ความชอบด้วยกฎหมาย เสนอในแง่มุมของศิลปะ
- ระลึกถึงความแตกต่างของมุมมอง ความคิด ความเชื่อและคุณค่า
- หาโอกาสในการเรียนรู้จากความแตกต่างของวัฒนธรรมผ่านภาพและสิ่งประดิษฐ์
- ความเป็นพลเมือง
- มีส่วนร่วมกับประเด็นของการตัดสินใจของสังคม สิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมในสังคม และการพึ่งพาอาศัยกันบนโลก
- ให้โอกาสที่จะท้าทายความยุติธรรม ความไม่เท่าเทียม และการแบ่งแยกด้วยการชี้แจงและแสดงความรับผิดชอบ
- สำรวจปัญหาของความหลากหลาย อัตลักษณ์ และความเป็นเจ้าของ
- เรียนรู้เกี่ยวกับอำนาจและการปกครอง สามารถวิเคราะห์สาเหตุ ลำดับ ความไม่เท่าเทียมของความสัมพันธ์ที่มีอำนาจได้

การออกแบบและเทคโนโลยี (รวมถึงอาหาร)

- ค้นหาผลกระทบของการออกแบบและเทคโนโลยีบนโลกและคุณภาพชีวิต
- ระบุประเด็นความยั่งยืนในการออกแบบผลิตภัณฑ์
- ใส่ใจในบริบทของสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจและความยั่งยืนของเทคโนโลยี
- วิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมและความยั่งยืนในระบบอาหารและสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยการเมือง

ภาษาอังกฤษ สื่อ และการแสดง

- พัฒนาอย่างใส่ใจ มีทักษะการสื่อสารและโต้แย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนใจในประเด็นทั่วไปไปจนถึงประเด็นส่วนรวมและประเด็นโลก
- หาโอกาสค้นหาประเด็นโลก อย่างเช่น บริบทในชีวิตจริงเพื่อพัฒนาทักษะหลัก (เช่น การเขียน การพูด)
- พัฒนาสื่อ และเป็นตัวแทนของบุคคล สถานที่ ใช้วิธีการทางตะวันตกในการมองโลก
- ค้นหาค่านิยม ความเชื่อ ประสบการณ์ ของความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิธีในการมองและรู้ที่หลากหลาย

ภูมิศาสตร์

- ตั้งคำถาม ตรวจสอบ และวิเคราะห์ในประเด็นที่คนให้ความสนใจ
- พัฒนาความเข้าใจของความเชื่อมโยงและการพึ่งพซึ่งกันและกันของโลกให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

- มีส่วนร่วมในปัญหาที่แท้จริงของโลก และหาข้อมูลสนับสนุน
- ระบุประเด็นความหลากหลายและอัตลักษณ์ผ่านการตรวจสอบทั้งความแตกต่างและความคล้ายคลึงระหว่างบุคคล สถานที่ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รวมทั้งค้นหาความแตกต่างของค่านิยม ทักษะคติของความสัมพันธ์ในสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการเมือง

ประวัติศาสตร์

- สสำรวจความแตกต่างและความคล้ายคลึงระหว่างเหตุการณ์ ผู้คน สถานที่ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผ่านเวลาและความเชื่อมโยงถึงกัน และการพึ่งพาอาศัยกันจากประวัติศาสตร์โลก
- ตั้งคำถามเกี่ยวกับอำนาจและสิทธิพิเศษ นำมาวิเคราะห์หาสาเหตุของการตีความทางประวัติศาสตร์อย่างหลากหลาย
- พิจารณาความสำคัญของการกระทำส่วนบุคคลและส่วนรวม คำถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบของพลเมืองและสังคม
- ค้นหารูปแบบของความไม่เท่าเทียม อคติ ความขัดแย้ง และการกดขี่ข่มเหง แล้วหาความสัมพันธ์กับตัวอย่างในประวัติศาสตร์ร่วมกับเหตุการณ์ร่วมสมัยและประสบการณ์

คอมพิวเตอร์และ ICT

- พัฒนาความคิด การคำนวณ การใช้งาน และความคิดสร้างสรรค์ ในการทำความเข้าใจ และแก้ปัญหา ที่แท้จริงของโลก
- นำสถานการณ์จริงของโลกในการบันทึกข้อมูล จัดกระทำข้อมูล ออกแบบข้อมูล และควบคุม
- พิจารณาถึงผลกระทบของการใช้ไอซีทีในบุคคล ชุมชน และสังคม รวมทั้งผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และจริยธรรม ในการ ไอซีที (ตัวอย่างเช่น ผลกระทบต่อ โลกยุคโลกาภิวัตน์ ความยากจน ความไม่เสมอภาค ประชาธิปไตย ความหลากหลาย และความขัดแย้ง)
- พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ ความรู้ทางด้านสื่อออนไลน์

คณิตศาสตร์

- ให้โอกาสในการแสดงให้เห็นแนวคิดทางคณิตศาสตร์และกระบวนการผ่านกระบวนการของประเด็นระดับโลกและข้อมูล
- ใช้และประยุกต์คณิตศาสตร์เข้ากับโลกในชีวิตจริง
- ให้โอกาสในการพิจารณาอิทธิพลของวัฒนธรรมที่แตกต่างในทางคณิตศาสตร์
- พัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ผ่านการนำเสนองาน และการจัดการข้อมูล

ภาษาต่างประเทศ

- สสำรวจปัญหาของตนเอง และความหลากหลาย โดยพิจารณาความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานที่ วัฒนธรรมและภาษา
- ตระหนักในภาษาทั่วโลกที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาความรู้และวัฒนธรรมที่แตกต่าง และมุมมองโลก
- ให้โอกาสในการสำรวจปัญหาโลก ผ่านการพัฒนาด้านการอ่าน การเขียนและทักษะการใช้ภาษา

- สสำรวจความหลากหลายของชาติและบริบทภูมิภาค ในการที่จะใช้ภาษาที่แตกต่างกัน (เช่น ฝรั่งเศส แอฟริกาตะวันตก แคริบเบียน สเปน และในละตินอเมริกา)

ดนตรี

- ศึกษาการแสดงออกของเพลงผ่านความเป็นเจ้าของ ความรู้สึก และชีวิตส่วนตัว
- พิจารณาว่าเพลงที่ใช้ในการประท้วงเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมทางสังคม และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง ในเชิงบวกได้อย่างไร
- พัฒนาบทเพลงจากความหลากหลายและความสัมพันธ์ของคนบนโลก

Modern Studies (Scotland)

- สสำรวจสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจตามมุมมองของสังคม ชาติ และการพัฒนาโลก
- สสำรวจ การสร้าง สังคม ประชาธิปไตยและ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การพัฒนาความเข้าใจในความเชื่อมโยง และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน
- สร้างความเชื่อมต่อระหว่างเรื่องของความยุติธรรมทางสังคม และความเท่าเทียมกันของทั้ง ในและต่างประเทศ
- การมีส่วนร่วม ในการพัฒนา และทักษะ การคิดเชิงวิพากษ์ และค่านิยม และทัศนคติ

Personal, Social, Health and Economic Education (PSHE)

- พัฒนาความรู้ของสิทธิที่มีความแตกต่างกัน
- มีส่วนร่วมในประเด็นของความหลากหลายของ อัตลักษณ์ และความเท่าเทียมกัน ผ่านการศึกษาความเหมือนและความแตกต่างระหว่างคนและประสบการณ์ของพวกเขา และอภิปรายประเด็นขัดแย้งทางสังคมและศีลธรรม
- สสำรวจความเป็นอยู่ในทุกแง่มุม และหาปัจจัยสำคัญ (ทั้งในประเทศ และทั่วโลก) และหาสาเหตุและผลกระทบของความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ
- พิจารณาวិธีการ การละเมิด และความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจจากระดับท้องถิ่น และระดับตลกที่ส่งผลต่อการเป็นอยู่ของบุคคลและสังคม

Physical Education

- พัฒนาทักษะการร่วมมือผ่านการทำงานเป็นทีม
- ส่งเสริมการเล่นที่ยุติธรรม เคารพซึ่งกันและกัน และความสามารถในการจัดการอารมณ์และความขัดแย้ง
- ให้โอกาสในการทำทายวัฒนธรรม เพศ และเชื้อชาติ ผ่านการเล่นกีฬา
- ใช้มุมมองที่แตกต่างกันในการสำรวจปัญหา ของความยุติธรรม ความเสมอภาค ในการดูแล ผู้อื่นและ สำหรับ โลก และความสงบสุข และความขัดแย้ง

Science

- ศึกษาสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
- สืบค้นประเด็นด้านจริยธรรมด้วยวิธีวิทยาศาสตร์
- ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อการอภิปรายเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- พัฒนาการพึ่งพาอาศัยกันภายในธรรมชาติและระหว่างบุคคลและโลก
- หาโอกาสที่จะสำรวจความแตกต่างของวัฒนธรรมอย่างเป็นวิทยาศาสตร์

Oxfam ต้องการให้การสร้างเสริมความเป็นพลเมืองโลกฝังลึกลงในทุกพื้นที่ของการเรียน เพื่อให้เกิดผลกระทบที่ยิ่งใหญ่และมีประโยชน์ต่อนักเรียน ผ่านมุมมองของโรงเรียนและพลเมืองโลก ให้ได้มาซึ่งเป้าหมาย แรงจูงใจ และการเชื่อมโยงการสอนและการเรียน ผนวกกับการส่งเสริมทักษะสำคัญและค่านิยมของนักเรียนผ่านประสบการณ์ในโรงเรียน โดย Oxfam ได้ออกแบบกรอบการจัดการของโรงเรียนเพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การวางแผนการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน (Whole-school Planning)

ปรัชญาโรงเรียน	หลักสูตร	การมีส่วนร่วม	การพัฒนาบุคลากร	การเปลี่ยนถ่าย	การมีส่วนร่วมของชุมชน
เรื่องพลเมืองโลก ต้องอยู่ในแผนของโรงเรียน, ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน, แผนพัฒนาโรงเรียน โดยทั้งนี้ทั้งนั้นนักเรียน ต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย	ให้มีเรื่องพลเมืองโลกอยู่ในหลักสูตรและมีกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระวิชา และทุกช่วงชั้น	กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้นำในโครงการเกี่ยวกับพลเมืองโลก ผ่านเนื้อหาของหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เช่น การเรียนเป็นคู่หรือการเรียนเป็นกลุ่ม	พัฒนาความเข้าใจในเรื่องพลเมืองโลกของบุคลากร และให้บุคลากรมีส่วนร่วมและใช้เวลาในการพัฒนาโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับความเป็นพลเมืองโลก	ใช้เรื่องความเป็นพลเมืองโลก เชื่อมโยงความรู้ระหว่างประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและศึกษาคุณค่าและทักษะของความเป็นพลเมืองโลกในการศึกษาขั้นสูงและในบริบทของการทำงาน	พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก และเชิญบุคคลในชุมชนที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ

3.3.3 ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา

Oxfam ได้ศึกษารายกรณีของโรงเรียน 3 แห่งที่ใช้วิธีการเรียนแบบผสมผสานสื่อหลายๆ ประเภทเข้าด้วยกัน (Global Learning) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทั้งโรงเรียน (Whole School Approach) ใน 3 เรื่อง คือ กรณีศึกษาที่ 1 เรื่อง การพัฒนานักเรียนในการใช้สิทธิใช้เสียง กรณีศึกษาที่ 2 เรื่อง การวางแผนหลักสูตร และ กรณีศึกษาที่ 3 เรื่อง การสนับสนุนการเลื่อนชั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 เรื่อง การพัฒนานักเรียนในการใช้สิทธิใช้เสียง

พัฒนานักเรียนในการใช้สิทธิใช้เสียงของโรงเรียน BISHOP'S CASTLE โดยจัดให้นักเรียนมีโอกาสนำเสนอการเรียนรู้อย่างหลากหลายวิธีการ ซึ่งมีผู้ชมซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนตนเองและโรงเรียนมัธยมศึกษาในท้องถิ่นอื่นๆ ผู้ปกครองและคณะครู ยกตัวอย่างเช่น เกมจำลองสถานการณ์เกี่ยวกับการค้ากล้วยเพื่อจะให้ผู้ปกครองและคนในท้องถิ่นได้คิดเกี่ยวกับปัญหาการค้าต่างๆ ในการประชุมใหญ่กลุ่มท้องถิ่นประจำปีนักเรียนเป็นผู้นำการประชุมเชิงปฏิบัติการและนำเสนอปัญหาโลกต่างๆ ซึ่งเป็นการสร้างเสริมทักษะการสื่อสารของนักเรียนและเพิ่มระดับความเชื่อมั่นในตนเอง

ตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ ในปี 2009 การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นปีที่ 5 และ 6 ได้รวมประเด็นการพัฒนาโลก เช่น การค้าสุขภาพความเสมอภาคและการศึกษาการเรียนรู้เกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันทั่วโลกกระตุ้นให้นักเรียนพูดออกมา สร้างเป็นหัวข้อการนำเสนอ หรือการเขียน และเป็นโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร

ในชั้นเรียนจัดให้มีการนำเสนอการเรียนรู้ออกมาในความหลากหลายของวิธีการที่จะทำให้ผู้ชมที่เป็นพวกเพื่อนของพวกเขาในโรงเรียน และโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในท้องถิ่นอื่นๆ นักเรียนเป็นผู้นำเล่นเกมจำลองสถานการณ์อย่างหนึ่งเกี่ยวกับการค้ากล้วยกับนักเรียนที่ อ่อนกว่า ดำเนินงานชุดกิจกรรมเพื่อจะให้ผู้ปกครองและคนในท้องถิ่นได้คิดเกี่ยวกับปัญหาการค้าต่างๆ ในการประชุมกลุ่มท้องถิ่นประจำปีต่างๆ นักเรียนเป็นผู้นำการประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับเพื่อนของพวกเขาและนำเสนอปัญหาต่างๆ ซึ่งเป็นการสร้างเสริมทักษะการสื่อสารของพวกเขาและพวกเขายังได้เพิ่มระดับความเชื่อมั่นในตนเอง

“ครูยืนอยู่ด้านหลังและให้นักเรียนเป็นผู้นำ”

กาเรธ เดวิสครูคนหนึ่งของพวกเขาหาโอกาสให้นักเรียนในการที่จะได้ควบคุมการเรียนรู้ของพวกเขาเอง สร้างความเชื่อมั่นและพัฒนาทักษะการพูดและการนำเสนอต่อหน้าผู้ฟังนักเรียนได้เพิ่มความเชื่อมั่นทั้งผ่านกิจกรรมที่ตนได้นำอย่างแท้จริงและผ่านการอำนวยความสะดวกของครูกาเรธที่ให้เด็กนักเรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดของพวกเขาเอง

“การรณรงค์และการปฏิบัติที่นำโดยนักเรียน”

อ้างอิงหัวข้องานของนักเรียนนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการเขียนและการพูดในใจของพวกเขา นักเรียนเขียนจดหมายถึง MP ของพวกเขาและขอให้ตอบกลับอย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจัง โดยพูดว่าพวกเขาจะเขียนตอบกลับไปหาก MP ไม่รักษาสัญญาที่ให้ไว้

“ทักษะการพูด”

ครูได้ให้โอกาสเด็กนักเรียนที่จะได้พูดให้กับคนฟังหลากหลายอายุ แต่กุญแจสู่ความสำเร็จของงาน คือการจัดเตรียมอย่างละเอียดรอบคอบ นักเรียนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพูดในที่สาธารณะโดยเจ้าหน้าที่จากบริดจ์ เมื่อพวกเขาจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการขนาดเล็ก จะมีรายละเอียดที่แตกย่อยและตกลง

ร่วมกันถึงสิ่งที่นักเรียนแต่ละคนจะต้องทำ ผู้นำการประชุมเชิงปฏิบัติการถูกกระตุ้นให้ฝึกซ้อมสิ่งที่พวกเขาจะต้องพูดและต้องคิดถึงผู้ฟังของพวกเขา รูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติกับเพื่อนๆ ที่พิสูจน์แล้วว่าประสบความสำเร็จมากที่สุดสำหรับการอำนวยความสะดวกกิจกรรมนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดเป็นกลุ่ม มีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติและตามด้วยการสรุปกิจกรรม

“สร้างการเชื่อมโยงกับโรงเรียนอื่นๆ และชุมชน”

กิจกรรมเสียงของนักเรียนโรงเรียนแห่งนี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน กับโรงเรียนประถมอื่นๆ และโรงเรียนมัธยมในท้องถิ่นอีกห้าแห่ง ด้วยหัวข้อเกี่ยวกับการค่านักเรียนนำการประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปกครองด้วยเกมจำลองชื่อว่า “กลยุทธ์ที่กำลังเติบโต” ต่อมาพวกเขาใช้ “เกมการค้า” กับนักเรียนจากโรงเรียนอื่นๆ และสมาชิกในชุมชน

“หลักสูตรที่กว้างและสมดุล”

การที่โรงเรียนรับเอาหลักสูตรประถมศึกษาระหว่างประเทศ (IPC) มาใช้ได้ช่วยให้โรงเรียนมีวิธีการข้ามหลักสูตรให้เป็นการเรียนรู้ระดับโลกกับการเพิ่มขึ้นของเสรีภาพหลักสูตรตามที่คาดการณ์ไว้ โรงเรียนต่างๆ อาจจะรู้สึกว่าการรับเอาแบบหลักสูตรที่กว้างกว่า เช่น IPC จะช่วยให้เด็กนักเรียนสร้างโครงสร้างการเรียนรู้ของพวกเขา

กรณีศึกษาที่ 2 เรื่อง การวางแผนหลักสูตร

การวางแผนหลักสูตรของโรงเรียน Smestow โดยการใช้การสำรวจเมืองที่อยู่ในหลักสูตรประวัติศาสตร์เพื่อที่จะดูว่าวิธีการเรียนรู้แบบสืบค้น สามารถเสริมสร้างหลักสูตรและความท้าทายการรับรู้ของนักเรียนได้อย่างไรด้วยการใช้เมืองเป็นจุดเชื่อมต่อหลักสูตรระดับโลกนำไปสู่ข้อคำถามเกี่ยวกับการผสมผสานหลักสูตรที่เป็นกระตุกระดับโลก รวมถึงวิถีทางสร้างจุดเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างท้องถิ่น ทั้งอดีตและปัจจุบัน และโลกที่กว้างกว่า เช่นเดียวกับเครือข่ายของครูต้องอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหोजดหมายเหตุของเมืองเบอร์มิงแฮมและวูลเฟอร์แฮมตัน เอกสารจากโครงการนี้ได้ตีพิมพ์แล้วในชื่อ “จดหมายเหตุที่มีชีวิตการศึกษาเรื่องราวของการย้ายถิ่น” วิธีการข้างต้นนี้ส่งเสริมคำแนะนำเฉพาะวิชาของ Ofsted ที่เป็นการสอนประวัติศาสตร์ที่โดดเด่น สำหรับเมืองแสมสโตว์แล้ว วิธีการดังกล่าวนี้ได้พัฒนาต่อมาจนเป็นการสืบสวนทางภูมิศาสตร์สำหรับปัญหาของเมือง และนักเรียนได้นำเสนอความคิดของตนเหล่านี้สู่สมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

โรงเรียน Broadway ได้รับการกล่าวถึงจาก Ofsted ว่าเป็น “หนึ่งในโรงเรียนที่พัฒนามากที่สุดในปี 2010” แม้จะตั้งอยู่ในเขตที่ “มีความเสียเปรียบทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างมาก” ซึ่งมีนักเรียนที่เข้าโครงการอาหารกลางวันฟรีหลายคน และนักเรียนส่วนมากเป็นกลุ่มคนผิวดำกับชนกลุ่มน้อยที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่

สำหรับครูแล้ว พวกเขา กำลังมองเห็นว่านักเรียนกำลังมีมุมมองที่ยืดติดติดอยู่แค่ภายในเมืองของตนเองเท่านั้น ดังที่ Jo Fairclough ได้บรรยายไว้ว่า “เราต้องการให้นักเรียนคำนึงถึงเอกลักษณ์ของตนทั้งในฐานะที่เป็นชาวอังกฤษ และชาวเมือง Birmingham เราได้ค้นหาเรื่องราวในอดีตมาเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถคำนึงถึงเอกลักษณ์เช่นนั้นได้ นักเรียนร้อยละ 98 ที่เป็นมุสลิมเชื้อสายเอเชีย สามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่ตนเองมีต่อโลกได้ผ่านทางผลกระทบด้านศาสนา แต่เรายังจำเป็นต้องช่วยให้พวกเขาคำนึงถึงเอกลักษณ์อื่นของตนเองที่มีมากกว่า 1 อย่าง”

จากงานนำร่องในโรงเรียน Broadway Jo ได้นำงานไปพัฒนาและใช้ต่อในโรงเรียน Smestow ในเมือง Wolverhampton ในความร่วมมือกับโรงเรียน Highfields ที่อยู่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ โรงเรียน Smestow เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่ให้การศึกษแก่นักเรียนในเขตที่มีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้น การลบล้างมุมมองที่ยึดติดอยู่เพียงระดับท้องถิ่นของตนจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญ

“เรื่องราวของการย้ายถิ่นฐาน”

เมืองสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการย้ายถิ่นฐานเข้ามา สิ่งนี้ดูเหมือนจะเป็นจุดอ้างอิงร่วมกันของนักเรียนส่วนใหญ่และครอบครัวของพวกเขา ครูได้พัฒนาวิธีการเรียนรู้แบบสอบสวนในเรื่องเกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐานของนักเรียนเพื่อเป็นรูปแบบในการจัดทำจดหมายเหตุระดับท้องถิ่นในด้านภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ และเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้และการคิดของนักเรียน

ด้วยชุดคำถามสำหรับการสำรวจ การสอบสวนจะทำให้นักเรียนสามารถสร้างจดหมายเหตุของตนเองขึ้นมาได้ในท้ายที่สุด ซึ่ง Jo ได้อธิบายว่า “ด้วยการรับบทบาทและประสบการณ์ในการเป็นนักประวัติศาสตร์แทนที่จะเป็นการรับฟังเรื่องเล่าจากครูการรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเองจะไม่ใช้เรื่องแปลกอีกต่อไป”

วิธีการข้างต้นนี้ได้รับการชมเชยในคู่มือการสอนเฉพาะรายวิชาของ Ofsted ว่าเป็นวิธีการสอนประวัติศาสตร์ที่มีความโดดเด่น สำหรับเมือง Smestow แล้ว วิธีการดังกล่าวนี้ได้พัฒนาขึ้นเป็นการสอบสวนที่ใช้องค์ความรู้เป็นตัวนำและนักเรียนก็ได้นำเสนอผลงานแนวความคิดของตนเองสู่สมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

“การเพิ่มความแข็งแกร่งให้แก่หลักสูตร”

Jo กล่าวว่า สำหรับโรงเรียนทั้ง 2 แห่งนี้ วิชามนุษยศาสตร์จะได้รับผลกระทบเมื่อหลักสูตรเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทำให้เวลาที่นักเรียนใช้ไปกับการเข้าพบผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์ต้องสูญเสียไป “เราจะรักษาในสิ่งที่ทำให้วิชานี้มีความแตกต่างเอาไว้ ดังนั้น แม้ว่าโรงเรียนอื่นจะรื้อหลักสูตรนี้ออกไปในระดับม.1 แต่เราจะพยายามสร้างหลักสูตรที่ยังมีภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ฝังอยู่ในนั้นอย่างชัดเจนและเข้มข้น ไม่ใช่เพียงแค่เล็กน้อยเจือจาง”

การให้ความสำคัญในเรื่องนี้ของเมือง ช่วยให้โรงเรียนสามารถเลือกแนวคิดใหม่สำหรับหลักสูตรได้ ซึ่งประกอบด้วยเรื่องการย้ายถิ่นฐาน ความหลากหลายทางมานุษยวิทยา และการตั้งรกราก

ผู้ตรวจการการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ Michael Maddison กล่าวว่า “การศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับโรงเรียนยังคงล้าหลังอยู่” โครงการนี้นับเป็นอีกหนึ่งวิธีการพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียน ทั้งยังช่วยไม่ให้เกิดมุมมองที่ติดอยู่เพียงแคในระดับท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้างแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นได้เป็นจำนวนมากได้อีกด้วย

“การร่วมมือกัน”

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่สอดคล้องกับคู่มือการสอนเฉพาะรายวิชาของ Ofsted คือ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างหอจดหมายเหตุของเมืองกับ TIDE ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษในสาขาวิชาเฉพาะทางนอกเหนือไปจากผู้เชี่ยวชาญที่มีอยู่ในโรงเรียนภายใต้ความร่วมมือนี้ “กลุ่มศึกษาการย้ายถิ่นฐาน” เป็น 1 ใน 5 กลุ่มครูที่รวมตัวกันเพื่อแบ่งปันความคิด พัฒนาแหล่งข้อมูล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันข้ามสาขาวิชาและข้ามโรงเรียน การเผยแพร่ผลงานในชั้นถัดไป จะเป็นแผนการให้ครูในโรงเรียน Smestow และ Highfields จัดตั้งกลุ่มปฏิบัติการของโครงการในระดับท้องถิ่น

แนวความคิดอันลึกซึ้งที่เบื้องหลังโครงการนี้ก็คือการตั้งคำถามที่เกี่ยวกับ “เมืองของเรา” ที่จะทำให้เราสามารถสำรวจอันประเด็นคำถามในระดับโลกที่มีความซับซ้อนได้ด้วย เช่น ประเด็นเกี่ยวกับความไม่แน่นอนทางการเงิน ความยากจน ความขัดแย้ง การย้ายถิ่นฐาน โลกาภิวัตน์ และความยั่งยืน ในวิถีทางที่เราสามารถบริหารจัดการกับมันได้ และเป็นวิถีทางที่มีประโยชน์และมีความหมายทั้งนี้ โครงการของโรงเรียน Broadway และ Smestow ก็นับว่าอยู่ในวิถีทางดังกล่าวด้วยเช่นกัน

“ความแข็งแกร่งของหลักสูตรและคำแนะนำจาก Ofsted”

ตามคู่มือของ OFSTED โรงเรียนทั้งสองได้มองประวัติศาสตร์ว่าเป็น “วิชาที่ไม่หยุดนิ่งซึ่งมีไว้เพื่อสำรวจและสอบสวน มากกว่าวิชาที่มีไว้เพื่อให้รับฟังเพียงอย่างเดียว” ซึ่งเป็นการใช้โอกาสในการร่วมมือกับหลักสูตร KS3 ที่ยังคงรักษาความแข็งแกร่งของวิชาที่มีอยู่เดิมเอาไว้ นอกจากนี้ยังเป็นการท้าทายเพื่อพัฒนาและขจัดจุดอ่อนของตัววิชา รวมถึงพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในระดับมีอาชีพ

ในมุมมองของการเรียนรู้ระดับโลก ผลงานข้างต้นนี้ประสบความสำเร็จในระดับชุมชนท้องถิ่นแล้ว แต่ยังคงต้องพยายามสร้างมุมมองในระดับโลกที่มีความซับซ้อนมากกว่าชุมชนกันต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในท้ายที่สุดนั่นเอง

กรณีศึกษาที่ 3 เรื่อง การสนับสนุนการเลื่อนชั้น

การสนับสนุนการเลื่อนชั้นของโรงเรียนประถมศึกษา Bishop’s castle ใช้การเรียนแบบผสมผสานสื่อหลายๆ ประเภทเข้าด้วยกัน (Global Learning) และเสียงของนักเรียนเป็นเสมือนเลนส์ที่ช่วยสนับสนุนการเลื่อนชั้นจากระดับประถมไปสู่ระดับมัธยม ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอีกด้วยกรณีศึกษานี้เป็นชิ้นงานสำหรับการเลื่อนชั้นประถมไประดับมัธยมที่ดำเนินการโดยวิทยาลัยชุมชนของ Bishop’s castle ด้วยความร่วมมือกับโรงเรียนระดับประถมอื่นๆ โดยดูว่านักเรียนและครูจะเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับการเรียนรู้จากกันได้อย่างไรโดยเน้นความท้าทายการพัฒนาโลก

“การทำงานเป็นกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง”

โรงเรียนจะทำในส่วนการจัดกิจกรรม เช่น การอบรม การหลักสูตรควบคู่และจัดกิจกรรม Transition Days ซึ่งคุณครูหลายๆท่านที่ได้เข้าร่วมกล่าวว่า “มันเป็นกิจกรรมที่น่าทึ่ง...และมีความน่าสนใจมากๆ สำหรับนักเรียนชั้นป.6 และ ม.1 สิ่งนี้ทำให้เห็นถึงหนทางที่จะบรรลุเกณฑ์ที่ Ofsted ได้กำหนดไว้ว่าให้นักเรียนได้รับการเตรียมพร้อมสำหรับการเลื่อนชั้นในระดับการศึกษาต่อไป

คุณครูจากวิทยาลัยและโรงเรียนประถมจำนวน 3 โรงเรียนในชุมชน ได้เข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตร “Millennium Development Goals” เป็นเวลา 2 วัน หลักสูตรนี้ทำให้ครูได้มีโอกาสรู้จักกัน เรียนรู้ปัญหาและคิดวางแผนร่วมกันตามที่ Helen Plastow ครูวิชาภูมิศาสตร์ จากวิทยาลัยชุมชนได้ให้ความเห็นไว้ว่า “นี่เป็นครั้งแรกที่ดิฉันได้พบกับครูจากโรงเรียนประถม มันยอดเยี่ยมมากที่เราสามารถแบ่งปันประสบการณ์และเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรของชั้นประถม หลังจากจบการอบรม ดิฉันได้ไอเดียต่างๆ มากมาย รวมถึงแหล่งข้อมูลที่จะสามารถดึงมาใช้เพื่อประกอบการสอนเกี่ยวกับประเด็นที่น่าสนใจของโลกให้แก่ นักเรียน อย่างเช่นเรื่องคุณค่าที่เท่าเทียมกันก็เป็นประเด็นที่ดิฉันได้มาจากการอภิปรายในกลุ่มครูประถมที่พูดถึงการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนป.6 ไป ม.1 และข้อมูลเหล่านี้ จะได้ถูกนำไปใช้พัฒนากระบวนการเปลี่ยนแปลงของเด็กต่อไป”

“กิจกรรม Transition Days และการประชุมใหญ่”

การประชุมที่เรียกว่า Countdown Conferences จะมีการสำรวจเป้าหมาย (MDGs) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าในการทำกิจกรรมหรือการดำเนินงานของนักเรียนชั้น ป.6 และ ม.1 โดยแต่ละโรงเรียนจะเรียนรู้และเข้ามามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย (MDGs) จำนวน 1 เป้าหมายหรือมากกว่านั้น ในหัวข้อต่างๆ เช่น การศึกษา สุขภาพ ความเท่าเทียม เป็นต้น ในการประชุมร่วมกัน นักเรียนจากแต่ละโรงเรียนจะนำเสนอสิ่งที่ตนเองได้ทำและทำ workshop ให้กับเพื่อนนักเรียนจากโรงเรียนอื่น โดยนักเรียนจากวิทยาลัยชุมชนจะเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน การต้อนรับนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ รวมถึงแขกพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ

สิ่งที่น่าสนใจคือ หัวข้อประเมินที่ทาง Ofsted ต้องการนักเรียนมีในด้านมนุษยศาสตร์และทักษะด้านอื่นๆ ด้วยการให้มีการเชื่อมโยงเอาชุมชนระดับท้องถิ่นและระดับโลกมารวมกันนั้น โครงการนี้ไม่เพียงตอบโจทย์นั้นได้แต่ยังเป็นการนำเอาวิชาต่างๆ มาเกี่ยวข้องกัน ทั้งสร้างประสบการณ์ที่ดีและน่าจดจำให้แก่เด็กนักเรียนด้วย ผลตอบรับจากโครงการนี้ให้ผลดีมาก และสามารถครอบคลุมทุกด้าน ตามที่ครูผู้สอนระดับชั้นประถมได้กล่าวอย่างมีความสุขเมื่อได้เห็นนักเรียนจากหลายระดับชั้นทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันนักเรียนได้รับการหนุนและมีเกิดแรงบันดาลใจจากหัวข้อด้านศีลธรรม อย่างที่นักเรียนชั้นป.6 คนหนึ่งได้กล่าวว่า “เด็กจะยังน่าเชื่อถืออยู่มั๊ย ถ้าครั้งสุดท้ายเด็กๆ ทำสิ่งไม่ดีลงไป?” (มาจากประโยคภาษาอังกฤษว่า The credit crunch? When was the last time a kid did something that bad?)

การประชุมนี้ได้จุดแรงบันดาลใจให้กับทีมมนุษยศาสตร์ของวิทยาลัยชุมชนที่จะพัฒนา Transition Days ให้เป็นระดับโลก อย่างเช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับการทำบ้านในประเทศบราซิล นักเรียนจากต่างโรงเรียนได้มาร่วมกันคิดสร้างรูปแบบบ้านในย่านเมืองที่ยากจนจากวัสดุที่ใช้แล้ว หรือ นักเรียนชั้น ม.1 ช่วยนักเรียนชั้น ป.6 ในการเล่น Chocolate Trade Game ซึ่งสอนให้เด็กได้มีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการค้าขายอย่างยุติธรรม

กล่าวได้ว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นจุดแข็งของทางวิทยาลัย และเป็นโอกาสที่ดีในการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทางด้าน จิตใจ ศีลธรรม สังคม และวัฒนธรรมด้วย

ในการประชุมครั้งหนึ่ง นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องน้ำที่มีอยู่ทั่วโลกและเขียนข้อความติดกำแพงเกี่ยวกับการทำส่วนหลุมที่ทำจากวัสดุรีไซเคิล และเรื่องนี้ก็ถูกเทศบาลท้องถิ่นนำไปพิจารณาด้วย

“การเชื่อมโยงชุมชนระดับท้องถิ่นและระดับโลก”

กิจกรรม Transition Days จะมีบุคคลสำคัญของท้องถิ่น กลุ่มต่างๆในชุมชน จากหน่วยงาน กลุ่มธุรกิจเข้าร่วม จึงเป็นการตอบเกณฑ์ที่ทาง Ofsted ได้ตั้งไว้เกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ ศีลธรรม สังคม และวัฒนธรรมของนักเรียน ซึ่งสามารถเห็นได้จากการที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อครูและผู้ใหญ่ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเหมือนกับหลักสูตรหลักสูตรหนึ่งที่เดียว

นักเรียนและผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมต่างให้คุณค่าของการมีส่วนร่วมกันต่อกันนี้ ตามที่นักเรียนคนหนึ่งได้กล่าวว่า “ฉันรู้สึกดีใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่นี้” เพราะมีผู้แทนจากชุมชน เช่น ร้านค้า หน่วยบริการสุขภาพท้องถิ่น โรงเรียน และสมาชิกวุฒิสภาเข้าร่วมประชุมครั้งนี้

จากผลการทำโครงการนี้ ทำให้หลายๆ โรงเรียนได้เดินหน้าเชื่อมโยงคณะนักเรียนเด็ก ในประเทศอูกันดา แผนกมนุษยศาสตร์ได้แสดงผลงานและผู้ปกครองได้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาโลก และที่แน่ๆ คือโครงการนี้สามารถตอบสนองเกณฑ์ของ Ofsted ในด้านการพัฒนา จิตใจ

ศีลธรรม สังคม และวัฒนธรรม (SMSC) ของนักเรียนซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนา SMSC ของนักเรียน

3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ

กรอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนี้เป็นวงจรการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละส่วนสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงใหม่ได้ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว นอกเหนือจากการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ Oxfam (Oxfam, 2008: online) เชื่อว่าพลเมืองโลกจะต้องมีมากกว่าเพียงแค่วิธีการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ แต่ยังมีกิจกรรมนอกห้องเรียนและสนามเด็กเล่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโลกกว้างและมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองในอนาคตโดยมีรายละเอียดกรอบการจัดกิจกรรม 5 รูปแบบ คือ 1) การตั้งคำถาม 2) ประเมินการเรียน 3) สร้างจุดเชื่อมโยง 4) ตอบสนองอย่างเป็นทางการ 5) ค้นหามุมมองและคุณค่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การตั้งคำถาม

นักเรียนควรได้รับความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน มีการตั้งคำถามและความคิดที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมตั้งสมมติฐาน โดยครูจะช่วยพวกเขาโดยการตั้งคำถามอย่างต่อเนื่อง เช่น “ทำไม” และ “หมายถึงอะไรจากการพูดเช่นนั้น” นอกจากนี้ จะต้องให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะระหว่างคำถามข้อเท็จจริงและคำตอบที่อาจเกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความคิดเห็นไม่ว่าจะเป็นทางด้านจริยธรรมคุณธรรมทางการเมืองหรือทางจิตวิญญาณ รูปภาพ และสิ่งของ เป็นวิธีที่มีประโยชน์มากกระตุ้นคำถามของนักเรียน

เครื่องมือสำหรับกระตุ้นคำถามอาจจะใช้สื่อรอบตัว เช่น ภาพถ่ายสิ่งของ หรือเรื่องราว เพื่อให้มั่นใจได้ว่าปัญหาจะถูกมองอย่างรอบด้านทั้งเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมและการเมือง ตัวอย่างวิธีการสอนมีดังต่อไปนี้

1.1) การสอนโดยใช้ Why-why-why chain เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์จากสิ่งที่เห็นมากกว่าการรับสารเพียงอย่างเดียว ครูไม่ใช่ตั้งคำถามเฉพาะเนื้อเรื่องแต่ต้องเริ่มถามคำถามที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ทำไม” เหมาะสำหรับกลุ่มนักเรียนกลุ่มละสองถึงสามคน หรือเป็นการอภิปรายร่วมกันทั้งห้อง โดยมีวิธีการดังนี้ (1) เขียนประเด็นคำถามใส่กล่องบนกระดานด้านซ้าย จากนั้นให้นักเรียนหาเหตุผลที่อาจเกี่ยวกับหัวข้อ (2) ถามนักเรียนให้หาเหตุผลที่อาจเป็นไปได้ อาจมีหลายประเด็น ทำซ้ำกระบวนการนี้หลายๆ ครั้ง หลังจบบทเรียนให้แสดงชาร์ตและไฮไลท์ความเป็นมาเป็นไปของประเด็นหัวข้อ แสดงความเหมือนและแตกต่าง ครูอาจให้นักเรียนหาเหตุผลอื่นๆมาประกอบหัวข้อนั้นอีกได้ (3) เมื่อกระบวนการได้ผ่านไประยะหนึ่ง ครูให้นักเรียนดูที่กล่องด้านขวามือและส่งเสริมให้นักเรียนถาม: ‘สิ่งที่เกิดขึ้นสมเหตุสมผลไหม’ และ ‘สิ่งที่เราสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้คืออะไร’

1.2) การสอนโดยใช้ การสำรวจรูปภาพสิ่งของ เป็นรูปภาพที่สามารถมีอิทธิพลต่อความคิดของเรา และคนอื่น และทำให้เรามองโลกกว้างขึ้น แต่รูปภาพหรือสิ่งที่เห็นบางอย่างเสนอเพียงด้านเดียว ดังนั้นการฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์จากรูปภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ ต้องเตรียมห้องเรียนด้วยการจับกลุ่มนักเรียนสามหรือสี่คน โดยให้นักเรียนดูรูปภาพและพูดเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนรู้ นักเรียนพิจารณาว่านักเรียนอยากรู้อะไร เขียนคำถามลงในกระดาษ และครูสามารถถามคำถามต่อไปนี้สถานที่ไหนคือที่ไหนเกิดอะไรขึ้นจากภาพที่เห็น ทำไมคุณคิดอย่างนั้น เกิดอะไรขึ้นก่อนที่ภาพนี้จะถูกถ่ายขึ้น ทำคุณคิดอย่างนั้น

1.3) การสอนโดยใช้ Issue Tree การสอนนี้ช่วยให้มองเห็นแผนภาพและภาพรวมของหัวข้อที่สอน เพื่อสำรวจสาเหตุของปัญหา ผลกระทบ และการแก้ปัญหา การจัดห้องเรียนสามารถทำได้ทั้งกลุ่มและเดี่ยว โดยอาจจะให้นักเรียนวาดรูปต้นไม้บนกระดาษ นักเรียนออกแบบลำต้นของต้นไม้ปัญหา และผลของต้นไม้เป็นทางแก้ปัญหาของประเด็นปัญหานั้น กิจกรรมนี้สามารถทำได้หลังจากการที่นักเรียนได้ทำการค้นคว้ามาแล้ว หลังกิจกรรมนักเรียนเสนอหัวข้อของตนเอง

2) การประเมินการเรียนรู้

เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในวงจรการเรียนรู้พลเมืองศึกษา เกี่ยวข้องกับการสะท้อนคิดในกระบวนการเรียนที่จะต้องตอบคำถามให้ได้ว่าเรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับตนเอง สังคม โลก และประเด็นปัญหาเฉพาะ นักเรียนต้องเรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงบนโลกที่เกิดขึ้นและหาวิธีการที่ไม่ให้เกิดขึ้นอีกในครั้งต่อไป รู้จักการพัฒนาทักษะที่ตนเองต้องการในอนาคต รวมทั้งรู้ว่าตนเองต้องการอะไรจากกระบวนการเรียนรู้

2.1) การใช้ Likert Scales ในการประเมินด้วยวิธีที่หลากหลาย ครูอาจให้นักเรียนเสนอแนะหัวข้อที่จะประเมินได้

2.2) การใช้ Evaluation Wheel ในการประเมินการเรียนรู้ กิจกรรมนี้สามารถทำได้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว โดยแบ่งออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มหมายถึงตัวบ่งชี้ เช่น ทักษะที่ใช้ วิธีการดำเนินการเป็นต้น นักเรียนระบายสีของแต่ละส่วนของวงแต่ละวง เพื่อแสดงให้เห็นว่าจะสามารถประสบความสำเร็จในแต่ละตัวบ่งชี้ได้อย่างไร

3) สร้างจุดเชื่อมโยง

การสอนมีจุดประสงค์เพื่อมุ่งประเด็นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดของนักเรียนก่อนที่จะเปรียบเทียบประสบการณ์ของตนเองกับผู้อื่น เพื่อเป้าหมายในการสร้างความเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ รอบตัว ทั้งนี้ การสร้างความเชื่อมโยงสามารถทำได้กับทุกประเด็น จากการสำรวจทั้งในและนอกประเทศที่มีความสัมพันธ์กัน สิ่งสำคัญคือต้องเชื่อมโยงประเด็นที่เลือกกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้ ตัวอย่างกิจกรรมเสริมสร้างการเชื่อมโยง เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับสินค้า/ห่วงโซ่อุปทาน กิจกรรม Consequences Wheel เป็นกิจกรรมคล้ายแผนผังความคิดที่ช่วยให้นักเรียนเห็นผลกระทบของเหตุการณ์การกระทำหรือปัญหา

เครื่องมือเพิ่มเติมสำหรับการสร้างความเชื่อมโยง เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับสินค้า/ห่วงโซ่อุปทาน กิจกรรม Consequences Wheel กิจกรรม Mysteries โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1) กิจกรรมเกี่ยวกับสินค้า/ห่วงโซ่อุปทาน

มีหลากหลายกิจกรรมที่เกี่ยวกับสินค้าและ ห่วงโซ่อุปทานซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเราในทุกๆ วัน เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า กิจกรรม Go banana and clothes line สำหรับเด็กอายุ 7-11 ปีเป็นกิจกรรมตัวอย่างที่สามารถดาวน์โหลดได้ฟรีจากเว็บไซต์

3.2) การสอนโดยใช้กิจกรรม Consequences Wheel

เป็นกิจกรรมคล้ายแผนผังความคิดที่ช่วยให้นักเรียนเห็นผลกระทบของเหตุการณ์การกระทำหรือปัญหา สามารถทำได้ในกลุ่มเล็กๆ หรือทั้งห้อง โดยมีวิธีการดังนี้

(1) นักเรียนเขียนประเด็นสำคัญตรงกลางของกระดาษ

(2) นักเรียนแต่ละคนเขียนผลโดยตรงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ภายในวงกลมอีกครั้ง ซึ่งจะเชื่อมโยงบังวงกลมหลักที่มีเส้นเดียว นักเรียนพยายามคิดว่าผลกระทบโดยตรงมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ผลเหล่านี้ควรได้รับการจัดให้อยู่ในวงกลมรอบวงกลมหลัก

(3) นักเรียนแล้วพิจารณาผลกระทบของผลกระทบเหล่านี้อีกครั้งหนึ่งเขียนเชื่อมโยงกับผลกระทบโดยตรง และอื่นๆ นักเรียนสามารถระบายสีแต่ละวงกลมขึ้นอยู่กับว่าผลที่ตามมาเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี

(4) สสำรวจสมมติฐานของนักเรียนและถามว่าพวกเขา มีความชอบธรรม สนทนากับนักเรียนว่าพวกเขาสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้นได้ไหม

(5) อภิปรายปัญหาที่อาจเกี่ยวข้องกับการมองอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นในปัญหาที่เกิดขึ้นและให้นักเรียนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่สามารถทำได้เพื่อทำลายโซ่ของผลกระทบเชิงลบ

3.3) การใช้กิจกรรม Mysteries

เป็นความลึกลับทำให้นักเรียนปะติดปะต่อ ‘ปม’ ที่นักเรียนจะตอบคำถาม การประกอบชิ้นส่วนของประเด็นต่างๆ ในกระดาษ แทนที่จะตอบคำถามเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ดีในการพัฒนาทักษะความคิดและการแก้ปัญหาเช่นเดียวกับการอ่านออกเขียนได้ การจัดห้องเรียนเป็นกลุ่มนักเรียนกลุ่มเล็กที่สามารถหมุนเวียนแผ่นการ์ดได้อย่างน้อย 30 แผ่น โดยมีวิธีการดังนี้

(1) เป็นการดีที่กิจกรรมลึกลับจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในชีวิตจริง ข่าวหนังสือพิมพ์ที่สามารถให้ข้อมูลทั้งหมดที่คุณต้องการในการออกแบบของคุณเอง

(2) อธิบายให้นักเรียนว่างานของพวกเขาคือการแก้ปัญหาความลึกลับและบอกคำถามหลักที่นักเรียนจะต้องตอบ อธิบายว่าพวกเขาจะได้รับชุดของปมบางอย่างที่อาจจะมีประโยชน์ แต่เน้นว่ามันไม่พอเพียงที่จะแก้ปัญหาความลึกลับนี้ได้

(3) พวกเขาจะต้องมีความพร้อมที่จะอธิบายวิธีที่พวกเขาแก้ไขได้ส่วนของกลุ่ม (หรือในการเขียน) คุณอาจต้องการที่จะให้พวกเขามีโครงสร้างที่จะชี้แจงเหตุผลของพวกเขา บางทีอาจจะเป็นในรูปแบบของกรอบการเขียนหรือใช้แผนภาพโซ่

(4) หลังจากใช้เวลาสำหรับการอภิปรายกลุ่ม กลุ่มควรนำเสนอและแสดงให้เห็นถึงคำตอบของพวกเขา โดยใช้หลักฐานประกอบ หรือเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบที่พวกเขาได้ตั้งข้อสังเกต นอกจากนี้คุณยังสามารถขอให้นักเรียนวิธีการคิดข้อมูลและวิธีการที่พวกเขาทำงานอยู่ในกลุ่มของพวกเขาในการตัดสินใจ

3.4) กิจกรรมนี้ควรจะมาด้วยการอภิปรายวิธีการที่นักเรียนสามารถตอบสนองต่อปัญหา

4) ตอบสนองอย่างเป็นพลเมืองโลก

การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกช่วยให้นักเรียนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก โดยให้นักเรียนมีความรู้ในการสร้างทางเลือก มีความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ และทักษะที่จะดำเนินการให้สำเร็จ การศึกษาเรื่องนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการบอกให้คนทำให้สิ่งที่ควรทำ แต่เป็นการสนับสนุนให้สร้างทางเลือกของตนเองผ่านการประเมินผลที่เกิดขึ้นอย่างมีวิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสม

4.1) การใช้ Ideal Futures ในการจัดการสอน

Ideal Futures เป็นแผนผังความคิดที่กระตุ้นให้นักเรียนอภิปรายความคิดที่เกี่ยวข้องกับอนาคตทั้งดีและไม่ดี โดยให้นักเรียนอภิปรายเดี่ยว ให้นักเรียนวาดเส้นเวลา เส้นตรงคือปัจจุบัน ปลายของเส้นด้านหนึ่งแบ่งเป็นสองทาง ทางหนึ่งหมายถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดในอนาคต ส่วนอีกทางหนึ่งหมายถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น

กิจกรรมนี้อาจให้นักเรียนอภิปรายดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงใดที่อาจเกิดขึ้นได้มากที่สุด
- นักเรียนอยากเห็นอะไรจากสิ่งที่เกิดขึ้น
- ใครบ้างที่แบ่งปันความคิดเห็นเช่นเดียวกันนี้

4.2) การใช้ Action Card Ranking ในการสอน

กิจกรรมนี้ฝึกให้นักเรียนใช้ความคิดร่วมกัน เพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจ การจัดห้องเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละสามถึงสี่คน โดยให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้

(1) นักเรียนเขียนประเด็นลงในกระดาษโน้ต นักเรียนเขียนได้เก้าแผ่นต่อกลุ่ม

(2) บอกนักเรียนว่าสิ่งที่นักเรียนเขียนไม่มีผิดถูก นักเรียนทุกคนต้องช่วยกันเลือกว่าเหตุผลไหนน่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดและจัดอันดับ

(3) จัดเรียงข้อมูลโน้ตให้เป็นรูปดวงดาวหรือแฉกๆ (ดูตัวอย่างรูป) เมื่อกลุ่มอื่นๆ เห็นด้วยกับการจัดดังกล่าว ให้หยุดกิจกรรมและถามความเห็นของนักเรียน ให้นักเรียนอภิปรายและตัดสินใจ

4.3) การใช้กิจกรรม River Time Line ในการสอน

กิจกรรม River Time Line เป็นเครื่องมือการวางแผนการดำเนินการที่จะช่วยให้นักเรียนลำดับแผนภูมิความคืบหน้าไปสู่เป้าหมายที่คาดหวัง การจัดห้องเรียนให้แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ๆ เพื่อให้นักเรียนทำงานได้ทั่วถึง จากนั้นให้นักเรียนวาดภาพโครงสร้างของแม่น้ำในกระดาษ แม่น้ำหมายถึงขั้นตอนที่จะให้บรรลุเป้าหมายโดยเรียงตามลำดับ แหล่งของต้นน้ำ หมายถึง สถานการณ์ และปลายน้ำ หมายถึง จุดมุ่งหมาย สายน้ำเป็นตัวแทนของการดำเนินการ อุปสรรคต่างๆ อาจหมายถึงน้ำตก ภูเขา เป็นต้น

5) ค้นหามุมมองและคุณค่า

มนุษย์ทุกคนย่อมตีความโลกรอบตัวตามความเป็นไปตามวัฒนธรรม คุณค่า และประสบการณ์เดิมของตนเอง ซึ่งทำให้มุมมองในการเข้าใจถึงปัญหาแค้นลง มองไม่รอบด้าน จึงควรที่จะต้องระมัดระวังไม่ควรยึดมั่นในความรู้ของตนเองจนเกินไป มีการตระหนักในตนเอง เคารพความหลากหลายและแตกต่าง มีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งโต้แย้งและรับฟังอย่างเคารพในความคิดเห็นของบุคคลอื่น

เครื่องมือสำหรับการสำรวจเพิ่มเติมด้านมุมมองและคุณค่า

5.1) เกมจำลอง

สามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีตัวอย่างที่หลากหลายเป็นจำนวนมาก

5.2) ประชญาสำหรับเด็ก

วิธีการที่ดีเยี่ยมสำหรับส่งเสริมให้นักเรียนที่จะสำรวจหลากหลายมุมมองและสามารถนำมาใช้กับทุกทุกเพศทุกวัย เปิดช่องว่างสำหรับการการเจรจาและการสอบถามข้อมูล เป็นวิธีที่มีประโยชน์มากสำหรับพัฒนา ‘ความรู้ที่สำคัญ’

5.3) การใช้ Role Play ในการสอน

การแสดงบทบาทสมมุติสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบการจัดห้องเรียน ขึ้นอยู่กับ การแสดงบทบาทสมมุติ แต่ห้องเรียนต้องสามารถให้นักเรียนทำกิจกรรมสำหรับกลุ่มย่อยๆ ได้ กิจกรรมนี้สามารถทำได้มีดังนี้

- Freeze Frame นักเรียนฟังเสียงของเรื่องเพียงสั้นๆ และให้นักเรียนแสดงจากสิ่งที่ฟัง นักเรียนอภิปรายจากสิ่งที่นักเรียนทำ และเดาว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับเหตุการณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ในชีวิตปัจจุบัน

- Hot-seating เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับฝึกทักษะการตั้งคำถาม เพื่อสำรวจคุณค่าและมุมมอง นักเรียนจะตัดสินใจเกี่ยวกับคำถามที่พวกเขาอยากถามในฐานะเป็นหนึ่งในตัวละครในเรื่อง ให้นักเรียนที่จะถามนั่งเก้าอี้ hotseat เพื่อแสดงบทบาทนั้น

5.4) การใช้การคิดเชิงวิพากษ์บนอินเทอร์เน็ต

เป็นกิจกรรมให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต แต่ต้องระวังเพราะเป็นสื่อที่ใครสามารถเสนอความคิดเห็นได้และข้อมูลบางอย่างอาจไม่มีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ การจัดห้องเรียน ต้องเป็นห้องเรียนที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยครูให้นักเรียนยกตัวอย่างรูปแบบของเว็บไซต์หรือให้นักเรียนเยี่ยมชมเว็บไซต์ โดยครูให้คำถามเพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์เช่น

- ใครเขียนเว็บไซต์
- จุดประสงค์ของผู้เขียน
- สิ่งที่น่าสนใจของเว็บไซต์ขององค์กร/คนที่อยู่เบื้องหลัง
- สิ่งที่ข้อความเว็บไซต์พยายามที่จะสื่อสาร
- นำเสนอความเป็นจริงหรือความคิดเห็น
- คุณตอบสนองต่อการเว็บไซต์ได้อย่างไร ทำไม
- ใครเป็นผู้ให้ข้อมูล

บทบาทและหน้าที่ของครู

บทบาทของครู (Oxfam, 2012: online) จะเป็นในลักษณะของผู้กระตุ้นหรือผู้ให้การสนับสนุนนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ที่จะประเมินข้อเท็จจริง การต่อรองเจรจา และสร้างข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ รวมถึงการรู้จักที่จะแก้ปัญหา สามารถทำงานได้ทั้งแบบเดี่ยวหรือแบบทีม ทั้งนี้ ครูจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานในการกระตุ้นการรับรู้เข้าใจ และต้องรับรู้สภาพปัญหาของโลกในปัจจุบัน บทบาทของครู คือ การทำให้นักเรียนสามารถค้นพบตัวตนของตัวเองและส่งเสริมให้รู้จักบทบาทหน้าที่ในการเรียนของตนเองสร้างการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยบทบาทของครูและบรรยากาศการสอนจะเปลี่ยนแปลงไป ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 บทบาทและหน้าที่ของครู

บทบาทและหน้าที่ของครูเดิม	บทบาทและหน้าที่ของครูใหม่ (ที่เปลี่ยนแปลง)
<ul style="list-style-type: none"> • ครูเป็นศูนย์กลาง • ชิ้นงาน ผลงานเป็นศูนย์กลาง • ครูเปรียบเหมือนผู้ส่งสารความรู้ • ครูเป็นเหมือนผู้ลงมือทำสิ่งต่างให้เด็กฯ • เน้นรายวิชาเฉพาะเจาะจง 	<ul style="list-style-type: none"> • นักเรียนเป็นศูนย์กลาง • กระบวนการเป็นศูนย์กลาง • ครูเปรียบเหมือนผู้จัดการความรู้ • ครูเปรียบเหมือนผู้ที่ทำให้เป็นไปได้ • เน้นภาพรวมของการเรียนทั้งหมด

การฝึกอบรมครู

ประเทศอังกฤษถือว่าเป็นประเทศที่มีความหลากหลายของวิธีการอบรมครูในเรื่องพลเมืองศึกษา เนื่องจากในหลักสูตรในปี 2002 ได้บรรจุรายวิชาพลเมืองศึกษาเป็นหลักสูตรบังคับสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (วัย 11-16 ปี) นับตั้งแต่นั้นมากระทรวงศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับ NGOs และองค์กรอื่นๆ เพื่อที่จะหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการฝึกอบรมครู โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ดังต่อไปนี้ (Ted Huddleston, 2015: online)

- a national professional development team
- a secondary-school self-evaluation tool
- training videos for primary and secondary schools
- a full-time, one-year, postgraduate training course
- a formal network of initial teacher training providers
- information leaflets for school governors and parents
- Advanced Skills Teachers for citizenship education
- a teacher’s certificate
- a professional association
- a professional development handbook
- specialist schools
- curriculum materials
- Ofsted (Office for Standards in Education)
- NFER (National Foundation for Educational Research)

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมในวิชาพลเมืองศึกษาจะต้องมีมากกว่าวิธีการเรียนการสอน อย่างเป็นทางการ แต่ยังมีกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโลกกว้างและมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองในอนาคต โดยอาศัยกรอบการจัดกิจกรรม 5 รูปแบบ คือ 1) การตั้งคำถาม 2) ประเมินการเรียน 3) สร้างจุดเชื่อมโยง 4) ตอบสนองอย่างเป็นพลเมืองโลก และ 5) ค้นหามุมมองและคุณค่า ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง ภาคธุรกิจ และนักเรียนต้องการให้โรงเรียนเตรียม

นักเรียนให้มีส่วนร่วมกับโลกอย่างมีประสิทธิภาพ และแนวคิดเรื่องพลโลกก็เป็นสิ่งที่ถูกต้องผ่านการพิสูจน์แล้วว่าจะมีผลดีต่อนักเรียนและโรงเรียน การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกอาจทำได้โดยผ่านหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาจะควรช่วยสร้างความรู้ ค่านิยม ทักษะและทักษะที่เหมาะสมให้แก่ นักเรียนจึงเป็นที่มาของหลักสูตรเพื่อชีวิตหรือหลักสูตรความเป็นพลเมืองโลกในอังกฤษในปัจจุบัน และผ่านการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องจัดกิจกรรมที่สะท้อนความเป็นพลเมืองโลกที่ดี

3.5 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียน

Oxfam (2015) เชื่อว่าการเรียนรู้ การคิด และการปฏิบัติของเยาวชนทั้งในปัจจุบันและเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จที่สร้างให้พลเมืองเกิดความยุติธรรม ความปลอดภัย และยั่งยืนในโลกอนาคต ดังนั้นการพัฒนาอย่างจริงจังในการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทั่วโลกและพัฒนามุมมองที่หลากหลายสามารถทำได้ผ่านการศึกษาสำหรับการเป็นพลเมืองโลก ยังควรรวมถึง การสร้างให้เยาวชนพัฒนาทักษะเพื่อเป็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงและสะท้อนอย่างมีวิจาร์ณญาณผ่านบทบาทนี้ พลเมืองโลกมีลักษณะของบุคคลที่จะต้องมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

- มีความตระหนักในโลกกว้าง
- มีความหยั่งรู้ในบทบาทของตนเองในฐานะของพลเมืองโลก
- มีความเคารพและรู้จักให้คุณค่าในความหลากหลาย
- มีความเข้าใจในการดำเนินไปของโลก
- มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมในสังคม
- มีส่วนร่วมในชุมชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับโลก
- ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างให้โลกมีความเป็นธรรมและยั่งยืน
- รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ

นักเรียนต้องมีความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นในการสร้างโลกที่ยั่งยืนซึ่งต้องพัฒนา ขีดความสามารถหลักดังนี้

- ความรู้และความเข้าใจ หมายถึงรวมถึง การรับรู้ความแตกต่างหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ทักษะ หมายถึงรวมถึง การคิดวิเคราะห์ การสร้างความคิดเห็นของตนเอง การร่วมมือกัน และการจัดการกับความขัดแย้ง
- ค่านิยมและทัศนคติ หมายถึงรวมถึง การมีพันธกรณีต่อความเสมอภาคและเท่าเทียมของสังคม การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และการมีความมั่นใจในตนเอง

ทั้งนี้ Oxfam ได้ระบุคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้และความเข้าใจ ทักษะ และค่านิยมและทัศนคติ โดยแบ่งตามช่วงอายุออกเป็น 6 ช่วง คือ อายุ 3-5 ปี, อายุ 5-7 ปี, อายุ 7-11 ปี, อายุ 11-14 ปี, อายุ 14-16 ปี และ อายุ 16-19 ปี รายละเอียดดังตารางที่ 4.7-4.9

ตารางที่ 4.7 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน “ความรู้และความเข้าใจ”

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
ความเป็นธรรมทางสังคมและความเสมอภาค	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งใดเป็นธรรมและไม่เป็นธรรม - ความสำคัญของความแบ่งปันและดูแลกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของความเป็นธรรม - ตัวอย่างของความยากจนและความร่ำรวยในบริบทต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นธรรมอาจไม่ได้หมายความว่าทุกคนถึงการแบ่งส่วนที่เท่าเทียมกันเสมอไป - เหตุและผลบางประการของความยากจนและความเสมอภาค (รวมถึงความไม่เป็นธรรมทางเพศในชุมชน ประเทศ และระดับโลก) 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางการให้ความหมายและวัดระดับความยากจนและความไม่เท่าเทียมกัน - ความไม่เท่าเทียมกันภายในและระหว่างสังคมและจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร - เหตุและผลเพิ่มเติมเกี่ยวกับของความยากจนและความเป็นเสมอภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาสาเหตุของความยากจน ความไม่เท่าเทียมกันและความสัมพันธ์ของนโยบาย อำนาจ และระบบ - มุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องความยากจน ความไม่เท่าเทียมกันและจะลดปัญหาได้อย่างไร - การเริ่มต้นแก้ปัญหาความยากจน ความไม่เท่าเทียมกันในระดับชาติและนานาชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความท้าทายต่างๆในเรื่องความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน - มุมมองต่างๆเกี่ยวกับความยุติธรรมในสังคมและการสร้างความยุติธรรมในสังคม

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
<p>อัตลักษณ์และความหลากหลาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อัตลักษณ์บุคคลและคุณค่าของแต่ละบุคคล - ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างคนในชุมชนและส่วนอื่นในโลก - สิ่งใดสร้างให้เกิดอัตลักษณ์ของตนเอง - ความเป็นพวกพ้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคมที่แต่ละบุคคลได้รับ - อิทธิพลของแต่ละวัฒนธรรมที่มีผลต่อเรา - ลักษณะของการอคติ - การเหยียดผิว - การเหยียดทางเพศและการป้องกันสิ่งเหล่านี้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประโยชน์และสิ่งที่ทำหายในเรื่องของความหลากหลาย - ผลกระทบของลักษณะเฉพาะกลุ่มอคติและการแบ่งแยก และแนวทางป้องกัน - ความสำคัญของภาษา ความเชื่อและค่านิยมในแต่ละวัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทของภาษาในการแบ่งแยกและกีดกัน - ผลกระทบจากเหตุการณ์ในอดีต (เช่น ทาส และอาณานิคม) ถึงอัตลักษณ์บุคคล วัฒนธรรมและอำนาจในปัจจุบัน 	<ul style="list-style-type: none"> - แง่มุมต่างๆ และการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ - แนวโน้มที่วัฒนธรรมที่โดดเด่นกว่าจะส่งผลกระทบต่อมุมมองและการรับรู้เกี่ยวกับโลกต่อวัฒนธรรมอื่นๆ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
<p>โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งแวดล้อมรอบตัว และในชุมชน - การเชื่อมโยงกับสิ่งอื่น เช่น อาหาร 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างพื้นที่ต่างๆ ในโลก รวมทั้งสภาพของชุมชนตนเอง - ความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - การเชื่อมโยงกันระหว่างคนและประเทศต่างๆ (เช่น การค้าขาย และการสื่อสาร) - การกระทำของชุมชนจะส่งผลอย่างไรต่อโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อมโยงและความเป็นอิสระระหว่างประเด็นเกี่ยวกับโลกและชุมชนของตน - การเปลี่ยนแปลงของโลกและผลกระทบต่อกัน - ผลกระทบของ การตัดสินใจในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับโลกเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความซับซ้อนของโลกาภิวัตน์และประเด็นต่างๆ ในโลก - ความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจของ ประเทศที่ร่ำรวย และประเทศที่ยากจนและผลกระทบ - ผลกระทบ การตัดสินใจและเศรษฐกิจและการเมืองโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลกระทบของโลกาภิวัตน์เกี่ยวกับความมั่นคงและความไม่เท่าเทียมในระดับต่างๆ - การวิเคราะห์เกี่ยวกับการค้า การเงิน การเคลื่อนย้ายของคนและการปกครอง - ในระดับนานาชาติ - สิ่งท้าทายและโอกาสของโลกาภิวัตน์ต่อรัฐและสังคม

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การพัฒนาที่ยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งมีชีวิตและความต้องการ - การศึกษาระดับประถมศึกษา - สิ่งแวดล้อม - แนวโน้ม - การเปลี่ยนแปลงในอนาคต 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลดีและผลเสียของการกระทำของคน (รวมถึงการเลือกของแต่ละบุคคล) - ต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม - คนสามารถทำลายและพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้อย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - การพึ่งพาสิ่งแวดล้อม - ขอบมนุษย์ - พื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (สาเหตุและผลกระทบ) - ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและความแตกต่างระหว่างแผนการรับมือของแต่ละประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - มุมมองที่แตกต่างกันเกี่ยวกับ - การพัฒนาและการวัดระดับ - คุณภาพชีวิต - เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน - สิ่งของที่ขัดขวางการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ - ความสำคัญของการความหลากหลายทางชีวภาพ - สาเหตุเพิ่มเติมของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาและความยั่งยืน - ความเกี่ยวข้องของคุณธรรม จริยธรรม สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - บทบาทของรัฐธุรกิจ องค์กรไม่หวังผลตอบแทนและบุคคลในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - ทฤษฎีการพัฒนา - ลักษณะต่างๆ ของการพัฒนาที่ยั่งยืน - บทบาทของบุคคลมีส่วนร่วมของบุคคลและสิ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนา

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
<p>สันติภาพและความขัดแย้ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลของการกระทำต่างๆ - วิธีการพื้นฐานในการหลีกเลี่ยงจัดการและแก้ความขัดแย้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุของความขัดแย้งและไม่ลงรอยกันในระดับบุคคล ห้องเรียนและครอบครัว - วิธีการในการหลีกเลี่ยง จัดการ และแก้ความขัดแย้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - เหตุและผล บางประการของความขัดแย้งตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับโลก - กลยุทธ์ในการบริหาร แก้ปัญหา และป้องกันความขัดแย้ง รวมถึง การได้ผลประโยชน์ ทั้งสองฝ่าย (win-win) - ตัวอย่างของความขัดแย้งในอดีตและปัจจุบันของสังคมตนเองและสังคมอื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุเพิ่มเติมของความขัดแย้ง ในทุกระดับ - ความสำคัญของ การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง อย่างเป็นธรรมชาติ - บทบาทของการ ประชามติ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อมโยงระหว่างความยุติธรรม สันติภาพ และการรักษา สันติภาพ - ความขัดแย้งทางบวกและสร้างสรรค์ - สงครามและการวิเคราะห์เกี่ยวกับสงคราม 	<ul style="list-style-type: none"> - ความซับซ้อนของ ความขัดแย้งและทำไมบางปัญหาจึงแก้ยาก - บทบาทของ ความขัดแย้งต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับชาติและนานาชาติ 	

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
สิทธิมนุษยชน	<ul style="list-style-type: none"> - ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิในชั้นเรียนและโรงเรียน - ความจำเป็นในการเคารพสิทธิของผู้อื่น - สิทธิมนุษยชนพื้นฐานและสาเหตุที่คนบางกลุ่มไม่ได้รับสิทธินั้นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิเด็กที่เสนอโดยองค์การสหประชาชาติ - เหตุผลที่คนบางคนไม่ได้รับสิทธิ - บุคคลที่มีหน้าที่รักษาสีทธิ (เช่น ครูท้องถิ่นและรัฐบาล) 	<ul style="list-style-type: none"> - การประกาศสิทธิมนุษยชนสากล - ความสำคัญของพลเมือง สังคมและรัฐบาลในการปกป้องและเรียกร้องสิทธิมนุษยชน - ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในอดีตและปัจจุบันและการเคลื่อนไหวในประเทศของตนเองและที่อื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบุประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุการล่วงละเมิดมนุษยชนและปัจจัยทางการเมือง - กฎหมาย สังคมวัฒนธรรม ศาสนา และเศรษฐกิจที่ช่วยรักษาสีทธิมนุษยชนในบริบทต่างๆ - ภาวะผูกพันของรัฐเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ประวัติและปรัชญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน - ลักษณะต่างๆ และแนวคิดของสิทธิมนุษยชน - สิ่งท้าทายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
อำนาจและการปกครอง	<ul style="list-style-type: none"> - กฎในชั้นเรียนและโรงเรียน - ประโยชน์ของกฎ 	<ul style="list-style-type: none"> - จะมีส่วนร่วมในการสร้างกฎและเปลี่ยนแปลงกฎในห้องเรียน/โรงเรียนได้อย่างไร - การแบ่งอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันและสาเหตุที่คนบางกลุ่มไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความจำเป็นของกฎในโรงเรียนและสังคมและคนสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างกฎและเปลี่ยนแปลงกฎได้อย่างไร - รู้หลักการบริหารงานของรัฐบาลและภูมิภาคของตนเองเบื้องต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลพื้นฐานและความแตกต่างเกี่ยวกับการปกครองของประเทศ ภูมิภาค (เช่น สหภาพยุโรป) และโลก - การใช้อำนาจและไม่มีตัวแทนจะส่งผลให้เกิดการกีดกันและแบ่งแยกได้อย่างไร - พลังของกลุ่มคนและบทบาทการเคลื่อนไหวของสังคมและรัฐในการแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการปกครองของโลก - ความร่วมมือในระดับนานาชาติในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ - การขยายตัวของอำนาจและอิทธิพลของแต่ละประเทศ - องค์การจะมีผลกระทบบต่อวัฒนธรรม ทัศนคติ และประสิทธิภาพอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - บุคคล กลุ่มต่างๆ องค์การสาธารณะและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมอย่างไรในการบริหารปกครองระดับโลก - ความไม่เสมอภาคในอำนาจของประเทศมีผลอย่างไรต่อโลก - ปัจจัยที่กีดกันคนไม่ให้มีส่วนร่วมในสิ่งต่างๆ ในระดับโลก ระดับชาติและระดับชุมชน

ตารางที่ 4.8 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน “ทักษะ”

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การคิดวิเคราะห์และ การคิดสร้างสรรค์	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้ามคำถาม - แนะนำแนวทาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้ามคำถาม - ให้ความสำคัญ - ของมุมมอง - ที่แตกต่างกัน - ใช้วิธีการ - ที่หลากหลาย - ในการแก้ปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มแยกแยะกอคติ - และความคิดเห็น - แสดงหลักฐานเมื่อ - ถกเถียงหรือแสดง - มุมมองที่แตกต่าง - คิดแนวทางแก้ไข - ที่เป็นไปได้และ - เสนอแนวคิดใหม่ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเด็นสื่อใน - ประเด็นของอคติ - ความคิดเห็น - ในแง่มุมต่างๆ - วิเคราะห์ - ความคิดเห็นของ - ตนเองและผู้อื่น - เกี่ยวกับคนและ - ประเด็นต่างๆ - เปิดใจต่อแนวคิด - ใหม่ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินและ - สังเคราะห์มุมมอง - ข้อถกเถียงและ - หลักฐานต่างๆ - เกี่ยวกับประเด็น - ต่างๆ และเริ่มใช้ - หลักสถิติ - ระบุคุณค่าที่แท้จริง - สร้างความสัมพันธ์ - ระหว่างแนวคิดและ - ข้อมูล 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินวิธีการต่างๆ - ในการแก้ปัญหา - ของโลก - ประเมินว่าอำนาจ - มีผลอย่างไรต่อ - มุมมอง การแสดง - ความคิดเห็น - การตัดสินใจ - การปกครองและ - การสร้างความรู้ - สังเคราะห์แนวคิด - และพัฒนาแนวทาง - การแก้ปัญหาใน - สังคมท้องถิ่นและ - สังคมโลกใหม่ๆ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การเข้าใจซึ่งกันและกัน	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงความเข้าใจ ความรู้สึกและ ความต้องการ ของบุคคล 	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงความเข้าใจ และค่านึงถึง ความรู้สึกของผู้อื่น - แสดงความสนใจ และค่านึงถึงผู้อื่น นอกกลุ่มและต่าง บริบทกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับพฤติกรรม โดยค่านึงถึง ความรู้สึกของผู้อื่น - เข้าใจบุคคล ในท้องถิ่นและ ชุมชนอื่นๆ - เข้าใจผลกระทบของ อคติและการกีดกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้ว่าบุคคลสื่อถึง อะไรผ่านทาง คำพูด ภาษาท่าทาง และน้ำเสียง - เข้าใจว่า ประสบการณ์ ความเชื่อ และ บุคลิกของแต่ละ บุคคลมีผลต่อ พฤติกรรมและ ความคิดเห็นใน ประเด็นต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังผู้อื่นอย่าง เข้าใจ - มองโลกและปัญหา ต่างๆ ในมุมมองกว้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าใจว่าสภาพสังคม และเศรษฐกิจ จะมีผลต่อมุมมอง และการตัดสินใจ ของบุคคล - เข้าใจความซับซ้อน ของแรงกระตุ้น ในการแสดง พฤติกรรมต่างๆ ในแต่ละสถานการณ์

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
<p>ความตระหนักในตนเอง และการประเมินตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถจัดการกับความรู้สึกได้อย่างดี - รู้ถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองและผู้อื่น - บอกความรู้สึกของผู้อื่นได้ (เช่น มีความสุข เศร้า กังวล) 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักถึงผลของการกระทำของตนเองต่อผู้อื่นและเลือกโดยคำนึงถึงประเด็นนี้ - บังคับประเด็นที่สำคัญของตนเองและผู้อื่น - เรียนรู้จากข้อผิดพลาดและคำแนะนำ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของบุคคลกับประเด็นต่างๆ ที่มีผลกระทบถึงบุคคลในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ - ศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวกับผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง - ประเมินว่าอารมณ์ คำพูด ความรู้สึกของตนเองจะมีผลกระทบอย่างไรต่อผู้อื่นและสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลของสิ่งต่างๆ ในโลก - ประเมินประสบการณ์ การเรียนรู้และข้อเสนอแนะ และใช้สิ่งเหล่านี้ในการเรียนรู้อนาคต 	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ค่านิยมของตนเองที่มีผลต่อการตัดสินใจและการดำรงชีวิต - วิเคราะห์ความคิดของตนเองว่าได้รับผลอย่างไร จากสังคมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ และส่งผลอย่างไรต่อแนวคิดในประเด็นต่างๆ ในปัจจุบัน - สร้างความเข้าใจ ความเข้าใจ ความหมายของพลเมือง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การสื่อสาร	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังผู้เล่าอื่น - สลับกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าร่วมการอภิปรายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ผู้อื่นและส่วนต่างๆ ของโลก - แสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลในประเด็นดังกล่าวข้างต้น - ฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฟังอย่างตั้งใจ ตั้งคำถามและตอบผู้อื่น - แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างชัดเจนโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม - ให้เหตุผล หลักฐานเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของตน 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ - ผ่านสื่อต่างๆ - เป็นผู้ฟังที่ดี - ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้เป็นอย่างดีมีเหตุผลในประเด็นนานาชาติ - วิเคราะห์ผลกระทบในด้านต่างๆ ของการสื่อสารต่อกลุ่มต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฟัง เสนอแนะและประเมินตนเองของผู้อื่นอย่างเหมาะสม - ระบุถึงสิ่งที่ท้าทายในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม
การร่วมมือกันและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม - สลับกันทำกิจกรรมและแบ่งปัน - จัดการการโต้แย้งอย่างสันติ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีส่วนร่วมในการเล่นและการทำงาน - ให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม - เริ่มใช้เทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการคน 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาหรือทำงานให้บรรลุเป้าหมาย - ใช้กลยุทธ์ในการบริหารความโกรธแค้นและอารมณ์ - คุ้นเคย - ใช้มุมมองของผู้อื่นในการแก้ปัญหาและไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีบทบาทต่างๆ ในการทำกิจกรรมกลุ่ม - ใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาความสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงความคิดเห็น บทบาทสมมติในกรณีสถานการณ์กลุ่ม - ระบุสถานการณ์ขณะทั้งสองฝ่ายในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง - แสดงความเข้าใจ มุมมองและวัฒนธรรมที่หลากหลายในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ตอรองอย่างเหมาะสมระหว่างเพื่อนและผู้ใหญ่ - การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท - ใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการแก้ปัญหา

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
ความสามารถในการจัดการในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ขอความช่วยเหลือถ้าไม่แน่ใจว่าจะทำอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - อธิบายเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองและชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - อธิบายความรู้เกี่ยวกับเปลี่ยนแปลง - ใช้กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาที่ท้าทาย - ตระหนักว่าบางกรณีอาจไม่มีคำตอบหรือผิดชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับเปลี่ยนในสถานการณ์ต่างๆ และมองชุมชนและโลกในมุมมองที่หลากหลาย - ศึกษาวิจัยทัศนที่หลากหลาย 	<ul style="list-style-type: none"> - ประยุกต์มุมมองใหม่ๆ ในการเรียนรู้ของตนเอง - ทำเป้าหมายให้เป็นข้อๆ เพื่อบรรลุได้ง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - รับผิดชอบในชีวิตของตนเองและตัดสินใจอย่างชาญฉลาด - รับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์อย่างเหมาะสม
ทราบและรู้ถึงผลของการกระทำ	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยเหลือผู้อื่นในกลุ่มและในชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในชั้นเรียนและโรงเรียน - ไม่นั่งเฉยเมื่อพบสิ่งที่ไม่ยุติธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโรงเรียน - เข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน - แบ่งปันความคิดเห็นและหลักฐานกับผู้อื่นในการตัดสินใจหรือเลือกตัวแทน 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบุและวางแผนการแสดงความคิดเห็นของตนเอง - มีมุมมองที่ท้าทายในเรื่องความไม่เสมอภาคและความไม่ยุติธรรม - เรียนรู้จากการกระทำ 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าใจความจำเป็นในการวิเคราะห์ทัศนคติ และพฤติกรรมของตนเอง - เข้าใจบทบาทของตัวเอง - ตัวแทนผู้ตัดสินใจ - ตั้งเป้าหมายที่เหมาะสมและวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ผลกระทบของการกระทำในประเด็นต่างๆ - ของโลกและมีอิทธิพลอย่างไร - เข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง - นำผู้อื่นให้สนใจประเด็นต่างๆ - ประเด็นต่างๆในโลกและมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.9 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน “ค่านิยมและทัศนคติ”

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
มีอัตลักษณ์และความภูมิใจในตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักในความเป็นตนเองและอัตลักษณ์ของตนเอง - การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและเห็นคุณค่าของความสัมพันธ์กับผู้อื่น - ตระหนักและภูมิใจในตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทัศนคติที่ดีทั้งต่อความเหมือนและต่างของผู้อื่น - เห็นคุณค่าของสิ่งที่สร้างอัตลักษณ์ของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น - เปิดรับความคิดและมุมมองใหม่ๆ ที่ขัดแย้งกับของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ชื่นชมในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และท้องถิ่นกับโลก - ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นและโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ชื่นชมมุมมองต่างๆ ของอัตลักษณ์ของบุคคล
ยึดมั่นในค่านิยมและทางสังคมและความเสมอภาค	<ul style="list-style-type: none"> - การทำงานอย่างไม่เอกรัต - เคารพผู้อื่น - ร่วมมือและผลัดกันทำงานและแบ่งปัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมมือที่จะยืนหยัดและพูดเพื่อผู้อื่น - ยุติธรรมกับผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ปกป้องผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ - ตระหนักถึงความยุติธรรม - สนใจในเรื่องของโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักในความไม่ยุติธรรม - การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและเพิกเฉยต่อสิทธิมนุษยชน - ร่วมมือที่จะแสดงตนต่อต้านความไม่ยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักในความรับผิดชอบทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมต่อท้องถิ่นและโลก - ร่วมมือที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - ยึดมั่นในหลักการของประชาธิปไตย - ความเท่าเทียมกัน - ในสังคมและการกำจัดความยากจน

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
เคารพในเพื่อนมนุษย์และสิทธิมนุษยชน	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มคิดถึงผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น - เคารพในสิทธิของผู้อื่น - เชื่อว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - พร้อมที่จะคิดถึงผลลัพธ์ของการกระทำของผู้อื่น - เชื่อว่าเป็นความรับผิดชอบของทุกคนที่จะต่อต้านการเหยียดผิวและการกีดกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเห็นใจผู้ที่โดนล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่ได้รับความยุติธรรมและถูกเหยียดผิว - ต้องพิทักษ์สิทธิของทุกคน 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้ถึงความจำเป็นและสิทธิในปัจจุบันและอนาคต 	<ul style="list-style-type: none"> - ยึดมั่นในการพิทักษ์สิทธิมนุษยชน
เห็นคุณค่าของความหลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> - มีทัศนคติที่ดีต่อความแตกต่างและความหลากหลาย - พร้อมที่จะรับฟังแนวคิดของผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นคุณค่าของทุกคนเท่าเทียมกัน - พร้อมที่จะรับฟังแนวคิดของผู้อื่น - ด้วยความเคารพถึงแม้ว่าจะมีความคิดที่แตกต่างกัน - พร้อมที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นคุณค่าของความแตกต่าง - เห็นประโยชน์ของการรับฟังความคิดเห็นและมุมมองที่หลากหลาย 	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพในสิทธิการแสดงความเห็นของผู้อื่น - พร้อมที่จะโต้แย้งมุมมองที่ไม่เป็นธรรมและกีดกันผู้อื่น - รู้ถึงมุมมองที่หลากหลายในแต่ละประเด็นและเข้าใจว่าเสียสละในใหญ่ไม่ได้ถูกเสมอไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ชื่นชมว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้อื่น - ความต้องการที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระวังอคติและความลำเอียงของตนเองและพัฒนาตนเอง - เห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่หลากหลาย

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
รักษาสีสิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นในการพัฒนาที่ยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> - ชื่นชมและรักภาษา สิ่งรอบตัวและสิ่งแวดล้อม - มีความอยากรู้เกี่ยวกับโลก - เริ่มที่จะเห็นคุณค่าของทรัพยากร 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและพร้อมที่จะดูแลรักษา - รักษาทรัพยากรและไม่ใช้อย่างสิ้นเปลือง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากร - พร้อมที่จะปกป้องรักษาสีสิ่งแวดล้อมทั้งของท้องถิ่นและของโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ชื่นชมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม - ตระหนักถึงผลกระทบของการดำรงชีวิตและการใช้ทรัพยากรของมนุษย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นห่วงอนาคตของโลกและคนในยุคถัดไป - พร้อมที่จะเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตของตนเอง - พร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการวางนโยบายและเป็นผู้ตัดสินใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - พร้อมที่จะเป็นผู้นำและสนับสนุนผู้อื่นในการรณรงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
มีส่วนร่วมและไม่แบ่งแยก	<ul style="list-style-type: none"> - พร้อมที่จะทำงานอย่างเป็นธรรมชาติและทำงานร่วมกับผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - พร้อมที่จะมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน - เชื่อว่าทุกคนไม่ควรถูกกีดกันและสามารถมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่างๆ ในโรงเรียน - ไม่แบ่งแยกกันผู้อื่นถึงแม้ว่าจะไม่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม - พร้อมที่จะบรรลุข้อตกลงด้วยวิธีการรวมขอม 	<ul style="list-style-type: none"> - ยึดมั่นที่จะสนับสนุนกระบวนการประชาธิปไตยและเรียนรู้บทบาทของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ยึดมั่นในหลักการของการมีส่วนร่วมและตัดสินใจของผู้อื่น

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	อายุ 3-5 ปี	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
<p>เชื่อว่ามนุษย์สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อว่าทุกคนสามารถพัฒนาสิ่งรอบตัวและสนับสนุนกันและกันได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อว่าคนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่มได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อว่าบุคคลและกลุ่มสามารถทำให้เกิดการพัฒนาดได้ - พร้อมที่จะร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - พร้อมที่จะแสดงจุดยืนในประเด็นเกี่ยวกับโลก - เชื่อว่าคนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ถ้าร่วมมือกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - พร้อมที่จะตรวจสอบทัศนคติและพฤติกรรมของตนเอง - พร้อมที่จะทำงานเพื่อการพัฒนาโลกที่ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - พร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นและโลก

3.6 การประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ

การศึกษาเรื่องพลเมืองศึกษาไม่ได้ถูกบังคับในระดับประถมศึกษา (ประเมินผลในรายวิชาพลเมืองศึกษา (อายุระหว่าง 5 ถึง 11 ปี) อย่างไรก็ตาม โรงเรียนจำเป็นต้องบันทึกความก้าวหน้าของผู้เรียนในส่วนของความเป็นพลเมืองลงในรายงานเพื่อให้ผู้ปกครองพิจารณา ซึ่งรูปแบบการบันทึกข้อมูลจะเป็นไปตามที่โรงเรียนกำหนดขึ้น ในส่วนของการประเมินในระดับมัธยมศึกษาจะมีความแตกต่างออกไปเพราะเป็นหลักสูตรบังคับสำหรับผู้เรียนวัย 11-16 ปี โรงเรียนจำเป็นต้องบันทึกความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนรายบุคคลในรายวิชานี้ รวมทั้งในรายงานประจำปีที่ต้องส่งให้ผู้ปกครองทราบ และการประเมินจะเกิดขึ้นในช่วงสุดท้ายของ Key stage 3 (อายุ 14 ปี) แต่จะไม่มีข้อบังคับให้ต้องประเมินนักเรียนในช่วงปลาย Key stage 4 แต่บางโรงเรียนก็ใช้การประเมินผ่าน GCSE (General Certificate of Secondary Education) ซึ่งมีนักเรียนกว่า 300,000 คนที่เข้าเรียนคอร์สพลเมืองศึกษาของ GCSE

การประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศอังกฤษดำเนินการโดย Qualifications and Curriculum Authority (QCA) ซึ่งมีแนวคิดที่จะประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ความมุ่งหวังทางมาตรฐานและผลสัมฤทธิ์เกิดความชัดเจนขึ้น และจะช่วยสร้างความมั่นใจในความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอนและกระตุ้นนักเรียน เนื่องจากนักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมิน ซึ่งนักเรียนจะมีความชัดเจนเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนในการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งผู้สอนจะชัดเจนเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่อยู่ในความดูแลของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป การพัฒนาการเรียนรู้ผ่านระบบการประเมินขึ้นอยู่กับหลักการ 5 ประการ ดังนี้

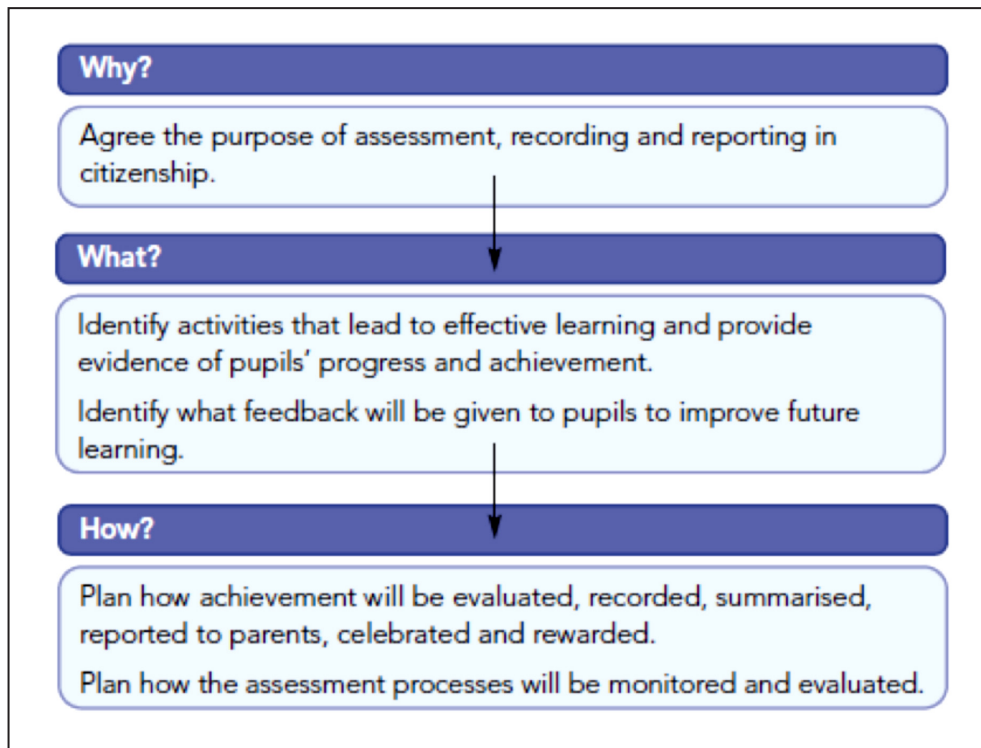
- 1) ให้ผลสะท้อนกลับที่มีประสิทธิภาพแก่นักเรียน
- 2) ส่งผลเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของนักเรียน
- 3) ปรับการเรียนการสอนตามผลของการประเมิน
- 4) ตระหนักถึงอิทธิพลของการประเมินอย่างลึกซึ้ง อันจะนำมาซึ่งแรงจูงใจและความนับถือตนเองของนักเรียน ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อการเรียนรู้
- 5) นักเรียนสามารถประเมินตนเองได้และเข้าใจแนวทางในการพัฒนาตนเอง

การวางแผนการประเมินความเป็นพลเมือง

ในทุกการประเมินไม่ว่าจะมุ่งเฉพาะส่วนของการเรียนหรือสังเคราะห์ภาพรวมทั้งระบบการศึกษาของนักเรียน จะต้องมีการดำเนินการดังนี้

- 1) วางแผนจากจุดเริ่มต้นของการสอนและการเรียน
- 2) สะท้อนผลการเรียนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทุกคน และยอมรับในรูปแบบการเรียนและความฉลาดของแต่ละคน
- 3) วัดในสิ่งที่ได้กำหนดคุณค่าไว้ เช่น แสดงความสามารถในการเป็นส่วนหนึ่งในการอภิปรายกลุ่ม ไม่ใช่วัดเฉพาะมุมมองที่ง่ายที่จะวัด เช่น ความรู้ในส่วนที่เป็นข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว (knowledge of facts)
- 4) ไม่ควรตัดสินบุคลิกภาพ หรือคุณค่าของนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือจากครอบครัว
- 5) สนับสนุนวิธีการไปสู่ความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
- 6) ให้นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้ในแนวทางของตัวเอง

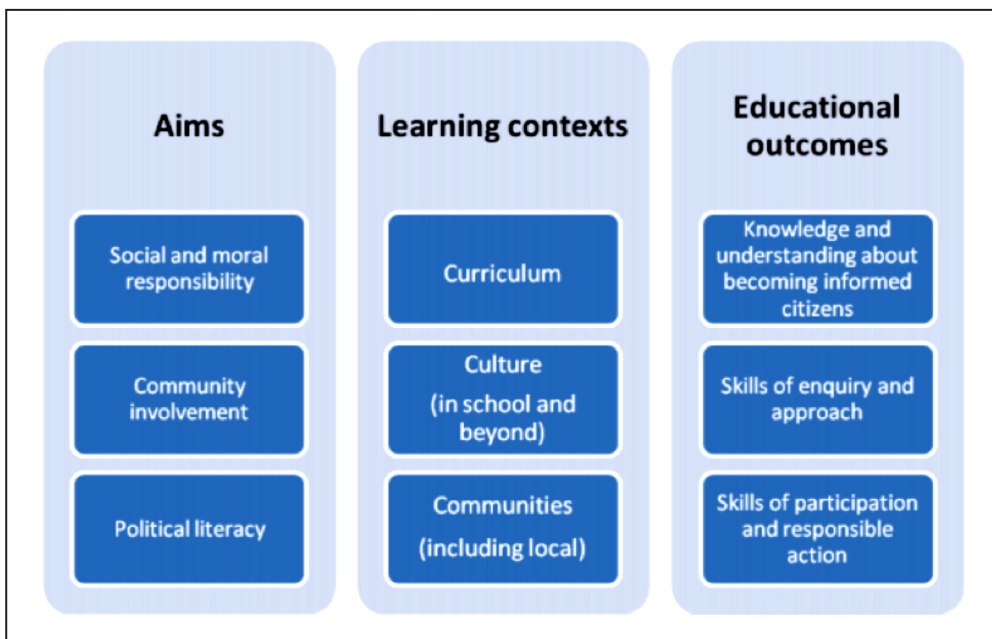
การประเมินจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานและผลสัมฤทธิ์ โดยผ่านกระบวนการ 3 ขั้นตอนที่จะส่งเสริมให้การประเมินคุณภาพพลเมือง ให้เกิดประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.8 A Simple Three-step Process

ที่มา: Qualifications and Curriculum Authority, 2006: 54-55

ในส่วนของ The Citizenship Advisory Group (CAG) ระบุถึง เป้าหมาย และผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรความเป็นพลเมืองไว้ ประกอบด้วย 1) เป้าหมาย ได้แก่ ความรับผิดชอบทางคุณธรรมและสังคม ความสัมพันธ์กับชุมชน และความรู้พื้นฐานทางการเมือง 2) บริบทการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักสูตร วัฒนธรรมในโรงเรียน และชุมชน และ 3) ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นพลเมือง ทักษะการสืบเสาะหาความรู้ และทักษะการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ ดังภาพที่ 4.9

ภาพที่ 4.9 เป้าหมาย บริบทการเรียนรู้ และผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่คาดหวังของความเป็นพลเมือง
ที่มา: Department for Education, 2010: online

โรงเรียนและครูได้รับการส่งเสริมให้พัฒนารูปแบบการประเมินนักเรียนในเรื่องความเป็นพลเมืองให้หลากหลาย ทั้งการประเมินระหว่างเรียนและประเมินผลรวม การประเมินระหว่างเรียนเกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติโดยใช้วิธี Assessment FOR learning (AfL) และ การประเมินผลรวมใช้วิธี Assessment OF learning (AoL) ซึ่งทั้งสองวิธีการทำให้การประเมินมีความครอบคลุมหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งสามารถประเมินได้จากหลักฐานที่เป็นงานเขียน การอภิปราย การโต้แย้ง การนำเสนอ การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อนร่วมชั้น และโครงการวิจัย

4. แนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ

ในปัจจุบันมีความคาดหวังจากรัฐบาลให้โรงเรียนมีความเป็นเจ้าของหลักสูตรพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่นมากขึ้นจึงเป็นโอกาสของโรงเรียนที่จะทบทวนวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาและโดยแนวคิดหลักที่มีหลักฐานชัดเจน พบว่าครู นักเรียน ผู้ปกครอง รวมทั้งธุรกิจต่างๆ ต้องการให้โรงเรียนเตรียมนักเรียนให้พร้อมเข้าสู่โลกในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกว่าที่เป็นอยู่ โรงเรียนเองก็ต้องการทำให้หลักสูตรมีความหมายมากขึ้นสำหรับนักเรียน โดยการกลับไปพิจารณาวัตถุประสงค์โดยรวมของหลักสูตรสถานศึกษา (Oxfam, 2012: online)

ด้วยความต้องการแสดงความเป็นอิสระมากขึ้น บางโรงเรียนได้แสดงออกโดยการใช้รูปแบบหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ๆ ที่แตกต่าง แสดงความเป็นตัวตนของโรงเรียนมากขึ้น เช่น การใช้หลักสูตร IB และการใช้หลักสูตรการเป็นพลเมืองโลก เนื่องจากเห็นว่า หลักการสำคัญของการเป็นพลเมืองโลก สามารถช่วยโรงเรียนสร้างวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดเรื่องพลเมืองโลกยังสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมต่างๆ ที่เชื่อมความสนใจเข้ากับประสบการณ์และความคิดเห็นของนักเรียน อีกทั้งในปัจจุบันมีสื่อการเรียนการสอนมากมายที่จะช่วยสนับสนุนโรงเรียนตามแนวคิดนี้ โรงเรียนในอังกฤษหลายแห่งจึงทบทวนหลักสูตรโดยจัดให้มีวิสัยทัศน์และกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตในความเป็นพลเมืองโลกมากขึ้น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียนต่อการเป็นพลเมืองโลก

วิธีหรือแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่อังกฤษทำอยู่ในปัจจุบัน คือ การส่งเสริมผ่านหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยความเชื่อที่ว่า แนวคิดเรื่องการเป็นพลเมืองโลกจะช่วยโรงเรียนในการสร้างวิสัยทัศน์ และสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหมายต่อนักเรียน โรงเรียนควรจะต้องสร้างหลักสูตรแบบรอบด้าน มีความหมาย และเชื่อมโยงนักเรียนกับโลกจริงอย่างมีประสิทธิภาพ

Burton, D. & May, S. (2015) ศึกษาแบบการจัดการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลกในระดับมัธยมศึกษาของประเทศอังกฤษ พบว่า การสอนอาจเป็นได้ทั้งรูปแบบรายวิชาหรือสอนแบบบูรณาการในรายวิชาอื่นๆ โดยส่วนใหญ่มักจะพบว่าใช้สอดแทรกไปในการสอนในเรื่องของบุคลิก สังคม สุขภาพและเศรษฐกิจ (Personal, Social, Health and Economic Education: PSHE) มากถึง 2 ใน 3 ส่วนของโรงเรียนที่ทำการวิจัย มีเพียงส่วนเดียวเท่านั้นที่นำเอาการศึกษาเรื่องพลเมืองโลกมาเป็นรายวิชาเฉพาะ และจากรายการศึกษาระยะยาวของกระทรวงศึกษาธิการของอังกฤษ พบว่า ครูส่วนใหญ่คิดว่าพลเมืองศึกษา (Civic Education) เป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุดผ่านองค์รวมภายในโรงเรียน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ครูมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

ปัจจุบันอังกฤษมีรูปแบบหลักสูตรหลายรูปแบบที่สามารถช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้โรงเรียนนำไปใช้ได้ หลักสูตรเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถอย่างบูรณาการข้ามวิชา ทำให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมกับประเด็นปัญหาของโลกด้านต่างๆ

รูปแบบต่อไปนี้เป็นรูปแบบที่เป็นที่นิยมกว้างขวาง

- The International Baccalaureate (2015) เป็นรูปแบบหลักสูตรและการประเมินผลที่ได้รับ การยอมรับในระดับนานาชาติ ซึ่งเน้นผลลัพธ์ คือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 10 ประการ ซึ่งรวมทั้ง ความใฝ่รู้ การเป็นนักคิด การเป็นนักสื่อสาร ความกล้าเสี่ยง การมองตนเอง เป็นต้น
- RSA Opening Minds (2015: online) เป็นรูปแบบหลักสูตรแบบองค์รวมเน้นขีดความสามารถ 5 ประการคือ การเป็นพลเมือง การเรียนรู้ การจัดการข้อมูล ความสัมพันธ์กับผู้คนและการจัดการสถานการณ์ต่างๆ
- Domain Based แนะนำโดย The Cambridge Primary Review (2010) เน้นเป้าหมาย 12 ประการ เพื่อช่วยเสริมสร้างความเท่าเทียม การมอบอำนาจ ความถนัด และความเป็นเลิศ

- The Index for Inclusion (Centre for Studies on Inclusive Education, 2002) เป็นแนวทางการให้ทั้งโรงเรียนมีส่วนร่วม Whole school approach ซึ่งใช้เป็นฐานเรื่องค่านิยมแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีกรอบหลักสูตรตามฐานนี้ให้โรงเรียนนำไปใช้ แนวทางนี้เป็นที่นิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะนี้มีเครือข่ายที่ใช้อยู่มากมาย

การบูรณาการข้ามวิชานั้นทำได้โดยการออกแบบหลักสูตรโดยใช้มากกว่าหนึ่งวิชา ในอังกฤษนั้น Geographical Association แสดงวิธีการที่ครูจะออกแบบหลักสูตรจากประสบการณ์และความสนใจของนักเรียน และยังเน้นความสำคัญของความจำเป็นที่จะต้องรู้ (need to know) หมายถึง การสร้างความสงสัยใคร่รู้มากกว่าความต้องการสอบผ่านเพียงอย่างเดียว สำหรับ The Qualifications and Curriculum Authority แนะนำให้โรงเรียนเริ่มสร้างหลักสูตรโดยการสร้างวิสัยทัศน์ ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ต้องการได้รับจากหลักสูตรของโรงเรียน ปรับให้เป็นความจำเป็นที่จะต้องรู้ จากนั้นสร้างหลักเกณฑ์และกิจกรรมของหลักสูตรตามมา ทำการลดข้อกำหนดต่างๆ ตามหลักสูตรแห่งชาติลง ซึ่งจะทำให้โรงเรียนมีอิสระในการสร้างเป้าหมายของตนเอง และสร้างกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้นมากขึ้น การทำตามแบบที่ทั้งสองหน่วยงานนี้แนะนำจะทำให้ได้หลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกได้มากขึ้น

Oxfam (2015) ระบุถึงแนวทางของโรงเรียนในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

1) บรรยากาศโรงเรียน (School Ethos) โรงเรียนจะต้องมีวิสัยทัศน์ สภาพแวดล้อม และการพัฒนาที่สะท้อนถึงการส่งเสริมการเรียนการสอนในเรื่องความเป็นพลเมืองโลกให้กับนักเรียน

2) หลักสูตร (Curriculum) มีหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก สอดแทรกอยู่ในหลายวิชาและหลายระดับชั้น

3) การมีส่วนร่วม (Participation) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในหลักสูตรและโครงการ ทั้งในและนอกโรงเรียน ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก

4) การพัฒนาบุคลากร (Staff Development) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกและแนวทางการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วม รวมถึงการวางแผนเวลาเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในโครงการ

5) การส่งต่อ (Transition) การส่งต่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก จากระดับประถมสู่มัธยม เพื่อเสริมสร้างค่านิยมดังกล่าวในการศึกษาที่สูงขึ้น และต่อเนื่องไปถึงในที่ทำงาน

6) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Engagement) พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก และให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในแนวทางดังกล่าว

อีกวิธีหรืออีกแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่อังกฤษกำลังทำอยู่ คือ การส่งเสริมผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูอาจสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกได้ โดยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับประเด็นปัญหาโลกเช่น ปัญหาความยากจน ความแตกต่างหลากหลาย การพึ่งพากัน และเรื่องสิทธิมนุษยชน นักเรียนสามารถทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับชุมชน สื่อสารมวลชน การเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ เป็นต้น

Department of Education (2010) ของประเทศอังกฤษได้ศึกษาวิจัยระยะยาวในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกตั้งแต่ปี 2001-2010 (CELS) พบว่าการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดความคงทนของพฤติกรรมนักเรียนได้ในระยะยาวหากโรงเรียนมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดให้มีการเรียนวิชาพลเมืองศึกษาในตารางเรียนอย่างชัดเจนมากกว่า 45 นาทีต่อสัปดาห์
- (2) ขอแนะนำให้มองไปที่การตรวจสอบภายนอกหรือการให้การรับรองรูปแบบการเรียนรู้ การเป็นพลเมืองเพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ต่อตัวนักเรียน
- (3) สนับสนุนการปฏิบัติตามบทเรียนการสร้างความเป็นพลเมืองที่ครูได้พัฒนาขึ้นและไม่ผนวกเข้ากับรายวิชา PSHE

(4) จัดให้มีการศึกษาความเป็นพลเมืองตลอดการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งในปีที่ 12 และ 13 ในช่วงผู้เรียนมีอายุ 16 ถึง 18 ปี เพื่อให้พฤติกรรมของความเป็นพลเมืองยังคงอยู่เมื่อเวลาผ่านไป

(5) พิจารณาให้การสนับสนุนและฝึกอบรมเกี่ยวกับพลเมืองศึกษาทั้งในด้านความรู้ สื่อ การฝึกอบรมครู เพื่อให้แน่ใจได้ว่าเยาวชนจะได้รับโอกาสที่เพียงพอในการเข้าถึงความรู้ ทักษะ และทัศนคติตามที่ควรจะเป็น

(6) ต้องแน่ใจได้ว่าโรงเรียนและครูได้รับการสนับสนุนและอบรมเพียงพอในเรื่องของพลเมืองศึกษาเพราะความยั่งยืนของการเป็นพลเมืองไม่ได้เกิดจากครูเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงผู้บริหาร ในโรงเรียน ท้องถิ่น นโยบายรัฐ และองค์กรต่างๆ

อาจกล่าวโดยสรุปว่า หากต้องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้นักเรียน โรงเรียนอาจจะกลับไปพิจารณาเพิ่มเติมเรื่องต่อไปนี้ คือ นำหลักการเรื่องขีดความสามารถหลักของการเป็นพลเมืองโลกมาใช้ดังนี้

- นำแนวคิดนี้มาสร้างวิสัยทัศน์ของหลักสูตร
- นำแนวคิดนี้มาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน
- ศึกษาเพิ่มเติมรูปแบบหลักสูตรตามแนวคิดนี้ที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน เช่น หลักสูตร IB

อย่างไรก็ตาม นั่นต้องขึ้นอยู่กับบรรยากาศสภาวะแวดล้อมหรือวัฒนธรรมของโรงเรียน ความเชื่อ ความสนใจของครูและผู้นำในโรงเรียนด้วย

5. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกในประเทศอังกฤษมีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องมากกว่า 10 ปี ซึ่งมีการพัฒนานโยบายและหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการประเมินผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ทันต่อเหตุการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่การจัดการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยยังถือว่า เป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่จะต้องเรียนรู้และศึกษาจากบทเรียนของประเทศต่างๆ รวมทั้งของประเทศอังกฤษเพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดขึ้นจริงอย่างมีประสิทธิภาพต่อนักเรียนต่อไป ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทยจากบทเรียนของประเทศอังกฤษมีดังต่อไปนี้

5.1 การกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

การกำหนดนโยบายใดๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนในระยะยาวจำเป็นต้อง มีการวางแผนที่ชัดเจนและการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกก็เช่นเดียวกัน หากรัฐบาลประเทศอังกฤษไม่มีการกำหนดนโยบายออกมาให้ผู้รับนโยบายดำเนินการตามได้อย่างชัดเจน การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติก็อาจไม่เกิดขึ้นดังเช่นช่วงแรกของการนำแนวคิดนี้เข้าสู่โรงเรียนในอังกฤษ หากแต่

ด้วยแนวคิดนี้ได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อยๆจนเป็นที่ยอมรับในความสำเร็จจำเป็นทำให้รัฐบาลและหน่วยงานรวมทั้งประชาชนให้การสนับสนุนทำให้เกิดผลในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่านโยบายของประเทศอังกฤษได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 1997 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการพัฒนาปรับปรุงนโยบายอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ จากเดิมที่นำไปแทรกไว้ในรายวิชาจนกระทั่งปัจจุบันมีการแยกออกมาเป็นรายวิชาพลเมืองศึกษาจนกระทั่งเป็นวิชาพลเมืองโลกศึกษาในที่สุด สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายที่จริงจังของรัฐบาล นอกจากนี้รัฐบาลเองก็พยายามสร้างความเข้มแข็งของนโยบายด้วยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรภายนอกเพื่อสนับสนุนนโยบายนี้ แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและเห็นความสำคัญอย่างแท้จริงในการปรับพลเมืองของตนเองให้มีความเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพในอนาคต

5.2 การกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกและสื่อสารเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกจำเป็นจะต้องมีเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพราะจะช่วยส่งผลต่อการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกัน อันจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามต้องการ อย่างไรก็ตามการกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์จะต้องมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ ดังเช่นในประเทศอังกฤษที่ได้ศึกษาบริบทของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วน 3 ด้าน ประกอบด้วย กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization World) การเคลื่อนย้ายของประชากร (Demographic Change) และการแข่งขันของตลาดแรงงานโลก (Competitive Global Labour Markets) การส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกจึงมีเป้าหมายใหญ่ที่จะสร้างพลเมืองในประเทศให้มีความสามารถในการปรับตัวตามให้ได้ นำมาสู่การจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกที่มีประเด็นสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (1) การศึกษาเพื่อสันติภาพ (2) สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย สามารถเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อทำให้เกิดผลผลิตจากความร่วมมือในบริบทที่แตกต่าง (3) ความตระหนักเกี่ยวกับโลก รวมถึงสิ่งแวดล้อม และ (4) มีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในชุมชนทุกระดับเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและยั่งยืนบนโลก นอกจากนี้ยังต้องมีการสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองโลกให้เกิดขึ้นในสังคมผ่านช่องทางสื่อในทุกๆ ด้าน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญและค่อยๆ แทรกซึมเข้าไปในความคิดและจิตใจของพลเมืองทุกคนในประเทศ

5.3 การสร้างเครือข่ายหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลก

ความสำเร็จในการจัดการศึกษาจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปราศจากความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรอิสระต่างๆ ทั้งในแง่ของความรู้และงบประมาณ ประเด็นหนึ่งที่รัฐบาลของอังกฤษต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เป็นอย่างมาก คือ เรื่องการพัฒนาครูในเรื่องของการสอนเรื่องพลเมืองโลก เนื่องจากประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่ได้บรรจุพลเมืองศึกษาเข้าไปในหลักสูตร ซึ่งการเริ่มต้นมักจะเป็นสิ่งที่ยากเสมอโดยเฉพาะในฐานะผู้ริเริ่มบุกเบิกซึ่งไม่มีตัวอย่างและฐานความรู้เป็นทุน รัฐบาลอังกฤษจำเป็นต้องสร้างความรู้ให้กับบุคลากรครูอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ซึ่งอาจจะต้องใช้งบประมาณที่สูงมากตามไปด้วย จากการศึกษาค้นคว้าว่ามีหน่วยงานและองค์กรอิสระจำนวนมากกว่า 10 แห่ง ที่เข้ามาเติมเต็มในด้านนี้ ไม่ว่าจะเป็น Oxfam, Ofsted (Office for Standards in Education), NFER (National Foundation for Educational Research), Advanced Skills Teachers for citizenship education

เป็นต้น รวมทั้งยังมีช่องทางเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ได้รับการพัฒนาและสนับสนุนจากเอกชน เช่น a secondary-school self-evaluation tool, curriculum materials เป็นต้น ดังนั้น จะปฏิเสธไม่ได้เลยว่า เครือข่ายความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นเพื่อช่วยขับเคลื่อนนโยบายนี้

5.4 สร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกทั้งในและนอกห้องเรียน

ความเป็นพลเมืองโลกไม่ใช่สิ่งที่จะสามารถสร้างได้จากในห้องเรียนเท่านั้น แต่จำเป็นต้องสร้างจากนอกห้องเรียนให้เกิดขึ้นทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน ถ้าหากนักเรียนออกจากห้องเรียนหรือโรงเรียนแล้วไปอยู่ในครอบครัวหรือชุมชนที่ไม่ได้ตระหนักหรือให้ความสำคัญกับ ความเป็นพลเมืองโลก การปรับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้เรียนก็ย่อมเป็นไปได้ยาก ดังเช่น Oxfam (2015) ระบุถึงแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกไว้ว่าจะต้องส่งเสริมใน 6 ด้าน คือ 1) ลักษณะพื้นฐานของโรงเรียน (School ethos) 2) หลักสูตร (The curriculum) 3) การมีส่วนร่วม (Participation) 4) การพัฒนาบุคลากร (Staff development) 5) การส่งต่อ (Transition) และ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community engagement) ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกขึ้น

5.5 การพัฒนาครูและบุคลากรของโรงเรียนที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานพลเมืองโลกศึกษา

Oxfam (2015) กล่าวว่า การพัฒนาครูและบุคลากรจำเป็นต้องสร้างให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก รวมถึงแนวทางการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วม การวางแผนเวลาเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตร บทบาทของครูและบุคลากรเป็นในลักษณะของผู้กระตุ้นหรือผู้ให้การสนับสนุนนักเรียน ทั้งนี้ครูและบุคลากรจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานในการรับรู้เข้าใจ และต้องรับรู้สภาพปัญหาของโลกในปัจจุบันต้องเข้าใจและยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้จากความเห็นต่าง โดยเฉพาะในเรื่องความเชื่อทางการเมืองและความรักชาติศาสนา และที่สำคัญจะต้องทำให้นักเรียนสามารถค้นพบตัวตนของตัวเองและส่งเสริมให้รู้จักบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ซึ่งการพัฒนาให้ครูและบุคลากรเกิดลักษณะดังกล่าวได้นั้นจะต้องมีแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนทางด้านความรู้และการฝึกอบรมอย่างหลากหลายและเข้าถึงทุกกลุ่ม ดังเช่นในประเทศอังกฤษที่มีทีมงานฝึกอบรม มีเว็บไซต์ให้ความรู้ และอำนวยความสะดวกในด้านกิจกรรม สื่อการสอน สิ่งเหล่านี้จะช่วยแบ่งเบาภาระให้ครูและบุคลากรได้อย่างมาก

5.6 การจัดหา/จัดทำ/ระดมทรัพยากรทางการเรียนการสอนด้านพลเมืองโลกศึกษา ให้มีความพร้อมอย่างเหมาะสม

การจัดการเรียนการสอนด้านพลเมืองโลกศึกษาในช่วงแรกๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ประเด็นหนึ่งมาจากการไม่มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรไปใช้ในเรื่องนี้เท่าที่ควร หรือ อาจกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีให้การสนับสนุนเลย ทำให้ต่อมารัฐบาลอังกฤษได้ให้ความสำคัญมากขึ้นในการจัดสรรทรัพยากรในการเรียนการสอนด้านพลเมืองศึกษาและพลเมืองโลกศึกษา ด้วยความจำเป็นที่ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาพลเมืองศึกษาจะต้องมีมากกว่าวิธีการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการในห้องเรียน แต่จะต้องมีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้โลกกว้างและมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองในอนาคต ซึ่งการจัดให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นจะต้องมีทรัพยากรที่เพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ สถานที่ สื่อ อุปกรณ์ ทั้งนี้ รัฐบาลอังกฤษได้ระดมทุนอย่างเต็มที่ในด้านนี้ อาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหน่วยงานและองค์ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องรัฐบาล

อังกฤษได้ใช้ความรู้ความสามารถทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเข้ามาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านพลเมืองโลก ศึกษาอย่างมาก เช่น จาก Oxfam, UNESCO และอื่นๆ เป็นต้น

5.7 การกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจนเพื่อการนำไปสู่ การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

การกำหนดคุณลักษณะที่ชัดเจนจะนำไปสู่แนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่ง Oxfam (2015) ได้กำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ ประกอบด้วย (1) ตระหนักในโลกกว้าง (2) รู้เท่าทันในบทบาทของตนเองในฐานะของพลเมืองโลก (3) เคารพและให้คุณค่าในความหลากหลาย (4) มีความเข้าใจในการดำเนินไปของโลก (5) มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมในสังคม (6) มีส่วนร่วมในชุมชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับโลก (7) ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างให้โลกมีความเป็นธรรมและยั่งยืน และ (8) รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นของการเป็นพลเมืองโลกในอนาคต การกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจนเป็นสิ่งแรกที่จะต้องทำเนื่องจากไม่มีการกำหนดอย่างชัดเจนก็จะเท่ากับการไม่ได้กำหนดเป้าหมายของการทำงานทำให้ไม่มีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียน และหากปล่อยให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกมีความคลุมเครือหากผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจไม่ตรงกัน การจัดการศึกษาไปสู่เป้าหมายย่อมยากขึ้นหรืออาจผิดพลาดหรือถึงขั้นเป็นไปได้ ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรระดมสมองกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจนเพื่อกำหนดทิศทางวิธีการหรือกระบวนการในการจัดการเพื่อไปสู่ความสำเร็จ ทั้งยังเป็นการช่วยลดความเสียหายของครูผู้สอนหรือ ฝ่ายจัดการศึกษาในส่วนที่อาจจะถูกกล่าวโทษในเรื่องการครอบงำความคิด การทำให้เกิดการฝึกฝัลัทธิต่างๆ และความเชื่อทางการเมืองและความเชื่ออื่นๆ ให้แก่ผู้เรียนด้วย

5.8 การกำหนดให้มีวิชาความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรทุกชั้นปีในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 นี้ในประเทศอังกฤษมีบุคคลที่มีชื่อเสียงทั้งที่เป็นนักการเมืองและนักการศึกษาหลายรายได้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมือง และพยายามจะให้จัดการศึกษาในเรื่องนี้แยกออกมาจากการเรียนรู้โดยทางอ้อมที่ผ่านทางการเรียนรู้จากวิชาอื่นๆ หรือ จากกิจกรรมอื่นๆ มาเป็นการจัดการศึกษาวิชาความเป็นพลเมืองอยู่ในหลักสูตรแห่งชาติ โดยบังคับให้เรียนในระดับ Key stage 3 และ Key stage 4 (อายุ 11-16 ปี) ส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกสามารถทำได้ทั้ง 2 รูปแบบ แบบแรกคือการสอดแทรก บูรณาการลงไปในทุกรายวิชา แบบที่สองคือการกำหนดให้เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร ซึ่งหากจะให้ครูและนักเรียนตระหนักถึงความสำคัญก็ควรที่จะกำหนดลงไปเป็นรายวิชา และระบุลงไปในตารางสอนในทุกๆ สัปดาห์ ทั้งนี้ การสร้างความเป็นพลเมืองโลกจะต้องเริ่มตั้งแต่วัยประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้พฤติกรรมขาดหายไปและเกิดความยั่งยืน เป็นที่น่าสังเกตว่าในแม้ในระดับอุดมศึกษาในหลายมหาวิทยาลัยในอังกฤษก็มีการบรรจุวิชาพลเมืองโลกศึกษาไว้โดยเฉพาะในระดับปริญญาบัณฑิตนอกจากจะจัดให้เป็นกิจกรรมเสริมให้แก่นักศึกษา เช่น กิจกรรมค่ายอาสา กิจกรรมเปิดโลกกว้าง กิจกรรมทำงานข้ามชาติระหว่างปิดภาคการศึกษา เป็นต้น

5.9 การกำหนดกรอบกิจกรรมตามหลักสูตรและกิจกรรมเสริมโดยใช้เป้าหมายที่สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ต้องการอย่างชัดเจนเพื่อการนำสู่การปฏิบัติ

หลักสูตรในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกต้องประกอบด้วย การสอนให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ใน 3 ด้าน คือ 1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) 2) ทักษะ (Skills) และ 3) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and attitudes) ในเรื่องต่างๆ โดยทักษะความร่วมมือและการสื่อสารเริ่มต้นสอนในปีการศึกษาแรก และพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดขึ้นใช้เพื่อกระตุ้นให้คิด อภิปรายและวางแผนการสอนเรื่องความเป็นพลเมืองโลก การกำหนดกรอบของกิจกรรมและวางเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ของนักเรียนที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ 1) การตั้งคำถาม 2) ประเมินการเรียนรู้ 3) สร้างจุดเชื่อมโยง 4) ตอบสนองอย่างเป็นพลเมืองโลก และ 5) ค้นหามุมมองและคุณค่า ทั้งนี้ ในแต่ละรูปแบบ ได้มีการกำหนดตัวอย่างกิจกรรมที่มีความชัดเจนและเป็นขั้นตอนบรรจุอยู่ในคู่มือของ Oxfam โดยมีความสอดคล้องระหว่างกันเป็นอย่างดี ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการที่จะนำแนวคิดดังกล่าว มาประยุกต์ใช้ ก็อาจจะนำวิธีการของประเทศอังกฤษมาปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดกรอบกิจกรรมตามหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำการกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมเหล่านั้นให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ เช่น คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ต้องกำหนดไว้เป็นผลลัพธ์ก่อนแล้วอย่างชัดเจน

5.10 กำหนดกรอบวิธีการประเมินผลที่ตัวผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

โรงเรียนในประเทศอังกฤษจะมีการบันทึกความก้าวหน้าของผู้เรียนในส่วนของความเป็นพลเมืองลงในรายงานเพื่อให้ผู้ปกครองพิจารณาตั้งแต่ในระดับ Key stage 1 ในส่วนของการประเมินในระดับมัธยมศึกษาจะมีความแตกต่างออกไปเพราะเป็นหลักสูตรบังคับ โรงเรียนจำเป็นต้องบันทึกความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนรายบุคคลในรายวิชานี้ รวมทั้งในรายงานประจำปีที่ต้องส่งให้ผู้ปกครองทราบ และการประเมินผลสุดท้ายจะเกิดขึ้นในช่วง Key stage 3 (อายุ 14 ปี) แนวคิดการประเมินของประเทศอังกฤษที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ นักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมิน ซึ่งนักเรียนจะมีความชัดเจนเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนในการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้นักเรียนกล้าและมั่นใจที่จะยอมรับความผิดพลาดและแก้ไขตนเองในอนาคตได้ กรอบการประเมินของประเทศอังกฤษมองว่าควรประเมินในสิ่งที่เราได้กำหนดเป้าหมายหรือความต้องการไว้ ไม่ใช่เลือกประเมินในสิ่งที่คิดว่าง่ายต่อการประเมิน เพื่อให้ผลการประเมินได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง สามารถนำไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษาในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในส่วนของกรอบการประเมินรูปแบบนี้อาจนำมาใช้ในประเทศไทยให้มากขึ้น เพราะการสร้างพลเมืองโลกประการหนึ่งจะต้องสร้างให้นักเรียนเกิดความกล้าและมั่นใจ ซึ่งวิธีดังกล่าวน่าจะส่งผลให้เกิดขึ้นได้โดยง่าย และเป็นผลที่เกิดกับตัวผู้เรียนอย่างแท้จริงไม่ใช่ผลที่เป็นเพียงหลักฐานทางเอกสารเท่านั้น

ตอนที่ 3 เครือรัฐออสเตรเลีย

1. บริบท

ออสเตรเลีย (Australia) หรือชื่อทางการคือเครือรัฐออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) เป็นประเทศซึ่งประกอบด้วยแผ่นดินหลักของทวีปออสเตรเลีย เกาะแทสมาเนีย และเกาะอื่นๆ ในมหาสมุทรอินเดีย แปซิฟิก และมหาสมุทรใต้เป็นประเทศที่ใหญ่เป็นอันดับหกของโลก เมื่อนับพื้นที่ทั้งหมด โดยมีพื้นที่ 7,617,930 ตารางกิโลเมตร ประเทศออสเตรเลียมีเมืองหลวงชื่อว่ากรุงแคนเบอร์รา (Canberra) ตั้งอยู่บนทวีปออสเตรเลีย ซึ่งเป็นทวีปที่มีขนาดเล็กที่สุดในโลก ตั้งอยู่ทางซีกโลกใต้ในมหาสมุทรแปซิฟิก ทางทิศเหนือติดทะเลติมอร์ ทะเลอาราฟูรา ทิศตะวันออกติดทะเลคอรัล ทะเลแทสมัน และมหาสมุทรแปซิฟิก และทางทิศใต้ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย ประเทศออสเตรเลียแบ่งเขตภูมิอากาศออกเป็น 7 เขต คือ (1) เขตภูมิอากาศร้อนชื้น ได้แก่ บริเวณรัฐควีนส์แลนด์ มีอุณหภูมิสูงสุดตลอดปี ในฤดูร้อนมีฝนตกชุก ในฤดูหนาวมีอากาศอบอุ่น (2) เขตภูมิอากาศทุ่งหญ้าเมืองร้อน ได้แก่ พื้นที่ทางตอนเหนือของเส้นทรอปิก ออฟ แคปริคอร์น ฝนตกในฤดูร้อน อุณหภูมิสูงสุดตลอดปี (3) เขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย (4) เขตภูมิอากาศแบบทะเลทราย ได้แก่ บริเวณตอนกลางและตะวันตกของประเทศ อุณหภูมิสูงและแห้งแล้งมาก (5) เขตภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน ได้แก่ บริเวณชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้และทางตอนใต้ มีฝนตกในฤดูหนาว อากาศอบอุ่น ฤดูร้อนแห้งแล้ง (6) เขตภูมิอากาศอบอุ่นชื้น ได้แก่ บริเวณชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ อากาศอบอุ่น ฝนตกชุกตลอดปี (7) เขตอากาศอบอุ่นค่อนข้างหนาว ได้แก่ ตอนใต้ของนิวเซาท์เวลส์ และรัฐวิกตอเรีย (โครงการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ, 2558: ออนไลน์)

ประชากรในประเทศออสเตรเลียมีประมาณ 21 ล้านคน ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวยุโรปที่มาตั้งรกรากในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และ 20 หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปี พ.ศ.2543 มีผู้อพยพใหม่เข้ามาถึง 5.9 ล้านคนทำให้ประชากรเกือบสองในเจ็ดของออสเตรเลียเกิดในต่างประเทศ หลังจากการเลิกนโยบายออสเตรเลียขาวในปี พ.ศ.2516 รัฐบาลออสเตรเลียได้พยายามส่งเสริมความสามัคคีระหว่างเชื้อสายต่างๆ บนพื้นฐานของพหุวัฒนธรรม ทั้งนี้ประชากรพื้นเมืองของออสเตรเลีย ได้แก่ ชาวอะบอริจินบนแผ่นดินหลักและชาวเกาะช่องแคบทอร์เรสซึ่งมีทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 2.2 ของประชากรทั้งประเทศ ออสเตรเลียไม่มีศาสนาประจำชาติ แต่จากการสำรวจสำมะโนครัวพบว่า ประชากรประมาณ 12.6 ล้านคน (ร้อยละ 64) ประกาศตัวเป็นคริสเตียน ในจำนวนนี้ 5.1 ล้านคน (ร้อยละ 26) เป็นโรมันคาทอลิก และ 3.7 ล้านคน (ร้อยละ 19) เป็นแองกลิกัน ประชากร 3.7 ล้านคนถูกจัดอยู่ในกลุ่มไม่นับถือศาสนา ซึ่งรวมถึงแนวความเชื่อแบบมนุษยนิยม อเทวนิยม ลัทธิไม่เชื่อศาสนา (Agnosticism) และลัทธิถือเหตุผล (Rationalism) ประชากรเกือบหนึ่งล้านคน (ร้อยละ 5) นับถือศาสนาอื่นๆ รวมถึงพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู และศาสนาเซน อย่างไรก็ตาม มีประชากรเพียง 1.5 ล้านคน (ร้อยละ 7.5) ที่เข้าโบสถ์เป็นประจำทุกสัปดาห์

การปกครองของประเทศออสเตรเลียเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แบบรัฐสภา มีรูปแบบรัฐบาลเป็นสหพันธรัฐ และระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ประมุขแห่งรัฐของออสเตรเลียคือ สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 ซึ่งพระองค์ปัจจุบันคือสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 พระอิสริยยศในออสเตรเลียคือ Elizabeth the Second, by the Grace of God Queen of Australia and Her other Realms and Territories, Head of the Commonwealth ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็น

ผู้แทนพระองค์ในออสเตรเลียของพระประมุขซึ่งประทับอยู่ในสหราชอาณาจักร รัฐธรรมนูญของออสเตรเลียระบุว่า “อำนาจบริหารเป็นของสมเด็จพระราชินี และทรงใช้อำนาจนั้นผ่านผู้สำเร็จราชการในฐานะผู้แทนพระองค์ของสมเด็จพระราชินี” อำนาจของผู้สำเร็จราชการนั้นรวมถึงการแต่งตั้งรัฐมนตรีและผู้พิพากษา การยุบสภา และการลงนามบังคับใช้กฎหมาย ผู้สำเร็จราชการคนปัจจุบันคือพลตรีไมเคิล เจฟเฟอรี ผู้สำเร็จราชการยังดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารสูงสุดด้วย ในทางธรรมเนียมปฏิบัตินั้น ผู้สำเร็จราชการจะใช้อำนาจตามคำแนะนำของรัฐมนตรี สภาบริหารสหพันธรัฐ (Federal Executive Council) เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ผู้สำเร็จราชการ โดยมีผู้สำเร็จราชการเป็นประธานการประชุม และรัฐมนตรีทุกคนมีสมาชิกภาพตลอดชีพ แต่ในทางปฏิบัติจะเรียกประชุมเฉพาะรัฐมนตรีคณะปัจจุบัน รัฐบาลจะมาจากพรรคที่ได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ออสเตรเลียมีรัฐสภาเก้าแห่ง หนึ่งสภาของสหพันธ์ หกสภาของแต่ละรัฐ และสองสภาของแต่ละดินแดน รัฐสภาของสหพันธ์ ใช้ระบบสองสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร (House of Representative) และวุฒิสภา (Senate) สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 150 คน มาจากการเลือกตั้งโดยแบ่งเป็นเขตเลือกตั้ง มีผู้แทนเขตละหนึ่งคน วุฒิสภามีสมาชิก 76 คน มาจากแต่ละรัฐ รัฐละ 12 คน และจากดินแดน (เขตเมืองหลวงและนอร์เทิร์นเทร์ริทอรี) ละสองคน ทั้งสองสภาจัดการเลือกตั้งทุกสามปี สมาชิกวุฒิสภามีวาระ 6 ปี โดยการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะเป็นเพียงครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด ออสเตรเลียมีพรรคการเมืองหลักสามพรรค ได้แก่ พรรคแรงงานออสเตรเลีย พรรคเสรีนิยม และพรรคชาติ (Wonderfulpackage, 2558: ออนไลน์)

ออสเตรเลียแบ่งออกเป็น 6 รัฐได้แก่ (1) รัฐนิวเซาท์เวลส์ (2) รัฐควีนส์แลนด์ (3) รัฐเซาท์ออสเตรเลีย (4) รัฐแทสมาเนีย (5) รัฐวิกตอเรีย (6) รัฐเวสต์เทิร์นออสเตรเลีย นอกจากนี้ยังมีดินแดนหลักๆ บนแผ่นดินใหญ่ 2 แห่งได้แก่ นอร์เทิร์นเทร์ริทอรี และออสเตรเลียแคพิทอลเทร์ริทอรี (เขตเมืองหลวง) ดินแดนเล็กน้อยอื่นๆ โดยส่วนใหญ่แล้วดินแดนนั้นมีลักษณะเดียวกับรัฐ แต่รัฐสภากลางสามารถค้ำกฏหมายใดก็ได้จากสภาของดินแดน ในขณะที่ในระดับรัฐ กฎหมายสหพันธจะค้ำกกับกฏหมายรัฐได้เพียงในบางด้านตามมาตรา 51 ของรัฐธรรมนูญอำนาจนิติบัญญัติอื่นๆ นั้นเป็นของรัฐสภาของแต่ละรัฐแต่ละรัฐและดินแดนมีสิทธิบัญญัติของตัวเองโดยในควีนส์แลนด์และดินแดนทั้งสองแห่งเป็นลักษณะสภาเดี่ยวในขณะที่ในรัฐที่เหลือเป็นแบบสภาคู่ สมเด็จพระราชินีมีผู้แทนพระองค์ในแต่ละรัฐเรียกว่า governor และในนอร์เทิร์นเทร์ริทอรี administrator ส่วนในเขตเมืองหลวงใช้ผู้แทนพระองค์ของเครือรัฐ (Governor-general)

สภาพเศรษฐกิจของประเทศออสเตรเลียจัดเป็นประเทศที่มีความร่ำรวยประเทศหนึ่งที่มีเศรษฐกิจแบบตลาด GDP ต่อหัวของประชากรที่ค่อนข้างสูง และอัตราของความยากจนค่อนข้างต่ำ ในแง่ของความมั่งคั่งเฉลี่ย ออสเตรเลียเป็นอันดับสองในโลกตามหลังสวีเดนในปี 2013 ออสเตรเลียเป็นเศรษฐกิจแบบระบบเปิดที่มีความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง อันเป็นผลมาจากการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและการปฏิรูปโครงสร้างที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีภาคเอกชนที่พัฒนาพร้อมรับการแข่งขัน ส่วนแรงงานก็มีความยืดหยุ่นและมีทักษะสูง ออสเตรเลียถูกจัดเป็นประเทศลำดับที่ 3 ในดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ และเป็นประเทศที่เศรษฐกิจใหญ่ที่สุดอันดับ 12 ของโลก และมี GDP ต่อหัว (ประมาณ) ที่สูงสุดเป็นอันดับ 5 เป็นอันดับที่ 2 เรื่องดัชนีการพัฒนามนุษย์ของสหประชาชาติปี 2011 และเป็นที 1 ในดัชนีเจริญรุ่งเรืองของ Legatum ปี 2008 เมืองใหญ่ทั้งหมดของออสเตรเลียมีอันดับที่ดีในการสำรวจความน่าอยู่เปรียบเทียบระดับโลกเมลเบิร์นเป็นเมืองอันดับหนึ่งในหนังสือ The Economist ในปี 2011, 2012 และ 2013 ของรายชื่อเมืองน่าอยู่ที่สุดของโลก ตามด้วยแอดิเลด ซิดนีย์และเพิร์ธ ในอันดับที่ 5, 7 และ 9

ตามลำดับ ปัจจุบันออสเตรเลียใช้สกุลเงินดอลลาร์ออสเตรเลีย เป็นสกุลเงินของประเทศ รวมทั้งของ เกาะคริสต์มาสหมู่เกาะโคโคส (คีลิง) และเกาะนอร์ฟอล์ค เช่นเดียวกับรัฐอิสระเกาะแปซิฟิกประเทศคิริมาตินาอูรู และตูวาลู ด้วยการควมร่วมมือกิจการของตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลีย และตลาดอนาคตชนิดนี้ในปี 2006 ตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลียได้กลายเป็นอันดับเก้าที่ใหญ่ที่สุดในโลก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2558: ออนไลน์)

สำหรับด้านวัฒนธรรมประเทศออสเตรเลียได้รับวัฒนธรรมโดยตรงจากวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะแบบอังกฤษหรือแองโกละเคลติก แต่ก็ยังมีเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งพัฒนามาจากสภาพแวดล้อม และชนพื้นเมือง ในระยะหลังวัฒนธรรมของออสเตรเลียก็ยังได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอเมริกันเพิ่มมากขึ้นด้วย

2. นโยบายและระบบการศึกษา

2.1 รูปแบบการศึกษาของออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับค่านิยมจากนักศึกษาทั่วโลกในการเลือกศึกษา ต่อ เนื่องจากเป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ มีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียน ประกอบกับมาตรฐานทางการศึกษา ที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ รูปแบบการศึกษาของออสเตรเลียกำหนดโดยรัฐบาลกลางของออสเตรเลีย มีวัตถุประสงค์ ที่จะแสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับนักศึกษาในการที่จะเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อศึกษาต่อ ในระดับชั้นเรียนที่ต้องการศึกษาต่อในออสเตรเลีย ระบบการศึกษาของประเทศออสเตรเลียแบ่งเป็นระดับต่างๆออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ (สำนักความสัมพันธ์ ต่างประเทศ, 2558: ออนไลน์)

- 1) การศึกษาระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย) เพื่อเตรียมความเป็นมืออาชีพ และพัฒนาความเป็นปัญญาชน
- 2) อาชีวศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อฝึกอบรมให้นักศึกษามีความพร้อมในการเข้าทำงาน ในบริษัท และภาคอุตสาหกรรมต่างๆ
- 3) หลักสูตรการศึกษาพื้นฐานเพื่อเตรียมให้นักศึกษาต่างชาติมีความพร้อมในการศึกษาต่อ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศออสเตรเลีย
- 4) หลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาต่างชาติ (ELICOS) เพื่อเพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาต่างชาติเพื่อศึกษาต่อในหลักสูตรการศึกษาต่างๆ
- 5) มัธยมศึกษา และประถมศึกษา เป็นการศึกษาระดับบังคับเพื่อศึกษาต่อในสายสามัญศึกษาระดับอุดมศึกษา หรืออาชีวศึกษา

ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศออสเตรเลียกำหนดไว้สำหรับเด็กอายุระหว่าง 6-15 ปี การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศออสเตรเลียอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของแต่ละรัฐ ประเทศออสเตรเลียมีโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงจำนวนมาก ทั้งที่เป็นโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชนและโรงเรียนที่ดำเนินการร่วมกับองค์กรศาสนา โรงเรียนของรัฐบาลจะเป็นประเภทไปกลับ (Day School) ส่วนโรงเรียนเอกชนจะมีทั้งโรงเรียนประจำ (Boarding School) และไป-กลับ นอกจากนี้โรงเรียนยังแบ่งเป็นประเภทโรงเรียนชายล้วน หรือหญิงล้วน และโรงเรียนสหศึกษา นักเรียนสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

(อายุประมาณ 18 ปีหรือบางทีก็เรียกชั้นปีที่ 12) ทุกโรงเรียนจัดสอนวิชาแกนคล้ายๆ กันและอาจเรียนเป็นพิเศษในวิชาอื่นๆ ที่มีให้เลือกหลากหลาย ในการเข้าศึกษาระดับมหาวิทยาลัย นักเรียนต้องสอบและวัดผลการเรียนในชั้นปีที่ 11 และ 12 เพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยทั่วไปแล้วโรงเรียนจะรับนักเรียนต่างชาติเข้าเรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เป็นต้นไป สำหรับระดับประถมศึกษาโรงเรียนจะพิจารณานักเรียนเป็นรายบุคคลไป นักเรียนต่างชาติที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี รัฐบาลออสเตรเลียกำหนดให้ต้องมีผู้ปกครอง (Guardian) คอยดูแล ซึ่งควรเป็นบิดาหรือมารดา หรือญาติพี่น้องที่อยู่ในออสเตรเลีย ถ้าไม่มีผู้ปกครองทางโรงเรียนจะจัดหาให้โดยจะต้องเสียค่าธรรมเนียมประมาณสัปดาห์ละ 30 เหรียญออสเตรเลีย ถ้าเป็นนักเรียนประจำก็จะมีอาจารย์ในโรงเรียนเป็นผู้ดูแล

โรงเรียนอาจจะมีการแบ่งระดับการศึกษาที่แตกต่างกันในแต่ละรัฐดังต่อไปนี้

- 1) ประถมศึกษา (Primary School) คือชั้นปีที่ 1-6 หรือ 7
- 2) มัธยมศึกษา (Secondary School) คือชั้นปีที่ 7 หรือ 8-12
- 3) มัธยมศึกษาตอนต้น (Junior Colleges) คือชั้นปีที่ 7 หรือ 8-10
- 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย (Senior Colleges) คือชั้นปีที่ 11 และ ปีที่ 12

โดยทั่วไปแล้วโรงเรียนจะรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในชั้นเรียนตามอายุที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามระดับการศึกษาที่นักเรียนต่างชาติจบมา แต่อาจมีข้อยกเว้นสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเรื่องผลการเรียนและความสามารถด้านภาษาอังกฤษ รายวิชาที่บรรจุในหลักสูตรสำหรับมัธยมศึกษาโดยทั่วไปได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปศึกษา (ดนตรี ศิลปะ งานประดิษฐ์และการละคร) และสุขศึกษา (รวมถึงพลศึกษาและการพัฒนาบุคลิกภาพ) ทั้งนี้ภาคการศึกษาของระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จะเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนมกราคมไปจนถึงกลาง เดือนธันวาคม โดยแบ่งออกเป็น 4 เทอมๆ ละประมาณ 10-12 สัปดาห์

สถาบันอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม

ออสเตรเลียมีหลักสูตรสายอาชีพที่เปิดสอนทั่วประเทศอย่างหลากหลายทั้งมหาวิทยาลัย เอกชน และสถาบันเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (Technical and Further Education-TAFE) ซึ่งเป็นของรัฐบาล คุณวุฒิอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเป็นที่นิยมกันมากในประเทศออสเตรเลียเนื่องจากเป็นคุณวุฒิที่มีมาตรฐานสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระบบการศึกษาของต่างชาติบางระบบ นอกจากนั้นยังทำให้นักเรียนเกิดทักษะเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและยังให้ประสบการณ์ทำงานในภาคอุตสาหกรรม นักเรียนสามารถเริ่มเรียนอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมได้หลังจากสำเร็จจากชั้นมัธยมศึกษา (ชั้นปีที่ 10) หรือชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นปีที่ 12) สถาบันอาชีวศึกษาหลายแห่งมีความสัมพันธ์และข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ซึ่งหมายความว่าสามารถเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีได้ โดยมหาวิทยาลัยรับโอนหน่วยกิตถึง 1 ปี และเมื่อคุณวุฒิการศึกษาได้คะแนนตามที่สถาบันอาชีวศึกษากำหนด สถาบันอาชีวศึกษาจะเสนอคุณวุฒิการศึกษาเป็นประกาศนียบัตรวิชาชีพระดับ 1 ระดับ 2 ระดับ 3 และระดับ 4 ซึ่งหากสามารถเรียนประกาศนียบัตรระดับสูงขึ้นไปมากก็จะมีผลเทียบเท่ากับปริญญาตรีในสาขาที่เรียนในสถานประกอบการเพิ่มมากขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น

- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (Certificate) จะสอนทักษะขั้นพื้นฐานเน้นความรู้เชิงปฏิบัติและปูพื้นฐานสำหรับผู้ที่ประสงค์จะศึกษาต่อในสาขาเฉพาะต่อไป ประกาศนียบัตรวิชาชีพแบ่งออกเป็น ระดับ 1 ถึง ระดับ 4 (Certificate I - IV) มีระยะเวลาในการเรียนตั้งแต่ประมาณ 6 เดือนจนถึง 1 ปี

- อนุปริญญา (Diploma) หลักสูตรอนุปริญญาเป็นหลักสูตรเรียนควบภาคทฤษฎีกับทักษะเชิงเทคนิคและเชิงสร้างสรรค์ระดับสูง ระยะเวลาของหลักสูตรประมาณ 2 ปี เป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมทั้งระดับปฏิบัติและการวางแผนเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการก้าวขึ้นไปสู่ตำแหน่งหัวหน้างาน ทั้งยังเป็นหลักสูตรพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อเนื่องในระดับปริญญาตรีอีกด้วย โดยทั่วไปผู้ที่จบอนุปริญญาแล้วและต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาที่ใกล้เคียงกันจะได้รับการพิจารณาเทียบหน่วยกิตได้ประมาณ 1 ปี

- อนุปริญญาขั้นสูง (Advanced Diploma) เป็นหลักสูตรที่สูงกว่าระดับอนุปริญญาเล็กน้อย และเรียนเต็มเวลา 2-3 ปี หลักสูตรระดับปริญญาตรี เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะคล้ายคลึงกับระดับอนุปริญญา แต่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้มากกว่าระดับอนุปริญญา ภาคการศึกษาจะเริ่มตั้งแต่นั้นเดือนกุมภาพันธ์ จนถึงต้นเดือนธันวาคม โดยแบ่งเป็น 2 ภาค การศึกษาเช่นเดียวกับระดับมหาวิทยาลัย ส่วนหลักสูตรภาษาอังกฤษจะมีการเปิดตลอดทั้งปี สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมของเอกชนจะเปิดสอนในหลายหลายสาขาวิชา และแบ่งโครงสร้างระดับการศึกษาเช่นเดียวกันกับที่สถาบัน TAFE บางแห่งอาจเปิดสอนเฉพาะทาง เช่น วิทยาลัยที่เปิดสอนทางด้านการบิน วิทยาลัยที่เปิดสอนด้าน ศิลปะและการออกแบบ เป็นต้น และส่วนใหญ่จะเปิดสอนหลักสูตรภาษาอังกฤษ (ELICOS) ควบคู่ไปด้วย วิทยาลัยจะมีชั้นเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักศึกษาเฉลี่ยประมาณ 20 คน เนื้อหาของวิชาและระยะเวลาของหลักสูตรจะถูกกำหนดโดยตัววิทยาลัยแต่ละแห่งเอง

การศึกษาระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นระดับการศึกษาที่สูงที่สุด ปัจจุบันประเทศออสเตรเลียมีมหาวิทยาลัย 40 แห่ง ซึ่งเป็นของรัฐบาล 38 แห่ง และเอกชน 2 แห่ง ซึ่งต่างก็ได้รับการรับรองวิทยฐานะเท่าเทียมกัน ระบบการศึกษาของออสเตรเลียมุ่งเน้นความเป็นเอกเทศและความต้องการเฉพาะตัวจึงทำให้มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียมีความเป็นปัจเจกซึ่งยากแก่การเปรียบเทียบหรือจัดระดับเมื่อนักศึกษาตัดสินใจเลือกที่จะศึกษาในสถาบันการศึกษาของออสเตรเลียก็ควรพิจารณาจากเนื้อหาของหลักสูตร ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ระบบการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม และสถานที่ตั้งเป็นหลัก มหาวิทยาลัยออสเตรเลียเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก และบางแห่งเปิดสอนระดับอนุปริญญาด้วย สาขาวิชาที่เปิดสอนครอบคลุมทั้งสาขาทาง วิชาชีพและวิทยาการต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ การแพทย์ และธุรกิจ สาขาวิชาที่นักศึกษาต่างชาตินิยมเรียนมากที่สุดคือ ธุรกิจ การบริหาร การจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ และวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น ในระดับมหาวิทยาลัยมีการแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับปริญญาตรี (undergraduate) และการศึกษาสำหรับผู้สำเร็จชั้นปริญญาตรีแล้วเรียกว่าระดับบัณฑิตศึกษา (postgraduate)

ปริญญาตรีเกียรตินิยม (Bachelor Degree with Honors)

นักศึกษาสามารถขอศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีเกียรตินิยมได้หลังจากสำเร็จปริญญาตรีด้วยผลการเรียนดีเยี่ยมโดยการลงทะเบียนเรียนเพิ่มสำหรับปีเกียรตินิยมได้ตั้งแต่ต้น โดยจะใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 4-7 ปี การเรียนปริญญาตรีเกียรตินิยมจะมีการเรียนทั้งภาคบรรยายและภาควิทยานิพนธ์ ในกรณีที่สอบได้คะแนนดีมากและได้เกียรตินิยมหนึ่ง จะได้รับการรับรองวุฒิให้เทียบเท่ากับปริญญาโท จึงสามารถจะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกได้เลย โดยไม่ต้องเรียนในระดับปริญญาโท

ปริญญาตรี (Bachelor Degree)

หลักสูตรปริญญาตรีเป็นหลักสูตรระดับปริญญาที่สำคัญ ซึ่งเป็นข้อกำหนดพื้นฐานสำหรับวิชาชีพส่วนใหญ่และใช้เวลาเรียน 3-6 ปี และบางสาขาอาจใช้เวลามากกว่านี้ ในออสเตรเลียไม่มีการสอบเอ็นทรานซ์ (entrance) ฉะนั้นการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี จะพิจารณาจากผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือจากคุณวุฒิที่เทียบเท่า ในกรณีที่เป็นนักเรียนต่างชาติ มหาวิทยาลัยอาจกำหนดคุณสมบัติในการเข้าเรียนของนักเรียนจากประเทศต่างๆ แตกต่างกันไป หลายสถาบันอาจพิจารณาผู้ที่สำเร็จมหาวิทยาลัยปีที่ 1 แล้วเท่านั้น นอกจากนี้มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับผลการสอบเทียบจากประเทศไทย แต่ได้มีการเปิดสอนการศึกษาพื้นฐาน (Foundation Studies) สำหรับผู้ที่คุณสมบัติไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเข้าระดับปริญญาตรีรวมทั้ง นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าจากประเทศไทยด้วย

ระดับบัณฑิตศึกษา

ประกาศนียบัตรบัณฑิต (Graduate Certificate/Postgraduate Certificate) หลักสูตรนี้ช่วยให้ได้รับคุณวุฒิการศึกษาในสาขาวิชาที่เลือกเรียนหรือเพิ่มพูน ความรู้และประสบการณ์จากที่มีอยู่เดิม ใช้เวลาในการเรียนเต็มเวลาแบบเข้าชั้นเรียนประมาณ 6 เดือน บางมหาวิทยาลัยจะใช้เป็นหลักสูตรประเมินผลสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทแต่คุณสมบัติยังไม่เหมาะสม

อนุปริญญาโท (Graduate Diploma/Postgraduate Diploma)

หลักสูตรนี้ช่วยเสริมสร้างความรู้หรือช่วยให้สามารถเรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างจากสาขาวิชาที่คุณเรียนสำเร็จในระดับปริญญาตรี เพราะช่วยให้คุณมีคุณสมบัติที่เข้าเรียนต่อปริญญาโท และใช้เวลาเรียนเต็มเวลาแบบเข้าชั้นเรียนประมาณ 6 เดือนถึง 1 ปี หลายมหาวิทยาลัยจัดให้หลักสูตรอนุปริญญาโท (Graduate Diploma) เป็นหลักสูตรปีแรกของปริญญาโท หากนักศึกษาทำคะแนนได้ดีก็สามารถผ่านเข้าไปเรียนในปีที่ 2 ของปริญญาโทได้เลย

ปริญญาโท (Master Degree)

เป็นการจัดหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในสาขาที่เรียนนอกเหนือจากระดับปริญญาตรีและปริญญาตรีเกียรตินิยม ใช้เวลาเรียนประมาณ 1-2 ปี การเรียนระดับปริญญาโทสามารถเป็นแบบเข้าชั้นเรียนหรือแบบทำการวิจัยหรือควบทั้งสองอย่างก็ได้ ผู้ที่จะเข้าศึกษาต่อปริญญาโทจะต้องมีคุณวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ บางมหาวิทยาลัยอาจขอให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (Graduate Certificate) หรืออนุปริญญาโท (Graduate Diploma) หรือหลักสูตรเตรียมศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่เรียกว่า “Qualifying Program” หรือ “Preliminary Program” เพื่อขอประเมินผลการเรียนว่าจะสามารถศึกษาต่อในระดับปริญญาโทได้หรือไม่

Master of Philosophy เป็นหลักสูตรที่ช่วยพัฒนาทักษะการทำวิจัย ใช้เวลาศึกษาแบบการทำวิจัยประมาณ 18 เดือน ถึง 3 ปี

Doctorate เป็นหลักสูตรที่ได้รับการออกแบบสำหรับมืออาชีพกลับมาศึกษาเพื่อพัฒนาการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ ใช้เวลาศึกษาเต็มเวลา ระหว่าง 2- 4 ปี โดยทั่วไปเป็นการศึกษาแบบเข้าชั้นเรียน

Doctor of Philosophy เป็นหลักสูตรปริญญาเอก หรือที่เรียกย่อๆ ว่า Ph. D เป็นระดับการศึกษาสูงสุดที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย ใช้เป็นระยะเวลาในการศึกษาชั้นสูงในการทำวิจัยในสาขาวิชาเฉพาะทาง นักศึกษาจึงควรมีพื้นฐานในการทำวิจัยหรือเขียนวิทยานิพนธ์มาก่อน ปัจจุบันมีบางมหาวิทยาลัยได้

พิจารณาเพิ่มหลักสูตรแบบเข้าชั้นเรียน (coursework) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนระดับปริญญาเอกด้วย ภาคการศึกษาเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนพฤศจิกายน โดยแบ่งเป็น 2 ภาคการศึกษา ดังนั้น นักศึกษาควรเดินทางไปออสเตรเลียอย่างน้อย 2-3 สัปดาห์ ก่อนที่จะเริ่มภาคการศึกษา เพื่อที่จะได้มีเวลาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และโดยปกติแล้วมหาวิทยาลัยมักจะจัดให้มีการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ ก่อนเปิดภาคเรียนประมาณ 2 สัปดาห์

การศึกษาของประเทศออสเตรเลียได้เริ่มดำเนินการโดยตราเป็นกฎหมายเพื่อกำหนดให้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาบังคับที่รัฐจัดให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายและได้เปลี่ยนความรับผิดชอบจากโบสถ์ซึ่งดำเนินการมาก่อนให้มาอยู่ในความดูแลของรัฐระหว่างช่วง ค.ศ.1872-1895 และก่อนหน้านั้นได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยซิดนีย์ขึ้นเป็นแห่งแรกเมื่อปี ค.ศ.1850 การจัดการศึกษาทั่วไปในระยะต่อมาดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งเครือจักรภพ 1900 จนกระทั่งปี ค.ศ.1936 ได้มีการจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติออสเตรเลียขึ้นมาเพื่อดูแลการจัดการศึกษาของประเทศโดยรวม และเมื่อปี ค.ศ.1987 ประเทศออสเตรเลียได้จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาของประเทศใหม่ทั้งระบบโดยรวมงานด้านการมีงานทำ การศึกษา และการฝึกอบรมเข้าไว้ด้วยกันเป็นประเทศแรกในโลกและต่อมาได้รวมกิจการเยาวชนเข้าไว้อีกส่วน เป้าประสงค์สำคัญของการปฏิรูปในยุคนั้นก็เพื่อให้ออสเตรเลียเป็นประเทศชาติชาติแห่งการทำงานเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติด้วยการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมที่อาศัยเทคนิคและวิธีการอย่างหลากหลายทำให้การศึกษาและการฝึกอบรมทุกระดับทุกประเภทมีคุณภาพสูงมีมาตรฐานระดับโลกและตรงตามความจำเป็นของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเป็นสำคัญประชาชนทุกคนจะมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อเตรียมพร้อมต่อการมีงานทำอย่างเท่าเทียมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วและประชาชนในวัยทำงานคืออายุ 15-65 ปีที่สำคัญคือผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมจะได้มีงานทำโดยถ้วนหน้าและสามารถอยู่ในการทำงานเป็นระยะเวลาอันยาวนานปฏิรูปการศึกษาในปีค.ศ.1987 นั้น ความมุ่งมั่นสูงสุดที่ชัดเจนต่อการพัฒนาหรือปฏิรูปงานเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศออสเตรเลียเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้น ลดอัตราการว่างงานลงตลอดจนส่งเสริมทักษะและความเท่าเทียมกันในตลาดแรงงานโดยมี ส่วนการปฏิรูปครอบคลุมตั้งแต่ระดับมหภาคคือระบบและโครงสร้างของกระทรวงลงมาจนถึงการปฏิรูประดับจุลภาค คือการปฏิรูปงานในแต่ละด้านเป็นกรณีเฉพาะครอบคลุมการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่ม คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐและภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นผู้จัดทำข้อเสนอและตราเป็นกฎหมายแม่บทมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับสถานศึกษาแต่ละแห่งรวมทั้งอำนาจในการบริหารงานหลักสูตรทรัพยากรบุคคลและมาตรฐานการตรวจ มีการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมในทุกระดับและทุกประเภทที่เน้นไปในลักษณะเชิงธุรกิจมีการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับมีการจัดอันดับความสำคัญของงานมีการประกันคุณภาพและมีความเป็นนานาชาติให้ความสำคัญกับการมีงานทำ โดยออสเตรเลียได้เสนอปณิธานว่าเป็นประชาชาติแห่งการทำงานและให้การฝึกอบรมเป็นเส้นทางสู่การทำงานที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงวิธีการพัฒนาครูจากการฝึกอบรมระหว่างประจำการเป็นการศึกษาระหว่างประจำการสถาบันแต่ละแห่งทุกระดับและทุกประเภทสามารถถ่ายโอนหน่วยกิตกำหนดหลักสูตรกลางของประเทศไว้ และกำหนดกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาขึ้นมาให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศและที่สำคัญคือมีการจัดสรรงบประมาณตามแผนงานในรูปของเงินอุดหนุนทั่วไปโดยอาศัยหลักสำคัญ 5 ประการคือเน้นความสำคัญที่ผู้รับบริการให้สถาบันการศึกษาหรือท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่และมีอิสระในการบริหารให้ผู้ปฏิบัติงานมีสมรรถภาพในการบริหารการเงิน

ให้มีสภาพพร้อมเพื่อการตรวจสอบและยอมรับในความแตกต่างในเรื่องความต้องการและสภาวะแวดล้อมของชุมชน (กาญจนา คุณารักษ์ และประกอบคุณารักษ์, 2540)

การเป็นพลเมืองและวัฒนธรรมของประชาชนในประเทศออสเตรเลีย มีลักษณะเป็นพื้นฐานของประเทศและไม่จำกัดความแตกต่างของแต่ละรัฐเนื่องจากต้องการความเป็นความเป็นอิสระและแตกต่างของสถาบันทางการเมืองไม่เช่นนั้นแล้วประชาชนจะมีความรู้สึกว่าเป็นเมืองขึ้น ตั้งแต่ในศตวรรษที่ 19 ตั้งแต่สมัยที่ประเทศอังกฤษยังยึดครองตั้งนั้นการเป็นพลเมืองสำหรับประเทศออสเตรเลียจึงขอให้มีการเปลี่ยนแปลงจากพลเมืองของประเทศอังกฤษสู่การเป็นพลเมืองของประเทศออสเตรเลีย

3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

3.1 ความเป็นมา

ปฏิญญาเมลเบิร์น ในปี 2008 ว่าด้วยเป้าหมายทางการศึกษาสำหรับเยาวชนออสเตรเลีย (Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians) (สภารัฐมนตรีว่าด้วยการศึกษา การจ้างงาน การฝึกอบรมและเยาวชน, 2009) โดยเป็นการลงนามของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาและการฝึกอบรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเด็กและเยาวชน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละมลรัฐ เป็นต้น โดยมีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ คือ สภารัฐมนตรีว่าด้วยการศึกษา การจ้างงาน การฝึกอบรมและเยาวชน (Ministerial Council on Education, Employment, Training and Youth Affairs: MCEETYA) 1 ในขณะนั้น ซึ่งเห็นว่าในศตวรรษที่ 21 นี้ จะต้องใช้การศึกษาในการพัฒนา คุณค่าทักษะ และความรู้ของคนในชาติ โดยมีสถานศึกษาขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว อย่างไรก็ตามปฏิญญาโฮเบอร์ต (Hobart Declaration) ในปี 1989 และ ปฏิญญาเอเดิลเลด (Adelaide Declaration) ในปี 1999 โดยทั้งสองปฏิญญาได้กล่าวถึงการสร้างความร่วมมือของสถานศึกษาในการทำให้เกิดคุณภาพขั้นสูงสำหรับเยาวชนออสเตรเลีย โดยปฏิญญาเมลเบิร์น ในปี 2008 ได้เล็งเห็นว่าโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากและมีปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อความเป็นไปของชาติ (ACARA, 2013) อย่างไรก็ตามปฏิญญาดังกล่าวก็ยังใช้เป็นแม่แบบการศึกษาต่อมาดังจะเห็นได้จากรายงานระดับชาติว่าด้วยการศึกษาของออสเตรเลีย ในปี 2012 และรายงานการประเมินหลักสูตรระดับชาติ ปี 2013 (ACARA, 2012a, 2013) ทั้งนี้ในปฏิญญาปี 2008 ได้นำเสนอความท้าทายที่เกิดขึ้นกับออสเตรเลียไว้ดังนี้ (MCEETYA, 2008)

1) ความเชื่อมโยงสู่สากล (Global Integration) และการเคลื่อนย้ายสากล (International mobility) ได้เกิดขึ้นและเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยจะเป็นโอกาสที่จะทำให้ความเป็นออสเตรเลียคงอยู่ ซึ่งเป็นความต้องการระดับสูงที่จะทำให้สังคม วัฒนธรรม ความหลากหลายทางเชื้อชาติและความเป็นพลโลก (Global Citizenship) คงอยู่

2) ความเป็นเอเชียเติบโตขึ้นมากและเริ่มมีอิทธิพลอย่างสูงต่อสังคมโลก ออสเตรเลียจึงต้องการที่จะกลายเป็น การเรียนรู้เอเชีย (Asia Literate) โดยสนับสนุนและสร้างความแข็งแกร่งไปกับความเป็นเอเชีย

3) โลกาภิวัตน์ (Globalization) และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งเป็นสาเหตุของการพัฒนาการศึกษาและทักษะ ซึ่งจะต้องพัฒนาคนในประเทศให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและตลาดแรงงาน

4) เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมมีความซับซ้อนมากขึ้น รวมถึงการที่สภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงจึงเป็นความท้าทายต่างๆ ที่จะประสบซึ่งจะทำให้แต่ละประเทศทำงานร่วมกันในวิถีทางใหม่ ความท้าทาย

ดังกล่าวจึงทำให้การเรียนรู้ของคนในชาติเป็นแบบวิทยาศาสตร์และการเรียนรู้ด้วยการแก้ไขปัญหาและวิถีที่สร้างสรรค์

5) เทคโนโลยีสารสนเทศที่ปฏิเสธไม่ได้กลายมาเป็นหนึ่งทักษะที่ต้องเกิดขึ้นโดยสถานศึกษาจะต้องเสริมสร้างการเรียนรู้จากสภาพการณ์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 เป้าหมายการศึกษาและความเป็นพลเมือง

ปฏิญญาเมลเบิร์นได้กล่าวถึงเป้าหมายในการพัฒนาไว้ 2 ประการ ดังนี้ (MCEETYA, 2008)

1) ส่งเสริมความเป็นธรรมและความเป็นเลิศในสถานศึกษา (Australian schooling promotes equity and excellence)

2) เยาวชนออสเตรเลียจะกลายเป็น ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ เป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นและสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองที่มีพลัง (Active and Informed Citizens) ซึ่งการสร้างพลเมืองดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

2.1) จะต้องพร้อมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม (Moral and Ethical Integrity)

2.2) ช่างซึ้งในสังคม วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา และความหลากหลาย ภายใต้ระบบการปกครองของรัฐ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของออสเตรเลีย

2.3) เข้าใจและยอมรับในค่านิยมของวัฒนธรรมของชนเผ่า (Indigenous Cultures) และมีความรู้ ทักษะ รวมถึงความเข้าใจระหว่างชนเผ่าและไม่ใช่ชนเผ่าที่มีความเห็นแตกต่างกันมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Reconciliation) ในออสเตรเลีย

2.4) อุทิศตนในการสร้างคุณค่าแก่ประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความยุติธรรม และมีส่วนร่วม กับชีวิตประชาชนออสเตรเลีย (Australia's Civic Life)

2.5) สามารถมีความสัมพันธ์อันดีกับสังคมข้ามวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมกับกลุ่มประเทศในเอเชีย

2.6) ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (Common Good) เพื่อความยั่งยืนและพัฒนาธรรมชาติ และสังคมสิ่งแวดล้อม

2.7) มีความรับผิดชอบต่อพลโลกและพลเมืองในพื้นที่ (Local Citizens)

การสร้างให้พลเมืองของออสเตรเลียให้เป็นพลเมืองที่มีพลังได้นั้น จากรายงานระดับชาติว่าด้วยการศึกษาปี 2012 ทำให้เห็นว่า ได้มีการทดลองบรรจุลงไปในหลักสูตรโดยเป็นหน่วยงานทางการศึกษาได้ส่งเสริมให้ใช้เป็นหลักสูตรระดับโลก (World-class Curriculum) รวมถึงใช้การประเมินในเกณฑ์เดียวกันด้วย

อย่างไรก็ตามการพัฒนาหลักสูตรซึ่งรวมถึงการสร้างพลเมืองที่มีพลังผ่านหลักสูตรประชาชนและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship) จะเริ่มขึ้นในปี 2012 จะใช้ระยะเวลาในการทดลองหลักสูตรดังกล่าวเป็นเวลา 3 ปี และจะประเมินผลในปี 2015 ซึ่งเป็นการทดลองในระดับประถมศึกษา ในระดับอายุปีที่ 6 - 10 (Years 6 and 10) อย่างไรก็ตามได้มีการประเมินอย่างง่าย (Sample assessments) ทุกๆ 3 ปี เริ่มครั้งแรกในปี 2004 โดยการประเมินล่าสุดในปี 2013 ผ่านโปรแกรมการประเมินระดับชาติ (The National Assessment Program: NAP) (ACARA, 2012a)

การนำหลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship) ไปใช้ในสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ 2 เพื่อความเป็นพลเมืองที่มีหลังนั้น จะประเมินจากพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการให้เหตุผล เป็นต้น และจิตพิสัยเชิงพฤติกรรม (Affective Behavioral Domain) ได้แก่ ความมุ่งมั่นในงาน (Engagement) การรับรู้ พฤติกรรม เป็นต้น ตามแนวคิดของ Schulz และคนอื่นๆ 2 อย่างไรก็ตามในการประเมินครั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อที่จะแน่ใจว่าผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาตนเองในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ACARA, 2013)

1) ความรู้สึกตลอดชีวิต (Lifelong sense) ของการเป็นเจ้าของและความมุ่งมั่นกับชีวิต พลเมืองเสมือนว่าตนเองเป็นพลเมืองที่มีพลังในบริบทสังคมออสเตรเลียที่เป็นระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา แยกศาสนาออกจากการเมืองที่มีข้าหลวงใหญ่หมุนเวียน (Secular democratic nation with a dynamic) ซึ่งมีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรมและเป็นสังคมหลากหลายความเชื่อ (Multi-faith Society)

2) มีความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในคุณค่า หลักการ และการปฏิบัติของกฎหมายและระบบการเมืองประชาธิปไตยของออสเตรเลีย และหลักของความเป็นพลเมืองในสังคมและรัฐบาลออสเตรเลีย

3) มีทักษะ ซึ่งประกอบไปด้วยการตั้งคำถามและการหาคำตอบ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการตีความ การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การสื่อสารและการโต้ตอบ เป็นต้น ในการค้นหาบุคคลที่เป็นประชาชน (Civics) และบุคคลที่เป็นพลเมือง (Citizenship) นอกจากนั้นยังเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตยของออสเตรเลีย

4) ความสามารถ (Capacity) และการจัดการ (Disposition) ที่จะมีส่วนร่วมในชีวิตประชาชน (Civic Life) ของชาติในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับโลกต่อไป

3.3 หลักสูตรความเป็นพลเมืองของออสเตรเลีย

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship) นั้นมีความต้องการที่จะทำให้ระบบการศึกษาประสบความสำเร็จด้วยตัวเองที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่มีพลัง (Informed and active citizens) ผลจากการศึกษาทำให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะทำให้นักเรียนพัฒนาไปตามสาระต่างๆ ที่ควรจะเป็นในความเป็นพลเมืองที่มีความรู้ (Informed Citizens) และจากผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะสามารถประสบความสำเร็จได้ในอนาคตอันใกล้ อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ.2011 ได้มีการพัฒนาการศึกษาประชาชนและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship Education: CCE) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับชาติ ซึ่งคาดหวังไว้ว่าในปี ค.ศ.2013 จะผนวกเข้ากับหลักสูตรระดับชาติได้อย่างราบรื่น และปรารถนาที่จะเห็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Learning Outcomes) ในหลักสูตรระดับชาติด้วย อย่างไรก็ตามในการประเมินผลก็ยังคงต้องติดตามการนำหลักสูตรไปใช้อย่างต่อเนื่อง (W., Schulz, J. Ainley, J. Fraillon, D. Kerr, D., and B. Losito, 2010)

รายงานลักษณะของหลักสูตรออสเตรเลียว่าด้วยประชาชนและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship) ได้นำเสนอให้เห็นถึงความหมายที่แตกต่างกันระหว่างคำว่า ประชาชน (Civics) และความเป็นพลเมือง (Citizenship) ในการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้ (ACARA, 2012b)

พลเมือง (Civics) หมายถึง เป็นการระบุถึงความรู้ ทักษะ และความเข้าใจที่เกี่ยวกับองค์กรที่ทำงานในสังคม โดยเฉพาะระบบรัฐบาลกลางของออสเตรเลีย การเมืองและมรดกทางสังคม (Social Heritage) กระบวนการทางประชาธิปไตย บริหารรัฐกิจ (Public Administration) และระบบการตัดสินใจในมุมมองระดับต่างๆ เช่น พื้นที่ มลรัฐ ชาติ ภูมิภาค และโลก เป็นต้น

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) หมายถึง กฎหมายที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ มลรัฐ นอกเหนือไปจากนั้นคือเป็นเงื่อนไขของความเป็นสังคม ศาสนา การเมืองหรือกลุ่มคนทางสังคม พื้นที่ ความเป็นชาติ และความเป็นโลก เป็นต้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นเจ้าของหรือการแสดงให้เห็นถึง สิทธิและความรับผิดชอบ หน้าที่ และเอกสิทธิ์ต่างๆ ซึ่งลักษณะข้างต้นเป็นการ ตกลงร่วมกัน (Agreed Value) และความรับผิดชอบร่วมกัน (Mutual Obligation) โดยสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นในการมีส่วนร่วมของกลุ่ม โดย ในหลักสูตรความเป็นเมืองของออสเตรเลียนั้น ให้ความสำคัญใน 3 ประเด็นคือ

- 1) ประชาชน ประกอบด้วย สิทธิและความรับผิดชอบ
- 2) การเมือง ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมและการเป็นผู้แทน (Representation)
- 3) สังคม ประกอบด้วย ค่านิยมในสังคม อัตลักษณ์ และการมีส่วนร่วมในชุมชน

หลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship) เกิดขึ้นจากการที่นำเอา ปฏิญญาเมลเบิร์นว่าด้วยเป้าหมายทางการศึกษาสำหรับเยาวชนออสเตรเลีย (Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians) ในปี 2008 และข้อความที่แสดงถึงการเรียนรู้สำหรับการเป็น ประชาชนและความเป็นพลเมือง (Statements of Learning for Civics and Citizenship) ซึ่งปฏิญญา เมลเบิร์นว่าด้วยเป้าหมายทางการศึกษาสำหรับเยาวชนออสเตรเลีย ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว ดังนั้นการนำเอา แนวคิดของข้อความที่แสดงถึงการเรียนรู้สำหรับการเป็นประชาชนและความเป็นพลเมืองเพื่อที่จะพัฒนา นักเรียนในออสเตรเลียเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีนั้นมีลักษณะต่างๆ ดังนี้ (Curriculum Corporation, 2006)

- 1) มีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อพิพาทกันต่างๆ ของรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยของออสเตรเลีย กฎหมายและชีวิตของประชาชน
- 2) มีความสามารถที่จะอธิบายและวิเคราะห์เกี่ยวกับค่านิยมและหลักการภายใต้การให้การ สนับสนุน ส่งเสริมจากระบบประชาธิปไตยของออสเตรเลียและวิธีที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมและสร้างความ ยั่งยืนในสังคมได้
- 3) มีความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จะสนับสนุนการเป็นพลเมืองที่มีพลังและความสามารถที่จะ เป็นพลเมืองที่มีความรู้พร้อมกับความรับผิดชอบ
- 4) มีความซาบซึ้งในสิทธิเกี่ยวกับพื้นที่ มลรัฐ ชาติ ภูมิภาคและโลก และมีความรับผิดชอบต่อ พลเมืองและชีวิตประชาชน
- 5) มีความซาบซึ้งในประสบการณ์และมรดกของอะบอริจินในออสเตรเลียและชาวเกาะ ทอร์เรสสเตรท (Torres Strait Islanders) ที่ส่งผลต่อสังคมและอัตลักษณ์ของประชาชน
- 6) มีความซาบซึ้งในอัตลักษณ์และความหลากหลายของสังคมวัฒนธรรมในออสเตรเลีย และการสนับสนุนความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมในบริบทของประชาธิปไตยของออสเตรเลีย
- 7) มีความเข้าใจในวิถีทางที่พลเมืองและรัฐบาลสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ในบริบทตั้งแต่ระดับพื้นที่ไปจนถึงระดับโลกรวมถึงการนำค่านิยม พฤติกรรม และวิถีชีวิตเหล่านั้นมาใช้เพื่อ ให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต
- 8) มีความซาบซึ้งต่ออิทธิพลของสื่อข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารบนมุมมอง และการปฏิบัติตนของพลเมืองและรัฐบาล
- 9) มีความเข้าใจในมุมมองเชิงประวัติศาสตร์ต่อการพัฒนาออสเตรเลียในฐานะรัฐประชาธิปไตย

10) มีความเข้าใจต่อวิถีทางของโครงสร้างการทำงานของรัฐบาลที่เน้นให้ภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมและเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม (Governance Structures) จากต่างประเทศที่เหมือนหรือแตกต่างจากประชาธิปไตยในออสเตรเลีย

อย่างไรก็ตามการประเมินผลหลักสูตรเมื่อพิจารณาตามปฏิญญาเมลเบิร์นและข้อความที่แสดงถึงการเรียนรู้สำหรับการเป็นประชาชนและความเป็นพลเมืองแล้ว สามารถประเมินผู้เรียนใน 4 ด้านดังนี้ (National Assessment Program, 2010)

1) เนื้อหาของประชาชนและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship Content) ประกอบไปด้วย (1) รัฐบาลและกฎหมาย (2) พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ (3) มุมมองเชิงประวัติศาสตร์

2) กระบวนการทางพุทธิพิสัย (Cognitive Processes) สำหรับความเข้าใจที่มีต่อประชาชนและความเป็นพลเมือง โดยประกอบไปด้วย 13 ประการ

3) กระบวนการทางจิตพิสัย (Affective Processes) สำหรับประชาชนและความเป็นพลเมือง ประกอบไปด้วย 3 ประการ

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและความเป็นพลเมือง โดยพิจารณาจากพฤติกรรมและทักษะในการมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ ทั้ง 4 ด้านข้างต้นมีรายละเอียดดังสรุปต่อไปนี้ (O'Malley et al., 2013)

ด้านที่ 1 เนื้อหา ประกอบด้วย

1) รัฐบาลและกฎหมาย

1.1) หลักประชาธิปไตย

1.2) การปฏิบัติการทางประชาธิปไตย/หลักของกฎและกฎหมาย (Rules and Laws in Principle)

1.3) กฎและกฎหมายในทางปฏิบัติ (Rules and laws in practice)

2) พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2.1) สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

2.3) การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาในระบอบประชาธิปไตย

2.4) ความหลากหลายและการเป็นหนึ่งเดียวกัน (Cohesion) ในระบอบประชาธิปไตย

3) มุมมองเชิงประวัติศาสตร์

3.1) การมีส่วนร่วมของประชาชนกับรัฐบาล (Governance) ออสเตรเลียก่อนปี ค.ศ.1788

3.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนกับรัฐบาล (Governance) ออสเตรเลียหลังปี ค.ศ. 1788

3.3) เอกลักษณ์และวัฒนธรรมในออสเตรเลีย

ด้านที่ 2 กระบวนการทางพุทธิพิสัย ประกอบด้วย

1) มีความรู้ (Knowing) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.1) การให้ความหมาย (Define)

1.2) การอธิบาย (Describe)

1.3) การยกตัวอย่าง (Illustrate with examples)

- 2) การให้เหตุผลและการวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1) การตีความหมาย
 - 2.2) ความเชื่อมโยง
 - 2.3) การแสดงให้เห็นถึง (Justify)
 - 2.4) การบูรณาการ
 - 2.5) การลงความเห็น (Generalise)
 - 2.6) การวัด
 - 2.7) การแก้ไขปัญหา
 - 2.8) การตั้งสมมติฐาน
 - 2.9) การเข้าใจการจูงใจประชาชน
 - 2.10) การเข้าใจความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของประชาชน

ด้านที่ 3 กระบวนการทางจิตพิสัย ประกอบด้วย

- 1) เอกลักษณ์ของประชาชนและการเชื่อมต่อ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 1.1) ทักษะคิดต่อเอกลักษณ์ของออสเตรเลีย
 - 1.2) ทักษะคิดต่อความหลากหลายของออสเตรเลียและพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)
- 2) พลังสมรรถนะของประชาชน (Civic Efficacy) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 2.1) ความเชื่อต่อค่านิยมของการแสดงออกของประชาชน
 - 2.2) ความเชื่อมั่นต่อการส่งเสริมกัน (Actively Engage)
- 3) ความเชื่อของประชาชนและทัศนคติ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 3.1) มีความสนใจในประเด็นของประชาชน
 - 3.2) เชื่อในค่านิยมประชาธิปไตยและค่านิยมของสิทธิ
 - 3.3) เชื่อในความรับผิดชอบของประชาชน
 - 3.4) เชื่อมั่นในสถาบันของประชาชนและกระบวนการต่างๆ

ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- 1) พฤติกรรมที่แท้จริง (Actual Behaviors) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 1.1) ประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในชุมชน
 - 1.2) ประชาชนมีความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมในโรงเรียน
 - 1.3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสื่อสาร
- 2) พฤติกรรมที่มีความตั้งใจ (Behavioral Intentions) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 2.1) คาดหวังต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมในประเด็นที่สำคัญๆ
 - 2.2) คาดหวังต่อพลังประชาชนที่มีพลังในอนาคต
- 3) ทักษะของนักเรียนในการมีส่วนร่วม ในกระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับความสามารถของนักเรียนที่ทำงานที่สร้างสรรค์ (Constructively) และมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น มีทักษะการสื่อสารเชิงบวก การปฏิบัติตามกฎได้ การจัดการความขัดแย้ง การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ

Education for Global and Multicultural Citizenship (2009) ระบุว่าด้วยความก้าวหน้าทางด้านสื่อสารและการคมนาคม ตลอดจนการโยกย้ายถิ่นฐานที่เกิดขึ้นทั่วโลกอย่างมากในปัจจุบัน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้าย แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางทั่วโลก ทั้งในระดับโรงเรียน ที่ทำงาน สังคม ชุมชน รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นของการพัฒนาวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อเตรียมความพร้อมของการเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม (Multicultural Citizenship) เพื่อเปิดกว้างต่อมุมมองของความเป็นสากลระดับโลกมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในความแตกต่างของวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันและสร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ

1) เป้าหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม

1.1) เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อมุ่งสู่จิตสำนึกของความเป็นพลเมืองโลกและความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

1.2) เพื่อพัฒนานักเรียนผู้ปกครองผู้บริหารการศึกษาและผู้นำให้มีความรู้ ความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศเพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตและการทำงานร่วมกันในสังคมที่แตกต่าง

1.3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมและความหลากหลายให้เป็นแหล่งทรัพยากรทางด้านการศึกษา เพื่อสร้างความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจ

1.4) ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม มีความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ และมีวิถีชีวิตที่ดีในสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่มั่นคงและปลอดภัย

1.5) พัฒนาขีดความสามารถของความเป็นชุมชนด้านการศึกษา เพื่อการแจกแจงและจัดการกับความท้าทายด้านความแตกต่างทางเชื้อชาติ สีผิว และความไม่เท่าเทียม

1.6) พัฒนาและสร้างความยั่งยืนของการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนด้านการเตรียมพร้อมนักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกและความเข้าใจในพหุวัฒนธรรม

2) อะไรคือการศึกษามุ่งไปสู่ความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม

ความเป็นพลเมืองโลกที่เข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายคือ การที่บุคคลได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม รวมทั้งการให้เกียรติ ยอมรับ และเห็นคุณค่าทั้งในด้านความเหมือนและความแตกต่าง อีกทั้งมีความตระหนักถึงความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์ที่มีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การทำคุณประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่เข้าใจในพหุวัฒนธรรมนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมผู้เรียนให้มีขีดความสามารถ ความรู้ และทัศนคติที่จำเป็นในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนย้ายวัฒนธรรมระหว่างกัน ตลอดจนการติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างกันทั้งทางด้านการเมืองเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพื่อการสร้างการมีส่วนร่วมของสังคม เพื่อนำไปสู่ความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจในระดับประเทศและระดับสากล

3) การพัฒนาสู่ความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรมสำคัญอย่างไร

จะเห็นได้ว่าโลกทุกวันนี้เผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนย้ายหลังไหล ผู้คนจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งเกิดขึ้นทุกแห่งในโลก ก่อให้เกิดความแตกต่างหลากหลายทางด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และความเป็นอยู่ และนี่จะเป็นความท้าทาย การสร้างโอกาส และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกันเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายทางสังคมและชุมชนให้กระจายไปทั่วโลก และดูเหมือนว่าจะเป็นไปได้เลยที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในโลกที่มีความสลับซับซ้อนบนฐานของการปราศจากความเข้าใจในความหลากหลายและการเห็นคุณค่าในความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่นี้ โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำประเทศและผู้บริหารการศึกษาในการที่จะใช้โอกาสนี้สร้างความได้เปรียบเพื่อนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน

4) การจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม

เป้าหมายของการพัฒนาทางการศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรมนั้น ก็เพื่อเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่ถูกต้องเพื่อความสำเร็จในชีวิต โดยอาศัยความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ในทุกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย กล่าวคือ

4.1) ในด้านนักเรียน ต้องมีทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลกบนฐานของวัฒนธรรมมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความเข้าใจทั้งในความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา และภาษา สามารถสร้างความร่วมมือ ความเชื่อมโยงกับบุคคลที่หลากหลาย วัฒนธรรมภาษาเชื้อชาติศาสนาทั้งในระดับประเทศและสากล

4.2) ในด้านผู้สอน ต้องมีทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่จำเป็นเพื่อการถ่ายทอดให้กับนักเรียนให้มีความเข้าใจในความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม สามารถเชื่อมโยงมุมมองของความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอนและเหนี่ยวนำนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดดังกล่าว สามารถสร้างความเข้าใจให้แก่นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเคารพและความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

4.3) ในด้านผู้บริหารการศึกษา ต้องแสดงถึงความเป็นต้นแบบของความเข้าใจในความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน และสามารถนำไปสู่การบริหารและการปฏิบัติอย่างสอดคล้อง ทั้งในด้านหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องไปในแนวเดียวกันทั้งสถาบัน ต้องสามารถสร้างพันธมิตรกับผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายทั้งทางด้านการศึกษาและธุรกิจ ทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ

4.4) ในด้านผู้บริหารระดับภูมิภาค ต้องสื่อสารกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ถึงความจำเป็นและแนวทางปฏิบัติเพื่อที่จะสนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม สนับสนุนให้โรงเรียนต่างๆ พัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียน เพื่อมุ่งไปสู่ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งองค์กรในระดับภูมิภาคและองค์กรทางธุรกิจเพื่อสร้างความเชื่อมโยงทั้งในระดับประเทศและสากล

4.5) ในด้านผู้บริหารระดับส่วนกลาง ต้องให้คำแนะนำและสนับสนุนทางด้านหลักสูตร แนวทางปฏิบัติ และงบประมาณ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาไปสู่ระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นความเป็น

พลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม สนับสนุนสถานศึกษาเพื่อการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน และระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน รวมทั้งองค์กรธุรกิจทั้งในระดับประเทศและสากล มีการวัดผลและประเมินผล การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ทั้งในระดับโรงเรียนและภูมิภาคอย่างเป็นระบบ

5) ยุทธศาสตร์การนำไปปฏิบัติ

บทความนี้ได้เสนอยุทธศาสตร์ใน 3 ด้านประกอบไปด้วย 1 การพัฒนาระบบ 2 การสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและชุมชน และ 3 การปฏิรูปและพัฒนาบุคลากร

5.1) การพัฒนาระบบ โดยที่สถานศึกษาต้องเริ่มนำหลักการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรโดยได้รับการสนับสนุนทั้งผู้บริหารในส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง ตลอดจนแนวทางการวัดผลและประเมิน

5.2) การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน การให้คำแนะนำและแนวทางปฏิบัติแก่สถานศึกษาเพื่อการพัฒนาความเชื่อมโยงและเครือข่าย กับผู้ปกครองและชุมชนรวมทั้งแนวทางการปฏิบัติต่อวัฒนธรรมที่หลากหลายและแตกต่าง

5.3) การปฏิรูปและพัฒนาบุคลากร ต้องมีการพัฒนาบุคลากรในระดับปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนระบบการศึกษา เพื่อนำไปสู่ความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม ทั้งในด้านทักษะความรู้ และทัศนคติที่ถูกต้องที่มีต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมระดับการศึกษาหลักสูตรรวมทั้งภาวะผู้นำ

6) การลงมือปฏิบัติ

ในด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านการพัฒนาระบบ การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนการปฏิรูปและพัฒนาบุคลากรนั้น มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

6.1) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

6.1.1) โปรแกรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โครงการนี้เพื่อพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีความรู้ ทักษะ ความเข้าใจ และความเป็นผู้นำ ตลอดจนการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลง ให้เห็นความสำคัญของความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมโครงการนี้ต้องได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละสถานศึกษา

6.1.2) โปรแกรมการพัฒนาผู้สอน โครงการนี้เพื่อพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความหมายของพหุวัฒนธรรม และมีความมั่นใจต่อการนำไปใช้ปฏิบัติ

6.2) การจัดหาแหล่งทรัพยากร

6.2.1) ต้องมีการจัดหาทรัพยากรและงบประมาณด้านการเรียนการสอนให้กับสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติและการประเมินผลตามยุทธศาสตร์

6.3) การให้คำปรึกษาแก่สถานศึกษา

6.3.1) ต้องจัดให้มีคำแนะนำและแนวทางแก่สถานศึกษาทุกแห่ง ถึงทรัพยากรที่มี ตลอดจนแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม ตลอดจนแนวทางปฏิบัติเพื่อการจัดหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายตามระบบใหม่นี้

6.3.2) ต้องจัดให้มีคำแนะนำแก่ชุมชนรอบสถานศึกษาถึงประเด็นและแนวทางการจัดการที่มีต่อความแตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมและความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ

6.4) เครื่องมือสำหรับการประเมินผล

6.4.1) จัดทำคู่มือและชี้แจงถึงการวัดและการประเมินผลควมมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์นี้ ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้แก่โรงเรียนและเครือข่ายที่จะทำการประเมินอย่างต่อเนื่องถึงความก้าวหน้าตามโครงการนี้

3.4 โครงสร้างของกรอบแนวคิดของการประเมิน

รูปแบบของกรอบแนวคิดของการประเมินโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1) สารระของความเป็นสังคมและความเป็นพลเมืองของประเทศ (Civics and citizenship content) การนำเสนอในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อยๆ ได้แก่ อำนาจหน้าที่ของรัฐบาลและการใช้กฎหมาย (Government and Law) บทบาทของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Citizenship in a Democracy) และมุมมองทางด้านประวัติศาสตร์ (Historical Perspectives)

1.1) อำนาจหน้าที่ของรัฐบาลและการใช้กฎหมาย (Government and Law)

หลักการสำคัญและแนวทางการปฏิบัติ เพื่อแจกแจงถึงการดำเนินงานของตัวแทนรัฐบาลและการใช้กฎหมายในออสเตรเลีย โดยจะครอบคลุมถึงรายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสถาบัน หลักการ และอุดมการณ์ที่ใช้ในการกำหนดการใช้อำนาจอธิปไตยผ่านตัวแทน อาทิ การกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญของรัฐธรรมนูญของประเทศ การตรากฎหมายและเป้าประสงค์ของการออกกฎหมาย การกำหนดบทบาทของการใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม รวมทั้งสิทธิหน้าที่ของความเป็นพลเมืองของประเทศ แนวทางในการตัดสินใจทั้งในระดับบุคคล กลุ่มทางสังคม รวมทั้งการใช้อำนาจของรัฐบาล นอกจากนี้ยังให้รายละเอียดถึงบทบาทของพรรคการเมืองและขั้นตอนของการออกเสียงเพื่อการเลือกตั้งตัวแทนของประเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชน การแต่งตั้งคณะรัฐบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งบทบาทและขอบเขตของรัฐบาลและแนวทางของการใช้อำนาจ บทบาทของความเป็นผู้นำและการบริการชุมชน ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติเพื่อช่วยส่งเสริมหลักการของความเป็นประชาธิปไตยและอำนาจหน้าที่และความมีเสริภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมในการแสดงออก

1.2) บทบาทของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Citizenship in a Democracy)

สิทธิบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของความเป็นพลเมืองของประเทศตามระบอบประชาธิปไตย แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวทางการตัดสินใจและการแก้ปัญหาต่อความหลากหลายทางสังคม การสร้างความเป็นปึกแผ่นของประเทศ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองของประเทศ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และรวมทั้งความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก โดยให้ความสำคัญถึงความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ขนบธรรมเนียม และประเพณีของทั้งระดับประเทศและภูมิภาค ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของสื่อสารมวลชนและการแสดงออกผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งขอบเขตของการใช้สิทธิ์ผ่านสื่อต่างๆ เหล่านี้ ยิ่งไปกว่านั้นยังครอบคลุมถึงโอกาสของการแสดงออกของความเป็นประชาธิปไตยในห้องเรียน สถาบันการศึกษา และชุมชน ทั้งนี้เพื่อคงไว้ซึ่งความยั่งยืนของประเทศและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

1.3) มุมมองทางด้านประวัติศาสตร์ (Historical Perspectives)

บทบาททางด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ และโครงสร้างทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อความเป็นประชาธิปไตยตลอดจนความเป็น

พลเมืองทางสังคมของประเทศ โดยในส่วนใหญ่จะศึกษาถึงผลกระทบของการแผ่ขยายอาณานิคมของอังกฤษที่มีต่อชนเผ่าพื้นเมือง ตลอดจนเหตุการณ์สำคัญต่างๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ที่มีต่อความเป็นอัตลักษณ์ของประเทศและผลกระทบที่มีต่อวิวัฒนาการของความเป็นประชาธิปไตย รวมทั้งนโยบายที่มีต่อพัฒนาการของความเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและเชื้อชาติ

2) รูปแบบของการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจในความเป็นสังคมและความเป็นพลเมืองของประเทศ (Cognitive processes for understanding civics and citizenship)

รูปแบบของการพัฒนาปัญญาและความรู้ และการใช้ความรู้ในด้านนี้เพื่อหล่อหลอมประชาชนให้มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ โดยแบ่งเป็น 2 ช้อย่อย ได้แก่ การแสวงหาและการพัฒนาองค์ความรู้ (Knowing) และการพัฒนาความสามารถของการใช้เหตุผลและการคิดวิเคราะห์ (Reasoning and Analyzing)

2.1) การแสวงหาและการพัฒนาองค์ความรู้ (Knowing)

การพัฒนาความสามารถของการแจกแจงและให้ความกระจ่างถึงประเด็น แนวทาง คุณลักษณะที่สำคัญ และความหมายของการพัฒนาไปสู่ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งสามารถยกเหตุผล แจกแจง และแสดงตัวอย่างเพื่อสนับสนุนการพัฒนาไปสู่ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2.2) การพัฒนาความสามารถของการใช้เหตุผลและการคิดวิเคราะห์ (Reasoning and Analyzing)

การพัฒนาความสามารถในด้านการตีความหมาย หลักการ มุมมอง และแนวคิดตามระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งสามารถหาความสัมพันธ์และเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้น เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป การประเมิน และการสร้างสมมติฐาน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปของทางเลือกและทางออกของการพัฒนาไปสู่ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ยิ่งไปกว่านั้นต้องมีความเข้าใจถึงปัจจัยและเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจ ตลอดจนกระบวนการเพื่อที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตามคุณค่าและความหมายของระบอบประชาธิปไตย

3) รูปแบบของการรับรู้ของความเป็นสังคมและความเป็นพลเมืองของประเทศ (Affective processes for civics and citizenship)

ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นสังคมและความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวช้อย่อยๆ ได้แก่

3.1) การรับรู้ถึงอัตลักษณ์ของความเป็นสังคมตลอดจนความเชื่อมโยงของความเป็นพลเมือง (Civic Identity and Connectedness)

การรับรู้ถึงค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ และบทบาทของตนเองในระดับบุคคลและความสำคัญที่มีต่อความเชื่อมโยงกับบุคคลและชุมชนอื่น รวมทั้งการยอมรับและการเรียนรู้ทั้งในด้านที่มีความสอดคล้องและความแตกต่างด้านภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมและประเพณีอย่างเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่ความภาคภูมิใจในความเป็นชาติและการเห็นคุณค่าในความเป็นต้นกำเนิดของเผ่าพันธุ์ดั้งเดิม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3.2) การพัฒนาความมีประสิทธิภาพของความเป็นพลเมือง (Civic Efficacy)

นอกจากการรับรู้ การยอมรับในความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลายแล้ว ยังต้องกระตุ้นให้ประชากรเข้าไปมีส่วนร่วมและแสดงบทบาทเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

3.3) การพัฒนาความเชื่อและทัศนคติที่ดีของความเป็นพลเมือง (Civic Beliefs and Attitudes)

เพื่อความมีประสิทธิภาพและเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง จำเป็นที่จะต้องสร้างความเชื่อ ทัศนคติเชิงบวก และกระตุ้นให้เกิดความสนใจอย่างจริงจังต่อระบอบประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียนอย่างจริงจัง รวมทั้งสำนึกที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองและการแสดงออกทางความคิดอย่างเป็นอิสระ รวมทั้งการใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งอย่างเต็มที่ ตลอดจนการแสดงออกทางสื่ออย่างเหมาะสม และการดำรงไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชน

4) ความเป็นสังคมและการมีส่วนร่วมเพื่อความเป็นพลเมืองของประเทศ (Civic and Citizenship Participation)

ในส่วนนี้จะเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักรู้และการเสริมสร้างทักษะการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและตั้งใจของนักเรียน ทั้งกิจกรรมต่างๆ ในระดับโรงเรียน อาทิ การออกเสียงเพื่อคัดเลือกตัวแทนนักเรียน การสมัครเป็นตัวแทนนักเรียน และการมีส่วนร่วมในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ อาทิ การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอาสาสมัครทำงานเพื่อชุมชน การพูดคุยแลกเปลี่ยนประเด็นสำคัญทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองและชุมชนส่วนรวม ยิ่งไปกว่านั้นการส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้ให้เป็นจริง ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3.5 เป้าหมายทางการศึกษาสำหรับเยาวชนออสเตรเลีย

เป้าหมายเหล่านั้นประกอบด้วย

- 1) การส่งเสริมให้โรงเรียนมีความทัดเทียมและเป็นเลิศ
- 2) การกำหนดให้นักเรียนออสเตรเลียทั้งหมด มีคุณลักษณะ ดังนี้
 - เป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ
 - 2.1) เป็นผู้มีความมั่นใจและคิดสร้างสรรค์
 - 2.2) เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและมีความเชี่ยวชาญ

การไปสู่เป้าหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวคือการมีความรับผิดชอบร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐต่างๆ โรงเรียน และโรงเรียนเอกชน เช่นเดียวกับผู้ปกครอง ผู้ดูแล และครอบครัวของเด็กออสเตรเลียและผู้ให้บริการด้านความรู้ต่างๆ ภาคธุรกิจและชุมชนแวดล้อมต่างๆ ที่ควรมีความร่วมมือกัน

- 1) การส่งเสริมให้โรงเรียนมีความทัดเทียมและเป็นเลิศ มีการดำเนินการดังนี้

รัฐบาลออสเตรเลียได้มีความร่วมมือกับโรงเรียนและมีข้อตกลงกันในการส่งเสริมความร่วมมือกันในการสร้างความเท่าเทียมและเป็นเลิศในด้านการจัดการเรียนการสอนแล้ว ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐต่างๆ จึงควรดำเนินการดังนี้

1.1) ทำให้นักเรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสูง โดยไม่มีการแบ่งแยกเพศ ภาษา เพศสภาพ การตั้งครรรค์ วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา สุขภาพหรือการมีความด้อย พื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ หรือ ภูมิภาค

1.2) แนใจว่าโรงเรียนโรงเรียนได้ดำเนินการด้วยการมีความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และ ชนพื้นเมือง และใช้เป็นหลักการในการเรียนรู้ การทำงานร่วมกับหุ้นส่วนในชุมชนในทุกๆ มิติของกระบวนการ จัดการศึกษา รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคาดหวังสูงกับผลการเรียนรู้ของชนพื้นเมือง

1.3) แนใจว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นชนพื้นเมืองมีการพัฒนาขึ้นตามที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกับนักเรียนอื่นๆ

1.4) แนใจว่าการมีพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจน้อยจะไม่ได้ถูกนำมากำหนดถึงผลลัพธ์ ทางการศึกษา

1.5) ลดปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความด้อยเช่น การพิการ การไร้บ้าน ผู้อพยพและผู้อยู่ห่างไกล

1.6) แนใจว่าการจัดการเรียนการสอนได้สร้างประโยชน์ต่อสังคมและที่มีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม สังคมและความแตกต่างด้านศาสนา

1.7) กระตุ้นให้ผู้ปกครอง ผู้ดูแล ครอบครัว และชุมชนและเด็กให้มีความคาดหวังอย่างสูงกับ ผลการเรียนรู้ของตนเอง

1.8) ส่งเสริมวัฒนธรรมของความเป็นเลิศในทุกโรงเรียนด้วยการสนับสนุน ทำท่ายและ กระตุ้นให้สร้างประสบการณ์และโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ของนักเรียนด้วยการใช้ความสามารถพิเศษที่มี

1.9) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนได้สร้างศักยภาพที่หลากหลายของ ผู้เรียนแต่ละคน

2) การกำหนดให้นักเรียนออสเตรเลียทั้งหมด มีคุณลักษณะที่เป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ เป็นผู้มี ความมั่นใจและคิดสร้างสรรค์ และเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและมีความเชี่ยวชาญ ดำเนินการได้ดังนี้

2.1) พัฒนาให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้ของตนเองโดยให้มีความสามารถในการเรียน และการเล่น

2.2) มีทักษะที่จำเป็นในการอ่านและด้านตัวเลข มีความคิดสร้างสรรค์ และนำเทคโนโลยี มาใช้ให้เกิดผลิตภาพโดยเฉพาะด้านไอซีที ที่เป็นหลักพื้นฐานให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ทุกด้าน

2.3) มีความสามารถในการคิดที่ลึกซึ้งและมีตรรกะและได้รับการประเมินในสถานการณ์ การเรียนรู้ต่างๆ ตามแต่ละสาขา

2.4) มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมและมีความคิดริเริ่ม สามารถแก้ไขปัญหาโดยใช้ ความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนมา

2.5) มีความสามารถในการวางแผนกิจกรรมด้วยตนเอง มีความร่วมมือ ทำงานเป็นทีมและ มีความคิดด้านการสื่อสาร

2.6) มีความสามารถในการเข้าใจโลกที่เป็นอยู่และคิดคำนึงว่าสิ่งต่างๆ ในโลกส่งผลต่อวิถีชีวิต ที่เป็นอยู่

2.7) เป็นผู้มีเส้นทางที่ไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยการศึกษา การเรียนรู้ การฝึกอบรม หรือได้รับการจ้างงานที่ต้องการทักษะตามที่ได้เรียนรู้มากที่สุดคล้องกับการดำเนินชีวิต

2.8) ได้รับการจูงใจให้เรียนรู้เพื่อใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

การเป็นผู้มีความมั่นใจและคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นผู้ให้คุณค่าในตนเอง มีความตระหนักรู้ และมีอัตลักษณ์ในการเป็นผู้ที่สามารถจัดการอารมณ์ ความคิด จิตใจและมีสุขภาพดี
- 2) เป็นผู้ที่มีมุมมองในการดำรงชีวิตและมุมมองต่ออนาคตในแง่ดี
- 3) เป็นผู้กล้าหาญในการใช้ความสามารถในการริเริ่ม สร้างสรรค์
- 4) สร้างคุณค่าให้กับตนเอง ที่ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ การเห็นใจและเคารพผู้อื่น
- 5) มีความรู้ ทักษะในการเข้าใจให้คุณคุณค่าในการรักษาสุขภาพและพึงพอใจในการดำรงชีวิต
- 6) มีความมั่นใจและความสามารถในการเข้ามหาวิทยาลัยหรืออาชีวศึกษาหลังจากจบมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อการนำไปสู่การเป็นพนักงานที่สร้างผลผลิตภาพ
- 7) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและรักษาความสัมพันธ์ได้ดี
- 8) เป็นผู้เตรียมพร้อมสำหรับการมีบทบาทต่างๆ ในอนาคต เช่นการมีบทบาทในครอบครัว ชุมชนและการเป็นสมาชิกด้านแรงงาน
- 9) เห็นโอกาสต่างๆ ในการนำมากำหนดเป็นการดำเนินการชีวิต

เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและมีความเชี่ยวชาญ มีลักษณะดังนี้

- 1) การแสดงออกที่มีคุณธรรมจริยธรรม
- 2) การชื่นชมในวัฒนธรรมของออสเตรเลีย ภาษาและศาสนาที่หลากหลาย และมีความเข้าใจการดำเนินงานของรัฐบาล ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มี
- 3) การเข้าใจและมีความรู้ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง และนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้เพื่อการอยู่ร่วมกับระหว่างชนพื้นเมืองและชาวออสเตรเลียอื่นๆ
- 4) การมีการนำเอาคุณค่าของประเทศด้านประชาธิปไตย ความเท่าเทียม ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมกับพลเมืองออสเตรเลียมาใช้ในการดำเนินชีวิต
- 5) การสามารถสร้างความสัมพันธ์และสื่อสารกันได้อย่างมีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย
- 6) การทำงานเพื่อสิ่งที่ดีร่วมกัน เช่น เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและสิ่งแวดล้อม
- 7) การรับผิดชอบต่อพลเมืองโลกและพลเมืองท้องถิ่น

หน่วยงานรัฐของออสเตรเลียมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกัน กับโรงเรียนต่างๆ และวงการทั้งหลาย ที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาเยาวชนออสเตรเลียให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาและพันธกิจนี้จะสามารถสำเร็จได้ ด้วยปัจจัย ทั้ง 8 อย่าง ดังต่อไปนี้พัฒนาความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนสนับสนุน การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และความเป็นผู้นำของโรงเรียน ส่งเสริมความเข้มแข็งของการศึกษาระดับปฐมวัย ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยม และสนับสนุนการเรียนรู้ผู้ใหญ่และช่วงการส่งผ่านระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ จัดทำหลักสูตรและแนวทางการประเมินผลที่ได้รับมาตรฐานระดับโลก พัฒนาผลทางการศึกษาสำหรับเยาวชนชนเผ่า และเยาวชนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ โดยเฉพาะเยาวชนที่ยากจนยกระดับความน่าเชื่อถือและโปร่งใสของกระบวนการสนับสนุนการมีคุณภาพทางการศึกษา และความเป็นผู้นำของสถานศึกษา

ผู้สอนและผู้นำทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาของเยาวชน ผู้สอนที่ยอดเยี่ยมจะสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของเด็กนักเรียนได้ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจ รวมทั้งสนับสนุนการเจริญเติบโตของผู้เรียน โดยการให้กำลังใจ คำปรึกษา และการสนับสนุน ผู้สอนจะดัดแปลงวิธีการสอนไปตามแต่ความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อที่จะเป็นการสนับสนุนให้เด็กมีเอกลักษณ์และบ่มเพาะความสามารถเฉพาะทางนั้นๆ ต่อไป

ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้นำทางการศึกษาอื่นๆ ก็จะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผู้สอนและการสอนที่มีคุณภาพ ผ่านการแนะนำผู้สอนในการแสวงหาวิธีที่ดีที่สุดที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสนับสนุนวัฒนธรรมการตั้งมาตรฐานทางการศึกษาไว้สูง ผู้นำทางการศึกษามีความรับผิดชอบในการสร้างและดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ซึ่งเป็นปัจจัยในการเกิดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ทุกหน่วยงานรัฐของออสเตรเลีย มหาวิทยาลัย และโรงเรียนต่างๆ มีความรับผิดชอบร่วมกันในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และความเป็นผู้นำทางการศึกษาของโรงเรียน โดยรวมการจัดฝึกอบรมผู้สอนก่อนที่จะทำการสอนอีกด้วย

ส่งเสริมความเข้มแข็งของการศึกษาระดับปฐมวัย

รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการทำให้เด็กได้รับการศึกษาช่วงปฐมวัยที่มีคุณภาพในช่วงระยะเวลาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงแปดปีแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสามปีแรก โดยการวางฐานด้านสังคมร่างกายอารมณ์และการพัฒนาการด้านสติปัญญาโดยการศึกษาปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำหรับชีวิตและการเรียนรู้ทั้งในและนอกบ้าน รัฐบาลออสเตรเลียมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนและพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งของการศึกษาปฐมวัยเพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสในการเริ่มต้นที่ดีที่สุดในชีวิต

การส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นช่วงเวลาการเรียนรู้ที่มีความสำคัญโดยเป็นช่วงเวลาการเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานสาขาวิชาที่มีการพัฒนาขึ้น โดยรัฐบาลออสเตรเลียมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อให้แน่ใจว่าโรงเรียนสามารถจัดหาโปรแกรมที่ตอบสนองการพัฒนาของผู้เรียนและความต้องการเรียนรู้ของระดับมัธยมศึกษาได้

สนับสนุนการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่และช่วงการส่งผ่านระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่

การเรียนรู้วัยผู้ใหญ่ควรจัดการศึกษาที่จำเป็นในการเรียนจบในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนควรต้องให้ข้อมูลคำแนะนำและตัวเลือกให้กับนักเรียนเพื่อให้พวกเขาสามารถจะเลือกเกี่ยวกับอนาคตของพวกเขาได้

หลักสูตรและการประเมินผลระดับสากล

หลักสูตร

หลักสูตรได้รับการออกแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จ เป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นและมีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้นและเป็นพลเมืองผู้รอบรู้ โดยทุกภาคส่วนจะทำงานร่วมกันเพื่อช่วยให้นักเรียนทุกคนมีรากฐานที่มั่นคงในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและค่านิยมในการเรียนรู้ต่อไป

หลักสูตรจะมุ่งเน้นไปที่การอ่านออกเขียนได้และทักษะการคิดคำนวณ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์และสุขภาพที่ดีโดยหลักสูตรจะสนับสนุนผู้เรียนให้สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจสังคมออสเตรเลียความเป็นพลเมืองและค่านิยมแห่งชาติรวมถึงการเรียนรู้หน้าที่และความเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นรากฐานของการเรียนรู้ในอนาคตและชีวิตในวัยผู้ใหญ่ โดยหลักสูตรจะรวมถึงความรู้

เชิงปฏิบัติและการพัฒนาทักษะด้าน ICT การออกแบบและเทคโนโลยีซึ่งเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจ ออสเตรเลีย

หลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ในสาขาวิชาภาษาอังกฤษคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์มนุษยศาสตร์และศิลปะ มีความเข้าใจจิตวิญญาณ ศีลธรรมและมีมิติด้านสุนทรียศาสตร์ของชีวิต และเปิดวิธีการใหม่ของความคิด สนับสนุนการพัฒนาความรู้เชิงลึก

หลักสูตรจะสนับสนุนคนหนุ่มสาวในการพัฒนาทักษะในการจ้างงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน การทำงาน และการศึกษาต่อรวมถึงการฝึกอบรม เช่น การวางแผนและการจัดการความสามารถด้านความคิด ที่ยืดหยุ่นการสื่อสารที่ดีและการทำงานเป็นทีมคนหนุ่มสาวต้องการการพัฒนาขีดความสามารถทางความคิด เชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมการคิดค้นแก้ปัญหาและการมีส่วนร่วมกับสาขาวิชาใหม่

ขอบข่ายเนื้อหาการเรียนรู้

ขอบข่ายเนื้อหาการเรียนรู้ที่กล่าวถึงอยู่ด้านล่างจะบรรจุอยู่ในหลักสูตรโดยรวม มีความสมดุล และมีความลึกในเนื้อหาการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียน

เนื้อหาการเรียนรู้จะมีความสำคัญไม่เท่ากันในแต่ละระดับชั้น ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์เป็น เนื้อหาวิชาหลักพื้นฐานสำคัญของทุกระดับชั้นในปีการศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการพัฒนาในช่วงต้นปี อย่างไรก็ตามมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น ใช้เวลาในขอบเขตเนื้อหาที่มากขึ้นและเพิ่มความ เฉพาะเจาะจงมากขึ้นในช่วงที่นักเรียนข้ามชั้นเปลี่ยนผ่านปีการศึกษาที่ผ่านมา เนื้อหาการเรียนรู้จะมีความ เฉพาะเจาะจงซึ่งเป็นพื้นฐานในการประยุกต์ใช้ในหลักสูตร นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นไปที่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และการบูรณาการข้ามหลักสูตรและนักเรียนทุกคนจะมีโอกาสที่จะเข้าถึงเนื้อหาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องดังนี้

- อังกฤษ
 - คณิตศาสตร์
 - วิทยาศาสตร์ (รวมทั้ง ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา)
 - มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (รวมทั้งประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ
- หน้าที่พลเมืองและความเป็นพลเมือง) ศิลปะ (การแสดงและภาพ)
- ภาษา (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเอเชียภาษา)
 - การศึกษาสุขภาพและร่างกาย
 - สารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีและการออกแบบและเทคโนโลยี

การประเมินผล

การประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนจะมีความรัดกุม ครอบคลุมเนื้อหาการเรียนรู้ซึ่งจะต้อง เป็นการสะท้อนหลักสูตรและสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันของการตัดสินใจแบบมีอาชีพของครูผู้สอนและ การทดสอบรวมทั้งการทดสอบระดับชาติ

เพื่อให้แน่ใจว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมาจากการประเมินผลที่มีความหมายทั้งในระดับรัฐ ระดับ มณฑลและเครือจักรภพ รัฐบาลจะทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนของโรงเรียนในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพ ในประเมินผลระดับชาติและระดับโรงเรียน โดยการประเมินจะเน้น:

- การประเมินผลการเรียนรู้ช่วยให้ครูสามารถใช้ข้อมูลการประเมินผลความก้าวหน้าของ นักเรียนเพื่อเตรียมการจัดการเรียนการสอนของครู

- การประเมินผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนความก้าวหน้าของตนเองและเตรียมกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ในอนาคต

- การประเมินผลการเรียนรู้ช่วยให้ครูผู้สอนใช้เป็นร่องรอยหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียนในการประเมินความสำเร็จของผู้เรียนกับเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้

การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาสำหรับเยาวชนพื้นเมืองและผู้ด้อยโอกาสหนุ่มสาวชาวออสเตรเลีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาสด้านสังคมและเศรษฐกิจ

การศึกษาของออสเตรเลียได้ส่งเสริมความเท่าเทียมและความเป็นเลิศ สำหรับรัฐบาลและทุกโรงเรียนโดยทุกภาคส่วนจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพด้านการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชนและชนพื้นเมืองที่ด้อยโอกาสโดยการส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัวและชุมชนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ตามความคาดหวังของพวกเขา

คุณภาพด้านการศึกษาสำหรับเด็กในชุมชนท้องถิ่นและเยาวชน คือ การได้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตามบริบทของตนเองซึ่งอาจมีข้อจำกัดที่อยู่แตกต่างจากนักเรียนคนอื่นๆ เช่น การลงทะเบียนเข้าเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วม การอ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณ การรักษาสภาพผู้เรียนและการสำเร็จการศึกษา

การตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มนักเรียนดังกล่าว ชาวออสเตรเลียต้องสร้างการคาดหวังที่สูงขึ้นสำหรับตัวชีวิตดังกล่าวซึ่งต้องใช้กลยุทธ์ในการลงทุน การศึกษาของออสเตรเลียจึงมีความจำเป็นต้องเดินหน้าการทำงานเพื่อดึงนักเรียนชาวพื้นเมือง ครอบครัวและชุมชนของกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวให้เข้ามาร่วมด้านการศึกษาได้ในทุกแง่มุม สร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มชนพื้นเมืองในตลาดแรงงานทุกระดับและสนับสนุนการประสานงานกับชุมชน จัดการศึกษาเพื่อบริการนักเรียนและครอบครัวเพื่อที่จะให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่ด้อยทางเศรษฐกิจและภูมิหลังทางสังคม ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล ผู้ลี้ภัย ผู้ไร้บ้าน และนักเรียนที่มีความพิการซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มักจะได้รับโอกาสทางการศึกษา การสนับสนุนด้วยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุผลที่ดีมีคุณภาพมากขึ้น รัฐบาลออสเตรเลียจึงมีความจำเป็นต้องสนับสนุนหนุ่มสาวออสเตรเลียทุกคนให้ประสบความสำเร็จไม่ใช่เพียงแค่เรื่องความเท่าเทียมกันทางด้านโอกาสเท่านั้น แต่ด้านผลลัพธ์ของคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมก็มีความจำเป็นเช่นกัน

รัฐบาลออสเตรเลียมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในโรงเรียนเพื่อ

- ลดช่องว่างทางการศึกษาสำหรับหนุ่มสาวในประเทศออสเตรเลีย
- ให้การสนับสนุนสำหรับกลุ่มเป้าหมายให้นักเรียนที่ด้อยโอกาส
- มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงโรงเรียนในชุมชนด้านเศรษฐกิจและภูมิสังคมต่ำ

ข้อตกลงในการดำเนินการ

การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบและความโปร่งใส

ข้อมูลที่ดีมีคุณภาพในการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและรัฐบาล

สำหรับโรงเรียนและนักเรียน

โรงเรียนต้องมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือหลากหลายด้าน ทั้งด้านผลการดำเนินงานสำหรับนักเรียนเพราะโรงเรียนมีความรับผิดชอบหลักในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

ข้อมูลที่ดีมีคุณภาพจะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนในการปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียน การสนับสนุนที่ดีมีประสิทธิภาพ การวินิจฉัยพัฒนาการ ความก้าวหน้าของนักเรียนและการออกแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่ดียังสามารถสร้างความร่วมมือให้โรงเรียนในการกำหนดโปรแกรมการจัดการศึกษา การกำหนดนโยบายโรงเรียนการแสวงหาความร่วมมือและการแบ่งปันทรัพยากร และการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

สำหรับผู้ปกครองและครอบครัว ข้อมูลของโรงเรียนจะช่วยสร้างทางเลือกและมีข้อมูลร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยผู้ปกครองและครอบครัวควรเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ คือ

- ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน
- ข้อมูลในการประเมินโรงเรียนประสิทธิภาพโดยรวมของโรงเรียนและในการปรับปรุงผลงานของนักเรียน
- ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทปรัชญาและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกโปรแกรมและหลักสูตรกิจกรรมศึกษา
- ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการลงทะเบียนของโรงเรียน

สำหรับชุมชนชุมชนควรสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ช่วยสร้างความเข้าใจในการตัดสินใจของรัฐบาลและบทบาทและประสิทธิภาพของโรงเรียนในประเทศออสเตรเลีย เพื่อให้แน่ใจว่าโรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาที่พวกเขาได้รับจากเงินทุนสาธารณะ และรัฐบาลมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจ การให้ข้อมูลจากโรงเรียนสู่ชุมชนควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการสร้างความเข้าใจในบทบาทขององค์กรทางการศึกษา การรายงานผลด้านคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ประสิทธิภาพการทำงานของทุกโรงเรียน บริบทข้อมูลและข้อมูลเกี่ยวกับการลงทะเบียนเข้าเรียนของแต่ละโรงเรียน

พ่อแม่ ครอบครัวและชุมชนควรเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานของโรงเรียนและสามารถมีข้อมูลเปรียบเทียบกับโรงเรียนที่มีลักษณะที่คล้ายกัน รัฐบาลออสเตรเลียจะทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลคุณภาพด้านการศึกษาในระดับประเทศ

การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียน รัฐบาลจะให้ข้อมูลโรงเรียนในลักษณะการเผยแพร่ตีพิมพ์อย่างมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีข้อมูลในการเปรียบเทียบที่เผยแพร่อย่างเป็นสาธารณะ ข้อมูลสารสนเทศมีความถูกต้อง และบริบทของตัวชี้วัดที่ชัดเจนถูกต้อง

สำหรับรัฐบาล

ข้อมูลที่ดีมีคุณภาพที่ดีจะช่วยการดำเนินงานของรัฐบาลดังนี้:

- วิเคราะห์โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ
- ระบุโรงเรียนที่มีความต้องการเฉพาะ
- กำหนดว่าทรัพยากรที่มีจำเป็นมากที่สุดที่จะช่วยเพิ่มความสำเร็จ
- ระบุวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดและนวัตกรรม
- พัฒนากลวิธีระดับชาติและนานาชาติเพื่อเปรียบเทียบวิธีการและประสิทธิภาพการทำงาน
- พัฒนาฐานหลักฐานที่สำคัญในสิ่งที่ทำงาน

รัฐบาลออสเตรเลียมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกับทุกโรงเรียน ดังนี้:

- มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานและผลงานของนักเรียน
- ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่เกี่ยวข้อง
- ใช้เวลาที่เหมาะสมสอดคล้องและสามารถเทียบเคียงได้

การบรรลุเป้าหมายการศึกษาสำหรับหนุ่มสาวชาวออสเตรเลีย

แผนปฏิบัติการ

ประกาศเมลเบิร์นจะได้รับการสนับสนุนจากแผนปฏิบัติการ, เริ่มต้นด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับปี 2009-2012 แผนปฏิบัติการจะช่วยร่างแนวทางกลยุทธ์และร่างแนวความคิดว่ารัฐบาลออสเตรเลียจะดำเนินการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของโรงเรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนสร้างความสำเร็จเป้าหมายการจัดการศึกษาสำหรับหนุ่มสาวชาวออสเตรเลีย

แผนปฏิบัติจะช่วยสนับสนุนรัฐบาลในการแบ่งปันและการประยุกต์ใช้ความรู้ ด้วยวิธีการดังกล่าว รัฐบาลจะมอบมูลค่าและประโยชน์จากการปฏิรูปการศึกษาให้ประชาชนชาวออสเตรเลียได้รับโอกาสที่แท้จริงให้กลายเป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ มีความมั่นใจและเป็นบุคคลที่สร้างสรรค์ เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ

การประชุมทุกสองปี

มีนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลายในการพัฒนาในโรงเรียนของแต่ละบุคคลและจากทุกภาคส่วนที่มีศักยภาพ ซึ่งนวัตกรรมเหล่านี้สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ทั่วประเทศ รัฐบาลออสเตรเลียจะประชุมร่วมกันในทุกสองปีเพื่อสนับสนุนการสร้างความสำเร็จทางการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายในการเผยแพร่แลกเปลี่ยนนวัตกรรมที่เป็นเลิศทางการศึกษาทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ดินแดนเครือจักรภพและรัฐบาลคาทอลิกและภาคโรงเรียนเอกชน

บริบทของการศึกษาสำหรับพลเมือง และความเป็นพลเมือง อยู่บนพื้นฐานที่ว่านักเรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน นักเรียนทุกคนมีความสำคัญ ดังนั้นหลักสูตรของพลเมืองและความเป็นพลเมืองจึงเปิดโอกาสให้เกิดการบูรณาการการสอนและการปฏิบัติสู่ความสามารถของนักเรียนทุกคนและเคารพต่อความหลากหลายของนักเรียนในโรงเรียนออสเตรเลีย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ The Shape of the Australian Curriculum, V3.0

การศึกษาสำหรับพลเมืองและความเป็นพลเมืองมีลักษณะเฉพาะในการที่จะเปิดโอกาสให้เยาวชนชาวออสเตรเลียกลายเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างจริงจังและให้ความรู้แก่พลเมืองในฐานะที่เป็นพลโลกด้วยการศึกษาดังกล่าวได้นำเสนอความตื่นตัวและท้าทายในการเปิดโอกาสอย่างแท้จริงสำหรับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่โรงเรียน และครูที่จะเตรียมตัวนักเรียนสำหรับความเป็นพลเมืองในหลักสูตรโรงเรียนปกติ และเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมทั้งหมดของโรงเรียนก็ได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ภายนอกโรงเรียนแต่เชื่อมโยงกับหลักสูตรของโรงเรียนตัวอย่างเช่นกิจกรรมในชุมชน การศึกษาเกี่ยวกับรัฐสภาการเยี่ยมชมสถาบันเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองพลเมืองและโปรแกรมคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น ช่วง 20 ปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าประเทศออสเตรเลียและนานาชาติได้มีการกล่าวถึงแนวคิดอย่างกว้างขวาง รวมทั้งกระบวนการและแนวทางการปฏิบัติในส่วนที่เป็นการศึกษาสำหรับพลเมืองและความเป็นพลเมืองโดยเฉพาะ ได้มีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในส่วนที่เป็นบทบาทของความเป็นพลเมืองอย่างจริงจังโดยสามารถเห็นในเนื้อหาการเรียนอย่างชัดเจนและขณะเดียวกันก็เป็นผลลัพธ์ของการศึกษาสำหรับพลเมืองและความเป็นพลเมืองด้วย

การศึกษาสำหรับพลเมืองและความเป็นพลเมืองในโรงเรียนได้ช่วยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนในระบอบประชาธิปไตย ความเชื่อมโยงระหว่างระบบโรงเรียน ความเป็นพลเมืองและประชาธิปไตย ได้ถูกสนับสนุนในเป้าหมายทุกเป้าหมายของการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย ดังเป้าหมาย ข้อ 2 ของ The Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australia ที่ระบุว่าเยาวชนทุกคนของประเทศออสเตรเลียควรเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและมีความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

- ปฏิบัติด้วยความมีคุณธรรมและจริยธรรมความซื่อสัตย์
- ชื่นชมสังคมออสเตรเลีย วัฒนธรรมภาษาและศาสนาที่มีความหลากหลาย และมีความเข้าใจในระบบรัฐบาลของประเทศออสเตรเลีย ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
- มีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นเมืองและมีความรู้ ทักษะสร้างความเข้าใจที่จะให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมพื้นเมืองตลอดจนรับจากวัฒนธรรมพื้นเมืองนั้นประสานประโยชน์ระหว่างชาวออสเตรเลียที่เป็นพื้นเมืองและไม่ใช่พื้นเมือง
- ยอมรับในคุณค่าของประชาธิปไตยระดับชาติ ความเท่าเทียมและความยุติธรรมตลอดจนนำแนวคิดดังกล่าวเข้าไปใช้ในชีวิตของการเป็นพลเมืองออสเตรเลีย
- มีความสามารถที่จะเชื่อมโยงและสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมและประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย
- ทำงานและส่งเสริมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างถูกต้องและยั่งยืน
- มีความรับผิดชอบต่อความเป็นพลโลกและความเป็นพลเมืองในท้องถิ่น

ในวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตรของประเทศออสเตรเลียกล่าวถึงพลเมืองและความเป็นพลเมืองอย่างชัดเจนซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายการศึกษา และได้ระบุชัดเจนว่า เยาวชนชาวออสเตรเลียจำเป็นที่จะเรียนรู้และมีความสามารถที่จะทำเช่นไรเพื่อการเป็นพลเมืองของประเทศและการเป็นพลโลก ดังนั้นในการที่จะทำให้หลักสูตรของประเทศออสเตรเลียในเรื่องของพลเมืองและความเป็นพลเมืองประสบความสำเร็จนั้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ โรงเรียน ครูจึงจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจให้เหมาะสมในแนวทางการสอนเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายได้สำเร็จ

ตั้งแต่ปี ค.ศ.2004 ได้มีโปรแกรมการประเมินระดับชาติหรือ NAP สำหรับประเมินพลเมืองและความเป็นพลเมืองในระดับเกรด 6 และเกรด 10 ในช่วง 3 ปี ตั้งแต่ปีค.ศ.2004, 2007 และ 2010 การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เรียนพลเมืองและความเป็นพลเมืองซึ่งให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการพัฒนาความก้าวหน้าของความรู้ ความเข้าใจและทักษะในระยะเวลาที่เกี่ยวข้องของระบบการศึกษา

หลักการที่ระบุไว้ในหลักสูตรออสเตรเลียในส่วนที่เป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองได้แก่

1) ความเป็นประชาธิปไตยในออสเตรเลียเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเพื่อการเป็นตัวแทนของกระบวนการรัฐสภา ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของ Westminster System และ Constitutional Monarchy และเป็นพื้นฐานของคุณค่าของความเป็นประชาธิปไตย ความมีอิสระและความเชื่อในการมีส่วนร่วมตามลำดับ และหากประชาชนออสเตรเลียยอมรับและมีส่วนร่วมในชีวิตการเป็นพลเมืองดังกล่าวแล้ว ประชาธิปไตยจะมีความยั่งยืนและเข้มแข็ง

2) คุณค่าของประชาธิปไตยในออสเตรเลียอยู่บนพื้นฐานของความเป็นอิสระของแต่ละบุคคล และรัฐบาลโดยประชาชนจะผ่านการเป็นผู้แทนในรัฐสภา การเลือกตั้งที่อิสระและยุติธรรม ภายใต้กฎหมาย

ของความเท่าเทียมของทุกคนความยุติธรรมของสังคมและความเท่าเทียม การนับถือในความหลากหลายและความแตกต่าง อิสระในการพูดและศาสนา การยอมรับกฎหมาย การนับถือในสิทธิมนุษยชนการสนับสนุนในสิ่งที่ถูกต้องและการยอมรับสิทธิและความรับผิดชอบในการเป็นพลเมือง

3) ออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางสังคม จึงจำเป็นที่ประชาชนต้องมีความเชื่ออย่างหลากหลาย เยาวชนเป็นสมาชิกของท้องถิ่นที่มีความหลากหลายเป็นสมาชิกของประเทศและเป็นสมาชิกของชุมชนโลก จึงจำเป็นที่จะต้องมีโอกาสเข้าใจและมีส่วนร่วมในความหลากหลายของวัฒนธรรมในประเทศและศรัทธาในสังคมที่มีความหลากหลาย

4) ความเป็นพลเมืองจะนำไปสู่ความเข้าใจในอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล และความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งจะระบุอยู่ในความเป็นพลเมืองที่มีความหลากหลายในช่วงเวลาใดในเวลาหนึ่งของบุคคล ความเป็นพลเมืองจึงมีความหมาย แตกต่างกันไปสำหรับประชาชนในช่วงเวลาที่แตกต่างกันและขึ้นอยู่กับมุมมองส่วนบุคคลของแต่ละบุคคล รวมทั้งความแตกต่างของสถานการณ์ทางสังคมที่บุคคลดังกล่าวอาศัยอยู่ซึ่งสะท้อนในมุมมองที่มีความหลากหลายของพลเมือง อันมาจากความแตกต่างส่วนบุคคล สังคม และสภาพแวดล้อมในมิติต่างๆ ของความเป็นพลเมือง การเตรียมตัวสำหรับประชาชนในการเป็นพลเมืองที่มีความเข้มแข็งจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้หลักการของประชาธิปไตย ไปฝึกฝนเพื่อมีพฤติกรรมของความเป็นพลเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมฝึกฝนอย่างจริงจังในกิจกรรมเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองภายในโรงเรียน รวมทั้งในชุมชนและออนไลน์

5) ประสบการณ์ของนักเรียนเกี่ยวกับพลเมืองและความเป็นพลเมืองควรอยู่บนพื้นฐานของหลักสูตรอย่างเป็นทางการในเรื่องและเนื้อหาของพลเมืองและความเป็นพลเมือง อีกทั้งควรจะมีการบูรณาการของกิจกรรมภายในชั้นเรียนกิจกรรมในโรงเรียนทั้งโรงเรียนและกิจกรรมในชุมชน

6) นักเรียนในโรงเรียนคือพลเมืองของประเทศแต่นักเรียนจำเป็นต้องมีโอกาสสร้างความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนประสบการณ์เพื่อการเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการเตรียมพลเมืองที่มีความเข้มแข็งและมีความเข้าใจในระบบรัฐสภาของออสเตรเลียอย่างต่อเนื่องและเข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

7) การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้ในหลายระดับตั้งแต่เกิดขึ้นที่บ้าน ครอบครัว ชั้นเรียน โรงเรียน สถานที่ทำงาน ชุมชน ประเทศและนานาชาติ เพื่อการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบของความเป็นพลเมือง รวมทั้งการเมืองและสถาบันที่ถูกต้องตามกฎหมายตลอดจนกระบวนการหลักการ และคุณค่าที่เป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยในประเทศ ออสเตรเลียพลเมืองจำเป็นต้องมีความเชื่อมโยงและต้องการสนับสนุนให้เกิดทักษะ ทักษะคิด ค่านิยมในการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนทุกระดับไม่ว่าเป็นระดับท้องถิ่น รัฐประเทศและภูมิภาคตลอดจนไปสู่ระดับโลก

เป้าหมายของหลักสูตรออสเตรเลียในเรื่องของพลเมืองและความเป็นพลเมือง มีดังต่อไปนี้

1) พัฒนาคำความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการส่งเสริมการพัฒนาทัศนคติ ค่านิยมของนักเรียนที่จำเป็น เพื่อการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในชีวิตที่อยู่ในฐานะของการเป็นพลเมืองที่มีความเข้มแข็งในระดับชุมชน ประเทศ ภูมิภาคและโลก

2) พัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นอิสระของประเทศออสเตรเลีย การเป็นผู้แทนของระบอบประชาธิปไตย ระบบกฎหมายและชีวิตพลเมือง รวมทั้งการเป็นประชาธิปไตยของออสเตรเลียที่สืบทอดกันมาในอดีต

3) สร้างความเข้าใจและความชื่นชมที่สำคัญของออสเตรเลียในเรื่องของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่ออย่างหลากหลายในสังคมและการยอมรับในสิทธิมนุษยชน และ ความเข้าใจในเรื่องการข้ามวัฒนธรรมโดยเฉพาะความเข้าใจในเรื่องของชนพื้นเมืองต่างๆ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์และการให้ประโยชน์กับเอกลักษณ์ของพลเมืองและสังคม

หลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมืองจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะ ดังต่อไปนี้

1) **การตั้งคำถามและวิจัย** เกี่ยวข้องกับการหาความรู้เพื่อการวางแผนและการสำรวจข้อมูลข่าวสาร แนวคิดการใช้ทักษะการวิจัยเพื่อการทบทวนวรรณคดีและการเก็บรวบรวมข้อมูล การตั้งคำถามที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ การเตรียมตัวทำรายงานและวิพากษ์การวิจัย

2) **การวิเคราะห์และสังเคราะห์** เกี่ยวข้องกับการประเมินสถานการณ์หรือตำแหน่ง เพื่อตัดสินใจ การยอมรับตำแหน่งหรือสถานการณ์นั้นและการปกป้องตำแหน่งหรือสถานการณ์ การแยกแยะระหว่างข้อความที่เป็นจริงกับความคิดเห็น การสังเคราะห์ การเข้าใจและแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น

3) **การแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ** เกี่ยวข้องกับการแสดงออกซึ่งความสนใจและทักษะในการตัดสินใจ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและเสนอหนทางในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง ทานการร่วมมือและแสดงออกซึ่งความสามารถในเรื่องของการข้ามวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

4) **การสื่อสาร** เกี่ยวข้องกับการนำเสนอความคิดในลักษณะที่เป็นปากเปล่าหรือการเขียน การวิพากษ์การอ่าน การโต้แย้ง การเขียนและการฟัง การประยุกต์ใช้ ความรู้สึกและทักษะทางสังคมการใช้ทั้งสื่อ ที่เป็นแบบดั้งเดิมและสื่อสังคม ได้แก่ ทวิตเตอร์ บล็อก เฟสบุ๊ก เป็นต้น และการใช้อินเตอร์เน็ตในสังคมอย่างสร้างสรรค์ในการเป็นเครื่องมือสื่อสารสำหรับประชาธิปไตยในยุคปัจจุบัน

5) **การแปลความ** เกี่ยวข้องกับการตีความนโยบายทางการเมืองและการตัดสินใจ ตลอดจนการวิพากษ์ข้อความจาก สื่อ รวมทั้งคุณค่าและความสนใจที่เกี่ยวข้อง

ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญเพื่อใช้ในกระบวนการแสวงหาความรู้ และมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความเข้มแข็ง มีความรู้และสามารถวิพากษ์ได้

ทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองของประเทศออสเตรเลีย มีความสำคัญยิ่งเนื่องจากเป็นพื้นฐานของรัฐสภาของประเทศออสเตรเลีย ความเป็นประชาธิปไตยและความรับผิดชอบ ได้แก่ (ACARA, 2012c: online)

1) คุณค่า ที่เป็นพื้นฐานของความเป็นอิสระและการเป็นผู้แทนของรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การแสดงออกอย่างอิสระการปกครองโดยประชาชน การเท่าเทียมกัน การปกครองโดยกฎหมาย การยุติธรรม การรับผิดชอบและการโปร่งใส เป็นต้น

2) การยึดมั่นต่อพฤติกรรมของพลเมืองหน้าที่พลเมือง การมีสิทธิมนุษยชนในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการเห็นใจผู้อื่น และดูแลผู้อื่น การเคารพต่อผู้อื่น การมีความยุติธรรมในสังคม การมีอิสระในการพูด การมีความซื่อสัตย์ การมีความเคารพในสิทธิและความคิดของผู้อื่น การมีความรับผิดชอบ การเท่าเทียมกัน การมีการปฏิบัติอย่างยั่งยืน การมีความสุข การรู้จักให้และรู้จักรับในสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม

3) คุณลักษณะหรือนิสัยที่อยู่ภายในของแต่ละบุคคลซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาหลังจากได้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติในการประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมในชุมชนการเมืองการเป็นอาสาสมัครทำงานอย่างเข้มแข็งในชุมชน การมีส่วนร่วมในสังคมพลเมืองและมีชีวิตในชุมชนโดยมุ่งเน้นที่ประเด็นของสังคมและโลก เข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสังคมโดยนำทัศนคติและคุณค่าในเรื่องของพลเมืองของตนมาใช้

หลักสูตรของพลเมืองและความเป็นพลเมืองที่พัฒนาขึ้นในประเทศออสเตรเลียได้ใช้สำหรับกลุ่มเด็กตั้งแต่อายุ 3-10 ปี โดยมีความคาดหวังว่านักเรียนทุกคนจะได้รับการสอนในเรื่องพลเมืองและความเป็นพลเมืองตั้งแต่อายุ 3 ถึง 8 ปี ส่วนในช่วงอายุ 9-10 ปี นักเรียนจะมีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องของพลเมืองและหน้าที่พลเมืองต่อไปโดยนักเรียนจะมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการเตรียมตัวเพื่อเรียนในระดับมัธยมศึกษาในสังคมศึกษาหรือเนื้อหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรออสเตรเลียที่ได้รับการพัฒนานี้จะสามารถนำมาสอนภายในร้อยละ 80 ของเวลาการสอนที่มีอยู่ หลักสูตรให้ความสำคัญกับโครงสร้างการเรียนรู้ของพลเมืองและความเป็นพลเมืองโดยค่อยๆ เพิ่มความเข้มข้น เพื่อพัฒนาความลึกซึ้งของความรู้ความเข้าใจและความซับซ้อนของทักษะในแต่ละปีของการเรียนซึ่งบริบทของประชาธิปไตยในออสเตรเลียได้สร้างขึ้นบนฐานของความเข้าใจเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

Years 3-6

Years 3 to 4 (ส่วนใหญ่อายุประมาณ 8 ถึง 10 ปี)

ระหว่างช่วงอายุนี้นักเรียนในโรงเรียนจะมีความก้าวหน้าในการมีส่วนร่วมระดับกว้างและลึกซึ้งมากขึ้นในเรื่องของแนวคิดนักเรียนเริ่มต้นเข้าใจและตระหนักถึงมุมมองแนวคิดที่มีความแตกต่างกันและสามารถทำงานในช่วงระยะเวลาที่ยาวขึ้น นักเรียนเริ่มต้นตระหนักถึงมุมมองที่แตกต่างกันและสามารถนำประสบการณ์ที่มีความหลากหลายนั้นมาสู่กระบวนการคิดและตัดสินใจของตนเองนักเรียนเพิ่มการเข้าไปเกี่ยวข้องในการเรียนรู้คุณค่าซึ่งช่วยตนเองให้อธิบายมุมมองที่กว้างขึ้นในประเด็นของโลกของพลเมือง

ใน Years 3 และ 4 นักเรียนจะมีโอกาสพัฒนาความเข้าใจของตนเองในเรื่องแนวคิดของกฎหมาย การปกครอง อำนาจ รัฐบาล อีสรภาพ การตัดสินใจร่วมกัน สิทธิและหน้าที่ สื่อและแนวคิดต่างๆ ของพลเมืองและความเป็นพลเมืองอื่นๆ ในระดับที่เหมาะสม นักเรียนจะสามารถพัฒนาทักษะและการเห็นคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองและความเป็นพลเมือง

Years 5-6 (ส่วนใหญ่อายุประมาณ 10- 12 ปี)

ในช่วงอายุนี้นักเรียนพัฒนาอย่างต่อเนื่องในความตระหนักรู้ที่ดีขึ้นและชื่นชมกับความแตกต่างของมุมมองและวิถีคิด ตลอดจนความยุติธรรมและความเท่าเทียม นักเรียนเพิ่มการมีส่วนร่วมในการอภิปรายมากขึ้นเกี่ยวกับประเด็นของชุมชนและประเทศ โดยมุ่งเน้นสู่ประเด็นที่กำลังมีปัญหายู่เพื่อจะพิจารณาเหตุผลและการตัดสินใจที่เกิดขึ้นนักเรียนเพิ่มความตระหนักรู้ที่กว้างและลึกซึ้งขึ้นในประเด็นของโลก เช่นสิทธิมนุษยชนและความสัมพันธ์ของประเทศออสเตรเลียกับประเทศอื่นๆ

ใน Years 5-6 นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพลเมืองในบริบทของชุมชนท้องถิ่น ชาติ ภูมิภาคและโลก รวมทั้งการพัฒนาทักษะที่จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทต่างๆ ดังกล่าว เนื้อหาการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้และความเข้าใจใน

กระบวนการของรัฐบาลและประชาธิปไตยตลอดจนศึกษาในประเด็นของพลเมือง และเนื้อหาหลักสูตรได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมเกี่ยวกับพลเมืองและความเป็นพลเมืองด้วย

Years 7-8 (อายุประมาณ 12 ถึง 14 ปี)

ช่วงระหว่างปีนี้ นักเรียนพัฒนาการตระหนักรู้ที่กว้างขึ้นและมีความสนใจเกี่ยวกับพลเมืองและความเป็นพลเมืองในประเด็นต่างๆ มากขึ้น นักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพการคิด การปฏิบัติและการแก้ปัญหาอย่างก้าวหน้ามากขึ้นโดยอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในชุมชนที่กว้างขึ้นมากกว่าความสนใจส่วนบุคคล นักเรียน สามารถเพิ่มความเข้าใจในแนวคิดที่เป็นนามธรรมมากขึ้นสามารถเข้าใจการอธิบายที่มีความซับซ้อนมากขึ้นและ ได้แย้งแนวคิดต่างๆ ได้นักเรียนพัฒนาความเป็นอิสระเพิ่มมากขึ้นในการคิดเชิงวิพากษ์และการประยุกต์ใช้ทักษะ อีกทั้งมีความตระหนักรู้ในประเด็นของจริยธรรม คุณธรรมเพื่อเชื่อมโยงระหว่างการเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา

ใน Years 7 และ 8 นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความเข้าใจของตนเองในเรื่องของท้องถิ่นและประเทศชาติโดยเพิ่มการเน้นในส่วนของมุมมองของระดับภูมิภาคและโลกมากขึ้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ที่จะพิจารณาตัดสินด้วยตัวของตัวเองเกี่ยวกับข่าวสารและพัฒนาความเข้าใจบางประการในเรื่องของระบบการเมืองที่มีการเน้นถึงประชาธิปไตยที่มีความเป็นอิสระโดยผ่านผู้แทน บทบาทของรัฐธรรมนูญและมุมมองสำคัญที่มีอิทธิพลจากสื่อในสังคมรวมทั้งสื่อออนไลน์ต่างๆ

Years 9-10 (อายุประมาณ 14 ถึง 16 ปี)

ในระหว่างช่วงอายุนี้นักเรียนจะพัฒนาการตระหนักรู้ต่อไปเกี่ยวกับประเด็นของโลกประเทศชาติและชุมชน นักเรียนเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งเน้นประเด็นปัจจุบันที่มีความลึกซึ้งมากขึ้นโดยพิจารณาถึงเหตุผล และบุคคลที่จะเป็นผู้ตัดสินใจในระดับต่างกัน นักเรียนจะเพิ่มความตระหนักรู้ของตนเองและกลุ่มกว้างขึ้นโดยเฉพาะการกำหนดอัตลักษณ์ของพลเมือง สิทธิและความรับผิดชอบของการเป็นพลเมืองและความรับผิดชอบในการเป็นพลเมือง จะสามารถมีอิทธิพลต่อรัฐบาลได้อย่างไร

ใน Years 9 และ 10 นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความเข้าใจการทำงานของรัฐบาล ระบบศาล และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ทั้งนี้มีการเพิ่มเติมมุมมองของโลกเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าใจการเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งในการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของพลเมืองให้มากขึ้นนักเรียนสามารถวิพากษ์ปัญหา เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สรุปและสื่อความคิดตลอดจนสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับปัญหาของพลเมืองและการเมืองได้

Senior Secondary (ส่วนใหญ่แล้วอยู่ในช่วงอายุ 16 ถึง 18 ปี)

ในช่วงอายุนี้นักเรียนพัฒนาการรู้ที่กว้างขึ้นและในประเด็นหัวข้อที่มีความยากขึ้นเป็นลำดับที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและกฎหมายการสำรวจปัญหาระดับนานาชาติและความเข้าใจ ปัญหาอย่างลึกซึ้งรวมทั้งการเชื่อมโยงกับประเด็นของคุณธรรม จริยธรรม การจัดกิจกรรมในการแก้ปัญหาจะมีความซับซ้อนและจะต้องอาศัยความลึกซึ้งของ ชีวิตและเชื่อมโยงกับวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นประวัติศาสตร์และสังคมศึกษานักเรียนจะมีมุมมองมากขึ้นในเรื่องของโลกและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการเชื่อมโยงเพื่อการตัดสินใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติและนานาชาติ

นักเรียนในช่วงนี้จะพัฒนาต่อไปในเรื่องของทักษะและความเข้าใจ นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความรู้ความเข้าใจในระบบกฎหมายออสเตรเลียและพื้นฐานรัฐธรรมนูญของประชาธิปไตยในประเทศออสเตรเลีย รวมทั้งได้ศึกษาการเมืองระดับโลกเพื่อจะได้เข้าใจบริบทการเมืองของออสเตรเลียมากขึ้น อีกทั้งมีทักษะในการประเมินเชิงวิพากษ์ในประเด็นของพลเมืองและความเป็นพลเมืองด้วย

4. กรณีศึกษาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลายของรัฐวิกตอเรีย, ประเทศออสเตรเลีย (Education for Global and Multicultural Citizenship a Strategy for Victorian Government Schools 2009-2013)

จุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย

วิสัยทัศน์ของกรมการศึกษาและการพัฒนาเด็กเล็ก (Department of Education and Early Childhood Development) คือ เยาวชนของรัฐวิกตอเรียทุกคนต้องเจริญก้าวหน้า เรียนรู้ และเจริญเติบโตเพื่อความสุขเพลิดเพลินกับความอุดมสมบูรณ์ รางวัลแห่งชีวิต และความสำเร็จสมหวังของชีวิต ในขณะเดียวกันก็อุทิศตนเพื่อชุมชนท้องถิ่นและชุมชนโลก

จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์นี้ คือ การจัดทำวิสัยทัศน์ขึ้นใหม่สำหรับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย ในโรงเรียนรัฐบาลของรัฐวิกตอเรียเพื่อจัดลำดับกฎหมายในปัจจุบันและกรอบนโยบายและหลักสูตรให้ตรงกันและเพื่อเสนอแนะการปฏิบัติแก่โรงเรียนทุกแห่ง แก่ภูมิภาค และกรมการศึกษา ยุทธศาสตร์นี้นำเสนอแนวคิดใหม่สำหรับความคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติดังกล่าวคือ

- 1) ปรับปรุงผลทางการศึกษาของนักเรียนทั้งหมด โดยใช้การปฏิบัติที่ครอบคลุมกว้างขวาง และการเรียนการสอนที่เข้ามาตรฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ในรัฐวิกตอเรีย (Victoria Essential Learning Standards: VELs) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย
- 2) พัฒนาการเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งนักเรียน ผู้ปกครอง นักการศึกษา และกลุ่มผู้นำจำเป็นต้องดำรงชีวิตและทำงานในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประชากรโลกที่หลากหลาย
- 3) สนับสนุนสังคมแห่งการอยู่ร่วมกันและสังคมแห่งความหลากหลายซึ่งเป็นเสมือนแหล่งของผลประโยชน์และข้อดีทางเศรษฐกิจและการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน
- 4) ปรับปรุงการเข้าไปมีส่วนร่วม การเป็นอยู่ที่ดี และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ปลอดภัยของนักเรียนทุกคนให้ดีขึ้น
- 5) สร้างขีดความสามารถของโรงเรียนท้องถิ่นในการระบุและจัดการกับปัญหาที่เกี่ยวกับความอคติ การเหยียดเชื้อชาติ และการตัดสินผู้อื่นอย่างตายตัวในทุกรูปแบบ
- 6) สร้างและสนับสนุนโรงเรียนท้องถิ่นที่สอนให้นักเรียนเตรียมตัวสำหรับความเป็นพลเมืองโลก และพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย

บริบทของรัฐวิคตอเรีย

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลายตอบสนองกรอบทางนโยบายและกฎหมายของรัฐวิคตอเรียดังต่อไปนี้

นโยบายทางกฎหมายรัฐบาลของรัฐวิคตอเรียเป็นผู้นำภายในออสเตรเลียในเรื่องที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยให้พันธะสัญญาในเรื่องการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและความสามัคคีประสานเป็นหนึ่งเดียวของสังคม ดังตัวอย่างกฎหมายที่บังคับใช้ในทศวรรษที่ผ่านมาดังนี้

1) กฎหมายว่าด้วยการยอมรับความคิดทางเชื้อชาติและศาสนา (The Racial and Religious Tolerance Act 2001) ซึ่งห้ามการให้ร้ายหรือการทำให้เกิดความเสียหายแก่เชื้อชาติหรือความเชื่อหรือกิจกรรมทางศาสนาและจัดให้มีวิธีการที่จะชดเชยแก่ผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการให้ร้ายหรือถูกทำให้เกิดความเสียหายดังกล่าวรวมทั้งวิธีการที่จะปรับแก้ไขให้ถูกต้อง

2) กฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมของรัฐวิคตอเรีย (The Multicultural Victoria Act 2004) ซึ่งได้จัดทำกฎเกณฑ์ของการมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทำให้คณะกรรมการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของรัฐวิคตอเรียมีความแข็งแกร่งมากขึ้นและจัดทำกฎเกณฑ์ในการจัดทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องของความหลากหลายทางวัฒนธรรมสำหรับหน่วยงานของรัฐบาล

3) กฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบของพลเมืองในรัฐวิคตอเรีย (The Victorian Charter of Human Rights and Responsibilities Act 2006) โดยกำหนดให้มีการยอมรับสิทธิมนุษยชนเสรีภาพและความรับผิดชอบของประชาชนที่อาศัยอยู่ในรัฐวิคตอเรียอย่างเป็นทางการซึ่งหมายรวมถึงสิทธิทางวัฒนธรรมตัวอย่างเช่น เสรีภาพในการดำรงไว้ซึ่งภาษาของตน สิทธิในการเข้าร่วมเป็นชีวิตส่วนหนึ่งของรัฐ อิสรภาพจากการแบ่งแยกหรือแบ่งพวกเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการนับถือศาสนา

4) กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปการศึกษาและการฝึกอบรม (The Education and Training Reform Act 2006) โดยกำหนดกรอบทางกฎหมายทางการศึกษาในรัฐวิคตอเรีย โดยกำหนดให้ทุกโรงเรียนต้องส่งโปรแกรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะสนับสนุนกฎเกณฑ์และ วัตถุประสงค์ของระบอบประชาธิปไตยของออสเตรเลีย รวมทั้งพันธะสัญญาในเรื่องดังต่อไปนี้

- 4.1) รัฐบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้ง
- 4.2) กฎเกณฑ์ของกฎหมาย
- 4.3) สิทธิที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคนตามกฎหมาย
- 4.4) เสรีภาพในการนับถือศาสนา
- 4.5) เสรีภาพในการพูดและเข้าร่วมคบค้าสมาคม
- 4.6) ค่านิยมในการเปิดใจยอมรับ

กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้การศึกษาในโรงเรียนของรัฐเป็นการศึกษาทางโลกของฆราวาส (ไม่ใช่การศึกษาทางศาสนา) แต่อनुญาติให้โรงเรียนของรัฐมีหลักสูตรการศึกษาทั่วไปเรื่องศาสนาได้

บริบททางนโยบาย

ตลอดทศวรรษที่แล้วทั้งรัฐบาลของเครือจักรภพออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) และรัฐบาลกลางของรัฐวิคตอเรียได้เน้นบทบาทที่สำคัญของการศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการสร้างเมืองหลวงแห่งมนุษยชน

นโยบาย “พวกเราทั้งหมด” และนโยบาย “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” ของรัฐบาลของรัฐวิคตอเรีย (2009) เป็นเครื่องยืนยันพันธสัญญาของรัฐบาลของรัฐวิคตอเรียต่อการมีวัฒนธรรมหลากหลายและบทบาทที่สำคัญของการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนกลายเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในระดับรัฐบาลของรัฐออสเตรเลียในปี 2008 รัฐมนตรีทางการศึกษาทั้งหมดของออสเตรเลียได้ลงนามในคำประกาศเมลเบิร์นเรื่องจุดมุ่งหมายทางการศึกษาสำหรับเยาวชนชาวออสเตรเลีย (Melbourne Declaration on Educational Goals of Young Australians) โดยมีส่วนสำคัญคือความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการสร้างเยาวชนชาวออสเตรเลียเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมคำประกาศดังกล่าวมีเรื่องบทบาทกลางของการศึกษาสร้างสังคมประชาธิปไตยที่ถูกต้องตามกฎหมายประชาชน ความเท่าเทียมกันและเป็นสังคมที่เจริญรุ่งเรืองมั่นคงเป็นน้ำหนึ่งเดียวกันและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมนอกจากนี้คำประกาศยังกล่าวถึงข้อดีต่อชาติสังคมและเศรษฐกิจที่มีโรงเรียน ปราศจากการเหยียดหยามหรือทำให้เสื่อมเสียและที่สำคัญคือคำประกาศยังเน้นความสำคัญของความเป็นโลกาภิวัตน์สำหรับการศึกษา

บริบททางหลักสูตร

พิมพ์เขียวทางการศึกษาสำหรับการพัฒนาเด็กเล็ก (The Blueprint for Education and Early Childhood Development) บังคับให้กรมการศึกษาและพัฒนาเด็กเล็กให้ดำเนินการตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของรัฐวิคตอเรีย (Victorian Essential Learning Standards-VELS) ให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐาน VELS จัดให้มีประเด็นมากมายเสนอแนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองนอกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลายสำหรับหลักสูตรทุกหลักสูตรเช่นขอบเขตของความรู้ความสนใจเรื่องพลเมือง ประวัติศาสตร์ อังกฤษและภาษาอื่นๆ การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมที่หลากหลายเอเชียศึกษาและออสเตรเลียศึกษา นอกจากนี้ การศึกษาเรื่องค่านิยมจัดให้มีประเด็นเพิ่มขึ้นเพื่อรวมเรื่องความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมขายในหลักสูตรการศึกษาทุกหลักสูตร

กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษามt. Blowhard Primary School

อาจารย์ใหญ่ Lynn Devlin แห่งโรงเรียนประถมศึกษามt. Blowhard Primary School ได้กล่าวว่าโรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนประถมศึกษาลึกๆ ในชนบทและเป็นโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมเดียวกันแต่ 20 ปีที่ผ่านมาเราตัดสินใจที่จะเน้นการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในชุมชนโลก โรงเรียนได้สอดแทรกบทเรียนเอเชียศึกษาไว้ในหลักสูตรทั้งหมด โรงเรียนได้จัดขบวนพาเรดมังกรจีนยาว 40 เมตร (Gum Loong) ในเทศกาลเฉลิมฉลองของชาวจีนและของชุมชน โรงเรียนได้ใช้อินเตอร์เน็ตในการเชื่อมต่อกับโรงเรียนอื่นๆ ทั่วประเทศออสเตรเลียและทั่วเอเชีย เพื่อเสริมสร้างมิตรภาพและแลกเปลี่ยนความรู้ โรงเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มวัฒนธรรมหลากหลายและนำทักษะความรู้ความชำนาญของพวกเขาเหล่านั้นมีการแลกเปลี่ยนกับนักเรียนของโรงเรียนกับโรงเรียนใกล้เคียง โปรแกรมเอเชียศึกษาของโรงเรียนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและชื่นชมความหลากหลายซึ่งเป็นประโยชน์กับโลกและทุกคนทั้งหมด

กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนประถมศึกษา Footscray Primary School

อาจารย์ใหญ่ Natalie Bakai แห่งโรงเรียนประถมศึกษา Footscray Primary School ได้เน้นการพัฒนาเด็กนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย วิธีปฏิบัติเริ่มจากโปรแกรมเวียดนาม 2 ภาษา (Vietnamese bi-lingual program) ซึ่งเดิมมีนักเรียนเพียง 6 คนในปี 2003 จนกระทั่งมีนักเรียนถึง 80 คนในปี 2009 วิชานี้เป็นวิชาเลือกที่ให้นักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนซึ่งได้รับการพิสูจน์ว่าการเพิ่มขอบเขตการเรียนรู้ 2 ภาษาแก่นักเรียนจะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และช่วยปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญนอกจากนี้แล้วได้จัดทำโครงการเรียนรู้ชุมชนโดยสอนทักษะการพูดภาษาเวียดนามแก่ครูและติดต่อโรงเรียนที่เวียดนามเพื่อส่งครูไปแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โปรแกรมของโรงเรียน Footscray เชื่อมโยงโดยตรงกับรูปแบบของโรงเรียนอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จและเป็นโปรแกรมที่มีส่วนสำคัญด้านการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นสากลโดยมุ่งเน้นการครอบคลุมวัฒนธรรมซึ่งกันและกันและการเรียนรู้ร่วมกันด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน

5. ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

5.1 กำหนดเป้าหมายความเป็นพลเมืองให้ชัดเจนโดยส่งเสริมความเป็นธรรมและ ความเป็นเลิศ ในสถานศึกษาทุกลักษณะ

ควรกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโดยใช้การศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในรูปแบบใด รวมทั้งการส่งเสริมความเป็นธรรมและความเป็นเลิศในสถานศึกษาทุกลักษณะ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ เป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นและสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในสังคม ที่พร้อมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม วิชาชีพในสังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา และความหลากหลาย ภายใต้ระบบการปกครองประชาธิปไตยสามารถมีความสัมพันธ์อันดีกับสังคมข้ามวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมกับกลุ่มประเทศในอาเซียน อีกทั้งรู้จักการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเพื่อความยั่งยืนและพัฒนาธรรมชาติและสังคมสิ่งแวดล้อมและประการสำคัญ ต้องมีความรับผิดชอบต่อพลเมืองในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่และพลโลกด้วย

5.2 พัฒนาหลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมืองของประเทศและโลก

พัฒนาหลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมืองของประเทศและโลกเพื่อใช้ในสถานศึกษาทุกรูปแบบ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของความเป็นพลเมืองที่กำหนดไว้โดยมีการประเมินจากพุทธิพิสัยได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการให้เหตุผล เป็นต้น จิตพิสัยเชิงพฤติกรรม (Affective Behavioral Domain) ได้แก่ ความมุ่งมั่นและการเข้าร่วมอย่างจริงจัง (Engagement) การรับรู้ พฤติกรรม ความรู้สึกตลอดชีวิต (Lifelong Sense) ของการเป็นเจ้าของและความมุ่งมั่นกับชีวิตพลเมืองเสมือนว่าตนเองเป็นพลเมืองที่มีพลังและมีส่วนร่วมในบริบทของสังคมที่เป็นระบอบประชาธิปไตย ภายใต้พหุวัฒนธรรมและสังคมหลากหลายความเชื่อ (Multi-faith Society) ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในคุณค่า หลักการ และการปฏิบัติของกฎหมายและระบบการเมืองประชาธิปไตยของไทย และหลักของความเป็นพลเมืองในสังคมไทยมีทักษะซึ่งประกอบไปด้วยการตั้งคำถามและการหาคำตอบ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการตีความ การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การสื่อสารและการโต้ตอบ เป็นต้น ในการเป็นบุคคลที่เป็นพลเมืองไทยและโลกอย่าง

แท้จริงนอกจากนี้ ยังเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตย มีความสามารถและการจัดการที่จะมีส่วนร่วมในชีวิตของพลเมืองในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศและโลก

5.3 สร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและชุมชน

การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและชุมชนและพัฒนาความเชื่อมโยงและเครือข่ายกับผู้ประกอบการและชุมชนรวมทั้งแนวทางการปฏิบัติต่อวัฒนธรรมที่หลากหลายและแตกต่าง มีการจัดหาแหล่งทรัพยากรด้านการเรียนการสอนให้กับสถานศึกษา เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของประเทศและความเป็นประชาธิปไตยไทยภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรมและความเชื่อ ในการเป็นพลเมืองที่มีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองไทย

ตอนที่ 4 สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง)

1. บริบท

สาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China) ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของทวีปเอเชีย มีพื้นที่ 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร นับว่าใหญ่ที่สุดของทวีปเอเชีย ได้รับการสถาปนาประเทศเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2492 มีพรรคคอมมิวนิสต์จีนดำเนินการปกครองประเทศตามแนวทางพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน และความคิดเหมา เจ๋อตง โดยประยุกต์เข้ากับแนวทฤษฎีการสร้างสรรคความทันสมัยให้แก่ระบอบสังคมนิยมของนายเติ้ง เสี่ยวผิง พรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นแกนนำในการปกครอง โดยมีพรรคการเมืองอื่นอีก 8 พรรค เป็นแนวร่วม ภายใต้การปกครองในลักษณะสังคมนิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะแบบจีน ในด้านเขตการปกครอง การปกครองส่วนกลางแบ่งออกเป็น 23 มณฑล (รวมถึงไต้หวัน) 5 เขตปกครองตนเอง (มองโกเลีย หนิงเซีย่ ซินเจียง กวางสี และทิเบต) 4 มหานครที่ขึ้นต่อส่วนกลาง (ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ เทียนจิน และฉงชิ่ง) และ 2 เขตบริหารพิเศษ (ฮ่องกง และมาเก๊า) สำหรับการปกครองในส่วนภูมิภาคยังแบ่งย่อยออกเป็นจังหวัด (Prefecture) มีจำนวน 159 จังหวัด อำเภอ (County) มี 2,017 อำเภอ เมือง (City) มี 350 เมือง และเขตในเมืองต่างๆ ประมาณ 630 เขต เมืองหลวงของประเทศ คือ ปักกิ่งหรือเป่ย์จิงตามภาษาราชการจีน ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ เป็นศูนย์กลางการปกครองของประเทศ ศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจการค้า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม เป็นที่ตั้งของสถานเอกอัครราชทูตต่างๆ หน่วยงานของสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศ สำนักข่าวจากต่างประเทศ รวมทั้งบริษัทต่างชาติจำนวนมาก ในด้านประชากร สาธารณรัฐประชาชนจีนมีชนชาติต่าง ๆ อยู่รวมกัน 56 ชนชาติ โดยเป็นชาวฮั่น ร้อยละ 93.3 ที่เหลือเป็นชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ชนเผ่าจ้วง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตปกครองตนเองกวางสีและมณฑลยูนนาน ชนเผ่าหุยในมณฑลหนิงเซีย่และกานซู ชนเผ่าอุยกูร์ในมณฑลซินเจียง ชนเผ่าหยี่ในมณฑลเสฉวน ชนเผ่าทิเบตในเขตปกครองตนเองทิเบตและมณฑลชิงไห่ ชนเผ่าแม้วในมณฑลยูนนานและก๊วยโจว ชนเผ่าแมนจู ในมณฑลทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชนเผ่ามองโกลในเขตปกครองตนเองมองโกเลียในและซินเจียง ชนเผ่าไตหรือไทในมณฑลยูนนาน และชนเผ่าเกาซันในไต้หวัน ในปี พ.ศ. 2554 สาธารณรัฐประชาชนจีนมีประชากรประมาณ 1,347.3 ล้านคน ไม่รวมเขตบริหารพิเศษฮ่องกง มาเก๊า และไต้หวัน ภาษาราชการของสาธารณรัฐประชาชนจีนคือ ภาษาจีนกลาง (ผู้ทงฮว่า 普通话) ส่วนศาสนาประกอบด้วยลัทธิขงจื้อเต๋า พุทธ อิสลาม และคริสต์

โดยเฉพาะความคิดลัทธิขงจื้อและเต๋าที่มีอิทธิพลหยั่งรากลึกซึ้งในภาษาและวัฒนธรรมนับพันปี (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, 2558: ออนไลน์) ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนมีนาย สี จิ้นผิง เป็นผู้นำสูงสุด โดยดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน ประธานาธิบดี รวมทั้งประธานคณะกรรมการกลางการทหาร และอธิการบดีโรงเรียนพรรคกลาง (Central Party School)

สำหรับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China: HKSAR) ตามนัยของ Sino-British Joint Declaration นับตั้งแต่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2540 มีฐานะเป็นเขตบริหารพิเศษหรือ Special Administrative Region (SAR) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้หลักการ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” (One Country, Two Systems) มีอิสระในการบริหารตนเองในระดับสูง (high degree of autonomy) ตามที่ระบุในกฎหมายสูงสุดหรือธรรมนูญของฮ่องกงคือ Basic Law ซึ่งได้เริ่มใช้ตั้งแต่ฮ่องกงคืนสู่การปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อปี 2540 กฎหมายนี้ระบุให้ฮ่องกงดำรงไว้ซึ่งโครงสร้างทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมในปัจจุบันเป็นเวลาอีก 50 ปี และภายใต้หลักการดังกล่าว จีนได้ให้อิสระแก่ฮ่องกงอย่างมากในการบริหารบ้านเมืองในด้านต่างๆ ยกเว้นด้านการต่างประเทศและการทหาร ซึ่งรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นผู้ดูแล ทั้งนี้ Basic Law ได้กำหนดให้คนฮ่องกงเลือกตั้งผู้บริหารสูงสุดและสมาชิกสภานิติบัญญัติโดยผ่านสมาชิกคณะกรรมการเลือกตั้ง (Election Committee) จำนวน 800 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง ส่วนระบบการเมืองฮ่องกงประกอบด้วยสภานิติบัญญัติ (Legislative Council) ซึ่งมีสมาชิกทั้งสิ้น 60 คน มาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิกคณะกรรมการเลือกตั้งและสภาเขต (District Council) 18 แห่งที่ดูแลการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในเขตสมาชิกเขตส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนของแต่ละเขต ในด้านประชากร จากสถิติของ Census and Statistics Department ของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ในปี 2555 มีประชากรประมาณ 7.17 ล้านคน โดยประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 95 เป็นคนจีน ใช้ภาษาแคว้นกวางตุ้ง จีนกลาง และภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมหายาน ลัทธิเต๋า คริสต์ อิสลาม และฮินดู (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, 2558: ออนไลน์) เขตบริหารพิเศษฮ่องกงฯ มีพื้นที่ 1,103 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเกาะฮ่องกง คาบสมุทรเกาลูน และดินแดนที่เรียกว่า New Territories (ซึ่งเป็นส่วนที่ติดกับชายแดนจีน) รวมถึงเกาะเล็กๆ อีก 235 เกาะ โดยเกาะที่ใหญ่ที่สุด คือ เกาะลันเตา รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 1,103 ตารางกิโลเมตร เขตบริหารพิเศษฮ่องกงเป็นเมืองที่มีศักยภาพในด้านการบริการในฐานะศูนย์กลางทางการเงินและการกระจายสินค้า หลังจากกลับสู่จีนในปี พ.ศ.2540 ฮ่องกงมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ (1) เชื่อมจีนกับประเทศภายนอก โดยอาศัยความชำนาญของฮ่องกงในภาคการบริการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการจีน (2) รักษาความสำคัญของฮ่องกงในฐานะเป็นศูนย์กลางทางการเงิน การบริการทางการเงิน และการกระจายสินค้า (3) พัฒนาศักยภาพของฮ่องกงไปสู่สังคมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและอยู่บนพื้นฐานของความรู้ (Knowledge-based Economy) โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ฮ่องกงจึงเป็นประตูสู่จีน มีมูลค่าการลงทุนในจีนมากที่สุด และเป็นศูนย์กลาง การลงทุนนอกชายฝั่งที่สำคัญของจีน และการที่รัฐบาลจีนได้ประกาศให้เซี่ยงไฮ้เป็นศูนย์กลางทางการเงินเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่งแห่งนั้น ไม่กระทบกับบทบาทของฮ่องกงเนื่องจากเซี่ยงไฮ้และฮ่องกงมีจุดเน้นด้านการทำธุรกรรมทางการเงิน ครอบคลุมพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งจะสามารถช่วยเสริมซึ่งกันและกันได้ โดยเขตบริหารพิเศษฮ่องกงยังมีจุดแข็งด้านการบริหารจัดการและบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญที่เซี่ยงไฮ้ยังต้องใช้เวลาในการพัฒนาอีก

ระยะหนึ่งจึงจะสามารถพัฒนาได้ทัดเทียมฮ่องกง โดยสรุป ความพยายามของภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อาทิ การปรับโครงสร้างไปสู่เศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) การสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมฮ่องกงเป็นศูนย์กลางทางการเงินระหว่างประเทศและศูนย์กลางการค้าเงินระหว่างประเทศ การส่งเสริมความร่วมมือกับจีน การพัฒนาความร่วมมือในกรอบ PRD รวมทั้งความแข็งแกร่งของภาคเอกชน และการสนับสนุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีน จะเป็นปัจจัยสำคัญช่วยเกื้อหนุนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง โดยคาดว่า นับตั้งแต่ปี 2553-2556 อัตราการเจริญเติบโตเศรษฐกิจจะอยู่ที่ระดับร้อยละ 3.5 ต่อปี และอัตราเงินเฟ้อจะอยู่ที่ระดับร้อยละ 1.6 (สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง, 2552)

2. นโยบาย ระบบการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 นโยบายและระบบการศึกษา

โรงเรียนในฮ่องกงแบ่งออกเป็นโรงเรียนรัฐบาลที่ได้รับเงินอุดหนุนจากองค์การการกุศลและองค์กรด้านศาสนา โรงเรียนเอกชนที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนคริสเตียน ซึ่งมักจะมีมาตรฐานการศึกษาที่เข้มงวดกว่า และมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนเพื่อการศึกษาเป็นของตัวเอง นอกจากนี้ก็ยังมีโรงเรียนนานาชาติ สำหรับนักเรียนที่ต้องการหลักสูตรทางเลือก อย่างเช่นโปรแกรม International Baccalaureate (IB), SAT, AP และ GCEAL ในปีการศึกษา 2014/15 ฮ่องกงมีโรงเรียนประถมศึกษา 571 แห่ง มัธยมศึกษา 509 แห่งและโรงเรียนพิเศษ 61 แห่ง

ระบบการศึกษาของฮ่องกงได้รับอิทธิพลมาจากอังกฤษตั้งแต่ยุคอาณานิคม การเรียนชั้นอนุบาล 3 ปี ไม่เป็นการศึกษาภาคบังคับแต่พ่อแม่ส่วนใหญ่ในฮ่องกงมักจะส่งลูกเข้าเรียนชั้นอนุบาลตั้งแต่อายุ 3 ขวบ เดิมระบบการศึกษาแบบเก่าของฮ่องกงจะเรียนชั้นประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษา 7 ปี และเรียนมหาวิทยาลัย 3 ปี ปัจจุบันระบบการศึกษาของฮ่องกงประกอบด้วยชั้นประถมศึกษา 6 ปี มัธยมต้น 3 ปี มัธยมปลาย 3 ปี และเรียนปริญญาตรีโดยใช้เวลา 4 ปี เมื่อจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมปลาย ผู้เรียนจะได้รับประกาศนียบัตร Hong Kong Diploma of Secondary Education (HKDSE) เป็นเอกสารสำคัญสำหรับสมัครเรียนต่อมหาวิทยาลัย ซึ่งฮ่องกงกำลังผลักดันให้ HKDSE มีสถานะเทียบเท่ากับ A-Level ของผู้จบการศึกษาในระดับนานาชาติตามระบบของสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันฮ่องกงมีมหาวิทยาลัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลถึง 8 แห่ง เปิดสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก และยังมีสถาบันอาชีวศึกษาอื่นๆ อีกหลายแห่ง เพื่อขยายโอกาสในการศึกษาต่อหลังเรียนจบชั้นมัธยมของนักเรียนฮ่องกง และเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อในฮ่องกงมากยิ่งขึ้น

ฮ่องกงภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีระบบการปกครองแบบ 1 ประเทศ 2 ระบบ คือ เป็นคอมมิวนิสต์และเป็นเสรีประชาธิปไตยเศรษฐกิจทุนนิยม ที่ประชาชนเข้าใจสถานะของตนเองตระหนักในสถานะทางการเมืองของตนเองที่ตรงกัน รัฐบาลที่บริหารฮ่องกงได้มีเป้าหมายที่ชัดเจนที่จะต้องเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้มีทักษะในอนาคตในศตวรรษที่ 21 สร้างประชาชนให้มีความเป็นสากล มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ มีความสามารถในการสื่อสารในภาษาที่สำคัญของโลกคือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เทคโนโลยีการสื่อสาร การค้าธุรกิจที่ใช้เครื่องมือ ICT (Communication) และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) เพื่อเตรียม

เกาะฮ่องกงให้เป็นประเทศที่เปิดเสรีทางการค้า เป็นศูนย์กลางทางการเงิน เป็นศูนย์กลางทางการเดินทาง และเป็นศูนย์กลางการนัดพบ

ปัจจุบันฮ่องกงเป็นผู้นำด้านการศึกษาดังจะเห็นจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของ PISA ครั้งล่าสุดพบว่า คุณภาพการศึกษาของแผ่นดินแห่งนี้ มีคุณภาพสูงอยู่ในระดับต้นๆ ของโลก ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การปฏิรูปการศึกษาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยปี ค.ศ.2000 ถือเป็นปีที่เริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษายุคใหม่ เมื่อรัฐบาลฮ่องกงได้ประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจนให้คนฮ่องกงเห็นเป้าหมายร่วมกันทั้งประเทศ โดยรัฐบาลได้ประกาศการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นวาระแห่งชาติคือ “East Meets West: Rich & Stimulating Environment” ที่ประชาชนมีความตระหนักร่วมกัน ครู ผู้บริหาร การศึกษา ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทุกคนได้รับรู้ถึงสภาพความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเปลี่ยนแปลง (Reform) ให้ทันกระแสโลก เป็นการเตรียมประชาชนคนรุ่นใหม่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยเตรียมความเป็นสากล ความเป็นนานาชาติ การสื่อสารผ่านสื่อสารสนเทศเทคโนโลยี การค้าขาย เป็นศูนย์กลางการเงินและการค้าโลก โดยการหลอมรวมปรัชญาตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน สร้างความทันสมัย ความร่ำรวย ความมั่งคั่งให้แก่ประเทศ และให้ทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่ทุกคนเข้าใจตรงกันเพื่อความร่ำรวยมั่งคั่งของสิ่งแวดล้อมที่ช่วยพัฒนาคน (Human Capital) ของการก้าวสู่ความทันสมัย การเปลี่ยนแปลงและเอกลักษณ์ของประชาชนชาวฮ่องกงเป็นสำคัญ (สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน, 2556)

ในช่วงแรกปี ค.ศ.2000-2006 สถาบันการศึกษาในฮ่องกงได้ทำการปฏิรูปการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนขนานใหญ่ ทั้งในด้านเนื้อหาหลักสูตร วิธีการประเมินผลผู้เรียน และการสอนภาษา การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้มุ่งเน้นให้สถาบันการศึกษาทั้งหลายลดบทบาทของการสอบลง และหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ มากขึ้น ตั้งแต่ด้านคุณธรรมจริยธรรม การรู้หน้าที่พลเมือง การพัฒนาด้านสติปัญญา การมีจิตสาธารณะ การพัฒนาบุคลิกภาพ ไปจนถึงการมีประสบการณ์ทำงานจริง นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ รู้จักใช้วิจารณญาณ และเต็มเปี่ยมไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ฮ่องกงได้นำร่องการปฏิรูปหลักสูตร ป.1-ม.3 ได้นำเสนอภาพใหม่ของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา ปี ค.ศ.2005 และได้นำร่องทดลองใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ปี ค.ศ.2009 ทำให้ผลผลิตนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายรุ่นแรก ที่จบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและการเข้ารับการทำงานในปี ค.ศ. 2012 มีคุณภาพสูง

การปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 ครั้งนี้ประสบผลสำเร็จอย่างน่าชื่นชม ฮ่องกงกล้าที่จะยกเลิกระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมของอังกฤษแทบทั้งหมด สร้างความเป็นนานาชาติที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับวิถีชีวิตเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าได้อย่างเหมาะสม ได้ทุกระบบ ให้ยกเลิกการสอบแบบ O-Level และ A-Level มาเป็นการสอบระดับชาติเพียง 1 ครั้ง ขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 9 ปี เป็น 12 ปี ขยายเวลาเรียนจบในระดับปริญญาตรีจาก 3 ปี เป็น 4 ปี รัฐบาลฮ่องกงยกเครื่องทำการปฏิรูปการศึกษาในด้านระบบหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนโรงเรียน แหล่งทุน งบประมาณ นวัตกรรมการศึกษา และอื่นๆ หลักสูตรใหม่ทางการศึกษาของฮ่องกงมีแก่นปรัชญาทางการศึกษาของ “ขงจื้อ” ซึ่งตัวแทนของวัฒนธรรมตะวันออกที่มีความลุ่มลึกมีวิถีชีวิตที่มีคุณค่า ผสมผสานกับปรัชญาของนักปราชญ์ตะวันตก คือ “อริสโตเติล” ที่มีวิธีการแสวงหาความรู้ การค้นพบ ผ่านการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ ซึ่งเป็นศาสตร์ของทางตะวันตก การผสมผสานของสองวัฒนธรรมดังกล่าวได้นำไปสู่ “สิ่งที่ดีกว่าเพื่อชาวฮ่องกง” จนนำมาสู่ปรัชญาของหลักสูตรการศึกษาของฮ่องกงที่เด็กทุกคนจะได้รับการพัฒนาแบบรอบด้านและได้รับการศึกษา

ตลอดชีวิต (Whole Person Development & Life-long Learning) ตามความสามารถ ตามความสนใจ และตามค่านิยมที่หลากหลาย สังคมของฮ่องกงมีส่วนช่วยเพิ่มศักยภาพของต้นทุนมนุษย์ (Human Capital) ซึ่งทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสูงขึ้นและทำให้ฮ่องกงเป็นเมืองนานาชาติยิ่งขึ้น โดยการเตรียมคนเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 จะเน้นทักษะอนาคต ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) ความคิดเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ (Critical) การสื่อสาร ความเป็นสากล เครื่องมือ ICT (Communication) และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) นอกจากนี้รัฐบาลของฮ่องกงยังจัดให้เด็กทุกคนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอนให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียน (Learn How to Learn) ส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนเห็นคุณค่า ทักษะคิด ค่านิยม ทักษะที่สำคัญที่จำเป็น และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

โดยสรุปนโยบายหลักทางการศึกษาของรัฐบาลของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง คือ Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region. Policy: Primary Education and Secondary Education, 2017: online)

- การจัดการศึกษาของรัฐแบบให้เปล่าในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเก้าปี (ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2008/09) และในปีเดียวกันนั้นรัฐบาลได้มอบให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Vocational Training Council) เปิดหลักสูตรเต็มเวลาแบบให้เปล่าสำหรับนักเรียนที่จะลาออกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้โอกาสได้รับการศึกษาสายอาชีพเป็นทางเลือกด้วย

- จัดการศึกษาในโรงเรียนที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน และช่วยพัฒนาความรู้ ค่านิยม และทักษะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาต่อและการพัฒนาของบุคคล

- เสริมสร้างให้นักเรียนมีความสามารถด้านภาษาสองหรือสามภาษา
- เสริมสร้างคุณภาพการสอนและประสิทธิภาพการเรียน
- ปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน
- ช่วยเหลือให้เด็กที่เพิ่งอพยพจากจีนแผ่นดินใหญ่สามารถบูรณาการได้กับระบบการศึกษาของท้องถิ่นให้เร็วที่สุด

- เสริมสร้างคุณภาพ ความยืดหยุ่น และความรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา

2.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region, 2017: online)

หลักสูตรการศึกษาของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงใช้ปรัชญายึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาการรอบด้านของเด็กแต่ละคน และกำหนดวิสัยทัศน์ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ในระดับการศึกษาปฐมวัย คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรหรือ Curriculum Development Council (CDC) ได้เผยแพร่คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อให้ใช้ในสถานศึกษาปฐมวัยทุกแห่งตั้งแต่ปี ค.ศ.2007 หลักสูตรดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่จะเน้นการพัฒนาสี่ด้าน คือ “การพัฒนาทางกาย” “การพัฒนาพุทธิพิสัยและภาษา” “การพัฒนาจิตพิสัยและสังคม” และ “การพัฒนาด้านสุนทรีย์” หรือ “Aesthetic Development” โดยกำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ (learning area) หกด้าน คือ พลศึกษาและสุขศึกษา ภาษา คณิตศาสตร์เบื้องต้น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศิลปะ และ “ตนเองกับสังคม” ทั้งนี้ จุดเน้นจะอยู่ที่การพัฒนาทักษะพื้นฐานให้เด็ก การเตรียมความพร้อม และปลูกฝังค่านิยมกับทัศนคติเชิงบวกเพื่อให้การศึกษาของฮ่องกงสามารถพัฒนาผู้เรียนได้รอบด้าน (Whole-person Education) คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรได้กำหนด “เป้าหมายการเรียนรู้เจ็ดประการ” (Seven Learning Goals) สำหรับหลักสูตรขั้นประถมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 1 หรือประถมปีที่ 1-3

และช่วงชั้นที่ 2 ประถมปีที่ 3-6) และมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3 หรือมัธยมปีที่ 1-3) โดยหวังว่าจะบรรลุผลภายในสิบปี ดังนี้ (Hong Kong Special Administrative Region Government, 2012: online)

ภาพที่ 4.10 เป้าหมายการเรียนรู้เจ็ดประการ (Seven Learning Goals)

ที่มา: Hong Kong Special Administrative Region Government, 2012: online

เป้าหมายการเรียนรู้เจ็ดประการของหลักสูตรในระดับโรงเรียน คือ ความรับผิดชอบ อัตลักษณ์ของชาติ การอ่าน ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการเรียนรู้การใส่ใจความรู้ใหม่ และการดูแลสุขภาพของตนเอง¹ นอกจากนี้ยังมีการปฏิรูประบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน และในการจัดกิจกรรมการเรียน ให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เลิกการให้ครูเป็นผู้บอกความรู้ให้แก่ผู้เรียนแบบสมัยศตวรรษที่ 19-20 เน้นการเรียนรู้ผ่านโครงงาน ผ่านการได้ฝึกลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้ผ่านบรรยากาศสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อทำให้เกิดแรงกระตุ้นหรือแรงบันดาลใจ และสร้างลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ให้แก่

¹ 1) ความรับผิดชอบ – ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกครอบครัว สังคม และประเทศชาติ แสดงให้เห็นความใส่ใจ ความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

2) เอกลักษณ์ชาติ – เข้าใจเอกลักษณ์ชาติของตน มุ่งมั่นที่จะอุทิศตนเพื่อประเทศชาติและสังคม

3) นิสัยรักการอ่าน – พัฒนานิสัยรักการอ่านอย่างเป็นอิสระ

4) ทักษะด้านภาษา – สามารถร่วมสนทนาและวิพากษ์โดยใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน (รวมทั้งภาษาจีนกลางหรือ Putonghua) ได้อย่างคล่องแคล่วและมั่นใจ

5) ทักษะการเรียนรู้ – พัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ และมีทักษะการเรียนรู้โดยอิสระ ซึ่งรวมถึงการคิดวิเคราะห์ การรู้เทคโนโลยีข่าวสารสารสนเทศ การรู้คณิต (numeracy) และการจัดการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

6) การมีความรู้รอบ – มีความรู้รอบและมีพื้นฐานความรู้ที่ดีในสาระการเรียนรู้หลักแปดด้าน

7) การมีวิถีชีวิตอย่างมีสุขภาพ – มีชีวิตที่มีสุขภาพ (healthy lifestyle) มีความสนใจและชื่นชมกิจกรรมต่างๆ ในด้านพลศึกษาและสุนทรีย์

คนในสังคม นอกจากนี้ยังได้ทำการปฏิรูประบบการวัดและประเมินผล (Assessment Alignment) ยกเลิก การสอบ O-level, A-Level โดยใช้การประเมินระดับประเทศครั้งสำคัญเพียงครั้งเดียวในระดับเกรด 12 ระดับผลการเรียน จะประกาศผลการเรียนเป็นระดับ คือ ระดับ 1, 2, 3, 4, 5 และระดับ 5 บวก 1 ดาว (เฉพาะกลุ่มคะแนนสูงระดับประเทศ) และระดับ 5 บวก 2 ดาว (เป็นกลุ่มที่มีคะแนนดีสุดยอด) นอกจากนี้ นักเรียนแต่ละคนจะต้องทำอัตชีวประวัติการเรียนรู้ (Profile) ที่มีผลการเรียน ประสบการณ์ที่เคยเข้าร่วม รางวัลที่เคยได้รับ ความสำเร็จนอกห้องเรียน ความมุ่งมั่น ความสนใจ การเรียนรู้ในอนาคต และอื่นๆ เพื่อนำเสนอมหาวิทยาลัยที่จะเรียนต่อ โดยทางมหาวิทยาลัยหรือในสายวิชาชีพเฉพาะทาง จะดูจากผลการเรียน ใน 5 ระดับ รวมทั้งการดูอัตชีวประวัติการเรียนรู้จากข้อมูลส่วนตัวหรือ Profile เพื่อเพิ่มคุณภาพ และให้การประเมินผลมีส่วนกำหนดวิธีการเรียนด้วย

กรอบโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร (CDC) มีเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของบุคคล หลักสูตรฉบับนี้มี องค์ประกอบสามส่วนที่มีความเชื่อมโยงกันคือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก (Key Learning Areas หรือ KLA) 2) ทักษะทั่วไป (Generic Skills) และ 3) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

1) กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก (KLAs) ความรู้พื้นฐานที่เป็นแกนกลางสำหรับการพัฒนาและการประยุกต์ทักษะทั่วไปกับค่านิยมและทัศนคติ รายวิชาที่เรียนจำแนกเป็น 8 กลุ่มสาระ คือ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ การพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (Personal, Social and Humanities Education หรือ PSHE) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีศึกษา ศิลปศึกษา และพลศึกษา โรงเรียนจะเลือกรายวิชาจากกลุ่มสาระ การเรียนรู้แต่ละกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้เรียนหลักสูตรที่กว้างขวางและมีความสมดุล นักเรียนทุกคนจะมีโอกาส ได้รับประสบการณ์เรียนรู้กลุ่มสาระทั้งแปดในช่วงประถมและมัธยมศึกษา ขณะเดียวกันโรงเรียนก็สามารถ สร้างหลักสูตรของตนโดยการผสมผสานรายวิชา เนื้อหา หรือโครงการ แต่จะต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีนในทุกช่วงชั้นของการเรียน

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ “การเรียนข้ามกลุ่มสาระ การเรียนรู้” หรือ “Cross Key Learning Areas Studies” ซึ่งรวมถึงรายวิชาเสรี (Liberal Studies) ในชั้นมัธยมปลาย วิชาการศึกษาทั่วไปสำหรับโรงเรียนประถมหรือ General Studies for Primary Schools (GS) และวิชาการเรียนเชิงประยุกต์หรือ Applied Learning (ApL) ทั้งนี้ วิชาการศึกษาทั่วไปสำหรับโรงเรียน ประถม (GS) จะทำให้นักเรียนมีโอกาสบูรณาการความรู้ ทักษะ ค่านิยมและทัศนคติ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มวิชา PSHE วิชาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา นอกจากการเรียน รายวิชาหลัก คือ วิชาภาษาจีน ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิชาศิลปศาสตร์ (Liberal Studies) แล้ว เมื่อถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 นักเรียนยังสามารถเลือกรายวิชา ApL เป็นรายวิชาเลือกตามความสนใจ และความถนัดได้อีกเนื่องจากการเปิดรายวิชา ApL มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย ของผู้เรียน การสอนรายวิชาดังกล่าวเป็นการเรียนเชิงประยุกต์ที่เชื่อมโยงกับรายวิชาด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยนักเรียนอาจเรียนจากผู้สอนที่หลากหลายรวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรวิชาชีพ กลุ่มการเรียนข้าม กลุ่มสาระการเรียนรู้ (ApL) มี 6 กลุ่ม คือ การเรียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Studies) สื่อและสื่อสารมวลชน (Media and Communication) ธุรกิจ การจัดการ และกฎหมาย (Business, Management and Law) การบริการ (Services) วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) วิศวกรรมและการผลิต (Engineering and Production)

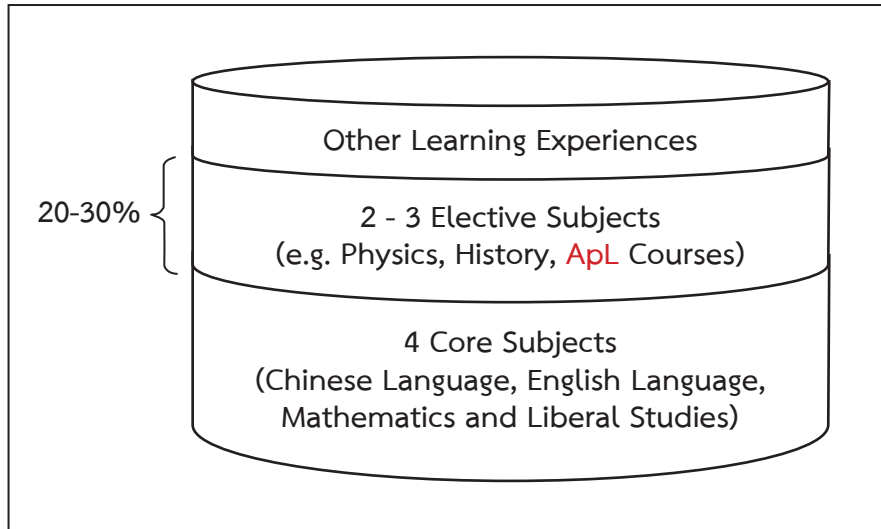
โดยสรุปโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของฮ่องกงแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระ ประสบการณ์พื้นฐานที่จำเป็น 5 เรื่อง วิชาแกน 4 วิชา (Core Subjects) การศึกษาขั้นพื้นฐานมีอยู่ 3 กลุ่มวิชา คือ 1) กลุ่มวิชาแกน (Core subjects) มี 4 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาจีน วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาศิลปศาสตร์ (Liberal Studies) 2) กลุ่มวิชาเลือก ให้นักเรียนเลือกเรียน 2-3 วิชา จากวิชาเลือกที่จัดไว้ให้ 20 วิชาเลือก บวกกับวิชาที่ประยุกต์อื่นๆ และ 3) กลุ่มวิชาประสบการณ์ชีวิตอื่นๆ ได้แก่ 1) ศีลธรรมและหน้าที่พลเมือง (Moral & Civic Education) 2) การบริการชุมชน (Community Service) 3) การพัฒนาสุนทรียภาพ (Aesthetic Development) 4) พลศึกษา (Physical Development) 5) ประสบการณ์วิชาชีพต่างๆ (Career-related Experiences) โดยในการเรียนการสอนจะเน้น Four Key Tasks ประกอบด้วย Moral and Civic Education, Reading to Learn, Project Learning และ Information Technology for Interactive Learning

หลักสูตรการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาตอนต้น กำหนดให้เรียน 4 วิชาหลักแต่ค่อยๆ เพิ่มมากขึ้นตามพัฒนาการของเด็ก ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมและมนุษยศาสตร์ เทคโนโลยี การศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา ส่วนใหญ่จะเรียนรู้ครึ่งวัน วิชาศิลปศาสตร์จะพาเด็กออกนอกห้องเรียนผ่านประสบการณ์ 5 ด้าน ได้แก่ คุณธรรมและความเป็นพลเมือง พัฒนาการด้านสติปัญญา การบริการชุมชน พัฒนาการด้านค่านิยม สมรรถภาพด้านร่างกาย และทักษะประสบการณ์ด้านอาชีพ ส่วนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เรียนเข้มข้น 4 วิชาหลักในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายใหม่หรือ New Secondary School (NSS) ซึ่งมี 4 รายวิชา คือ วิชาภาษาจีน วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาศิลปศาสตร์ (Liberal Studies) นักเรียนจะเรียนรายวิชาหลักถึงร้อยละ 45-50 เรียนวิชาเลือกอีก 2-3 รายวิชาที่ตนเองสนใจและมีความถนัด คิดเป็นร้อยละ 20-30 เรียนประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านโครงการผ่านกิจกรรม และผ่านสาระประสบการณ์ 5 ด้านอีกร้อยละ 10-15 รายวิชาเลือกในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายใหม่ (NSS) ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีดังต่อไปนี้

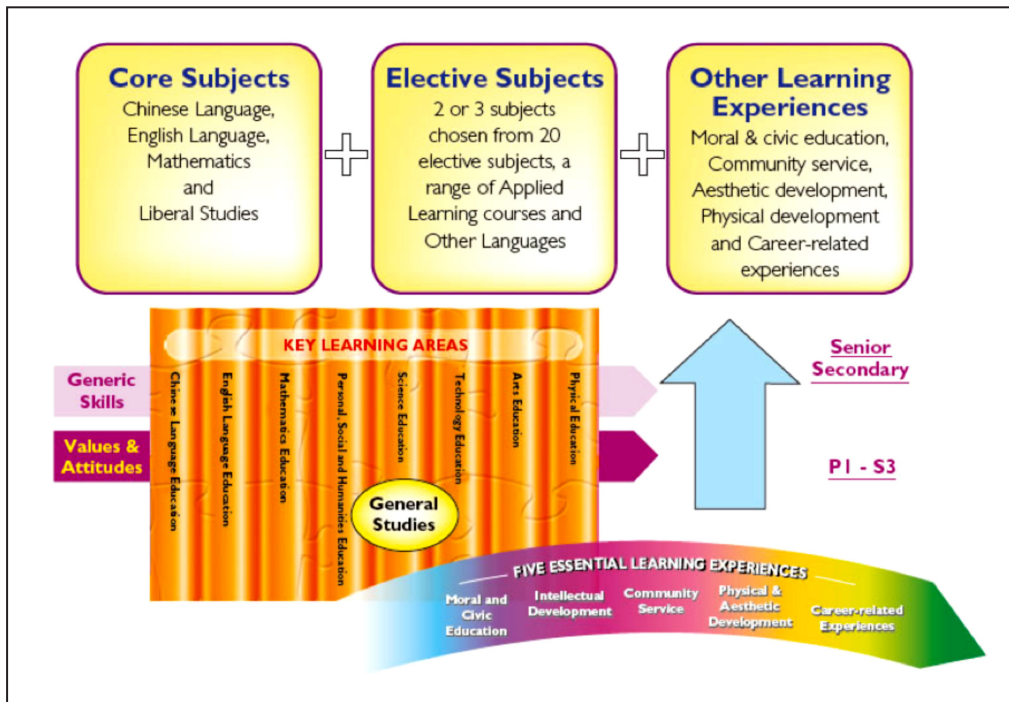
ตารางที่ 4.10 รายวิชาเลือกในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายใหม่ (NSS)

สาระการเรียนรู้	รายวิชา
การศึกษาภาษาจีน	วรรณกรรมจีน
การศึกษาภาษาอังกฤษ	วรรณกรรมอังกฤษ
การพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (PSHE)	ประวัติศาสตร์จีน เศรษฐศาสตร์ จริยธรรมและศาสนาศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวและการบริการ
วิทยาศาสตร์	ชีววิทยา เคมี วิทยาศาสตร์ (วิทยาศาสตร์บูรณาการ ฟิสิกส์ผสมผสาน)
เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	ธุรกิจ บัญชี การเงินศึกษา การออกแบบและเทคโนโลยีประยุกต์ การบริหารจัดการสาธารณสุข เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีและการดำรงชีวิต
ศิลปะ	ดนตรี ทัศนศิลป์
พลศึกษา	พลศึกษา

ทั้งนี้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนสามารถเลือกวิชาภาษาต่างประเทศได้ถึง 6 ภาษา คือ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาฮินดี ภาษาญี่ปุ่น ภาษาสเปน และภาษาอูรดู (Urdu) การสอนภาษาเหล่านี้จะต้องดำเนินการภายใต้กรอบหลักสูตรและการสอบในระดับ AS-level ของการสอบระบบนานาชาติ แคมบริดจ์หรือ Cambridge International Examinations (CIE) และอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของสำนักทดสอบและประเมินผลแห่งฮ่องกงหรือ Hong Kong Examinations and Assessment Authority (HKEAA) ประการสุดท้ายสิ่งที่น่าสนใจคือในการปฏิรูปหลักสูตรครั้งล่าสุด คณะกรรมการการศึกษา (Education Commission) ได้เสนอโครงสร้างวิชาการใหม่หรือ New Academic Structure (NAS) ในหลักสูตรการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมการพัฒนาแบบรอบด้านให้กับผู้เรียน ได้รับการพัฒนาตามความถนัด และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายใต้หลักการ “Student-centered, Whole Person Development, Multiple Pathways, Life-long Learning”

ภาพที่ 4.11 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของฮ่องกง

ภาพที่ 4.12 โครงสร้างหลักสูตรปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมัธยมศึกษาใหม่หรือ New Secondary School (NSS) 2002-2012

ที่มา: Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region. Basic Education Curriculum Guide–Building on Strengths, 2002)

2) **ทักษะทั่วไป (Generic Skills)** มีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้มากขึ้นโดยการสอดแทรกทักษะที่จำเป็นในรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทักษะแก้ปัญหาดังกล่าวประกอบด้วย ทักษะความร่วมมือ (Collaboration Skills) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) การสร้างสรรค์ (Creativity) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Skills) ทักษะด้านข่าวสารเทคโนโลยี (Information Technology Skills) ทักษะการคำนวณ (Numeracy Skills) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem-solving Skills) ทักษะการจัดการตนเอง (Self-management Skills) และทักษะการศึกษาค้นคว้า (Study Skills) โดยรัฐบาลให้ความสำคัญกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสาร

3) **ค่านิยมและทัศนคติ** ค่านิยมหมายถึงคุณลักษณะที่นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจ ส่วนทัศนคติหมายถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็นในการดำเนินงานให้บรรลุผล รัฐบาลฮ่องกงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างค่านิยมซึ่งมีทั้งหมดสี่ด้าน คือ จริยธรรม หน้าทีพลเมือง และความเป็นชาติ (Moral, Civic and National Education) การอ่านเพื่อการเรียนรู้ (Reading to Learn) การเรียนแบบโครงการ (Project Learning) และเทคโนโลยีข่าวสารเพื่อการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ (Information Technology for Interactive Learning)

3. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลก

3.1 ความเป็นพลเมืองในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างความเป็นพลเมืองในหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนในฮ่องกงได้เริ่มมาตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1980 ในระยะแรกเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบ และความเป็นพลเมืองของฮ่องกง ต่อมาในช่วงปลายทศวรรษ 1990 ได้มีการถกเรื่องการสอนวิชาพลเมืองศึกษาตั้งแต่ก่อนการส่งมอบสถานะเขตบริหารพิเศษในปี ค.ศ. 1997 เพื่อกำหนดทิศทางการสอนวิชาดังกล่าวแล้วเปลี่ยนสถานะ โดยประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ชาติ (National Identity) ได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาของชาติมาตั้งแต่ ค.ศ. 1997 ดังปรากฏในหนังสือคู่มือว่าด้วยแนวทางการจัดพลเมืองศึกษาในโรงเรียน หรือ Guidelines on Civic Education in Schools (Curriculum Development Council, 1996) คู่มือดังกล่าวมาลักษณะเด่นสองประการ ประการแรก มีการกล่าวโดยตรงถึงความสำคัญของการเมืองศึกษา (Political Education) และการศึกษาเพื่อความเป็นชาติ (Nationalistic Education) ประการที่สอง มีการกล่าวถึงนัยของความเป็น “หนึ่งประเทศ สองระบบ” สำหรับวิชาพลเมืองศึกษา อาทิ พลเมืองศึกษาต้องเสริมสร้างให้นักเรียนเข้าใจระบบการปกครองของฮ่องกงและหลักสังคมประชาธิปไตยเพื่อนำนโยบาย “หนึ่งประเทศ สองระบบ” ไปสู่การปฏิบัติ ในปี ค.ศ. 1998 รัฐบาลประกาศใช้หลักสูตรพลเมืองศึกษาหรือ Civic Education Syllabus สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยให้สอนเป็นรายวิชาต่างหาก ในระดับประถมศึกษาอัตลักษณ์ชาติได้รับการสอนในบริบทวัฒนธรรมจีน ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสอนในบริบทของความเป็นรัฐชาติ (Nation State) ในหัวข้อ “ความเป็นรัฐชาติ” มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชนเผ่าในสาธารณรัฐประชาชนจีน แนวคิดและความเชื่อหลักของจีน ผลกระทบจากการแทรกแซงของโลก ความรู้เกี่ยวกับจีน เช่น สัญลักษณ์ของชาติ ผลสำเร็จที่สำคัญ ผู้นำคนสำคัญ สภาพเศรษฐกิจสังคม และระบบการเมือง และเป็นที่น่าสังเกตว่าเนื้อหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาติเปลี่ยนจากแนวทางวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษามาเป็นแนวทางการเมืองในหลักสูตรมัธยมต้น

(Lee Wing On, 2008) ขณะเดียวกันช่วงปลายทศวรรษ 1990 เป็นช่วงเวลาเดียวกับการกำเนิดของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ประเด็นโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ (localization) จึงทำให้การเรียนการสอนวิชาพลเมืองศึกษาต้องมีความครอบคลุมทั้ง อัตลักษณ์ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลกไปพร้อมกัน จนมีการเสนอให้สอนเด็กให้มีความเป็น “พหุพลเมือง” หรือ “Multiple citizenship” ด้วยการสอนให้ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชน เขตบริหารพิเศษฮ่องกง สาธารณรัฐประชาชนจีน และโลก จุดเน้นการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองในช่วงปลายทศวรรษ 1990 และ 2000 จึงได้เริ่มพัฒนาไปที่ประเด็นที่มีความสนใจร่วมกันคือเรื่อง injustice, discrimination, exclusion และ inequality ต่อมาการเรียนการสอนวิชาพลเมืองศึกษา หรือ Civic Education ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องโลกทัศน์โดยเฉพาะความเข้าใจกระบวนการและปรากฏการณ์ของโลกาภิวัตน์ซึ่งทำให้ประชากรโลกมีความเชื่อมโยงกัน และการเรียนความเป็นพลเมืองโลกก็ได้พัฒนาจากการเรียนเนื้อหาวิชามาเป็นการสร้างพันธะด้านจริยธรรม (Moral Obligations) และการลงมือกระทำการเพื่อการอยู่ร่วมกัน ขณะเดียวกันการเรียนรู้เรื่องสันติภาพซึ่งเดิมสอนเป็นเนื้อหาต่างหากก็ได้ครอบคลุมไปถึงการทำงานเพื่อลดความไม่เท่าเทียมกัน และการดูแลไม่ให้เกิดสิทธิมนุษยชน การสอนหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในปี 1998 จึงเป็นการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนเกี่ยวกับแนวคิดพลเมืองโลก การรับผิดชอบต่อโลกและสิทธิมนุษยชนในหมู่บ้านประชาคมโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังและเข้าใจในความสำคัญของกฎหมาย ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และความยุติธรรมผ่านการอ้างอิงถึงการประชุมระดับนานาชาติในเรื่องสิทธิ ตั้งแต่ปี 1997 ได้ออกแนวทางการจัดหลักสูตรพลเมืองศึกษาอย่างเป็นทางการ โดยปรากฏการใช้คำ “Belonging to Hong Kong and China and willing to contribute to the society, nation and the world” ที่ประกอบด้วยแนวคิด เช่น สิทธิและความรับผิดชอบ ประชาธิปไตย เสรีภาพ ความเกี่ยวข้องกับนานาชาติ สันติภาพ ความเท่าเทียมกัน สิทธิมนุษยชน กฎหมาย ค่านิยมและวัฒนธรรมลักษณะเปิด และพระราชบัญญัติในการอยู่ร่วมกันด้วยความตระหนักในความเป็นพลเมือง การสื่อสารและความยุติธรรมสำหรับ GCE หลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองแบ่งออกเป็นหมวดของ 1) พลเมืองโลก 2) สิทธิและความรับผิดชอบต่อ 3) โลกแห่งความหลากหลาย 4) มรดกของมนุษย์ในโลก 5) ชีวิตและศักดิ์ศรี 6) ความเสมอภาพ 7) เสรีภาพ 8) ความเข้าใจประวัติศาสตร์และความสำคัญของเหตุการณ์ในโลก 9) สันติภาพ 10) ความชื่นชมยินดี 11) ความเห็นอกเห็นใจ 12) การประเมินตนเอง 13) มนุษยศาสตร์ 14) ความใจดี 15) ความสนใจ 16) การสะท้อนกลับ 17) อารยธรรม 18) ความร่วมมือ 19) การสื่อสาร 20) ความคิดสร้างสรรค์ 21) องค์กรนานาชาติ 22) การศึกษา/ บุคคล / กลุ่ม / ค่านิยม ที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงและประเด็นโลก และมีเป้าหมายเฉพาะคือเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศ เพื่อเป็นการสร้างครอบครัว ชุมชน ประเทศ และโลก อย่างไรก็ตามวิชาหลักสูตรพลเมืองศึกษาก็ยังอยู่ในขั้นคำแนะนำ ส่วนการนำไปปฏิบัติยังขึ้นอยู่กับโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ในฮ่องกงมีการนำไปใช้โดยสอนในเรื่องเกี่ยวกับตัวเองและครอบครัว และชุมชนในระดับมัธยมศึกษา และสอนเรื่องเกี่ยวกับชาติและโลกในระดับมัธยมปลาย (Chong, Eric K. M., 2015)

ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ ภายหลังจาก ค.ศ.1997 การถกเถียงเรื่องการสอนพลเมืองศึกษาลดน้อยลง แต่การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อการสอนวิชาพลเมืองศึกษาในโรงเรียน กล่าวคือเอกสารเกี่ยวกับการปฏิรูปหลักสูตรได้สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการก้าวไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์เป็นต้นว่าการก่อเกิดของเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และหลักสูตรพลเมืองศึกษา ยังเน้นความจำเป็นในการพัฒนาความตระหนักในประเด็นปัญหาในระดับโลก (Global Awareness)

(e.g., Curriculum Development Council, 2003) ขณะเดียวกันก็มีกลุ่มชาตินิยมที่คอยผลักดันให้เสริมความเข้มแข็งให้กับการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ชาติซึ่งรัฐบาลได้บรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรเป็นหนึ่งในห้าค่านิยมหลัก (Curriculum Development Council, 2001) ในปี ค.ศ.2001 รัฐบาลตั้งศูนย์การศึกษาชาติ (National Education Centre) เป็นหน่วยงานร่วมมือกับสมาพันธ์ผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา (Federation of Education Workers) เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชาติในหมู่นักเรียน ในระยะนี้มีผลการวิจัยที่น่าสนใจที่พบว่าภายหลังฮ่องกงมีสถานะเป็นเขตบริหารพิเศษแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนปรากฏว่าชาวฮ่องกงมีความรู้สึกที่ตนเองมีอัตลักษณ์แบบผสม (Mixed Identity) มากขึ้นโดยเห็นว่าตนเองเป็นทั้งพลเมืองฮ่องกงและพลเมืองจีน แต่น่าสังเกตว่าถึงจะชาวฮ่องกงจะเห็นว่าฮ่องกงและจีนมีรากเหง้าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เดียวกัน แต่ก็ยังมีความวิตกในด้านอัตลักษณ์ทางการเมือง รัฐบาลจึงได้เสนอให้มีการปฏิรูปหลักสูตรและเผยแพร่เอกสาร “Learning for Life, Learning through Life” ตามด้วยรายงาน “Learning to Learn: Lifelong Learning and Whole-person Development” (Curriculum Development Council, 2001) และอัตลักษณ์ชาติก็ยังคงได้รับการบรรจุเป็นหนึ่งในห้าค่านิยมหลักในเอกสารปฏิรูปหลักสูตร (e.g., Curriculum Development Council, 2001, 2002) ซึ่งประกอบด้วย (1) ความขยันหมั่นเพียร (Perseverance) (2) การเคารพผู้อื่น (Respect for others) (3) ความรับผิดชอบ (Responsibility) (4) อัตลักษณ์ของชาติ (National identity) และ (5) พันธะสัญญา (Commitment)

ทั้งนี้ คู่มือหลักสูตรฉบับนี้ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างค่านิยมหลักดังกล่าวไว้ว่า

“ค่านิยมและทัศนคติที่จำเป็นเหล่านี้ได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านบุคคลและสังคมและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นและบริบทของโลก ซึ่งจะเป็นการเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมรับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ค่านิยมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและเตรียมพร้อมรับข้อมูลข่าวสาร และเป็นผู้ที่มีพันธะสัญญาที่จะสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับเพื่อนมนุษย์” (Curriculum Development Council, 2002c, p.2)

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ประกอบด้วยการสร้างความเป็นพลเมืองของจีน (ฮ่องกง) และความเป็นพลเมืองของโลก เมื่อเทียบกลุ่มสาระการเรียนรู้แปดกลุ่มสาระ กลุ่มการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองศึกษาหรือ Civic Education มากที่สุด คือกลุ่มการพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (PSHE) ซึ่งได้กำหนดให้เรียนเรื่องของจีนและประเทศชาติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอัตลักษณ์ชาติ กรอบการเรียนรู้ครอบคลุมหัวข้อสามด้าน คือ “ยุคสมัย ความต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลง” “วัฒนธรรมและมรดกชาติ” และ “ระบบสังคมและความเป็นพลเมือง” หลักสูตรฉบับนี้มีความคล้ายคลึงกับวิชาการศึกษาทั่วไป (General Studies) ในหลักสูตรประถมศึกษา ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเน้นเรื่องวัฒนธรรมจีน สัญลักษณ์ประจำชาติ และเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ความสำคัญกับผู้นำและเหตุการณ์ที่เป็นประวัติศาสตร์ แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อจีนในช่วงเวลาต่างๆ และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมจีน วิชา PSHE ที่จะเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายวิชา อาทิ ประวัติศาสตร์โลก วัฒนธรรมอื่น และผลกระทบต่อฮ่องกง (Curriculum Development Council, 2002)

ตารางที่ 4.11 เนื้อหาเกี่ยวกับจีนในรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของฮ่องกง

สาระการเรียนรู้	รายวิชา
สังคมศึกษา	<p>ประชาชนจีน:</p> <p>ประเทศของฉินและประชากรของฉิน (รวมถึงสภาพภูมิศาสตร์พื้นฐานของจีน การบรรเทาทุกข์ ภูมิภาค พื้นที่และสภาพภูมิอากาศเพื่อเป็นทรัพยากร)</p> <p>ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวจีน (ต้นกำเนิดของอารยธรรมจีน ภาษาและภาษาถิ่น ประเพณี เทศกาลและ ศิลปะในแขนงต่างๆ)</p>
	<p>ประเทศของฉินและประชากรของฉิน</p> <p>โครงสร้างของรัฐบาล</p> <p>เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน</p>
เศรษฐกิจและกิจการสาธารณะ	<p>ประเทศฮ่องกงในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีนอัตลักษณ์ของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง (HKSAR) ในฐานะประชาชนจีน</p>
	<p>ความสัมพันธ์ระหว่าง CPG ของสาธารณรัฐประชาชนจีนและรัฐบาลของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง</p>
การปกครองและกิจการสาธารณะ	<p>การใช้สิทธิของอธิปไตยของฮ่องกงโดยสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศฮ่องกง</p>
	<p>รัฐบาลและการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีน</p>
ภูมิศาสตร์	<p>ปัญหาด้านประชากรในสาธารณรัฐประชาชนจีน</p>
ศิลปศาสตร์ (Liberal Studies)	<ul style="list-style-type: none"> - ปรัชญา และหลักการที่รองรับโครงสร้างทางการเมืองและแรงผลักดันในการพัฒนาของประเทศไทยตั้งแต่ ปี 1978 - พัฒนาการล่าสุดในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจ แรงบันดาลใจ และปฏิกริยาของบุคคลผลกระทบต่อ การพัฒนาล่าสุดต่อชีวิตของประชาชน - พัฒนาการล่าสุดในการปฏิรูปทางการเมืองและกฎหมาย แรงบันดาลใจ และปฏิกริยาของคน ผลกระทบของการพัฒนาล่าสุดต่อชีวิตของประชาชน - ปัญหา ที่เกิดขึ้นจากจำนวนของประชากรของประเทศไทย วิธีการรับมือกับปัญหาของรัฐบาล บทบาท ของการศึกษาในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ และในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน - วิธีรับมือของประเทศไทยในแง่ของความเป็นชาติ และความสามัคคีของกลุ่มชาติพันธุ์ - การพัฒนาของประเทศไทยในปัจจุบันที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในเวทีนานาชาติ

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

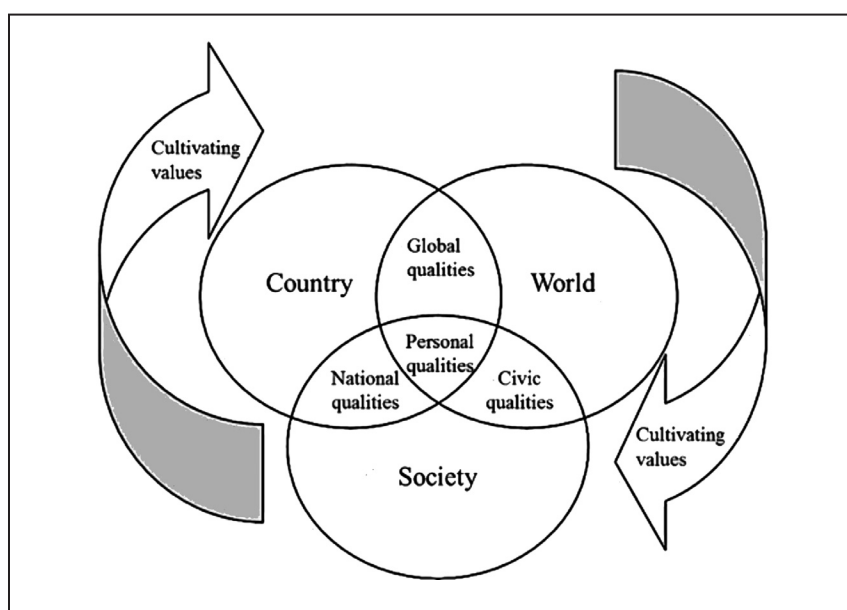
สาระการเรียนรู้	รายวิชา
ภาษาจีน	คุณลักษณะของภาษา จีน คือการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของจีนและการพัฒนา อัตลักษณ์ประจำชาติของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเข้าใจและชื่นชมวัฒนธรรมและประเพณีของจีนผ่านการเรียนภาษา
ประวัติศาสตร์จีน	หลักสูตรของภาษาจีนและประวัติศาสตร์จีนจะสัมพันธ์สอดคล้องกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีนแก่ผู้เรียน ในขณะที่เดียวกัน ก็ยังเป็นการสร้างความรักและความผูกพันต่อประเทศชาติ จากการเรียนวิชาประวัติศาสตร์จีนนักเรียนจะสามารถเข้าใจประวัติศาสตร์จีน วัฒนธรรมและประเพณีอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ที่มา: Education and Manpower Bureau, 2004

ปัจจุบันกลุ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองจีนและพลเมืองโลก คือ กลุ่มวิชาด้านจริยธรรม ความเป็นพลเมือง และการศึกษาเพื่อความเป็นชาติ (Moral, Civic and National Education หรือ MNE) โดยได้กำหนดค่านิยมและทัศนคติหลักเจ็ดประการ คือ (1) ความขยันหมั่นเพียร (Perseverance) (2) การเคารพผู้อื่น (Respect for others) (3) ความรับผิดชอบ (Responsibility) (4) อัตลักษณ์ของชาติ (National identity) (5) พันธะสัญญา (Commitment) (6) ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น (Integrity) และ (7) การคิดถึงผู้อื่น (Care for Others) ทั้งนี้ การเรียนการสอนค่านิยมและทัศนคติในโรงเรียนควรเน้นการนำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้และเน้นการสร้างเชื่อมโยงข้ามหลักสูตรผ่านหัวข้อต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคลแบบรอบด้าน อาทิ ค่านิยมศึกษา (Values Education) ศีลธรรมและจริยศึกษา (Moral and Ethical Education) พลเมืองศึกษา (Civic Education) การศึกษากฎหมายพื้นฐาน (Basic Law Education) สิทธิมนุษยชนศึกษา (Human Rights Education) การศึกษาเพื่อความเป็นชาติ (National Education) การศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยา (Anti-drug Education) ชีวิตศึกษา (Life Education) เพศศึกษา (Sex Education) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development) เป็นต้น (Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region, online) ในระดับมัธยมศึกษา มีการสอนความเป็นพลเมืองโลกในส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวกับชีวิตและสังคมในหลักสูตร Personal, Social and Humanities Education (PSHE) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (S1-3) และเนื้อหาการบูรณาการมนุษยศาสตร์ (Integrated Humanities: IH) นอกจากนี้ยังมีการสอนความเป็นพลเมืองโลกในรายวิชาอื่นๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ทั้งระดับมัธยมต้นและมัธยมปลาย ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (S4-6) มีสอนในรายวิชาเลือกเสรี (liberal studies) และประสบการณ์การเรียนรู้อื่น (other learning experiences - OLE) (Eric K. M. Chong, 2015)

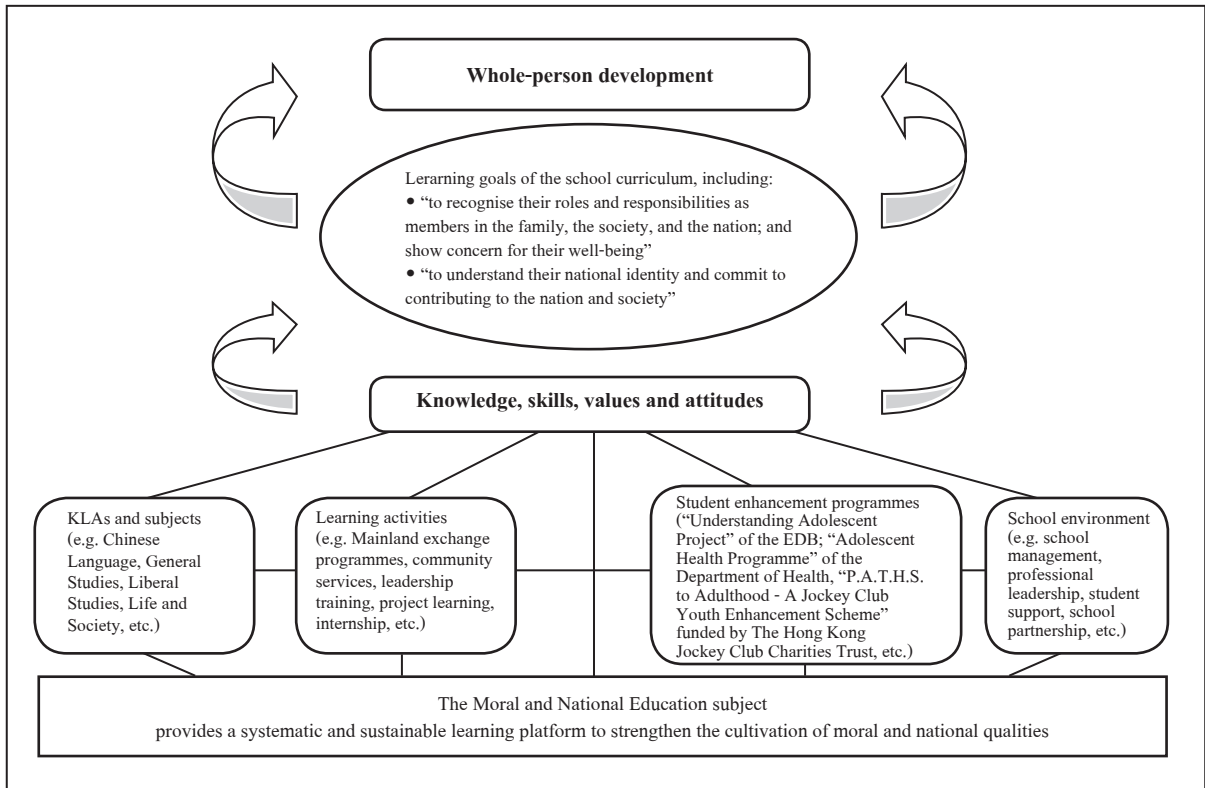
3.2 การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในกลุ่มจริยธรรม ความเป็นพลเมือง และความเป็นชาติ

The Curriculum Development Council (2012) กลุ่มวิชาด้านจริยธรรม ความเป็นพลเมือง และความเป็นชาติ (Moral, Civic and National Education หรือ MNE) เป็นหนึ่งในสี่เป้าหมายหลัก (Four Key Tasks) ของการปฏิรูปหลักสูตรซึ่งเน้นการเสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติเชิงบวกและสร้างความตระหนักในอัตลักษณ์ของความเป็นชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบรอบด้าน โดยรัฐบาลได้ประกาศนโยบายมาตั้งแต่ปี ค.ศ.2007 เป็นต้นไปจะส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเป็นชาติหรือ National Education ซึ่งเป็นหลักและพื้นฐานของรายวิชาในกลุ่ม MNE หลังจากนั้นได้ปรับปรุงกรอบโครงสร้างหลักสูตร The Revised Moral and Civic Education Curriculum Framework ในปี ค.ศ.2008 เพื่อให้ตอบสนองพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นผ่านการสร้างเสริมอัตลักษณ์และเตรียมความพร้อมในการเป็นสมาชิกหนึ่งของครอบครัว สังคม ชาติ และโลก โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งและการลงมือกระทำการ (action and active participation) ภายใต้กรอบหลักสูตรใหม่นี้ กลุ่มวิชา MNE ประกอบด้วยวัตถุประสงค์การเรียนรู้ห้าพิสัย (domain) คือ บุคคลพิสัย (Personal Domain) ครอบครัวพิสัย (Family Domain) สังคมพิสัย (Social Domain) ชาติพิสัย (National Domain) และโลกพิสัย (Global Domain) พิสัยทั้งห้านี้ไม่แยกจากกันแต่มีความเชื่อมโยงกัน และยังมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งแปดด้วย

ภาพที่ 4.13 การเสริมสร้างค่านิยมและอัตลักษณ์ในมิติต่างๆ

ที่มา: The Curriculum Development Council, 2012

ภาพที่ 4.14 ความเชื่อมโยงระหว่าง MNE กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ (KLA) ทั้งหมด
ที่มา: The Curriculum Development Council, 2012

หลักสูตร MNE ฉบับปัจจุบันได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ไว้หกประการ² เป็นหลักสูตรแบบองค์รวมที่ครอบคลุมรายวิชาในสี่ช่วงชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพัฒนาขึ้นบนแนวทาง subject-based approach และแนวคิดการเรียนรู้แบบ Spiral Learning Approach โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากระดับง่ายไปสู่ระดับความสลับซับซ้อนมากขึ้นในชั้นเรียนที่สูงขึ้นแต่ละช่วงชั้น

การเรียนวิชานี้มีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติเชิงบวกในแต่ละมิติดังตารางข้างล่าง (Curriculum Development Council published Learning to Learn, 2008)

² การพัฒนาคุณสมบัติในด้านคุณธรรมจริยธรรม – การรู้จักอนุรักษ์คุณค่าของชาติจีน ความภาคภูมิใจ ความถูกต้อง มารยาทและภูมิปัญญา ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างคุณค่าที่เป็นสากลซึ่งรวมถึงสันติภาพ ความรู้สึกเป็นมิตร ความยุติธรรม เสรีภาพ ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบ การเคารพผู้อื่น ฯลฯ

การพัฒนาทัศนคติเชิงบวกและการมองโลกในแง่ดี – ตามนัยของ “การรู้จักตนเอง การเป็นหนึ่งในห้องง การเป็นส่วนหนึ่งของจีนแผ่นดินใหญ่ และการมีส่วนร่วมในบริบทโลก” การแสดงออกตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การใส่ใจครอบครัวของตนและการรับใช้สังคม การเต็มใจที่จะกระทำให้เป็นไปตามความต้องการของประเทศและพลเมืองในโลก การพัฒนาทัศนคติเชิงบวก และการดำเนินชีวิตอย่างมีความหมาย

การตระหนักรู้หรือการยอมรับตนเอง – การเสริมสร้างการยอมรับตนเอง การเข้าใจบทบาทของตน ความรับผิดชอบ สิทธิและหน้าที่ในครอบครัว สังคมประเทศชาติ และโลก

การรู้จักตัดสินใจด้วยความใส่ใจและมีเหตุผล – การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์จากมุมมองที่หลากหลาย ความสามารถที่จะมองเห็นความหมายและคุณค่าที่ซ่อนอยู่ในกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตอย่างเป็นวัตถุวิสัยและมีเหตุผล และการตัดสินใจใดๆ บนพื้นฐานของการใส่ใจและมีเหตุผล

การรับรู้เอกลักษณ์ – การสร้างเอกลักษณ์ในมิติต่างๆ การดูแลครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และโลก การเป็นสมาชิกครอบครัว พลเมืองของประเทศ และพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบ

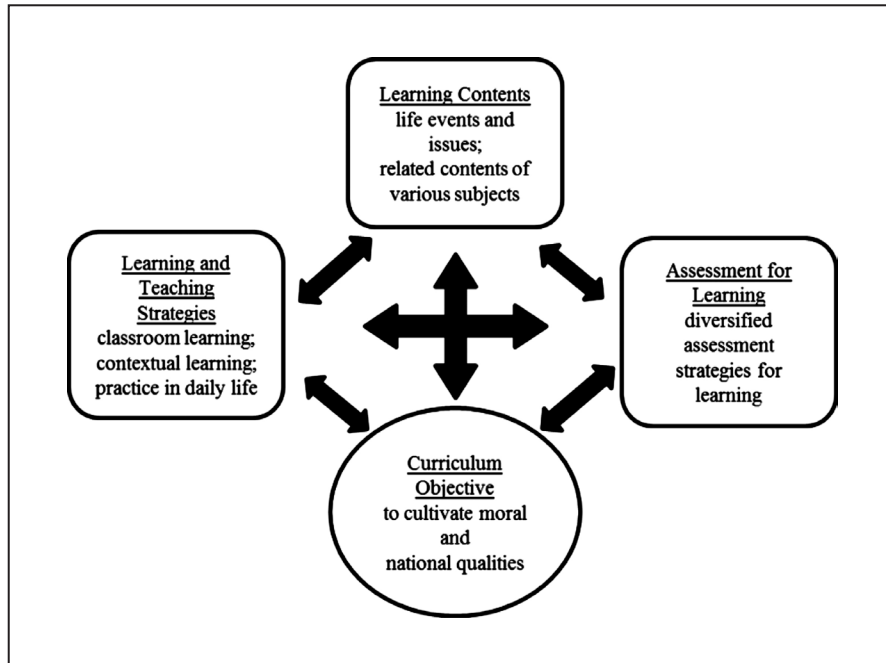
การฝึกปฏิบัติ – การพัฒนาลักษณะนิสัยในการตัดสินใจด้วยเหตุผลและมีความรับผิดชอบ ด้วยทัศนคติกระตือรือร้น (enthusiastic attitude) ในมิติต่างๆ

ตารางที่ 4.12 จุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติเชิงบวก

มิติ	ค่านิยมและทัศนคติเชิงบวก (ตัวอย่าง) *
มิติระดับบุคคล	<u>ทัศนคติต่อการกระทำ</u> ความเพียร วินัยในตนเอง มองโลกในแง่ดี คิดเชิงบวก เปิดใจ มีเหตุผล ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามกฎหมาย มีส่วนร่วม
มิติระดับครอบครัว	<u>ทัศนคติต่อบุคคล</u> เคารพผู้อื่น ดูแลห่วงใยผู้อื่น ยอมรับในเรื่องต่างๆ ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญู ความไว้วางใจ ใจกว้างไม่เห็นแก่ตัวช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ความชื่นชมผู้อื่น
มิติระดับสังคม	<u>การพัฒนาสำหรับชุมชน</u> ความมุ่งมั่น เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความผูกพัน อัตลักษณ์ของชาติ ความรักชาติ ความเป็นปึกแผ่น มรดกทางวัฒนธรรม
มิติระดับประเทศชาติ	<u>การพัฒนาสังคมโลก</u> ความหลากหลายการมีผลประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาของ มนุษยชาติ
มิติระดับโลก	<u>อุดมคติ</u> ความเมตตา กรุณา ความสงบ ความเสมอภาค ความยุติธรรม เสรีภาพประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม

* นอกเหนือจากค่านิยมและทัศนคติที่เขียนไว้ตารางนี้แล้ว ครูผู้สอนสามารถอบรมค่านิยมและทัศนคติอื่นที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนกับความต้องการของนักเรียนตามทิศทางที่พึงประสงค์

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรMNE ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนและการฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างค่านิยมและทัศนคติที่พึงประสงค์สามารถแสดงได้ตามแผนภาพข้างล่าง

ภาพที่ 4.15 ลักษณะสำคัญของหลักสูตร MNE

จากภาพข้างต้นจะเห็นว่าหลักสูตร MNE มีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชาติ เนื้อหาวิชาประกอบด้วยเหตุการณ์และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมกับชีวิตของผู้เรียนในฐานะปัจเจก สมาชิกครอบครัว สมาชิกสังคม สมาชิกประเทศ และสมาชิกโลก ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนใช้หลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้รูปแบบการเรียนที่หลากหลาย ที่สำคัญคือ การเรียนในชั้นเรียน (Classroom Learning) โดยผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายและให้ผู้เรียนสะท้อนเหตุการณ์ในชีวิตและประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ การเรียนในบริบท (Contextual Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัวจากการสังเกต การอภิปราย และการวิเคราะห์ซึ่งอาจดำเนินการควบคู่กับการจัดทัศนศึกษาในพื้นที่ หรือผ่านโครงการแลกเปลี่ยนกับแผ่นดินใหญ่ และการฝึกปฏิบัติในชีวิตจริง (Practice in daily life) โดยให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนไปใช้ในกิจกรรมอาสาสมัครและการเรียนรู้แบบให้บริการ (Service Learning) ส่วนการประเมินผลใช้ยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย โดยเน้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้ผลย้อนกลับและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สะท้อนและพัฒนาตนเอง (self-reflect and self-improve) นอกจากนี้การเรียนการสอนมิติทั้งห้าของ MNE ยังต้องมีความสัมพันธ์กัน ตัวอย่างเช่นการสอดแทรกค่านิยมเรื่อง “การเคารพผู้อื่น” ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติค่านิยมดังกล่าวในมิติต่างๆ ทั้งห้า ดังตัวอย่างข้างล่าง

ตารางที่ 4.13 การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีค่านิยมในการเคารพผู้อื่นในระดับต่างๆ

มิติ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้
มิติระดับบุคคล	ยึดมั่นในหลักการและความซื่อสัตย์สุจริต และมีความมั่นคงในคำพูดและการกระทำ
มิติระดับครอบครัว	ดูแลผู้ใหญ่ในครอบครัวด้วยความเคารพและจริงใจ
มิติระดับสังคม	คิดก่อนพูด ฝึกฝนระเบียบวินัยในตนเองและการเข้ากับผู้อื่นอย่างมีเหตุผล และเคารพซึ่งกันและกัน
มิติระดับประเทศชาติ	ตระหนักถึงความสำคัญของความต่อเนื่องและการถ่ายทอดมรดกผ่านการเรียนรู้ คุณธรรมและความดีงามของบุคคลตัวอย่างในหลากหลายสาขาทั่วประเทศ
มิติระดับโลก	เข้ากันได้และยอมรับบุคคลต่างวัฒนธรรมด้วยความจริงใจ มีใจเปิดกว้าง และพร้อมยอมรับ

ข้อนำสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับการเรียนการสอนรายวิชา MNE คือ นอกจากจะต้องพิจารณา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแล้ว สถานศึกษายังต้องพิจารณาความสอดคล้องกับบริบท ของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียน ความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประสบการณ์/กิจกรรม การเรียนรู้ โครงการพัฒนานักเรียน ฯลฯ รวมทั้งความสัมพันธ์กับทักษะทั่วไป (Generic Skills) ในทุกช่วงชั้น เช่น ทักษะความร่วมมือ (Collaboration Skills) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ทักษะการคิด เชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Skills) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem-solving Skills) ทักษะการจัดการ ตนเอง (Self-management Skills) เป็นต้น ทั้งนี้ คุณลักษณะและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละ ช่วงชั้นมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 คุณลักษณะและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน

ช่วงชั้น	การพัฒนาคุณลักษณะและความต้องการ
ช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่1 – 3)	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเป็นตัวของตัวเองและตีความปัญหา และตัดสินใจจากมุมมอง ของตัวเอง - ตีความกฎต่างๆ เป็น “ กฎระเบียบ “ และปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อหลีกเลี่ยง การถูกลงโทษ - ใช้วิธีการเชิงปริมาณในการตีความความคิดที่ เป็นนามธรรม เช่น ให้ความหมาย “ความเป็นธรรม” ว่า “การแลกเปลี่ยนที่เท่ากัน”
ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่4 – 6)	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหากลุ่มสังคม เพื่อให้ได้รับการยอมรับ จากคนรอบข้าง - ตระหนักในความแตกต่างทางเพศ และมีความใส่ใจเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับ เพศที่แตกต่างกัน - เริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับสังคม ประเทศชาติและโลกและตื่นตัวที่จะหาข้อมูล เพิ่มเติม
ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่1 – 3)	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งเน้นความเป็นบุคคลที่ต้องการสร้างค่านิยมในตนเองและทัศนคติชีวิต - คำนึงถึงการรับรู้ของบุคคลอื่นๆ ต่อตนเอง เพราะอาจจะเกิดความสับสน ขณะสร้างเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน - รับผิดชอบต่อเพื่อนได้ง่ายและอาจปฏิบัติตามค่านิยมและพฤติกรรมของเพื่อน
ช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่4 – 6)	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วิธีการวางแผนและการตัดสินใจเกี่ยวกับ ปัญหาที่สำคัญในชีวิต เช่น การศึกษาต่อการเลือกหลักสูตรและการประกอบอาชีพ - คิดเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของคนในช่วงที่เจริญเติบโตขึ้น ในขณะที่ความคาดหวังจากครอบครัว สังคมและประเทศสูงมากขึ้นเรื่อยๆ - สนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคม ประเทศและโลกและใช้ความคิดริเริ่ม ที่จะหาทางแก้ไขปัญหา

3.3 วัตถุประสงค์ของการเรียนในมิติความเป็นพลเมืองโลก

มิติความเป็นพลเมืองโลกมีวัตถุประสงค์ในการเรียน คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ในบทบาทของตน สิทธิ และความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองของโลก การให้ความเคารพวัฒนธรรมที่ หลากหลาย และการแสดงความสนใจต่อประเด็นปัญหาของโลก (Global Issues) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนคิดถึง ตนเองในฐานะพลเมืองของโลก และช่วยให้สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและให้ความสนใจต่อประเด็นเรื่อง สันติภาพในโลก ความยุติธรรม การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โรงเรียนประถมและ มัธยมใช้การเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Learning) ในการศึกษาประเด็นปัญหาโลกและการสร้าง มุมมองโลก (Lee et al., 2006: online)

นักเรียนจะทำการศึกษาค้นคว้าประเด็นปัญหาที่มีข้อโต้แย้ง เช่น ความไม่เท่าเทียมกัน การเลือก ปฏิบัติ โครงสร้างชนชั้นทางสังคม การเลื่อนฐานะทางสังคม การสร้างอัตลักษณ์ ความหลากหลายทาง วัฒนธรรมและความเชื่อ ประเด็นท้าทายในการพัฒนาความเป็นโลกาภิวัตน์และประชาธิปไตย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในมิติความเป็นพลเมืองโลกในช่วงชั้นต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.15 เนื้อหาหลักสูตรในระดับชั้นต่างๆ

ช่วงชั้น	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ตัวอย่างเนื้อหาสาระ	ตัวอย่างทักษะที่เกี่ยวข้อง	ตัวอย่างค่านิยมและทัศนคติ
ช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัฒนธรรมด้วยความจริงใจ เปิดใจกว้างและยอมรับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักว่าบุคคลแม้จะมีความแตกต่าง แต่บุคคลก็มีความสัมพันธ์กัน และแต่ละบุคคลก็เป็นส่วนหนึ่งของโลก - เรียนรู้ที่จะเคารพและยอมรับคนต่างเชื้อชาติต่างความคิดและพฤติกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพผู้อื่น - การยอมรับ - สันติ - การมีส่วนร่วม - การพัฒนาอย่างยั่งยืน
	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความตระหนักในเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน, คำมั่นถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มเข้าใจแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และพร้อมที่จะประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภค เช่น ฝึกการใช้ชีวิตคาร์บอนต่ำและประหยัดพลังงานเพื่อเข้าไปสู่การปกป้องสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาศักยภาพการรักภาษาสิ่งแวดล้อม 	

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ช่วงชั้น	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ตัวอย่างเนื้อหาสาระ	ตัวอย่างทักษะที่เกี่ยวข้อง	ตัวอย่างค่านิยมและทัศนคติ
<p>ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างมุมมองเกี่ยวกับโลกและพัฒนาจิตวิญญาณของมนุษยธรรม โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาของโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้ถึงปัญหาของโลกและ ผลกระทบ เข้าใจถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งเสริม เรื่องของความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งยังแสวงหาการพัฒนาาร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเห็นความเป็นไปของโลกจากมุมมองของระดับบุคคลและระดับนานาชาติ - บอกปัญหาของโลกได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเท่าเทียมกัน - สิทธิมนุษยชน - เสรีภาพ - กฎของกฎหมาย - ประชาธิปไตย - ความเสมอภาค - ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของมนุษยชาติ
<ul style="list-style-type: none"> - เรียนรู้และหาประสบการณ์เรื่องค่านิยมหลักของยุค เช่น การเคารพผู้อื่น ความห่วงใย ความเสมอภาค ประชาธิปไตย เสรีภาพ กฎของกฎหมายและสิทธิมนุษยชน และการสร้างความตระหนักของการเป็นพลเมืองโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - เรียนรู้ถึงการมีส่วนร่วมในปัญหาต่างๆ ผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ความเท่าเทียมกัน และสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ในบริบทขององค์กร ความร่วมมือระหว่างประเทศ และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างกลมเกลียวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม - เข้าใจว่าค่านิยมสากลมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมเงิน เช่น แนวคิด “ความรักผู้อื่น” สอดคล้องกับ ความเมตตา กรุณา ในวัฒนธรรมเงิน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะในการตัดสินใจบนพื้นฐานของค่านิยมสากล - อธิบายเกี่ยวกับองค์กร ความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างสังเขป 		

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ช่วงชั้น	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ตัวอย่างเนื้อหาสาระ	ตัวอย่างทักษะที่เกี่ยวข้อง	ตัวอย่างค่านิยมและทัศนคติ
<p>ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเข้าใจเกี่ยวกับโลกมากขึ้น และเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาของฮ่องกง ประเทศจีนและโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก เช่น ความยากจน การแข่งขันทางทรัพยากรและปัญหาอื่น ๆ และรวมถึงผลกระทบถึงฮ่องกง, จีน และทั่วโลก ; หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน จากมุมมองระดับนานาชาติ - ตระหนักเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างปัญหา ระดับโลกและ บุคคลและพร้อมที่จะมีส่วนร่วม เช่น การปกป้องสิ่งแวดล้อมโดยการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต ของคน แสดง ความสนใจและ สนับสนุนเรื่องสันติภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบุประเด็นและปัญหาที่โลก ต้องเผชิญ และสามารถเสนอแนะ แผนปฏิบัติการที่จะช่วย แก้ปัญหาได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การเคารพผู้อื่น - สันติภาพ - การเปิดใจ - ใจกว้าง - ความหลากหลาย - ความเสมอภาค - ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของมนุษยชาติ
<ul style="list-style-type: none"> - เคารพเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันของเชื้อชาติและวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกการแบ่งแยก 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์และคุณค่าของแต่ละเชื้อชาติและวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งยังพร้อมที่จะสัมพันธ์กับคนต่างวัฒนธรรมด้วยทัศนคติที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนกับบุคคลที่มาจาก ภูมิภาคต่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 		

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ช่วงชั้น	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ตัวอย่างเนื้อหาสาระ	ตัวอย่างทักษะที่เกี่ยวข้อง	ตัวอย่างค่านิยมและทัศนคติ
<p>ช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าใจแนวคิดของการเป็นพลเมืองโลก แสดงความห่วงใยถึงความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นของมนุษยชาติและสร้างจิตสำนึกของการเคารพดูแล ผู้อื่น ความเสมอภาค ประชานิธิปไตย เสรีภาพ กฎของกฎหมายและ สิทธิมนุษยชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักในลักษณะและ ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ทั้งยังมีมุมมองและการตีความแนวคิดที่หลากหลายและเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์และประเทศต่างๆ - เป็นพลเมืองโลกที่มีความเข้าใจ ถึงความแตกต่างระหว่าง ประเทศ / ภูมิภาค และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาของชาติและของโลก และสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีเหตุผล - มีทักษะในการตัดสินใจด้วยตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเมตตากรุณา - ความสงบสุข - กฎของกฎหมาย - การปกครองระบอบประชาธิปไตย - ความเท่าเทียมกัน - สิทธิมนุษยชน - ความหลากหลาย - ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของมนุษยชาติ
<ul style="list-style-type: none"> - รับรู้ถึงตัวตนของบุคคลในฐานะพลเมืองโลกมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกและสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ทราบว่าแต่ละประเทศ / ภูมิภาคมีส่วนร่วมในการพัฒนาโลกผ่านความร่วมมือในองค์กรระหว่างประเทศ ต่างๆ อย่งไร เช่น องค์การอนามัยโลก ยูเนสโก และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก - เป็นสมาชิกของโลกที่ตระหนักถึงคุณภาพที่พลเมืองโลกควรมี สร้าง ความเชื่อที่ว่า “ฉันสามารถ สร้างการเปลี่ยนแปลงได้” และพร้อมที่จะมุ่งมั่นในการ พัฒนามนุษยชาติ โดยมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะการวิเคราะห์ - มีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล 		

ที่มา: The Curriculum Development Council, 2012

3.4 การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (KLAs) การพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (PSHE)

การเรียนรู้กลุ่มรายวิชา PSHE เน้นการเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับประสบการณ์จริงในสังคม (PSHE, 2014: online) สาระที่เกี่ยวข้องกับระบบสังคมและความเป็นพลเมือง กำหนดว่านักเรียนควรได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบสังคมและความเป็นพลเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก สำนักการศึกษา (Education Bureau: EDB) เสนอแนะว่าครูควรกระตุ้นให้นักเรียนมีความใส่ใจ เรื่องสันติภาพ เกิดความตระหนักในเรื่องความไม่เสมอภาคและการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้นในโลก และนับตั้งแต่ปี ค.ศ.2012/2013 เป็นต้นมา สำนักศึกษาก็ให้การสนับสนุนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรเกี่ยวกับชีวิตและสังคม (Life and Society) ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เพื่อให้เชื่อมโยงกับการเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งให้สอนสาระเกี่ยวกับระบบสังคมและความเป็นพลเมือง (Social System and Citizenship) ซึ่งมีหัวข้อเรื่องกระบวนการโลกาภิวัตน์และความหมายของการเป็น “พลเมืองโลก” (CDC and HKEAA, 2010)

สำหรับจุดมุ่งหมายของ GCE คือ การขัดเกลาให้นักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับความหลากหลาย ดึงความสนใจและความใส่ใจในประเด็นปัญหาในระดับท้องถิ่น ประเด็นของชาติ และประเด็นระดับโลก (CDC and HKEAA, 2010) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ GCE หลักสูตรชาติเสนอแนะว่าครูควรสอนให้นักเรียนเกิดความตระหนักเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ยังเน้นถึงผลกระทบจากการกระทำหรือกิจกรรมต่างๆ ที่กระทบต่อความเป็นโลกาภิวัตน์ ส่วนหมวดหมู่ GCE อื่นได้แก่ โลกาภิวัตน์ พลเมืองโลก การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความยุติธรรม ความร่วมมือ การเมืองระหว่างประเทศ ระเบียบโลกในระดับนานาชาติ องค์กรระหว่างประเทศ ความตระหนักในความเป็นพลเมืองโลก และการมีส่วนช่วยเหลือโลก

3.5 การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในการบูรณาการมนุษยศาสตร์ (Integrated Humanities: IH)

ในหลักสูตร IH ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โลกาภิวัตน์เป็นหลักสูตรแกนกลางที่ต้องการให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ (CDC and HKEAA, 2003) แนวทางการใช้หลักสูตร IH ได้แนะนำให้ใช้โครงสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการและสหวิทยาการ โลกาภิวัตน์เป็นหัวข้อหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจยิ่งขึ้น รวมถึงวิชา เช่น การแข่งขันระหว่างภูมิภาคท้องถิ่นและภูมิภาคแบบตะวันตก ความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นกับความร่วมมือข้ามพรมแดน และการเปลี่ยนแปลงระหว่าง ตัวอย่างหมวดวิชา ใน GCE ได้แก่ โลกาภิวัตน์ สถาบันโลกศึกษา วัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ การพึ่งพาซึ่งกันและกัน สังคมจักรวาล ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม การต่อต้านทางวัฒนธรรม การปลดปล่อยอาณานิคม ความมีอำนาจ ธรรมชาติการพัฒนามนุษย์ การเสริมพลังอำนาจ การค้าเสรี จริยธรรมโลก ความเป็นหนึ่งเดียวของโลก ความร่วมมือระหว่างนานาชาติ ทุนนิยมโลก และองค์กรการค้าโลก เป็นต้น

3.6 การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์

การสร้างความเป็นพลเมืองโลก (GCE) เป็นเนื้อหาสอดแทรกในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (PSHE, 2014: online) รายวิชาประวัติศาสตร์ในระดับมัธยมปลายเน้นประวัติศาสตร์ของอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตยของตะวันตกสมัยใหม่และการเปลี่ยนผ่านของสาธารณรัฐประชาชนจีนไปสู่สมัยใหม่รวมถึงประวัติศาสตร์โลกที่ได้รับการคัดสรร (CDC and HKEAA, 2014) การเรียนการสอนเน้นข้อมูล

ที่เป็นข้อเท็จจริง การวิเคราะห์สาเหตุ กระบวนการและผลของประเด็นประวัติศาสตร์ ตัวอย่างเช่นอิทธิพลของโลกตะวันตก การแผ่กระจายของโลกตะวันตก จักรวรรดินิยม ความร่วมมือระหว่างประเทศ ลัทธิอาณานิคม ความทันสมัยและการเปลี่ยนผ่าน การดำรงอยู่ร่วมกันปฏิสัมพันธ์ของวัฒนธรรมที่หลากหลายลัทธิทหารนิยม ความเป็นอิสระ การแข่งขันและขัดแย้งกัน ประชากรและทรัพยากร ระเบียบนานาชาติ (international order) สงครามเย็น ความยากจน การสร้างสันติภาพ ความร่วมมือและบูรณาการทางเศรษฐกิจ ภัยก่อการร้าย วัฒนธรรมของระบอบจักรวรรดินิยม วัฒนธรรมสมัยนิยม นิวเคลียร์ ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ การปกป้องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ข้อนำสังเกตคือ หลักสูตรนี้มุ่งเน้น “การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองทั้งระดับชาติและประชาคมโลก” (CDC and HKEAA, 2014: 2)

3.7 การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในรายวิชาเลือกเสรี (liberal studies) และประสบการณ์การเรียนรู้อื่น (OLE)

การเรียนการสอน GCE ในหลักสูตรวิชาเสรีของระดับมัธยมปลายและการเรียนรู้จากประสบการณ์อื่น (OLE) เป็นหลักสูตรที่เรียกกันว่า “Impacts of Responses under Globalization” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมในมุมมองและค่านิยมของคนที่มีภูมิหลังจากสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และเพื่อสะท้อนการพัฒนาอัตลักษณ์ที่หลากหลาย ความรับผิดชอบและ พันธสัญญาในฐานะพลเมืองของชุมชนประเทศ และโลก (CDC and HKEAA, 2007) การเรียนรู้ใช้วิธีการสืบสอบหรือค้นคว้า (inquiry) โดยมีหัวข้อแนะนำ ได้แก่ คุณลักษณะและแนวโน้มการพัฒนา โลกาภิวัตน์ การสนองตอบโลกาภิวัตน์ ค่านิยมและทัศนคติที่เกิดจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ เช่น ความยุติธรรม การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความร่วมมือกัน การปรับตัว ความหลากหลาย การเปิดใจยอมรับ เป็นต้น ทั้งนี้ การเรียนการสอนจะเน้นการวิพากษ์ปัญหาและประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองโลก นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรแบบไม่เป็นทางการ (Informal Curriculum) สำหรับ OLE ที่โรงเรียนต้องจัดประสบการณ์จากการเรียนรู้จากการให้บริการ (civic and service learning experiences) สำหรับนักเรียนระดับมัธยมปลาย อาทิ การเข้าร่วมโครงการเรียนรู้ที่จัดโดย NGO เพื่อศึกษาประเด็น GCE ที่แตกต่างกันออกไป เช่น การเรียนและการตอบสนองด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับประเด็นความยากจนของโลกและความไม่เป็นธรรม การวิเคราะห์ปัจจัยโครงสร้างสังคม ความรับผิดชอบของบุคคลและความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Oxfam Hong Kong, 2011) นอกจากนี้โรงเรียนในฮ่องกงยังได้นำคู่มือการสอนสำหรับครู เช่น empathy education ที่พัฒนาโดย Oxfam (UK) มาใช้ในห้องเรียนด้วย (Krznicar, 2008: online)

โดยสรุป Hong Kong Oxfam กล่าวถึง GCE ว่าไม่ใช่หลักสูตรเฉพาะและไม่แยกออกเป็นรายวิชาต่างหาก แต่รวมเข้าไว้ในรายวิชาหรือกิจกรรมการสอนรูปแบบต่างๆ ที่จะช่วยผู้เรียนให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับโลกจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณและบูรณาการแทนที่จะเป็นหลักสูตรที่แยกออกมาต่างหากจากการศึกษาหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาสามารถสรุปสาระสำคัญของการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกได้ดังนี้ (Chong, Eric K. M., 2015)

1) เป้าหมายของ GCE

1.1) การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก นักการศึกษาและนักวิจัยนิยามว่าบุคคลที่มีความเป็นพลเมืองโลกเป็นบุคคลที่มีความตื่นตัวเกี่ยวกับโลกรอบตัวของตน ให้ความเคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย ลงมือกระทำการเพื่อสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้ง

เป็นผู้ที่รับผิดชอบการกระทำของตน (Print, 2007) ในฮ่องกง คำว่า “พลเมืองโลก” ปรากฏในเป้าหมายหลักสูตรทางการ (CDC, 1998; CDC and HKEAA, 2010) ซึ่งตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาบุคคลที่มีความมั่นใจ (confident) เป็นบุคคลที่ได้รับข่าวสาร (informed) และเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ (responsible) (CDC and HKEAA, 2010) รวมทั้งเป็นคนที่มีความอดทนและให้ความเคารพวัฒนธรรมอื่น (CDC and HKEAA, 2014)

1.2) การพัฒนาความรู้และแนวคิด การเรียนการสอน GCE ในฮ่องกงมุ่งถ่ายทอดความรู้และแนวคิดที่เสริมสร้างความเข้าใจประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกัน (interconnectedness) และการพึ่งพากัน (interdependence) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมที่ยั่งยืน ความหลากหลาย ประชาธิปไตย หลักนิติธรรม ความอดทน ความเสมอภาค การเลือกปฏิบัติ สิทธิมนุษยชน การจัดการการเปลี่ยนแปลง การแก้ไขความขัดแย้ง และการสร้างสันติ เป็นต้น (CDC and HKEAA, 2007, 2010, 2014) ทั้งนี้ คู่มือหลักสูตรของฮ่องกงกำหนดว่าการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะของความเป็นพลเมืองด้วย

1.3) ค่านิยมและทัศนคติ คู่มือหลักสูตรกำหนดว่าคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองของท้องถิ่นควรครอบคลุมการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลและการเห็นคุณค่าในตนเอง (personal identity and self-esteem) ความใส่ใจและความเห็นอกเห็นใจ ความรับผิดชอบและความร่วมมือ ความยุติธรรมในสังคม การเคารพความหลากหลาย ค่านิยมประชาธิปไตย การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความมุ่งมั่นการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (CDC and HKEAA, 2007, 2010; CDC, 1997, 1998) ทั้งนี้ พลเมืองควรได้รับการปลูกฝังค่านิยมและคุณธรรมในเรื่องความเท่าเทียมกัน ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) ความสมัครสมาน และการมีวิจารณ์ญาณ

1.4) ทักษะและกระบวนการที่จำเป็น นับตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ 2000 สถานศึกษาในฮ่องกงได้เสริมสร้างทักษะด้านการเป็นพลเมืองโลก และความสามารถที่จำเป็นในวัฒนธรรมที่หลากหลายภายใต้สังคมโลกาภิวัตน์ โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ข้ามวัฒนธรรม นักเรียนจะได้รับการพัฒนาความชำนาญด้านภาษาและทักษะการสัมภาษณ์ และให้โอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการค้นคว้า รวมทั้งความสามารถในการทำความเข้าใจประเด็นปัญหาที่โลกกำลังเผชิญ (CDC and HKEAA, 2007, 2010)

1.5) การลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วม คู่มือหลักสูตรเสนอแนะให้จัดการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (experiential learning) และการมีส่วนร่วมของพลเมือง (civic participation) ในระดับโลก (CDC and HKEAA, 2007, 2010) นักเรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในชุมชน ให้อำนาจการสำรวจปัญหาเพื่อกำหนดกิจกรรม การพิจารณาผลที่ตามมา การก้าวข้ามอุปสรรค การให้ความสำคัญกับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของผู้อื่น รวมทั้งการสะท้อนความคิดและประเมินผลจากกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ อีกนัยหนึ่ง การสอน GCE ในฮ่องกงส่งเสริมการเป็นนักกิจกรรมสังคมในระดับโลก (global social activism) ที่มีความมุ่งมั่นในการสร้างโลกที่ดีขึ้น

2) ความรู้และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ GCE เมื่อพิจารณาคู่มือหลักสูตรของฮ่องกงจะเห็นความหลากหลายในด้านความรู้และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ GCE (CDC, 1998; CDC and HKEAA, 2003, 2007, 2014) กล่าวคือ มีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นเรื่องความร่วมมือ สันติภาพและความขัดแย้ง การพึ่งพาอาศัย

ระหว่างกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน ความหลากหลาย การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นหรือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย การมีพหุอัตลักษณ์ (Multiple Identities) ความเป็นธรรม ความยุติธรรม หลักนิติธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ในคู่มือฉบับล่าสุดยังได้รวมไปถึงประเด็นอื่นๆ เช่น พันธะทางศีลธรรมที่มีต่อโลก (moral obligations to the world) ความตระหนักในเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโลก (Global Awareness) ความเข้าใจวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเคารพชาติพันธุ์อื่น การต่อต้านการเลือกปฏิบัติ ความใส่ใจผู้ด้อยโอกาส (CDC and HKEAA, 2003; CDC and HKEAA, 2007, 2010, 2014) นอกจากนี้ครูยังได้รับการคาดหวังว่าจะสามารถเชื่อมโยงประเด็นปัญหาในระดับโลกกับท้องถิ่นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นปัญหาในระดับโลกกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน (CDC and HKEAA, 2014)

3) การเรียนค่านิยมและทัศนคติ คู่มือหลักสูตรที่กล่าวถึงการเรียนรู้ความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมและการเป็นพลเมืองในพหุวัฒนธรรมเน้นการเสริมสร้างการให้ความเคารพและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การใส่ใจและมุ่งมั่นต่อการพัฒนาความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ความชื่นชมภาพลักษณ์ของโลก (appreciation of world images) การยอมรับความเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น การมองเห็นประเด็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมในสังคม การเข้าใจความเหมือนและความแตกต่าง เป็นต้น (CDC, 1998; CDC and HKEAA, 2003, 2007, 2010, 2014)

4) การเรียนรู้ทักษะคู่มือหลักสูตรกล่าวถึงการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ความสามารถในการสืบค้นและโต้แย้งอย่างได้ผล การสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์โดยผ่านข้อมูลข่าวสาร เป็นทักษะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถพิจารณา มุมมองที่มีความหลากหลายในประเด็นปัญหาเดียวกัน (CDC, 1998; CDC and HKEAA, 2003, 2007, 2010, 2014) นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถเรียนรู้ผ่านการเสวนากับคนต่างชาติที่มาเยี่ยมโรงเรียนหรือผ่านองค์กรเอกชนระหว่างประเทศได้ด้วย (CDC and HKEAA, 2007, 2010)

5) การสอนในฐานะ “ครูของโลก” (Teaching as a “global teacher”) การสอนความเป็นพลเมืองโลกในฮ่องกงมีมุมมองและวิธีการสรุปได้ดังนี้

5.1) การสอนที่เน้นความเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizenship) ใช้กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่หลากหลาย ที่จะช่วยให้นักเรียนได้สะท้อนกรณีโต้แย้งและความซับซ้อนของประเด็นโลกซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และค่านิยมในฐานะพลเมืองโลก พลเมืองที่มีความกระตือรือร้นหมายถึง การรวมการรณรงค์ของชุมชน การจำแนกแยกแยะ การคิดวิธีการใหม่ๆ เพื่อเอาชนะอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และการสะท้อนกลับและประเมินการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะให้ให้นักเรียนได้มีส่วนในกิจกรรมทางการเมืองนอกชั้นเรียน เช่นการรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม การปกป้องสิทธิมนุษยชน การสืบเสาะปัญหาของชุมชน เป็นต้น

5.2) การสอนโดยใช้มุมมองระดับโลก (Teaching with a global perspective) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจและเกี่ยวข้องในเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวในระดับท้องถิ่น ประเทศ และประชาคมโลก Global teacher ควรตระหนักเกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเพื่อสนับสนุนความเชื่อมั่นดังกล่าว ในการสอนจะทำให้มองเห็นโลกแคบลงจากความสนใจ พื้นที่ และวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลจนเข้าใจในการพึ่งพาซึ่งกันและกันในโลก

5.3) การท้าทายมายาคติและการเหมารวม (stereotypes) มุ่งสอนให้เด็กเป็นคนกล้าท้าทาย กล้าเผชิญ อาทิ การสอนประวัติศาสตร์มุ่งให้นักเรียนได้ตรวจสอบมุมมองที่ต่างกันและอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ การใช้ทรัพยากรที่หลากหลายและภาพที่สร้างทัศนคติการเผชิญหน้า ดังนั้นจึงเป็นการพัฒนาทักษะการตั้งคำถามและการคิดวิเคราะห์จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการแยกแยะมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างได้

5.4) การเสวนาและการสืบค้น (Dialogue and enquiry) การเปิดเวทีสำหรับการเสวนาและการสืบค้นเป็นวิธีการที่ใช้ในการแนะนำประเด็นโลกและมุมมองในบริบททางการศึกษา เช่น ครู ผู้ใหญ่ และนักเรียนทั้งระดับอุดมศึกษา และมัธยมศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างอิสระที่จะช่วยถ่ายโอนทักษะผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและเมื่อจบออกจากโรงเรียนไปแล้ว ในช่องทาง เทคนิคการตั้งคำถามนิยมให้ใช้ในวิชาสังคมศึกษาส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครูจะเน้นในวิชาการศึกษาอิสระและวิชาชีวิตและสังคม

5.5) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้จากประสบการณ์นอกชั้นเรียนเช่น การร่วมมือกับ NGO การจัดทัศนศึกษาไปต่างประเทศ ที่มุ่งสร้างความรู้ใหม่ๆ ความเชื่อมโยงกับนานาชาติ และบทบาทสมมติ หรือการโต้เวที ต่างเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับ GCE เพราะการเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบประเด็นความไม่เท่าเทียมกัน และความยุติธรรม แล้วลงมือปฏิบัติ

5.6) การทำโครงการหรือประเด็นสำหรับสืบค้น (Project or Issue Inquiry) การทำโครงการมีความสำคัญต่อการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเพราะเป็นโอกาสสำหรับเยาวชนในการฝึกความรับผิดชอบในการเรียนและเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น การเรียนรู้ผ่านโครงการจะช่วยให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้ชี้นำตนเองได้ (Self-directed) ในการเรียนรู้จากศักยภาพตน การเรียนรู้ผ่านโครงการมีหลักฐานมากมายที่จะใช้สำหรับการประเมินผล รวมถึงสามารถใช้การประเมินจากเพื่อนได้ด้วย (Peer-evaluation) ครูจะให้ผลสะท้อน (feedback) ต่อพัฒนาการของนักเรียน นอกจากนี้การร่วมมือกับผู้อื่น จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการคิดและการสะท้อนกลับต่อประเด็นที่แตกต่างกันได้ นับเป็นการฝึกการแก้ปัญหาจากทางเลือก และการลงมือปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

6) วิธีการประเมินผล GCE การประเมินผลการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกจะใช้การประเมินแบบเก่าอย่างเคร่งครัดไม่ได้เพราะรูปแบบและวิธีการผลิตและถ่ายทอดความรู้มีการเปลี่ยนแปลงไปแล้ว การประเมินผลการเรียนในช่องทางประยุกต์ข้อเสนอของ Bernard Crick ในสหราชอาณาจักรที่แนะนำว่าผู้เรียนควรได้รับการกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการบูรณาการการค้นคว้าหาความรู้กับการสร้างสรรค์ อาทิ มีการเขียนบทความเพื่อสะท้อนความคิดที่มีต่อการเรียนรู้จากนักเรียนที่เรียนเกี่ยวกับประเด็นโลก การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ได้สะท้อนความคิดและการลงมือปฏิบัติตามค่านิยมและทัศนคติของแต่ละบุคคล ในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสมาชิกของชุมชน (Crick, 1998)

ท้ายที่สุด น่าสังเกตว่าการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education: GCE) ในช่องทางมีความตื่นตัวมากขึ้นท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์โดยเฉพาะหลังคืนสู่การปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อปี 2540 โดยมีกระแสความสนใจที่จะวิเคราะห์ระบบการศึกษาของช่องทางในลักษณะข้ามวัฒนธรรมและข้ามชาติ (Bray and Yamato, 2003) จนกระทั่งเกิดแนวคิดการปรับปรุงหลักสูตรที่เพิ่มมิติความเป็นพลเมืองโลก การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก

จึงครอบคลุมความรู้ ทักษะ ค่านิยม ทักษะคิด และการลงมือกระทำ การประเด็นที่อยู่ในความสนใจ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม การสร้างอนาคตที่พึงประสงค์ การสำรวจการเปลี่ยนแปลง การพึ่งพาซึ่งกัน (interdependence) อัตลักษณ์และความหลากหลาย (identity and diversity) สิทธิ และความรับผิดชอบ การสร้างสันติภาพ ความยากจนและความร่ำรวย ความยั่งยืนและความเป็นธรรมในโลก การพัฒนาทักษะความร่วมมือ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) และการสื่อสารที่น่าสนใจคือมีงานวิจัยที่พบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของครูผู้สอนในฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ กล่าวคือ ครูในฮ่องกงเน้นการสอน GCE โดยการสร้างความเข้าใจและการสร้างค่านิยมให้ยอมรับความหลากหลาย ในขณะที่ครูเซี่ยงไฮ้เน้นการสร้างการแข่งขันระหว่างผู้เรียนโดยวัดความเข้าใจที่เป็นนานาชาติมากขึ้น ที่น่าสนใจคือการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกในฮ่องกงไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะในโรงเรียน แต่กลุ่ม NGOs เข้ามามีบทบาทมากขึ้น และมีส่วนช่วยอย่างมากในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกเนื่องจากครูโรงเรียนในฮ่องกงมีภาระงานมากและยังต้องเน้นเรื่องการสอบ ทั้งนี้ ในการอบรมความเป็นพลเมืองโลก กลุ่ม NGOs เหล่านี้จะพยายามให้ผู้เรียนสนใจการพัฒนาและผลกระทบที่เกิดจากโลกาภิวัตน์ในสังคมต่างๆ เน้นการสร้าง ความเข้าใจโลกในมุมมองกว้าง และตระหนักถึงพันธกิจที่บุคคลพึงมีในฐานะพลเมืองโลก (Lee, Wing On and Leung, Sai Wing, 2006: online) ส่วน Cheung, Chiu-man Jordan (2010) ได้วิจัยเรื่อง GCE ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในฮ่องกง ตามการรับรู้ของครูเพื่อศึกษาทั้งนโยบายและการปฏิบัติเพื่อเตรียมโรงเรียน ที่เน้นทักษะสำหรับนักการศึกษาพลเมืองภายใต้การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง พบว่าในด้านการปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในฮ่องกงควรออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการตามบริบทและการพัฒนาของโลก ส่วนด้านนโยบาย ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาควรทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเช่นกับครู ผู้นำของโรงเรียน และนักวิชาการศึกษาครูเพื่อเปิดโอกาสให้กับครูศึกษาต่อการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองใน ฮ่องกงอย่างเพียงพอ

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

4.1 การกำหนดเป้าหมายการสร้างพลเมืองโดยเน้นความสมดุลระหว่างความเป็นพลเมืองของชาติและความเป็นพลเมืองโลก

เป้าหมายของการสร้างพลเมืองโลกของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมีลักษณะเฉพาะอันเนื่องมาจาก หลักการ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” (One Country, Two Systems) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้ ต้องคำนึงถึงการสร้างความเป็นพลเมืองทั้งในบริบทของความเป็นพลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น คือ เขตปกครอง พิเศษฮ่องกง ระดับชาติ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน และระดับสากล คือ ความเป็นพลเมืองโลก ดังนั้น ความหมายของการเป็นพลเมืองโลกจึงมีความน่าสนใจในด้านการเน้นความสมดุลระหว่างความเป็นพลเมือง ของท้องถิ่น ชาติ และโลก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณานโยบายการปฏิรูปการศึกษาจะพบว่าถึงแม้เขตปกครอง พิเศษฮ่องกงจะอยู่ใต้การปกครองของสหราชอาณาจักรมาเป็นเวลานานแต่รัฐบาลได้ตัดสินใจที่จะปฏิรูป การศึกษาโดยยืนอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมจีนโดยหลักสูตรใหม่ของการได้ยึดปรัชญาทางการศึกษาของ ขงจื้อซึ่งตัวแทนของวัฒนธรรมตะวันออกผสมผสานกับปรัชญาของนักปราชญ์ตะวันตก โดยหวังว่าการผสมผสาน ของสองวัฒนธรรมดังกล่าวนอกจากจะทำให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาแบบรอบด้าน สามารถเตรียมคนรุ่นใหม่

เข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 เป็นพลเมืองที่มีความตื่นตัวและตื่นรู้ในประเด็นปัญหาาร่วมกันของสังคมและของโลก แล้ว ยังสามารถรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นชาติ โดยหวังว่าคนรุ่นใหม่ที่มีความเป็น “พหุพลเมือง” หรือ “Multiple citizenship” จะเป็นพลังขับเคลื่อนไปสู่ “สิ่งที่ดีกว่าเพื่อชาวฮ่องกง”

4.2 การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่องเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รัฐบาลฮ่องกงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองชาติและพลเมืองโลกแบบรอบด้าน และเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้กรอบโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร (CDC) จึงได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการและสหวิทยาการภายใต้หลักการพัฒนาผู้เรียนแบบรอบด้านและการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกจะมีความต่อเนื่องในแต่ละระดับชั้น และนำเสนอใจว่าจะไม่แยกออกเป็นรายวิชาต่างหาก แต่รวมเข้าไว้ในรายวิชาหรือกิจกรรมการสอนรูปแบบต่างๆ โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักๆ ที่เน้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง คือ กลุ่มการพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (PSHE) และจริยธรรม ความเป็นพลเมือง และการศึกษาเพื่อความเป็นชาติ (MNE) นอกจากนี้ยังมีการสอดแทรกการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรวิชาอื่นๆ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ รวมทั้งมีการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในการบูรณาการมนุษยศาสตร์ (Integrated Humanities: IH) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมปลายมีการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในรายวิชาเลือกเสรี (liberal studies) และประสบการณ์การเรียนรู้อื่น (OLE) นอกจากนี้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังกำหนดให้มี “การเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้” หรือ “Cross Key Learning Areas Studies” เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสบูรณาการความรู้ ทักษะ ค่านิยมและทัศนคติ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก (KLAs) แปรกลุ่มซึ่งรวมถึงกลุ่มการพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (PSHE) กับกลุ่มวิชาต่างๆ

4.3 การให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์จริง

การเสริมสร้างให้ผู้เรียนคิดถึงตนเองในฐานะพลเมืองของโลก กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความตระหนักในบทบาทของตน สิทธิ และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของโลก ให้ความเคารพวัฒนธรรมที่หลากหลาย แสดงความสนใจต่อประเด็นปัญหาของโลก (Global Issues) สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและให้ความใส่ใจต่อประเด็นเรื่องสันติภาพในโลก ความยุติธรรม การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฯลฯ ไม่สามารถสร้างได้จากการให้ความรู้เท่านั้น แต่ควรพัฒนาทักษะทั่วไปและทัศนคติที่จำเป็นควบคู่ไปด้วย หลักสูตรปัจจุบันของฮ่องกงจึงให้ความสำคัญกับการเรียนและการฝึกปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อสร้างค่านิยมและทัศนคติที่พึงประสงค์ โดยเน้นการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Learning) ในการศึกษาประเด็นปัญหาโลกและการสร้างมุมมองโลก ความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับประสบการณ์จริงในสังคม การจัดการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนในบริบท (Contextual Learning) การสนับสนุนให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนไปใช้ในกิจกรรมอาสาสมัครและการเรียนรู้แบบให้บริการ (Service Learning) ด้วยเหตุนี้การประเมินผลการเรียนจึงไม่ใช้การประเมินแบบเก่าอย่างเคร่งครัด แต่เน้นการประเมินผลที่ให้ผลย้อนกลับและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สะท้อนและพัฒนานตนเอง

4.4 การพัฒนาครูผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลเมืองโลก

ฮ่องกงมีหลักคิดเกี่ยวกับการสอนในฐานะ “ครูของโลก” (Teaching as a “global teacher”) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์จริงดังกล่าวมาข้างต้น ซึ่งทำให้ครูต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่ เช่น เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) มากกว่าผู้สอน (lecturer) ต้องรู้จัก เข้าใจและสามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ และการประเมินผลแนวใหม่ การเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนจึงมีความสำคัญมาก ครูจึงควรได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ขั้นก่อนเป็นครูประจำการ (pre-service training) ในสถาบันฝึกหัดครู และการพัฒนาระหว่างประจำการ (in-service training)

4.5 การจัดทำคู่มือการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเป็นแนวทางกลาง

รัฐบาลฮ่องกงมีการปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะแต่ที่น่าสนใจคือทุกครั้งที่มีการปรับหลักสูตรจะมีการจัดทำคู่มือหลักสูตรและแนวทางการจัดหลักสูตรพลเมืองศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองทั้งพลเมืองของชาติและพลเมืองโลกมีความเข้าใจเป้าหมายตรงกันและใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับครู

ตอนที่ 5 สิงคโปร์

1. บริบท

นายลี กวนยู (LeeKuan Yew) ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนแรกของสิงคโปร์ ในปี พ.ศ.2504 เมื่อรับตำแหน่งผู้นำ ได้เจรจากับตันกู อับดุล รามานท์ (Tunku Abdul Rahman) ในการรวมสิงคโปร์เข้ากับประเทศมาเลเซียโดยเล็งเห็นว่าประเทศสิงคโปร์ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยที่เอื้อให้เติบโตเป็นประเทศที่สมบูรณ์การรวมประเทศมาสำเร็จในปี พ.ศ.2505 หนึ่งปีผ่านมา แต่แล้วในปี พ.ศ.2508 นายลี กวน ยู ต้องตัดสินใจนำสิงคโปร์แยกออกจากประเทศมาเลเซียทั้งน้ำตาเนื่องจากปัญหาเรื่องเชื้อชาติที่เป็นปัญหาใหญ่ของทั้งสองประเทศเขาประกาศในวันที่ต้องแยกออกจากมาเลเซียว่า “สิงคโปร์จะต้องอยู่รอด (Singapore Must Survive)” จากปี พ.ศ.2508 ที่สิงคโปร์ประกาศตนเป็นประเทศเอกราชมีอำนาจอธิปไตยของตนเองโดยปกครองในรูปของสาธารณรัฐ ตั้งแต่นั้นมานาย ลี กวน ยู ก็ได้สร้างให้สิงคโปร์เป็นหนึ่งในประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในโลกมีระบบสาธารณูปโภคที่ดีและเป็นแหล่งขนถ่ายสินค้าบทุรูปการสร้างประเทศของนายลี กวน ยู ให้สิงคโปร์ก้าวขึ้นมาเป็นรัฐที่มีบทบาทอย่างสูงยิ่งในทางเศรษฐกิจของโลกมีได้อยู่ที่เพียงแต่การสร้างระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพ (Political Stability) เท่านั้น แต่ยังสามารถนำทรัพยากรที่สำคัญคือทรัพยากรบุคคลขึ้นมาเจริญรุ่งเรืองให้มีความเป็นพลเมืองสู่พลโลกที่มีศักยภาพในการปฏิบัติงานกับทุกๆ ชาติในโลก นายลี กวน ยู เชื่อในเรื่องนำคนดีมาดำรงตำแหน่ง ถึงแม้ระบบจะไม่ดีหรือแย่สุดๆ เพราะคนดีเมื่อมาดำรงอยู่สามารถสร้างระบบที่ดีได้แต่ถ้าระบบที่ดีแต่เอาคนไม่ดีมาดำรงตำแหน่ง ระบบก็จะพังและพินาศไปทเรียนนี้เป็นความทรงจำของนายลี กวน ยู ในภาวะสงครามที่เขาเคยเผชิญมา นอกจากนี้ นายลี กวนยู ยังไม่มีเรื่องอื้อฉาวเกี่ยวกับคอร์รัปชันทำให้สิงคโปร์ได้รับการยอมรับจากทุกชาติที่เข้ามาลงทุนด้วย และวาทะที่นายลี กวน ยู เคยประกาศไว้เปรียบเสมือนเข็มทิศในการสร้างประเทศก็คือ “การปลูกฝังความคิดและความเชื่อประชากรของเขาเพื่อให้ประชากรของเขาเชื่อในเรื่องที่จะนำประเทศสิงคโปร์ก้าวพัฒนาไปสู่ประเทศที่เจริญและศิวิไลซ์ใครที่มาขัดขวาง

แนวความเชื่อนี้ เขาจะขัดขวางและต่อสู้กับคนเหล่านั้นจนถึงที่สุดเพราะความคิดและความเชื่อในสิ่งที่คิดนี้ไม่สามารถสร้างขึ้นได้ภายในวันเดียวแต่ถ้ามาถูกทำลายโดยคนบางกลุ่มในเพียงวันเดียวประเทศของเขาจะไม่มีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้” แม้นายสิทกวน ยู จะเป็นผู้เผด็จการในคราบระบอบประชาธิปไตยแต่สิ่งที่เขาทำสิ่งที่เขาสร้างเพื่อประเทศสิงคโปร์ในช่วงที่เขาปกครองประเทศสิงคโปร์ไม่เคยมีข้อกล่าวหาเขาในเรื่องคอร์รัปชันกินสินบาทคาดสินบน ทำให้ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่ติดอันดับประเทศที่น่าลงทุนในอันดับต้นๆแทบทุกปี (สมชาติ เจศรีชัย, ม.ป.ป.)

สำหรับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประชากร เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 94-95, 101-102)

ภูมิศาสตร์ ภาคกลางและภาคตะวันตกเป็นเนินเขา เนินเขาทางภาคกลางเป็นเขาที่สูงที่สุดของประเทศ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายสำคัญของสิงคโปร์ และภาคตะวันออกเป็นที่ราบต่ำ ชายฝั่งทะเลลึกจะต่ำกว่าระดับน้ำทะเล จึงต้องมีการถมทะเล

ประชากร ประชากรหนาแน่นที่สุดในภูมิภาคและเป็นประเทศเล็กที่สุดในภูมิภาค เป็นประเทศที่มีประชากรแน่นเป็นอันดับ 2 ของโลก มีจำนวนประชากรประมาณร้อยละ 4.24 ล้านคน ประกอบด้วยชาวจีนร้อยละ 76.5 ชาวมาเลย์ร้อยละ 13.8 ชาวอินเดียร้อยละ 8.1 และอื่นๆ ร้อยละ 1.6

ด้านเศรษฐกิจ การเพาะปลูก พื้นที่มีน้อย ปลูกยางพารา มะพร้าว ผัก และผลไม้ ส่วนอุตสาหกรรมมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วมาก ต้องอาศัยวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน มีอุตสาหกรรมเบา เช่น ผลิตภัณฑ์ยางพารา ขนผึ้ง เครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมหนัก เช่น อุตสาหกรรมทำเหล็กกล้า ยางรถยนต์ มีกิจการกลั่นน้ำมันซึ่งใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกาและเป็นผู้สร้างแท่นขุดเจาะน้ำมันรายใหญ่ด้วยการค้ามีท่าเรือปลอดภาษี ประเทศต่างๆ ส่งสินค้าต่างๆ มายังสิงคโปร์เพื่อส่งออก และสิงคโปร์ยังรับสินค้าจากยุโรป สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เพื่อส่งไปขายต่อยังประเทศ เพื่อนบ้าน มีท่าเรือน้ำลึก ที่เหมาะสมสำหรับการจอดเรือส่งสินค้า

ด้านวัฒนธรรม มีประชากรหลายเชื้อชาติ จึงมีผู้นับถือศาสนาต่างๆ คือ พุทธศาสนา ฮินดู คริสต์ และเต๋า

ด้านการศึกษา ระบบการศึกษาของสิงคโปร์มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนสามารถค้นพบปัญหาและศักยภาพของตน และรู้จักพัฒนาความใฝ่เรียนใฝ่รู้ไปจนตลอดชีวิต

โครงสร้างระบบการศึกษา ระบบการศึกษาของสิงคโปร์มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนสามารถค้นพบปัญหาและศักยภาพของตน และรู้จักพัฒนาความใฝ่เรียนใฝ่รู้

ประเทศสิงคโปร์มีกระทรวงศึกษาธิการที่มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาของประเทศทุกระดับ การศึกษาในระบบเริ่มจากระดับประถมศึกษา สำหรับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน 1-3 ปี ไม่ถือเป็นการศึกษาภาคบังคับ กระทรวงศึกษาธิการเป็น ผู้กำหนดแนวทางและควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด โดยมีกระทรวงพัฒนาชุมชน (Ministry of Community Development: MCD) เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบศูนย์เด็กปฐมวัย (Childcare Center) และกระทรวงศึกษาธิการดูแลโรงเรียนอนุบาล (Kindergarten)

1) ระดับประถมศึกษา (6 ปี) แบ่งเป็นชั้นประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี (ป.1-ป.4) มีจุดประสงค์ให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้ และสามารถใช้ทักษะพื้นฐานในการคำนวณ มุ่งเน้นการเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาแม่ (ตามเชื้อชาติของผู้เรียน ได้แก่ ภาษาจีน มาเลย์หรือทมิฬ) และคณิตศาสตร์ สำหรับชั้นประถมศึกษา

ตอนปลาย 2 ปี (ป.5-ป.6) เพิ่มหลักสูตรที่เหมาะสมกับศักยภาพและทักษะผู้เรียน การจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องผ่านการทดสอบระดับชาติที่เรียกว่า PSLE (Primary School Leaving Exam) เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในสายต่างๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

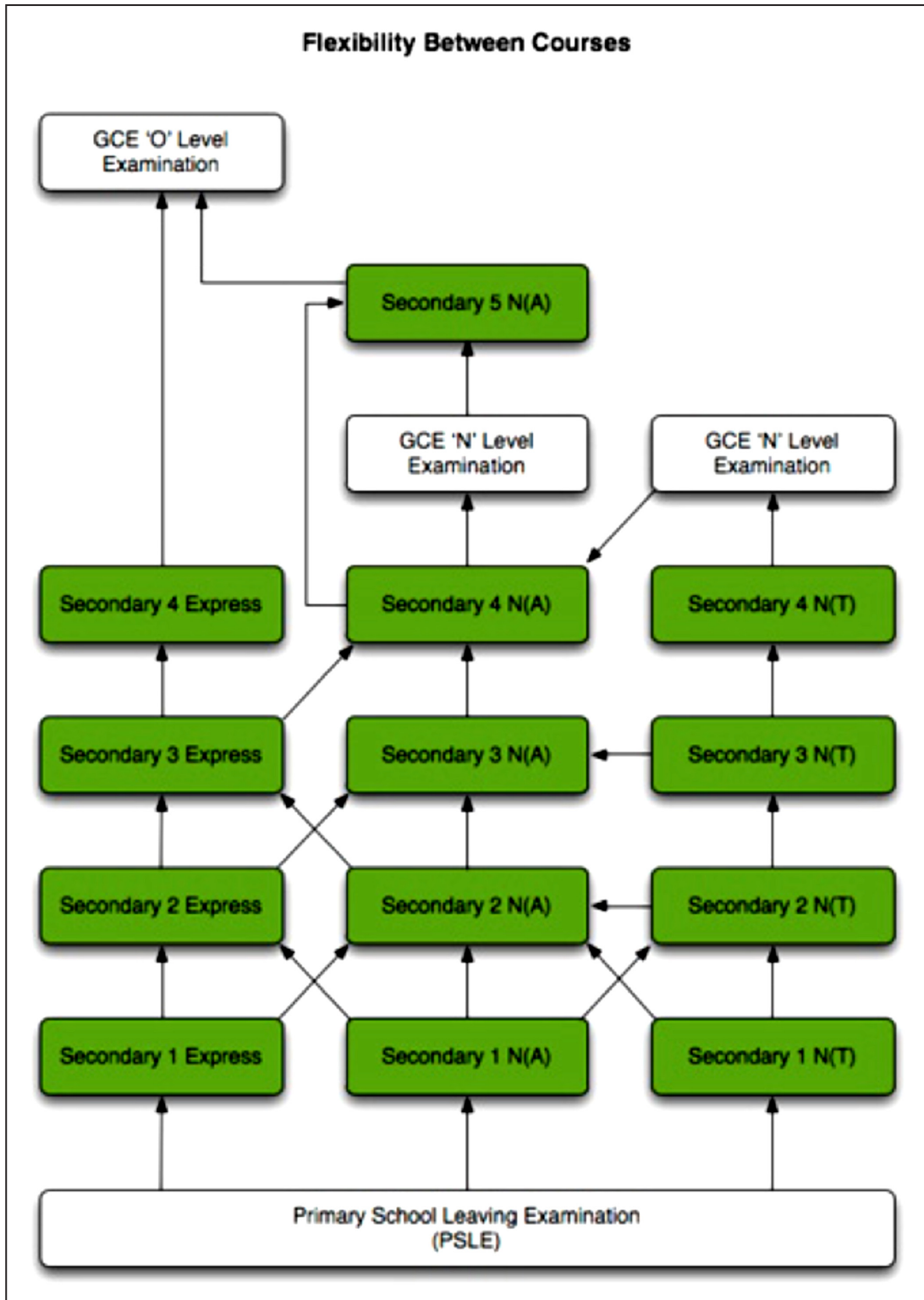
2) ระดับมัธยมศึกษา (4-6 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสายการเรียน) การรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาของสิงคโปร์อยู่บนพื้นฐานของความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยดูจากผลการสอบ PSLE มีการแบ่งสายการเรียนเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) สายเร่งรัด (Express Course) สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี ใช้เวลาเรียน 4 ปี ในปีสุดท้ายต้องผ่านการทดสอบ GCE (General Certificate of Education) 'O' level เพื่อสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป ปัจจุบันนักเรียนเข้าเรียนในสายนี้ประมาณร้อยละ 60

(2) สายสามัญเน้นด้านวิชาการ (Normal Course-Academic)

(3) สายสามัญเน้นด้านวิชาชีพ (Normal Course-Technical)

ประเภท (2)-(3) ใช้เวลาเรียน 5 ปี นักเรียนจะต้องสอบ GCE 'N' เมื่อถึงมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนจึงจะสามารถสอบ GCE 'O' เมื่อจบมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปัจจุบันนักเรียนเข้าสู่การศึกษา สายสามัญเน้นด้านวิชาการ ประมาณร้อยละ 25 และสายสามัญเน้นด้านวิชาชีพประมาณร้อยละ 15 การศึกษาภาคบังคับ รัฐบาลกำหนดให้เด็กทุกคนต้องอยู่ในระบบโรงเรียนอย่างต่ำ 10 ปี คือ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเด็กต้องเข้าเรียนเมื่ออายุครบ 6 ปี

ภาพที่ 4.16 ความยืดหยุ่นของหลักสูตร
ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014a: online

3) ระดับหลังมัธยมศึกษา แบ่งประเภทสถาบันเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) วิทยาลัยหรือเตรียมอุดมศึกษา (Junior Colleges/Pre-Universities) ใช้เวลาเรียน 2 ปี เมื่อเรียนจบวิทยาลัยนักเรียนจะต้องสอบระดับ Advanced (GCE 'A' Level) เมื่อสอบผ่านจึงจะเข้าเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยได้ ซึ่งนักเรียนสามารถนำผลการสอบนี้ไปสมัครเรียนในมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้ทั่วโลก ถ้านักเรียนสอบ GCE 'A' Level ไม่ผ่าน ก็สามารถนำ GCE 'O' หรือการสอบประมวลผลความรู้ระดับมัธยมศึกษา ไปเรียนต่อโพลีเทคนิคได้หรือศึกษาที่สถาบันการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย ปัจจุบันนักเรียนเข้าสู่อการศึกษาระดับวิทยาลัยหรือเตรียมอุดมศึกษาประมาณร้อยละ 30

(2) โพลีเทคนิค (Polytechnics) เป็นโรงเรียนสายวิชาชีพที่นักเรียนสามารถเรียนได้ตามความสนใจของนักเรียนในสาขาวิชาต่างๆ ใช้เวลาเรียน 3 ปี จบแล้วรับใบประกาศนียบัตรวิชาชีพหรืออนุปริญญาและสามารถทำงานได้เลย ปัจจุบันนักเรียนเข้าสู่อการศึกษโพลีเทคนิคประมาณร้อยละ 40 มี 5 แห่ง ได้แก่ นันยางโพลีเทคนิค (Nanyang Polytechnic) หนืออันโพลีเทคนิค (Ngee Ann Polytechnic) รีพับลิกโพลีเทคนิค (Republic Polytechnic) สิงคโปร์โพลีเทคนิค (Singapore Polytechnic) และ เทมาเสคโพลีเทคนิค (Temasek Polytechnic)

(3) สถาบันเทคนิคศึกษา (Institute of Technological Education: ITE) เป็นอีกทางเลือกของนักเรียนที่จบจากชั้นมัธยมศึกษาและต้องการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและความรู้ทางอุตสาหกรรมแขนงต่างๆ ใช้เวลาเรียน 2 ปี ปัจจุบันนักเรียนเข้าสู่อการศึกษสถาบันเทคนิคศึกษาประมาณร้อยละ 20

4) ระดับอุดมศึกษา มีมหาวิทยาลัยของรัฐ 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore: NUS) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันยาง (Nanyang Technological University: NTU) มหาวิทยาลัยสิงคโปร์เทคโนโลยีและการออกแบบ (Singapore University of Technology and Design) มหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยการจัดการแห่งสิงคโปร์ (Singapore Management University: SMU) และมหาวิทยาลัยซิม (SIM University) และสถาบันเฉพาะทางของต่างประเทศ 2 แห่ง ร้อยละ 90 ของนักเรียนที่เรียนในระดับอุดมศึกษาสามารถสอบเข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ ซึ่งรัฐสนับสนุนค่าใช้จ่าย และประมาณร้อยละ 5 ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของเอกชน

ภาพที่ 4.17 The Singapore Education Landscape

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2012a: online

Ministry of Education, Singapore (2010) ได้กำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษาที่พึงประสงค์ (Desired Outcomes of Education: DOE) สำหรับนักเรียนที่เรียนในระบบโรงเรียน ไว้ดังนี้

1) มั่นใจในตนเอง (Confident Person) หมายถึง เป็นผู้ที่สามารถรับรู้อย่างเข้มแข็งว่าอะไรถูกอะไรผิด สามารถปรับตัว มีความยืดหยุ่น รู้จักตนเอง เข้าใจว่าจะต้องตัดสินใจอย่างไรคิดอย่างไรอิสระและมีวิจาร์ญาณ และสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-directed Learner) หมายถึง เป็นผู้ที่สามารถตั้งคำถาม สะท้อนกลับ มีความอดทน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน

3) เป็นผู้อุทิศตนอย่างกระตือรือร้น (Active Contributor) หมายถึง เป็นผู้ที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในกลุ่ม สร้างนวัตกรรม สามารถริเริ่มสิ่งใหม่ สามารถประเมินความเสี่ยง และมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

4) เป็นพลเมืองที่มีความห่วงใย (Concerned Citizen) หมายถึง ผู้ที่เป็นรากเหง้าของสิงคโปร์ มีความรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองอย่างเข้มแข็ง รู้เรื่องราวของสิงคโปร์และโลก และมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตของคนที่อยู่รอบๆ ดิฉัน

นอกจากนี้ Ministry of Education, Singapore (2009) ได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้หลักทางการศึกษา (The Key Stage Outcomes of Education) ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และหลังมัธยมศึกษา โดยในระดับหลังมัธยมศึกษาข้อสุดท้ายระบุไว้ว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความภาคภูมิใจในความเป็นคนสิงคโปร์และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์กับโลก ดังแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 The Key Stage Outcomes of Education

At the end of <u>Primary</u> school, students should:	At the end of <u>Secondary</u> school, students should:	At the end of <u>Post-Secondary</u> education, students should:
be able to distinguish right from wrong	have moral integrity	have moral courage to stand up for what is right
know their strengths and areas for growth	believe in their abilities and be able to adapt to change	be resilient in the face of adversity
be able to cooperate, share and care for others	be able to work in teams and show empathy for others	be able to collaborate across cultures and be socially responsible
have a lively curiosity about things	be creative and have an inquiring mind	be innovative and enterprising
be able to think for and express themselves confidently	be able to appreciate diverse views and communicate effectively	be able to think critically and communicate persuasively
take pride in their work	take responsibility for own learning	be purposeful in pursuit of excellence
have healthy habits and an awareness of the arts	enjoy physical activities and appreciate the arts	pursue a healthy lifestyle and have an appreciation for aesthetics
know and love Singapore	believe in Singapore and understand what matters to Singapore	be proud to be Singaporeans and understand Singapore in relation to the world

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2009: online

2. นโยบายของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

สิงคโปร์มีวิธีการอย่างไรในการสร้างประเทศท่ามกลางความหลากหลายทางเชื้อชาติไม่มีแม้แต่ทรัพยากรธรรมชาติ ให้กลายเป็นประเทศที่สามารถมีการพัฒนาได้มากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องหาวิธีหรือเครื่องมือ ในการสร้างความกลมเกลียวท่ามกลางความหลากหลายของแต่ละเชื้อชาติทั้งยังต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของประเทศชาติในอนาคตและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วยทำให้การศึกษากลายเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการปลูกฝังให้ประชาชนภายในรัฐเป็นพลเมืองที่ดี ตามแนวความคิดที่รัฐบาลต้องการหรือวางแผนไว้โดยผ่านนโยบายการศึกษา หลักสูตร รวมทั้งตำราหรือแบบเรียนโดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมืองที่เป็นตัวช่วยในการทำหน้าที่ขัดเกลาเยาวชนรุ่นใหม่ให้เป็นไปตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ผ่านแบบเรียนที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงศึกษาธิการของรัฐบาลสิงคโปร์ที่เป็นส่วนสำคัญในการควบคุมดูแลเนื้อหาภายในแบบเรียนจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมและนำไปสู่การสร้างการยอมรับและเข้าใจในความหลากหลายของแต่ละกลุ่มเชื้อชาติ (ปาลิตา พุทธประเสริฐ, 2558: ออนไลน์)

ช่วงปี ค.ศ.1819 นโยบายด้านการศึกษาของรัฐเป็นไปอย่างจำกัดเนื่องจากสิงคโปร์ตกอยู่ภายใต้การวางแผนและควบคุมดูแลของเจ้าอาณานิคมอย่างสหราชอาณาจักรกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษามีเพียงกลุ่มเดียว คือกลุ่มคนชั้นนำของแต่ละเชื้อชาติเท่านั้นต่อมาในปีค.ศ.1947 เมื่อสิงคโปร์ได้ประกาศตัวเป็นอิสระภาพจากเจ้าอาณานิคมสิงคโปร์เริ่มมีนโยบายด้านการศึกษาอย่างชัดเจนมากขึ้นผ่านนโยบาย 10 ปีเป็นนโยบายการศึกษาแห่งชาติขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนรุ่นใหม่มีความรู้และความคิดในเรื่องการพัฒนาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ซึ่งมีหลักพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้ (ปาลิตา พุทธประเสริฐ, 2558: ออนไลน์)

- 1) นักเรียนของสิงคโปร์จะต้องมีความรู้สึกที่มีลักษณะเป็นรากฐานเดียวกันและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชาติ โดยไม่ดูถูกเหยียดหยามประเทศอื่นและไม่อายที่จะประกาศว่าตนเป็นชาวสิงคโปร์
- 2) ชาวสิงคโปร์รุ่นใหม่ทุกคนจำเป็นต้องรู้เรื่องราวความเป็นมาของประเทศสิงคโปร์เช่น ประวัติความเป็นมาของสิงคโปร์ กลุ่มเชื้อชาติต่างๆ ในสิงคโปร์ ภาษาวัฒนธรรมและศาสนา เป็นต้น
- 3) ชาวสิงคโปร์ต้องเข้าใจในความเป็นสิงคโปร์ กล่าวคือต้องเข้าใจถึงความท้าทายของประเทศ รวมถึงความอ่อนแอของประเทศ และอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตและอนาคตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างหนึ่งเดียวกันและสามารถฝ่าฟันอุปสรรคในอนาคตได้
- 4) ชาวสิงคโปร์รุ่นใหม่ต้องถูกปลูกฝังในเรื่องความเชื่อมั่นในคุณงามความดีของสังคม และความเท่าเทียมกันของคนในสังคม

จากการศึกษาข้อมูลพบว่ารัฐบาลได้ปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐผ่านเนื้อหาภายในแบบเรียน โดยเฉพาะแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ซึ่งเนื้อหาของแบบเรียนต้องการให้เยาวชนมีความเป็นพลเมืองที่ดีตามความต้องการของรัฐความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติ จุดเด่นและจุดด้อยของประเทศจะส่งผลทำให้เยาวชนมีสัญชาตญาณในการป้องกันผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกันของสังคมและมีเจตจำนงที่ดีและความมั่นใจในประเทศของตนรวมทั้งรู้จักรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรม รู้จักมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองและภาษาแม่ อีกทั้งยังเข้าใจและเคารพภูมิหลังที่แตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและภาษาของคนในชาติในแบบเรียนชื่อ “Understanding Our Past: Singapore from Colony to Nation” ระบุว่า ‘รัฐบาลเพียง

อย่างเดียว ไม่สามารถสร้างความเป็นชาติได้แต่ต้องได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากประชาชนทุกคนในการร่วมกันสร้างความเป็นชาติขึ้นประเทศสิงคโปร์เข้าถึงความเป็นชาติได้จากการส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์ของคนในชาติประชาชนต้องมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ภาษาหรือศาสนา พวกเขาต้องช่วยกันส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เพื่อความสำเร็จในอนาคตสำหรับชาติของเรา และร่วมมือกันปกป้อง และป้องกันประเทศของเราไปสู่ความสำเร็จรัฐบาลเชื่อว่าความรู้สึกเป็นสมาชิก และเป็นเจ้าของร่วมกันจะสามารถนำประเทศไปสู่ความสำเร็จในอนาคตได้โดยการเชื่อมโยงประชาชนเข้าด้วยกัน' จากการปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐ ผ่านเนื้อหาภายในแบบเรียนสิ่งที่สะท้อนออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม หากเราเดินทางไปสิงคโปร์ คือประชาชนไม่แบ่งแยกพรรคแบ่งพวกในเรื่องเชื้อชาติ ภาษาหรือศาสนาทุกคนล้วนมีความรู้สึกที่ ตนเองเป็นประชาชนชาวสิงคโปร์ร่วมกัน จะเห็นได้จากคำกล่าวปฏิญาณที่นักเรียนทุกคนต้องกล่าวอย่างพร้อมเพรียงหน้าเสาธงในตอนเช้าของทุกวันว่า “พวกเราพลเมืองชาวสิงคโปร์ ขอปฏิญาณด้วยตนเองว่าจะเป็นหนึ่งในหนึ่งเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ภาษา หรือศาสนาเพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มีรากฐานอยู่บนความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันเพื่อให้บรรลุความสุขความสำเร็จ และความก้าวหน้าสำหรับประเทศของเรา” (ปาไลดา พุทธประเสริฐ, 2558: ออนไลน์)

นอกจากนี้การป้องกันประเทศยังปรากฏในแบบเรียน “*Discovering Our World: Needs of a New Nation*” ยังมีข้อความระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ‘การป้องกันประเทศทั้งหมดเตรียมพร้อมสำหรับชาวสิงคโปร์ทุกคนในการปกป้องประเทศพวกเขาก็สามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศได้การปกป้องประเทศเป็นสิ่งสำคัญต่อสิงคโปร์การป้องกันประเทศของเราเป็นความรับผิดชอบของชาวสิงคโปร์ทุกคนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการคุ้มครองและปกป้องประเทศสิงคโปร์ให้ดำเนินต่อไปอย่างปลอดภัยและเต็มไปด้วยสันติภาพ’ จากข้อความในแบบเรียนทำให้เราเห็นว่าชาวสิงคโปร์ส่วนใหญ่มีสำนึกร่วมกันในการดูแลมรดกของชาติรู้จักหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการปกป้องดูแลประเทศชาติ เช่น การเอาใจใส่มรดกของชาติโดยการไม่ทำลายสิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรมของชาติ ไม่ถ่มน้ำลายในที่สาธารณะรวมทั้งไม่ทิ้งขยะตามที่สาธารณะข้อความในแบบเรียนดังกล่าวเป็นการปลูกฝังและกล่อมเกลายให้เยาวชนมีความเป็นพลเมืองที่ดี มีความเข้าใจและเชื่อมั่นในประเทศของตนเองสามารถรับมือกับปัญหาในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำพาประเทศไปสู่ความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว (ปาไลดา พุทธประเสริฐ, 2558: ออนไลน์)

ในการศึกษาความเป็นพลเมือง (Citizenship) ของสิงคโปร์ จะต้องเข้าใจถึงประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของสิงคโปร์ ซึ่ง Gopinathan (2012) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระหว่างปี ค.ศ.1945-1965 ระยะที่ 2 ระหว่างปี ค.ศ.1965-1997 และระยะที่ 3 ระหว่างปี ค.ศ.1994-ปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (Gopinathan, 2012)

1) ระยะที่ 1 (ค.ศ.1945-1965) อาจกล่าวได้ว่า วิชาที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่พลเมือง (Civics) ในระยะแรกและเอกสารหลักสูตรความเป็นพลเมือง (Citizenship Curriculum Material) ถูกควบคุมผ่านการสอนเรื่องความรับผิดชอบตามสิทธิหน้าที่พลเมืองของประเทศ ทั้งสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่เขตชนบทหรืออุตสาหกรรม ความนึกคิดแบบสมัยที่อยู่ภายใต้อาณานิคม คือ การยอมจำนน (Subservience) และการมีปมด้อย (Inferiority) จะถูกแทนที่ด้วยความภาคภูมิใจ (Pride) และการมองโลกในแง่ดี (Optimism) ในการเริ่มต้นใหม่ อาจกล่าวได้ว่า สิ่งที่สำคัญกว่าการศึกษาตามสิทธิหน้าที่พลเมืองแบบประเพณีนิยม (Conventional Civics Education) คือการได้รับการยอมรับหลักการของการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (Equality of Treatment) ทั้งทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งได้มีการระบุไว้ในรายงาน The All Party Report on

Chinese Education (1965) ระยะที่ 1 นี้ถือเป็นก้าวแรกที่สำคัญที่สิงคโปร์จะรับมือในเรื่องความหลากหลายทางเชื้อชาติการสร้างภาษาศาสตร์เชิงสังคม (Socio-linguistic) หนึ่งในภาษาชาติ (มาเลย์) จากภาษาราชการสี่ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษามาเลย์ และภาษาทมิฬ ต่อเนื่องจนถึงทุกวันนี้ถือเป็นหลักการหลักซึ่งรัฐใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ทางภาษาศาสตร์เชิงชาติพันธุ์ (Ethno-linguistic) ภาษาที่ใช้ในชาติคือภาษาอังกฤษ ไม่ใช่ภาษาจีน ภาษาอังกฤษถูกวางให้เป็นภาษาที่เป็นสะพานเชื่อม แม้ว่าจะไม่ได้เป็นภาษาของชนชาติใดในสิงคโปร์ก็ตาม แต่ภาษาอังกฤษได้รับอนุญาตให้ใช้ในการบริหารและช่วยให้สิงคโปร์มีความเจริญเติบโตทางด้านเงินทุน เทคโนโลยี และตลาด แม้ว่าภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาของประเทศเจ้าอาณานิคมซึ่งเป็นการปกครองที่สร้างความไม่พอใจของชาวจีนที่มีการศึกษาก็ตาม นั้นแสดงให้เห็นว่าการเมืองมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเลือกใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักของประเทศ

2) **ระยะที่ 2 (ค.ศ.1965-1997)** เรียกได้ว่าเป็นระยะหลังยุคอาณานิคม (Post-colonial Phase) ประเทศสิงคโปร์เป็นเกาะเล็กๆ ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติ ต้องก้าวข้ามอย่างยิ่งใหญ่ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม (Socio-economic) สิ่งขับเคลื่อนหลักของการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) คือ หลักสูตรการศึกษาเพื่อการมีชีวิต (Education for Living Syllabus) หลักสูตรดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจจุดประสงค์และความสำคัญของการสร้างชาติ เข้าใจและชื่นชมส่วนประกอบที่น่าพอใจของวัฒนธรรมตะวันออกและวัฒนธรรมตะวันตก และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงปัจจัยของชาติและสังคม มุมมองของการพัฒนาหลักสูตรที่น่าสนใจในคุณค่าของการศึกษาระยะนี้ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและความรู้สึกการบรรลุความสำเร็จเพื่อต่อต้านโอกาสที่น่าเกรงขาม คือ การริเริ่มหลักสูตรความรู้เกี่ยวกับศาสนา (Religious Knowledge Curriculum) หลักสูตรดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาที่จะส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Material Achievements) ภายใต้การฟื้นฟูอดีตและค่านิยมที่เข้มแข็ง ความเห็นที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือ ค่านิยมเอเซีย (Asian Values) ริเริ่มโดยนายกรัฐมนตรี นายลี กวน ยู ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนที่เข้มแข็งที่สุด ดังเช่นคำกล่าวของนายลี กวน ยู ที่ว่า

“เป็นเรื่องพื้นฐานที่เราจะต้องเข้าใจตนเอง เราคือใคร เรามาจากไหน ชีวิตคืออะไร หรือเราควรจะเป็นอย่างไร และเราต้องการทำอะไร...เพียงแค่ว่าเรารู้ถึงค่านิยมตามประเพณี เราก็จะสามารถเข้าใจโลกตะวันตกที่มีระบบแตกต่าง ศักยภาพแตกต่าง โครงสร้างของจุดประสงค์แตกต่างจากเรา” (Lee ใน *The Straits Times*, 8 กุมภาพันธ์ 2515)

ในขณะที่นักวิจารณ์ค่านิยมเอเซีย (Asian Values) กลับประณามอย่างรุนแรงว่าหลักสูตรดังกล่าวเป็นข้ออ้างเพื่อที่จะแสดงเหตุผลของกฎเผด็จการ (Authoritarian Rule) และสร้างกลุ่มพลเมืองที่ยอมทำตามและว่าง่าย หรืออาจกล่าวได้ดีที่สุดว่า เป็นการแสดงของความกังวลเกี่ยวกับค่านิยมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตึงเครียดของแต่ละบุคคลมากกว่าชุมชน การขาดหลักการทางสังคม และความรุนแรงที่มากเกินไป เห็นได้จากความผิดปกติของพฤติกรรมทางสังคม (Milner, 2002)

ในปี 1982 กระทรวงศึกษาธิการประกาศว่า ตั้งแต่ปี 1984 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะได้เรียนหลักสูตรความรู้เกี่ยวกับศาสนา (Religious Knowledge Curriculum) มากขึ้น สิ่งที่ได้เรียนคือความรู้เกี่ยวกับคัมภีร์ไบเบิล พุทธศาสนศึกษา ฮินดูศึกษา ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม และศาสนาโลก

ต่อมา นายลี กวน ยู ได้ขอให้มีการเรียนเกี่ยวกับลัทธิขงจื้อ และชุมชนชาวซีกห้เรียกร้องให้มีการเรียนเกี่ยวกับซีกห้ศึกษา ซึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับลัทธิขงจื้อมีการใช้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน สื่อที่ใช้เรียนคือ นิทานปรัมปราและตำนานจีน เหตุผลที่ต้องมีการปรับเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของการเป็นเมืองอุตสาหกรรมและการเมืองนำสิงคโปร์ไปสู่วิกฤตการณ์ทางศีลธรรม สอดคล้องกับที่นายลี กวน ยู กล่าวว่าสิงคโปร์ตกอยู่ในภาวะอันตรายเนื่องจากการไม่ได้รับการขัดเกลาให้มีวัฒนธรรม (Deculturalised) (Gopinathan, 1995) ซึ่งรัฐบาลพรรคพีเอพีมักจะเน้นความสำคัญของสายสัมพันธ์ครอบครัว ระเบียบสังคม การเคารพในสถาบัน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สิงคโปร์อยู่ดีมีสุขและพัฒนา

อย่างไรก็ตาม แนวคิดในการใช้หลักสูตรความรู้เกี่ยวกับศาสนา (Religious Knowledge Curriculum) นี้ล้มเหลวเมื่อนำไปใช้ในโรงเรียน และยกเลิกการใช้ในปี 1989 (Gopinathan, 1995 and Tan, 1997) ต่อมาได้มีการใช้หลักสูตรใหม่เรียกว่า หลักสูตรค่านิยมร่วม (Shared Values) ในรัฐสภาประธานาธิบดีสิงคโปร์กล่าวว่าค่านิยมหลักที่เหมาะสมรวมถึงการให้ความสำคัญกับสังคมมากกว่าตนเอง สนับสนุนครอบครัวเปรียบเสมือนอิฐที่เป็นรากฐานของสังคม การแก้ไขเรื่องสำคัญต่างๆ ด้วยฉันทมติแทนการโต้แย้งและการกีดกันทางศาสนาด้วยความรุนแรงและด้วยความสามัคคี เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานที่ใช้ค่านิยมเอเชียนและค่านิยมลัทธิขงจื้อ

3) ระยะที่ 3 (ค.ศ.1997-ปัจจุบัน) อาจเรียกได้ว่าเป็นยุครัฐโลก (Global-state Period) ซึ่งเป็นระยะที่ประเทศสิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจแล้ว และกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นประเทศที่มีรูปแบบเศรษฐกิจที่เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออก (Export-led Industrialisation) ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายที่มีขนาดใหญ่กว่า ค่าแรงถูกกว่า และมีตลาดภายในประเทศที่ใหญ่กว่าต้องการจะเลียนแบบ สิงคโปร์มีแรงงานที่มีการศึกษาและมีความสามารถทางภาษาอังกฤษ การศึกษามีคุณภาพสูงและมีระบบการฝึกอบรมที่ทำให้สิงคโปร์ได้รับโอกาสที่ดีที่จะได้รับประโยชน์จากความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์ อาจเรียกได้ว่าเป็นการสร้างทักษะใหม่และเป็นความรู้ที่ลึกซึ้งคิดใหม่ แนวคิดนี้เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรี นายโกะ จ๊ก ตง (Goh Chok Tong) ประกาศคำขวัญที่ว่า “โรงเรียนนักคิด ชาติแห่งการเรียนรู้ (Thinking Schools, Learning Nation)” เมื่อปี ค.ศ.2004 ซึ่งเป็นปีที่ประสบความสำเร็จในการนำสิ่งที่เรียกว่า “หลักการความทันสมัย (Disciplinary Modernisation)” มาใช้ (Wee, 2001) สหภาพแรงงานซึ่งมีบทบาทต่อประเด็นทางเศรษฐกิจสังคมเล็กน้อยที่สำหรับองค์กรประชาสังคมลดลง และสื่อมวลชนยอมรับมุมมอง “การพัฒนาการ (Developmental)” ซึ่งได้สนับสนุนสิ่งที่รัฐบาลกำหนดไว้ ช่วยในการรักษาระเบียบและทำให้นักลงทุนมั่นใจทำให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจอย่างสูง ไม่น่าแปลกใจที่นักเรียนสิงคโปร์ออกห่างจากทุกสิ่งที่เรียกว่า “ลัทธิเกี่ยวกับพลเมือง (Civic Activism)” ในประวัติศาสตร์ ความไม่พอใจ การโต้แย้ง เป็นส่วนหนึ่งของการรวมประเทศ ต่อมาการแยกตัวเป็นอิสระเป็นเหตุการณ์ที่อาจถูกลืมซึ่ง Sim (2008) สรุปว่านโยบายที่รัฐบาลนำไปใช้จริงจะนำไปสู่ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ที่มีแต่ความเฉื่อยชา ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และเน้นวัตถุนิยม

ในปี 1996 นายกรัฐมนตรี นายโกะ จ๊ก ตง กล่าวอย่างหวั่นหวาดว่านักเรียนสิงคโปร์ขาดความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สิงคโปร์ อันตรายที่อาจเกิดขึ้นคือ การขาดความรู้ ความเข้าใจ และความชื่นชมอดีตของสิงคโปร์ และความพยายามที่จะรวมกันเป็นสังคม และถ้าสิ่งเหล่านี้ถูกหลงลืมอาจนำไปสู่ปัญหาของชาติ ต่อมากระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีโปรแกรมการศึกษาชาติ (National Education Programme)

(Gopinathan, 2012) ส่วนรองนายกรัฐมนตรี นายลี เซียน ลุง อธิบายว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษาชาติ คือ เพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกัน สัญชาติญาณของการอยู่รอดและความมั่นใจในอนาคต ด้วยการ (1) เป็นชาวสิงคโปร์ ที่มีอัตลักษณ์ มีความภูมิใจ และเคารพตนเอง (2) รู้เรื่องราวของประเทศสิงคโปร์ เช่น สิงคโปร์ประสบความสำเร็จอย่างไรจนกระทั่งมาเป็นชาติ (3) เข้าใจความท้าทายของสิงคโปร์ แรงบีบบังคับ ความเปราะบาง ซึ่งทำให้สิงคโปร์แตกต่างจากประเทศอื่น และ (4) ปลูกฝังค่านิยมหลักเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเราและความปรารถนาที่จะเอาชนะ ซึ่งจะช่วยให้แน่ใจได้ว่าสิงคโปร์จะประสบความสำเร็จและปลอดภัย (Lee, 1997) อย่างไรก็ตาม Gopinathan (2012) ให้ความเห็นว่า ในขณะที่สิงคโปร์มองเห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคและโลก การศึกษาชาติกลับไม่ได้สะท้อนบทบาท อาจเป็นเพราะสิงคโปร์เห็นว่าภารกิจสำคัญของการศึกษา คือ การสร้าง อัตลักษณ์พลเมือง (Civic Identity) ให้ก้าวหน้า หรืออาจจะไม่ได้เจตนาให้การศึกษาทำหน้าที่ที่ส่งผลต่อความไม่ภักดี

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่านโยบายที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์ เรียงลำดับตามช่วงเวลาเป็นดังนี้

1) โรงเรียนนักคิด ชาติแห่งการเรียนรู้ (Thinking Schools, Learning Nation)

ในปี ค.ศ.1997 รัฐบาลสิงคโปร์ นำโดยนายโกะ จ๊ก ตง มีนโยบายที่จะพัฒนาสิงคโปร์ไปสู่สังคม เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) รวมถึงภาวะที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันในโลก ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) จึงได้มีแนวคิดในการปฏิรูประบบการศึกษา ดังสุนทรพจน์ที่นายโกะ จ๊ก ตง ได้กล่าวเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน ค.ศ.1997 ว่า **“ความมั่งคั่งของชาติในศตวรรษที่ 21 ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ของประชาชน”** และสิ่งที่ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับโลกอนาคตมีอยู่ 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 3-5 และเฟื่องอรุณ ปรีดีติติก, 2552: 1-2)

(1) โลกในอนาคตจะเชื่อมโยงถึงกันอย่างใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยนกันทั้งในเรื่องสินค้า บริการ และข้อมูลข่าวสาร การแข่งขันระหว่างเมือง ประเทศ และภูมิภาค จะเป็นไปอย่างเข้มข้นยิ่งขึ้น

(2) ความรู้และนวัตกรรมจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง บริษัทและประเทศที่สามารถคิดค้นและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เร็วกว่าผู้อื่น จะเปรียบเสมือนนกที่ตื่นแต่เข้าย้อมหาอาหารได้ก่อนใครๆ

(3) โลกในอนาคตจะเป็นโลกแห่งความเปลี่ยนแปลง เป็นความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ มีอาจทำนายล่วงหน้าได้ แต่จะส่งผลกระทบต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรา ทั้งในที่ทำงาน ในสังคม และในบ้าน

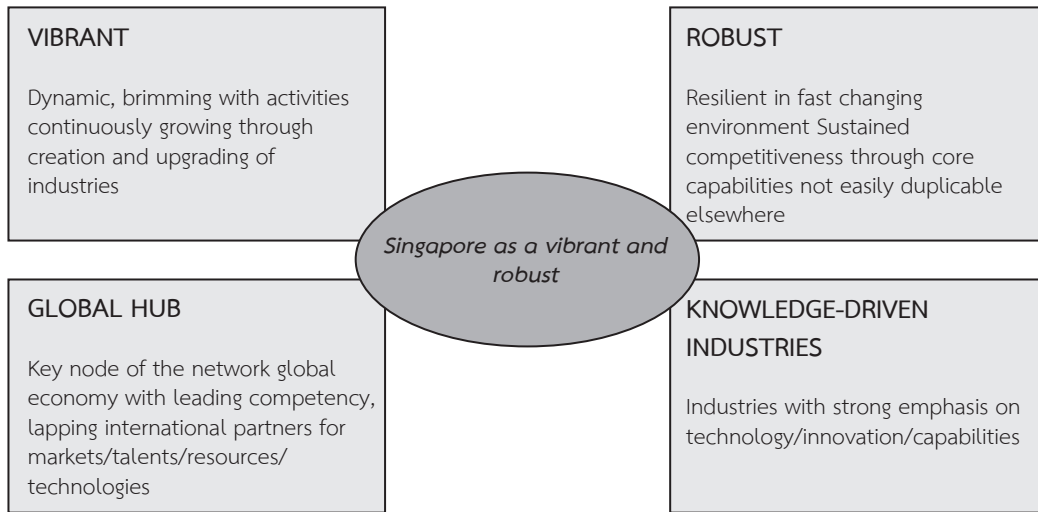
การปฏิรูประบบการศึกษาในครั้งนี้ตั้งเป้าหมายและกำหนดวิสัยทัศน์ว่า **“โรงเรียนนักคิด ชาติแห่งการเรียนรู้ (Thinking School, Learning Nation: TSLN)”** ซึ่งส่งผลต่อการปฏิรูปสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ รวมถึงนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คนทำงาน บริษัท องค์กรชุมชน และรัฐบาล นโยบายนี้ส่งผลต่อการอุดมศึกษาของประเทศ (David Chan, and Ng, Pak Tee, 2008: online) โดยมีที่ตั้งเป้าหมายที่จะเป็น **“บอสตันแห่งเอเชีย (Boston of Asia)”** ดังคำกล่าวของนายเตียว ซี เซียน (Teo Chee Hean) Ministry for Education and Second Ministry for Defense ในการประชุม Alumni International Singapore (AIS) เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ.2000 ว่า

“Our vision, in shorthand notation, is to become the Boston of the East. Boston is not just MIT or Harvard. The greater Boston area boasts of over 200 universities, colleges, research institutes and thousands of companies. It is a focal point of creative energy; a hive of intellectual, research, commercial and social activity. We want to create an oasis of talent in Singapore: knowledge hub, an “ideas-exchange”, a confluence of people and idea streams, an incubator for inspiration.” (Hean, Chee Tee, 2000: online)

แนวคิดเรื่อง “โรงเรียนนักคิด” คือ หัวใจสำคัญของวิสัยทัศน์นี้ โรงเรียนจะต้องพัฒนาเยาวชนผู้เป็นอนาคตของชาติให้รู้จักคิด เป็นพลเมืองที่อุทิศตน รู้จักตัดสินใจ เพื่อธำรงรักษาสิงคโปร์ไว้ให้เป็นประเทศที่เจริญรุ่งเรืองและประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป ความสามารถในการเรียนรู้คือความหมายที่แท้จริงของ “ความเป็นเลิศ” ในอนาคต ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียน “โรงเรียนนักคิด” คือ โรงเรียนที่จะต้องฝึกฝนให้เด็กรู้จักตั้งคำถามและค้นหาคำตอบ ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนของเรามีนิสัยรักในการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 10-11) ส่วน “ชาติแห่งการเรียนรู้” เริ่มต้นจากการตระหนักว่าการศึกษาคือกระบวนการที่ต่อเนื่อง นับตั้งแต่วัยก่อนเข้าเรียนไปจนตลอดชีวิต ชาติแห่งการเรียนรู้จะต้องมีการค้นพบนวัตกรรมในทุกระดับของสังคมต้องทำให้ทุกองค์กรตระหนักว่าทุกคนในองค์กร ไม่ว่าจะมีส่วนอย่างไร สามารถมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงองค์กรให้ดีขึ้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 12-13)

สอดคล้องกับที่ Rossi, Tony and Ryan, Mary (2006: online) ระบุว่านโยบายดังกล่าวนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเพื่อที่จะตอบสนองทิศทางของสภาพเศรษฐกิจโลก รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากสังคมการเมืองท้องถิ่น (Local Sociopolitical) และความจำเป็นทางอุดมการณ์ทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Ideological Needs) (Rossi, Tony and Ryan, Mary 2006: online)

การพัฒนาประเทศสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ (Knowledge-driven Industry) เพื่อการเป็นศูนย์กลางของโลก (Global Hub) ด้วยความสามารถระดับโลก (World-class Capability) ได้สำเร็จนั้น รัฐบาลจึงดำเนินโครงการต่างๆ มากมาย เช่น Singapore 21 Vision, Industry 21 Plan, Technopreneurship 21 และ Manpower 21 Blueprint (Sanderson, Gavin, 2002a: online และเฟื่องอรุณ ปรีดีติติก, 2552) เป็นต้น ดังภาพที่ 4.17 เพื่อขับเคลื่อนจักรกลสำคัญในอุตสาหกรรม 2 ส่วน คือ การผลิตและการบริการ โดยจะมุ่งเน้นในเรื่องของเทคโนโลยีและนวัตกรรม และจากนโยบายดังกล่าวนี้เอง จึงนำไปสู่การดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยระดับโลก (World-class University: WCU) เพื่อให้สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศที่มีความชำนาญระดับโลก เป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมถึงเป็นแหล่งผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ภาพที่ 4.18 โครงการ Industry 21

ที่มา: Sanderson, Gavin, 2002b: online

ดังนั้น ในระยะต่อมาได้มีการพัฒนา Industry 21 หรือ I21 ซึ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมมาเป็น Education 21 หรือ E21 ซึ่งเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยการปฏิรูปการศึกษา (Olds, Kristopher, 2007: online และเฟื่องอรุณ ปริดีติติก, 2552)

2) นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ 2000: วิสัยทัศน์แห่งการเป็นเกาะแห่งปัญญา (I 2000- A Vision of an Intelligent Island)

นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ 2000 เกิดจากการระดมความคิดของผู้บริหารจากภาครัฐและภาคธุรกิจ และจากการวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่างๆ 11 ด้าน คือ (1) การก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ (2) การศึกษาและการฝึกอบรม (3) การบริการด้านการเงิน (4) ราชการ (5) สาธารณสุข (6) อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (7) การผลิต (8) สื่อสารมวลชนและการพิมพ์ (9) การค้า (10) การท่องเที่ยว และ (11) การคมนาคมขนส่ง”

นโยบายนี้มุ่งที่จะพัฒนาสิงคโปร์ไปสู่การเป็น “เกาะแห่งปัญญา(Intelligent Island)” ซึ่งหมายถึง การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว เป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ และเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรม **หัวใจสำคัญ** ของนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ 2000 คือ การเชื่อมโยงหน่วยงานรัฐ ธุรกิจเอกชน โรงงาน สถาบันการศึกษา และครัวเรือนทุกแห่งเข้าด้วยกันด้วยเครือข่ายใยแก้วนำแสง (Fiber Optic Cables) และเครือข่ายการสื่อสารไร้สาย (Wireless)

คณะกรรมการคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Computer Board: NCB) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ 2000 ได้ระบุเป้าหมายของนโยบายไว้ 5 ประการ (วินัย รังสินนท์, ม.ป.ป.: ออนไลน์) ดังนี้

1) เพื่อเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ (Business Hub) แห่งหนึ่งของโลก โดยสิงคโปร์จะทำหน้าที่เป็นสวิตช์เปลี่ยนเส้นทางการไหลเวียนของแรงงานสินค้า เงินตรา และสารสนเทศ ในภูมิภาคนี้

2) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้โดยความเชื่อว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยทำให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีขึ้นจากหน่วยงานราชการ นอกจากนี้การทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นจะช่วยเพิ่มเวลาว่างให้แก่ชาวสิงคโปร์ ในขณะที่ทางด่วนข้อมูลจะช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้คนในสังคมเป็นไปได้สะดวกขึ้น

3) เพื่อเร่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและรักษาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยเพิ่มผลิตภาพของอุตสาหกรรมการผลิตและเพิ่มโอกาสทางธุรกิจแก่ภาคเอกชนของสิงคโปร์

4) เพื่อเชื่อมโยงชุมชนเข้าด้วยกันในระดับภูมิภาคและระดับโลก ทั้งสำหรับชุมชนชาวสิงคโปร์ในประเทศกับโลกภายนอกและสำหรับชุมชนชาวสิงคโปร์ในประเทศกับชาวสิงคโปร์ที่อาศัยอยู่ในที่ต่างๆ ในโลก

5) เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชน ทั้งนี้การใช้ทางด่วนข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาจะช่วยทำให้ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้ในการพัฒนาตนเองจากการใช้สารสนเทศที่มีอยู่ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวในการสาธารณสุขจะช่วยกระจายโอกาสในการรักษาพยาบาลแก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

ตามแผนแม่บทฉบับนี้โรงเรียนทุกแห่งของสิงคโปร์จะเชื่อมโยงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศถึงกันอย่างสมบูรณ์ในปี 2002 จะมีการจัดสรรคอมพิวเตอร์ให้จำนวน 1 เครื่องต่อครู 2 คน และคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องต่อนักเรียน 2 คน เช่นเดียวกัน นักเรียนจะได้ใช้เวลาในหลักสูตรถึงร้อยละ 30 ไปเพื่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แผนแม่บทดังกล่าวนี้ถือเป็นยุทธศาสตร์หลักเพื่อเป็นประกันว่าเยาวชนของสิงคโปร์จะมีทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อโรงเรียนเชื่อมถึงกันอย่างสมบูรณ์ ครูและนักเรียนจะสามารถขยายขอบเขตแห่งการเรียนรู้ออกไปนอกห้องเรียน เข้าถึงแหล่งการศึกษาได้เกือบทุกหนทุกแห่งในโลก...” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 30-31)

3) สารการศึกษาชาติ (National Education Messages)

เมื่อปี 1997 รัฐบาลสิงคโปร์ริเริ่มกรอบอุดมการณ์ชาติ (National Ideological Framework) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาการทำงานร่วมกันในชาติ ปลูกฝังสัญชาตญาณของการอยู่รอดและมีความมั่นใจ (Singapore Ministry of Education, 2007a: online) ต่อมาในปี 2001 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้สร้างหลักสูตรสังคมศึกษา (Social Studies) เพื่อเป็นเครื่องมือในการประกาศใช้สารการศึกษาชาติ (National Education Messages) และวางโครงสร้างหลักสูตรอย่างชัดเจนภายใต้กรอบการศึกษารัฐชาติเป้าหมายข้างต้นปรากฏอยู่ใน “สารการศึกษาชาติ (National Education Messages)” 6 ประการ ซึ่งเป็นรากฐานของหลักสูตรสังคมศึกษา (Social Studies) ดังนี้ (Singapore Ministry of Education, 2007a) (Ho, Li-Ching, 2009)

- 1) สิ่งคือโปรเป็นมาตุภูมิของเรา ซึ่งเป็นที่ที่เราเป็นเจ้าของ
- 2) เราจะต้องรักษาความปรองดองของเชื้อชาติและศาสนา
- 3) เราจะต้องค้ำจุนคุณธรรมนิยมและความซื่อตรง
- 4) เราทุกคนจะต้องปกป้องสิ่งคือโปร
- 5) เราจะค้นหาหนทางของตนเองในการอยู่รอด
- 6) เราจะต้องมั่นใจในอนาคตของเรา

4) หลักสูตรระดับชาติ

กระทรวงศึกษาธิการสิ่งคือโปรมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับหลักสูตรแต่ละช่วงประกอบด้วยรายวิชาดังนี้

ประถมศึกษา

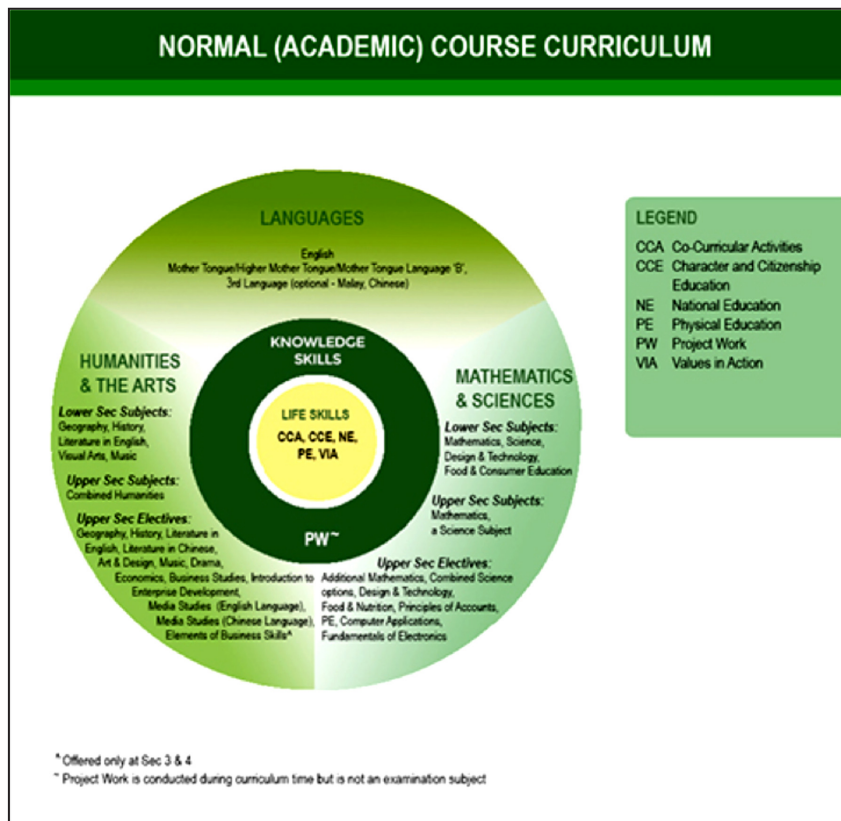
หลักสูตรประถมศึกษาประกอบด้วยรายวิชา 7 รายวิชา (Subject Syllabus) ได้แก่

- 1) Art Education
- 2) Character & Citizenship Education
- 3) Humanities
- 4) English Language and Literature
- 5) Mother Tongue Language
- 6) Physical and Sports Education
- 7) Sciences

มัธยมศึกษา

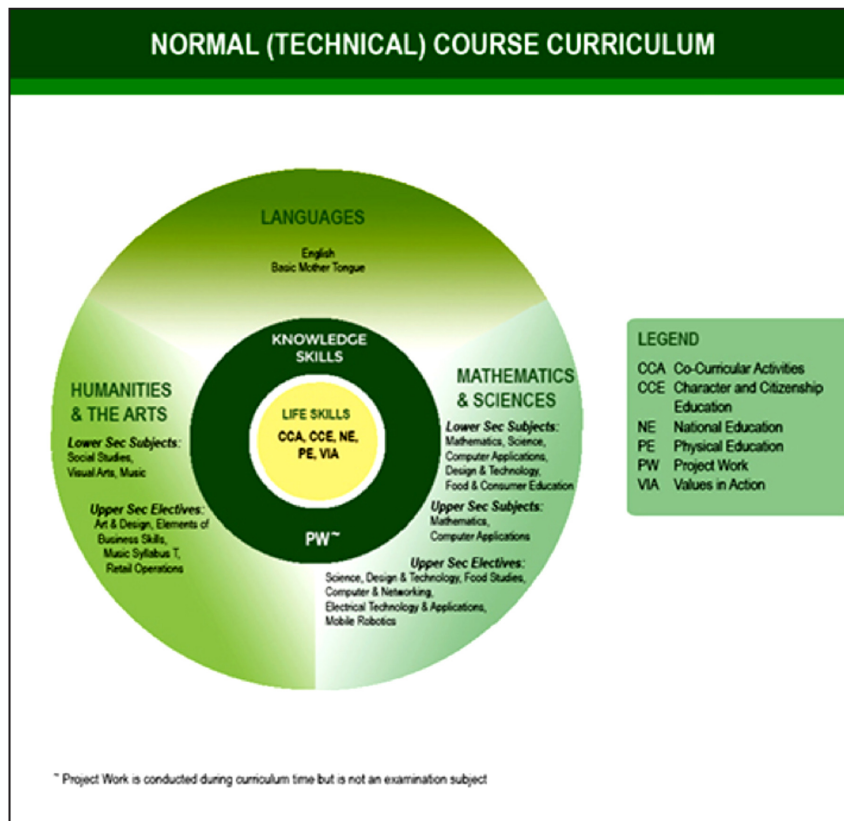
หลักสูตรมัธยมศึกษา จำแนกเป็นสายสามัญเน้นด้านวิชาการ (Normal-Academic) และสายสามัญเน้นด้านวิชาชีพ (Normal-Technical) ซึ่งแต่ละประเภท มีรายวิชา (Subject Syllabus) ดังนี้

สายสามัญเน้นด้านวิชาการ ประกอบด้วยรายวิชา 6-8 รายวิชา ในระดับ GCE 'N' วิชาบังคับ (Compulsory Subjects) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาแม่ และคณิตศาสตร์ ส่วนในระดับมัธยมปลายวิชาบังคับเพิ่มเติม ได้แก่ Combined Humanities และ Science subject ดังแสดงในภาพที่ 4.18

ภาพที่ 4.19 สายสามัญเน้นด้านวิชาการ
ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2008: online

สายสามัญเน้นด้านวิชาชีพ ประกอบด้วยรายวิชา 5-7 รายวิชา ในระดับ GCE 'N' หลักสูตรนี้เตรียมผู้เรียนสำหรับการศึกษาเทคนิคอาชีพ (Technical-vocational Education) ในสถาบันเทคนิคศึกษา (Institute of Technical Education) นักเรียนจะได้เรียนรายวิชาบังคับ (Compulsory Subject) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ภาษาแม่ และการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Applications) ดังภาพที่ 4.19

ภาพที่ 4.20 สายสามัญเน้นด้านวิชาชีพ

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2008: online

สำหรับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในระดับประถมศึกษาแบ่งเป็น

1) Character & Citizenship Education ได้แก่ รายวิชา Civics and Moral Education และ Character and Citizenship Education

2) Humanities ได้แก่ รายวิชา Social Studies (รายวิชาอื่นในกลุ่มนี้ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ Geography และ History)

รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในระดับมัธยมศึกษา ได้แก่

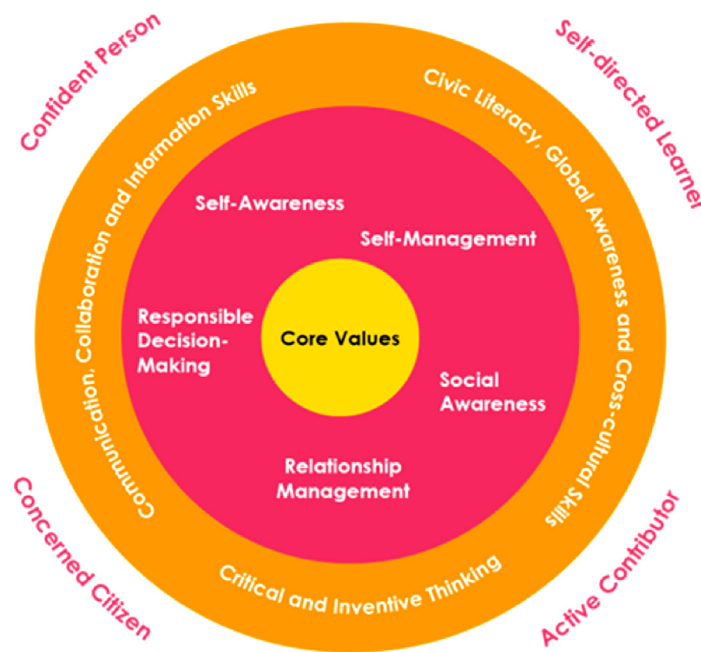
1) Character & Citizenship Education แบ่งออกเป็นรายวิชา Civics and Moral Education และ Character and Citizenship Education

2) Humanities คือ รายวิชา Combined Humanities

ทั้งนี้รายละเอียดของการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา ได้แก่ เนื้อหา การเรียนการสอน และการประเมินผล ดังแสดงในหัวข้อแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

3. กรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

Ministry of Education, Singapore (2014) ระบุไว้ว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพราะฉะนั้น นักเรียนจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้เผชิญหน้ากับความท้าทายและไขว่คว้าโอกาสที่จะมาถึงเพื่อที่จะช่วยนักเรียนชาวสิงคโปร์ให้ประสบความสำเร็จในโลกที่เปลี่ยนแปลงไป กระทรวงศึกษาธิการฯ จึงได้กำหนดสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังแสดงในกรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes) ดังภาพที่ 6 โดยสมรรถนะดังกล่าวนี้ สนับสนุนการศึกษาแบบองค์รวมที่จะสามารถเตรียมตัวนักเรียนสู่อนาคตได้ และคาดการณ์ได้ว่าโรงเรียนและ ผู้ปกครองจะร่วมมือกันช่วยกันพัฒนานักเรียนสิงคโปร์ให้มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 (Ministry of Education, Singapore, 2014b: online)

ภาพที่ 4.21 กรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (21 Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes)

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014b: online

กรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยวงกลม 3 วง ดังนี้ (Ministry of Education, Singapore. Ibid. ; Ivy Tan., 2014)

1) วงใน คือ ค่านิยมหลัก (Core Values) ได้แก่ การเคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความยืดหยุ่น (Resilience) ความซื่อสัตย์ (Integrity) ความใส่ใจ (Care) และความสามัคคี (Harmony) ซึ่งความรู้และทักษะจะเกิดขึ้นจากค่านิยม และค่านิยมจะสะท้อนให้เห็นที่คุณลักษณะของบุคคล ส่งผลต่อความเชื่อ เจตคติ และการกระทำของบุคคล

2) วงกลาง เป็นตัวบ่งชี้สมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ ได้แก่ ตระหนักถึงตนเอง (Self-awareness) สามารถจัดการตนเอง (Self-management) ตระหนักถึงสังคม (Social Awareness) สามารถจัดการความสัมพันธ์ (Relationship Management) และสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Responsible Decision Making)

3) วงนอก แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในยุคโลกาภิวัตน์ ได้แก่

(1) การเป็นพลเมืองที่รู้เท่าทัน (Civic Literacy) การตระหนักถึงโลก (Global Awareness) และมีทักษะข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Skills)

(2) คิดแบบมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และคิดสร้างสรรค์ (Inventive Thinking)

(3) มีทักษะในการสื่อสาร (Communication Skill) ทักษะร่วมมือ (Collaboration Skill) และทักษะการใช้สารสนเทศ (Information Skill)

ผู้ที่ได้ศึกษาในระบบโรงเรียนของสิงคโปร์จะเข้าใจถึงการตระหนักรู้ (Self-awareness) ศีลธรรม (Moral Compass) และทักษะและความรู้ที่จำเป็น เพื่อนำไปใช้ในอนาคตที่ท้าทาย พวกเขาจะรับผิดชอบ ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ พวกเขาจะชื่นชมความสวยงามของโลกรอบๆ พวกเขา มีความแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ และมีความกระตือรือร้นในชีวิต

3.1 แนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

จากนโยบายต่างๆ ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก สิงคโปร์จึงมีแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับประถมและมัธยมศึกษาซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง ผ่านระบบโรงเรียน โดยมีการกำหนดหลักสูตรที่จะเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน ได้แก่ Civics and Moral Education, Character and Citizenship Education, Social Studies และ Combined Humanities ดังนี้

1) ระดับประถมศึกษา (Primary Education)

1.1) Civics and Moral Education (CME)

จากการศึกษาคู่่มือหลักสูตร Civics and Moral Education Syllabus Primary 2007 (Ministry of Education, Singapore, 2007a: online) ซึ่งจัดทำโดย Curriculum Planning and Development Division สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ก) เป้าหมาย/เนื้อหา

คำอธิบายหลักสูตรในคู่มือดังกล่าวระบุว่า CME มีเป้าหมายที่จะสร้างบุคคลให้มีคุณลักษณะที่ดี (Good Character) กล่าวคือมีความหวังใยและประพฤติตนอย่างมีความรับผิดชอบต่อตนเอง (Self) ครอบครัว (Family) โรงเรียน (School) ชุมชน (Community) ประเทศชาติ (Nation) และโลก

(World) การเรียนการสอนหลักสูตรนี้ต้องตอบคำถามด้านล่างซึ่งเป็นแนวทางสำหรับนักเรียนและครูจะได้เข้าใจเนื้อหาและคาดหวังของหลักสูตร ดังนี้

ฉันคือใคร?

1) อะไรคือค่านิยมและความเชื่อของฉัน? สิ่งเหล่านี้ทำให้ฉันเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ดีหรือไม่?

2) ฉันจะนำค่านิยมและความเชื่อไปใช้ได้อย่างไร?

3) อะไรคือเป้าหมายของฉัน? เป้าหมายเหล่านี้มีความหมายอย่างไร?

4) ฉันจะเตรียมตัวฉันสำหรับอนาคตอย่างไร?

5) ฉันจะเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างไร?

บทบาทของฉันคืออะไรและฉันจะรับผิดชอบต่อ...

1) ครอบครัวของฉันอย่างไร?

2) ชุมชนของฉันอย่างไร?

3) ประเทศชาติอย่างไร?

4) โลกอย่างไร?

เราเป็นใครในชาติ?

1) อะไรสร้างอัตลักษณ์ชาติของเรา?

2) อะไรทำให้ประเทศของเรามีความหมายต่อเรา?

3) เราจะแสดงบทบาทอย่างไรในชุมชนโลก?

นอกจากนี้ คำอธิบายหลักสูตรยังระบุถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างนักเรียนเพื่อให้มีคุณลักษณะที่ดีว่าต้องมียุคประกอบด้านศีลธรรม 3 ประการ คือ ความรู้เกี่ยวกับศีลธรรม (Moral Knowing) ความเชื่อเกี่ยวกับศีลธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมที่แสดงถึงศีลธรรม (Moral Action) ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้มีความสัมพันธ์กัน คือ เมื่อนักเรียนมีความรู้ว่าจะทำอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและดีแล้ว จะมีความเชื่อและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ถูกต้องและดี ซึ่งจะนำมาซึ่งการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความถูกต้องและความดี ดังแสดงในภาพที่ 4.21

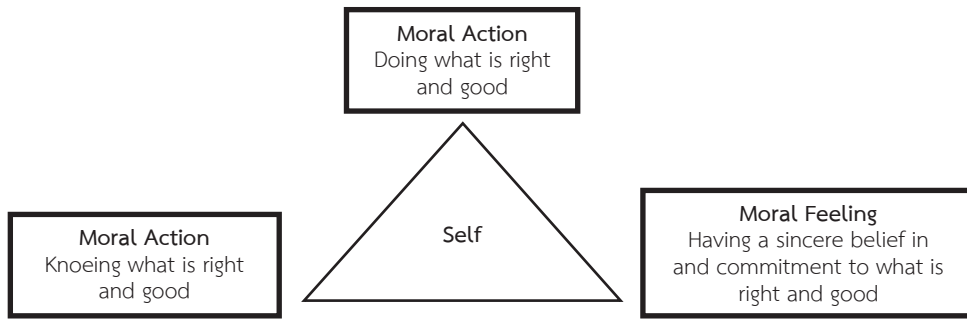

Figure 1: Relationship between moral knowing, moral feeling and moral action

ภาพที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่าง Moral Knowing, Moral Feeling และ Moral Action
ในระดับประถมศึกษา

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2007a: online

ในการสร้างคุณลักษณะที่ดีทางด้านศีลธรรมทั้งสามประการให้กับนักเรียนผ่าน การเรียนรู้โดยการปฏิบัติภายใต้บริบทของครอบครัว (Family) โรงเรียน (School) ชุมชน (Community) ประเทศชาติ (Nation) และโลก (World) หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการทำให้เกิดการเรียนรู้บทบาทของตน ภายใต้บริบทที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในภาพที่ 4.22

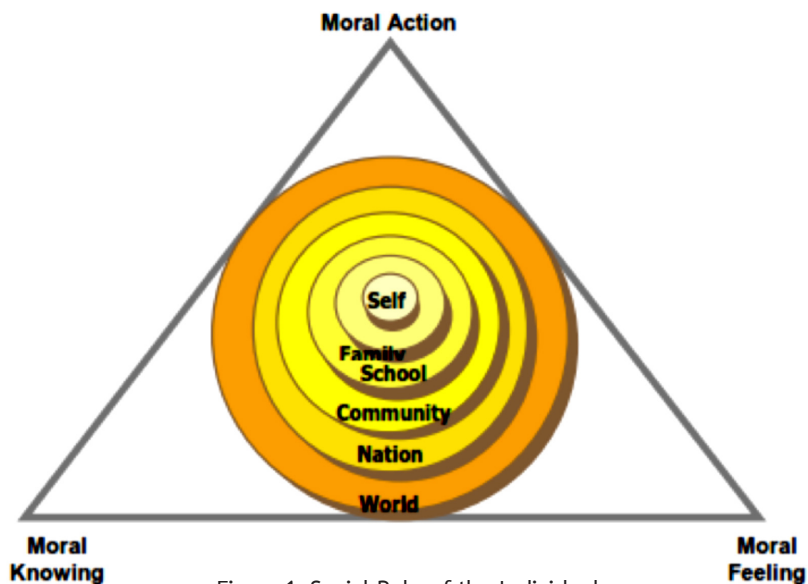

Figure 1: Social Role of the Individual

ภาพที่ 4.23 บทบาททางสังคมของแต่ละบุคคล

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2007a: online

ข) วิธีการสอน (Pedagogy)

การเรียนการสอน CME ใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approach) เป็นหลัก และอาจใช้ร่วมกับการเรียนการสอนรูปแบบอื่นๆ เช่น (Ministry of Education, Singapore, 2007a: online)

1) การสอนแบบเน้นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (Cultural Transmission Approach) เน้นค่านิยมที่พึงปรารถนาที่จะพึงประสงค์และมีความสำคัญต่อมรดกทางวัฒนธรรม การสอนแบบนี้ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ แลกเปลี่ยนการแสดงออกทางวัฒนธรรมและรักษาหลักการ และรวมถึงวัฒนธรรมในโรงเรียนด้วย

2) การสอนแบบเน้นการเล่าเรื่อง (Narrative Approach) (หรืออาจใช้ว่า Story Telling) โดยครูสามารถเล่าเรื่องที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิบุรุษ และเรื่องประจำวัน เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนค่านิยมที่ดี และเพื่อให้นักเรียนเข้าใจผ่านแบบฝึกหัดสะท้อนกลับ

3) การสอนแบบเน้นการใคร่ครวญ (Consideration Approach) (หรืออาจใช้ว่า Perspective-taking) เป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพที่มีความใส่ใจ (Caring Personality) คำถามที่มักใช้คือ “How would you feel if you were that person?” นักเรียนจะได้เรียนรู้ว่าการตัดสินใจอย่างมีศีลธรรมจะมีผลกระทบต่อบุคคลอื่นอย่างไร ทั้งนี้ วิธีการสอนแบบนี้อาจใช้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติและการตั้งคำถามก็ได้

4) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Action Learning Approach) เน้นให้เด็กมีประสบการณ์ผ่านโครงการในโรงเรียนและชุมชน การสอนแบบนี้ส่งเสริมให้เด็กได้รับการปลูกฝังค่านิยมผ่านการนำทักษะและความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในสถานการณ์ในโลกของความเป็นจริง

5) การเรียนแบบพัฒนาความรู้ (Cognitive Development Approach) เป็นการสอนที่ใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ของ Lawrence Kohlberg ซึ่งนักเรียนจะได้รับการให้กำลังใจให้ตอบคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางจริยธรรมและมีการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่างๆ Kohlberg แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-Conventional) ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional) และระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจรรย์ญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-conventional Level)

6) การสอนแบบเน้นการปรับด้วยความกระจ่างในค่านิยม (Modified Values Clarification Approach) (หรืออาจใช้ว่า Responsibilities Decision Making) เป็นกระบวนการที่ดำเนินการไปที่ละขั้นเพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้ดี นักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้คิดและให้มีความชัดเจนในค่านิยมผ่านการทดสอบความรู้สึกและพฤติกรรมของตน วิธีนี้สามารถใช้การสนทนา (Dialoguing) และการเรียนรู้ด้วยการทำงานร่วมกัน (Cooperative Learning)

นอกจากนี้ ในคู่มือดังกล่าวยังเสนอแนวทางในการนำไปใช้ว่าครูสามารถใช้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เช่น การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning: CL) การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Learning: SL) รวมถึงการใช้โปรแกรมและกิจกรรมอื่นๆ

ค) การประเมินผล (Assessment)

- การประเมินผลใช้การประเมินผลย่อย (Formative Assessment) เพื่อที่จะ
- 1) ชี้ให้เห็นจุดอ่อนและจุดแข็งในการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 2) ให้ข้อมูลป้อนกลับครูและผู้ปกครองทันเวลาเพื่อที่จะช่วยเหลือนักเรียนได้ทันเวลา
 - 3) กระตุ้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถพัฒนาสมรรถนะในอนาคต
 - 4) ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการรู้จักตน (Self-awareness) สำหรับวิธีการที่เหมาะสมที่สามารถใช้การประเมินผลย่อย (Formative Assessment) ได้แก่
 - 1) การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment)
 - 2) การเขียนบันทึก (Journaling)
 - 3) การสะท้อนคิดด้วยตนเองของนักเรียน (Pupil's self-reflection)
 - 4) การประเมินด้วยตนเองและผู้อื่น (Self and Peer Evaluation)
 - 5) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) โครงการงาน (Project Work)
 - 6) การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Learning)

1.2) Character and Citizenship Education (CCE)

หลักสูตร CCE ได้รับการปรับปรุงใหม่โดยยกระดับจุดเน้นจากโปรแกรมมาเป็นมีจุดประสงค์ร่วม ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของ CCE ถูกจัดให้อยู่ในผลลัพธ์การเรียนรู้หลัก (Key Stage Outcomes: KSOs) และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education: DOE) นอกจากนี้ CCE มีสำคัญต่อกรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes) ที่เน้นการเชื่อมต่อกับค่านิยมหลัก (Core Values) สมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Competencies) และการเป็นพลเมืองที่รู้เท่าทัน (Civic Literacy) การตระหนักรู้ถึงโลก (Global Awareness) และมีทักษะข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Skills) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะ (Character) และความเป็นพลเมือง (Citizenship) ซึ่งสามารถสรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้ (Ministry of Education, Singapore, 2014c)

1) เนื้อหา

เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองในระดับประถมศึกษาประกอบด้วยความคิดหลัก (Core Ideas) ได้แก่

1) อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง การมีการรับรู้ด้านอัตลักษณ์ (Sense of Identity) ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและอุดมคติการเข้าใจตนเองเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็กประถมและปลาย โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 8-11 ปี เด็กจำเป็นต้องมีการรับรู้ด้านสมรรถนะ (Sense of Competence) และการรับรู้ด้านอุตสาหกรรม (Sense of Industry) ก่อนที่จะก้าวไปสู่จะเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวที่มีอัตลักษณ์

2) ความสัมพันธ์ (Relationship) หมายถึงความสัมพันธ์ที่เด็กมีต่อชุมชนจะช่วยให้เด็กให้ความหมายได้ว่าตนเองคือใคร ในอนาคตจะเป็นอะไร พวกเขาสำคัญต่อคนอื่นอย่างไร และทำไม

พวกเขาจึงสำคัญต่อคนอื่น นักทฤษฎีกลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) สนับสนุนให้การพัฒนาความรู้ควรเริ่มจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เด็กๆ จะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับโลกของตนเองผ่านสภาพแวดล้อมที่เด็กมีความสัมพันธ์ด้วยความสัมพันธ์เหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาทุกๆ ด้านของเด็ก อาทิ ความรู้ สังคม อารมณ์ ร่างกาย และศีลธรรม

3) ทางเลือก (Choices) ค่านิยมชี้แนะทางเลือกให้กับบุคคล และทางเลือกของบุคคลจะแสดงออกมาให้เห็นจากคุณลักษณะและระบบค่านิยม ทางเลือกนี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมซึ่งอยู่บนพื้นฐานของค่านิยม นักเรียนจำเป็นต้องมีค่านิยมเพื่อที่จะมีทางเลือกและเข้าใจว่าทางเลือกนั้นถูกหรือผิด ทางเลือกเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยนักเรียนปฏิบัติตนบนพื้นฐานของค่านิยม กระทำตามความเชื่อที่ถูกต้องไม่ว่าจะเผชิญหน้ากับแรงกดดันหรือสิ่งล่อใจ

ความคิดหลัก (Core Ideas) ข้างต้นจะสัมพันธ์กับความเข้าใจหลัก (Key Understandings) และคำถามหลัก (Key Questions) ซึ่งคู่มือการสอน CCE ระบุว่า เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้ในจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ดังแสดงในตารางที่ 4.17 และ 4.18

ตารางที่ 4.17 ความเข้าใจหลัก (Key Understandings)

	Big Idea 1: Identity	Big Idea 2: Relationships	Big Idea 3: Choices
Synopsis	<p><i>Identity, Relationships and Choices, are interconnected and impact one another.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Students need to know who they are in order to relate positively with others. • The relationships they forge shape their identity and influence the choices they make. • The ability to make good choices impacts their understanding of their own identity and the relationships they form. <p>The three big ideas need to be anchored on values to form the support structure for students to live their life as persons of good character and useful citizens in a globalised world.</p>		
Key Understandings (These are what the students need to know.)	<p>Students will understand that</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identity is complex. • Identity shapes perceptions and relationships. 	<p>Students will understand that</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relationships are fundamental to life. • Relationships change over time. 	<p>Students will understand that</p> <ul style="list-style-type: none"> • Choices shape character. • Choices affect self and others.
Overarching Key Questions (These questions guide students to develop the key understandings.)	<ul style="list-style-type: none"> • Who am I? • What is different about me? • How do I see people and the world around me? 	<ul style="list-style-type: none"> • How do I define relationships? • Why build relationships? • How do my relationships affect others and me? 	<ul style="list-style-type: none"> • Who can I be? • What choices do I make? • How do I make choices?

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014c: online

ตารางที่ 4.18 คำถามหลัก (Key Questions)

Domains	Key Questions		
	Identity	Relationships	Choices
Self	Being who I am and Becoming who I can be	How does the way I perceive and manage myself affect my relationship with others?	How are the choices I make good for others and me?
Family	Strengthening Family Ties	How do I build and maintain relationships in my family?	How would my actions affect my family and myself?
School	Fostering Healthy Friendships and Team Spirit	Who are my friends? How do we work well together?	What do I want in a friendship? How would we use our strengths to build a team?
Community	Understanding Our Community and Building an Inclusive Society	How do we understand and relate to others in an inclusive society?	What are our roles in building an inclusive society?
Nation	Developing a Sense of National Identity and Nation Building	How do my relationships with others contribute to nation building?	How would we demonstrate our commitment to the well-being of Singapore?
*World	Being an Active Citizen in a Globalised World	How do we interact with the people in a globalised world?	How would we use our strengths and abilities to meet the needs of a globalised world?

**The domain of World applies only to P5-P6.*

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014c: online

จากตารางข้างบน จะเห็นได้ว่าคำถามหลัก (Key Questions) ประกอบด้วย 6 ขอบเขต (Domain) ได้แก่ 1) ตนเอง (Self) 2) ครอบครัว (Family) 3) โรงเรียน (School) 4) ชุมชน (Community) 5) ประเทศชาติ (Nation) และ 6) โลก (World) โดยขอบเขตเกี่ยวกับโลกนักเรียนจะเริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

ในส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับขอบเขตโลก (World) แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ค่านิยม (Values) และทัศนคติ (Attitudes) ดังแสดงในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับโลก

	CONTENT	P5-P6
KNOWLEDGE	Active Citizen	
	<ul style="list-style-type: none"> • Recognise the qualities of an informed and responsible citizen in a globalised world • Know one's role in Singapore • Being interested about current issues faced by regional countries and the implications 	✓
	Perspective taking	
SKILLS	<ul style="list-style-type: none"> • Consider different points of view to make decisions based on sound values 	✓
	Help- providing	
	<ul style="list-style-type: none"> • Provide help to others who are facing challenges 	✓
VALUES	Reflection	
	<ul style="list-style-type: none"> • Think back and learn from experiences from regional countries 	✓
	Respect for others	
	Responsibility in helping others	
	Care for others' thoughts, feelings and concerns / needs	
ATTITUDES	Empathy for others	✓
	Being concerned about what affects the world	✓
	Being pro-active to keep oneself informed	✓
		✓

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014c: online

นอกจากนี้ ยังมีคำแนะนำว่าการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับโลก นักเรียนอาจเรียนรู้จากประสบการณ์ เช่น การเข้าร่วมงานวันชาติ และการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนหรือทัศนศึกษา ดังตารางที่ 4.20

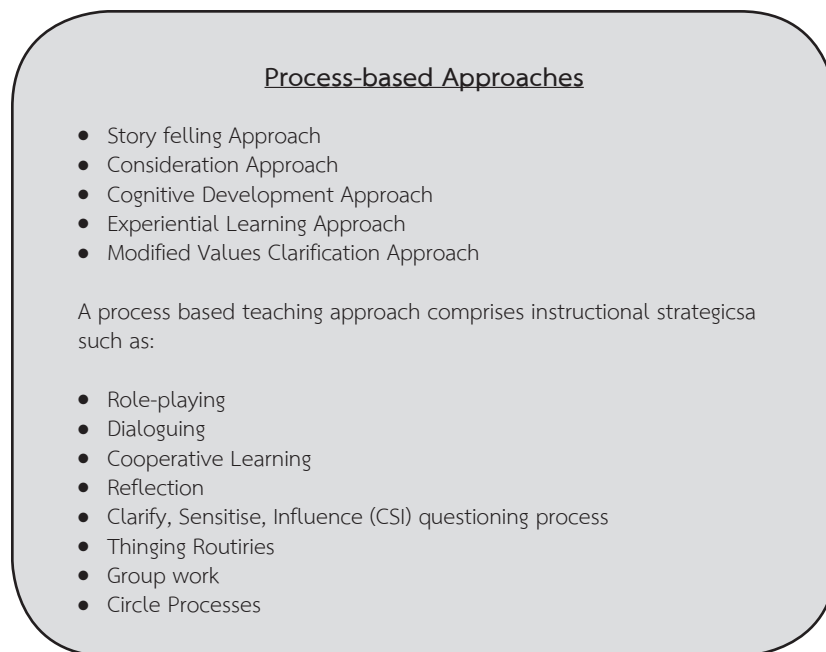
ตารางที่ 4.20 เนื้อหาเกี่ยวกับโลก

The following are possible students' life experiences which are useful in teaching the relevant knowledge, skills and values/ attitudes:
Possible Contexts for Primary 5 to Primary 6
<ul style="list-style-type: none">• Celebrating International Friendship Day• Appreciating others through experiences in VIA• Participating in exchange programmes or field trips

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014c: online

2) วิธีการสอน (Pedagogy)

วิธีการสอนใช้กลุ่มทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียนเน้น ‘ทำไม (why)’ และ ‘อย่างไร (how)’ แทน ‘อะไร (what)’ ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches) และวิธีการอื่นๆ สำหรับวิธีการสอนแบบนี้ดังตัวอย่างในภาพที่ 4.23

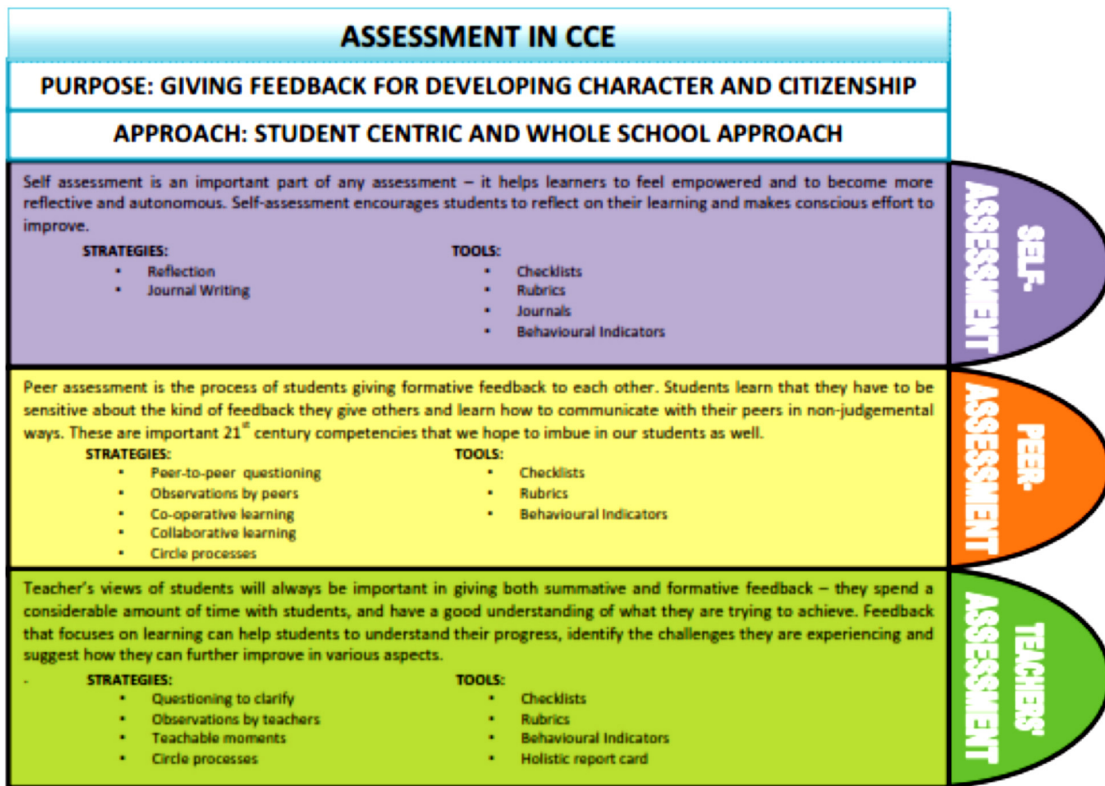

ภาพที่ 4.24 การสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches)

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014c: online

ค) การประเมินผล (Assessment)

รูปแบบการประเมินผลใช้การประเมินแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางและแบบใช้โรงเรียนทั้งระบบ (Student Centric & Whole School Approach) ได้แก่ การประเมินด้วยตนเอง (Self-assessment) การประเมินด้วยผู้อื่น (Peer-assessment) และการประเมินด้วยครู (Teachers-assessment) ดังแสดงในภาพที่ 4.24

ภาพที่ 4.25 การประเมินผลการเรียน CCE ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014c: online

1.3) Social Studies (SS)

ก) เนื้อหา

ในคู่มือ Primary Social Studies Syllabus 2012 (Ministry of Education, Singapore, 2012b: online) ซึ่งจัดทำโดย Curriculum Planning and Development ระบุไว้ว่าหัวใจสำคัญของรายวิชา SS คือ เพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองในอนาคตด้วยการช่วยให้นักเรียนเข้าใจความเชื่อมโยงถึงกันระหว่างสิงคโปร์และโลกมากขึ้น และมีความชื่นชมความซับซ้อนประสบการณ์ของมนุษย์ SS พยายามจุดประกายความอยากรู้ของนักเรียนเพื่อที่จะสืบเสาะหาความรู้ในประเด็นต่างๆ ในโลกของความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของพวกเขา การสอน SS สอนด้วยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Learning) และการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) SS ช่วยให้นักเรียนเข้าถึงและเข้าใจความรู้ที่เกี่ยวข้อง พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skill) และทักษะกระบวนการคิดไตร่ตรองทวนสอบ (Reflective Thinking Skill) รวมทั้งชื่นชมมุมมองที่หลากหลาย (Multiple Perspectives) ดังแสดงในภาพที่ 4.25

The Singapore Social Studies Curriculum

ภาพที่ 4.26 หลักการของหลักสูตร SS

ที่มา: Ministry of Education, Singapore., 2012b: online

หลักสูตร SS ประกอบด้วย 3 ส่วน (Cluster) คือ

- 1) Cluster 1: Discovering Self and Immediate Environment
- 2) Cluster 2: Understanding Singapore in the Past and Present
- 3) Cluster 3: Appreciating the World and Region We Live in

SS เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอยู่ใน Cluster 3 ซึ่งนักเรียนจะได้เริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เช่นเดียวกับการเรียน CCE เนื้อหาของหลักสูตรนี้อยู่ภายใต้ขอบเขตผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และค่านิยม (Values) ซึ่งนักเรียนจะได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีข้อมูลข่าวสาร มีความห่วงใย และมีส่วนร่วมในมุมมองที่มีต่อโลก (Global Outlook) (Ministry of Education, Singapore, 2012b: online)

สำหรับตัวอย่างขอบเขตการเรียนรู้ SS ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ดังแสดงในภาพที่ 4.26 และ 4.27

Primary Five : Appreciating the World			
Level Descriptor		Key Understandings	
<p>Inquiry Focus <i>How have the legacies of the world impacted our lives today?</i></p> <p>Pupils will explore the world, the diverse communities of people and their way of life. Pupils will also embark on a study of the achievements of various ancient civilisations, with attention given to India and China. While gaining an awareness of the rich cultural heritage, pupils will also come to appreciate the legacies which continue to influence our lives today.</p>		<ul style="list-style-type: none"> We live in a diverse world. The creativity of the people of ancient civilisations is reflected in our world today. The legacies of China and India influence our life today. 	
Knowledge Outcomes	Skills Outcomes	Values Outcomes	Key Concepts
<p>Pupils will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> describe what makes up the world; compare and contrast the physical features of regions in the world; describe how people live in other parts of the world; explain why most ancient civilisations began along rivers; describe how people lived in ancient and present-day China and India; and identify achievements from ancient China and India that continue to benefit us today. 	<p>Pupils will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> develop a plan to locate and collect information/data using various tools such as digital/ video cameras, mobile devices and web applications; process information/data in appropriate ways based on reliability and relevance; express thoughts and feelings fluently and confidently in a group; work effectively in a variety of group settings; and design a plan to present their work independently. 	<p>Pupils will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> show curiosity in learning more about human achievements in societies, past and present; appreciate the world they live in; value the triumph of human ingenuity and resourcefulness; and value the rich cultural heritage and achievements of great civilisations such as China and India and how these continue to influence the way we live today. 	<ul style="list-style-type: none"> Civilisation Achievement Change and continuity Legacy Culture Heritage Interconnectedness

ภาพที่ 4.27 ขอบเขตการเรียนรู้ SS ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2012b: online

Primary Six : Discovering Southeast Asia			
Level Descriptor		Key Understandings	
<p>Inquiry Focus: <i>How is Southeast Asia important to Singapore?</i></p> <p>Pupils will learn about the physical environment and diverse way of life in Southeast Asia. Pupils will also examine how the communities in Southeast Asia may be connected through cultural, economic and geographical ties. As they explore the common experiences shared through ASEAN, pupils will develop a deeper appreciation of the value of regional cooperation.</p>		<ul style="list-style-type: none"> We live in a diverse region. We appreciate Southeast Asia for its diversity and the common ties we share. We cooperate with one another to promote progress and understanding in Southeast Asia. 	
Knowledge Outcomes	Skills Outcomes	Values Outcomes	Key Concepts
<p>Pupils will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> identify the location and physical features of countries in Southeast Asia; recognise the similarities and differences in the way of life of people of Southeast Asia; explain how Singapore is connected to other countries; and understand the role and importance of Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) and the reasons behind its formation. 	<p>Pupils will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> develop a plan to locate and collect information/data using various tools such as digital/video cameras, mobile devices and web applications; process information/data in appropriate ways based on reliability and relevance; express thoughts and feelings fluently and confidently in a group; work effectively in a variety of group settings; and design a plan to present their work independently. 	<p>Pupils will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> show interest in learning about the diverse way of life in Southeast Asia; value the heritage of Southeast Asia; and appreciate the relationships among the countries in ASEAN. 	<ul style="list-style-type: none"> Cooperation Diversity Culture Change and Continuity Interconnectedness Heritage Preservation

ภาพที่ 4.28 ขอบเขตการเรียนรู้ SS ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2012b: online

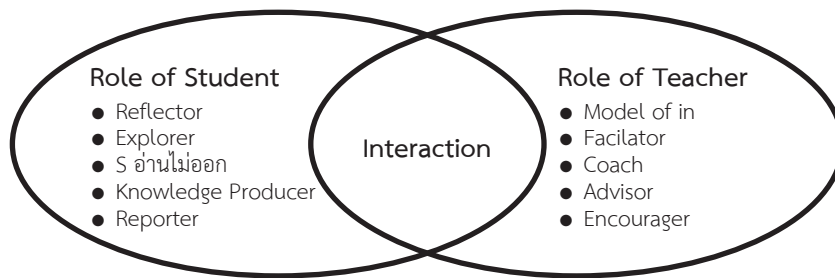
ข) วิธีการสอน (Pedagogy)

วิธีการสอนใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความ(Inquiry Approach) ซึ่งมีหลายรูปแบบ ดังตัวอย่างเช่น (Ministry of Education, Singapore, 2012b: online)

1) การสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-oriented forms) มีขั้นตอน 4 ขั้นตอนคือ จุดประกายความอยากรู้ (Sparking Curiosity) รวบรวมข้อมูล (Gathering Data) ค้นหาเหตุผล (Exercising Reasoning) และสะท้อนกลับความคิด (Reflective Thinking)

2) การสอนแบบเน้นการอภิปราย (Discussion-oriented forms) อาจรวมถึงการอภิปรายในชั้นเรียน (Classroom Discussion) เช่น การบรรยาย การสนทนา การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน แสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่างๆ หรือฟังความคิดเห็นของคนอื่น

ทั้งนี้ในเพื่อให้ครูและนักเรียนได้เข้าใจการเรียนการสอน SS มากขึ้น ในคู่มือยังได้ระบุถึงบทบาทและความรับผิดชอบของครูและนักเรียน ดังแสดงในภาพที่ 4.28

ภาพที่ 4.29 บทบาทและความรับผิดชอบของครูและนักเรียนในการเรียนการสอน SS ระดับประถมศึกษา

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2012b: online

ค) การประเมินผล (Assessment)

การประเมินผลสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบและเป็นการประเมินที่เสริมกำลังใจนักเรียน อย่างไรก็ตามคู่มือได้กำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 3 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และค่านิยม (Values) โดยนักเรียนที่เรียนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกและได้รับการประเมินคือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5-6 (P5-6) โดยวิธีการประเมินผลดังตัวอย่างในรูปแบบการประเมินผล (Assessment Format) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 (P3-6) ดังนี้ (Ministry of Education, Singapore, 2012b: online)

ตารางที่ 4.21 รูปแบบการประเมินผล (Assessment Format) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 (P3-6)

Recommended Assessment Items	Assessment Objectives	Weightings
Quizzes, Surveys, Activities in the Activity Books, Map Reading, Reflections, etc.	All AOs	60%
Performance Tasks		40%

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2012b: online

2) ระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education)

2.1) Civics and Moral Education (CME)

ก) เป้าหมาย/เนื้อหา

คำอธิบายหลักสูตร Civics and Moral Education Syllabus Secondary 2007 ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการสิงคโปร์ ระบุว่า CME มีเป้าหมายที่จะสร้างบุคคลให้มีคุณลักษณะที่ดี กล่าวคือ มีความห่วงใยและประพฤติตนอย่างมีความรับผิดชอบต่อตนเอง (Self) ครอบครัว (Family) โรงเรียน (School) ชุมชน (Community) ประเทศชาติ (Nation) และโลก (World) การเรียนการสอนรายวิชานี้ต้องตอบคำถามด้านล่างซึ่งเป็นแนวทางสำหรับนักเรียนและครูได้เข้าใจเนื้อหาและคาดหวังของรายวิชา CME เช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา ดังนี้ (Ministry of Education, Singapore, 2007b: online)

ฉันคือใคร?

1) อะไรคือค่านิยมและความเชื่อของฉัน? สิ่งเหล่านี้ทำให้ฉันเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ดีหรือไม่?

2) ฉันจะนำค่านิยมและความเชื่อไปใช้ได้อย่างไร?

3) อะไรคือเป้าหมายของฉัน? เป้าหมายเหล่านี้มีความหมายอย่างไร?

4) ฉันจะเตรียมตัวฉันสำหรับอนาคตอย่างไร?

5) ฉันจะเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างไร?

บทบาทของฉันคืออะไรและฉันจะรับผิดชอบต่อ...

1) ครอบครัวของฉันอย่างไร?

2) ชุมชนของฉันอย่างไร?

3) ประเทศชาติอย่างไร?

4) โลกอย่างไร?

เราเป็นใครในชาติ?

- 1) อะไรสร้างอัตลักษณ์ชาติของเรา?
- 2) อะไรทำให้ประเทศของเรามีความหมายต่อเรา?
- 3) เราจะแสดงบทบาทอย่างไรในชุมชนโลก?

นอกจากนี้ คู่มือยังระบุถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างนักเรียนเพื่อให้มีคุณลักษณะที่ดีว่าประกอบด้วยศีลธรรม 3 ประการ คือ ความรู้เกี่ยวกับศีลธรรม (Moral Knowing) ความเชื่อเกี่ยวกับศีลธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมที่แสดงถึงศีลธรรม (Moral Action) ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้มีความสัมพันธ์กัน คือ เมื่อนักเรียนมีความรู้ว่าจะอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและดีแล้ว จะมีความเชื่อและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ถูกต้องและดี ซึ่งจะนำมาซึ่งการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความถูกต้องและความดี ดังแสดงในภาพที่ 4.29 (Ministry of Education, Singapore, 2007b: online)

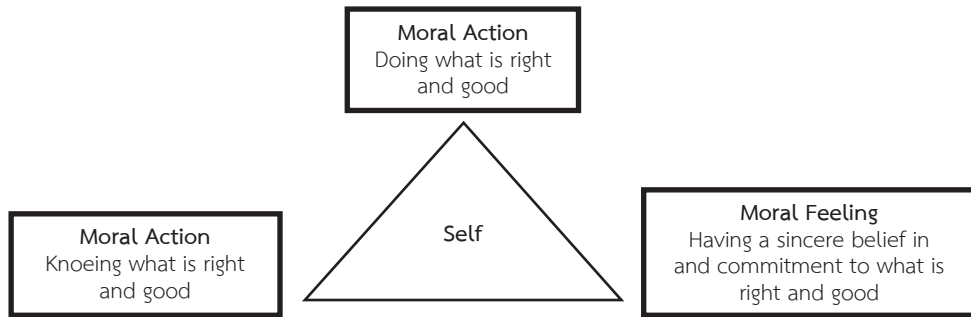
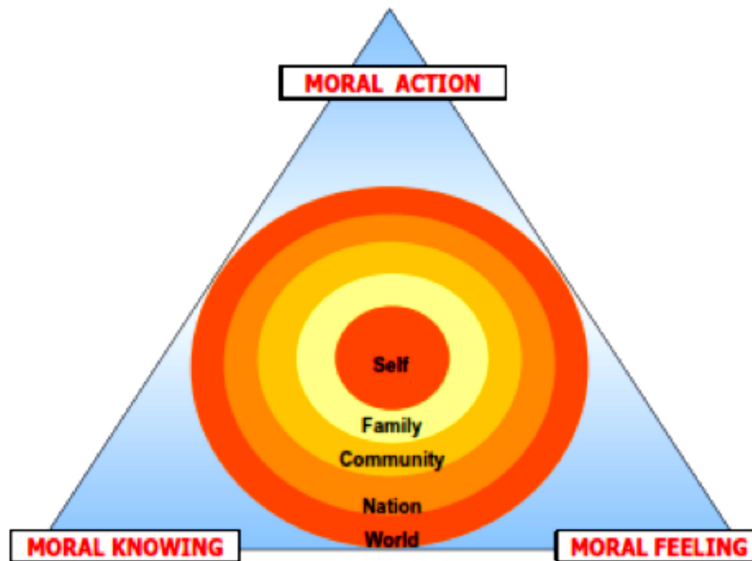

Figure 1: Relationship between moral knowing, moral feeling and moral action

ภาพที่ 4.30 ความสัมพันธ์ระหว่าง Moral Knowing, Moral Feeling และ Moral Action ระดับมัธยมศึกษา

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2007b: online

ในการสร้างคุณลักษณะที่ดีทางด้านศีลธรรมทั้งสามประการให้กับนักเรียนผ่านการเรียนรู้โดยการปฏิบัติภายใต้บริบทของครอบครัว (Family) โรงเรียน (School) ชุมชน (Community) ประเทศชาติ (Nation) และโลก (World) หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการให้เกิดการเรียนรู้บทบาทของตนภายใต้บริบทที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในภาพที่ 4.30 (Ministry of Education, Singapore, 2007b: online)

ภาพที่ 4.31 บทบาททางสังคมของแต่ละบุคคล
ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2007b: online

ข) วิธีการสอน (Pedagogy)

ใช้การเรียนการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approach) เป็นหลัก โดยอาจใช้รูปแบบอื่นร่วมด้วยเช่นเดียวกับในระดับประถมศึกษา อาทิ

1) การสอนแบบเน้นการเล่าเรื่อง (Narrative Approach) (หรืออาจใช้ว่า Story Telling) โดยครูสามารถเล่าเรื่องที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม วีรบุรุษ และเรื่องประจำวัน เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนค่านิยมที่ดี และเพื่อให้นักเรียนเข้าใจผ่านแบบฝึกหัดสะท้อนกลับ

2) การสอนแบบเน้นการใคร่ครวญ (Consideration Approach) (หรืออาจใช้ว่า Perspective-taking) เป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพที่มีความใส่ใจ (Caring Personality) คำถามที่มักใช้คือ “How would you feel if you were that person?” นักเรียนจะได้เรียนรู้ว่าการตัดสินใจอย่างมีศีลธรรมจะมีผลกระทบต่อบุคคลอื่นอย่างไร ทั้งนี้ วิธีการสอนแบบนี้อาจใช้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติและการตั้งคำถามก็ได้

3) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning Approach) วิธีการนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้จากวงจรประสบการณ์ การสังเกต การสะท้อนกลับ และการนำไปปฏิบัติ ผ่านการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

4) การเรียนแบบพัฒนาความรู้ (Cognitive Development Approach) เป็นการสอนที่ใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ของ Lawrence Kohlberg ซึ่งนักเรียน จะได้รับการให้กำลังใจให้ตอบคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางจริยธรรมและมีการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบ วยต่างๆ Kohlberg แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-Conventional) ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional) และระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-conventional Level) (กรองเงิน นวลนุ่น, 2553: ออนไลน์)

5) การสอนแบบเน้นการปรับด้วยความกระจ่างในค่านิยม (Modified Values Clarification Approach) หรืออาจใช้ว่า Responsibilities Decision Making) เป็นกระบวนการที่ดำเนินการไปทีละขั้นเพื่อช่วยให้เด็กเรียนตัดสินใจได้ดี นักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้คิดและให้มีความชัดเจนในค่านิยมผ่านการทดสอบความรู้สึกและพฤติกรรมของตน วิธีนี้สามารถใช้การสนทนา (Dialoguing) และการเรียนรู้ด้วยการทำงานร่วมกัน (Cooperative Learning)

นอกจากนี้ ในคู่มือดังกล่าวยังเสนอแนวทางในการนำไปใช้ว่าครูสามารถใช้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เช่น การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning: CL) การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Learning: SL) รวมถึงการใช้โปรแกรมและกิจกรรมอื่นๆ

ค) การประเมินผล (Assessment)

การประเมินผลใช้การประเมินผลย่อย (Formative Assessment) เพื่อที่จะ

- 1) ชี้ให้เห็นจุดอ่อนและจุดแข็งในการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2) ให้ข้อมูลป้อนกลับครูและผู้ปกครองทันเวลาเพื่อที่จะช่วยเหลือนักเรียนได้ทันเวลา
- 3) กระตุ้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถพัฒนาสมรรถนะในอนาคต

4) ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการรู้จักตน (Self-awareness)

สำหรับวิธีการที่เหมาะสมคือการประเมินผลย่อย (Formative Assessment) เช่น

- 1) การประเมินด้วยผู้อื่นและตนเอง (Peer and Self-assessment)
- 2) ภาระงานจากการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-learning Tasks)
- 3) การจดบันทึกและการทำแฟ้มสะสมงาน (Journals and Portfolios)
- 4) แบบสำรวจรายการและแบบประเมินรูบรีคส์ (Checklists and Rubrics)

1.2) Character and Citizenship Education (CCE)

ก) เป้าหมาย/เนื้อหา

เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองในระดับมัธยมศึกษาประกอบด้วยความคิดหลัก (Core Ideas) เช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา ได้แก่ (Ministry of Education, Singapore, 2014d: online)

1) **อัตลักษณ์ (Identity)** หมายถึง การมีการรับรู้ด้านอัตลักษณ์ (Sense of Identity) ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและอุดมคติการเข้าใจตนเองเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็กกลุ่มกลางและปลาย โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 8-11 ปี เด็กจำเป็นต้องมีการรับรู้ด้านสมรรถนะ (Sense of Competence) และการรับรู้ด้านอุตสาหกรรม (Sense of Industry) ก่อนที่จะก้าวไปสู่จะเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวที่มีอัตลักษณ์

2) **ความสัมพันธ์ (Relationship)** หมายถึงความสัมพันธ์ที่เด็กมีต่อชุมชนจะช่วยให้เด็กให้ความหมายได้ว่าตนเองคือใคร ในอนาคตจะเป็นอะไร พวกเขาสำคัญต่อคนอื่นอย่างไร และทำไมพวกเขาจึงสำคัญต่อคนอื่น นักทฤษฎีกลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) สนับสนุนให้การพัฒนาความรู้ควรเริ่มจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เด็กๆ จะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับโลกของตนเองผ่านสภาพแวดล้อม

ที่ได้ก็มีความสัมพันธ์ด้วยความสัมพันธ์เหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาทุกๆ ด้านของเด็ก อาทิ ความรู้ สังคม อารมณ์ ร่างกาย และศีลธรรม

3) ทางเลือก (Choices) ค่านิยมชี้นำทางเลือกให้กับบุคคล และทางเลือกของบุคคล จะแสดงออกมาให้เห็นได้จากคุณลักษณะและระบบค่านิยม ทางเลือกนี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมซึ่งอยู่บนพื้นฐานของค่านิยม นักเรียนจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์เพื่อที่จะมีทางเลือกและเข้าใจว่าทางเลือกนั้นถูกหรือผิด ทางเลือกเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยนักเรียนปฏิบัติตนบนพื้นฐานของค่านิยม กระทำตามความเชื่อที่ถูกต้องไม่ว่าจะเผชิญหน้ากับแรงกดดันหรือการล่อใจ

ความคิดหลัก (Core Ideas) ข้างต้นจะสัมพันธ์กับความเข้าใจหลัก (Key Understandings) และคำถามหลัก (Key Questions) เพื่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ดังแสดงในตารางที่ 4.22 และ 4.23

ตารางที่ 4.22 ความเข้าใจหลัก (Key Understandings)

	Big Idea 1: Identity	Big Idea 2: Relationships	Big Idea 3: Choices
Synopsis	<p><i>Identity, Relationships and Choices, are interconnected and impact one another.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Students need to know who they are in order to relate positively with others. • The relationships they forge shape their identity and influence the choices they make. • The ability to make good choices impacts their understanding of their own identity and the relationships they form. <p>The three big ideas need to be anchored on values to form the support structure for students to live their life as persons of good character and useful citizens in a globalised world.</p>		
Key Understandings (These are what the students need to know.)	<p>Students will understand that</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identity is complex. • Identity shapes perceptions and relationships. 	<p>Students will understand that</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relationships are fundamental to life. • Relationships change over time. 	<p>Students will understand that</p> <ul style="list-style-type: none"> • Choices shape character. • Choices affect self and others.
Overarching Key Questions (These questions guide students to develop the key understandings.)	<ul style="list-style-type: none"> • Who am I? • What is different about me? • How do I see people and the world around me? 	<ul style="list-style-type: none"> • How do I define relationships? • Why build relationships? • How do my relationships affect others and me? 	<ul style="list-style-type: none"> • Who can I be? • What choices do I make? • How do I make choices?

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014d: online

ตารางที่ 4.23 คำถามหลัก (Key Questions)

	Domains	Key Questions		
		Identity	Relationships	Choices
Self	Being who I am and Becoming who I can be	How am I similar to others? How am I different from others?	How does the way I perceive and manage myself affect my relationship with others?	How are the choices I make good for others and me?
Family	Strengthening Family Ties	Who am I in my family?	How do I build and maintain relationships in my family?	How would my actions affect my family and myself?
School	Fostering Healthy Friendships and Team Spirit	How am I a friend to others? What are our roles when we work in a team?	Who are my friends? How do we work well together?	What do I want in a friendship? How would we use our strengths to build a team?
Community	Understanding Our Community and Building an Inclusive Society	What is an inclusive society to us?	How do we understand and relate to others in an inclusive society?	What are our roles in building an inclusive society?
Nation	Developing a Sense of National Identity and Nation Building	What makes us Singaporeans?	How do my relationships with others contribute to nation building?	How would we demonstrate our commitment to the well-being of Singapore?
World	Being an Active Citizen in a Globalised World	What does it mean to be an active citizen in a globalised world?	How do we interact with the people in a globalised world?	How would we use our strengths and abilities to meet the needs of a globalised world?

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014d: online

จากตารางที่ 4.23 จะเห็นได้ว่าคำถามหลัก (Key Questions) มีองค์ประกอบ 6 ขอบเขต (Domain) ได้แก่ (1) ตนเอง (Self) (2) ครอบครัว (Family) (3) โรงเรียน (School) (4) ชุมชน (Community) (5) ประเทศชาติ (Nation) และ (6) โลก (World)

เนื้อหาเกี่ยวกับขอบเขตโลก (World) แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ค่านิยม (Values) และทัศนคติ (Attitudes) ดังแสดงในตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับโลก

CONTENT		S1-S2	S3-S5
KNOWLEDGE	Singapore		
	<ul style="list-style-type: none"> Recognise regional trends, analyse and evaluate their impact on the nation for informed and responsible decision-making 		✓
SKILLS	Helping others <ul style="list-style-type: none"> Know when, where and how to provide help 	✓	✓
	Communication <ul style="list-style-type: none"> Listen attentively and respond appropriately; seek clarification with, and express one's thoughts and feelings appropriately 	✓	✓
	Perspective-taking <ul style="list-style-type: none"> Consider the feelings and thoughts of others 	✓	✓
	Reflection <ul style="list-style-type: none"> On how one's contribution through VIA has benefited the environment and the lives of others On how one can better contribute to the environment and the lives of others On what one has learnt in the process of helping others 	✓	✓
VALUES	Respect for others	✓	✓
	Responsibility in helping others	✓	✓
	Care for others' thoughts, feelings and concerns/needs	✓	✓
	Civic responsibility in being informed about global issues	✓	✓
ATTITUDES	Valuing others who are different	✓	✓
	Empathy for others	✓	✓
	Humility in interacting with others	✓	✓
	Confidence that one can make a difference	✓	✓
	Sharing and putting others before self	✓	✓
	Taking initiative to contribute towards improving the lives of others	✓	✓
	Being concerned about what affects the world	✓	✓
	Being pro-active to keep oneself informed	✓	✓

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

	CONTENT	51-52	53-55
KNOWLEDGE	Active Citizen		
	<ul style="list-style-type: none"> • Understand one's roles and responsibilities in the context to Singapore in the globalised world 	✓	
	<ul style="list-style-type: none"> • Understand that a caring person <ul style="list-style-type: none"> ◦ takes an interest in others' well-being ◦ can contribute to others' well-being by being empathetic and understanding the needs of others ◦ takes initiative to help others 	✓	✓
	<ul style="list-style-type: none"> • Know that it is important to care for the environment and the lives of others in the world 	✓	✓
	<ul style="list-style-type: none"> • Have awareness of current issues faced by the neighbouring countries 	✓	✓
	<ul style="list-style-type: none"> • Understand how current issues faced by other countries have implications for, perspectives of, and impact <ul style="list-style-type: none"> ◦ on the individual and community, ◦ the nation 	✓	✓
	<ul style="list-style-type: none"> • Understand how one's contributions can have a positive influence on others <ul style="list-style-type: none"> ◦ At the community level (multiplier effect) ◦ At the nation/ world level (multiplier effect) 	✓	✓
	<ul style="list-style-type: none"> • Recognize the qualities of a responsible and active citizen in a globalised world include having the desire to contribute to the well-being of the international community while maintaining a sense of rootedness to 		✓

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014d: online

นอกจากนี้ ยังมีคำแนะนำว่าการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับโลก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอาจเรียนรู้จากประสบการณ์ เช่น การเข้าร่วมงานวันชาติ และการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนหรือทัศนศึกษา ดังตารางที่ 4.25

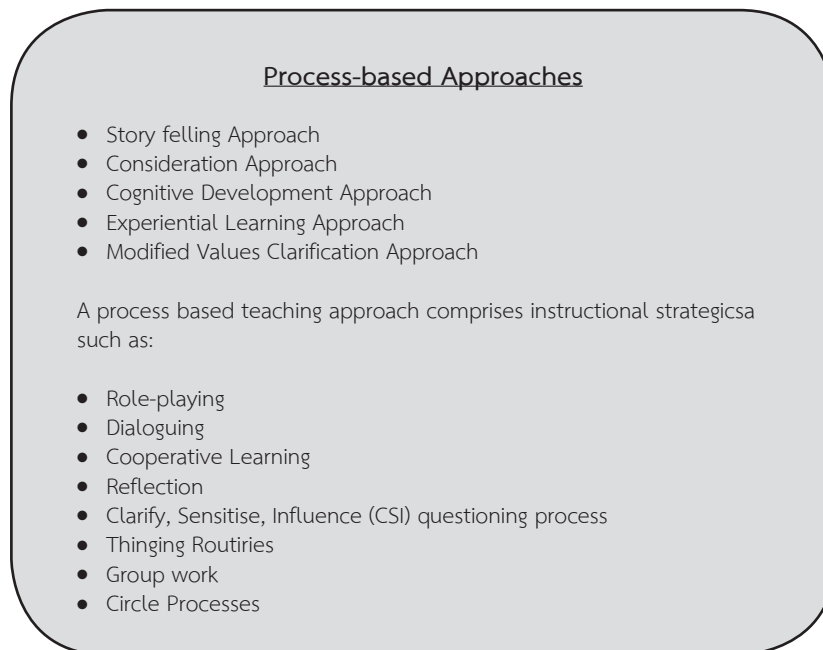
ตารางที่ 4.25 เนื้อหาเกี่ยวกับโลก

The following are possible students' life experiences which are useful in teaching the relevant knowledge, skills and values/ attitudes:	
Possible Contexts for Lower Secondary	Possible Contexts for Upper Secondary
<ul style="list-style-type: none"> • Participating in VIA, including caring for the environment and animals • Participating in exchange programme or field trips • Taking part in events on International Friendship Day 	<ul style="list-style-type: none"> • Initiating, organising and participating in VIA, including caring for the environment and animals • Organising and participating in exchange programme or field trips • Taking part in events on International Friendship Day

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014d: online

ข) วิธีการสอน (Pedagogy)

ใช้กลุ่มทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียนเน้น ‘ทำไม (why)’ และ ‘อย่างไร (how)’ แทน ‘อะไร (what)’ ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches) และวิธีการอื่นๆ สำหรับวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches) ดังภาพที่ 4.31

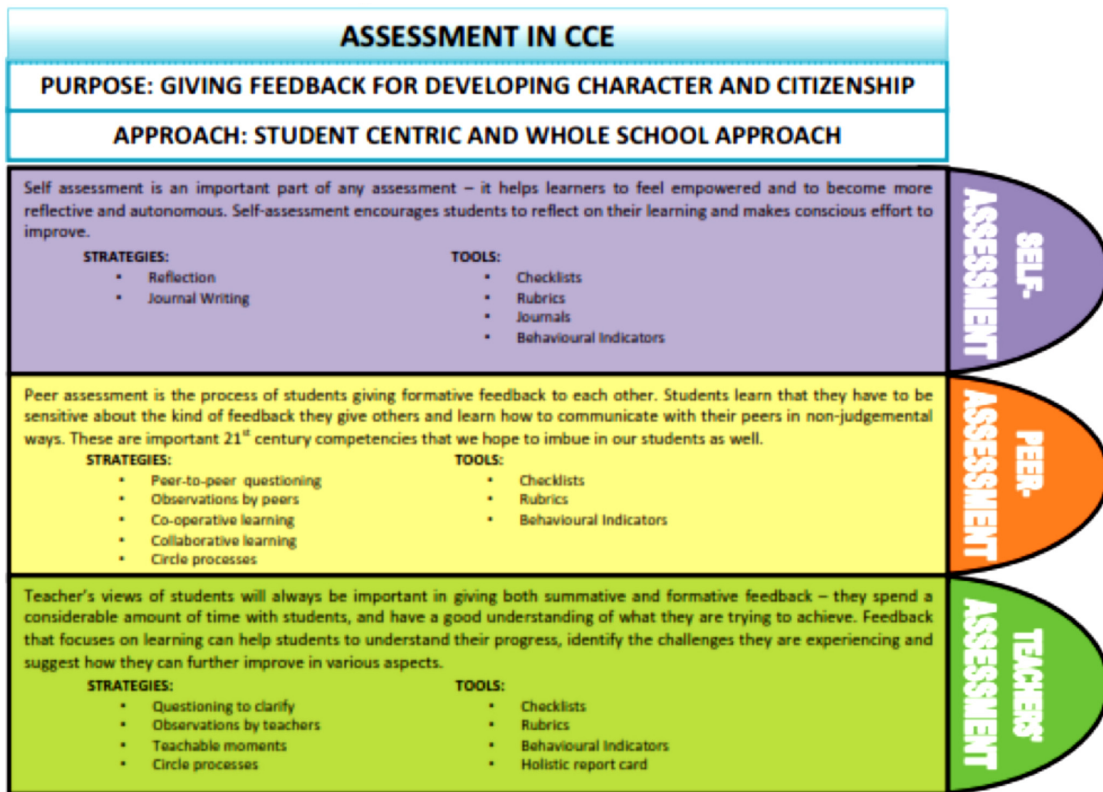

ภาพที่ 4.32 วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches)

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014d: online

ค) การประเมินผล (Assessment)

รูปแบบการประเมินผลใช้การประเมินแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางและแบบใช้โรงเรียนทั้งระบบ (Student Centric & Whole School Approach) ได้แก่การประเมินด้วยตนเอง (Self-assessment) การประเมินด้วยผู้อื่น (Peer-assessment)และการประเมินด้วยครู (Teachers-assessment) ดังภาพที่ 4.32

ภาพที่ 4.33 การประเมินผลการเรียน CCE ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014d: online

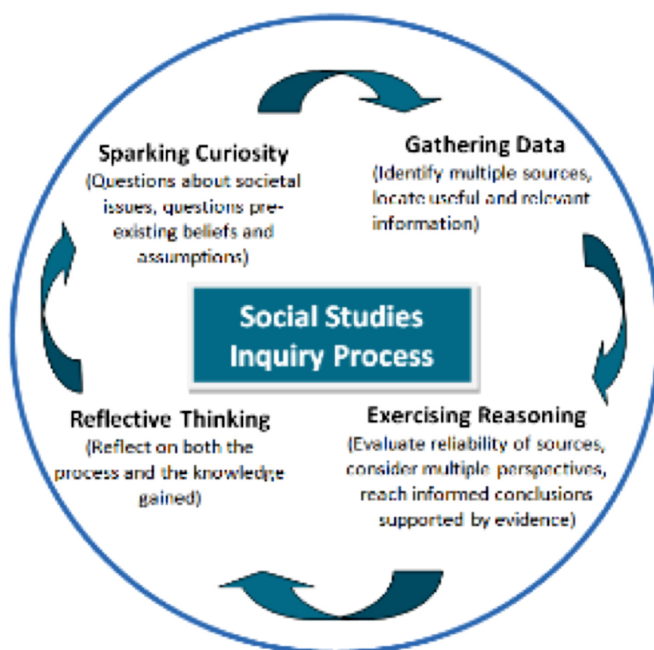
1.3) Social Studies (SS)

ก) เป้าหมาย/เนื้อหา

ในคู่มือ Primary Social Studies Syllabus 2012 ซึ่งจัดทำโดย Curriculum Planning and Development ระบุว่าหัวใจสำคัญของรายวิชา SS ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสายสามัญเน้นวิชาการ/เน้นอาชีพว่า SS เป็นรายวิชาที่เตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองในอนาคต ด้วยการช่วยให้นักเรียนเข้าใจความเชื่อมโยงถึงกันระหว่างสิงคโปร์และโลกมากขึ้น และมีความชื่นชมความซับซ้อนประสบการณ์ของมนุษย์ SS พยายามจุดประกายความอยากรู้ของนักเรียนเพื่อที่จะสืบเสาะหาความรู้ในประเด็นต่างๆ ในโลกของความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของพวกเขา การสอน SS สอนผ่านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Learning) และการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) (Ministry of Education, Singapore, 2012b: online)

ข) วิธีการสอน (Pedagogy)

ในคู่มือ Secondary Social Studies Normal (Technical) Syllabus ระบุว่าวิธีการสอน SS ใช้วิธีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Learning) และการเรียนรู้จากการลงภาคสนาม (Field-based Learning) ในที่นี้ขอยกตัวอย่างกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) ดังแสดงในภาพที่ 4.33 ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ การจุดประกายความอยากรู้ (Sparking Curiosity) การรวบรวมข้อมูล (Gathering Data) การสะท้อนกลับความคิด (Reflective Thinking) และการฝึกการให้เหตุผล (Exercising Reasoning)

ภาพที่ 4.34 กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process)

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014e: 13

ค) การประเมินผล (Assessment)

ใช้การประเมินผลย่อย (Formative Assessment) และการประเมินผลสรุป (Summative Assessment) (วันเพ็ญ ตันจ้อย, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1) การประเมินผลย่อย (Formative Assessment) เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนในห้องเรียน ช่วยกำหนดมาตรฐาน เนื้อหา และมีเกณฑ์เป็นตัวกำหนด ทำให้การประเมินแบบนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบ การประเมินนี้ สามารถประเมินเป็นระยะๆ ได้ตลอดเวลา และได้กำหนดสิ่งจำเป็นที่ต้องมี 4 ข้อ คือ (ก) กำหนดสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้ (ข) การแปลผลย้อนกลับสู่ผู้เรียน (ค) นักเรียนมีส่วนร่วม และ (ง) กระบวนการเรียนรู้

2) การประเมินผลสรุป (Summative Assessment) เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ที่ครูประเมินจากข้อมูลของนักเรียนตามความแตกต่างแต่ละคน ทำให้มีการออกแบบเฉพาะสิ่งที่ต้องการประเมิน เพื่อให้ครูสามารถวินิจฉัยการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนได้

ทั้งนี้ ในคู่มือ Secondary Social Studies ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญด้านวิชาชีพ ได้มีการเปรียบเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ระหว่างการเรียน Social Studies และ Character and Citizenship Education ดังแสดงในตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ระหว่างการเรียน SS และ CC

Mapping the SS N(T) Syllabus to CCE Learning Outcomes

Level	SS N(T) Issues	CCE Learning Outcomes
Lower Sec	Living in a Multicultural Society Is harmony achievable in a multicultural society?	LO 6: Value Singapore's socio-cultural diversity, and promote social cohesion and harmony.
	Responding to Migration Are migrants welcomed?	LO 6: Value Singapore's socio-cultural diversity, and promote social cohesion and harmony. LO 7: Care for others and contribute actively to the progress of our community and nation.
	Resolving Conflict and Building Peace Is peace achievable?	LO 7: Care for others and contribute actively to the progress of our community and nation. LO 8: Reflect on and respond to community, national and global issues, as an informed and responsible citizen.
	Protecting Our Environment Is the environment worth protecting?	LO 8: Reflect on and respond to community, national and global issues, as an informed and responsible citizen.
Upper Sec	Managing Our Financial Resources How can we use our financial resources wisely?	LO 8: Reflect on and respond to community, national and global issues, as an informed and responsible citizen.
	Caring for Society How can we make Singapore a better place for those in need?	LO 7: Care for others and contribute actively to the progress of our community and nation. LO 8: Reflect on and respond to community, national and global issues, as an informed and responsible citizen.

ที่มา: Ministry of Education, Singapore, 2014e: online

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก ดังเช่น Li-Ching Ho (2009) ซึ่งเขียนบทความเรื่อง Global Multicultural Citizenship Education: A Singapore Experience แสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาสิงคโปร์ บูรณาการพหุวัฒนธรรม (Multicultural) และโลกศึกษา (Global Education) ผ่านสังคมศึกษา (Social Studies) หรืออาจกล่าวได้ว่ารายวิชาสหวิทยาการแบบใหม่นี้ถูกจัดให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของ สิงคโปร์ โดยที่หลักสูตรมีเอกลักษณ์ตรงที่ไม่เน้นเฉพาะบริบทของสิงคโปร์แต่ให้ความสนใจมุมมองนานาชาติ ด้วย (Thornton 2005a, 82 อ้างถึงใน Li-Ching Ho) นอกจากนี้ Li-Ching Ho ยังให้ความเห็นว่า หลักสูตร สังคมศึกษาของสิงคโปร์ใช้ประเด็นของชาติเป็นฐาน (Issue-based) ผนวกกับความสนใจโลก (Global Focus) ประเด็นทางพหุวัฒนธรรมได้รับการพิจารณาว่าเป็นเรื่องสำคัญในการเรียนสังคมศึกษาลำดับแรกๆ เนื่องจาก มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม “ความเชื่อมั่นทางสังคมภายใต้สังคมที่มีความหลากหลาย (Social Cohesion)” (Singapore Ministry of Education, 2008) รัฐบาลรับรู้ว่าการเชื่อมั่นทางสังคมเป็นเงื่อนไข ก่อน (Precondition) ที่จำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความอยู่รอดของชาติในที่สุดการเชื่อมั่นทาง สังคมถูกมองว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่ขัดขวางโลกาภิวัตน์เกี่ยวกับความมั่นคงทางการเมืองของ ประเทศ การเข้าใจเครื่องมือทางพหุวัฒนธรรมนี้ไม่เพียงแต่จะสะท้อนในหลักสูตรที่เป็นทางการของโรงเรียน แล้ว ยังปรากฏในเอกสารของรัฐและคำแถลงอย่างเป็นทางการ ดังตัวอย่างที่ Aline Wong (2000) รัฐมนตรี อาวุโสได้กล่าวสุนทรพจน์ว่า “การเปลี่ยนผ่านสิงคโปร์ในยุคโลก (Global Era) แสดงให้เห็นประสบการณ์ของ สังคมอื่นๆ มากมายซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ... ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความปรองดองระหว่าง เชื้อชาติและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม” สังคมศึกษา (Social Studies) ของสิงคโปร์ใช้นิทาน (Stories) และเรื่องเล่า (Narratives) เป็นสิ่งที่สามารถสร้างและเปลี่ยนแปลงอย่างคงทนถาวรทั้งจากผู้ประกอบการ การเมือง (Political Entrepreneurs) หรือผู้มีอำนาจที่ต้องการสร้างความจริงของสังคม (Social Reality) และส่งเสริมให้มีความรู้สึกเชื่อมโยงระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (Anderson, 2003; Byman, 2000; Gellner, 2006 อ้างถึงใน Li-Ching Ho) หนึ่งในวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดของการแพร่กระจายเรื่องเล่า เกี่ยวกับชาติ (National Narratives) ทำได้โดยผ่านโรงเรียนรัฐ (Common School) ซึ่งในความเป็นจริง ระบบการศึกษาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริม สร้าง หรือทำให้เกิดความชอบธรรมให้กับประเพณี ประวัติศาสตร์ สัญลักษณ์ และค่านิยมของชาติ (Smith, 1991; Hobsbawm, 1994 อ้างถึงใน Li-Ching Ho) และมีกระบวนการที่ทำให้แต่ละคนเข้าใจตนเองว่า มีอัตลักษณ์ชาติและความเป็นพลเมือง (Popkewitz, 2003 อ้างถึงใน Li-Ching Ho) ในระบบโรงเรียนรัฐบาล (Public School) สังคมศึกษาคืออุดมคติที่ใช้ในการสร้าง อัตลักษณ์และสร้างความรู้สึกของจิตสำนึกในประวัติศาสตร์ชาติ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในบริบทของ สิงคโปร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านประวัติศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจที่ต้องเผชิญ ดังนั้นจึงไม่เป็นที่ ประหลาดใจว่ารัฐบาลสิงคโปร์ใช้วิชาต่างๆ เช่น สังคมศึกษา ในการส่งเสริมวิสัยทัศน์รัฐชาติ (Nation-state) เป้าหมายสำคัญ (Key Goals) ของสังคมศึกษาของสิงคโปร์ โดยสังคมศึกษาถูกนำมาใช้เป็นวิชาบังคับ (Required Course) อย่างกว้างขวางในระดับมัธยมศึกษา ระดับ 3, 4 และ 5 (อายุ 15-17 ปี) ในปี 2011 รายวิชาบังคับนี้ถูกสร้างกรอบความคิดเป็นโปรแกรมระยะ 2-3 ปี และทำให้อยู่ในขั้นสูงสุดถึงการสอบระดับ ชาติของการสอบระดับ GCE “O” นักเรียนมัธยมศึกษา 3-4 คน ปีที่ 4 จากสายเร่งรัด (Express Course) และปีที่ 5 จากสายสามัญ (Normal Course) จะต้องสอบการทดสอบนี้ เนื่องจากการศึกษาของสิงคโปร์ เป็นการรวมศูนย์จากส่วนกลาง The Curriculum Planning and Development Division (CPDD)

กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากจะสร้างกรอบหลักสูตรของชาติ (National Curriculum Framework) แล้วยังกำหนดรายละเอียดในประมวลรายวิชาสำหรับใช้ในโรงเรียนมัธยมทุกแห่งด้วย รวมถึงตำราเรียนสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคนในสิงคโปร์ด้วย

หลักสูตรสังคมศึกษานำแนวคิดสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) และถูกจัดให้อยู่ใน 2 ความคิดหลัก (Core Idea) คือ (1) การมีราก (Being-rooted) และ (2) การอาศัยอยู่ในโลก (Living Global) โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมอัตลักษณ์ชาติ ความเข้าใจในพหุวัฒนธรรม และมุมมองโลก ดังที่ระบุไว้ในเอกสารหลักสูตร เป้าหมายของสังคมศึกษาจะให้นักเรียนเป็นดังนี้

- 1) เข้าใจประเด็นที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ธรรมชาติ และอนาคตของสิงคโปร์
 - 2) เรียนรู้จากประสบการณ์ของประเทศอื่นๆ เพื่อสร้างและรักษาความก้าวหน้าทางการเมือง การอยู่ร่วมกันของสังคม และความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์
 - 3) พัฒนาความคิดและสร้างทักษะที่จำเป็นตลอดชีวิตและสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 4) มีความรู้สึกลึกซึ้งซึ่งในการแบ่งปันโชคชะตาและอัตลักษณ์ชาติ
 - 5) พัฒนาไปสู่พลเมืองที่มีความเอาใจใส่ผู้อื่นและมีส่วนร่วมอย่างมีความรับผิดชอบและมีวิจารณญาณ
- ในเรื่องความหลากหลายทางชาติพันธุ์พหุวัฒนธรรม และความหลากหลายทางศาสนาในสังคม
- 6) พัฒนาไปสู่พลเมืองที่มีความรับผิดชอบในมุมมองโลก (Global Perspective)

หลักสูตรสังคมศึกษาแบ่งออกเป็น 6 หน่วยหลัก (Thematic Unit) ได้แก่ (1) สิงคโปร์เป็นประเทศในโลก (2) เข้าใจธรรมชาติ (3) ความขัดแย้งและความสามัคคีในสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (4) จัดการความสัมพันธ์ระดับนานาชาติ (5) สนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และ (6) เผชิญหน้ากับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลง (Ho, Li-Ching, 2009 อ้างถึงใน Singapore Ministry of Education, 2008)

โดยสรุปหลักสูตรสังคมศึกษา (Social Studies) สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นทางการถูกออกแบบเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ของสิงคโปร์ รวมถึงข้อจำกัดและจุดอ่อน นอกจากการสอนเนื้อหาความรู้และทักษะแล้ว หลักสูตรยังเน้นค่านิยมหลัก (Core Values) เช่น ความรักชาติ และความจงรักภักดี เป้าหมายหลักของหลักสูตรสังคมศึกษาในสิงคโปร์รวมถึงความภาคภูมิใจในชาติและอัตลักษณ์ชาติ และการปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ สำหรับนักเรียนจะต้องเรียนรู้ถึงฉันทามติของความสำคัญของวัฒนธรรม เชื้อชาติ และศาสนา ท้ายที่สุดหลักสูตรสังคมศึกษาวางจุดเน้นที่สำคัญในความคิดเกี่ยวกับชุมชนโลกที่อย่างเป็นอิสระและการส่งเสริมมุมมองระดับโลก

ในสหรัฐอเมริกา สังคมศึกษา (Social Studies) มักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Global Citizenship) แต่ไม่ได้มีความเห็นอย่างเป็นฉันทามติว่าความหมายของความเป็นพลเมืองคืออะไรหรือแม้กระทั่งมีการตกลงว่าจะมีหลักสูตรและการสอนอย่างไร (Thornton, 2005; Ross, 2001; Evans, 2004 อ้างถึงใน Li-Ching Ho) ในขณะที่สิงคโปร์ซึ่งศูนย์กลางของทุกอย่างอยู่ที่รัฐ ไม่มีประสบการณ์ของการโต้แย้งในเรื่องเนื้อหา ค่านิยม และเป้าหมายของหลักสูตรสังคมศึกษา ในความเป็นจริงโรงเรียนในสิงคโปร์ทำงานตอบสนองนโยบายรัฐบาลและการให้ความสำคัญและอุดมการณ์ของรัฐ (Tan and Chew, 2004 อ้างถึงใน Li-Ching Ho) ตัวอย่างเช่น เกือบทั้งหมดของหลักสูตรในสถาบันการศึกษาในระบบและนอกระบบ รวมถึงหลักสูตรสังคมศึกษาอยู่บนพื้นฐานของกรอบการศึกษาชาติ (National Education Framework) (Singapore Ministry of Education, 2007a)

ในปี 2007 จากการสำรวจพบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาพึงพอใจกับการศึกษาของชาติ แต่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา รู้สึกว่าสิ่งเหล่านี้เป็นการชวนเชื่อ (Propaganda) และน่าเบื่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายธารมาน ชานมูการัตนาม (Tharman Shanmugaratnam) กล่าวถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์ว่า “เราจะต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อรักษาความรู้สึกของอัตลักษณ์ร่วมท่ามกลางพลเมืองของเราและรักษาสังคมให้ยึดเหนี่ยวกัน...เราจะต้องสกัดหาแนวทางของเรา แล้วปรับให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ แต่ต้องไม่ลดความสำคัญของการศึกษาชาติสิ่งที่สำคัญคือเราจะต้องทำให้การศึกษาชาติมีชีวิตชีวา เป็นประสบการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมชาติต่อคนสิงคโปร์รุ่นใหม่ เพื่อว่าบทเรียนและค่านิยมจะฝังอยู่ในใจเมื่อเขาเหล่านั้นเติบโตขึ้น” (T. Rajar. The Straits Times, 15 August 2007 อ้างถึงใน Gopinathan, S., 2012)

Li-Ching Ho สรุปว่าสิ่งที่ทำให้หลักสูตรสังคมศึกษาของสิงคโปร์น่าสนใจคือมีการจัดการอย่างไรที่มีการรวมความต้องการของท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลกไปสู่นักเรียน จากการศึกษาเปรียบเทียบกับโลกศึกษา (Global Education) ในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และแคนาดา ของ Pike (2000: 71 อ้างถึงใน Li-Ching Ho) พบว่า “...นักการศึกษาตีความ ตอบสนองโลกาภิวัตน์ในรูปทฤษฎีที่จะโน้มน้ำหนักระบบความเชื่อทางวัฒนธรรมและโลกทัศน์ว่าเป็นสิ่งอื่น ในความคิด การเคลื่อนไหวของโลกศึกษาไม่ได้ส่งสัญญาณเกี่ยวกับการศึกษาโลกาภิวัตน์ ในทางตรงกันข้ามโลกศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาในรูปแบบมุ่งเน้นโลก (Global-oriented Model) ของการศึกษาชาติ” หลักสูตรสังคมศึกษาของสิงคโปร์เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจว่าหลักสูตรสังคมศึกษาของชาติทำอะไรก้าวกระโดดจากกระบวนทัศน์ชาติเป็นศูนย์กลางไปยังการให้ความสำคัญระดับโลกในขณะที่ยังสามารถรักษาความมั่นคงของรัฐชาติ

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับรายวิชา Character and Citizenship Education (CCE) ซึ่งเป็นหัวใจของระบบการศึกษาสิงคโปร์ นักเรียนจะได้เรียนรู้เพื่อรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม เข้าใจบทบาทของตนที่จะต้องสร้างอนาคตของประเทศชาติ แนวโน้มและการพัฒนาโลกมีผลกระทบต่อสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความก้าวหน้าของโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี ถูกนำเข้าไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร CCE เป้าหมายของ CCE คือการสอนค่านิยมและสร้างสมรรถนะให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นปัจเจกชนที่ดีและพลเมืองที่มีประโยชน์ ตั้งแต่ปี 1959 ได้มีการคิดโปรแกรมหลักขึ้นมาเรื่อยๆ เพื่อที่จะสอนค่านิยม นิสัย สมรรถนะ และทักษะให้นักเรียนโปรแกรมต่างๆ รวมถึง Civics and Moral Education (CME, 1992), National Education (NE, 1997), Social and Emotional Learning (SEL, 2005) และ Learning Experiences as Co-Curricular Activities (CCA) (Ministry of Education, Singapore, 2014c: online)

4. หน่วยงานที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

4.1 กระทรวงศึกษาธิการสิงคโปร์

กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่ในการชี้แนะนโยบายการศึกษาไปสร้างระบบและนำไปปฏิบัติ กระทรวงฯ จะควบคุมการพัฒนาและการบริหารให้กับรัฐบาล การได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยม วิทยาลัย และสถาบันกลางการศึกษา (Centralised Institute) รวมถึงโรงเรียนเอกชน หน่วยงานของกระทรวงฯ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร คือ Curriculum Planning and Development Division และ Curriculum Policy Office (Ministry of Education, Singapore, 2012c: online)

Curriculum Planning and Development Division มีพันธกิจ คือ “พัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศชาติ สังคม และแต่ละบุคคล (*Developing a curriculum to meet the needs of the nation, community and individual*)” และมีหน้าที่โดยสังเขป คือ พัฒนาและทบทวนหลักสูตร เผยแพร่รูปแบบการสอนและการประเมินผล ออกแบบโปรแกรม สนับสนุนทรัพยากร ให้บริการห้องสมุด มีศูนย์ภาษา และศูนย์ให้คำปรึกษา (Ministry of Education, Singapore, 2015a: online)

Curriculum Policy Office มีหน้าที่ในการพัฒนาและทบทวนนโยบายที่นำไปสู่การจัดทำหลักสูตรชาติ ส่งเสริมการประกาศใช้ สร้างความสมดุล จุดประสงค์ และประสิทธิภาพของหลักสูตร รวมถึงนำวิธีการสอนและการประเมินผลไปใช้ปฏิบัติ (Ministry of Education, Singapore, 2015b: online).

ในการจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของทุกหลักสูตร ทั้ง CCE, CME และ SS กระทรวงศึกษาธิการมีกรอบที่ใช้ประกอบการจัดทำหลักสูตร คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่พึงประสงค์ (Desired Outcomes of Education: DOE) กรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes)

4.2 สถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education: NIE)

เมื่อปี ค.ศ.1991 สถาบันการศึกษา (Institute of Education: IE) และวิทยาลัยพลศึกษา (The College of Physical Education: CPE) ได้รวมตัวกันตั้งเป็นสถาบันใหม่ เรียกว่า สถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education: NIE) ตั้งอยู่ใน Nanyang Technological University (NTU) (NIE, n.d.a: online) ซึ่งเป็นสถาบันแห่งเดียวในสิงคโปร์ที่ผลิตครู มีพันธกิจ คือ “เพื่อสร้างความเป็นเลิศให้ครูและการวิจัยทางการศึกษา (*To Excel in Teacher Education and Educational Research.*” (NIE, n.d.b: online) โดยสิงคโปร์มองว่าครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ดังจุดเน้นขององค์กรที่ว่า “รายงานกลยุทธ์การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจัดทำโดย NIE เมื่อเดือนตุลาคม 2009 เป็นการทบทวนขั้นพื้นฐานว่าเราสอนอะไร เราสอนอย่างไร และเราประเมินอย่างไร ได้มีการประกาศกฎเกณฑ์หลัก 6 ประการ เป้าหมายก็เพื่อสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการศึกษาใน NIE สำหรับรายงาน TE21 เป็นการยืนยันอีกครั้งว่ากลยุทธ์ของ NIE ในการผลักดันให้มีการสอนที่แข็งแกร่งขึ้นด้วยการนำเอาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มาเป็นหัวใจของเป้าหมายการศึกษา” (NIE, n.d.c: online)

NIE มีหน้าที่ในการผลิตครูสอนในโรงเรียน พัฒนาครู และวิจัยทางการศึกษา ปัจจุบันเปิดสอนหลักสูตรทั้งในระดับประกาศนียบัตร ปริญญาบัณฑิต และบัณฑิตศึกษาด้านการผลิตครู เช่น NIE มีสถาบัน (Academic Group) คือ Humanities and Social Studies Education (HSSE) ซึ่งจัดการเรียนการสอนในโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ (NIE, n.d.d: online)

1) Initial Teacher Preparation (ITP)

- 1) Bachelor of Arts
- 2) Diploma in Education
- 3) PGDE (pri)
- 4) PDGE (sec)

2) Professional Development and Inservice

Graduate Programme

5) MA/Ph.D. (Research)

6) Master of Arts in Humanities Education

การพัฒนาครูได้แก่ การจัดหลักสูตรประกาศนียบัตร การจัดหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา และการจัดอบรมสัมมนาต่างๆ เช่น (NIE, n.d.e: online)

7) Brown Bag Seminar GIS and Social Sciences

8) HSSE ‘Brown Bag’ Seminar Mentoring and Learning to Teach Primary Social Studies

การวิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองหรือความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ (NIE, n.d.f: online)

9) Curricular-instructional Gatekeeping in Singapore: How Teachers Enact Social Studies and Give Purpose to Citizenship Education โดย Sim Boon Yee Jasmine

10) Using Web-based Tools to Support Source Work and Inquiry in Social Studies โดย Mark Baidon

11) Education for Twenty-first Century Global Capacities: A Comparative Case-study of Two Schools in Singapore and the United States โดย Suzanne ChooShen Li

12) Globalization, Citizenship and Postfeminist Media Culture in Singapore โดย Joel Robert Gwynne

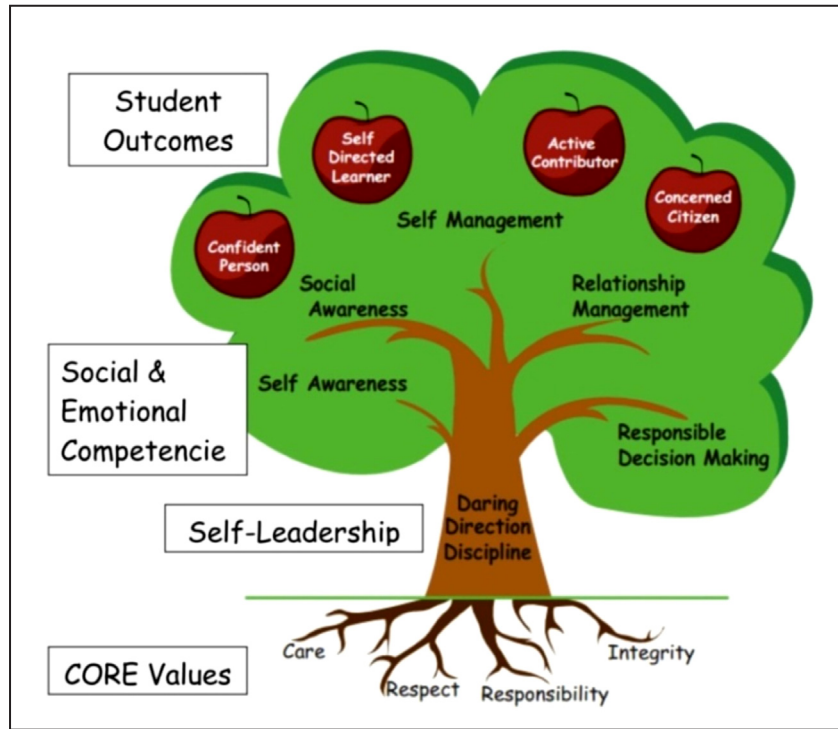
4.3 โรงเรียน

โรงเรียนชั้นพื้นฐานทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐและเอกชนมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนตาม คู่มือหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น คู่มือดังกล่าวจะระบุถึงเนื้อหา วัตถุประสงค์ ผลสัมฤทธิ์ ที่พึงประสงค์ วิธีการสอน และวิธีการประเมิน โดยกระทรวงศึกษาธิการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ (NIE, n.d.g: online) ดังรายละเอียดในแนวปฏิบัติในการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลกและตัวอย่างในโรงเรียนต่างๆ ดังนี้

4.3.1 ระดับประถมศึกษา

1) Zhenghua Primary School (Zhenghua Primary School, 2014: online)

CCE ถูกบรรจุอยู่ในโรงเรียนโดยดูได้จากวิสัยทัศน์ที่ว่า “นักเรียนทุกคนใน Zhenghua จะต้องมีความดีที่มีคุณลักษณะที่ดี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาการและวัฒนธรรม” ความห่วงใย การให้ความเคารพ ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ เป็นค่านิยมของคุณลักษณะหลักที่จะต้องปลูกฝัง โดยโรงเรียน จัดทำโปรแกรมขึ้นดังภาพที่ 4.34

ภาพที่ 4.35 Character Development Programme

ที่มา: Zhenghua Primary School, 2014: online

ค่านิยมหลัก คือ ความหวังใญ่ การให้ความเคารพ ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ เป็นพื้นฐานของบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ดีและเป็นพลเมืองที่มีประโยชน์ของประเทศสิงคโปร์ สิ่งเหล่านี้จะชี้นำสิ่งถูกสิ่งผิดให้นักเรียน ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกทางเลือกที่แสดงความรับผิดชอบและมีความระมัดระวังมากขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของตนเองที่มีต่อสังคม

นักเรียนผ่านช่วงเวลาที่สามารถสอนได้ทั้งในและนอกห้องเรียน บทเรียนแต่ละวัน CCA, Arts Education และบทเรียนที่ได้มีการออกแบบขึ้น เช่น L♥VEseries ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุยและพัฒนาความเป็นผู้นำ นักเรียนจะได้รับการพำสอนเรื่องค่านิยมตลอดทั้งปี โปรแกรม CCE เตรียมความสิ่งจำเป็นให้กับเด็กทุกคนซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการขัดเกลาให้เป็นผู้ที่มีความหวังใญ่แตกต่างตามความเป็นจำเป็นของเด็กแต่ละคนและพัฒนาความสามารถนักเรียนไปสู่ศักยภาพสูงสุด

L♥VEseries Series มีเป้าหมายที่จะพำสอนค่านิยมด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ

- 1) L♥VE Talksเป็นรายการประจำสัปดาห์ซึ่งครูจะแบ่งปันค่านิยมที่แตกต่างระหว่างการรวมกลุ่มเพื่อพูดคุย
- 2) L♥VE Tunesเป็นรายการร้องเพลงประจำสัปดาห์ซึ่งเป็นเพลงเกี่ยวกับการสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง(ดำเนินการโดย Music Department)

3) L♥VE Prints โปสเตอร์รอบๆ โรงเรียนซึ่งมีการปรับปรุงใหม่เสมอเพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นที่เด็กมองเห็นได้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะและความเป็นพลเมือง

4) L♥VE in Action โปรแกรมค่านิยมสู่การปฏิบัติ (Values in Action Programme: VIA) เป็นการนำนักเรียนสู่การบริการชุมชนในระดับต่างๆ (บ้าน โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และโลก)

สมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Competencies: SEL) เป็นการพัฒนาทักษะซึ่งจำเป็นที่จะต้องจดจำและจัดการอารมณ์ พัฒนาความห่วงใยและสนใจคนอื่น ตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และควบคุมสถานการณ์ที่ท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ SEL มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ตระหนักถึงตนเอง (Self-awareness) สามารถจัดการตนเอง (Self-management) ตระหนักถึงสังคม (Social Awareness) สามารถจัดการความสัมพันธ์ (Relationship Management) และสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Responsible Decision Making) โรงเรียนเชื่อว่า วัฒนธรรมการดูแล ซึ่งนักเรียนรู้สึกปลอดภัยและได้รับการสนับสนุนทางร่างกาย สังคม และอารมณ์ จะส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบและความเข้าของท่ามกลางผู้นำโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นส่วนประกอบหลักของ CCE ในโรงเรียน Zhenghua

คำปฏิญาณคุณลักษณะ (Character Pledge) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นทุกวันศุกร์ที่สะท้อนกลับค่านิยมที่เรากำหนดขึ้นและปลูกฝังให้กับเด็กนักเรียนตั้งคำปฏิญาณของโรงเรียนที่ว่า:

We, the pupils of Zhenghua,
Pledge to uphold the values of
CARE, RESPECT, RESPONSIBILITY and INTEGRITY,
in our Thoughts, Actions and Words,
to Ourselves, to Others and the Community,
regardless of Race, Age and Ability,
we Pledge to Achieve our Best,
to be THE BEST THAT WE CAN BE.

2) East Coast Primary School (East Coast Primary School, 2015: online)

ระบุว่าวิสัยทัศน์ของรายวิชา Character & Citizenry Education คือ การเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบด้วยการมีค่านิยมที่มีศีลธรรม (A Responsible Citizen with Strong Moral Values) ส่วนพันธกิจ คือ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนแสดงออกซึ่งค่านิยมทางบวกหรือเรียกย่อๆ ว่า CHAMPS ได้แก่

- 1) C มีความห่วงใยผู้อื่น (Caring for One Another)
- 2) H มีทัศนคติที่นอบน้อม (Humility in Attitude)
- 3) A มีความปรารถนาไปสู่ความเป็นเลิศ (Aspiring for Excellence)
- 4) M มีศีลธรรมนำสู่การปฏิบัติ (Morally Upright in Our Actions)

- 5) P เป็นผู้เรียนรู้ที่มีความกระตือรือร้น (Passionate Learner)
- 6) S มีความแน่วแน่ที่จะมานะพยายาม (Steadfast in Effort)

กิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมือง อาทิ

1) International Friendship Day (IFD) ในปี 2014 หัวข้อในการจัดงาน IFD คือ ‘The World in Singapore’ กิจกรรมนี้จัดขึ้นเนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีผู้ย้ายถิ่น การที่มีความร่าเริงและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างมารวมกันทำให้สิงคโปร์เป็นเมืองที่มีคนที่มีคนมาจากทั่วโลกและโลกทุกวันนี้มีความเชื่อมต่อกันมากขึ้น สิงคโปร์มีความจำเป็นที่จะต้องมองภาพระดับโลกและดำเนินงานภายใต้ความหลากหลายของชาติต่างๆ แต่ในขณะที่เดี่ยวกกับจะต้องไม่ลืมรากเหง้าของสิงคโปร์ ครูจะส่งเสริมให้นักเรียนไปสู่การเป็นพลเมืองยุคใหม่เช่นเดียวกับนักเรียนที่ไม่ใช่ชาวสิงคโปร์แต่มาอยู่ในสิงคโปร์

3) Yio Chu Kang Primary School (Yio Chu Kang Primary School, 2015: online)

โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ของวิชา Character & Citizenship Education (CCE) ว่า “เยาวชนผู้มีคุณลักษณะ กระตือรือร้นที่จะทำประโยชน์ (Youths of Character, Keen to Serve.” ส่วนพันธกิจ คือ เพื่อพัฒนาความมั่นใจของเยาวชนซึ่งเป็นผู้ที่มุ่งในค่านิยม (Values-centered) เป็นพลเมืองที่มีความห่วงใย (Concerned citizens) และเป็นผู้อุทิศตนที่มีความกระตือรือร้น (Active Contributors) วิชา CCE มีหัวข้อที่เกี่ยวกับความเป็นนานาชาติ (Internationalisation) จำแนกเป็นเรื่องสหศึกษาของนักเรียนนานาชาติ (International Students Integration) วันมิตรภาพนานาชาติ (International Friendship Day: IFD) และ การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ก่อนไปต่างประเทศ (Pre-overseas Learning Journey)

4.3.2 ระดับมัธยมศึกษา

1) Zhenghua Secondary School (Zhenghua Secondary School, 2011: online)

พันธกิจของ Zhenghua Secondary School คือ การให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับการให้คุณค่า (Education of Values) โปรแกรมคุณลักษณะความเป็นผู้นำและความเป็นพลเมืองของโรงเรียนมีเป้าหมายที่จะเตรียมนักเรียนทุกคนพร้อมที่จะเผชิญความท้าทายด้วยการสร้างความสามารถทางด้านอารมณ์ ศิลธรรม และสังคม

โปรแกรมที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียน ได้แก่

2) Moral Reasoning Programme เป็นโปรแกรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากที่จำลองขึ้น นักเรียนจะได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณลักษณะที่เข้มแข็งเป็นการเปิดทางให้นักเรียนได้เติบโตไปสู่ศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งจะเป็นผู้ที่สามารถอุทิศตนให้กับสังคมที่มีศีลธรรมต่อไป

3) Citizenship Programme เป็นโปรแกรมที่เป็นเวทีสำหรับนักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การได้วิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันนักเรียนจะได้เรียนรู้ความสำคัญของความยืดหยุ่นและ ประเทศสิงคโปร์สามารถเอาชนะความท้าทายที่ผ่านมาได้อย่างไรพวกเราเชื่อว่านักเรียนของเราจะเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น เป็นผู้ที่ปรารถนาที่จะอุทิศตนให้กับสังคม มีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการให้ความเคารพผู้อื่นและความหลากหลายของสังคม

4) **Balestier Hill Secondary School** (Balestier Hill Secondary School, 2013: online)

วิชากลุ่ม Humanities ประกอบด้วยวิชา Geography, History และ Social Studies มีบทเรียนที่หลากหลายเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจโลกที่อาศัยอยู่ท่ามกลางโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ความเชื่อมโยงและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้น โรงเรียนจะสร้างให้นักเรียนมีผู้ที่มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skill) และการสื่อสาร (Communication Skill) รวมทั้งมุมมองเกี่ยวกับโลก (Global Perspectives) เพื่อก้าวไปสู่การเป็นผู้ที่มีความมั่นใจ และเป็นผู้อุทิศตนที่มีความกระตือรือร้น (Active Contributors) และเป็นพลเมืองที่มีความห่วงใย (Concerned citizens) ทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนปลูกฝังให้กับนักเรียน เพื่อเป็นเครื่องนำทางในการอยู่ในโลกที่มีความซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โปรแกรมการเรียนการสอน เช่น การทำศึการศึกษาทั้งในและต่างประเทศภายใต้สภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นเรื่องคำถามหรือความท้าทายทางมนุษยศาสตร์ (Humanities Quizzes/Challenge) การโต้เถียง (Debates) และโครงการ (Projects)

5) **Unity Secondary School** (Unity Secondary School, 2015: online)

วิชา Combined Humanities เป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนมัธยมหลักสูตรเร่งรัด (Express) และปกติสายวิชาการ (Normal Academic) ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องเรียนวิชา Social Studies และเลือกเรียนวิชาเลือกคือ Geography หรือ History วิชา Social Studies จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญที่อยู่ล้อมรอบสิงคโปร์และช่วยให้นักเรียนพัฒนาการรับรู้ในถิ่นที่อยู่ รวมถึงการวิเคราะห์แนวโน้มของความก้าวหน้าของโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี ซึ่งวิชานี้จะช่วยให้นักเรียนพัฒนามุมมองเกี่ยวกับโลก และพัฒนาความเข้าใจการพึ่งพาซึ่งกันและกันในโลกที่เราอาศัยอยู่ ความคาดหวังของวิชานี้ คือ นักเรียนจะต้องเข้าใจ

4.4 องค์กรนอกภาครัฐ (Non-government Organization: NGO)

สิงคโปร์มีเครือข่ายทางสังคมที่เรียกว่า People's Association (PA) ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ.1960 โดยมีเป้าหมายในการแบ่งปันวัตถุประสงค์ร่วมกันของการเชื่อมต่อของคนในชุมชน PA และสมาชิกส่งเสริมแต่ละองค์กรในด้านความเชี่ยวชาญ ความแข็งแกร่ง และขยายความพยายามที่จะสร้างโปรแกรมความร่วมมือเพื่อสนองตอบชุมชน ปัจจุบัน PA มีสมาชิกจากองค์กรต่างๆ เข้าร่วมจำนวน 84 องค์กร จากภาคส่วนต่างๆ แบ่งออกเป็น 11 กลุ่ม ได้แก่ สมาคมวิชาการ (Academic Guild) องค์กรทางวัฒนธรรมและการศึกษา (Cultural and Educational Organization) ชมรมงานอดิเรก (Hobby Club) กลุ่มช่วยเหลือตนเอง (Self-help Group) องค์กรให้บริการ (Service Organizations) สมาคมกีฬาและศิลปะการต่อสู้ (Sports and Martial Arts Association) สหภาพนักเรียน (Students' Unions) องค์กรที่สวมเครื่องแบบ (Uniformed Organization) สหภาพ (Union) องค์กรเยาวชน (Youth Organization) และกลุ่มวิชาชีพ (Professional Body) รวมทั้งยังมีเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กลุ่มองค์กรฐานราก (Grassroot Organisations) และกลุ่มสภาพัฒนาชุมชน (Community Development Councils) ซึ่งแต่ละองค์กรจะประกอบด้วยคณะกรรมการ/สมาคมหลากหลายชุดตามวัตถุประสงค์ของการตั้ง เป็นต้น อาทิ (People's Association, 2015a: online and People's Association, 2015b: online)

4.4.1) กลุ่มองค์กรฐานราก (Grassroot Organisations) ประกอบด้วยสมาชิก เช่น People's Association Youth Movement (PAYM) ซึ่งได้จัดกิจกรรม Forum and Dialogue Series ในหัวข้อต่างๆ :-

3.1 Voices of Youth กิจกรรมนี้จัดขึ้นหลังจากวันชาติทุกปีเพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสสะท้อนกลับสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรี กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนเชื่อมต่อกับรัฐบาลด้วยความสนใจอย่างลึกซึ้ง ได้รับความรู้และเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันเข้าใจการตัดสินใจ

3.2 Conversation with Leaders of Tomorrow เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเยาวชนต่างสถาบัน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก เช่น ในปี ค.ศ.1997 รัฐบาลสิงคโปร์มีนโยบายที่จะพัฒนาสิงคโปร์ไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และเผชิญกับการแข่งขันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) นายโกะ จ๊ก ตง นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้กล่าวสุนทรพจน์ว่า *“ความมั่งคั่งของชาติในศตวรรษที่ 21 ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ของประชาชน”* ส่งผลต่อการปฏิรูประบบการศึกษาและนำไปสู่การพัฒนาพลเมืองสิงคโปร์ให้มีคุณลักษณะที่ดีสู่ความเป็นพลเมืองโลก

5. สรุปแนวทางการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์เริ่มเป็นรูปร่างชัดเจนในระยะที่เรียกว่า ยุครัฐโลก (Global-state Period) ช่วงปี ค.ศ.1997-ปัจจุบัน) ซึ่งเป็นระยะที่ประเทศสิงคโปร์ประสบความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจแล้วและกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมยุคโลกาภิวัตน์ จากความท้าทายที่ต้องเผชิญส่งผลให้รัฐบาลสิงคโปร์มีนโยบายที่จะพัฒนาประเทศไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และได้มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

5.1 บริบทและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นพลเมืองโลก

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดในภูมิภาคและเป็นประเทศเล็กที่สุดในภูมิภาค มีจำนวนประชากรประมาณร้อยละ 4.24 ล้านคน ประกอบด้วยชาวจีนร้อยละ 76.5 ชาวมาเลย์ร้อยละ 13.8 ชาวอินเดียร้อยละ 8.1 และอื่นๆ ร้อยละ 1.6 ระบบการศึกษาของสิงคโปร์มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนสามารถค้นพบปัญหาและศักยภาพของตน และรู้จักพัฒนาความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

Ministry of Education, Singapore (2010) ได้กำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษาที่พึงประสงค์ (Desired Outcomes of Education: DOE) สำหรับนักเรียนที่เรียนในระบบโรงเรียน ไว้ดังนี้

1) มั่นใจในตนเอง (Confident Person) หมายถึง เป็นผู้ที่สามารถรับรู้อย่างเข้มแข็งว่าอะไรถูกอะไรผิดสามารถปรับตัว มีความยืดหยุ่น รู้จักตนเอง เข้าใจว่าจะต้องตัดสินใจอย่างไรคิดอย่างไรอิสระและมีวิจารณญาณ และสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-directed Learner) หมายถึง เป็นผู้ที่สามารถตั้งคำถามสะท้อนกลับ มีความอดทน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน

3) เป็นผู้อุทิศตนอย่างกระตือรือร้น (Active Contributor) หมายถึง เป็นผู้ที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในกลุ่ม สร้างนวัตกรรม สามารถริเริ่มสิ่งใหม่ สามารถประเมินความเสี่ยง และมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

นอกจากนี้ Ministry of Education, Singapore (2009) ได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้หลักทางการศึกษา (The Key Stage Outcomes of Education) ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และหลังมัธยมศึกษา โดยในระดับหลังมัธยมศึกษาข้อสุดท้ายระบุไว้ว่า ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนสิงคโปร์และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์กับโลก

5.2 นโยบายส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์มีนโยบายหลักๆ ที่ช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ โรงเรียนนักคิด ชาติแห่งการเรียนรู้ (Thinking Schools, Learning Nation) นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ 2000: วิสัยทัศน์แห่งการเป็นเกาะแห่งปัญญา (I 2000-A Vision of an Intelligent Island) สารการศึกษาชาติ (National Education Messages) หลักสูตรระดับชาติและกรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes)

5.3 แนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสิงคโปร์

จากนโยบายต่างๆ ข้างต้น สิงคโปร์จึงมีแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับประถมและมัธยมศึกษาซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองผ่านระบบโรงเรียนโดยมีการกำหนดหลักสูตรที่จะเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน ได้แก่ Civics and Moral Education, Character and Citizenship Education, Social Studies และ Combined Humanities โดย Curriculum Planning and Development Division และ Curriculum Policy Office กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการสร้าง พัฒนา นำหลักสูตรไปใช้ และประเมินผลการใช้หลักสูตร ในคู่มือหลักสูตรจะประกอบด้วยเนื้อหา วิธีการสอน และวิธีการประเมินผล รวมถึงรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็น

5.4 หน่วยงานที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

หน่วยงานที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education: NIE) โรงเรียน และเครือข่ายทางสังคม

6. สังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์

จากการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์ สามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นได้ดังนี้

6.1 นโยบายมีเอกภาพเนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก ประชากรจำนวนไม่มาก และรัฐบาลมีเสถียรภาพ จึงทำให้สามารถประกาศใช้นโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทุกหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของรัฐบาลนำไปปฏิบัติใช้ในทิศทางเดียวกัน และเมื่อมีการประเมินผล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการปรับเปลี่ยน ดังจะเห็นได้ว่าแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องหากนับตั้งแต่เริ่มประวัติศาสตร์สมัยใหม่ระยะที่ 1 (ค.ศ.1945-1965) จนกระทั่งถึงระยะที่ 3 (ค.ศ.1997-ปัจจุบัน) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองปรับเปลี่ยนจากส่งเสริมพลเมืองเพื่อประเทศไปสู่การพลเมืองโลก เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะสอดคล้องกับนโยบายหลักของประเทศด้วย เช่น แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบันจะอยู่ภายใต้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่พึงประสงค์ (Desired Outcomes of Education: DOE) และผลลัพธ์การเรียนรู้หลักทางการศึกษา(The Key Stage Outcomes of Education) เป็นต้น

6.2 หลักสูตรมีเอกลักษณ์ระบบการศึกษาเป็นการบูรณาการพหุวัฒนธรรม (Multicultural) และโลกศึกษา (Global Education) ผ่านวิชาต่างๆ เช่น สังคมศึกษา (Social Studies) เนื้อหาไม่เน้นเฉพาะบริบทของสิงคโปร์ แต่ให้ความสนใจมุมมองนานาชาติ ให้นักเรียนสนใจความต้องการท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก

6.3 แนวทางการเรียนการสอนชัดเจน กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำคู่มือหลักสูตรซึ่งเป็นมีแนวทางที่ชัดเจนว่าครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ขณะเดียวกันในคู่มือยังให้ทางเลือกเพื่อผู้ใช้สามารถปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีความหลากหลายดังเช่น

1) เป้าหมาย/เนื้อหา

CME มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดีประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความรู้เกี่ยวกับศีลธรรม (Moral Knowing) ความเชื่อเกี่ยวกับศีลธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมที่แสดงถึงศีลธรรม (Moral Action) โดยเริ่มจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวมากที่สุดคือ ครอบครัว (Family) ขยายไปยังโรงเรียน (School) ชุมชน (Community) ประเทศชาติ (Nation) และโลก (World) โดยมีการกำหนดขอบเขตเนื้อหาไว้ชัดเจนแต่ละระดับชั้น

CCE มีเป้าหมายที่เน้นการเชื่อมต่อด้านนิยหลัก (Core Values) สมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Competencies) และการเป็นพลเมืองที่รู้เท่าทัน (Civic Literacy) การตระหนักถึงโลก (Global Awareness) และมีทักษะข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Skills) เนื้อหามีคำถามหลัก (Key Questions) ประกอบด้วย 6 ขอบเขต (Domain) ได้แก่ 1) ตนเอง (Self) 2) ครอบครัว (Family) 3) โรงเรียน (School) 4) ชุมชน (Community) 5) ประเทศชาติ (Nation) และ 6) โลก (World)

SS มีเป้าหมายในการเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองในอนาคตด้วยการช่วยให้นักเรียนเข้าใจความเชื่อมโยงถึงกันระหว่างสิงคโปร์และโลกมากขึ้น และมีความชื่นชมความซับซ้อนประสบการณ์ของมนุษย์ เนื้อหาของหลักสูตรนี้อยู่ภายใต้ขอบเขตผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และค่านิยม (Values) ซึ่งนักเรียนจะได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีข้อมูลข่าวสาร มีความห่วงใย และมีส่วนร่วมในมุมมองที่มีต่อโลก (Global Outlook)

2) วิธีการสอน

CME ใช้การสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approach) ได้แก่ การสอนแบบเน้นการเล่าเรื่อง (Narrative Approach) การสอนแบบเน้นการใคร่ครวญ (Consideration Approach) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning Approach) การเรียนแบบพัฒนาความรู้ (Cognitive Development Approach) และการสอนแบบเน้นการปรับด้วยความกระจ่างในค่านิยม (Modified Values Clarification Approach)

CCE วิธีการสอนใช้กลุ่มทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียนเน้น ‘ทำไม (why)’ และ ‘อย่างไร (how)’ แทน ‘อะไร (what)’ ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches)

SS วิธีการสอนใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความ (Inquiry Approach)

3) วิธีการประเมินผล

CME ใช้การประเมินผลย่อย (Formative Assessment)

CCE ใช้การประเมินแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางและแบบใช้โรงเรียนทั้งระบบ (Student Centric & Whole School Approach) ได้แก่การประเมินด้วยตนเอง (Self-assessment) การประเมินด้วยผู้อื่น (Peer-assessment) และการประเมินด้วยครู (Teachers-assessment)

SS ใช้การประเมินผลย่อย (Formative Assessment) และการประเมินผลสรุป (Summative Assessment)

6.4 กลุ่มเป้าหมายชัดเจน ในคู่มือหลักสูตร CCE, CME และ SS ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าจะให้นักเรียนตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไปเรียนรู้เกี่ยวกับโลก

6.5 หลักสูตรทันกับการเปลี่ยนแปลง สิงคโปร์มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับประเทศและโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้จากหัวข้อประวัติสมัยใหม่แต่ละระยะที่ส่งผลต่อการปรับปรุงหลักสูตร

6.6 ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากเป้าหมาย/เนื้อหา วิธีการสอน และวิธีการประเมินสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

6.7 การเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวนักเรียนสำคัญ สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับครอบครัวมากเนื่องจากเป็นที่เรียนแห่งแรกของเด็กและพื้นฐานที่สำคัญของสังคม จึงเริ่มให้เด็กเรียนรู้จากตนเอง ครอบครัว แล้วขยายไปยังชุมชน ประเทศชาติ และโลก

6.8 การจัดทำและจัดเก็บสารสนเทศอย่างมีระบบ สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการจัดทำและจัดเก็บสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ทำให้มีข้อมูลในการตัดสินใจได้อย่างแม่นยำ รวมทั้งมีการเผยแพร่สารสนเทศไว้ในเว็บไซต์ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง

7. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์ สามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นได้ดังนี้

7.1 เป้าหมายชาติและนโยบายชัดเจน ประเทศไทยต้องกำหนดเป้าหมายชาติให้ชัดเจนว่าคนไทยจะต้องมีความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลเมืองโลกอย่างไร และมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีระยะเวลาเตรียมการที่เหมาะสม และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง มีกระบวนการกำกับติดตามอย่างจริงจัง

7.2 หลักสูตรได้รับการปรับปรุงทั้งระบบ แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของไทยจะเป็นรายวิชาหรือแทรกอยู่ในรายวิชา จะขึ้นอยู่กับปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบว่ามีกี่กลุ่มสาระ มีกลุ่มสาระใดบ้างที่สำคัญยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย แล้วจึงย้อนกลับมาว่าจะมีหลักสูตรเช่นไร

7.3 แนวปฏิบัติมีมาตรฐาน ประเทศไทยจะต้องจัดทำแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เป็นมาตรฐาน เช่นเดียวกับที่สิงคโปร์ได้จัดทำคู่มือหลักสูตร ทำให้กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจตรงกันและสามารถปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

7.4 ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมทำงานอย่างจริงจัง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะเกิดขึ้นได้ในประเทศไทยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนร่วมทำงานอย่างจริงจัง โดยมีกลไกที่สามารถขับเคลื่อนได้

7.5 อดีตเป็นบทเรียนที่สำคัญ ประเทศไทยล้มเหลวกับการปฏิรูปการศึกษามากหลายครั้ง เนื่องจากไม่ได้นำความล้มเหลวในอดีตมาเป็นบทเรียน ซึ่งแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษามีบทบาทสำคัญในการเครื่องมือสร้าง

7.6 เรียนรู้จากประเทศอื่นแล้วนำไปประยุกต์ใช้ ที่ผ่านมามาประเทศไทยได้ถอดบทเรียนการศึกษาจากต่างประเทศมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง แต่การศึกษาไทยยังไม่สามารถพัฒนาไปได้ โดยดูได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน ขณะนี้ประเทศไทยอยู่รั้งท้าย

ตอนที่ 6 ผลการการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา

จากการศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และ สิงคโปร์ สามารถสรุปเป็นตารางคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามนิยามของประเทศที่ศึกษา และตารางเปรียบเทียบประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 4.28 และ 4.29

ตารางที่ 4.28 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา

ประเทศ	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
สหรัฐอเมริกา	เน้นค่านิยมอันเป็นสากล ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ความรู้ ความเข้าใจในประเด็นและทิศทางของโลก 2. ทักษะทางปัญญาด้านความคดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 3. ทักษะด้านพฤติกรรม เช่น ความมีน้ำใจ และการเปิดใจยอมรับมุมมองของผู้อื่น 4. ความสามารถด้านพฤติกรรมในการลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น
อังกฤษ	นักเรียนต้องมีความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นในการสร้างโลกที่ยั่งยืน ดังนี้ 1. มีการรับรู้ความแตกต่างหลากหลาย โลกาภิวัตน์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2. มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสร้างความคิดเห็นของตนเอง การร่วมมือกัน และการจัดการกับความขัดแย้ง 3. มีพันธกรณีต่อความเสมอภาคและเท่าเทียมของสังคม การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีความมั่นใจในตนเอง
ออสเตรเลีย	สถานศึกษาเป็นเลิศและเป็นธรรม พลเมืองมีคุณธรรมคัจจริยธรรม ซาบซึ้งความเป็นชาติ เข้าใจวัฒนธรรมชนเผ่า สร้างคุณค่าประชาธิปไตย เป็นมิตรเพื่อนบ้าน อุทิศตนเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตนเองสู่สากล

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ประเทศ	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ฮ่องกง	<ol style="list-style-type: none"> 1. คนรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 ความเป็นสากล ความเป็นนานาชาติ เพื่อให้ฮ่องกง เป็นเมืองนานาชาติยิ่งขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์ของการเป็นชาวฮ่องกง โดยการหลอมรวม ปรัชญาตะวันออกโดยเฉพาะปรัชญา “ขงจื้อ” และปรัชญาตะวันตก 2. ให้เด็กทุกคนจะได้รับการพัฒนาแบบรอบด้าน (Whole-person Education) และได้รับการศึกษาตลอดชีวิต 3. การเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะอนาคต ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) ความคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ (Critical) การสื่อสาร ความเป็นสากล เครื่องมือ ICT (Communication) และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) และเรียนรู้วิธีการเรียน (Learn How to Learn) 4. เน้นการสร้างค่านิยมและทัศนคติหลักเจ็ดประการ คือ (1) ความขยันหมั่นเพียร (Perseverance) (2) การเคารพผู้อื่น (Respect for others) (3) ความรับผิดชอบ (Responsibility) (4) อัตลักษณ์ของชาติ (National identity) (5) พันธะสัญญา (Commitment) (6) ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น (Integrity) และ (7) การคิดถึงผู้อื่น (Care for Others) 5. มิตติความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิด ความตระหนักในบทบาทของตน สิทธิ และความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองของโลก การให้ความเคารพวัฒนธรรมที่หลากหลาย และการแสดงความสนใจต่อประเด็นปัญหา ของโลก (Global Issues)
สิงคโปร์	<p>เป็นพลเมืองที่มีความห่วงใย (Concerned Citizen) หมายถึง ผู้ที่เป็นรากเหง้า ของสิงคโปร์ มีความรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองอย่างเข้มแข็ง รู้เรื่องราวของสิงคโปร์ และโลก และมีส่วนร่วมในการทำชีวิตของคนที่อยู่รอบๆ ดิฉัน</p>

ตารางที่ 4.29 ตารางเปรียบเทียบประเด็นส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา

ประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
1. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก					
1.1 นโยบายของรัฐบาล	ส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกโดยเน้นการบูรณาการความหลากหลายทางวัฒนธรรมและโลกศึกษา ให้ความสำคัญกับศักยภาพของพลเมืองในการเป็นส่วนหนึ่ง ในสังคมโลก ความสามารถในการตัดสินใจ และการตัดสินใจ และการปฏิบัติอย่างมีหลักการ และเหตุผลด้วยมุมมองจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย	มุ่งให้โรงเรียนเข้ามา มีบทบาทในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่มากขึ้น และมีการให้ความสนใจ บรรลุเรื่องความเป็น ประชากรโลกหรือพลเมืองโลกในหลักสูตร ซึ่งเป็นที่มา ของการจัดการศึกษา พลโลกศึกษา Global Citizenship Education) อย่างจริงจังมากขึ้น	พัฒนา คุณค่า ทักษะ และความรู้ของคนในชาติ โดยมีสถานศึกษาขับเคลื่อน นโยบาย	- ระบบการปกครองแบบ 1 ประเทศ 2 ระบบ - ค.ศ.2000 นโยบายปฏิรูปการศึกษา “East Meets West: Rich & Stimulating Environment”	- ค.ศ.1997 โรงเรียน นักคิด ชาติแห่งการเรียนรู้ (Thinking Schools, Learning Nation) - ค.ศ.2000 วีสัยทัศน์ แห่งการเป็นเกาะ แห่งปัญญา (IT 2000- Singapore’s Vision of an Intelligent Island) - ค.ศ.2001 ประกาศใช้ ‘สารการศึกษาชาติ (National Education Messages)’ - ค.ศ.2014 กรอบ สมรรถนะและผลลัพธ์ การเรียนรู้ของนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 - ค.ศ.2006-ปัจจุบัน หลักสูตรระดับชาติ

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
<p>1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจของหน่วยงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานการศึกษาของมลรัฐและโรงเรียนในท้องถิ่นในระดับมลรัฐเป็นผู้ดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของสมาคมศึกษาแห่งชาติ (National Council for Social Studies) - หน่วยงานที่สนับสนุนด้านอุปกรณ์สื่อการสอนสำหรับหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองโลก เช่น ศูนย์เพื่อพลเมืองโลกศึกษา ศูนย์ Mid- American สภาพัฒนาการศึกษาต่างประเทศ และ Global Perspective Education 	<ul style="list-style-type: none"> - Department for Education กำกับดูแลเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายเชิงนโยบายของรัฐ - Local Education Authorities บริหารเชิงกลยุทธ์ จัดสรรงบประมาณ พัฒนาโรงเรียน และอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษา (p.126) - The Independent Office for Standards in Education กำกับดูแลการให้บริการแก่ประชาชน และจัดหาบริการทางการศึกษาและทักษะสำหรับนักเรียนทุกช่วงวัย (p.126) 	<p>สภารัฐบาลออสเตรเลียมีหน้าที่กำกับเชิงนโยบาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hong Kong Education Department (EDB – Education Bureau) รายงานการค้าเงินงานต่อผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกง - คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรหรือ Curriculum Development Council (CDC) เป็นผู้พัฒนาหลักสูตรชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงศึกษาธิการ - NIE - โรงเรียน - NGO 	

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
1.3 หลักสูตรระดับชาติ	<p>เป็นหลักสูตรท้องถิ่นระดับ มลรัฐ เน้นหลักสูตรในระดับ สหวิทยาการในมุมมอง ของโลกศึกษาซึ่งมีเป็นความ ร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับ มหาวิทยาลัย เน้นมุมมอง ของโลกและการศึกษา นานาชาติที่มีความ หลากหลายทางวัฒนธรรม</p>	<p>- Oxfam Education ส่งเสริมให้เยาวชนเป็น พลเมืองโลกที่มี ประสิทธิภาพ กำหนดขึ้น โดย Department for Education มีเป้าหมาย ให้นักเรียนมีลักษณะดังนี้ - ได้รับความรู้และ ความเข้าใจในระบบ การปกครอง ระบบ การเมือง และวิธีการ มีส่วนร่วมในระบบ ประชาธิปไตย - มีการพัฒนาความรู้และ ความเข้าใจในบทบาทของ กฎหมายและระบบความ ยุติธรรมในสังคม - พัฒนาความสนใจ ความมุ่งมั่น การมีส่วนร่วม ร่วม ในการเป็น อาสาสมัคร</p>	<p>หลักสูตรพลเมืองและ ความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship)</p>	<p>- หลักการ “Student- centered, Whole Person Development, Multiple Pathways, Life-long Learning” - “เป้าหมายการเรียนรู้ เจ็ดประการ” (Seven Learning Goals) สำหรับ หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึง อัตลักษณ์ของชาติ - หลักสูตรมีองค์ประกอบ สามส่วนที่มีความ เชื่อมโยงกันคือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลัก (KLAs) 2) ทักษะ ทั่วไป (Generic Skills) และ 3) ค่านิยมและ ทัศนคติ และมีการเรียน ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Cross Key Learning Areas Studies)</p>	<p>- Civics and Moral Education - Character and Citizenship Education - Humanities - Social Studies - Combined Humanities</p>

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
1.3 หลักสูตรระดับชาติ (ต่อ)		<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะการคิดวิเคราะห์และได้เชื่อมโยงประเด็นการเมือง สร้างให้มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินระหว่างวัน และวางแผนความต้องการจำเป็นด้านการเงินในอนาคตได้ 		<ul style="list-style-type: none"> - ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเลือกวิชาภาษาต่างประเทศได้ถึง 6 ภาษา - โครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระ 5 ประสบการณ์ชีวิต 4 วิชาแกน (Core Subjects) - มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนมีความเป็นพลเมืองโลกในช่วงชั้นต่างๆ - GCE ไม่เป็นหลักสูตรเฉพาะและไม่แยกออกเป็นรายวิชาต่างหาก แต่รวมเข้าไปในรายวิชาหรือกิจกรรมการสอนรูปแบบต่างๆ 	

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
<p>2. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>2.1 นโยบาย ของโรงเรียน</p>	<p>- เน้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกโดยผ่านวิชาสังคมศึกษาเป็นแกนหลักตามแนวสหวิทยาการ</p> <p>- ตัวอย่างในมลรัฐ Ohio มีการสนับสนุนการศึกษาโดยโปรแกรมโลกศึกษาโดยมีการให้รางวัลสำหรับ การพัฒนาหลักสูตรในระดับรัฐและท้องถิ่น</p>	<p>นโยบายการเปลี่ยนให้สถานศึกษาเป็นอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาล โดยให้สถานศึกษาเปลี่ยนเป็น Free schools หรือ Academic schools ซึ่งเป็นลักษณะของสถานศึกษาที่มีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง</p>	<p>การศึกษาเพื่อนโยบาย “พวกเราทั้งหมด” และนโยบาย “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม”</p>	<p>- เป็นไปตามนโยบายเขตบริหารพิเศษฮ่องกง</p> <p>- การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในเมืองในหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ของเงิน (ฮ่องกง) และความสัมพันธ์ของเมืองของโลก</p>	

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
<p>2.2 หลักสูตร และเนื้อหา</p>	<p>- เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน และภาษาที่สอง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลก โดยเฉพาะประเทศในโลกว่าสาม</p>	<p>บรรจุวิชาพลเมืองศึกษาไว้ใน Key stage 3 และ 4 ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - Key stage 3 การสอนเพื่อพัฒนาความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย รัฐบาล และสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง - Key stage 4 ต่อยอดจาก Key stage 3 แต่จะมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย รัฐบาล และสิทธิ ความรับผิดชอบของพลเมือง 	<p>หลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมือง มีเนื้อหา คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐบาลและกฎหมาย 2. พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3. มุมมองเชิงประวัติศาสตร์ 	<p>หลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองแบ่งออกเป็นหมวดของ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) พลเมืองโลก 2) สิทธิและความรับผิดชอบ 3) โลกแห่งความหลากหลาย 4) มารดกของมนุษย์ในโลก 5) ชีวิตและศักดิ์ศรี 6) ความเสมอภาค 7) เสรีภาพ 8) ความเข้าใจประวัติศาสตร์และ 9) ความสำคัญของเหตุการณ์ในโลก 10) สันติภาพ 10) ความชื่นชมยินดี 11) ความเห็นอกเห็นใจ 12) การประเมินตนเอง 13) มนุษยศาสตร์ 14) ความใจดี 15) ความสนใจ 16) การสะท้อนกลับ 	<p>- เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความ เป็นพลเมือง ประกอบด้วยความคิดหลัก (Core Ideas) ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อัตลักษณ์ (Identity) 2. ความสัมพันธ์ (Relationship) 3. ทางเลือก (Choices) 4. ชุมชน (Community) 5. ประเทศชาติ (Nation) 6. โลก (World) <p>- ครอบคลุมบริบทของ</p> <p>ครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ และโลก</p>

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
2.2 หลักสูตร และเนื้อหา (ต่อ)				17) อารยธรรม 18) ความร่วมมือ 19) การสื่อสาร 20) ความคิดสร้างสรรค์ 21) องค์การนานาชาติ 22) การศึกษา/ บุคคล / กลุ่ม / ค่านิยม	
2.2.1 การนำหลักสูตร ระดับชาติมาสู่ การปฏิบัติ	- ใช้รายวิชาสังคมศึกษา เป็นแกนหลักโดยแนวคิด บูรณาการแบบ สหวิทยาการกับรายวิชา อื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษา อังกฤษ	การสอนอาจเป็นได้ทั้ง รูปแบบรายวิชาหรือสอน แบบบูรณาการในรายวิชา อื่นๆ โดยส่วนใหญ่มักจะ พบว่าใช้สอดแทรกไปใน การสอนในเรื่องของบุคคลิก สังคม สุขภาพและเศรษฐกิจ (personal, social, health and economic education: PSHE) (p.178)	- สอดแทรกบทเรียน เอเชียศึกษาไว้ในหลักสูตร ทั้งหมด - โปรแกรมเวียดนาม 2 ภาษา (Vietnamese bi-lingual program) - โครงการเรียนรู้ชุมชน โดยสอนทักษะการพูด ภาษาเวียดนามแก่ครูและ ติตต่อโรงเรียนที่เวียดนาม เพื่อส่งครูไปแลกเปลี่ยน ซึ่งกันและกัน	- กลุ่มสาระการเรียนรู้ (KLAs) (8 กลุ่มสาระ) เสริมสร้างผ่านรายวิชา การพัฒนาบุคคล สังคม และมนุษย์ (PSHE) และ การเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ (Cross Key Learning Areas Studies)	

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
<p>2.2.1 การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ (ต่อ)</p>				<p>- ทักษะทั่วไป (Generic skills) สอดแทรกทักษะที่จำเป็น 9 ด้าน ทักษะความร่วมมือ การสื่อสาร การสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะด้านข่าวสารเทคโนโลยี การคำนวณ การแก้ปัญหา การจัดการตนเอง และทักษะการศึกษา ค้นคว้า</p> <p>- ค่านิยมและทัศนคติ เสริมสร้างค่านิยม 4 ด้าน (1) จริยธรรม หน้าที่พลเมือง และความ เป็นชาติ (Moral, Civic and National Education หรือ MNE) (2) การอ่านเพื่อการเรียนรู้ (3) การเรียนแบบโครงการ (4) เทคโนโลยี</p> <p>ข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ อย่างมีปฏิสัมพันธ์ (ระยะหลังปรับเป็น ค่านิยมเจ็ดประการ)</p>	

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
<p>2.2.2 หลักสูตร สถานศึกษา</p>	<p>- เน้นประเด็นของ พหุวัฒนธรรมศึกษาและ การศึกษานานาชาติ - ระดับประถมศึกษา เน้น การเชื่อมโยง วัฒนธรรมโดยใช้ ภูมิศาสตร์และ ประวัติศาสตร์ ตัวอย่าง เช่น ความรู้เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม (นักเรียน ป.1) ความรู้ เกี่ยวกับการสำรวจ (นักเรียน ป. 2) ความรู้ เกี่ยวกับความขัดแย้ง (นักเรียน ป. 3) ความรู้ เกี่ยวกับประชาธิปไตย (นักเรียน ป. 4) ความรู้ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (นักเรียน ป.5)</p>	<p>การจัดหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้ และประสบการณ์อื่นๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละโรงเรียน เพื่อวางแผนสำหรับนักเรียน ของตนเอง ประกอบด้วย 3 ส่วน ตามหลัก 3C คือ Curriculum (หลักสูตร) Culture (วัฒนธรรม) Community (ชุมชน) (p.136)</p>	<p>การเป็นพลเมืองโลกบนฐาน ของพหุวัฒนธรรม (Multicultural Citizenship)</p>	<p>โรงเรียนสามารถสร้าง หลักสูตรของตนโดย ผสมผสานรายวิชา เนื้อหา หรือโครงการ แต่ต้อง ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมในในทุกช่วงชั้น ของการเรียน</p>	

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
2.2.2 หลักสูตร สถานศึกษา (ต่อ)	- ระดับมัธยมศึกษาช่วง ชั้นกลาง เน้นการ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ในลักษณะสหวิทยาการ เช่น การออกแบบ การเรียนรู้เกี่ยวกับ ภูมิภาคแคเลิเบียน การนำนวนิยายเรื่อง “The Cay” มาใช้ ประกอบการศึกษาที่เน้น ความแตกต่างทาง วัฒนธรรมและ การเชื่อมโยงไปสู่ชุมชน โลกของประชากรใน Florida ตอนใต้ การเรียน การสอนแบบ สหวิทยาการเน้นโครงการ โดยนำองค์ความรู้จาก หลากหลายวิชา เรียกว่า “Green Project”				

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
<p>2.2.2 หลักสูตร สถานศึกษา (ต่อ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายการบูรณาการหัวข้อโลกที่สามในหลักสูตรของโรงเรียน โดยเน้นมุมมองทางประวัติศาสตร์ มุมมองของการรวมมิติโลกและนานาชาติให้เกิดความตระหนักของนักเรียนอเมริกันเกี่ยวกับโลกที่สาม 				
<p>2.3 การเรียน การสอน (รูปแบบ วิธีการสอน)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นการสอนแบบโครงการ (Project Learning) - เน้นการเรียนรู้จากบริการสังคม (Service-Learning) ทำให้ครูมีทัศนคติที่ดีจากการสอน - การเรียนรู้และการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) 	<p>การจัดกิจกรรม 5 รูปแบบ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การตั้งคำถาม 2) ประเมินการเรียนรู้ 3) สร้างจุดเชื่อมโยง 4) ตอบสนองอย่างเป็นพลเมืองโลก และ 5) ค้นหามุมมองและคุณค่า (p.149) 	<ul style="list-style-type: none"> - เรียนรู้ภาษาอาเซียน - เรียนรู้วัฒนธรรมผ่าน การมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น จัดขบวนพาเรด มังกรจีน เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนใช้หลักผู้เรียน เป็นศูนย์กลางและใช้ รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย แต่โดยทั่วไป เน้นการเรียนรู้แบบ โครงการ (Project Learning) 	<ul style="list-style-type: none"> - Process-based Approach

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
2.3 การเรียน การสอน (รูปแบบ วิธีการสอน) (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นให้นักเรียนมีทัศนคติคือ ความเป็นนานาชาติ การเรียนจะเน้น การเชื่อมโยงกับท้องถิ่น และการนำไปใช้จริง ในชีวิตประจำวัน 			<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างความเป็น พลเมืองและพลเมือง โลกในกลุ่มวิชา MINE เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และการลงมือ ปฏิบัติ (action and active participation) เพื่อสร้างค่านิยมและ ทัศนคติที่พึงประสงค์ที่ กำหนดไว้ตั้งแต่ระดับ บุคคลจนถึงระดับโลก โดยให้สถานศึกษา พิจารณาความสอดคล้อง กับบริบทของโรงเรียน และความต้องการของ นักเรียน 	

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
2.4 การประเมินผล	-	ประเมินผลนักเรียนเรื่องความเป็นพลเมือง ทั้งการประเมินระหว่างเรียนและประเมินผลรวม การ Assessment FOR learning และ การประเมินผลรวมใช้วิธี Assessment OF learning	ผ่านโปรแกรมการประเมินระดับชาติ (The National Assessment Program: NAP)	หลากหลายโดยเน้น self-reflect and self-improve	<ul style="list-style-type: none"> - Formative Assessment - Summative Assessment - Student Centric & Whole School Approach
2.5 การเตรียมและพัฒนาคู่มือสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	<ul style="list-style-type: none"> - การอบรมเชิงปฏิบัติการครูประจำการเกี่ยวกับสื่อการสอนและการให้คำปรึกษาในเรื่องการสอน 	<ul style="list-style-type: none"> มีวิธีอบรมครูหลายวิธี โดยกระทรวงศึกษา มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับ NGOs และองค์กรอื่นๆ เพื่อที่จะหาแหล่งงบประมาณสนับสนุน การฝึกอบรมครู โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ มีวิธีอบรมครูหลายวิธี โดยกระทรวงศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกอบรมระหว่างประจำการเป็นการศึกษา ระหว่างประจำการ - กำหนดกรอบคุณวุฒิทางการศึกษา 		NIE วิจัยและฝึกอบรม

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ฮ่องกง	สิงคโปร์
<p>2.5 การเตรียมและพัฒนาคู่มือผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)</p>		<p>มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับ NGOs และองค์กรอื่นๆ เพื่อที่จะหาแหล่งงบประมาณสนับสนุน การฝึกอบรมครู โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ</p>			
<p>3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ</p>	<p>- ตัวอย่างการแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนประถมศึกษามลรัฐโคโลราโดกับโรงเรียนในประเทศแม็กซิโก และโรงเรียนประถมศึกษาในมลรัฐแท็กซัสจัดห้องเรียนที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหลากหลายประเทศ</p>	<p>ตัวอย่างการวางแผนหลักสูตรของโรงเรียน Smetow โดยใช้การสำรวจเมืองที่อยู่ในหลักสูตรประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีสร้างจุดเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างท้องถิ่น</p>			<p>Grassroot Organisations</p>

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก หลักสูตร เนื้อหา และการจัดการเรียนการสอนของประเทศที่ศึกษา สามารถสรุปข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย ได้ดังต่อไปนี้

1) ควรมีการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจน นโยบายดังกล่าวนั้นจะต้องมีการวางแผนและดำเนินงานที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

2) ควรกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจะต้องครอบคลุมประเด็นความรู้ ทักษะ ทัศนคติและค่านิยม การกำหนดคุณลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันในแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกและการกำหนดทิศทางในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก

3) ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจนในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการพัฒนาพลเมืองโลกนั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบาย โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของพลเมืองและการจัดการศึกษาที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้อาจจะจัดเป็นการบูรณาการในรายวิชาหลักหรือจัดเป็นรายวิชาพลเมืองโลกศึกษา โดยพิจารณาความเหมาะสมตามบริบทของประเทศ

4) ควรมีการสร้างเครือข่ายหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเครือข่ายผู้ประกอบการ และชุมชน ความร่วมมือระหว่างรัฐและหน่วยงานที่เป็นเอกชนนั้นมีความสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นของการพัฒนาครู การจัดงบประมาณสนับสนุน แหล่งทรัพยากรด้านการเรียนการสอน ได้แก่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และวิทยากร ทั้งนี้ควรครอบคลุมประเด็นสำคัญเรื่องความเข้าใจในความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างความตระหนักในการเป็นพลเมืองโลก ความรับผิดชอบต่อประเด็นปัญหาในโลก และการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกระดับ

5) ควรมีการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลต้องมีนโยบายและมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในแง่ของการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

6) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สำหรับครูก่อนประจำการและครูประจำการ หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ควรมีการบรรจุเนื้อหาในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกควบคู่การพัฒนาพลเมืองของประเทศ ทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งจัดหลักสูตรฝึกอบรม มีเว็บไซต์ให้ความรู้สำหรับครูประจำการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้ในการฝึกอบรมควรเป็นความรับผิดชอบของรัฐรวมทั้งหน่วยงานและองค์กรเอกชนที่เป็นเครือข่าย

7) ควรมีการพัฒนาคู่มือครูในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกที่สอดคล้องกับนโยบายและหลักสูตร นำไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผลตามเป้าหมายได้ชัดเจนในเรื่องคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก

8) ควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมีส่วนสนับสนุนในการพัฒนางานวิจัยในด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนซึ่งจะทำให้เกิดนวัตกรรมต่างๆ ทั้งในด้านของการพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน และการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผลชัดเจนในเชิงประจักษ์ โดยสถานศึกษานั้นจะเป็นส่วนสำคัญในการนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารสถานศึกษา

บทที่ 5

การวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของประเทศไทย

การวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยในบทนี้ เป็นการศึกษาเอกสาร ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ นำเสนอแนวทางสำหรับประเทศไทยทั้งที่เป็นเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ซึ่งประเด็นในการศึกษา เอกสารนี้ได้ใช้ประเด็นหลักๆ ชัดเกี่ยวกับการศึกษาประเทศที่ศึกษา รวมทั้งการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ตามที่คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ได้ ซึ่งจะขอนำเสนอเรียงลำดับดังนี้ 1. บริบท 2. นโยบาย ระบบการศึกษา และหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 3. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกของไทย และ 4. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ครู อาจารย์ และผู้บริหารในสถานศึกษา โดยจะมีประเด็นย่อยๆ ซึ่งครอบคลุมหัวข้อที่จะนำมาศึกษา เปรียบเทียบต่อไป

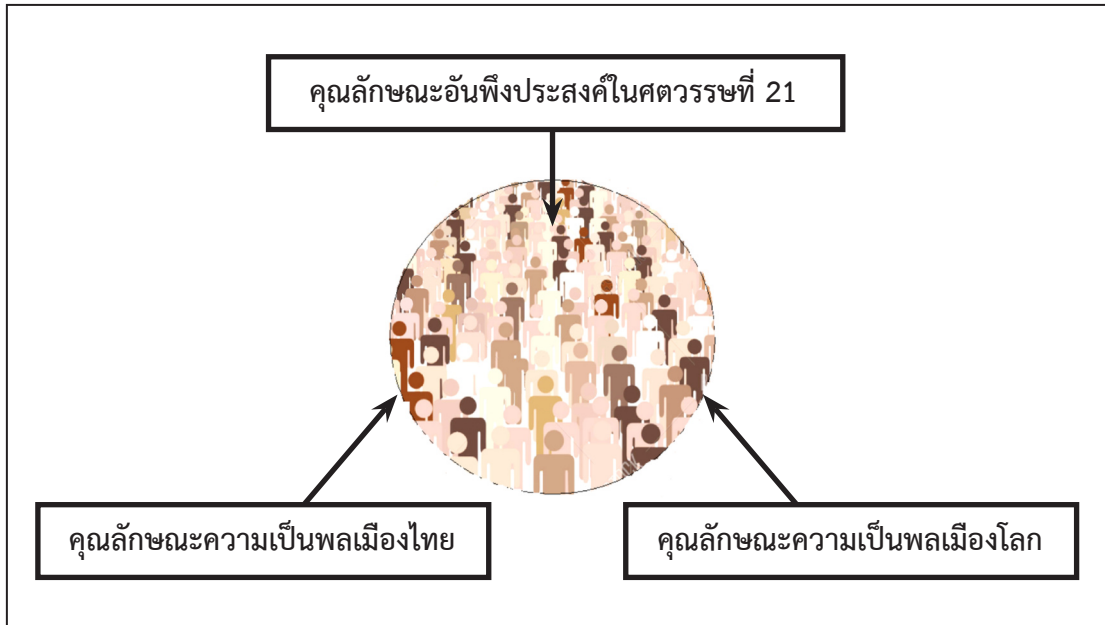
ภาพที่ 5.1 การวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

1. บริบท

ในส่วนของบริบทนี้จะขอกกล่าวถึงบริบทโดยทั่วไปของประเทศไทย ทั้งลักษณะทางภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครอง ประชากรและภาษา ในภาพกว้างไม่ได้นำเสนอข้อมูลละเอียดเหมือนประเทศอื่นๆ ที่นำมาศึกษา หากแต่ข้อมูลเหล่านี้จะมีส่วนชี้ให้เห็นถึงลักษณะของบริบทที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย โดยในปัจจุบันประเทศไทยเป็นสมาชิกของสังคมโลก และเป็นหนึ่งในประเทศที่ก่อตั้งสมาคมอาเซียน โดยในปี 2558 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างเต็มตัว จำเป็นจะต้องสร้างพลเมืองไทยให้มีมาตรฐานสากลเพื่อสามารถแข่งขันในตลาดอาเซียน และตลาดโลก (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559ก: 13) มีการเมืองการปกครองที่เป็นแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งหลักการนี้ถูกระบุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ หากแต่ในปัจจุบันด้วยความผันผวนทางการเมือง จึงทำให้ประเทศไทยอยู่ในการดูแลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้งนี้เพื่อการเตรียมพร้อมทางการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง ดังกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

ในส่วนของบริบทของประเทศไทยนี้พบว่า จากข้อมูลที่ปรากฏในรายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง กล่าวไว้โดยสรุปได้ว่า เศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษามีความสัมพันธ์กัน เศรษฐกิจของประเทศสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของระบบการเมือง เช่น การเลือกตั้ง อายุของผู้เลือกตั้ง เป็นต้น (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559ก: 15) ในทางเศรษฐกิจนั้น ประเทศไทยมีการส่งเสริมให้มีการค้าเสรี ทำให้มีการแข่งขันสูงขึ้น ประชาชนชาวไทยจะต้องมีความพร้อมในการที่จะเข้าสู่การแข่งขัน โดยมีคุณลักษณะของความเป็นคนที่มีความสามารถและทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 (ทศวรรษวรรษ รามณรงค์, 2557) ซึ่งหลักการออกแบบการศึกษาเพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีความพร้อมนั้น ต้องพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัยอยู่ในโรงเรียน ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการออกแบบระบบการศึกษามุ่งหวังเพื่อแก้ปัญหาหลากหลายของประเทศ ทั้งทางการเมือง โดยมีการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ทั้งการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม โดยส่งเสริมให้คนมีศักยภาพในการที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในการออกแบบระบบการศึกษาเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหวังดังกล่าว จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลเมืองโลกด้วย ผู้เรียนจึงจะมีความสมบูรณ์พร้อมที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาชาติและพัฒนาโลกต่อไป

ภาพที่ 5.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของคนไทย

2. นโยบาย ระบบการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 นโยบายการศึกษา

นโยบายทางการศึกษาของประเทศไทยมีหลักการกว้างๆ คือ การพัฒนาประชาชนชาวไทยให้มีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับประชาชนของนานาชาติ โดยหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาโดยตรง คือ กระทรวงศึกษาธิการ จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงศึกษาธิการทุกยุคทุกสมัยจะกำหนดและแถลงนโยบายเมื่อเข้ารับตำแหน่งให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้นๆ ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับกับหน่วยงานอื่นๆ ที่รับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบายระดับประเทศ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยในปัจจุบันได้พัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ ปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงของการใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559ก) พอจะสรุปได้ว่าในปัจจุบัน นโยบายทางการศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก หากพิจารณาจากเนื้อหาสาระในแผนดังกล่าว ซึ่งจะขอนำเสนอโดยละเอียดต่อไป ในปัจจุบันมีการเน้นการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อนำประเทศไทยไปสู่ ประเทศไทยยุค 4.0 (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร (ICT) เข้ามาใช้ทั้งในโรงเรียนและในการทำงาน มีการส่งเสริมในเรื่องการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ

นโยบายทางการศึกษาในช่วงนี้ คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ) โดยนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายการศึกษาไว้ 17 ข้อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ซึ่งจะเห็นความเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งจะนำเสนอต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่านโยบายการศึกษาล่าสุดของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการคนปัจจุบัน (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ก็ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 เช่นกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาของไทยจึงต้องกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้แก่คนไทย และมุ่งหวังที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ที่สำคัญคือกฎหมายต่างๆ ทั้งในระดับชาติและรองลงมา อันเป็นกฎระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนมาตรการต่างๆ ที่มีอยู่ และบังคับใช้ในปัจจุบัน หลายฉบับก็ระบุถึงการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังจะนำเสนอในตอนต่อไปที่กล่าวถึงนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

2.2 ระบบการศึกษา

เมื่อกล่าวถึงระบบการศึกษาไทย นักวิชาการให้ความหมายเป็น 2 ทางหลักๆ คือ 1) ความหมายที่บ่งบอกลักษณะของโครงสร้างการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และ 2) ความหมายในลักษณะการจัดการศึกษาในภาพรวม โดยความหมายในลักษณะของโครงสร้างการจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้น ระบบการศึกษา หมายถึง โครงสร้างของการศึกษาที่มีองค์ประกอบ เช่น ระดับชั้น ขั้นตอนของการศึกษา ประเภทของการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันมักจะเรียกย่อๆ ว่า ระบบ 6-3-3 ซึ่งเป็นการจัดระบบการศึกษาขั้นประถมศึกษา 6 ปี (6 ระดับชั้น) การศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (3 ระดับชั้น) และการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (3 ระดับชั้น) เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ปวงชนชาวไทย ส่วนการจัดการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษานั้นไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ และไม่ถือเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาภาคบังคับของไทยนั้นกำหนดระยะเวลาไว้ 9 ปี ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2545) ส่วนการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ประเทศไทยกำหนดไว้เป็นระยะเวลา 12 ปี เริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ดังกล่าว และยังเป็นการจัดการศึกษาที่รัฐจัดให้ฟรีอีกด้วย (แสงดาว สุกุลปราโมทย์, 2557) ส่วนความหมายของระบบการศึกษาในลักษณะการจัดการศึกษาในภาพรวมนั้น หมายถึง การจัดการศึกษาที่แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) การจัดการศึกษาในระบบเป็นการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน 2) การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ที่ไม่ได้เข้าเรียนตามเกณฑ์ปกติ และ 3) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติหรือตามอัธยาศัยนั่นเอง (ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภู, 2559) ในการจัดระบบการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้นตามที่ระบุในเว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการ <http://www.moe.go.th/hp-vichai/ex-prb05-3.htm> (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) โดยระบุว่าจะไม่พิจารณาแบ่งการศึกษาในระบบโรงเรียนออกจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่จะถือว่าการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นเพียงวิธีการเรียนการสอน หรือรูปแบบของการเรียนการสอนที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Modes of Learning” ฉะนั้นแนวทางใหม่ คือ สถานศึกษาสามารถจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ และให้มีระบบเทียบโอนการเรียนรู้ทั้ง

3 รูปแบบ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังแบ่งการศึกษาไว้เป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องจัดอย่างน้อย 12 ปี ซึ่งรวมถึงการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2) ระดับการศึกษาอุดมศึกษา หรือหลังการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจะแบ่งออกเป็นระดับต่ำกว่าปริญญา และปริญญา ส่วนประเภทการศึกษานั้นยังคงเปิดกว้างไว้ เช่น อาชีวศึกษา เป็นต้น สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาตลอดชีวิต

จากคำอธิบายเรื่องระบบการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เมื่อศึกษาการจัดการศึกษาในระบบต่างๆ นั้น จะพบว่า ในทุกระบบมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้วยกันทั้งสิ้น และศักยภาพของผู้เรียนที่เป็นที่ต้องการ คือ คุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเป็นพลเมืองโลก ทำให้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกได้อย่างชัดเจน ในการจัดการศึกษาทุกระบบที่ปรากฏอยู่ในเป้าหมายของการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาไทย

2.3 หลักสูตรการศึกษา

จากระบบการศึกษาไทยที่แบ่งการศึกษาออกเป็นระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับจะต้องมีหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ซึ่งเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวในการก่อสร้างนั่นเอง ระดับการศึกษาที่มีความสำคัญโดยมีผู้เรียนเป็นจำนวนมากที่สุดและถือเป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษาให้กับประชาชนชาวไทย คือ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งรวมเรียกว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นที่มาของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งหลักสูตรการศึกษาดังกล่าวมีการพัฒนามาตั้งแต่พุทธศักราช 2503, 2521, 2533, 2544 และ 2551 ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2503 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่สภาพ ได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียนจนอายุ 15 ปีบริบูรณ์เป็นอย่างน้อย ในการจัดการศึกษานั้นเพื่อสนองความต้องการของสังคมและบุคคลโดยให้สอดคล้องกับแผนเศรษฐกิจและแผนการปกครองประเทศ สำหรับภาษาอังกฤษและหัตถศึกษาจะเริ่มจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ต่อมาการศึกษาไทยได้เปลี่ยนมาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2521 เนื่องจากความไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการสรุปจากนักการศึกษาในหลายเวทีว่าการศึกษาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ ระบบการจัดการศึกษาแบบแพ็คตัดออก ทำให้คนมีโอกาเรียนในระดับสูงน้อยมาก (แสงดาว สุกุลปรามิทธิ์, 2557) อย่างไรก็ตามจะพบว่าจากหลักสูตรนี้ คนไทยได้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาอังกฤษ และเรียนรู้การทำงานอาชีพที่จะเป็นทักษะไปประกอบอาชีพได้ในช่วงประถมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม ให้มีความรู้ความสามารถ มีความสุข รวมทั้งเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ เนื้อหาสาระที่เรียนมี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะ (ไทย-คณิต) กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มลักษณะนิสัย และกลุ่มงานหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์เพื่อสังคมภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เนื้อหาสาระมี 5 กลุ่ม กลุ่มทักษะในหลักสูตร 2521 เปลี่ยนเป็นกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และเพิ่มกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อให้สามารถทำประโยชน์เพื่อสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เนื้อหาสาระที่เรียนประกอบด้วยวิชาบังคับแกน วิชาบังคับเลือก วิชาเลือกเสรี และกิจกรรมจากการใช้หลักสูตรดังกล่าวไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ได้ทันการณ์ ไม่สะท้อนความต้องการของท้องถิ่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจึงเปลี่ยนไปใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (แสงดาว สุกุลปราโมทย์, 2557) แม้จะมีข้อเสีย แต่ข้อดีที่สอดคล้องกับการสร้างคุณลักษณะของพลเมืองโลก คือ มีการสอนประสบการณ์พิเศษ ประสบการณ์ชีวิต และลักษณะนิสัย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดมุ่งหมายมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จากการใช้หลักสูตรพบว่า มีความสับสนในผู้ปฏิบัติการในสถานศึกษา หลักสูตรแน่นเกินไป พบปัญหาในการเทียบโอนและปัญหาคุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงเปลี่ยนมาใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเพิ่มสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ส่วนเนื้อหาสาระยังคงใช้ 8 กลุ่มสาระเหมือนหลักสูตร 2544 มีการกำหนดตัวชี้วัด และมีการเพิ่มกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม จะเห็นว่าหลักสูตรการศึกษาปรับปรุงใหม่เพื่อพยายามจะช่วยแก้ไขปัญหาการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) หลักสูตรขั้นพื้นฐานนี้นับได้ว่ามีเนื้อหาที่สอดคล้องกับการสร้างคุณลักษณะของพลเมืองดี และพลเมืองโลกให้ประจักษ์บ้างแล้ว

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้จุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เกิดขึ้นได้จริงและชัดเจนทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาประเทศพื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะ ทักษะและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ (Kenan Institute Asia, 2556) จะเห็นว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เปลี่ยนแปลงมาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตดี มีความสามารถแข่งขันในเวทีโลก ให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบบางส่วนของความเป็นพลเมืองโลก

2.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานราชการไทยประเภทกระทรวง มีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สร้างความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ได้มีส่วนร่วมทางการศึกษา ส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพ ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการศึกษา เน้นให้นิสิต

นักศึกษาที่มีโอกาสศึกษาต่อสูงขึ้นทั้งในท้องถิ่นและสถาบันเปิด เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้บริการแก่สังคม พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษให้ได้เรียนและแสดงออกในทางที่เหมาะสม เดิมกระทรวงศึกษาธิการมีชื่อว่า กระทรวงธรรมการ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน รัตนโกสินทร์ศก 111 ปีมะโรง ตรงกับพุทธศักราช 2435 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กระทรวงธรรมการในระยะแรก มีหน้าที่จัดการพระศาสนา การศึกษา การพยาบาลและพิพิธภัณฑน์ มีกรมในสังกัด 5 กรม คือ กรมธรรมการกลาง กรมศึกษาธิการ กรมพยาบาล กรมพิพิธภัณฑน์ และกรมสังฆการี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งกระทรวงธรรมการมีการเปลี่ยนชื่อไปมาหลายครั้งระหว่างชื่อ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2484 ก็ได้ใช้ชื่อว่า กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่นั้นมา โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ส่วนราชการระดับกรม ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

องค์การมหาชนแบ่งเป็นองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 จำนวน 3 แห่ง และองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ จำนวน 3 แห่ง ดังนี้

องค์การมหาชนตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ.2542 ได้แก่ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

องค์การมหาชนตามพระราชบัญญัติเฉพาะ ได้แก่ ศุภสภา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

หน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ สถาบันวิทยุศึกษา สถาบันวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา องค์การค่าของ สกสศ.

3. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

3.1 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกของไทย

แนวคิดในการจัดการศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกนั้น นับได้ว่าเป็นแนวคิดที่สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่การเมือง การทหาร การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคน ซึ่งในทุกวันนี้แทบจะทุกประเทศทั่วโลกต่างก็ยอมรับความเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่สะท้อนการสื่อสาร การเชื่อมโยงติดต่อและพึ่งพากัน ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง สิ่งเหล่านี้ทำให้โลกเล็กลงในมิติของการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษยชาติ เนื่องจากการที่ประชากร ไม่ว่าจะอยู่ห่างกันเพียงใดก็สามารถติดต่อเชื่อมโยงถึงกันได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วขึ้น ทำให้การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง โดยต้องเปลี่ยนไปเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมกับโลกในยุคโลกาภิวัตน์ และโลกยุคใหม่ๆ ที่ตามมา โดยปัจจุบันจะเห็นว่าหน่วยงานในการจัดการศึกษาในช่วงศตวรรษที่ 21 นี้ พยายามที่จะปรับหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ให้เป็นการส่งเสริมคนให้เกิดการสร้างคุณลักษณะของคนให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (ไพฑูริย์ เรืองมล, 2554)

จากยุคโลกาภิวัตน์มาจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นโลกยุคดิจิทัล นักวิชาการกล่าวถึงการที่โลกเปลี่ยนเป็นโลกยุค 4.0 ประเทศไทยเองก็กำลังดำเนินการเข้าสู่ความเป็นประเทศไทย 4.0 ซึ่งให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) การจัดการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล เพื่อให้เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเป็นประเทศไทย 4.0 คือ เพื่อความสอดคล้องกัน การจัดการศึกษาจึงเป็นการศึกษา 4.0 เช่นกัน มีการเน้นในเรื่องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองโลกที่ดีอีกด้วย ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจึงยังเป็นสิ่งที่การศึกษาต้องให้ความสนใจมากขึ้น เพราะการสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติเท่านั้นไม่เพียงพอเสียแล้ว แต่คุณสมบัติของคนในยุคใหม่นั้นจำเป็นจะต้องเป็นคนที่มีคุณสมบัติเป็นคนของโลก หรือมีความเป็นพลเมืองโลกด้วย (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2555) ซึ่งแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยนี้ปรากฏอย่างชัดเจน ในนโยบายการจัดการศึกษาและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

3.2 นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงนโยบายระดับประเทศและระดับหน่วยงานและกฎหมายต่างๆ ที่มีเนื้อหาและทิศทางที่แสดงให้เห็นเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมือง ซึ่งในการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องในส่วนของนโยบายและกฎหมายดังกล่าว พบว่ามีนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยระบุไว้ในเอกสารที่เป็นกฎหมายและเป็นเอกสารนโยบายและแผนต่างๆ ซึ่งควรนำมาวิเคราะห์ ได้แก่ 1) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2559 2) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 3) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 4) พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 5) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 6) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) 7) ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2574) 8) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และ 9) ประกาศแถลงนโยบายของรัฐบาล

ภาพที่ 5.3 นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

1) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2559

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับเผยแพร่ประชาชน) ได้กล่าวถึงความเป็นพลเมืองไว้หลายมาตรา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

มาตรา 26 ประชาชนชาวไทยย่อมมีฐานะเป็นพลเมือง

พลเมืองต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เคารพหลักความเสมอภาค ยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรม มีค่านิยมที่ดี มีวินัย ตระหนักในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม รู้รักสามัคคี มีความเพียร และพึ่งตนเอง

พลเมืองต้องไม่กระทำการที่ทำให้เกิดความเกลียดชังกันระหว่างคนในชาติหรือศาสนา หรือไม่ยั่ว ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ การเป็นปฏิปักษ์ หรือการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน

รัฐมีหน้าที่ต้องปลูกฝังให้พลเมืองยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีค่านิยมประชาธิปไตย ตลอดจนจัดให้มีการศึกษาอบรมในทุกกระดับ ทุกประเภท และทุกกลุ่มอายุ เพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองตามมาตรานี้

มาตรา 27 พลเมืองมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ปกป้องและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้
- 2) ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด
- 3) เสียภาษีอากรโดยสุจริต
- 4) ใช้สิทธิทางการเมืองโดยสุจริตและมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม
- 5) ช่วยเหลือราชการ ช่วยเหลือในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ รับการศึกษาอบรม ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพโดยสุจริต ปกป้อง พัทักษ์ อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งสงวนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา 52 พลเมืองย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพและหลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ความถนัด และศักยภาพของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาอบรมและส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชนเพื่อให้ประชาชนเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาทางเลือก และการศึกษาประเภทอื่น ที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีศีลธรรม มีการพัฒนาจิตใจ และปัญญา

มาตรา 286 ให้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ความสามารถ ให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายการศึกษา โดยมีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา และการให้ประชาชน ชุมชน องค์กรภาคเอกชน และองค์กรเอกชน มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการบริหารการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้

จากร่างรัฐธรรมนูญฯ ที่นำมาตราต่างๆ มาเสนอแนะนี้ เน้นไปในทางที่จะให้มีการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองไทยที่ดี ซึ่งในการเป็นคนไทยที่ดี มีความเชื่อและรู้จักใช้สิทธิและเสียงตามระบอบประชาธิปไตย และการเป็นคนที่มีคุณสมบัติอื่นๆ เช่น เป็นผู้ที่รู้จักอนุรักษ์สืบสานจารีตประเพณี อนุรักษ์สงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นองค์ประกอบที่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองโลก

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 ถือเป็นกฎหมายแม่บทในการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ โดยคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2555) สรุปหลักการสำคัญไว้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ค้ำนึ่งถึงประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการจดทะเบียนรับรองการเกิด การพัฒนา การยอมรับ การคุ้มครองและโอกาสในการมีส่วนร่วม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดย

ไม่เป็นธรรม มีสิทธิด้านการศึกษา โดยเฉพาะเด็กพิการหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีสิทธิได้รับการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมกับตน ได้รับบริการสาธารณสุข การเล่น การพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรม นันทนาการ วัฒนธรรมและศิลปะ ส่งเสริมให้มีความผูกพันต่อครอบครัว ภูมิใจในชาติไทยและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีสุขภาพแข็งแรง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สมควรแก่วัย รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีเจตคติและทักษะที่ดีต่อการทำงาน มีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม มีส่วนร่วมในการแสดงออกทั้งโดยส่วนบุคคลและเป็นหมู่คณะ ในรูปของสภาเด็กและเยาวชน ในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 ได้กำหนดคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ ซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้ (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2555)

1) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งกฎเกณฑ์และกติกาในสังคม

2) ให้มีสุขภาพและพละอนามัยแข็งแรง รู้จักป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด

3) ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย จริยธรรม และคุณธรรม

4) ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต

5) ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

6) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

7) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย

จากคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่นำเสนอข้างต้นจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกอย่างมากเช่นกัน

3) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติเด็ก พ.ศ.2545 เป็นกฎหมายคุ้มครองเด็กที่บังคับใช้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และนักเรียนนักศึกษา เป็นกฎหมายที่ให้การคุ้มครอง ช่วยเหลือเยียวยาแก้ปัญหา และส่งเสริมความประพฤติเด็ก มิใช่กฎหมายที่กำหนดโทษเอาโทษแก่เด็ก มีสาระสำคัญ กำหนดเป็นหลักการในเบื้องต้นให้ทุกคนปฏิบัติต่อเด็กโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และไม่เลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม และกำหนดมาตรฐานให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนพัฒนาเด็ก และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ระบุไว้ในหมวดที่ 7 ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546)

หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา และยังให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา เช่น การสอบถามครู อาจารย์เกี่ยวกับความประพฤติของเด็ก แนะนำหรือตักเตือนผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลเด็ก และสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลหรือแหล่งซุกจุกเด็กให้ประพฤติในทางมิชอบ เป็นต้น

4) พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545

พระราชบัญญัตินี้มาจากกฎหมายการศึกษาแห่งชาติที่ได้กำหนดให้ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคล ซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุ อย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่จะสอบได้ชั้นปีที่เก้าของ การศึกษาภาคบังคับ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2545) ซึ่งเมื่อเด็กต้องเข้ามาศึกษาก็จะได้รับ การพัฒนาให้มีลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

5) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายการศึกษาที่ว่าด้วยการจัด การศึกษาในมิติต่างๆ ที่มีความครอบคลุมการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศไทย ซึ่งในหมวดที่เกี่ยวกับการ ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก คือ หมวด 7 และ หมวด 9 โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2542)

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยรัฐจัดสรรงบประมาณ และกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ ฯลฯ ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา เป็นองค์กร อิสระมีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ รวมทั้งกำกับดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ อันจะนำไปสู่การแสวงหา ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ให้มีหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน ส่งเสริม และประสานการวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติยังได้ระบุสาระที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน การศึกษาไว้ในมาตราต่างๆ ได้แก่

หมวด 1 มาตรา 9 (3) การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มี การกำหนด มาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

หมวด 5 มาตรา 31 กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษา ทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา

มาตรา 33 (2) สภาการศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬาการศึกษา ทุกระดับ

มาตรา 33 (5) วรรคสอง การเสนอแนะนโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐาน การศึกษา ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

มาตรา 34 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา คณะกรรมการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 38 กำหนดให้คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีอำนาจหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน

มาตรา 43 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระโดยมีการกำกับติดตาม และการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) โดยมาตรฐานของชาติกล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมือง คือ

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลเมืองโลก “คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ตัวบ่งชี้ของมาตรฐานมีดังต่อไปนี้

1) กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม ประกอบไปด้วย

- 2.1) คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง
- 2.2) คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ในสังคม

3) ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

3.1) คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

3.2) คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

4) ทักษะทางสังคม

4.1) คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

4.2) คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่าง สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี

5) คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

5.1) คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมนัสสุจริต

5.2) คนไทยมีความรับผิดชอบต่อทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดีเป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

จะเห็นว่าในมาตรฐานนี้ระบุคำว่า “พลเมืองโลก” ไว้อย่างชัดเจน หากแต่เป็นที่น่าเสียดายที่หลังจากที่มีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นเวลามากกว่า 10 ปี ยังไม่มีการดำเนินงานติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ประกอบกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกด้านต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากแนวโน้มรูปแบบการผลิตและบริการ การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และที่สำคัญประเทศไทยมุ่งพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อก้าวเข้าสู่ “ประเทศไทย 4.0” ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำรายงานผลการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติขึ้น ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559ค)

1) คนไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

2) คนไทยใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

3) คนไทยใฝ่ดี มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะและมีวัฒนธรรมประชาธิปไตย

4) คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะการคิดและปฏิบัติ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร

5) มีคุณลักษณะเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย คือมีอิสระภาพและพึ่งตนเองได้ เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกาและรับผิดชอบต่อสังคม

จากสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ข้างต้น ทำให้เห็นว่าประเทศไทยได้มีกฎหมายและนโยบายทางการศึกษาที่สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองโลก

6) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จัดทำขึ้นโดยน้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง ภูมิคุ้มกัน และการบริหาร

จัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

หลักการสำคัญ

นำ “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรกและเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้ เป้าหมายประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้นพิจารณาจากทั้งประเด็นหลักและลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย โดยกำหนดไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัยตื่นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีนานาชาติ ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของการใช้นวัตกรรมนำดิจิทัล สามารถแข่งขันในการผลิตได้และค้าขายเป็น มีความเป็นสังคมประกอบการ มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพและรูปแบบที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการในตลาดโลก เป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น การให้บริการคุณภาพทั้งด้านการเงิน ระบบโลจิสติกส์ บริการด้านสุขภาพ และท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นครัวโลกของอาหารคุณภาพและปลอดภัย เป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการอัจฉริยะที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้นวัตกรรม ทุมนมนุษย์ทักษะสูงและเทคโนโลยีอัจฉริยะมาต่อยอดฐานการผลิตและบริการที่มีศักยภาพในปัจจุบันและพัฒนาฐานการผลิตและบริการใหม่ๆ เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การมีระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนที่มีความเป็นอัจฉริยะ”

เป้าหมายในมิติหลัก

คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความเป็นไทย

แนวทางการพัฒนา

1) ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมการเลี้ยงดูในครอบครัวที่เน้นการฝึกเด็กให้รู้จักการพึ่งพาตัวเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ ในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรประจำวัน และให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กสามารถเรียนรู้และยึดถือเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

2) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ รวมทั้งเร่งสร้างสภาพแวดล้อมภายในและโดยรอบสถานศึกษาให้ปลอดภัยจากอบายมุขอย่างจริงจัง

- 3) ปรับวิธีการเผยแพร่หลักศาสนาให้มุ่งชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอนที่เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง นำไปสู่การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม
- 4) เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จัดระเบียบทางสังคม และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ละเว้นการปฏิบัติตามบรรทัดฐานในสังคม
- 5) จัดสรรเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุด และส่งเสริมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท สิทธิ และหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี
- 6) ผลักดันให้มีการนำวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ไปใช้ปฏิบัติจนให้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของคนในสังคมไทย อาทิ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การทำงานเป็นทีม การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง การทำงานอย่างกระตือรือร้น

แนวทางการขับเคลื่อนแผนฯ สู่อำนาจปฏิบัติ

พัฒนาศักยภาพประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา สามารถรักษาและใช้สิทธิหน้าที่ความเป็นพลเมืองอย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นพลเมืองดีของสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ด้วยความรับผิดชอบต่ออย่างเต็มที่ตามบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี และรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีจิตสาธารณะและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม โดยผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษาที่สร้างประชาชนไทยให้มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นกำลังสำคัญที่จะสร้างชาติไทยให้เจริญก้าวหน้าและสังคมสันติสุข

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปัจจุบันนี้จะพบว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยการกำหนดหลักการ เป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นหลักในการส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

7) ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2574)

(ร่าง) กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นเสมือนหนึ่งแผนที่นำทางให้ระบบการศึกษาไทยสามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคลให้เต็มตามศักยภาพสำหรับประชากรทุกช่วงวัย ตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิตที่ประชาชนสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559ก)

วิสัยทัศน์

สร้างระบบการศึกษาที่รองรับการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความท้าทาย ที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย และการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายการพัฒนาการศึกษา (Target)

- 1) การเข้าถึง (Access) คนไทยทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างทั่วถึง
- 2) ความเท่าเทียม (Equity) สถานศึกษาทุกแห่งให้บริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม

3) คุณภาพ (Quality) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ

4) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย

5) ตบโจทย์การเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง

เป้าหมายสุดท้าย (Ends)

1) ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล ซึ่งถือเป็นกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมืองประกอบด้วย

1.1) คุณลักษณะนิสัย/พฤติกรรมที่พึงประสงค์: เป็นพฤติกรรมที่พลเมืองพึงปฏิบัติให้เป็นนิสัยที่ติดตัวไปตลอดชีวิต ประกอบด้วย การดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของร่างกายให้เจริญเติบโตอย่างเหมาะสมตามวัย การสร้างลักษณะนิสัยในการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีสมรรถนะที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ มีความกระตือรือร้น (Active Citizen) ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและมีค่านิยมของความเป็นพลเมือง

1.2) มุ่งองค์ความรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21: เป็นความรู้เบื้องต้นที่สำคัญของการดำรงชีวิตอย่างรอบด้านในสังคมอย่างมีความสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีการแข่งขันอย่างเสรี และไร้พรมแดน

1.3) มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) เป็นทักษะการเรียนรู้ของพลเมืองที่ต้องติดตัวไปตลอดชีวิต ตั้งแต่อยู่ในวัยเรียนและเข้าสู่กำลังแรงงาน ประกอบด้วย ทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานหลักสูตร ซึ่งเป็นความรู้ขั้นพื้นฐาน (Basic Literacy) ตามระดับและประเภทการศึกษา

1.4) มีทักษะการดำรงชีวิต (Life Skill): เป็นทักษะที่บ่งบอกถึงศักยภาพ ความสามารถ และสมรรถนะที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยไม่เป็นภาระกับสังคมประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทักษะทางสังคม ทักษะในการสร้างจินตนาการ ทักษะการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Progress) ทักษะในการสร้างทรัพย์สินทางปัญญา และทักษะการสร้างงานสร้างอาชีพด้วยตนเอง

2) ประชากรทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และการเรียนรู้จากระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และสนองตอบความต้องการของผู้เรียน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ผ่านกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้ มีระบบการทดสอบ วัดและประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) ทั้งการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน เพื่อยกระดับคุณวุฒิตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge based Economy) ที่เอื้อต่อการสร้างสังคมแห่งปัญญา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ประชาชนสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3) สถานศึกษามีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล สามารถให้บริการการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบริบทเชิงพื้นที่ระดับประเทศ และระดับภูมิภาคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของการบริการด้านการศึกษา

ในภูมิภาคอาเซียน (Hub for Education) และเป็นภาคเศรษฐกิจหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาคที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย

4) ภาคการศึกษาที่มีทุนและทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานจากการมีส่วนร่วมในการระดมทุนและสนองทุนเพื่อการศึกษาจากทุกภาคส่วนของสังคม ผ่านการเสียภาษีตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การบริจาค การระดมทุนและการร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

5) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ รวมทั้งเพิ่มผลิตภาพของทุนมนุษย์ (Productivity) ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน ภายใต้พลวัตของโลกศตวรรษที่ 21

8) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จัดทำขึ้นโดยยึดกรอบแนวคิดและหลักการวางแผนที่น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และการพัฒนายึดหลักสมดุล ยั่งยืน มีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ “คนไทยมีลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียงและมีความเป็นไทย และได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ เพื่อปรับเปลี่ยนให้คนไทยในสังคมไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม และเตรียมคนให้มีทักษะการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้มีการเชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กับภารกิจด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม”

“ผู้เรียน” หมายถึง เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ที่ได้รับบริการจากกระทรวงศึกษาธิการ

“มีความรู้คู่คุณธรรม” หมายถึง รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน สติปัญญา แบ่งปัน ซึ่งเป็น 2 เงื่อนไขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“มีคุณภาพชีวิตที่ดี” หมายถึง มีอาชีพ มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในการดำรงชีวิต

“มีความสุข” หมายถึง ความอยู่ดีมีสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีความสามัคคีปรองดอง

“สังคม” หมายถึง สังคมไทย ภูมิภาคอาเซียน และสังคมโลก

พันธกิจ

- 1) ยกย่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ/ประเภทสู่สากล
- 2) เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาของประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม
- 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าหมายหลัก (Extreme Goals)

- 1) คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต
- 2) กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
- 3) คนไทยได้รับโอกาสในเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 4) มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
- 5) มีระบบบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ตัวชี้วัดตามเป้าหมายหลัก

- 1) ผลคะแนนสอบ PISA ในแต่ละวิชา ไม่ต่ำกว่า 500
- 2) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการทดสอบระดับชาติ
- 3) ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม
- 4) ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีความเป็นพลเมืองและพลโลก
- 5) สัดส่วนผู้เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษาต่อสายสามัญ
- 6) ร้อยละความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ ที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา
- 7) ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาได้งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี
- 8) ร้อยละของผลงานวิจัย นวัตกรรม งานสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับการเผยแพร่และตีพิมพ์
- 9) ร้อยละขององค์ความรู้และสิ่งประดิษฐ์ที่นำไปใช้ หรือแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น
- 10) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอายุ 15-59 ปี
- 11) ร้อยละของกำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป
- 12) ร้อยละของนักเรียนต่อประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15-17 ปี)
- 13) สัดส่วนผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับของรัฐต่อเอกชน
- 14) จำนวนภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด/ พัฒนา/ ส่งเสริมการศึกษา

ยุทธศาสตร์

- 1) ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล
- 2) ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

- 3) ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ
- 4) ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 5) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
- 6) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

9) ประกาศแถลงนโยบายของรัฐบาล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ) กำหนดนโยบายการศึกษาไว้ 17 ข้อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ซึ่งจะเห็นความเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความเป็นพลเมืองโลก นอกจากนี้ยังพบว่านโยบายล่าสุดของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการคนปัจจุบัน (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ก็ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 เช่นกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาของไทยจึงต้องกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้แก่คนไทย และมุ่งหวังที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการวิจัยครั้งนี้จึงมีนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยมีขอบข่ายการศึกษาจากแหล่งเอกสาร 9 ชนิด ได้แก่ 1) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2559 2) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 3) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 4) พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 5) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 6) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) 7) ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2574) 8) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และ 9) ประกาศแถลงนโยบายของรัฐบาล

ตารางที่ 5.1 สรุปนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมือง

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	สรุปเนื้อหา
<p>1. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2559</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนชาวไทยมีฐานะเป็นพลเมือง และพึงปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมือง - รัฐต้องปลูกฝังให้พลเมืองยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข - พลเมืองมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพและหลากหลายอย่างทั่วถึง - ปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ความสามารถ โดย - ให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายการศึกษา โดยมีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา และการให้ประชาชน ชุมชน องค์กรภาคเอกชน และองค์กรเอกชน มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการบริหารการศึกษา
<p>2. พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 1) มีความผูกพันต่อครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งกฎเกณฑ์และกติกาในสังคม 2) มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง รู้จักป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด 3) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย จริยธรรม และคุณธรรม 4) มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต 5) รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 6) รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ 7) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	สรุปเนื้อหา
3. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา และยังให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา เช่น การสอบถามครู อาจารย์เกี่ยวกับความประพฤติของเด็ก แนะนำหรือตักเตือนผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลเด็ก และสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลหรือแหล่งชักจูงเด็กให้ประพฤติในทางมิชอบ เป็นต้น
4. พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดให้ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคล ซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่จะสอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ
5. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	<p>หมวดที่ 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง <p>หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้ อันจะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต <p>มาตรฐานการศึกษาของชาติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา - คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	สรุปเนื้อหา
	<p>- คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ใฝ่ดี มีคุณธรรมพื้นฐาน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีคุณลักษณะเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย</p>
<p>6. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)</p>	<p>หลักการสำคัญ</p> <p>- ลักษณะของคนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนา คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัยต้นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก</p> <p>เป้าหมายในมิติหลัก</p> <p>- คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ความเป็นพลเมืองต้นรู้ มีความสามารถในการปรับตัว ได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนร่วม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง ความเป็นไทย</p> <p>แนวทางการพัฒนา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 2. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ 3. ปรับวิธีการเผยแพร่หลักศาสนาให้มุ่งชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอนที่เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 4. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จัดระเบียบทางสังคม 5. จัดสรรเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ ที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท สิทธิ และหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี 6. ผลักดันให้มีการนำวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ ไปใช้ปฏิบัติจนให้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของคนในสังคมไทย

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	สรุปเนื้อหา
	<p>แนวทางการขับเคลื่อนแผนฯ สู่การปฏิบัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาศักยภาพประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา สามารถรักษาและใช้สิทธิหน้าที่ความเป็นพลเมืองอย่างถูกต้องและเหมาะสม <p>เป็นพลเมืองดีของสังคม โดยผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษาที่สร้างประชาชนไทยให้มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง</p>
7. ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2574)	<p>วิสัยทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างระบบการศึกษาที่รองรับการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความท้าทาย ที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง <p>เป้าหมายการพัฒนาการศึกษา (Target)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง (Access) คนไทยทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างทั่วถึง 2. ความเท่าเทียม (Equity) สถานศึกษาทุกแห่งให้บริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม 3. คุณภาพ (Quality) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ 4. ประสิทธิภาพ (Efficiency) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย 5. ตบโจทย์การเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง <p>เป้าหมายสุดท้าย (Ends)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล ซึ่งถือเป็นกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะนิสัย/พฤติกรรมที่พึงประสงค์ 2) มุ่งองค์ความรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 3) มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21th Century Skills) 4) มีทักษะการดำรงชีวิต (Life Skill)

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	สรุปเนื้อหา
	<ol style="list-style-type: none"> 2. ประชากรทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา 3. สถานศึกษามีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล 4. ภาคการศึกษามีทุนและทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 5. ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ รวมทั้งเพิ่มผลิตภาพของทุนมนุษย์ (Productivity) ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ
<p>8. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)</p>	<p>วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขในสังคม”</p> <p>พันธกิจ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ/ประเภทสู่สากล 2. เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาของประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม 3. พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล <p>เป้าหมายหลัก (Extreme Goals)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต 2. กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ 3. คนไทยได้รับโอกาสในเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 4. มุ่งองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน 5. มีระบบบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน <p>ตัวชี้วัดตามเป้าหมายหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา ความเป็นพลเมืองและพลโลก

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	สรุปเนื้อหา
	<p>ยุทธศาสตร์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล 2. ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 3. ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของ การพัฒนาประเทศ 4. ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต 5. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา 6. ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
<p>9. ประกาศแถลงนโยบายของรัฐบาล</p>	<p>- นโยบายของพลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ กำหนดนโยบายการศึกษาไว้ 17 ข้อ ซึ่งจะเห็นความเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความเป็นพลเมืองโลก นอกจากนี้ยังพบว่านโยบายล่าสุดของนายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คนปัจจุบัน ก็ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนานคนไทยให้มีคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 เช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาของไทยจึงต้องกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้แก่คนไทย และมุ่งหวังที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม</p>

3.3 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

3.3.1 หลักสูตรระดับชาติ

ขณะนี้ประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรไทยเนื่องจากหลักสูตรการศึกษาจะมีส่วนสะท้อนสภาพจุดเน้นสำคัญที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนและเยาวชนซึ่งหากหลักสูตรใดมีจุดเน้นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกก็จะได้นำมาเสนอ โดยเริ่มวิเคราะห์จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2521-2551) รวมทั้งหลักสูตรโลกศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีหลักการสำคัญที่สะท้อนให้กรอบของการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีโดยระบุไว้ชัดเจนในหลักการข้อที่ 3 ของหลักสูตรที่ระบุว่า “ เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้” (ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, 2535: 1)

นอกจากนี้ยังปรากฏจุดหมายของหลักสูตรที่สะท้อนการพัฒนาพลเมืองให้กับนักเรียน ดังนี้ (ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, 2535: 1) การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขโดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้
2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว
4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่ความรู้อยู่เสมอ
7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
8. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชนตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบๆ บ้าน

นอกจากนี้รายวิชาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง คือ รายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สพข.) มีจุดประสงค์รายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพ ปัญหา กระบวนการแก้ปัญหาและสามารถนำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ดังนี้ (ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, 2535: 25)

1. มีความเข้าใจ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. เข้าใจหลักของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ปฏิบัติในขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพ
3. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติ เทิดทูน สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ปรับปรุง 2533) มีจุดเน้นในการพัฒนา นักเรียนให้เป็นพลเมืองดีของไทย โดยเน้นให้คุณลักษณะของพลเมืองดีและการสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว บ้าน และชุมชน และความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย อาจกล่าวได้ว่ายังไม่ได้แสดงจุดเน้นในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองโลกโดยตรง แต่เป็นการพัฒนาทางอ้อม

2) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มีการระบุจุดหมายของหลักสูตร ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองไว้ ดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2525: 2)

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง
2. เพื่อให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงานทั้งในส่วนตน หมู่คณะ มานะ พากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
4. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมาย และกติกาสังคม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนส่งเสริมสร้างความเสมอภาคความเป็นธรรมในสังคม
5. เพื่อให้รู้สิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี และเสียสละส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการ และเหตุผล
6. เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตส่วนตนและครอบครัว รวมทั้งการฝึกงานและการศึกษาเพิ่มเติม
7. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักส่งเสริมการสาธารณสุขชุมชน
8. เพื่อให้รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย

9. เพื่อปลูกฝังให้มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้มีความรู้และเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ร่วมกันธำรงรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงประเทศชาติ

10. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของมนุษยชาติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

รายวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ที่เกี่ยวกับการพัฒนาพลเมืองโดยตรง คือ รายวิชาสังคมศึกษา โดยมีการระบุแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองไว้ชัดเจนในจุดประสงค์ของรายวิชา ดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2525: 72)

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. เพื่อให้มีความรักชาติ มีความสามัคคีในชาติ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซาบซึ้งในผลงานอันดีเด่นของคนไทย รู้จักธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช และรู้จักรักแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่ดั่งงามของชาติ

3. เพื่อเสริมสร้างให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย

4. เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์ และปัญหาในด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ

5. เพื่อสร้างสรรค์บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศและในประชาคมของโลก

6. เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตน ตลอดจนเห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

แม้ว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 จะไม่ได้ระบุแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองไว้ในหลักการของหลักสูตร แต่มีการระบุแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองเอาไว้อย่างชัดเจนในจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยเน้นไปที่การพัฒนาพลเมืองในบริบทระดับท้องถิ่น ชุมชน ชาติ และขยายไปยังระดับมนุษยชาติ นอกจากนี้ในจุดประสงค์ของรายวิชาสังคมศึกษายังระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นรายวิชาที่เสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศและในประชาคมของโลก แสดงให้เห็นการเริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะให้นักเรียนไทยเกิดคุณลักษณะของพลเมืองโลกอย่างชัดเจน

3) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีหลักการของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองโดยระบุไว้ในข้อ 3 ความว่า “เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ” (ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, 2535: 1) นอกจากนี้ยังระบุจุดหมายของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองไว้ว่า มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะ

เพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองที่มุ่งปลูกฝังจากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญและทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ
2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่างๆ
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
6. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน

ในส่วนของการพัฒนาความเป็นพลเมืองนั้นมีรายวิชาสังคมศึกษาที่ระบุแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองไว้ชัดเจนในจุดประสงค์ของรายวิชาสังคมศึกษา ดังนี้ (ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ, 2535: 47)

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม พัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย และหลักธรรมของศาสนา
2. เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้
3. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรมไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย หลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันกับท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ส่วนในหลักการของหลักสูตรเป็นเรื่องการสนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ และมีจุดหมายของหลักสูตรที่มุ่งเน้นถึงการสร้างพลเมืองดีในบริบทระดับชุมชนและระดับชาติ เช่นเดียวกับจุดประสงค์ในรายวิชาสังคมศึกษาที่เน้นการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งเป็นระบอบการปกครองของชาติไทย โดยไม่ได้กล่าวถึงการพัฒนาพลเมืองในระดับโลกเหมือนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ฉบับเดิม

4) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

หลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 มีการกล่าวถึงการพัฒนาพลเมืองไว้ 5 ข้อโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบทบาทของพลเมืองในระดับท้องถิ่น ชุมชน และระดับประเทศ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523: 8)

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนใฝ่ใจแสวงหา ความรู้ ความจริง เพื่อให้เกิดความองอาจทางสติปัญญา ความสำนึกและความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และงานสร้างสรรค์ของมนุษย์
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม ทั้งนี้ให้เน้นการประพฤติ ปฏิบัติที่เป็นสำคัญ
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจสังคม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเลือกเฟ้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
5. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมมือกันใช้ความรู้ ความสามารถเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคม

จุดประสงค์หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองไว้หลายข้อโดยมีรายละเอียด ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523: 7)

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
2. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาอาชีพเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ รู้ช่องทางในการประกอบสัมมาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ
3. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิ เสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมายจริยธรรมและศาสนา
5. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
6. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติรู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

ในหลักสูตรนี้มีการระบุแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองไว้ชัดเจนในจุดประสงค์ของรายวิชาสังคมศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523: 137)

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม มีความกล้าทางจริยธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความอดทน รู้จักประหยัดมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
2. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทำงานที่สุจริต และสามารถทำงานเป็นหมู่คณะ
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
5. เพื่อให้รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่และรู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา
6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

จะเห็นว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ให้ความสำคัญของการพัฒนาพลเมืองมากกว่าหลักสูตรในระดับอื่นๆ โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาพลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และขยายไปถึงการพัฒนาพลเมืองโลกเห็นได้จากจุดหมายของหลักสูตรและจุดประสงค์ของรายวิชาสังคมศึกษาที่ระบุถึงการสร้างความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติและการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีซึ่งเป็นหลักสากล

5) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กล่าวถึงการพัฒนาพลเมืองในบริบทของท้องถิ่นและประเทศชาติ โดยระบุไว้ในหลักการของหลักสูตร ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2533: 1)

1. เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อ
2. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่น และประเทศชาติ

จุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ปัญญา มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม คุณลักษณะที่หลักสูตรต้องการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2533: 1)

1. สามารถเป็นผู้นำ และเป็นผู้ให้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
2. สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน
3. มีความภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน
5. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ
6. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากรศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศ

รายวิชาสังคมศึกษาเป็นรายวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีการระบุแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองไว้ชัดเจนในจุดประสงค์ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2533: 61)

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต โครงสร้างและรูปแบบการอยู่ร่วมกันในสังคม กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจและการปกครอง และศาสนากับการดำรงชีวิต
2. เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาของสังคม สามารถแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยใช้เหตุผล กระบวนการกลุ่มและวิธีการที่หลากหลาย
3. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยึดมั่นวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยหลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันกับท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทยและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งมั่นในการทำประโยชน์ให้กับสังคม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เน้นการพัฒนาพลเมืองในบริบทระดับท้องถิ่น ชุมชนและประเทศชาติ เน้นความภูมิใจในชาติและเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยมีการกล่าวถึงการพัฒนาพลเมืองระดับโลกไว้ในจุดหมายของหลักสูตรโดยหลักสูตรมีจุดหมายให้นักเรียนเข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก แต่ยังไม่ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองโลกอย่างชัดเจน

6) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีความแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาของไทยฉบับอื่นๆ เพราะมีการกำหนดรายวิชาเป็นกลุ่มวิชาจากเดิมที่เป็นรายวิชา วิชาที่ค้นของหลักสูตรเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของ

ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและพลโลก โดยได้กำหนดเฉพาะสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้กว้างๆ แต่ไม่มีการกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเพิ่มรายละเอียดได้ตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและบริบทของชุมชน (คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2546: 1)

การพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองในหลักสูตรนี้ทำผ่านรายวิชาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปีการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระนี้เป็นกลุ่มสาระที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม และช่วยพัฒนาทักษะและกระบวนการต่างๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี (กรมวิชาการ, 2545: 3-4)

วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง มีรายละเอียดดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 7)

1. เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษาพร้อมที่จะเป็นผู้นำ เป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ โดย

- นำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อการตัดสินใจในการพลเมืองดี
- นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเราสร้างความเข้าใจในกระบวนการก่อนให้เกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม
- นำความรู้เรื่องการเมืองการปกครองมาตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติของตน

2. ได้บูรณาการสรรพความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติ การเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูลความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

เป้าหมายหรือความคาดหวังของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความรู้ ทักษะและกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองมีดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 10-11)

1. ความรู้ เป้าหมายของความรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีเป้าหมายเพื่อสร้างจิตสำนึกของการเป็นคนดีของสังคม เป็นประชาชนที่มีการศึกษา เข้าใจปัญหาสังคม เชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินชีวิตของผู้เรียนและของผู้อื่นได้ ส่งเสริมความเข้าใจโลก ปฏิสัมพันธ์ที่มนุษย์ที่ต่อกัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม

2. ทักษะและกระบวนการในส่วนที่เกี่ยวข้องการพัฒนาพลเมืองคือ ทักษะทางสังคม ได้แก่ การร่วมมือและการมีส่วนร่วมในสังคม การดูแลรักษา การเอาใจใส่ให้บริการ การมีส่วนร่วมในสังคม ทักษะและกระบวนการกลุ่ม พัฒนาความเป็นผู้นำผู้ตามในการทำงานกลุ่ม เห็นคุณค่า เคารพตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความคล้ายคลึงและความแตกต่างของตนเองและของผู้อื่น เคารพในทรัพย์สินและสิทธิของผู้อื่น เคารพในกฎ กติกาของกฎหมายและเคารพในความเป็นมนุษย์ชาติ และสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย

3. คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเจตคติ จริยธรรม และค่านิยม โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้และทักษะต่างๆ อย่างหลากหลาย ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นธรรม

จุดเน้นของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ปรากฏอยู่ในข้อ 2 ความว่า “ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ได้งามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก (กรมวิชาการ, 2545: 13)

การจัดประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดการจัดประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น โดยมีการกำหนดประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3) มีการกำหนดประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 13)

1. ได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง
2. ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียนและได้ฝึกการตัดสินใจ
3. ได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนในลักษณะการบูรณาการ ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้ข้อคิดเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้น และหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) มีการกำหนดประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 14)

1. ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวัด ภาคและประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมือง การปกครอง และสภาพเศรษฐกิจ โดยเน้นความเป็นประเทศไทย
2. ได้ศึกษาและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น
3. ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ช่วงชั้นที่ 3 (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) มีการกำหนดประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 14)

1. ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
2. ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ได้แก่ เอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์

ช่วงชั้นที่ 4 (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) มีการกำหนดประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 14)

1. ได้เรียนรู้และศึกษาความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
2. ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนาตนเองเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในขั้นสูงตามความประสงค์ได้

นอกจากนั้นหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ยังได้กำหนดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญ สิทธิมนุษยชน วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้พื้นฐานด้านการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองไว้ชัดเจนใน สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม “มาตรฐานที่ ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และมีหัวข้อสำคัญเป็นกรอบความคิดในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ดังนี้ (1) พลเมืองดี (2) กฎ ระเบียบ กฎหมาย (3) ประเพณีวัฒนธรรม (4) การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข และ (5) การเมืองการปกครอง (คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2546: 2-3)

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลเมืองทั้งในบริบทระดับชุมชน สังคม ชาติ ขยายไปจนถึงระดับโลก โดยมีการระบุไว้ในวิสัยทัศน์ของหลักสูตรชัดเจนว่าต้องการพัฒนาให้นักเรียนทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาเป็นพลเมืองที่ดีของไทยและเป็นพลเมืองที่ดีของโลก นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีไว้ในองค์ประกอบหลายส่วนทั้งวิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดเน้น และคุณภาพผู้เรียนโดยมอบหมายให้ใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระหลักในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองโดยถือเป็นประเด็นสำคัญจึงได้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ ส 2.2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคมขึ้น เพื่อสอนเนื้อหาในเรื่องของหน้าที่พลเมืองโดยตรง

7) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 แต่ยังคงวิสัยทัศน์ของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองดีโดยระบุไว้ชัดเจนว่า “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนา

ผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และยังระบุไว้ในหลักการของหลักสูตรข้อที่ 1 ว่า “เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล” รวมทั้งจุดหมายของหลักสูตรในข้อ 4 ความว่า “มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 6)

รายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 โดยระบุไว้ในตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ความสำคัญของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมว่า “...ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 3)

สิ่งที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต โดยมีเนื้อหาสาระระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ในสังคมไทยและสังคมโลก โดยในสาระที่ 2 นี้ แบ่งออกเป็น 2 มาตรฐาน ได้แก่ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 3-4)

- มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

- มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองทั้งในระดับชาติและระดับโลก รายงานวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมยังเป็นรายวิชาในกลุ่มสาระที่มีใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 แต่มีส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นมา คือ มีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียน 8 ประการ เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

8) หลักสูตรโลกศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล

หลักสูตรสากลเป็นหลักสูตรที่ใช้อย่างเต็มรูปแบบในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2555 (ปัจจุบันยังมีหลักสูตรมาตรฐานสากลอยู่ แต่ไม่ได้มีสาระเพิ่มเติมครบทั้ง 6 กลุ่มสาระ) มีสาระเพิ่มเติมความเป็นสากลเป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกที่ใช้สำหรับโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard Schools) เข้ามาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มี 3 ส่วนด้วยกัน คือวิชาพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ สาระเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สาระเพิ่มเติมความเป็นสากลมี 6 กลุ่มสาระด้วยกันประกอบไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 11) ดังนี้

1. ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge)
2. การเขียนความเรียงขั้นสูง (Extended-Essey)
3. กิจกรรมโครงการสาธารณประโยชน์ที่เกิดจากการคิดสร้างสรรค์สู่การปฏิบัติของผู้เรียนที่เรียกชื่อว่า CAS (Creativity, Actions, Service)
4. โลกศึกษา (Global Education)
5. ภาษาอังกฤษ
6. ภาษาต่างประเทศที่ 2

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน โลกศึกษา (Global Education) ของโรงเรียนมาตรฐานสากลนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 24-26) ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน โลกศึกษาไว้ว่า เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองโลก 10 ประการ ดังนี้

1. แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
2. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์
3. มีการแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
4. มีความสามารถสร้างและสรุปองค์ความรู้ได้อย่างเป็นระบบ
5. มีการเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น
6. มีค่านิยมพื้นฐานและคุณธรรมจริยธรรม
7. สามารถสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาและเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
8. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
9. มีความสามารถในการคิดตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
10. เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองนั้น เป็นไปตามนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองเป็นนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557 ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความปรองดองสมานฉันท์ เพื่อสันติสุขในสังคมไทย

และกำหนดค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ประกอบกับ แนวทางการจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองเป็นแนวทางการจัดการรู้อัจฉริยะเพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสังคมไทยในอนาคต คือ แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เช่น การส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะการรู้เท่าทัน ทักษะชีวิต (Life Skills) การบูรณาการในลักษณะสหวิทยาการ รวมทั้งมีการเน้นวิชาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Civic Education) ดังนี้ (สำนักงานและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557: 1)

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน
 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
 3. กตัญญูพ่อแม่ ผู้ปกครอง อาจารย์
 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม
 5. รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม
 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงนี้ต่อ ผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
 7. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
 8. มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ใฝ่เรียนรู้จักเคารพผู้ใหญ่
 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี
 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง
- จุดเน้นและขอบข่ายของรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีจุดเน้นทั้งหมด 5 จุดเน้น ได้แก่ (สำนักงานและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557: 5)

จุดเน้นที่ 1 ความเป็นไทย

1. ลักษณะที่ดีของคนไทย (มารยาทไทย กตัญญูกตเวที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ)
2. ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย (การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา ประเพณี)

จุดเน้นที่ 2 รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

การเห็นคุณค่าและการแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

จุดเน้นที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1. การดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข

จุดเน้นที่ 4 ความปรองดอง สมานฉันท์

1. การอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลาย
2. การจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี

จุดเน้นที่ 5 ความมีวินัยในตนเอง

ชื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่
เกิดจากการกระทำของตนเอง

แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เป็นการออกแบบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมซึ่งมีพื้นฐานมาจากสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาพลเมืองตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความเป็นพลเมืองทั้งในบริบทของไทยและบริบทโลก

จึงพอจะสรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาของไทยตั้งแต่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2521-2557) ทั้งหมด 9 หลักสูตรมีการกล่าวถึงการพัฒนาพลเมืองทั้งหมดโดยเน้นการพัฒนาพลเมืองในระดับประเทศ ส่วนการพัฒนาพลเมืองโลกปรากฏอยู่ในหลักสูตรบางหลักสูตร

3.3.2 หลักสูตรสถานศึกษา

จากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 27 ระบุว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และในวรรคที่สองของมาตรานี้ระบุว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ นั้น หลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของบุคคลภายในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนที่มีการวางแผนและออกแบบหลักสูตร ที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกด้านของสถานศึกษา การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจึงเป็นเป้าหมายของคุณภาพการศึกษา อันเป็นแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิสังคม คือ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเป็นมวลประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อันหมายถึง การแสดงลักษณะเฉพาะที่เด่นของผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร เป็นลักษณะที่จะต้องบ่มเพาะผู้เรียน เช่น การคิด การใฝ่รู้ การตรงต่อเวลา ความมีวินัย จิตสาธารณะ ซึ่งจะถูkb่มเพาะหลอมรวมเป็นบุคลิกภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล ผ่านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นเป้าประสงค์หลักของหลักสูตรสถานศึกษา

ลักษณะของหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) จุดหมาย 5) โครงสร้าง 6) คำอธิบายรายวิชา (เฉพาะที่ผู้สอนรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้) 7) หน่วยการเรียนรู้ (ที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปสอนจริงรวมทั้งเครื่องมือการวัดและประเมินผลแต่ละหน่วย) 8) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

สำหรับหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษานั้น หมายถึง ความรู้ที่ครบวงจรในเรื่องหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการจำแนกสาระการเรียนรู้ออกเป็นเรื่องการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนด และตรงกับความต้องการความสนใจหรือปัญหาที่ผู้เรียนต้องการทราบ โดยผู้สอนเป็นผู้เื้อ้อำนวยการเรียนรู้ โดยบูรณาการการคิดกับกระบวนการเรียนรู้แต่ละขั้น ขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้สอน กระตุ้นความสนใจ การสำรวจตรวจสอบ การอธิบาย การขยายความรู้และการประเมิน เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างผู้เรียนกับหลักสูตร และผู้เรียนได้ทราบขอบเขตของสาระ ที่จะเรียนล่วงหน้าและเตรียมตัววางแผนหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) สาระ ระดับชั้น ภาคเรียนที่ หน่วยเรื่อง เวลา 2) ผลการเรียนรู้ 3) ความคิดรวบยอดหลัก 4) หัวข้อของสาระ 5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ 6) จุดประสงค์การเรียนรู้ 7) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 8) สื่อการเรียนรู้ 9) การประเมินผลประกอบด้วยวิธีการและเครื่องมือวัด 10) บันทึกหลังการสอน ประโยชน์ของการบันทึกหลังการสอนจะทำให้ผู้สอนมีสารสนเทศนำไปพัฒนาผู้เรียนหรือปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการทำวิจัย ในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการทำงานของผู้สอน สิ่งสำคัญอย่างยิ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่จะแสดงความสำเร็จผลของตัวหลักสูตร และการใช้หลักสูตร คือ ความเชื่อมโยงระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับมาตรฐานสาระการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมสาระการเรียนรู้ ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้รายปี คำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ที่จะสะท้อนให้เห็นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากจุดเน้นของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 27 ที่คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และสถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และจัดให้มีการประเมินผลหลักสูตรเพื่อการปรับปรุงให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยมีกระบวนการประเมินในหลากหลายมิติ เช่น 1. การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2. การประเมินเนื้อหาสาระของหลักสูตร 3. การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร 4. การประเมินคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการประเมินที่มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กรในแต่ละสถานศึกษา ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรจะทำให้สถานศึกษามีข้อมูลและสารสนเทศประกอบการตัดสินใจทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สอน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา ที่จะดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

จากการให้อิสระแก่สถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จึงเป็นเสมือนการเปิดโอกาสให้สถานศึกษาต่างๆ สามารถนำแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก โดยเฉพาะอย่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่สามารถระบุเจาะจงให้ครอบคลุมความเป็นพลเมืองไว้ โดยสถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้เน้นหรือให้ปรากฏเนื้อหาสาระที่เป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกไว้ได้ มากน้อยตามความต้องการ ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะมีและมีมากหรือน้อยในหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้พัฒนาหลักสูตรนั่นเอง ในทางปฏิบัตินั้น สถานศึกษาย่อมต้องพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปในทางเดียวกัน จึงพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ มีการระบุถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก และวิธีการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองโลก จากการศึกษาพบว่าหลักสูตรสถานศึกษามีการระบุ เรื่อง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก วิธีการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมพิเศษ โครงการและวิธีดำเนินงานให้ได้เป็นรูปธรรมและชัดเจนกว่าที่พบใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2550)

3.3.3 ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของโรงเรียนแห่งหนึ่ง

วิสัยทัศน์หลักสูตร

มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ทางพหุปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ อันเกิดจากกระบวนการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน มีความรอบรู้การใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาสากลในการสื่อสารในประชาคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล้าคิด กล้าแสดงออก และนำเสนออย่างสร้างสรรค์ ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำนุบำรุงวัฒนธรรมและศิลปะอย่างรู้คุณค่า และมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมก้าวสู่ความเป็นผู้นำทางความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและมีทักษะชีวิตในสังคมไทยและสังคมอาเซียน

พันธกิจของหลักสูตร

- หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาของโรงเรียน... มีหลักการในการจัดหลักสูตร ดังนี้
1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มี ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล
 2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
 3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
 4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
 5. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ
 6. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มุ่งเน้นการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้กับชีวิตจริงของผู้เรียน
 7. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

จุดหมายของหลักสูตร

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาของโรงเรียน... มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีทักษะทางวิทยาศาสตร์ ก้าวทันเทคโนโลยี สามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร มีคุณธรรมและร่วมสร้างสรรค์สังคม เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต
2. มีความรู้ ความสามารถใช้ภาษาไทยและภาษาสากลในการสื่อสาร มีความเป็นผู้นำทางความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และพึงทักษะการคิดแก้ไขปัญหาอธิบายมีเหตุผล
3. มีทักษะในการดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ และสันติสุข
4. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
5. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและประชาคมอาเซียน ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม ยอมรับความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
7. มีจิตสำนึกในการเป็นผู้นำการพัฒนาและร่วมแก้ปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน
8. มีทักษะในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม
9. มีความกล้าหาญในการทำความดีเพื่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศอย่างสร้างสรรค์

สมรรถนะ

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาของโรงเรียน... ได้กำหนดสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสมรรถนะที่สำคัญที่ต้องเกิดกับผู้เรียนมี ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มี ประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ดังนี้ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะ 9. มีความกตัญญูกตเวที และ 10. มีความกล้าในการทำความคิด

มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ 1. ภาษาไทย 2. คณิตศาสตร์ 3. วิทยาศาสตร์ 4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5. สุขศึกษาและพลศึกษา 6. ศิลปะ 7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8. ภาษาต่างประเทศ

ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนแห่งหนึ่ง

วิสัยทัศน์

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียน... มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน...มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน... มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน...มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน...มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย และ 8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ 1. ภาษาไทย 2. คณิตศาสตร์ 3. วิทยาศาสตร์ 4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5. สุขศึกษาและพลศึกษา 6. ศิลปะ 7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบเพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอะไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือ ในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยนั้น สืบเนื่องมาจากการใช้หลักสูตร ซึ่งหลักสูตรการศึกษาจะบรรลุผลตามหลักการ วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้จะต้องผ่านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญนั่นคือการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร การพัฒนาพลเมืองของประเทศไทยจึงจะต้องผ่านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้โดยนำเนื้อหาสาระในหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน เนื้อหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองในหลักสูตรรายวิชาสังคมศึกษาของไทยปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

เนื้อหาในตัวชี้วัดและมาตรฐานการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตัวชี้วัดและมาตรฐานการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาพลเมืองทั้งในส่วนของการพัฒนาพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ปรากฏในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาสำคัญได้ ดังนี้ (วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2555: 112)

1. อำนาจอธิปไตยและระบอบประชาธิปไตย
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: หลักการ เจตนารมณ์ และโครงสร้าง
3. หน้าที่พลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง
4. การบริหารราชการแผ่นดิน
5. การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม ชุมชน และชาติ
6. สิทธิเสรีภาพของพลเมืองและการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
7. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
8. หลักสิทธิมนุษยชน
9. การปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ชุมชน และชาติ
10. การปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมในทางการเมือง
11. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย
12. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ
13. ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศ
14. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย

เนื้อหาในหลักสูตรโลกศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล

หลักสูตรรายวิชาโลกศึกษา (Global Education) เป็นหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล หลักสูตรรายวิชาโลกศึกษาเป็นหลักสูตรที่ใช้อย่างเต็มรูปแบบในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2553- 2555 ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โลกเรียนรู้เกี่ยวกับความคิด (Concept) และเนื้อหาของทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับโลก เรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์และปรัชญา เช่น สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย เศรษฐศาสตร์ ความยุติธรรม ความเสมอภาค สันติภาพ การบริหารความขัดแย้ง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเหมือนและความแตกต่าง ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ศาสนาและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วย (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 23)

จากเนื้อหาในหลักสูตร ที่แสดงตัวชี้วัดและมาตรฐานการศึกษาข้างต้นนี้ สถานศึกษาจะต้องนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครอบคลุม โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554: 17-23) กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งแสดงถึงกิจกรรมการเรียนการสอนโดยหลักๆ ไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสถานศึกษา ถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัด “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง” เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศไทยให้เป็นพลเมือง โดยจะต้อง

ดำเนินการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบด้วยมาตรการต่างๆ ซึ่งในมาตรการเหล่านี้ปรากฏลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไว้ดังต่อไปนี้

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา

(1) เร่งให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทุกคนโดยเน้นการเป็นผู้สอนและการเป็นผู้ปฏิบัติ “ความเป็นพลเมือง” เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนแทนการสอนให้รู้ ให้จำแบบดั้งเดิม

(2) ปรับและทบทวนเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในวิชาหน้าที่พลเมืองที่เน้น “ความรู้” ในเรื่องรัฐธรรมนูญ และการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้เหลือเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน สำหรับเนื้อหาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ให้นำมาสอนเฉพาะมาตราสำคัญที่เป็นพื้นฐานนั้น

(3) พัฒนาระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง และความเป็นประชาธิปไตยให้กับผู้เรียนโดยจัดให้เหมาะสมกับระดับชั้นและช่วงวัยของนักเรียน เน้นกระบวนการกลุ่มและฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะที่เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง คือ การรับฟังผู้อื่น การเคารพผู้อื่นว่าเสมอกับตนเอง การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงปัญหาและเชื่อมโยงตนเองกับปัญหาสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น โดยแยกแยะ “ข้อเท็จจริง” ที่เป็นวัตถุวิสัย (Objective) กับ “ความคิดเห็น” ที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวม และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ผ่านการลงมือทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษา และผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมือง ซึ่งสามารถจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับชั้นและช่วงวัยของนักเรียนได้ ดังต่อไปนี้

- ชั้นอนุบาล: ฝึกฝนการเคารพกติกาแบบง่ายๆ ที่ปฏิบัติอยู่แล้วในห้องเรียนอนุบาล เช่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การแบ่งปันรอยยิ้ม ขอโทษ ให้อภัย รวมถึงไม่ใช้ความรุนแรงเมื่อเกิดความขัดใจ ความขัดแย้ง และเริ่มฝึกฝนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อนๆ ต่อห้องเรียนแบบง่ายๆ สนุกสนาน เพื่อสร้างต้นทุนการเป็นพลเมืองให้กับนักเรียนตัวน้อย โดยครูและผู้ปกครองต้องเป็นตัวอย่างที่สะท้อนทัศนคติวิธีคิด การแสดงออกทางพฤติกรรมและการพูดคุยกะจรจาเป็นหลัก หรือไม่เน้นการอบรมสั่งสอน แต่เน้นเรื่องวิถีชีวิตและการถ่ายทอดทางจิตวิญญาณ

- ชั้นประถมศึกษา: ฝึกฝนในเชิงต่อยอดจากระดับอนุบาล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรับผิดชอบต่อทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม การเคารพกติกา เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง ทั้งมิติที่เห็นด้วยตาและมิติความคิด เคารพหลักความเสมอภาค และการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้กำลัง และช่วงนี้เป็นช่วงที่ก้าวสู่การฝึกฝนนักเรียนให้เป็น “พลเมืองของโรงเรียน” ได้ดี โดยเฉพาะการฝึกให้นักเรียนมีความคิดเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสังคม รวมถึงการไม่สร้างภาระสร้างปัญหาให้โรงเรียนและสังคมขณะเดียวกันก็ให้เห็นมิติที่เป็นพลังด้วย

- ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น: ฝึกฝนให้เป็น “พลเมืองของโรงเรียน” ในระดับสูงขึ้นไป เป็นรูปธรรมขึ้น เช่น คิดถึงส่วนรวม มีจิตสาธารณะด้วยการให้ทำ “โครงการ” เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโรงเรียน ซึ่งเป็นปฏิบัติการที่เริ่มต้นจากตนเอง สำหรับเนื้อหาและกระบวนการที่ต้องต่อยอดต่อไป นั่นคือ

ฝึกฝนการเคารพกฎหมาย การใช้สิทธิเสรีภาพโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีประชาชน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28

- ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.): ให้ทำโครงการงานแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งนอกจากจะทำในโรงเรียนแล้วให้นักเรียนได้ออกมาสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยเริ่มจากชุมชนที่อยู่รอบๆ โรงเรียน โดยให้มีการลงมือทำและเชื่อมโยงกับกิจกรรมจิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ของโรงเรียน ให้ฝึกฝน “การปกครอง” ตามระบอบประชาธิปไตย โดยเชื่อมโยงสถานักเรียน และการเลือกตั้งสถานักเรียนกับการเรียน และทำให้ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตในโรงเรียน

- รูปแบบการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นการเรียนรู้แบบกลุ่ม (group learning) แบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (show and share) โดยอาศัยฐานการเรียนรู้บนสถานการณ์จริง บริบทจริง ในชุมชนในย่านที่อยู่อาศัยของนักเรียน ในท้องถิ่น ฯลฯ

(4) จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารสถานศึกษาและสร้างชีวิตและบรรยากาศในสถานศึกษาให้เป็นประชาธิปไตยหรือเป็นต้นแบบในการเป็น “พลเมือง” ที่สำคัญคือ การทำงานในเชิงแนวระนาบโดยรับฟังความคิดเห็นของครูและผู้ใต้บังคับบัญชา เคารพครูและผู้ใต้บังคับบัญชาในฐานะเพื่อร่วมงาน ไม่เน้นสั่งการแบบอำนาจนิยมแนวดิ่ง แต่ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งระดับบุคลากร และระดับนักเรียน

(5) ให้สถานศึกษาดูรับการสาระความเป็นพลเมืองในส่วนที่หลักสูตรกำหนด ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตเน้นปฏิบัติการทั้งในนอกโรงเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเวลาเรียน นอกเหนือจากกิจกรรมลูกเสือและเนตรนารี ที่ต้องให้ความสำคัญในการนำไปสู่การสร้างความเป็นพลเมืองอย่างจริงจัง รวมทั้งต้องบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ และเรื่องอื่น ๆ ในโรงเรียน เป้าหมาย คือ ทำให้ “ประชาธิปไตย” และ “ความเป็นพลเมือง” เป็นเรื่อง “วิถีชีวิต” เป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนที่สอดแทรกในทุกกิจกรรมตั้งแต่เช้าแถวเคารพธงชาติ ในโรงอาหารในสนามกีฬา ฯลฯ โดยที่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจของความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน

(6) ให้ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา เป็นแกนนำในการเป็นตัวอย่างความเป็นพลเมืองและประสานการดำเนินงาน ติดตามประเมินผล “ความเป็นพลเมือง” ของนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในเขตการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้จากโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนการประเมินผลให้วัดที่การเปลี่ยนแปลงทางความคิด และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหลังจากโรงเรียนมีนักเรียนที่มีความเป็นพลเมืองมากขึ้น

(7) จัดให้มี “คู่มือการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในเชิงกระบวนการ” รวมถึงสื่อประกอบกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่หลากหลาย เพื่อให้การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองปรากฏผลในชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม

(8) ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบติดตามประเมินผล เพื่อคัดเลือกกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) และดำเนินการหาโรงเรียนตัวอย่างที่มีปฏิบัติการดีที่สุดในด้านเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมือง เพื่อเผยแพร่และขยายผลต่อไป

จะเห็นว่าจากยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชนนี้ สถานศึกษาต่างๆ ได้นำเนื้อหาสาระและกระบวนการต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้เกิดขึ้นด้วย โดยถือว่าเมื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนปัจจุบันได้เพิ่มขึ้นครอบคลุมความเป็นพลเมืองโลก กิจกรรมการเรียนการสอนจึงเพิ่มเนื้อหาสาระและกระบวนการดำเนินการให้ครอบคลุมให้เกิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกไปในทางเดียวกัน

3.5 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียน

ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโลกศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศไทย คือ การที่พลเมืองหรือผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะพลเมืองโลก ดังนี้

3.5.1 การเป็นพลโลก (Global Citizenship)

เสาะแสวงหาความรู้ ทักษะ สร้างความรู้ความเข้าใจแนวคิดและความจำเป็นของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร และแนวคิดที่แตกต่าง ซึ่งส่งผ่านสื่อและแหล่งข้อมูลต่างๆ แสดงความรับผิดชอบที่มีผลกระทบต่อสิ่งต่างๆ ของโลก ตระหนักถึงความสำคัญของบริบทโลกในระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลกเข้าใจบทบาทของภาษา ขนบธรรมเนียม สถานที่ ศิลปะศาสนา ของตนเองและผู้อื่นในโลก

3.5.2 การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution)

มีความรู้และความเข้าใจธรรมชาติของความขัดแย้งตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ปัญหาและการส่งเสริมความกลมเกลียว มีความรู้เกี่ยวกับตัวอย่างความขัดแย้งต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ การเลือกวิธีแก้ไขปัญหาและผลกระทบตามมาตระหนักถึงความสำคัญของการให้อภัย ความเอื้ออาทร การเจรจาประนีประนอม ซึ่งนำไปสู่การยุติปัญหาโดยสันติวิธี

3.5.3 ความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice)

มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของความถูกต้องทางสังคมซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่งเสริมประชาชนให้เห็นคุณค่าความถูกต้องทางสังคมและเข้าใจความสำคัญซึ่งนำไปสู่ความเสมอภาค ความถูกต้องและความโปร่งใส

3.5.4 ค่านิยมและการตระหนักรับรู้สภาพการณ์ (Value and Perceptions)

เรียนรู้จักประเมินวิกฤตในระดับกระแสโลกและตระหนักถึงผลกระทบดังกล่าวต่อประชาชนในด้านเจตคติ การเห็นคุณค่าและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน

3.5.5 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

มีความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นในการรักษาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่ออนุชนรุ่นหลัง ตระหนักในประโยชน์และคุณค่าของแหล่งธรรมชาติ นำความรู้ที่มาใช้ในการหมุนเวียนซ่อมแซม ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้มาใหม่อีกครั้งรวมทั้งรู้จักการใช้วัสดุที่มีกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

3.5.6 สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รวมถึงสนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญและให้คุณค่าของสิทธิมนุษยชนในทุกระดับ เข้าใจในสิทธิและความรับผิดชอบทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับโลกตระหนักและเข้าใจในการปฏิบัติที่แตกต่างกันด้านสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่สิทธิมนุษยชนใช้เป็นกรอบหลักสำหรับการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน

3.5.7 การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence)

รู้จักการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมซึ่งมีผลต่อความสัมพันธ์ระดับโลก เข้าใจผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์และทางเลือกที่แตกต่างกันในแต่ละระดับทั้งระดับบุคคลจนถึงระดับโลก ตระหนักถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงของชีวิตของผู้คนทุกระดับในสังคม มีความรู้ความเข้าใจสังคมโลกและหน้าที่ของพลเมืองในสังคมโลก เข้าใจถึงผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบที่เกิดขึ้นจากมติขององค์การสหประชาชาติที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนทั่วโลก

3.5.8 ความหลากหลาย (Diversity)

มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการยอมรับความแตกต่างและความสัมพันธ์ของมนุษยชาติในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม วิธีการจัดการของแต่ละสังคม รวมทั้งความหลากหลายของเผ่าพันธุ์มนุษย์และสิ่งแวดล้อมบนโลก

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงคุณลักษณะความเป็นเมืองโลกไว้แล้ว ดังที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนนั้น ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาต่างๆ ของไทย โดยขอเสนอการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกในหลักสูตรของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2521 จนถึงปี 2557 ไว้ดังตารางที่ 5.2 ดังนี้

ตารางที่ 5.2 การวิเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองไทยและพลเมืองโลกในหลักสูตรการศึกษาของไทย (พ.ศ.2521-2557)

หลักสูตร	การระบุความสำคัญของการพัฒนาพลเมืองไว้ในหลักสูตร					
	พลเมืองไทย			พลเมืองโลก		
	วิสัยทัศน์/ หลักการ	จุดหมาย	จุดมุ่งหมาย ของรายวิชา สังคมศึกษา	วิสัยทัศน์/ หลักการ	จุดหมาย	จุดมุ่งหมาย ของรายวิชา สังคมศึกษา
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521	/	/	/*	-	-	-
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521	-	/	/	-	/	/
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	/	/	/	-	-	-
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524	/	/	/	-	/	/
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	/	/	/	-	-	-
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	/	/	/	/	/	/
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551	/	/	/	/	/	/
หลักสูตรโลกศึกษาในโรงเรียน มาตรฐานสากล (พ.ศ. 2553)	-	-	-	/	/	/
แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชา เพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง (พ.ศ. 2557)	/	/	/	-	-	-

*รายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพลเมืองของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คือ รายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

หลักสูตรโลกศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล (พ.ศ. 2553) เป็นหลักสูตรของไทยที่เน้นการพัฒนาพลเมืองโลกโดยตรง แต่เป็นหลักสูตรที่ใช้จำกัดเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น ส่วนหลักสูตรที่ปรากฏแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองโลกมีทั้งหมด 4 หลักสูตร ส่วนการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองไทยมีปรากฏอยู่ทุกหลักสูตร หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 มีการกล่าวถึงการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองโลกไว้โดยใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ การพัฒนานักเรียนในระดับ “มนุษยชาติ” หลักสูตรการศึกษาไทยช่วง 15 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542-2557) เป็นหลักสูตรที่ออกแบบขึ้นบนพื้นฐานของพระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นการยกระดับการศึกษาของไทยให้เป็นสากลมากขึ้นจึงมีการกล่าวถึงการพัฒนาพลเมืองโลกไว้ในหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ส่วนแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองนั้นจัดทำขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาพลเมืองดีของไทย แต่ยังคงอยู่ในกรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองนี้เป็นรายวิชาหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.6 การประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

จากแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง พ.ศ.2557 มีเนื้อสาระสำคัญในการพัฒนาพลเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557: 21-27) ซึ่งการประเมินผลการจัดการศึกษานั้น จะต้องประเมินตามจุดเน้น 5 จุดเน้น ดังนี้

จุดเน้นที่ 1 ความเป็นไทย มีเนื้อหาในการพัฒนาพลเมือง ดังนี้

1.1 ลักษณะที่ดีของคนไทย

- มารยาทไทย (การแสดงความเคารพ การรับประทานอาหาร การทักทาย การพูดจา การมีมารยาทที่สุภาพอ่อนน้อม การต้อนรับผู้มาเยือน การปฏิบัติตนตามกาลเทศะ การกล่าวต้อนรับ การแนะนำตนเอง การแนะนำสถานที่ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ)

- ความกตัญญูกตเวที
- การประหยัด
- การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม

1.2 ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย

- ความสำคัญของภาษาไทย
- การแต่งกายด้วยผ้าไทย
- ภูมิปัญญาและขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น

จุดเน้นที่ 2 รักษาตียึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

- กิจกรรมและวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- พระบรมราโชวาท
- หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- การใช้สินค้าไทย
- การดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ
- การรักษาสาธารณสมบัติ
- การปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี
- การปฏิบัติตามพระราชจริยวัตรและพระจริยวัตร
- การปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

จุดเน้นที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มีเนื้อหาในการพัฒนาพลเมือง ดังนี้

3.1 การดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย

- ข้อตกลง กติกา หน้าที่ในห้องเรียน โรงเรียน
- การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลง กติกา ด้วยหลักเหตุและผล และ

ยึดประโยชน์ส่วนร่วม

- พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม มีการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล ติดตามข่าวสารบ้านเมืองและประเมินข่าวสารทางการเมือง รู้เท่าทันสื่อ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นผู้นำและเป็นสมาชิกที่ดี รู้จักใช้สิทธิ หน้าที่ ใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ

3.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น

ประมุข

- บทบาทหน้าที่ของสมาชิกที่ดีของครอบครัว ห้องเรียน และโรงเรียน
- การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจต่อกิจกรรมของห้องเรียน และโรงเรียน
- การตรวจสอบข้อมูล
- การรู้ทันข่าวสารและการรู้ทันสื่อ
- การตรวจสอบการทำหน้าที่ของบุคคล
- การประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะ
- การมีส่วนร่วมและการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
- การคาดการณ์เหตุผลการล่วงหน้าบทบาทพื้นฐานของข้อมูล

จุดเน้น 4 ความปรองดอง สมานฉันท์ มีเนื้อหาในการพัฒนาพลเมือง ดังนี้

4.1 การอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลาย

- ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เพศ สุขภาพ ความพิการ ความสามารถ ถิ่นกำเนิด สถานะของบุคคล
- ความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่นและในประเทศไทย ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา และสิ่งแวดล้อม
- การอยู่ร่วมกันอย่างสันติและพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน
- ความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชีย และของโลก
- การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน

4.2 การจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี

- ความขัดแย้งในห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ และแนวทางแก้ไข ปัญหาโดยสันติวิธี ได้แก่ การเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง
- ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่อง การละเมิดสิทธิ ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- การสร้างเครือข่ายการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง

จุดเน้นที่ 5 ความมีวินัยในตนเอง มีเนื้อหาในการพัฒนาพลเมือง ดังนี้

- คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตัดใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

นอกจากการประเมินผลตามจุดเน้นดังกล่าวแล้ว ยังต้องประเมินผลตามเนื้อหาสาระและ การเรียน การสอนตามหลักสูตรโลกศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล (ใช้ตั้งแต่ พ.ศ.2553-2555) และ แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง มีเนื้อหาสาระที่เน้นการพัฒนาพลเมืองทั้งพลเมืองไทยและพลเมืองโลกปรากฏอยู่ในหลักสูตรอย่างครบถ้วนด้วย โดยวิธีการประเมินผลนั้นมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอน

บทที่ 6

ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับ บริบทของประเทศไทย

ในบทนี้เป็นข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทย 2. แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย และ 3. ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทย

ในการจัดทำแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของไทย โดยการวิจัยเอกสารเพื่อให้ได้คุณลักษณะพลเมืองโลกแต่ละด้าน ประกอบด้วย 1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) 2) การรู้/รู้เท่าทัน (Literacy) 3) ทักษะ (Skills) และ 4) ค่านิยมและทัศนคติ (Value and Attitudes) รวม 55 องค์ประกอบ หลังจากนั้นจึงนำข้อค้นพบมาสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของคนไทย ผู้ตอบจะให้ความเห็นเกี่ยวกับ ‘คุณลักษณะพลเมืองที่ควรมี’ และ ‘คุณลักษณะพลเมืองโลกที่คนไทยมี’ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) แบ่งเป็น 15 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.1) ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม (Equality and Social Justice)
- 1.2) สิทธิมนุษยชน (Human Rights)
- 1.3) สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ความรับผิดชอบ (Rights, Liberty and Responsibility) ของบุคคลในชุมชน ท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก
- 1.4) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multiculture)
- 1.5) โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน (Globalization and Interdependency)
- 1.6) ความเชื่อมโยงของโลก (Global Connectivity) ระหว่างท้องถิ่น ประเทศ และโลก
- 1.7) ความเป็นไปของโลก (Global Awareness)
- 1.8) ระเบียบวิธีพลของประเทศต่างๆ ที่มีต่อกัน (International Order)
- 1.9) การเปลี่ยนแปลงของโลก ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก (Global Trends and Issues)
- 1.10) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)
- 1.11) สันติภาพและความขัดแย้ง (Peace and Conflict)
- 1.12) ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ (International Understanding)
- 1.13) การรวมกลุ่มในระดับภูมิภาค เช่น ASEAN Community

1.14) กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม (Law and Legal Process)

1.15) ความเป็นไทย (Thainess) การวางตำแหน่ง (Positioning) ของประเทศไทยในบริบทสากล ทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก

2) การรู้เท่าทัน (Literacy) แบ่งเป็น 10 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1) การรู้เรื่องความเป็นพลเมือง (Civic Literacy)

2.2) การรู้เรื่องวัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรม (Cultural and Multicultural Literacy)

2.3) การรู้เท่าทันสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ (Environment and Ecological Literacy)

2.4) การรู้เท่าทันทางการเมือง (Political Literacy)

2.5) การรู้เรื่องกฎหมาย (Legal Literacy)

2.6) การรู้เรื่องเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Financial Literacy)

2.7) การรู้เรื่องสุขภาพ (Health Literacy)

2.8) การรู้เรื่องสุนทรียะและงานศิลป์ (Aesthetic (Arts) Literacy)

2.9) การรู้เรื่องศีลธรรมและจริยธรรม (Moral and Ethical Literacy)

2.10) การรู้เรื่องสารสนเทศ (Information Literacy)

3) ทักษะ (Skills) แบ่งเป็น 18 องค์ประกอบ ได้แก่

3.1) คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

3.2) รู้จักแก้ปัญหา (Problem Solving) และค้นคว้า (Inquiry Skill)

3.3) มีผลผลิต (Productive Mind) รู้ว่าโลกต้องการอะไร และตนสร้างอะไรให้กับโลกได้ คิดสิ่งใหม่ๆ แล้วนำความคิดเป็นรูปธรรม

3.4) คิดสร้างสรรค์ (Creative Mind) คิดสิ่งใหม่ๆ ให้กับตนเองและสังคมสร้างสรรค์และ มีนวัตกรรม (Creativity & Innovation)

3.5) มีความรับผิดชอบ (Responsible Mind) ต่อตนเองและต่อสังคม

3.6) ให้ความคิดเห็น นำเสนอจุดยืน ข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล (Justify one's own point of view)

3.7) มีความสามารถในการสื่อสาร (Communication Skill)

3.8) มีความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย (Multi-lingual Skill)

3.9) ร่วมกับผู้อื่นและแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ (Conflict Management)

3.10) มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Skill)

3.11) มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่าง (Flexibility and adaptability to changes and differences)

3.12) กล้าท้าทายกับความยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกัน (Challenging & Injustice and Inequality)

3.13) มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต (Life Skills)

3.14) มีทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Social and Intercultural Collaboration)

3.15) มีทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skill)

3.16) มีทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี (Information, Media & Technology Competency) วิเคราะห์ วิจารณ์ เลือกรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ

3.17) มีทักษะในการควบคุมอารมณ์หรือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient/ Emotional Intelligence)

3.18) มีทักษะในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย (Career Readiness and Competence)

4) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes) แบ่งเป็น 12 องค์ประกอบ ได้แก่

4.1) รู้อัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-identity and Values)

4.2) เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น (Empathy)

4.3) ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม (Belief in Social Justice and Equality)

4.4) เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง (Valuing and Respecting Diversities)

4.5) ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Concern for Environment and Sustainable Development)

4.6) มีจิตสำนึกสากล (Global Mindedness)

4.7) ปฏิบัติดีต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม (Respect others from other culture)

4.8) มีความอยากรู้ (Curiosity) หรือความตื่นตัวในการค้นคว้าข้อมูล รู้จักแสวงหาความรู้และค้นหาข้อมูลที่หลากหลาย

4.9) มีทัศนคติทางบวกต่อโลก (Positive Thinking/Attitudes) คิดว่าโลกนี้มีความดีความงาม และมนุษย์ทุกคนมีความดีความงาม

4.10) เชื่อว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ (Possibility to change the world)

4.11) มีความรู้สึกถึงการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติและโลก (Capable of Multiple Belongings)

4.12) มีจิตสาธารณะ (Public Mindedness)

แบบสอบถามนี้ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ โดยมีเกณฑ์ค่าระดับคะแนนแปลดังนี้

5 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ควรมี หรือที่คนไทยมี ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ควรมี หรือที่คนไทยมี ในระดับระดับมาก

3 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ควรมี หรือที่คนไทยมี ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ควรมี หรือที่คนไทยมี ในระดับน้อย

1 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ควรมี หรือที่คนไทยมี ในระดับน้อยที่สุด

0 หมายถึง ลักษณะที่พลเมืองโลกไม่ควรมี หรือที่คนไทยไม่ควรมี

ผลการสำรวจความเห็นดังแสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทย

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง	PNI	ลำดับ
1. ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge)				
1.1 ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม (Equality and Social Justice)	4.585	2.811	8.132	3
1.2 สิทธิมนุษยชน (Human Rights)	4.623	3.245	6.367	8
1.3 สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ความรับผิดชอบ (Rights, Liberty and Responsibility) ของบุคคล ในชุมชน ท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก	4.774	3.151	7.746	4
1.4 ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multiculture)	4.434	3.849	2.593	14
1.5 โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน (Globalization and Interdependency)	4.453	3.358	4.873	11
1.6 ความเชื่อมโยงของโลก (Global Connectivity) ระหว่างท้องถิ่น ประเทศ และโลก	4.491	3.151	6.016	9
1.7 ความเป็นไปของโลก (Global Awareness)	4.434	2.830	7.111	6
1.8 ระเบียบอิทธิพลของประเทศต่างๆ ที่มีต่อกัน (International Order)	3.736	3.151	2.185	15
1.9 การเปลี่ยนแปลงของโลก ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก (Global Trends and Issues)	4.151	3.226	3.838	12
1.10 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)	4.774	2.604	10.358	1
1.11 สันติภาพและความขัดแย้ง (Peace and Conflict)	4.491	2.792	7.625	5
1.12 ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ (International Understanding)	4.736	3.321	6.702	7
1.13 การรวมกลุ่มในระดับภูมิภาค เช่น ASEAN Community	4.472	3.170	5.822	10
1.14 กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม (Law and Legal Process)	4.585	2.528	9.429	2
1.15 ความเป็นไทย (Thainess) การวางตำแหน่ง (Positioning) ของประเทศไทยในบริบทสากล ทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก	4.094	3.170	3.785	13

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง	PNI	ลำดับ
2. การรู้เท่าทัน (Literacy)				
2.1 การรู้เรื่องความเป็นพลเมือง (Civic Literacy)	4.547	2.736	8.236	5
2.2 การรู้เรื่องวัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรม (Cultural and Multicultural Literacy)	4.528	3.170	6.152	8
2.3 การรู้เท่าทันสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ (Environment and Ecological Literacy)	4.717	2.698	9.523	2
2.4 การรู้เท่าทันทางการเมือง (Political Literacy)	4.453	2.453	8.906	3
2.5 การรู้เรื่องกฎหมาย (Legal Literacy)	4.623	2.491	9.856	1
2.6 การรู้เรื่องเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Financial Literacy)	4.509	2.642	8.423	4
2.7 การรู้เรื่องสุขภาพ (Health Literacy)	4.547	3.151	6.349	7
2.8 การรู้เรื่องสุนทรียะและงานศิลป์ (Aesthetic (Arts) Literacy)	4.245	2.849	5.927	10
2.9 การรู้เรื่องศีลธรรมและจริยธรรม (Moral and Ethical Literacy)	4.736	3.264	6.970	6
2.10 การรู้เรื่องสารสนเทศ (Information Literacy)	4.434	3.094	5.940	9
3. ทักษะ (Skills)				
3.1 คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)	4.698	2.774	9.042	7
3.2 รู้จักแก้ปัญหา (Problem Solving) และค้นคว้า (Inquiry Skill)	4.717	2.792	9.078	6
3.3 มีผลผลิต (Productive Mind) รู้ว่าโลกต้องการอะไร และตนสร้างอะไรให้กับโลกได้ คิดสิ่งใหม่ๆ แล้วนำความคิดเป็นรูปธรรม	4.547	2.642	8.665	9
3.4 คิดสร้างสรรค์ (Creative Mind) คิดสิ่งใหม่ๆ ให้กับตนเองและสังคม สร้างสรรค์และมีนวัตกรรม (Creativity & Innovation)	4.566	2.849	7.840	12
3.5 มีความรับผิดชอบ (Responsible Mind) ต่อตนเองและต่อสังคม	4.849	2.717	10.339	1
3.6 ให้ความคิดเห็น นำเสนอจุดยืน ข้อโต้แย้ง อย่างมีเหตุผล (Justify one's own point of view)	4.566	2.679	8.615	10

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง	PNI	ลำดับ
3.7 มีความสามารถในการสื่อสาร (Communication Skill)	4.660	3.019	7.650	14
3.8 มีความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่น นอกจากภาษาไทย (Multi-lingual Skill)	4.585	2.491	9.602	2
3.9 ร่วมกับผู้อื่นและแก้ปัญหาความขัดแย้ง อย่างมีประสิทธิภาพ (Conflict Management)	4.509	2.434	9.359	4
3.10 มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Skill)	4.736	2.830	9.025	8
3.11 มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงและความแตกต่าง (Flexibility and adaptability to changes and differences)	4.679	3.283	6.533	16
3.12 กล้าท้าทายกับความอยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกัน (Challenging Injustice and Inequality)	4.453	2.717	7.729	13
3.13 มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต (Life Skills)	4.792	3.132	7.957	11
3.14 มีทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Social and Intercultural Collaboration)	4.585	3.208	6.315	17
3.15 มีทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skill)	4.396	2.774	7.133	15
3.16 มีทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี (Information, Media & Technology Competency) วิเคราะห์ วิจัย เลือกรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ	4.642	2.604	9.458	3
3.17 มีทักษะในการควบคุมอารมณ์หรือความฉลาด ทางอารมณ์ (Emotional Quotient/ Emotional Intelligence)	4.679	2.679	9.358	5
3.18 มีทักษะในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย (Career Readiness and Competence)	4.453	3.038	6.301	18

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง	PNI	ลำดับ
4. ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)				
4.1 รู้อัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-identity and Values)	4.736	3.208	7.238	9
4.2 เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น (Empathy)	4.642	3.717	4.291	12
4.3 ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน ทางสังคม (Belief in Social Justice and Equality)	4.623	2.906	7.937	4
4.4 เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง (Valuing and Respecting Diversities)	4.736	2.811	9.114	2
4.5 ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนา อย่างยั่งยืน (Concern for Environment and Sustainable Development)	4.792	2.566	10.670	1
4.6 มีจิตสำนึกสากล (Global Mindedness)	4.660	3.000	7.738	6
4.7 ปฏิบัติดีต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม (Respect others from other culture)	4.679	3.642	4.856	11
4.8 มีความอยากรู้ (Curiosity) หรือความตื่นตัว ในการค้นคว้าข้อมูล รู้จักแสวงหาความรู้ และค้นหาข้อมูลที่หลากหลาย	4.566	2.868	7.754	5
4.9 มีทัศนคติทางบวกต่อโลก (Positive Thinking/Attitudes) คิดว่าโลกนี้มีความดีความงาม และมนุษย์ทุกคน มีความดีความงาม	4.528	3.170	6.152	10
4.10 เชื่อว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ (Possibility to change the world)	4.170	2.434	7.238	8
4.11 มีความรู้สึกถึงการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติและโลก (Capable of Multiple Belongings)	4.472	2.604	8.353	3
4.12 มีจิตสาธารณะ (Public Mindedness)	4.755	3.170	7.536	7

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทยสรุปได้ดังนี้

คุณลักษณะด้าน ‘ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge)’ เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI = 10.358) รองลงมาคือ ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (Law and Legal Process) (PNI = 9.429) และความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม (Equality and Social Justice) (PNI = 8.132) ตามลำดับ

คุณลักษณะด้าน ‘การรู้เท่าทัน (Literacy)’ เรื่อง การรู้เรื่องกฎหมาย (Legal Literacy) เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI = 9.856) รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ (Environment and Ecological Literacy) (PNI = 9.523) และการรู้เท่าทันทางการเมือง (Political Literacy) (PNI = 8.906) ตามลำดับ

คุณลักษณะด้าน ‘ทักษะ (Skills)’ เรื่อง การมีความรับผิดชอบ (Responsible Mind) ต่อตนเองและต่อสังคม เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI = 10.339) รองลงมาคือ มีความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย (Multi-lingual Skill) (PNI = 9.602) และมีทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี (Information, Media & Technology Competency) วิเคราะห์ วิวิจารณ์ เลือกรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ (PNI = 9.458) ตามลำดับ

คุณลักษณะด้าน ‘ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)’ เรื่อง การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Concern for Environment and Sustainable Development) เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI = 10.670) รองลงมาคือ เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง (Valuing and Respecting Diversities) (PNI = 9.114) และมีความรู้สึกถึงการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก (Capable of Multiple Belongings) (PNI = 8.353) ตามลำดับ

ทั้งนี้ จากการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลโลกของไทยในภาพรวมพบว่า คุณลักษณะด้านทักษะเป็นคุณลักษณะที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI = 9.170) รองลงมา คือ ด้านการรู้เท่าทัน (PNI = 8.488) และค่านิยมและทัศนคติ (PNI = 8.091) ตามลำดับ

รายละเอียดดังตารางที่ 6.2

ตารางที่ 6.2 ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทยในภาพรวม

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ยที่ควรมี	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง	PNI	ลำดับ
1. ความรู้และความเข้าใจ	4.783	3.146	7.829	4
2. การรู้เท่าทัน	4.815	3.052	8.488	2
3. ทักษะ	4.792	2.879	9.170	1
4. ค่านิยมและทัศนคติ	4.846	3.176	8.091	3

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

ในการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย นอกจากการศึกษาเอกสาร คณะผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นจากครู อาจารย์ และผู้บริหารในสถานศึกษาเพื่อให้เห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย โดยผู้ตอบจะให้ความเห็นเกี่ยวกับ ‘แนวทางที่ควรดำเนินการ’ และ ‘การดำเนินการในสภาพจริง’ ใน 5 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ 1) นโยบาย 2) หลักสูตรและเนื้อหาสาระ 3) การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ครูและบุคลากร แต่ละหัวข้อใหญ่ก็จะประกอบด้วยข้อย่อย ดังนี้

1) นโยบาย ประกอบด้วย 5 แนวทาง

- 1.1) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน
- 1.2) สถาบันการศึกษามีแผนงานรองรับนโยบาย
- 1.3) มีการกำหนดนิยามและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน
- 1.4) มีการกำหนดเป้าหมายของความเป็นพลเมืองโลกสำหรับคนไทยอย่างชัดเจน
- 1.5) รัฐบาลและศึกษามีนโยบายและแผนการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรโดยเฉพาะครูผู้สอน

2) หลักสูตรและเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 15 แนวทาง

- 2.1) มีเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับชั้น
- 2.2) มีรายวิชาพลเมืองโลกเป็นรายวิชาต่างหาก
- 2.3) บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มสาระต่างๆ
- 2.4) บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นหลัก
- 2.5) บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน
- 2.6) บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ชมรม
- 2.7) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเสมอภาคความยุติธรรมทางสังคม
- 2.8) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 2.9) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
- 2.10) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 2.11) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ
- 2.12) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความขัดแย้งและสันติภาพ
- 2.13) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2.14) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก (Global Awareness) ความเชื่อมโยงของโลก (Global Connectivity) ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก (Global Issues)
- 2.15) เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเป็นไทย (Thainess) ในบริบทสากลทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก

3) การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ ประกอบด้วย 12 แนวทาง

- 3.1) สอนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered)
- 3.2) เน้นการให้ความรู้มากกว่าทักษะและทัศนคติ
- 3.3) ใช้แนวทาง (Approaches) การสอนที่หลากหลาย
- 3.4) ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ
- 3.5) จัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือการเรียนรู้จากเทคโนโลยีต่างๆ
- 3.6) จัดการเรียนรู้โดยแก้ปัญหาจากการวิจัย (Research-based Instruction)
- 3.7) สอนแบบโครงการ (Project-based Learning)
- 3.8) สอนแบบทำงานร่วมกัน (Cooperative Learning) ระหว่างผู้เรียน
- 3.9) สอนแบบชัดแจ้ง (Explicit Teaching) เพื่อเรียนรู้แนวคิดทักษะ ความรู้ และทัศนคติของการมีใจที่เปิดกว้างยอมรับความเป็นนานาชาติ
- 3.10) เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning)
- 3.11) เน้นการคิดวิเคราะห์ (Criticality-based Instruction) โดยเลือกพิจารณาประเด็นปัญหา เหตุการณ์/สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโลก
- 3.12) จัดทำคู่มือการสอนสำหรับครู (Teaching Manual) โดยเชื่อมโยงแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับตัวชีวิตในหลักสูตรอย่างชัดเจน

4) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 6 แนวทาง

- 4.1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 4.2) การวัดประเมินผลที่เน้นทักษะ ค่านิยม มากกว่าความรู้ความเข้าใจ
- 4.3) การประเมินพัฒนาการของผู้เรียน (Learners' Development)
- 4.4) การประเมินตนเอง (Self-assessment)
- 4.5) การประเมินโดยผู้อื่น (Peer-assessment)
- 4.6) การประเมินโดยครู (Teachers-assessment)

5) ครูและบุคลากร ประกอบด้วย 10 แนวทาง

- 5.1) หลักสูตรครูก่อนประจำการ (Pre-service) ในสถาบันอุดมศึกษามีรายวิชาด้านการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลกเป็นรายวิชาเฉพาะในคณะครุศาสตร์
- 5.2) หลักสูตรครูก่อนประจำการ (Pre-service) ในสถาบันอุดมศึกษามีรายวิชาด้านการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลกเป็นรายวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบัน
- 5.3) กระทรวงศึกษาธิการจัดฝึกอบรมครูประจำการ (In-service) เกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติ วิธีการสอนแบบต่างๆ ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก
- 5.4) สถานศึกษาต้นสังกัดจัดฝึกอบรมครูประจำการ (In-service) เกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติ วิธีการสอนแบบต่างๆ ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก
- 5.5) สถาบันอุดมศึกษาจัดฝึกอบรมครูประจำการ (In-service) เกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติ วิธีการสอนแบบต่างๆ ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก

5.6) ครูผู้สอนร่วมกันสร้างเครือข่ายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ด้านพลเมืองโลกศึกษา

5.7) ครูผู้สอนมีพันธกิจในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการสอนและการจัดการเรียนรู้ด้านความเป็นพลเมืองโลก

5.8) ครูผู้สอนมีหน้าที่พัฒนาหนังสือ ตำรา คู่มือการสอนความเป็นพลเมืองโลก

5.9) มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ

5.10) มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ

โดยแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ เกณฑ์ค่าระดับคะแนนแปลได้ดังนี้

5	หมายถึง	ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับมาก
3	หมายถึง	ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับน้อย
1	หมายถึง	ควรมี	หรือ	มีการดำเนินการในระดับน้อยที่สุด
0	หมายถึง	ไม่ควรมี	หรือ	ไม่มีการดำเนินการ

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยสรุปได้ดังนี้

ประเด็นด้าน ‘นโยบาย’ เรื่อง รัฐบาลและสถานศึกษามีนโยบายและแผนการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรโดยเฉพาะครูผู้สอน เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก (PNI = 11.035) รองลงมา คือ ความต้องการจำเป็นเรื่อง มีการกำหนดเป้าหมายของความเป็นพลเมืองโลกสำหรับคนไทยอย่างชัดเจน (PNI = 9.555) และมีการกำหนดนิยามและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน (PNI = 9.371) ตามลำดับ

ประเด็นด้าน ‘หลักสูตรและเนื้อหาสาระ’ เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก (PNI = 11.979) รองลงมา คือ ความต้องการจำเป็นเรื่อง เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับ บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มสาระต่างๆ (PNI = 11.372) และมีการกำหนดนิยามและบูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมประจำวัน ของโรงเรียน (PNI = 10.769) ตามลำดับ

ประเด็นด้าน ‘การจัดการสอน/การเรียนรู้’ เรื่อง จัดทำคู่มือการสอนสำหรับครู (Teaching Manual) โดยเชื่อมโยงแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับตัวชี้วัดในหลักสูตรอย่างชัดเจน เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก (PNI = 10.457) รองลงมา คือ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) (PNI = 10.308) และจัดการเรียนรู้โดยแก้ปัญหาจากการวิจัย (Research-based Instruction) (PNI = 10.125) ตามลำดับ

ประเด็นด้าน ‘การวัดและประเมินผล’ เรื่อง การประเมินตนเอง (Self-assessment) (PNI = 9.984) รองลงมา คือ ความต้องการจำเป็นเรื่อง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย

(PNI = 9.958) และการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน (Learners' Development) (PNI = 9.585) ตามลำดับ

ประเด็นด้าน 'ครูและบุคลากร' เรื่อง กลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของผู้บริหารอย่างเป็นระบบเป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก (PNI = 11.668) รองลงมา คือ ความต้องการจำเป็นเรื่อง มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ (PNI = 11.419) และครูผู้สอนมีพันธกิจในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการสอนและการจัดการเรียนรู้ด้านความเป็นพลเมืองโลก (PNI = 10.295) ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6.3

ตารางที่ 6.3 ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของไทย

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี I	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง D	PNI = (I-D) x D	ลำดับ
1. นโยบาย				
1.1 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน	4.566	2.623	8.874	5
1.2 สถาบันการศึกษามีแผนงานรองรับนโยบาย	4.566	2.528	9.304	4
1.3 มีการกำหนดนิยามและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน	4.642	2.623	9.371	3
1.4 มีการกำหนดเป้าหมายของความเป็นพลเมืองโลกสำหรับคนไทยอย่างชัดเจน	4.604	2.528	9.555	2
1.5 รัฐบาลและสถานศึกษามีนโยบายและแผนการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรโดยเฉพาะครูผู้สอน	4.642	2.264	11.035	1
2. หลักสูตรและเนื้อหาสาระ				
2.1 มีเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับชั้น	4.453	2.434	8.990	11
2.2 มีรายวิชาพลเมืองโลกเป็นรายวิชาต่างหาก	3.434	1.887	5.313	15
2.3 บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มสาระต่างๆ	4.566	2.075	11.372	2
2.4 บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นหลัก	4.170	2.717	6.058	14
2.5 บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน	4.566	2.208	10.769	3
2.6 บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ชมรม	4.321	2.208	9.131	9

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี I	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง D	PNI = (I-D) x D	ลำดับ
2.7 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเสมอภาค ความยุติธรรมทางสังคม	4.509	2.547	8.849	12
2.8 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	4.566	2.755	8.271	13
2.9 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน	4.585	2.623	8.997	10
2.10 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลในชุมชน ท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก	4.679	2.717	9.182	8
2.11 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจอันดี ระหว่างประเทศ	4.491	2.434	9.235	7
2.12 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง และสันติภาพ	4.547	2.377	9.867	5
2.13 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	4.774	2.264	11.979	1
2.14 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก (Global Awareness) ความเชื่อมโยงของโลก (Global Connectivity) ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก (Global Issues)	4.566	2.358	10.080	4
2.15 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเป็นไทย (Thainess) ในบริบทสากลทั้งระดับภูมิภาค และระดับโลก	4.566	2.472	9.563	6
3. การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้				
3.1 สอนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered)	4.453	2.849	7.141	10
3.2 เน้นการให้ความรู้มากกว่าทักษะและทัศนคติ	3.245	3.302	-0.184	12
3.3 ใช้แนวทาง (Approaches) การสอนที่หลากหลาย	4.623	2.887	8.024	7
3.4 ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ	4.528	3.170	6.152	11
3.5 จัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือการเรียนรู้จาก เทคโนโลยีต่างๆ	4.698	2.925	8.333	6

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี I	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง D	PNI = (I-D) x D	ลำดับ
3.6 จัดการเรียนรู้โดยแก้ปัญหาจากการวิจัย (Research-based Instruction)	4.472	2.208	10.125	3
3.7 สอนแบบโครงการ (Project-based Learning)	4.415	2.755	7.331	9
3.8 สอนแบบทำงานร่วมกัน (Cooperative Learning) ระหว่างผู้เรียน	4.717	3.094	7.654	8
3.9 สอนแบบชัดเจน (Explicit Teaching) เพื่อเรียนรู้แนวคิดทักษะ ความรู้ และทัศนคติของการมีใจที่เปิดกว้างยอมรับความเป็นนานาชาติ	4.509	2.660	8.338	5
3.10 เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning)	4.792	2.642	10.308	2
3.11 เน้นการคิดวิเคราะห์ (Criticality-base Instruction) โดยเลือกพิจารณาประเด็นปัญหา เหตุการณ์/สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในโลก	4.623	2.434	10.117	4
3.12 จัดทำคู่มือการสอนสำหรับครู (Teaching Manual) โดยเชื่อมโยงแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับตัวชี้วัดในหลักสูตรอย่างชัดเจน	4.434	2.075	10.457	1
4. การวัดและประเมินผล				
4.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.755	2.660	9.958	2
4.2 การวัดประเมินผลที่เน้นทักษะ ค่านิยมมากกว่าความรู้ความเข้าใจ	4.321	2.283	8.805	5
4.3 การประเมินพัฒนาการของผู้เรียน (Learners' Development)	4.792	2.792	9.585	3
4.4 การประเมินตนเอง (self-assessment)	4.642	2.491	9.984	1
4.5 การประเมินโดยผู้อื่น (Peer-assessment)	4.509	2.472	9.189	4
4.6 การประเมินโดยครู (Teachers-assessment)	4.528	3.453	4.870	6
5. ครูและบุคลากร				
5.1 หลักสูตรครูก่อนประจำการ (Pre-service) ในสถาบันอุดมศึกษามีรายวิชาด้านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเป็นรายวิชาเฉพาะในคณะครุศาสตร์	4.358	2.509	8.059	10

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี I	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง D	PNI = (I-D) x D	ลำดับ
5.2 หลักสูตรครูก่อนประจำการ (Pre-service) ในสถาบันอุดมศึกษามีรายวิชาด้านการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลกเป็นรายวิชาการศึกษาทั่วไป ของสถาบัน	4.491	2.283	9.913	6
5.3 กระบวนการศึกษาธิการจัดฝึกอบรมครูประจำการ (In-service) เกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติวิธีการสอน แบบต่างๆ ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก	4.472	2.189	10.209	5
5.4 สถานศึกษาต้นสังกัดจัดฝึกอบรมครูประจำการ (In-service) เกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติวิธีการสอน แบบต่างๆ ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก	4.396	2.170	9.788	7
5.5 สถาบันอุดมศึกษาจัดฝึกอบรมครูประจำการ (In-service) เกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติ วิธีการสอน แบบต่างๆ ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก	4.415	2.358	9.080	8
5.6 ครูผู้สอนร่วมกันสร้างเครือข่ายเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ด้านพลเมืองโลกศึกษา	4.623	2.396	10.292	4
5.7 ครูผู้สอนมีพันธกิจในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถในการสอนและการจัดการเรียนรู้ ด้านความเป็นพลเมืองโลก	4.547	2.283	10.295	3
5.8 ครูผู้สอนมีหน้าที่พัฒนาหนังสือ ตำรา คู่มือการสอน ความเป็นพลเมืองโลก	4.000	1.868	8.528	9
5.9 มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงาน ของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ	4.547	1.981	11.668	1
5.10 มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงาน ของครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ	4.585	2.094	11.419	2

ทั้งนี้ หากพิจารณาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยในภาพรวมใน 5 ด้านใหญ่ พบว่าด้านครูและบุคลากรเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI = 9.910) รองลงมาคือ ความต้องการจำเป็นด้านนโยบาย (PNI = 9.624) และหลักสูตรและเนื้อหาสาระ (PNI = 9.119) ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยในภาพรวม

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย ที่ควรมี I	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่เป็นจริง D	PNI = (I-D) × D	ลำดับ
1. นโยบาย	4.604	2.513	9.624	2
2. หลักสูตรและเนื้อหาสาระ	4.453	2.405	9.119	3
3. การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้	4.459	2.750	7.621	5
4. การวัดและประเมินผล	4.591	2.692	8.720	4
5. ครูและบุคลากร	4.443	2.213	9.910	1

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลกในบริบทของประเทศไทยจะพิจารณาจากข้อมูลและข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทยจากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของนานาชาติ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และเขตการปกครองพิเศษฮ่องกง รวมทั้งการพิจารณาจากสภาพปัจจุบันของประเทศไทย และข้อเสนอแนะคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกสำหรับนักเรียนไทย ซึ่งเป็นข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลกในบริบทของประเทศไทยได้ประเด็นต่อไปนี้

1. นโยบาย

การจัดทำนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลกมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองโลกบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองไทยให้ชัดเจน โดยมีการกำหนดให้มีการศึกษากระแสโลกาภิวัตน์ที่จะนำไปสู่การเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกไปด้วยกัน

2) ความเป็นพลเมืองโลกนั้นจะต้องรักษาเอกลักษณ์ของชาติและเชื่อมโยงกับหลักการพื้นฐานสากลที่เป็นพหุวัฒนธรรมและความเป็นนานาชาติ

3) จัดทำกรอบนโยบายการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

2. การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพลเมืองโลกมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกด้วยเน้นที่ความสำคัญและบทบาทของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ต้องมีการพัฒนาบุคลากรครูก่อนประจำการในหลักการและวิธีการสอนในประเด็นการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และมีการฝึกอบรมครูประจำการในแนวคิด หลักการและ แนวทางการจัดการเรียนการสอน

2) มีการจัดประชุมและจัดทำคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องยุทธศาสตร์และโปรแกรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองไทยตามนโยบายที่กำหนด

3) พัฒนาคู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก บนฐานของความเป็นพลเมืองไทย

3. การจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองโลก

การจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองโลกมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 วัตถุประสงค์

1) ระบุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกควบคู่กับพลเมืองไทยให้ชัดเจน โดยมีแกนหลักคือค่านิยมที่เป็นวัฒนธรรมไทย ความเป็นพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยบูรณาการกับความตระหนักในประเด็นเกี่ยวกับโลก (Global Conscious) และสมรรถนะระดับโลก (Global Competencies)

2) การกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก ควรมีการระบุงค์ประกอบสำคัญที่เป็นความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1) ความรู้ (Knowledge) ความรู้สำหรับพลเมืองโลกที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ความรับผิดชอบ สันติภาพและความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงของโลก ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ความเชื่อมโยงของโลก สิทธิมนุษยชน ความเป็นไปของโลก ความรู้ทั้งหมดเป็นความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

2.2) การรู้เท่าทัน (Literacy) พลเมืองโลกจะต้องมีความรู้ในเรื่องของ กฎหมาย การเมือง สิ่งแวดล้อมและนิเวศ เศรษฐกิจและการเงิน และความเป็นพลเมือง

2.3) ทักษะ (Skills) ทักษะสำคัญของพลเมืองโลก ได้แก่ การคิด ประกอบไปด้วยการคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี ความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย กล้าทำทนายกับความอยู่ดีธรรมและความไม่เท่าเทียมกัน โดยให้ความคิดเห็น นำเสนอจุดยืน ข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes) ค่านิยมและทัศนคติสำคัญของพลเมือง ได้แก่ มีความรู้ลึกถึงการเป็นพลเมือง ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความอยากรู้ความตื่นตัวในการค้นคว้าข้อมูล คุณค่าและเคารพในความแตกต่าง มีจิตสาธารณะ รู้อัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง มีเชื่อว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ มีทัศนคติทางบวกต่อโลก และปฏิบัติดีต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม

3.2 หลักสูตร

1) เนื้อหาในหลักสูตร

1.1) เนื้อหาที่ใช้พัฒนาพลเมืองโลกควรครอบคลุมในประเด็นของสิทธิมนุษยชน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิทธิเสรีภาพ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง บทบาทของพลเมืองทุกระดับ และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแล้ว

1.2) การให้ความสำคัญของการพัฒนาทักษะ/สมรรถนะที่เป็นประเด็นในเรื่องของ การคิด ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ โดยเป็นการคิดที่การใส่ใจในเรื่องราวและประเด็นต่างๆ ในระดับโลก (Think globally) การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมของคนต่างวัฒนธรรม การรู้เท่าทันสื่อ

1.3) การให้ความสำคัญของการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในประเด็นการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน การตระหนักถึงผลของความขัดแย้ง และการรักษาทรัพยากรและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) การจัดหลักสูตร

2.1) การจัดหลักสูตรควรจัดหลักสูตรตามแนวทาง Expanding Curriculum Approach ซึ่งมีการขยายประสบการณ์จากตนเองไปยังระดับโลก และ Spiral Curriculum Approach มีการศึกษาเนื้อหาอย่างลุ่มลึกเป็นไปตามวุฒิภาวะและระดับชั้นของผู้เรียน

2.2) การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการทั้งในการจัดการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) ใช้เนื้อหาสาระจากรายวิชาที่หลากหลาย โดยจัดผ่านรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยอาจจะบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระอื่นๆ เช่น ศิลปะ สุขศึกษา พลศึกษา ภาษา เป็นต้น

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1) การให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในมิติที่เรียกว่า “คิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ โลกแต่ปฏิบัติในระดับท้องถิ่น (Think Globally, Act Locally)” ซึ่งเรียกได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเน้นการใช้ประสบการณ์จริง (Experiential Learning) และกระบวนการ (Process Learning) ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ประเด็นเป็นฐาน (Issue-based Learning) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) การเรียนรู้โดยการสืบสอบเป็นฐาน (Inquiry-based Learning) การเรียนรู้โดยจากการบริการ (Service Learning) การเรียนรู้จากการบริการสังคม (Community Service Learning) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) และการเรียนรู้จากโครงการ (Project-based Learning)

2) การประเมินผลเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ประเมินความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองไทยสำหรับนักเรียน เพื่อประเมินการจัดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกสำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียนต้องมีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินกระบวนการผลตลอดจนการวัดทัศนคติและค่านิยมซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 7

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์สามประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย และ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้กำหนดที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ และศึกษาคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองโลกในช่วงศตวรรษที่ 21 ในด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้และการรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

การศึกษาวัดดูประสงค์ที่หนึ่ง ผู้วิจัยเลือกศึกษาประเทศที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกให้จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ หลังจากนั้นใช้การวิจัยเอกสาร โดยมีขอบเขตของการศึกษา คือ 1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่ศึกษา ได้แก่ 1.1) นโยบายของรัฐ 1.2) นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 1.3) หลักสูตรการศึกษาระดับชาติ 2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาประเทศที่ศึกษา ได้แก่ 2.1) นโยบายของโรงเรียน 2.2) หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ และหลักสูตรสถานศึกษา) 2.3) การเรียนการสอน เช่น รูปแบบวิธีการ 2.4) การประเมินผล และ 2.5) การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ

การศึกษาวัดดูประสงค์ข้อที่สอง ใช้การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาของประเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย โดยการสำรวจความเห็นของครู อาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

การศึกษาวัดดูประสงค์ข้อที่สาม ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

1.1 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศ ที่ศึกษา เป็นดังนี้

1.1.1 นโยบายของรัฐ

สหรัฐอเมริกา ส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกโดยเน้นการบูรณาการ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและโลกศึกษา ให้ความสำคัญกับศักยภาพของพลเมืองในการเป็นส่วนหนึ่งใน สังคมโลก ความสามารถในการตัดสินใจ และการปฏิบัติอย่างมีหลักการและเหตุผลด้วยมุมมองจากวัฒนธรรม ที่หลากหลาย

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) แนวทางนโยบายการศึกษาของอังกฤษมุ่งที่จะให้โรงเรียนเข้ามา มีบทบาทในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น และมีการให้ความสนใจบรรจุเรื่องความเป็นประชากรโลก หรือพลเมืองโลกในหลักสูตร ซึ่งเป็นที่มาของการจัดการศึกษาพลโลกศึกษา (Global Citizenship Education) อย่างจริงจังมากขึ้น

เครือรัฐออสเตรเลีย พัฒนา คุณค่า ทักษะ และความรู้ของคนในชาติ โดยมีสถานศึกษา ขับเคลื่อนนโยบาย

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) ค.ศ.2000 นโยบายปฏิรูปการศึกษา “East Meets West: Rich & Stimulating Environment”

สิงคโปร์ ค.ศ.1997 โรงเรียนนักคิด ชาติแห่งการเรียนรู้ (Thinking Schools, Learning Nation) ค.ศ.2000 วิสัยทัศน์แห่งการเป็นเกาะแห่งปัญญา (IT 2000- Singapore’s Vision of an Intelligent Island) ค.ศ.2001 ประกาศใช้ ‘สารการศึกษาชาติ (National Education Messages)’ ค.ศ.2014 กรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และ ค.ศ.2006-ปัจจุบัน หลักสูตรระดับชาติ

1.1.2 นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สหรัฐอเมริกา หน่วยงานการศึกษาของมลรัฐและโรงเรียนในท้องถิ่นในระดับมลรัฐเป็นผู้ดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของสภาสังคมศึกษาแห่งชาติ (National Council for Social Studies) หน่วยงานที่สนับสนุนด้านอุปกรณ์สื่อการสอนสำหรับหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองโลก เช่น ศูนย์เพื่อ พลเมืองโลกศึกษา ศูนย์ Mid-American สภาพัฒนาการศึกษาต่างประเทศ และ Global Perspective Education

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) Department for Education (DFE) ทำหน้าที่กำกับดูแลเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายเชิงนโยบายของรัฐ องค์กรด้านการศึกษาท้องถิ่น (Local Education Authorities: LEAs) ทำหน้าที่บริหารเชิงกลยุทธ์ จัดสรรงบประมาณ พัฒนาโรงเรียน และอำนวยความสะดวก สำหรับการศึกษ The Independent Office for Standards in Education (Ofsted) หน่วยงานตรวจสอบและ กำกับดูแลมาตรฐานการศึกษา และ Oxfam Education บทบาทของ Oxfam คือ การส่งเสริมให้เยาวชน สามารถที่จะเป็นพลเมืองโลกที่มีประสิทธิภาพ

เครือรัฐออสเตรเลีย สภารัฐบาลออสเตรเลียมีหน้าที่กำกับเชิงนโยบาย

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) Hong Kong Education Department (EDB: Education Bureau) รายงานการดำเนินงานต่อผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกง คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรหรือ Curriculum Development Council (CDC) เป็นผู้พัฒนาหลักสูตรชาติ

สิงคโปร์ กระทรวงศึกษาธิการ NIE โรงเรียน และ NGO

1.1.3 หลักสูตรการศึกษาระดับชาติ

สหรัฐอเมริกา เน้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกโดยผ่านวิชาสังคมศึกษาเป็นแกนหลักตามแนวสหวิทยาการ เช่น ในมลรัฐโอไฮโอมีการสนับสนุนการพัฒนาโปรแกรมโลกศึกษาโดยมีการให้รางวัลสำหรับการพัฒนาหลักสูตรในระดับรัฐและท้องถิ่น

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกต้องประกอบด้วย การสอนให้ผู้เรียนมี 1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) 2) ทักษะ (Skills) และ 3) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and attitudes) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเลือกวิชาภาษาต่างประเทศได้ถึง 6 ภาษา

เครือรัฐออสเตรเลีย หลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship)

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) ใช้หลักการ “Student-centered, Whole Person Development, Multiple Pathways, Life-long Learning” “เป้าหมายการเรียนรู้เจ็ดประการ” (Seven Learning Goals) สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงอัตลักษณ์ของชาติ และหลักสูตรมีองค์ประกอบสามส่วนที่มีความเชื่อมโยงกันคือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก (KLAs) 2) ทักษะทั่วไป (Generic Skills) และ 3) ค่านิยมและทัศนคติ และมีการเรียนข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้” (Cross Key Learning Areas Studies

สิงคโปร์ ผ่านรายวิชา Civics and Moral Education, Character and Citizenship Education, Humanities, Social Studies และ Combined Humanities

1.1.4 หลักสูตรและเนื้อหาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สหรัฐอเมริกา เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน และภาษาที่สองประเด็นที่เกี่ยวกับโลกโดยเฉพาะประเทศในโลกรที่สาม

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (Social Justice and Equity) อัตลักษณ์และความหลากหลาย (Identity and Diversity) โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Globalization and Interdependence) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) สันติภาพและความขัดแย้ง (Peace and Conflict) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) และอำนาจและการปกครอง (Power and Governance)

เครือรัฐออสเตรเลีย หลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมือง มีเนื้อหา คือ รัฐบาลและกฎหมาย พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และมุมมองเชิงประวัติศาสตร์

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) หลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองแบ่งออกเป็นหมวดของ 1) พลเมืองโลก 2) สิทธิและความรับผิดชอบ 3) โลกแห่งความหลากหลาย

4) มรดกของมนุษย์ ในโลก 5) ชีวิตและศักดิ์ศรี 6) ความเสมอภาพ 7) เสรีภาพ 8) ความเข้าใจประวัติศาสตร์และความสำคัญของเหตุการณ์ในโลก 9) สันติภาพ 10) ความชื่นชมยินดี 11) ความเห็นอกเห็นใจ 12) การประเมินตนเอง 13) มนุษยศาสตร์ 14) ความใจดี 15) ความสนใจ 16) การสะท้อนกลับ 17) อารยธรรม 18) ความร่วมมือ 19) การสื่อสาร 20) ความคิดสร้างสรรค์ 21) องค์กรนานาชาติ และ 22) การศึกษา/บุคคล/กลุ่ม/ค่านิยม

ลิ่งคโพร เน้นหาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองประกอบด้วยความคิดหลัก (Core Ideas) ได้แก่ อัตลักษณ์ (Identity) ความสัมพันธ์ (Relationship) ทางเลือก (Choices) ชุมชน (Community) ประเทศชาติ (Nation) และโลก (World) ครอบคลุมบริบทของครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ และโลก

1.1.5 การเรียนการสอน

สหรัฐอเมริกา เน้นการสอนแบบโครงการ (Project Learning) เน้นการเรียนรู้จากการบริการสังคม (Service-Learning) ทำให้ครุมีทัศนคติที่ดีจากการสอน การเรียนรู้และการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) เน้นมโนทัศน์สำคัญคือความเป็นนานาชาติ การเรียนจะเน้นการเชื่อมโยงกับท้องถิ่นและการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) กรอบการจัดกิจกรรม 5 รูปแบบ คือ 1) การตั้งคำถาม 2) ประเมินการเรียนรู้ 3) สร้างจุดเชื่อมโยง 4) ตอบสนองอย่างเป็นพลเมืองโลก และ 5) ค้นหามุมมองและคุณค่า

เครือรัฐออสเตรเลีย เรียนรู้ภาษาอาเซียน เรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมด้วยชุมชน เช่น จัดขบวนพาเรดมังกรจีน เป็นต้น

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) การสอนใช้หลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย แต่โดยทั่วไปเน้นการเรียนแบบโครงการ (Project Learning) การสร้างความเป็นพลเมืองจีนและพลเมืองโลกในกลุ่มวิชา MNE เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติ (action and active participation) เพื่อสร้างค่านิยมและทัศนคติที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับโลก โดยให้สถานศึกษาพิจารณาความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียน

ลิ่งคโพร ใช้ Process-based Approach

1.1.6 การประเมินผล

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) The Citizenship Advisory Group (CAG) ระบุถึงเป้าหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้ จากการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรความเป็นพลเมืองไว้ ประกอบด้วย 1) เป้าหมาย ได้แก่ ความรับผิดชอบทางคุณธรรมและสังคม ความสัมพันธ์กับชุมชน และความรู้พื้นฐานทางการเมือง 2) บริบทการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักสูตร วัฒนธรรมในโรงเรียน และชุมชน และ 3) ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นพลเมือง ทักษะการสืบเสาะหาความรู้ และทักษะการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ

เครือรัฐออสเตรเลีย ผ่านโปรแกรมการประเมินระดับชาติ (The National Assessment Program: NAP)

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) หลากหลายโดยเน้น self-reflect and self-improve

สิงคโปร์ Formative Assessment, Summative Assessment และ Student Centric & Whole School Approach

1.1.7 การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สหรัฐอเมริกา การอบรมเชิงปฏิบัติการครูประจำการเกี่ยวกับสื่อการสอนและการให้คำปรึกษาในเรื่องการสอน

เครือรัฐออสเตรเลีย การฝึกอบรมระหว่างประจำการเป็นการศึกษาระหว่างประจำการ และกำหนดกรอบคุณวุฒิทางการศึกษา

สิงคโปร์ NIE วิจัยและฝึกอบรม

1.1.8 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ

สหรัฐอเมริกา ตัวอย่างการแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา Burks ในมลรัฐโคโลราโดกับโรงเรียนในประเทศ แมกซิโก และโรงเรียนประถมศึกษาในมลรัฐแท็กซัสจัดห้องเรียนที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหลากหลายประเทศ

สิงคโปร์ Grassroot Organisations

1.2 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย

แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย สัมพันธ์กับนโยบายของประเทศที่ส่งเสริมความเป็นพลเมือง ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองในด้านการพัฒนาคนไทยยุคใหม่ให้เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มีความตระหนักในพลังของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้สงบร่มเย็น มั่นคง โดยการเคารพกติกา หลักความเสมอภาค ภารดรภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา มีแนวนโยบาย (1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกกระดับและประเภทการศึกษา (2) ปลุกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง (3) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ทุรกันดาร (4) ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาชาติ (5) พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก (6) ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดี

3) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559 มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัย มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่งดงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559 ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน

4) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการจดทะเบียนรับรองการเกิด การพัฒนา การยอมรับ การคุ้มครองและโอกาสในการมีส่วนร่วม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม มีสิทธิด้านการศึกษา โดยเฉพาะเด็กพิการหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีสิทธิได้รับการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมกับตน ได้รับบริการสาธารณสุข การเล่น การพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรม นันทนาการวัฒนธรรมและศิลปะ ส่งเสริมให้มีความผูกพันต่อครอบครัว ภูมิใจในชาติไทยและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีสุขภาพแข็งแรง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สมควรแก่วัย รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีเจตคติและทักษะที่ดีต่อการทำงาน มีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม มีส่วนร่วมในการแสดงออกทั้งโดยส่วนบุคคลและเป็นหมู่คณะ ในรูปของสภาเด็กและเยาวชน ในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

5) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 ได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชนภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมในทุกๆระดับ ใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการการดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และพันธกิจ

1.3 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ประกอบด้วย นโยบาย การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองโลกบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองไทยให้ชัดเจน โดยมีการกำหนดให้มีการศึกษากระแสโลกาภิวัตน์ที่จะนำไปสู่การเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกไปด้วยกัน ความเป็นพลเมืองโลกนั้นจะต้องรักษาเอกลักษณ์ของชาติและเชื่อมโยงกับหลักการพื้นฐานสากลที่เป็นพหุวัฒนธรรมและความเป็นนานาชาติ และจัดทำกรอบนโยบายการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพลเมืองโลก ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกด้วยเน้นที่ความสำคัญและบทบาทของคณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีการจัดประชุมและจัดทำคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องยุทธศาสตร์และโปรแกรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองไทยตามนโยบาย

ที่กำหนด และพัฒนาคู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกบนฐานของความเป็นพลเมืองไทย

การจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ต้องระบุดัชนีประสงค์ในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกควบคู่กับพลเมืองไทยให้ชัดเจน การกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก ควรมีการระบุงค์ประกอบสำคัญที่เป็นความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกัน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) การรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

เนื้อหาในหลักสูตรที่ใช้พัฒนาพลเมืองโลกควรครอบคลุมในประเด็นของสิทธิมนุษยชน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิทธิเสรีภาพ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง บทบาทของพลเมืองทุกระดับ และหลักการพัฒนายั่งยืน ให้ความสำคัญของการพัฒนาทักษะ/สมรรถนะที่เป็นประเด็นในเรื่องของการคิด ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และให้ความสำคัญของการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในประเด็นการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน การตระหนักถึงผลของความขัดแย้ง และการรักษาทรัพยากรและการพัฒนายั่งยืน

ตอนที่ 2 อภิปรายผล

1. การให้ความหมายที่หลากหลายของคำว่า “ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)”

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าได้มีการให้ความหมายของคำว่า “ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)” ไว้หลากหลาย และไม่ได้มีการให้ความหมายที่ชี้ชัดลงไป เพียงแต่มีกรอบกว้างๆ ดังเช่นที่ UNESCO (2014: 14) ได้ระบุไว้ว่าความเป็นพลเมืองโลกเป็นมโนทัศน์ที่มีการโต้แย้งทางวาทกรรมของนักวิชาการ และมีการแปลความอย่างหลากหลายว่า บางคนก็เรียก ความเป็นพลเมืองโลกความเป็นพลเมืองโลกว่า พลเมืองเหนือเขตแดน (citizenship beyond borders) หรือพลเมืองเหนือรัฐชาติ (citizenship beyond the nation state) หรือบ้างก็เรียกว่า คตินิยมสากล (cosmopolitanism) ซึ่งความหมายน่าจะกว้างกว่าและครอบคลุมมากกว่าคำว่าความเป็นพลเมืองโลก ในขณะที่คำว่า การศึกษาเกี่ยวกับโลก (planetary citizenship) ซึ่งเน้นความรับผิดชอบต่อชุมชนโลกเพื่อรักษาโลกของเรา แนวคิด “ความเป็นพลเมืองโลก” ถูกขยายให้เป็นมโนทัศน์ที่หลากหลาย ซึ่งถูกเชื่อมต่อการเติบโตของการพึ่งพาอาศัยกันและความเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม ด้วยการเพิ่มการค้าระหว่างประเทศ การย้ายถิ่น การสื่อสาร เป็นต้น นอกจากนี้ ความเป็นพลเมืองโลกยังเชื่อมความตระหนักเกี่ยวกับสวัสดิภาพของโลกเหนืออาณาเขตประเทศ และบนพื้นฐานของความเข้าใจว่าสวัสดิภาพของโลกมีอิทธิพลต่อสวัสดิภาพของประเทศ และท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม จากกรอบความคิดของ UNESCO ข้างต้น จะเห็นได้ว่าความหมายและองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองโลกนั้น ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความเป็นพลเมืองโลกของต่างประเทศและในประเทศเพื่อสกัดออกมาเป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน 55 องค์ประกอบ (ภาคผนวก ก)

2. ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทย

ผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของคนไทย เป็นความเห็นตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสำรวจ ซึ่งได้แก่ นักการศึกษา นักวิชาการ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม 4 ด้าน พบว่าด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) (PNI = 7.829) เป็นด้านที่ประเทศไทยทำได้ดีที่สุด รองลงมาคือ ด้านค่านิยมและทัศนคติ (Value and Attitudes) (PNI = 8.091) ด้านการรู้/รู้เท่าทัน (Literacy) (PNI = 8.488) และด้านทักษะ (Skills) (PNI = 9.170) อย่างไรก็ตามคุณลักษณะทั้งสี่มีระดับความแตกต่างไม่มากนัก ซึ่งทุกด้านต้องได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากบริบทภายในประเทศและบริบทต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โลกในปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของการเปลี่ยนแปลง เป็นโลกของการปฏิสัมพันธ์ที่มีพลวัต เป็นโลกของเทคโนโลยีสื่อสารที่รวดเร็วและกระจายเป็นวงกว้าง เชื่อมโยงการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม ระหว่างผู้คน ชุมชน และรัฐ ที่อยู่ห่างไกลกันให้สามารถติดต่อถึงกันและกัน จนกาลเทศะซึ่งเคยเป็นอุปสรรคไม่สามารถกีดขวางปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คน (จุลชีพ ชินวรรณ, 2557)

2.2.1 ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge)

ผลจากการวิเคราะห์ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) พบว่าคุณลักษณะด้านความรู้ที่พลเมืองไทยมีในระดับมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) ระดับอิทธิพลของประเทศต่างๆ ที่มีต่อกัน (International Order) (PNI = 2.185) 2) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multiculture) (PNI = 2.593) และ 3) ความเป็นไทย (Thainess) การวางตำแหน่ง (Positioning) ของประเทศไทยในบริบทสากลทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก (PNI = 3.785)

ในส่วนของความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทย พลเมืองไทยมีความรู้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เช่น ภัทริยา งามมุข (2544) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยด้านการชื่นชม เทิดทูน สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ด้านการมีน้ำใจ การยิ้มแย้มแจ่มใส ความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ สุภาพ อ่อนน้อม รู้จักกาลเทศะ อยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยด้านการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และหทัยรัตน์ ทับพร (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา พบว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติที่มาจากคนไทย ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย และต้องการให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา รักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่

ส่วนคุณลักษณะด้านความรู้ที่พลเมืองไทยมีในระดับน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) (PNI = 10.358) 2) กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม (Law and Legal Process) (PNI = 9.429) และ 3) ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม (Equality and Social Justice) (PNI = 8.132) คุณลักษณะทั้งสามด้านเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

2.2.2 การรู้เท่าทัน (Literacy)

ผลจากการวิเคราะห์แบบสำรวจด้านการรู้เท่าทัน (Literacy) ที่พลเมืองไทยมีในระดับมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) การรู้เรื่องสุนทรียะและงานศิลป์ (Aesthetic (Arts) Literacy) (PNI = 5.927) 2) การรู้เรื่องสารสนเทศ (Information Literacy) (PNI = 5.940) และ 3) การรู้เรื่องวัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรม (Cultural and Multicultural Literacy) (PNI = 6.152)

ในเรื่องของความรู้และการรู้เท่าทันในหัวข้อที่คล้ายกัน เช่น วัฒนธรรม / พหุวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่พลเมืองไทยทำได้ดีสอดคล้องกัน

ส่วนคุณลักษณะด้านการรู้เท่าทัน (Literacy) ที่พลเมืองไทยมีในระดับน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) การรู้เรื่องกฎหมาย (Legal Literacy) (PNI = 9.856) 2) การรู้เท่าทันสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ (Environment and Ecological Literacy) (PNI = 9.523) และ 3) การรู้เท่าทันทางการเมือง (Political Literacy) (PNI = 8.906)

ในส่วนของความรู้และการรู้เท่าทันในหัวข้อที่คล้ายกัน เช่น กฎหมาย เป็นเรื่องที่พลเมืองไทยทำยังไม่ดีสอดคล้องกัน รวมทั้งเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน / การรู้เท่าทันสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ส่วนในเรื่องการรู้เท่าทันการเมือง เป็นปัญหาที่ประเทศไทยมีสะสมมานาน

2.2.3 ทักษะ (Skills)

ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามด้านทักษะ (Skills) ที่พลเมืองไทยมีในระดับมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีทักษะในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย (Career Readiness and Competence) (PNI = 6.301) 2) มีทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Social and Intercultural Collaboration) (PNI = 6.315) และ 3) มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่าง (Flexibility and adaptability to changes and differences) (PNI = 6.533)

ส่วนคุณลักษณะด้านทักษะ (Skills) ที่พลเมืองไทยมีในระดับน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีความรับผิดชอบ (Responsible Mind) ต่อดตนเองและต่อสังคม (PNI = 10.339) 2) มีความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย (Multi-lingual Skill) (PNI = 9.602) 3) มีทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี (Information, Media & Technology Competency) วิเคราะห์ วิวิจารณ์ เลือกรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ (PNI = 9.458)

การรู้เท่าทันเรื่องสารสนเทศ (Information Literacy) (PNI = 5.940) ทำได้ดี แต่มีทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี (Information, Media & Technology Competency) วิเคราะห์ วิวิจารณ์ เลือกรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ (PNI = 9.458) ทำได้ไม่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐภัสสร เหล่าเนตร (2552: 2) ที่ได้พิจารณาปรากฏการณ์เด็กไทยสอบตกยกประเทศ จากผลสอบโอเน็ต (O-NET) โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์-อังกฤษ ทำได้ไม่ถึงร้อยละ 20 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบันที่ยังขาดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ โจทย์ที่สำคัญ คือ เด็กไทยส่วนใหญ่เรียนแบบท่องจำทำให้เด็กไทยขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.2.4 ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามด้านค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes) ที่พลเมืองไทยมีในระดับมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น (Empathy) (PNI = 4.291) 2) ปฏิบัติดีต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม (Respect others from other culture) (PNI = 4.856) และ 3) มีทัศนคติทางบวกต่อโลก (Positive Thinking/Attitudes) คิดว่าโลกนี้มีความดีความงาม และมนุษย์ทุกคนมีความดีความงาม (PNI = 6.152)

ส่วนคุณลักษณะด้านค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes) ที่พลเมืองไทยมีในระดับน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Concern for Environment and Sustainable Development) (PNI = 10.670) 2) เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง (Valuing and Respecting Diversities) (PNI = 9.114) และ 3) มีความรู้สึกถึงการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติและโลก (Capable of Multiple Belongings) (PNI = 8.353)

การพัฒนาที่ยั่งยืนทำไม่ได้ทั้งสามด้าน คือ ด้านความรู้ รู้เท่าทัน ค่านิยม/ทัศนคติ ดังนั้น จึงต้องมีแนวทางในการปรับปรุงด่วน ทั้งนี้ รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการชุดนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 (บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์, 2559) ต่อมาในปี พ.ศ.2558 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับที่ 2 และ พ.ศ.2559 ฉบับที่ 3 โดยโครงสร้างการทำงานประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงจากภาคเอกชน สถาบันวิจัย กระทรวงทั้ง 16 กระทรวง (ราชกิจจานุเบกษา, ออนไลน์ และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์, 2559) ทั้งนี้ ในการประชุมคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ครั้งที่ 1/2558 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2558 นายกรัฐมนตรีได้มอบนโยบายให้เร่งการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ตามที่ประเทศไทยได้ให้ commitment ไว้กับประชาคมโลก ในการประชุมสหประชาชาติเพื่อรับรองวาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ.2015 ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกาให้เป็นรูปธรรม (ทำเนียบรัฐบาล, ออนไลน์) จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยตรงแล้ว แต่พลเมืองไทยยังขาดความรู้ การรู้เท่าทัน ค่านิยม/ทัศนคติในด้านนี้

3. แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของไทยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

3.1 ความเป็นพลเมืองโลกสัมพันธ์ของไทยในระดับชาติ (National Level) แบ่งเป็น 1) นโยบายการศึกษาระดับชาติ 2) กฎหมายการศึกษาระดับชาติ และ 3) มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ

3.2 ครอบคลุมความเป็นพลเมือง ได้รับอิทธิพลจากกรอบแนวคิดนานาชาติหรือสากล (International or universal framework) ซึ่งประเทศไทยจะต้องพยายามรักษาสมดุลระหว่าง ความเป็นไทย (Thainess) ความเป็นท้องถิ่น (Localness) และความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalness)

3.3 ในส่วนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอยู่ในกลุ่มสาระสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ส่วนในกลุ่มสาระอื่นไม่ค่อยประสบความสำเร็จ

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยตามการรับรู้ของผู้ตอบที่ต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่มากที่สุดไปน้อยที่สุด 1) ครูและบุคลากร (PNI = 9.910) 2) นโยบาย (PNI = 9.624) 3) การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ (PNI = 9.119) 4) การวัดและประเมินผล (PNI = 8.720) และ 5) การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ (PNI = 7.621)

ไม่น่าแปลกใจที่ครูและบุคลากรเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนามากที่สุดในปัจจุบันมีปัญหาของครูที่สะท้อนมาจากสังคม ได้แก่ ครูบางส่วนรู้ไม่ลึกในวิชาที่สอน ครูบางส่วนขาดเทคนิคการสอน คนเก่งไม่นิยมมาเป็นครู ครูไม่เตรียมการสอน นอกเหนือจากเสียงสะท้อนจากสังคมแล้ว ยังมีเสียงสะท้อนจากสถานักเรียน ประจำปี 2559 เกี่ยวกับปัญหาของครูในปัจจุบัน คือ ครูสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดแต่การสอบในระดับชาติออกข้อสอบเกินหลักสูตร ครูมีภาระมาก ไม่มีเวลาให้นักเรียนและมีเวลาสอนไม่เต็มที่ ครูไม่พอ (ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ, ออนไลน์)

สิ่งที่ครูและบุคลากรต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ (PNI = 11.668) 2) มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ (PNI = 11.419) และ 3) ครูผู้สอนมีพันธกิจในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการสอนและการจัดการเรียนรู้ด้านความเป็นพลเมืองโลก (PNI = 10.295)

ทั้งนี้ การที่ครูจะจัดการจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ ได้ดีนั้น สิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาคือ มีการจัดทำคู่มือการสอนสำหรับครู (Teaching Manual) โดยเชื่อมโยงแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับตัวชี้วัดในหลักสูตรอย่างชัดเจน (PNI = 10.457) เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) (PNI = 10.308) และจัดการเรียนรู้โดยแก้ปัญหาจากการวิจัย (Research-based Instruction) (PNI = 10.125) ดังเช่นในประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีอย่างสหราชอาณาจักร Oxfam สร้างขึ้นโดยระบุไว้ในคู่มือในเว็บไซต์ของ Oxfam โดย Oxfam เชื่อว่าหากปฏิบัติตามคู่มือทั้งสอง คือ “Global Citizenship Guides, Getting started with Global Citizenship: A Guide for New Teachers” และ “Education for Global Citizenship” จะทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นพลเมืองโลก (Oxfam, online) ดังเช่นในประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีอย่างส ลิงคโปร์ใช้กลุ่มทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียนเน้น ‘ทำไม (why)’ และ ‘อย่างไร (how)’ แทน ‘อะไร (what)’ ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ(Process-based Approaches) และวิธีการอื่นๆ สำหรับวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches) (Ministry of Education, Singapore, 2014d: online) หรือ UNESCO ได้เสนอแนะการเรียนการสอนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Pedagogy) สู่การปฏิบัติ การนำการเรียนการสอนสำหรับการเปลี่ยนแปลงให้เห็นจะมีผลตั้งแต่ทั้งระดับบุคคลและชุมชนหรือสถาบัน ความเปลี่ยนแปลงนี้สามารถจะปรับเปลี่ยนนำมาซึ่งการเกิดวัฒนธรรมและลักษณะนิสัยในระดับบุคคล และ/หรือในระดับชุมชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (UNESCO, 2014: 21)

Torvald Jacobsson ผู้อำนวยการ The Young Masters Programme อธิบายว่าเราจำเป็นต้องมีมุมมองที่มองจากล่างขึ้นบน (bottom-up) และจากบนลงล่าง (top-down) ถ้ามีการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถาบันการศึกษา ไม่มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงง่ายๆ แต่ผลประโยชน์เกิดขึ้นยาวนาน และประยุกต์ใช้กับสถาบันการศึกษา ผู้มีอำนาจทางการศึกษา รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาระดับผู้บริหาร

การศึกษาอื่นๆ จะต้องเปิดประตูสู่การทำงานใหม่ที่เรียกว่าเป็นบทบาทใหม่ในการเป็น “ผู้ทำให้เกิดขึ้น (enable)” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวก (facilitator)” มากกว่า “ผู้กระทำ (doer)” แก่เด็ก (ผู้เรียน) และในการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งอาจจะต้องมีการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง (Transformative Behaviours) รวมทั้งการฝึกอบรมก่อนประจำการ (in-service) สำหรับนักศึกษาครูและระหว่างประจำการ (pre-service) สำหรับครูประจำการ ในการปฏิบัติการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (UNESCO, 2014: 22)

- ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centred)
- เป็นแบบองค์รวม และส่งเสริมความตระหนักรู้ในการทำทายต่อภารกิจ และหน้าที่ของพลเมืองระดับท้องถิ่น มีความห่วงใยร่วมกัน และความรับผิดชอบร่วมกัน
- ส่งเสริมการเรียนรู้แบบสนทนา (Dialogue Learning) และให้ความเคารพ (Respectful Learning)
- ตระหนักถึงบรรทัดฐานของวัฒนธรรม นโยบายชาติ และกรอบนานาชาติ ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างค่านิยม
- ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นการเสริมพลังและมุ่งเน้นการแก้ปัญหา
- พัฒนาความยืดหยุ่นและความสามารถในการลงมือกระทำ/ปฏิบัติ

ในการจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ ปัจจัยอีกประการที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ คือ การวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจเห็นว่าสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาตามลำดับคือ การประเมินตนเอง (self-assessment) (PNI = 9.984) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย (PNI = 9.958) และการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน (Learners' Development) (PNI = 9.585) รูปแบบการประเมินที่น่าสนใจจากประเทศที่แนวปฏิบัติที่ดี เช่น ของประเทศสิงคโปร์จะสามารถนำประยุกต์ใช้ คือ รูปแบบการประเมินผลใช้การประเมินแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางและแบบใช้โรงเรียนทั้งระบบ (Student Centric & Whole School Approach) ได้แก่การประเมินด้วยตนเอง (Self-assessment) การประเมินด้วยผู้อื่น (Peer-assessment) และการประเมินด้วยครู (Teachers-assessment) (Ministry of Education, Singapore, 2014d: online)

นอกจากนี้ หลักสูตรและเนื้อหาสาระที่ต้องมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (PNI = 11.979) บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มสาระต่างๆ (PNI = 11.372) และ บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน (PNI = 10.769)

นอกจากนี้ นโยบายเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับความสนใจ อาทิ รัฐบาลและสถานศึกษามีนโยบายและแผนการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรโดยเฉพาะครูผู้สอน (PNI = 11.035) มีการกำหนดเป้าหมายของความเป็นพลเมืองโลกสำหรับคนไทยอย่างชัดเจน (PNI = 9.555) และมีการกำหนดนิยามและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน (PNI = 9.371) ซึ่งสองประการสุดท้าย จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอน / การเรียนรู้ มีทิศทางที่ชัดเจน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 นโยบาย การจัดทำนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลก

1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองโลกบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองไทย โดยมีการกำหนดให้มีการศึกษากระแสโลกาภิวัตน์ที่จะนำไปสู่การเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกไปด้วยกัน

2) ความเป็นพลเมืองโลกนั้นจะต้องรักษาเอกลักษณ์ของชาติและเชื่อมโยงกับหลักการพื้นฐานสากลที่เป็นพหุวัฒนธรรม

3) จัดทำกรอบนโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

1.2 การพัฒนาบุคลากร

1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกด้วยเน้นที่ความสำคัญและบทบาทของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ต้องมีการพัฒนาบุคลากรครูก่อนประจำการในหลักการและวิธีการสอนในประเด็นการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และมีการฝึกอบรมครูประจำการในแนวคิด หลักการและการสร้างบุคลากรในหลักสูตรที่เป็นปัจจุบัน

2) มีการจัดประชุมและจัดทำคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องยุทธศาสตร์และโปรแกรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองไทยในนโยบายที่กำหนดไว้แล้ว

3) พัฒนาคู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

1.3 การจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองโลก

วัตถุประสงค์

1) ระบุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกควบคู่กับพลเมืองไทยให้ชัดเจน โดยมีแกนหลักคือค่านิยมที่เป็นวัฒนธรรมไทย ความเป็นพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยบูรณาการกับความตระหนักในประเด็นเกี่ยวกับโลก (Global conscious) และสมรรถนะระดับโลก (Global competencies)

2) การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก 8 คุณลักษณะตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551อาจนำมาวิเคราะห์ให้ชัดเจนที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของคนไทย และเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับประเด็นโลกและสมรรถนะระดับโลก

3) การกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกควบคู่กับพลเมืองไทยนั้น ควรมีการระบุองค์ประกอบสำคัญที่เป็นความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกัน

หลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้มีการบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวกับบริบทโลกทั้ง 5 สาระ โดยครอบคลุมประเด็นเรื่อง สิทธิมนุษยชน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิทธิเสรีภาพ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง บทบาทของพลเมืองทุกระดับ และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตั้งแต่ประถมศึกษา-มัธยมศึกษาปีที่ โดยมีการจัดหลักสูตรตามแนวทาง Expanding Curriculum Approach และ Spiral Curriculum Approach ซึ่งมีการขยายประสบการณ์จากตนเองไปยังระดับโลก และมีการศึกษาเนื้อหาอย่างลุ่มลึกเป็นไปตามวุฒิภาวะและระดับชั้นของผู้เรียน ดังนั้นประเด็นเนื้อหาและหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกเป็นสิ่งที่มิอยู่แล้วตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้นและถือว่าเป็นหลักสำคัญของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกซึ่งยังมิได้มีการระบุที่ชัดเจนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสากล มีดังนี้

- 1) การให้ความสำคัญของการพัฒนาทักษะ/สมรรถนะที่เป็นประเด็นในเรื่องของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมของคนต่างวัฒนธรรม การรู้เท่าทันสื่อ การแก้ปัญหา การคิด/การใส่ใจในเรื่องราวและประเด็นต่างๆในระดับโลก (Think Globally)
- 2) การให้ความสำคัญของการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในประเด็นการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน การตระหนักถึงผลของความขัดแย้ง และการรักษาทรัพยากรและการพัฒนาที่ยั่งยืน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถจัดผ่านรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นหลัก ส่วนรายวิชาอื่นๆเช่น ศิลปะ สุขศึกษา พลศึกษา ภาษา เป็นต้น สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อและการใช้สื่อเทคโนโลยีในเนื้อหาของวิชาดังกล่าวได้
- 2) การให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในมิติที่เรียกว่า “Think Globally, Act Locally” ซึ่งเรียกได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่เป็น Value-Based Approach นั้นเอง มีการใช้ประสบการณ์จริง (Experiential learning) และกระบวนการ (Process learning) ได้แก่ Issue Based-learning, Case-Based learning, Problem-Based learning, Inquiry-Based learning, Service-Based learning, Community Based-Learning และ Project-Based learning เป็นต้น
- 3) การประเมินผลเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ประเมินความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองไทยสำหรับนักเรียน เพื่อประเมินการจัดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกสำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียนต้องมีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินกระบวนการผลลตอนจบ การวัดทัศนคติและค่านิยมซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, สำนักบริหารงาน. (2554). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- กาญจนา คุณารักษ์ และประกอบ คุณารักษ์. (2540). *การปฏิรูปการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของไทย (Thai Model of Civic Education). (2558). *วัตถุประสงค์รวมเกี่ยวกับเรา*. สืบค้นวันที่ 23 กรกฎาคม 2554, จาก <http://thaiciviceducation.org/>
- กรองเงิน นวลนุ่น. (2553). *ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory)*. สืบค้นวันที่ 25 กันยายน 2558, จาก <http://nualnoon2010.blogspot.com/2010/11/moral-development-theory.html>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). *อนาคตใหม่ของการศึกษาไทยในยุค Thailand Thailand 4.0: คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2553). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). *วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2555). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*.
- คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545*
- คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. (2546). *พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546*.
- คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- ความสัมพันธ์ต่างประเทศ, สำนัก. (2558). *ออสเตรเลีย-ระบบการศึกษา*. สืบค้นวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, จาก http://www.bic.moe.go.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=279&catid=59&Itemid=127
- โครงการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ระยะที่ 2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). *ข้อมูลพื้นฐานของออสเตรเลีย (Australia)*. สืบค้นวันที่ 29 กรกฎาคม 2558 จาก <http://marketingdatabase.tat.or.th/download/article/research/1387Unit1.pdf>
- เจรจาการค้าระหว่างประเทศ, กรม. (2558). *ประเทศออสเตรเลีย*. สืบค้นวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.thaifta.com/thaifta/portals/0/Australia-Internet-May%2009.pdf>
- จุลชีพ ชินวรรณ. (2557). *โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2544). *การพัฒนามาตรฐานหลักสูตรตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาวใจ ประกอบทรัพย์. (2553). *การวิจัยแบบผสมเพื่อศึกษาระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนและรูปแบบกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (2559). *บทบาทหน้าที่ครู*. สืบค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2560, จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=44289&Key=news_act
- ทำเนียบรัฐบาล. (2558). *นายกรัฐมนตรีเป็นประธานประชุมคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 1/2558*. สืบค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2560, จาก http://www.thaigov.go.th/index.php?option=com_k2&view=item&id=96209:id96209&Itemid=339&lang=th
- ทัศนวรรณ รามณรงค์. (2557). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน*. สืบค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/549480>
- นพลักษณ์ หนักแน่น และสมศิริ นนทสวัสดิ์ศรี. (2559). *ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในการเป็นพลเมืองโลก*. สืบค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2560, จาก http://www.kcn.ac.th/KCN-Journal/Journal/12559/Job%2020160630_6.pdf
- นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. (2556). *การพัฒนาแบบจำลองการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาดลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชจรี คงโพธิ์น้อย. (2555). *การพัฒนาแบบวัดความภูมิใจในความเป็นไทย สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บับนุร เศรษฐศิริโรตม์. (2559). *Thailand SDGs Forum#2 “บับนุร เศรษฐศิริโรตม์” ต่อจี้กซอว์ภาครัฐกับ โจทย์ซัพเคสเลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนของไทย*. สืบค้นวันที่ 30 กรกฎาคม 2559 จาก <http://thaipublica.org/2016/07/thailand-sdgs-forum2-buntoon/>
- บริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, สำนัก. (2554). *School mapping*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูมิ. (2557). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)*.
- ปาจริย รัตนานุสนธิ. (2556). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา* 9 (2): 550-562. สืบค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://www.edu.chula.ac.th/ojed/doc/V92/v92d0041.pdf>
- ปาจริย รัตนานุสนธิ. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาลิดา พุทธประเสริฐ. (2558). *ชี้‘การศึกษา’สร้าง‘ชาติสิงคโปร์’ ประวัติศาสตร์จุดเริ่มความเข้าใจ เศรษฐกิจการเมือง นำอาเซียน*. สืบค้นวันที่ 15 กันยายน 2558, จาก <http://tcijthai.com/tcijthainews/view.php?id=2275>
- ผู้ดูแลนักเรียนในประเทศอังกฤษ, สำนักงาน. (2558). *เรื่องควรรู้: ระบบการศึกษาในอังกฤษ*. สืบค้นวันที่ 3 สิงหาคม 2558, จาก <http://www.oeauk.net/home/>
- พูนภัทรา พูลผล. (2554). *การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ วงศ์เสถียร. (2558). *รัฐบาลอังกฤษ เริ่มโครงการปฏิรูปการศึกษา*. *หนังสือพิมพ์ไทยในยูเค*. สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2558, จาก http://www.amthai.co.uk/post/280/education/UK_government_begin_education-transformation_project.html
- ไพฑูริย์ เริงกมล. (2554). *การบริหารจัดการศึกษายุคโลกาภิวัตน์ไร้พรมแดนสร้างพหุชาว์ปัญญา*. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน.
- เฟื่องอรุณ ปรีดีติลก. (2552). *แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาการศึกษานานาชาติเพื่อการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของประเทศสิงคโปร์*. (อัดสำเนา)
- ภัทริยา งามมุข. (2544). *การวิเคราะห์คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์คุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ราชกิจจานุเบกษา. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. สืบค้นวันที่ 30 มกราคม 2560, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/115/1.PDF>
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. (2559). *ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. สืบค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560. http://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=429&filename=index
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2547). *รายงานการวิจัยเอกสาร “สถานะการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศสหราชอาณาจักร*. สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2558, จาก http://onec.go.th/onec_web/page.php?mod=Book&file=counter_action&bid=64
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). *รายงานการศึกษาดูงานโครงการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรผู้มีอาชีพด้านการพัฒนานโยบายและการวางแผนการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2559ก). *(ร่าง) กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574*.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2559ข). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2559ค). *รายงานผลการศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานและมาตรฐานการศึกษา. (2557). *แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง: เอกสารประกอบการอบรมวิทยากรแกนนำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). *การพัฒนาประชาธิปไตย: บทบาทที่ท้าทายของครูสังคมศึกษา*. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 35 (1): 120-125.
- วินัย รังสินนท์. (ม.ป.ป.). *การปฏิรูปการศึกษาของสาธารณรัฐสิงคโปร์*. สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2558, จาก www.cpu.ac.th/2008/File/ppt/Education%20Singapore.ppt.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2550). *ผู้เรียนเป็นสำคัญ สารานุกรมวิชาชีพรู เอลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- วิชาการ, กรม. (2525). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521*. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชาการ, กรม. (2533). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2525 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)*. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชาการ, กรม. (2545). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- วันเพ็ญ ตันจ้อย. (ม.ป.ป.). *การวัดและประเมินผลคืออะไร?* สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2558, จาก <https://wanpen2011.files.wordpress.com/.../e0b881e0b8b2e0b8a3e0b8a7>
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2523). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2525*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). *คำอธิบาย พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 ระบบการศึกษา*. สืบค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.moe.go.th/hp-vichai/ex-prb05-3.htm>
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ความมั่นใจการปฏิรูปการศึกษา*. สืบค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www.moe.go.th/main2/article/reform_learn.htm
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2558). *การแถลงนโยบายด้านการศึกษาของพลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, 27 สิงหาคม 2558*. สืบค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.moe.go.th/websm/2015/aug/284.html>
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2559). *รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ เข้ารับตำแหน่งอย่างเป็นทางการ*. สืบค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.moe.go.th/websm/2016/dec/515.html>
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (2558). *สาธารณรัฐประชาชนจีน: ข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้นวันที่ 25 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-info/general/index.php>
- ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ. (2535). *หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ. (2535). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง. *ข้อมูลพื้นฐานเขตบริหารพิเศษฮ่องกง*. (2558). สืบค้นวันที่ 25 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.thai-consulate.org.hk/internet/attachments/590.pdf>
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2551). *รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาชุดคู่มืออบรมทางไกลเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษา*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุทธิดา ปกป้อง. (2545). *การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมชาติ เจตรีชัย. (ม.ป.ป.). *ยอดคนอาเซียนแห่งสิงคโปร์ ลี กวน ยู*. สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1408395388.news>
- สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน. (2556). *มองปฏิรูปการศึกษาฮ่องกง...อย่างเข้มข้น*. สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค). *มติชน คอลัมน์มติชน...มองครู* 1 กันยายน 2556.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2555). *ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย*. เอกสารนำเสนอในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 สถาบันพระปกเกล้า.
- เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, สำนักงาน. (2557). *แบบสำรวจข้อมูลเพื่อสรรหาโรงเรียนประชาธิปไตย ตัวอย่าง ประจำปี 2557*. สืบค้นวันที่ 23 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.identity.opm.go.th/identity/doc/nis02963.PDF>
- แสงดาว สุกุลปราโมทย์. (2557). *เอกสารประกอบการพิจารณา เรื่อง การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *Civic education พลังเยาวชน พลังพลเมือง: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- หทัยรัตน์ ทับพร. (2549). *ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อเมริกาและแปซิฟิกใต้, กรม. (2557). *ภูมิภาคอเมริกาเหนือ*. สืบค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2560, จาก http://aspa.mfa.go.th/aspa/th/information_country/north-america/detail.php?ID=376

ภาษาอังกฤษ

- ACARA. (2012a). *National Report on Schooling in Australia 2012*. (Sydney, NSW: Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority (ACARA)).
- ACARA. (2012b). *The Shape of the Australian Curriculum: Civics and Citizenship*. (Sydney, NSW: Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority (ACARA)).
- ACARA. (2012c). *The shape of the Australian curriculum: Civics and citizenship*. Retrieved October 8, 2012, from www.acara.edu.au
- ACARA. (2013). *National Assessment Program: Civics and Citizenship Years 6 and 10 Report 2013*. (Sydney, NSW: Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority (ACARA)).
- Adams, J. (2000). Movement Socialization in Art Workshops: A Case from Pinochet's Chile. *The Sociological Quarterly*, 41(4), 615-638.

- Ajegbo, K., Kiwan, D., & Sharma, D. (2007). *Diversity and citizenship curriculum review*. London, UK: Department for Education and Skills (DfES)
- ALOK international education. (2015). *The United Kingdom*. Retrieved October 30, 2015, from <http://www.alokinternational.com/countries/united-kingdom/>
- Anderson, P. (1991). *Passages from Antiquity to Feudalism*. London: Verso.
- Anderson, B. (1996). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. New York: Verso.
- Association for Citizenship Teaching. (2014). *A Big Picture for Outstanding Citizenship*. Retrieved October 30, 2015, from <http://www.teachingcitizenship.org.uk/resource/big-picture-outstanding-citizenship-0>
- Astiz, M. F., Wiseman, A. W., & Baker, D. P. (2002). Slouching Towards Decentralization: Consequences of Globalization for Curricular Control in National Education Systems. *Comparative Education Review*, 46(1), 66-88.
- Astiz, M. F., & Mendez, G. (2006). Education for Citizenship: The Argentine Case in Comparison. *Education, Citizenship, & Social Justice*, 1(2), 207-242.
- Atkin, C. K., & Gantz, W. (1978). Television News and Political Socialization. *Public Opinion Quarterly*, 42, 183-198.
- A. Cabezudo, Introduction on Global Citizenship Education Principles. Global Citizenship Education Forum, Bangkok, Thailand, December 2012. บท 2 หน้า 48
- Barber. (2010). The prospect for global education reform. Retrieved January 25, 2015 from <http://www.collegeofteachers.ac.uk/content/sir-michael-barber-2010>
- Baker, D. P., Goesling, B., & LeTendre, G. K. (2002). Socioeconomic Status, School Quality, and National Economic Development: A Cross-National Analysis of the 'Heyneman-Loxley Effect' on Mathematics and Science Achievement. *Comparative Education Review*, 46(3), 291-313.
- Baker, D. P., & LeTendre, G. K. (2005). *National Differences, Global Similarities: Current and Future World Institutional Trends in Schooling*. Stanford: Stanford University Press.
- Banks, J. (1981). *Multiethnic education: Theory and practice*. Boston: Allyn & Bacon.
- Banks, J.A. (2008). Diversity, Group Identity, and Citizenship Education in a Global Age. *American Educational Research Association*, 37(3), 129-139.
- Balestier Hill Secondary School. (2013). Humanities. Retrieved September 28, 2015, from <http://www.balestierhillsec.moe.edu.sg/departments/humanities.html>

- Becker, J.M. (1981). Goals for Global Education. *Theory into Practice*, 21(3), 228-233.
- Becker, J.M. (1981). Needed: A global context for the study of nations and people. *Georgia Social Science Journal*, 12, 1-2.
- Benavot, A., Cha, Y., Kamens, D. H., Meyer, J. W., & Wong, S. (1991). Knowledge for the Masses: World Models and National Curricula, 1920-1986. *American Sociological Review*, 56(1), 85-100.
- Benavot, A. (1996). Education and Political Democratization: Cross-National and Longitudinal Findings. *Comparative Education Review*, 40(4), 377-403.
- Brookes, Maureen and Becket, Nina. (2011). *Developing Global Perspectives through International Management Degrees*. Retrieved June 27, 2015, from <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1028315309357944?journalCode=jsia>
- Bray, M. and Yamato, Y. (2003), "Comparative education in a microcosm: methodological insights from international schools sector in Hong Kong", in Bray, M. (Ed.), *Comparative Education: Continuing Traditions, New Challenges, and New Paradigms*, Kluwer, Dordrecht, pp. 51-73.
- Britannia. (2004). *The British Government: The Structure of Her Majesty's Government*. Retrieved October 30, 2015, from <http://www.britannia.com/gov/gov11.html>
- Bullard, B.M. (1980). A Promising Agenda: International Studies in Elementary and Secondary Education. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 449, 91-101.
- Burton, D. & May, S.. (2015). Citizenship Education in Secondary Schools in England. *Educational futures*, Vol.7(1) January 2015.
- Centre for Studies on Inclusive Education. (2002). *Why inclusion?*. Retrieved October 30, 2015, from <http://www.csie.org.uk/inclusion/why.shtml>
- Chan, David, and Ng, Pak Tee. (2008). *Similar agendas, diverse strategies: the quest for regional hub of higher education in Hongkong and Singapore*. Retrieved May 15, 2009, from <http://www.palgravejournals.com/hep/journal/v21/n4/full/hep200819a.html>
- Cheung, Chiu-man Jordan. (2010). *The Implementation of Global Citizenship Education at Junior Secondary Sector in Hong Kong Secondary Schools – The Teachers' Perceptions*. Doctoral Thesis, School of Education, University of Leicester.
- Chong, Eric K. M.. (2015). "Global citizenship education and Hong Kong's secondary school curriculum guidelines," *Asian Education and Development Studies*, 4 (2), 221–247.

- Cogan and Derricott. (1998). *Citizenship for the 21st century: an international perspective on education*. London: Kogan Page.
- Cook, S.A. (2008). Give Peace a Chance: The Diminution of Peace in Global Education in The United States, United Kingdom, and Canada. *Canadian Journal of Education* 31(4), 889-913.
- Cortez-Riggo, K.M. (2011). The Green Footprint Project: How Middle School Students Inspired Their Community and Raised Their Self-Worth, *The English Journal*, 100 (3), 39-43.
- Crawford, E.O. (2013). *Exploring Our Roles as Global Citizens: an Educator's Guide (Grades 3-5)*. Retrieved June 27, 2015, from www.teachunicef.org.
- Curriculum Corporation. (2005). *Global perspectives: a statement on global education for Australian schools*. Sydney: Curriculum Corporation.
- Curriculum Corporation. (2006). *Statements of Learning for Civics and Citizenship*. (Carlton South, Australia: Curriculum Corporation).
- Curriculum Development Council. (2012). *Moral and National Education Curriculum Guide (Primary 1 to Secondary 6)*. Retrieved June 27, 2015 from [http://www.edb.gov.hk/attachment/en/curriculum-development/moral-national-edu/MNE%20Guide%20\(ENG\)%20Final_remark_09102012.pdf](http://www.edb.gov.hk/attachment/en/curriculum-development/moral-national-edu/MNE%20Guide%20(ENG)%20Final_remark_09102012.pdf)
- Curriculum Development Council and the Hong Kong Examinations and Assessment Authority (CDC and HKEAA). (2003). *Personal, Social & Humanities Education Key Learning Area: Integrated Humanities Curriculum and Assessment Guide (S4-5)*, Printer Department, Hong Kong.
- Curriculum Development Council and the Hong Kong Examinations and Assessment Authority (CDC and HKEAA). (2014). *Personal, Social & Humanities Education Key Learning Area: History Curriculum and Assessment Guide (S4-6)*, Printer Department, Hong Kong.
- Dash, S., & Niemi, R. S. (1992). Democratic Attitudes in Multicultural Settings: A Cross-National Assessment of Political Socialization. *Youth and Society*, 23 (March), 313-334.
- Davies, L. . (2006). Global citizenship: abstraction or framework for action? *Educational Review*, 58(1): 5-25
- Davey, I. . (2011). *Learners without Borders: a Curriculum for Global Citizenship*. United Stage of American: International Baccalaureate.
- Davidheiser, J., & Wolf, G. H. (2003). Social and Cultural Integration in Germany: The European Union, the Euro, Immigration, and the School System. *Die Unterrichtspraxis/Teaching German*, 36(2), 145-157.

- Department of Education. (2010). *Citizenship education in England 2001-2010: young people's practices and prospects for the future*. Retrieved October 30, 2015, from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/181797/DFE-RR059.pdf
- Department for Education. (2014). *The evolving education systems in England: a temperature check*. Retrieved October 30, 2015, from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/325816/DFE-RR359.pdf
- Dick, J. (1980). Teaching about the Third World in American Secondary Schools. *The History Teacher*, 14(1), 19-36.
- Duckitt, J., & Mphuthing, T. (1998). Political Power and Race Relations in South Africa: African Attitudes before and after the Transition. *Political Psychology*, 19(4), 809-832.
- East Coast Primary School. (2015). *Character & citizenry education*. Retrieved September 28, 2015, from http://www.eastcoastpri.moe.edu.sg/curriculum/cc_edu.html
- Education System United Kingdom. (2010). *The British education system described and compared with the Dutch system*. Retrieved November 5, 2015, from <https://www.nuffic.nl/en/library/education-system-united-kingdom.pdf>
- Education for Global and Multicultural Citizenship. (2009). *A Strategy for Victorian Government Schools, 2009-2013*. (Department of Education and Early Childhood Development, State Government Australia).
- Education for Global and Multicultural Citizenship A Strategy for Victorian Government Schools 2009-2013. Published by the Student Learning Programs Division Office of Government School Education Department of Education and Early Childhood Development Melbourne Published March 2009.
- Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region. (2017). *Policy: Primary Education and Secondary Education*. Retrieved February 15, 2017 from <http://www.edb.gov.hk/en/about-edb/policy/primary-secondary/index.html>
- Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region. *Basic Education curriculum guide – building on strengths*. (2002). Retrieved February 15, 2017 from http://cd1.edb.hkedcity.net/cd/cns/sscg_web/html/english/main01.html
- Education and Manpower Bureau. (2004). *National identity education*. Hong Kong: Education and Manpower Circular.
- Eric K. M. Chong, (2015), “Global citizenship education and Hong Kong’s secondary school curriculum guidelines”, *Asian Education and Development Studies*, Vol. 4 Iss 2 pp. 221 – 247.

- Evans, C.S. (1987). Teaching a Global Perspective in Elementary Classrooms. *The Elementary School Journal*, 87(5), 544-555.
- Farah, T. (1980). Learning to Support the Plo: Political Socialization of Palestinian Children in Kuwait. *Comparative Political Studies*, 12(January), 470-484.
- Flanagan, C. A., Bowes, J., Jonsson, B., Csapo, B., & Sheblanova, E. (1998). Ties That Bind: Correlates of Adolescents' Civic Commitments in Seven Countries. *Journal of Social Issues*, 54(3), 457-476.
- Fuller, B., & Rubinson, R. (Eds.). (1992). *The Political Construction of Education: The State, Economic Change, and School Expansion*. New York: Praeger.
- Gibbons, M., & Neuman, M. (1985-1986). *Creating a curriculum for the global future*.
- Griffith University. (2006). *Globalcitizenship competence in culturally diversand international settings*. Retrieved June 30, 2015, from www.griffith.edu.au/2gihe2internationalisation
- Gopinathan, S.. (1995). "Religious Education in a Secular State: The Singapore Experience". *Asian Journal of Political Science*, Vol.3, No.2, pp.15-27.
- Gopinathan, S.. (2012). *Are we all global citizens now? Reflections on citizenship and citizenship education in a globalizing world (with special reference to Singapore)*. Centre for Governance and Citizenship. The Hong Kong Institute of Education. Working Paper Series No.2012/001.
- Government UK. (2015). Types o school. Retrieved October 30, 2015, from <https://www.gov.uk/types-of-school>.
- Guo, L.. (2011). *Educating for global citizenship: a practical guide for schools in atlantic canada*. Canada: UNICEF Canadian International Development Agency. Retrieved September 26, 2015, from http://www.unicef.ca/sites/default/files/imce_uploads/UTILITY%20NAV/TEACHERS/DOCS/GC/Educating_for_Global_Citizenship.pdf
- Greenstein, F. I. (1965). *Children and Politics*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Hanson, Lori. (2008). *Global Citizenship, Global Health, and the Internationalization of Curriculum: A Study of Transformative Potential*. Retrieved October 31, 2016, from <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1028315308323207>
- Hahn, L.S.. (1983). Building the Foundation for Global Citizenship: A Pilot Project. *The Modern Language Journal*, 67(2), 152-158.
- Hean, Chee Tee. (2000). "Education towards the 21st century"- Singapore's universities of tomorrow. *Address in the Alumni International Singapore (AIS)*, 7 Jan 2000, at the *NUSS Guild Hall*. Retrieved March 10, 2009, from <http://moe.gov.sg/speeches/2000/sp10012000.htm>

- Holden, C. and Hicks, D. (2007). Making global connections: the knowledge, understanding and motivation of trainee teachers. *Teacher and Teacher Education*, 23: 13-23.
- Hong Kong Special Administrative Region Government. (2012). *Hong Kong: The Fact*. Retrieved from <http://www.gov.hk/en/about/abouthk/factsheets/docs/education.pdf>
- Ho, Li-Ching. (2009). "Global multicultural citizenship education: a Singapore experience," *The social studies*, (November/December).
- Hunter, W.D. (2004). "Got global competency?," *International Educator*, (Spring): 6-12.
- Jennings, M. K., & Niemi, R. (1974). *Political Character in Adolescence*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Jennings, M. K., & Niemi, R. (1981). *Generations and Politics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Kenan Institute Asia. (2556). โครงการทบทวนมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาไทย. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2560 <http://www.kenan-asia.org/th/discover/ie-past-projects/item/350-review-of-education-standards>
- Kniep, Willard M.. (1986). "Social studies within global education," *Social education*, pp.536-542 (November/December 1986).
- Kamens, D. H., Meyer, J. W., & Benavot, A. (1996). Worldwide Patterns in Academic Secondary Education Curricula. *Comparative Education Review*, 40(May), 116-138
- Kedem, P., & Bar-Lev, M. (1989). Does Political Socialization in Adolescence Have a Lasting Influence? The Enduring Effect of Israeli Youth Movements on the Political Ideology and Behavior of Their Graduates. *Political Psychology*, 10(September), 391-416.
- Krznicar, R.. (2008). *Empathy Education: Why it Matters and How to Do It*, Oxfam, Oxford. Retrieved March 16, 2015 from www.oxfam.org.uk/education
- Kirkwood, T.F. (1999). Integrating an Interdisciplinary Unit in Middle School: A School University Partnership. *The Clearing House*, 72(3), 160-163.
- Lawless, J., & Fox, R. (1999). Women Candidates in Kenya: Political Socialization and Representation. *Women and Politics*, 20(4), 49-76.
- Lederer, G. (1998). Young Austrians and the Election of Kurt Waldheim. *Political Psychology*, 9 (December), 633-648.
- Lee, W.O., and Leung, S.W. (2006), "Global citizenship in Hong Kong and Shanghai secondary schools: ideals, realities and expectations," *Citizenship Teaching and Learning*, 2 (2): 68-84, Retrieved September 28, 2015, from www.citized.info

- Lee, Wing On. (2008). The Development of citizenship education curriculum in Hong Kong after 1997: Tensions between national identity and global citizenship in D.L. Grossman et al. (eds.). *Citizenship Curriculum in Asia and the Pacific*, 29–42.
- Lee, H. L. (1997). National education. Retrieved September 28, 2015, from www.moe.gov.sg/speeches/1997/170597.htm. Singapore: Ministry of Education.
- Lister, A (1995). Educating beyond the Nation. *International Review of Education*, 41(1/2), 109-118.
- McAllister, I., & Makkai, T. (1992). Resource and Social Learning Theories of Political Participation: Ethnic Patterns in Australia. *Canadian Journal of Political Science*, 25 (June), 269-293.
- MCEETYA. (2008). *Melbourne declaratin on educational goals for Young Australians*. (Melbourne, Australia: Ministerial Council on Education, Employment, Training and Youth Affairs (MCEETYA)).
- Meyer, J. W., Ramirez, F. O., & Soysal, Y. N. (1992). World Expansion of Mass Education, 1870-1980. *Sociology of Education*, 65(2), 128-149.
- McGrew, A. & Perraton, J. (1999). Globalization. *Global Governance*, 5 (4), 483-496.
- Ministry of Education, Singapore. (2007a). *Civics and moral education syllabus primary 2007*. Retrieved July 31, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/syllabuses/aesthetics-health-and-moral-education/files/civics-and-moral-education-primary-english-2007.pdf>
- Ministry of Education, Singapore. (2007b). *Civics and Moral Education Syllabus Secondary 2007*. Retrieved July 29, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/syllabuses/aesthetics-health-and-moral-education/files/civics-and-moral-education-secondary-2007.pdf>
- Ministry of Education, Singapore. (2008). *Normal course curriculum*. Retrieved September 24, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/secondary/normal/>
- Ministry of Education, Singapore. (2009). *The key stage outcomes of education*. Retrieved July 31, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/desired-outcomes/>
- Ministry of Education, Singapore. (2010). *Desired outcomes of education*. Retrieved July 29, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/desired-outcomes/>
- Ministry of Education, Singapore. (2012b). *Primary social studies syllabus 2012*. Retrieved July 31, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/syllabuses/humanities/files/social-studies-syllabus-2012.pdf>

- Ministry of Education, Singapore. (2014a). *Secondary School Courses*. Retrieved July 29, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/secondary/courses>
- Ministry of Education, Singapore. (2014b). *21st Century Competencies*. Retrieved July 31, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/21cc/>
- Ministry of Education, Singapore. (2014c). *2014 character and citizenship education (primary) syllabus*. Retrieved July 31, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/syllabuses/character-citizenship-education/files/2014-character-citizenship-education-eng.pdf>
- Ministry of Education, Singapore. (2014d). *2014 character and citizenship education (secondary) syllabus*. Retrieved July 31, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/syllabuses/character-citizenship-education/files/2014-character-citizenship-education-secondary.pdf>
- Ministry of Education, Singapore. (2014e). *Secondary social studies (normal technical) syllabus*. Retrieved September 25, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/education/syllabuses/humanities/files/social-studies-normal-technical-2014.pdf>
- Ministry of Education, Singapore. (2015a). *Curriculum Planning & Development Division*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/about/org-structure/cpdd/>
- Ministry of Education, Singapore. (2015b). *Curriculum policy office*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/about/org-structure/cpo/>
- Morduchowicz, R. (1994). Newspapers as Texts for Students' Political Education: The Case of Argentina. *PS: Political Science and Politics*, 27(June), 316-320.
- National Assessment Program. (2010). *National Assessment Program – Civics and Citizenship Assessment Framework*. (ND.: National Assessment Program).
- National Education Association Education Policy and Practice Department. (2010). *Global competence is a 21st century imperative*. Washington D.C.: Center for Great Public Schools.
- Nieuwbeerta, P., & Witterbrood, K. (1995). Intergenerational Transmission of Political Party Preference in the Netherlands. *Social Science Research*, 24(September), 243-246.
- NIE. (n.d.a). *History*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.nie.edu.sg/about-nie/general-information/history>
- NIE. (n.d.b). *Vission, mission and core values*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.nie.edu.sg/about-nie/general-information/vision-mission-core-values>

- NIE. (n.d.c). *Corporate highlights*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.nie.edu.sg/about-nie/general-information/corporate-highlights>
- NIE. (n.d.d). *Programmes*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.nie.edu.sg/humanities-and-social-studies-education/programmes>
- NIE. (n.d.e). *HSSE happening*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.nie.edu.sg/humanities-and-social-studies-education/hsse-happenings?page=1>
- NIE. (n.d.f). *Research projects*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.nie.edu.sg/research/research-projects>
- NIE. (n.d.g). *Every school a good school*. Retrieved September 26, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/initiatives/every-school-good-school/>
- North-South Centre of the Council of Europe. (2010). *Global education guidelines: concept and methodologies on global education for educators and policy Makers*. Lisbon: North-South Centre of the Council of Europe.
- North-South Centre of the Council of Europe. (2012). *Final Report 2nd European Congress on Global Education*. Lisbon: Universidade de Lisboa European Congress on Global Education.
- O' Malley et al., The Global Economic Impact of Manta Ray Watching Tourism. PLoS ONE 8(5): e65051. Retrieved October 15, 2015 from <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0065051>
- Olds, Kristopher. (2007). *Global assemblage: Singapore, foreign universities, and the construction of a "global education hub"*. Retrieved April 12, 2009, from <http://www.wiscap.wisc.edu/publications/attachments/WP009.pdf>
- Oxfam. (2006). *Education for global citizenship: a guide for school*. Retrieved October 30, 2015 from <http://www.oxfam.org.uk/education/whole-school>
- Oxfam. (2008). *Global citizenship guides, getting started with global citizenship: a guide for new teachers*. Retrieved October 30, 2015, from [http://www.oxfam.org.uk/~media/Files/Education/Global%20Citizenship/GCNewTeacher ENGLAND.ashx](http://www.oxfam.org.uk/~media/Files/Education/Global%20Citizenship/GCNewTeacher_ENGLAND.ashx)
- Oxfam. (2012). *Over to you: Time for a school owned 21st century curriculum*. Retrieved October 30, 2015, from <http://www.oxfam.org.uk/education/whole-school>
- Oxfam. (2015). *Education for global citizenship: A guide for school*, Oxford, p. 5
- Oxfam Hong Kong. (2011). *Global Citizenship Education School Guide: Concepts, Practice, Experience*. Oxfam Hong Kong, Hong Kong.

- Oxfam Hong Kong. (2014). "Global citizenship education – youth and teacher training" Retrieved May14, 2014 from www.oxfam.org.hk/en/globalcitizenshipeducation.aspx_Print, M. (2007). Citizenship education and youth participation in democracy. *British Journal of Educational Studies*, 55(3), 325-345.
- Pitayanuwat. (2007). School Assessments in Thailand: Roles and Achievement of ONESQZ. *Educational Research for Research and Practice*, 6(3), 261-279.
- People' s Association. (2015a). *History of pa*. Retrieved September 26, 2015, from <http://pa.gov.sg/about-us/history-of-pa.html>
- People' s Association. (2015b). *Corporate members*. Retrieved September 26, 2015, from <http://pa.gov.sg/about-us/corporate-members>
- Percheron, A., & Jennings, M. K. (1981). Political Continuities in French Families: A New Perspective on an Old Controversy. *Comparative Politics*, 13(July), 421-436.
- Personal, Social and Humanities Education Section, Education Bureau (PSHE). (2014). *Personal, social & humanities education*, Education Bureau, The Government of Hong Kong Special Administrative Region, available at: www.edb.gov.hk/en/curriculum-development/kla/pshe/index.html (accessed May 14, 2014)
- Qualifications and Curriculum Authority. (1998). *Education for citizenship and the teaching of democracy in schools*. London. P.54-55
- Ramirez, F. O., & Boli, J. (1987b). The Political Construction of Mass Schooling: European Origins and Worldwide Institutionalization. *Sociology of Education*, 60(1), 2-17.
- Ramirez, F. O., & Boli, J. (1987a). On the Union of States and Schools. In G. M. Thomas, J. W. Meyer, F. O. Ramirez & J. Boli (Eds.), *Institutional Structure: Constituting State, Society, and the Individual* (pp. 173-197). Newbury Park, CA: Sage
- Rauner, M. H. (1998). *The Worldwide Globalization of Civics Education Topics from 1955 to 1995*. Unpublished doctoral dissertation, Stanford University, Stanford, CA.
- Remy, R.C. & Woyach, R.B. (1982). A Community-Based Approach to Global Education. *Theory into Practice*, 21(3), 177-183.
- Reimers, F. (2009). *Educating for global competency*. Cambridge: Routledge.
- Robbins, M. Francis, L. J. Elliot, E. 2003. Attitudes toward education for global citizenship among trainee teachers. *Research in Education*.

- Rossi, Tony, and Ryan, Mary. (2006). *National education as a 'civic' literacy in a globalized world: the challenges facing education in Singapore*. Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education. Retrieved July 31, 2015, from <http://dx.doi.org/10.1080/01596300600676110>.
- RSA. *What is opening mind?* Retrieved October 30, 2015, from www.rsaopeningminds.org.uk
- Russell, A. T., & Johnston, R. J. (1992). Thatcher's Children: Exploring the Links between Age and Political Attitudes. *Political Studies*, 40(December), 742-756.
- Sanderson, Gavin. (2002a). *Gearing up for the Knowledge economy: Singapore as a major education hub*. Retrieved March 10, 2009, from <http://ehlt.flinders.edu.au/education/iej/articles/v3n2/sandersn/paper.pdf>.
- Sanderson, Gavin. (2002b). International Education Development in Singapore. *International Education Journal* Vol. 3, No.2, Retrieved June 12, 2009, from <http://ehlt.flinders.edu.au/education/iej/articles/v3n2/sandersn/paper.pdf>
- Seitsinger, A.M. (2005). Service-Learning and Standards-Based Instruction in Middle Schools. *The Journal of Educational Research*, 99(1), 19-30.
- Slomczynski, K. M., & Shabad, G. (1997). Continuity and Change in Political Socialization in Poland. *Comparative Education Review*, 41(1), 44-71.
- Slomczynski, K. M., & Shabad, G. (1998). Can Support for Democracy and the Market Be Learned in School? A Natural Experiment in Post-Communist Poland. *Political Psychology*, 19(4), 749-779.
- Sorensen, A., & Morgan, S. (2000). School Effects: Theoretical and Methodological Issues. In M. Hallinan (Ed.), *Handbook of the Sociology of Education*. New York: Kluwer Academic.
- Suleiman, M. W. (1985). Socialization to Politics in Morocco: Sex and Regional Factors. *International Journal of Middle East Studies*, 17(August), 313-327.
- Tan, J.. (1997). The Rise and Fall of Religious Knowledge in Singapore Secondary Schools, *Journal of Curriculum Studies*, Vol.29, No.5, pp.603-624.
- Tan, Ivy. (2014). EIU: global citizenship education for a culture of peace and sustainability. Paper presented in Sub-region Workshop in Mekong Cluster 17-19 June 2014, Yangon, Myanmar.
- Ted Huddleston. (2005). Teacher Training in Citizenship Education: Training for a New Subject or for a New Kind of Subject? *Journal of Social Science Education*, 4(3).

- _____. Retrieved October 30, 2015, from <http://www.jsse.org/index.php/jsse/article/viewFile/995/898>
- The International Baccalaureate. (2015). *About the ib's programmes*. Retrieved October 30, 2015, from www.ibo.org
- The Cambridge Primary Review. (2010). *Toward a new primary curriculum*. Retrieved October 30, 2015, from http://cprtrust.org.uk/wp-content/uploads/2014/06/CURRICULUM_BRIEFING_REVISIED_2_11.pdf.
- Torney-Purta, J., Schwille, J., & Amadeo, J.-A. (Eds.). (1999). *Civic Education across Countries: Twenty-Four National Case Studies from the IEA Civic Education Project*. Amsterdam: International Association for the Evaluation of Educational Achievement.
- Torney-Purta, J., Lehmann, R., Oswald, H., & Schulz, W. (2001). *Citizenship and Education in Twenty-Eight Countries: Civic Knowledge and Engagement at Age Fourteen*. Delft: International Association for the Evaluation of Educational Achievement.
- Trilling and Fadel. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- UNESCO. (2014). *Global Citizenship Education: Preparing Learners for the Challenges of the Twenty-first Century*. Retrieved September 28, 2015, from <http://www.balestierhillsec.moe.edu.sg/departments/humanities.html> <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227729e.pdf>
- United Nations (2014). UN System Task Team on the Post-2015 UN Development Agenda – Review of the contributions of the MDG Agenda to foster development: Lessons for the post-2015 UN Development Agenda. Retrieved from http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/mdg_assessment_Aug.pdf
- Unity Secondary School. (2015). Subjects. Retrieved September 28, 2015, from <http://www.unitysec.moe.edu.sg/student-development-n-learning/academic-learning/subjects>
- United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (2014). Outcome document of the Technical Consultation on Global Citizenship Education – Global Citizenship Education: An Emerging Perspective. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002241/224115E.pdf>
- Vision UK Education Centre. (2011). ระบบการศึกษาในประเทศอังกฤษ (England Education System): ระดับมัธยมศึกษา (Public School). สืบค้นวันที่ 3 สิงหาคม 2558, จาก http://www.visionuk.net/England_education_system.php

- W., Schulz, J. Ainley, J. Fraillon, D. Kerr, D., and B. Losito. (2010). *ICCS 2009 International Report: Civic Knowledge, Attitudes, and Engagement among Lower-Secondary School Students in 38 Countries*. (Amsterdam, The Netherlands: International Association for the Evaluation of Educational Achievement).
- Wade, R. (2002). Beyond Expanding Horizons: New Curriculum Directions for Elementary Social Studies. *The Elementary School*
- Westholm, A., & Niemi, R. G. (1992). Political Institutions and Political Socialization: A Cross-National Study. *Comparative Politics*, 25(1), 25-41.
- Wiseman, A. W. (2007). *The Employability Imperative: Schooling for Work as a National Project*. Hauppauge, NY: Nova Science Publishers.
- Wiseman, A. W., Astiz, M. F., Fabrega, R., & Baker, D. P. (2010). Making Citizens of the World: The Political Socialization of Youth in Formal Mass Education Systems. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, (November), pp.1-17.
- Wonderfulpackage. (2558). *การเมืองการปกครองของประเทศออสเตรเลีย*. สืบค้นวันที่ 29 กรกฎาคม 2558, จาก <https://www.wonderfulpackage.com/article/v/385/การเมือง-การปกครองของประเทศออสเตรเลีย>
- Wong, A. 2000. Education in a multicultural setting: The Singapore experience. [Singapore] Ministry of Education. November 24, 2000. www.moe.gov.sg/media/speeches/2000/sp24112000_print.htm
- Wynveen, Christopher J., Kyle, Gerard T., and Tarrant, Michael A.. (2012). *Study Abroad Experiences and Global Citizenship: Fostering Proenvironmental Behavior*. Retrieved
- Wong, A. 2000. Education in a multicultural setting: The Singapore experience. [Singapore] Ministry of Education. November 24, 2000. www.moe.gov.sg/media/speeches/2000/sp24112000_print.htm. Retrieved from <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1028315311426782>
- Witkin, B. R.. (1984). *Assessing needs in education and social program*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Whyte, J. (1998). Young Citizens in Changing Times: Catholics and Protestants in Northern Ireland. *Journal of Social Issues*, 54(3), 603-619.
- Yamashita. (2006). 'Global citizenship education and war: the needs of teachers and learners. *Educational Review*, 58 (1), p. 27-39
- Yio Chu Kang Primary School. (2015). *Character & citizenship education (CCE)*. Retrieved September 29, 2015, from <http://www.yiochukangpri.moe.edu.sg/cos/o.x?c=/wbn/pagetree&func=view&rid=1150013>

- Zajda, J., & Zajda, R. (2003). The Politics of Rewriting History: New History Textbooks and Curriculum Materials in Russia. *International Review of Education*, 49(3/4), 363-384.
- Zhenghua Secondary School. (2011). *Character, leadership and citizenship*. Retrieved September 29, 2015, from <http://www.zhenghuasec.moe.edu.sg/programmes/CLC.html>
- Zhenghua Primary School.(2014). CCE. Retrieved September 28, 2015, from <http://www.zhenghuapri.moe.edu.sg/zhenghua-journey/character-n-citizenship-education/cce>

บรรณานุกรม

- เพชร เหมือนพันธุ์. (2557). ปฏิรูปการศึกษา เรียนรู้จากผู้ประสบความสำเร็จ: ชื่องกง, มติชนรายวัน 20 พฤศจิกายน 2557.
- Rukspollmuang, Chanita. (2013). “Comparative Education in K to 12 Curriculum”. Paper presented at The Philippine Educators Management Consultants Inc. (PEMCI). International Curriculum Planning Seminar, Baguio City, Republic of the Philippines, April, 28-30, 2013.
- Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region. *Policy: Primary Education and Secondary Education*. Retrieved from <http://www.edb.gov.hk/en/about-edb/policy/primary-secondary/index.html>
- Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region. *Learning to Learn - The Way Forward in Curriculum*. Retrieved from <http://www.edb.gov.hk/en/curriculum-development/cs-curriculum-doc-report/wf-in-cur/index.html>
- Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region. Basic Education Curriculum Guide – Building on Strengths (CDC, 2002) Retrieved from http://cd1.edb.hkedcity.net/cd/cns/sscg_web/html/english/main01.html
- Education Bureau, the Government of Hong Kong Special Administrative Region. Moral, Civic and National Education. Retrieved from <http://www.edb.gov.hk/en/curriculum-development/4-key-tasks/moral-civic/index.html>
- Hong Kong Special Administrative Region Government. (2012). Hong Kong: The Fact. Retrieved from <http://www.gov.hk/en/about/abouthk/factsheets/docs/education.pdf>
- Oxfam Hong Kong (2011), Global Citizenship Education School Guide: Concepts, Practice, Experience. Oxfam Hong Kong, Hong Kong.

Ma, E.K.W. and Fung, A.Y.H. (2007), “Negotiating local and national identifications: Hong Kong identity surveys 1996-2006”, *Asian Journal of Communication*, Vol. 17 No. 2, pp. 172-195.

The Curriculum Development Council. (2012). *Moral and National Education Curriculum Guide (Primary 1 to Secondary 6)*. Retrieved June 27, 2015 from [http://www.edb.gov.hk/attachment/en/curriculum-development/moral-national-edu/MNE%20Guide%20\(ENG\)%20Final_remark_09102012.pdf](http://www.edb.gov.hk/attachment/en/curriculum-development/moral-national-edu/MNE%20Guide%20(ENG)%20Final_remark_09102012.pdf)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย

โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ” เป็นโครงการที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในต่างประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย และ (3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อมูล

1. ตำแหน่ง.....
2. หน่วยงาน.....
สถานที่ตั้ง.....

ส่วนที่ 2 ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของคนไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือ ✗ ในช่อง ที่ตรงกับความเห็นของท่าน

เกณฑ์ค่าระดับคะแนน

5 หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับมาก
3 หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับน้อย
1 หมายถึง พลเมืองโลกควรมี	หรือ	คนไทยมีคุณลักษณะข้อนี้ในระดับน้อยที่สุด
0 หมายถึง พลเมืองโลกไม่ควรควรมี	หรือ	คนไทยไม่มีคุณลักษณะข้อนี้

คุณลักษณะ	คุณลักษณะพลเมืองโลกที่ควรมี					คุณลักษณะพลเมืองโลกที่คนไทยมี						
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
การรู้ / การรู้เท่าทัน (literacy)												
1. การรู้เรื่องความเป็นพลเมือง (Civic literacy)												
2. การรู้เรื่องวัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรม (Cultural and multicultural literacy)												
3. การรู้เท่าทันสิ่งแวดล้อมและนิเวศ (Environment and ecological literacy)												
4. การรู้เท่าทันทางการเมือง (Political literacy)												
5. การรู้เรื่องกฎหมาย (Legal literacy)												
6. การรู้เรื่องเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and financial literacy)												
7. การรู้เรื่องสุขภาพ (Health literacy)												
8. การรู้เรื่องสุนทรียะและงานศิลป์ (Aesthetic (arts) literacy)												
9. การรู้เรื่องศีลธรรมและจริยธรรม (Moral and ethical literacy)												
10. การรู้เรื่องสารสนเทศ (Information literacy)												
อื่นๆ (ระบุ)												
ทักษะ (Skills)												
1. คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)												
2. รู้จักแก้ปัญหา (Problem solving) และค้นคว้า (Inquiry skill)												
3. มีผลผลิต (Productive mind) รู้ว่าโลกต้องการอะไร และตนสร้างอะไรให้โลกได้ คิดสิ่งใหม่ๆ แล้วนำความคิดเป็นรูปธรรม												
4. คิดสร้างสรรค์ (Creative mind) คิดสิ่งใหม่ๆ ให้กับตนเองและสังคม สร้างสรรค์และมีนวัตกรรม (Creativity & Innovation)												

คุณลักษณะ	คุณลักษณะพลเมืองโลกที่ควรมี					คุณลักษณะพลเมืองโลกที่คนไทยมี						
	5	4	3	2	1	0	1	2	3	4	5	
ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)												
1. รู้อัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-identity and values)												
2. เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น (Empathy)												
3. ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม (Belief in social justice and equality)												
4. เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง (Valuing and respecting diversities)												
5. ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Concern for environment and sustainable development)												
6. มีใจเปิดกว้าง (Open-mindedness) และมีจิตสำนึกสากล (Global mindedness)												
7. ภูมิปัญญาต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม (Respect others from other culture)												
8. มีความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) หรือความตื่นตัวในการค้นคว้าข้อมูล รู้จักแสวงหาความรู้ และค้นหาข้อมูลที่หลากหลาย												
9. มีทัศนคติทางบวกต่อโลก (Positive thinking/attitudes) คิดว่าโลกนี้มีความดีความงาม และมนุษย์ทุกคนมีความดีความงาม												
10. เชื่อว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ (Possibility to change the world)												
11. มีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก (Capable of multiple belongings)												
12. มีจิตสาธารณะ (Public mindedness)												
อื่นๆ (ระบุ)												

ส่วนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือ ✗ ในช่อง ที่ตรงกับความเห็นของท่าน

เกณฑ์ค่าระดับคะแนน

- 5 หมายถึง ควรมี หรือ มีการดำเนินการในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ควรมี หรือ มีการดำเนินการในระดับมาก
- 3 หมายถึง ควรมี หรือ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ควรมี หรือ มีการดำเนินการในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ควรมี หรือ มีการดำเนินการในระดับน้อยที่สุด
- 0 หมายถึง ไม่ควรมี หรือ ไม่มีการดำเนินการ

	คุณลักษณะ	แนวทางที่ควรดำเนินการ					การดำเนินการในสภาพจริง									
		5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0			
1. นโยบาย																
1.1	รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน															
1.2	สถาบันการศึกษามีแผนงานรองรับนโยบาย															
1.3	มีการกำหนดนิยามและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน															
1.4	มีการกำหนดเป้าหมายของความเป็นพลเมืองโลกสำหรับคนไทยอย่างชัดเจน															
1.5	รัฐบาลและสถานศึกษามีนโยบายและแผนการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรโดยเฉพาะครูผู้สอน															
	อื่นๆ (ระบุ)															
2. หลักสูตรและเนื้อหาสาระ																
2.1	มีเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับชั้น															
2.2	มีรายวิชาพลเมืองโลกเป็นรายวิชาต่างหาก															
2.3	บูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มสาระต่างๆ															

คุณลักษณะ	แนวทางที่ควรดำเนินการ					การดำเนินการในสภาพจริง						
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
2.4 บุรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นหลัก												
2.5 บุรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน												
2.6 บุรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ชมรม												
2.7 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเสมอภาค ความยุติธรรมทางสังคม												
2.8 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม												
2.9 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน												
2.10 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่ควรมีรับผิดชอบของบุคคลในชุมชน ท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก												
2.11 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ												
2.12 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความขัดแย้งและสันติภาพ												
2.13 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน												
2.14 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก (Global awareness) ความเชื่อมโยงของโลก (Global connectivity) ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก (Global Issues)												
2.15 เนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเป็นไทย (Thainess) ในบริบทสากลทั้งระดับภูมิภาค และระดับโลก												
อื่นๆ (ระบุ)												

คุณลักษณะ	แนวทางที่ควรดำเนินการ					การดำเนินการในสภาพจริง						
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
5.7 ครูผู้สอนมีพันธกิจในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการสอนและการจัดการเรียนรู้ ด้านความเป็นพลเมืองโลก												
5.8 ครูผู้สอนมีหน้าที่พัฒนาหนังสือ ตำรา คู่มือการสอนความเป็นพลเมืองโลก												
5.9 มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของผู้บริหาร อย่างเป็นระบบ												
5.10 มีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของครูผู้สอน อย่างเป็นระบบ												
อื่นๆ (ระบุ)												

ส่วนที่ 4 ความเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ข

รายชื่อนิสิตช่วยงานและเจ้าหน้าที่ประจำโครงการ

นิสิตช่วยงาน (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

1. นายชัยยุทธ กลีบบัว	นิสิตระดับดุซงฎิบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา
2. นายวีรภาคย์ ชำศิริพงษ์	นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา
3. นายธนสรณ์ เกตุพัฒน์	นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา
4. นางสาวสุคนธ์ทิพย์ รื่นเรใจ	นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ

1. นางเสงี่ยม จิตจันทร์เพ็ญ
2. นายรุจน์ ภา ขา

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.ชัยศ อิมสุวรรณ	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางศิริพร ศรีพันธุ์	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

คณะผู้วิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชพลเมือง (หัวหน้าโครงการ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา
Associate Professor Alexander W. Wiseman, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดดีลภ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล

บรรณาธิการ

นางสาวทวีพร บุญวานิช	ผู้อำนวยการกลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
ดร.ศศิรัศม์ วีระไวทยะ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ กลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
โทร. 0 2668 7123 ต่อ 1310
โทรสาร 0 2243 0084
เว็บไซต์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา <http://www.onec.go.th>